

ABDULAZIZ B. IBRAHIM EL-UMERI

POSŁANIKOV ŽIVOTOPIS
SAŽETAK KNJIGE "ALLAHOV POSŁANIK
I PEČAT SVIH VJEROVJESNIKA:
VJERA I DRŽAVA"

AUTOR: prof. dr. Abdulaziz b. Ibrahim el-Umeri
NASLOV ORIGINALA: الاصطفاء من سيرة المصطفى صلى الله عليه وسلم
NASLOV PRIJEVODA: POSLANIKOV ŽIVOTOPIŠ
sažetak knjige "ALLAHOV POSLANIK I PEČAT
SVIH VJEROVJESNIKA: VJERA I DRŽAVA"

PREVODILAC: dr. Emir Demir
REDAKTURA: Abdurrahman Kuduković
RECENZENTI: doc. dr. Fuad Sedić
doc. dr. Nezir Halilović
UREDNIK: Adnan Maglić

LEKTOR I KOREKTOR: Damir Muharemović

DTP: Fahrudin Smailović
DIZAJNER KORICA: Saladin Pašalić

IZDAVAČ: Udruženje "Orijent", Sarajevo

TIRAŽ: 1000

ABDULAZIZ B. IBRAHIM EL-UMERI

POSLANIKOV ŽIVOTOPIS

sažetak knjige
"ALLAHOV POSLANIK I PEČAT
SVIH VJEROVJESNIKA: VJERA I DRŽAVA"

Sarajevo, 2019.

Uvod

Zahvala pripada Allahu Gospodaru svih svjetova. Neka su blagoslov i mir na najčasnijeg vjerovjesnika i poslanika, našeg predvodnika, Muhameda sina Allahovog, na njegovu časnu porodicu, sve ashabe i one koji ga prihvataju i slijede.

Priznajem da su djela iz domena Vjerovjesnikovog životopisa (sire, biografije) mnogobrojna. Mnogo truda na tom putu je uloženo. Ta djela su se pojavljivala u različitim periodima i gotovo ih je nemoguće pobrojati. Njihova vrijednost je ogromna. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, biografija u općenitom smislu je obuhvaćena lekcijama, pravilima ponašanja i znanjem. U tome su učestvovali svi oni koji su pisali i priređivali ta djela nastojeći Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, biografiju približiti i omiliti ljudima, te je na različite načine, na različitim jezicima i nivoima izložiti.

Uz moje puno priznanje, zahvalu i dovu svim prethodnicima koji su pisali životopis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, želim se i ja svrstati u njihove redove i za sebe među njima pronaći mjesta, kao kada u namazu pristajemo redajući se iza imama (tj. Imama svih poslanika, alejhimu selam).

Uočio sam da pisanje i rad na biografiji Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem, donosi posebnu sreću, što mi budi nadu da ću biti uvršten u duge redove iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Gajim nadu da ću ovim djelom postići njegovo, sallallahu alejhi ve sellem, zagovaranje i dobiti priliku da se s njim susretnem. Iskreno se nadam toj počasti od Uzvišenog Allaha.

Samo iščitavanje biografije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ili pisanje o njoj razlog je da ga zavolimo u svim njegovim situacijama i postupcima. Tada osjetiš kako se ljubav u tvome srcu povećava, imanski duh ojačava i uvjerenje učvršćuje. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, biografija je sasvim pristupačna običnom čovjeku, jednostavna za razmatranje i primjenu.

Svi ljudi je mogu primjenjivati. Ona nije namijenjena za odabrane ljude, za jedne mimo drugih ili za određeni društveni sloj.

Vjerovatno je najvažnija stvar koja me je motivirala na pisanje biografije Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, sama ljubav prema njemu, ali i želja da se na takav način približim Allahu Uzvišenom. Za mene je to posebna počast kojom se ponosim, koju stalno spominjem, koju želim i koju stalno jezikom opetujem. Time želim da na dan kada dođem na Vrelo, s Njegovom dozvolom i milošću, postignem Allahovu i ljubav Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

Nadam se da ću okoristiti one koji čitaju Poslanikovu, *sallallahu alejhi ve sellem*, biografiju. Uložio sam maksimalan trud da se držim odgovarajuće metodologije u ovoj knjizi dajući prioritet potrebi čitaoca životopisa Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao pripadnika širokog muslimanskog korpusa, iznošenjem suštinskih podataka bez posebnog dodavanja i oduljivanja.

Ova knjiga se prvi put pojavila pod naslovom "Allahov Poslanik i pečat svih vjerovjesnika" u pet tomova, koji su obuhvatili čitavu biografiju Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, a svaki od njih nosi zaseban naslov.

Mnogi moji prijatelji su zatražili da napravim sažetak te knjige kako bi bila pristupačnija za čitanje i lahka za prevesti. Zato sam – nakon uloženog truda u razmatranje šta zadržati, a šta izbrisati iz osnovne knjige i uz dodatne korekcije – pripremio sažetak koji je pred vama.

U ovom sažetku držao sam se metoda kao i u osnovnoj knjizi. On se zasnivao na uzimanju podataka iz izvora sunneta i usko vezane predaje za Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, životopis, kojima sam davao prednost, a posebno kada je riječ o šerijatskim propisima, na što sam u detaljnijem smislu u marginama skrenuo pažnju. Nastojao sam zajedno spomenuti određeni događaj, njegovo poimanje te iz tih lekcija prenijeti koristi u živote običnih i uglednih ljudi. Također, istakao sam civilizacijske i humanističke aspekte, kao i načine organiziranja i upravljanja iz ovog životopisa.

Dotakao sam se i islamskog sistema (vladavine i uprave) u vremenu Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, njegovog osnivanja islamske države, kao i progresivnih i civilizacijskih vrijednosti koje je širio među čovječanstvom te na uspješan i poseban način njima upravljao. Te vrijednosti su, naposljetku, cijelom čovječanstvu postale svjetiljka i uzoriti primjer za njegovo potpuno vođenje.

Ako nije bilo određeno da mi se ukaže počast susreta s njim, *sallallahu alejhi ve sellem*, onda se barem nadam da me, kroz knjige i pero, kao i ogromnu ljubav i emocije, neće mimoići počast druženja s njegovom biografijom

i životom, koje prenosim njegovim prijateljima koji u njega vjeruju i imaju ogromnu želju da se s njime upoznaju.

S prolaskom vremena osjećao sam da sam u njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, blizini i da sam usko vezan s vremenom u kojem je čovječanstvo oslobođeno okova idolopoklonstva, a veliki broj ljudi prihvatio ispovijedanje jednoće, pokornost i robovanje Uzvišenom Allahu. Želio sam da plemeniti čitalac sa mnom učestvuje u ovim osjećajima.

Osjećam ovdje obavezu da odam zahvalu i priznanje Njegovoj ekselenciji dr. Aliju b. Ibrahimu b. Hamedu en-Nemli, koji me je hrabrio da krenem u poduhvat pisanja ovog djela, kao što me je hrabrio da uradim i njegov sažetak, koji trenutno držite u rukama, a iz originalne knjige "Allahov Poslanik i pečat svih vjerovjesnika", koja je izašla u pet tomova. Mnogo sam se okoristio njegovim sugestijama, Allah mu zbog toga dao najbolju nagradu, a učim dovu i za sve one koji su mi pomogli pri realizaciji i objavljivanju ove knjige.

Ovo je drugo sažeto izdanje, nakon prvog koje je u potpunosti nestalo s tržišta knjiga, a kojem sam dodao neke korekcije, napravio reviziju i još ga malo sažeo, što su mi sugerirali čitaoci, na čemu im zahvaljujem i molim Allaha da ih nagradi. Također, molim Allaha da meni i svima vama dadne korisno znanje i uputi nas na dobra djela. On je garant toga i kadar je to učiniti.

Rijad, ramazan, 1428. h. g.

Ciljevi i koristi izučavanja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najdraže je stvorenje Uzvišenom Allahu, koje je On odabrao između svih ljudi i zadužio ga poslanstvom. Allahova i naša ljubav prema njemu, sallallahu alejhi ve sellem, daju nam ogromnu motivaciju da tražimo saznanja o njemu i izučavamo njegov životopis.

To je, zapravo, dio Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, prava kod nas te stvarni znak po kojem se prepoznaje ljubav prema njemu i Uzvišenom Allahu: *“Reci: ‘Ako vi Allaha volite, onda mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijeha vam oprostiti! A Allah prašta i milostiv je!’”* (Ali Imran, 31)

Izučavanje Mustafinog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa donosi nam spoznaju o tome kako je on živo otjelovio islam, živeći kao rob Allahu Uzvišenom koji je objedinio i ovaj i budući svijet. To se očitovalo kroz njegovo, sallallahu alejhi ve sellem, ponašanje u praktičnoj primjeni islama, šerijata i njegovih propisa, žrtvovanju života i imetka na Allahovom putu. Životopis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, donosi i studiju o historijatu najvećeg i najboljeg čovjeka. Ljudi su, inače, stvoreni s afinitetom prema studiranju i izučavanju životopisa velikana te željom za spoznajom kazivanja iz njihovog života. Svaki narod nastoji posebno istaći svoje velikane i predočiti njihova imena i životopise cijelom svijetu. I ne samo to već ih još više ugladiti, uljepšati i ponekad izmisliti neistinite događaje kako bi svim ljudima pokazali da imaju velikane kojima se ponose.

Nama muslimanima je naš voljeni vođa i lider Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, najljepši i najbolji čovjek, predvodnik svih ljudi. Zato se mi s izučavanjem njegovog životopisa odazivamo toj prirodnoj potrebi ljudi kako bismo je zadovoljili istinitim i vjerodostojnim informacijama, koje oni, opet, po svojoj prirodi, žele saznati. Mi ćemo tu potrebu zadovoljiti i našom obavezom

da izučavamo njegov život i biografiju kako bismo se za njega, sallallahu alejhi ve sellem, vezali. Ovdje je, također, neophodno potvrditi da i neki nemuslimani Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, smatraju najistaknutijom ličnošću čovječanstva. A kako tek mi sljedbenici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – koji ne trebamo nijednom drugom čovjeku davati prednost niti ičiji životopis i historiju prije njegove izučavati, nijednog kralja, ni ministra, ni učenjaka, ni velikana, niti ikoga prije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – trebamo postupati?

Američki historičar Michael Hart, koji tvrdi da piše historiju cijelog čovječanstva, u svojoj knjizi “Stotinu velikana kroz historiju čovječanstva” stavio je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na prvo mjesto. On je rekao: “Odabrao sam da Muhammed bude prvi na mom spisku. Neminovno će se mnogi iznenaditi zbog ovog odabira, a imaju i pravo na to. Međutim, Muhammed je jedini čovjek u historiji koji je uspio i na religijskom i na ovosvjetskom nivou. On je lider koji je pozivao u islam i promovirao ga kao jednu od najvećih religija, pa je postao i politički i vojni i vjerski lider. Trinaest vijekova nakon njegove smrti Muhammedov utjecaj je još jak i stalno obnovljiv.”¹ Ovo nas podsjeća na riječi Uzvišenog: “*I spomen na tebe visoko uzdigli!*” (El-Inširah, 4)

Gustave Le Bon u svojoj knjizi “Historija Arapa” kaže: “Ukoliko usporediš vrijednosti ljudi s njihovim najboljim djelima, onda je Muhammed najveći čovjek kojeg historija poznaje.”²

William Muer je o njemu, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kad god izučavamo njegov život, uvijek ga nalazimo kao skup otjelovljenih vrijednosti, sa čistoćom duše i velikim moralom. Tim se vrijednostima ni u jednom historijskom periodu apsolutno neće naći ravne.”³

Uzvišeni Allah je islamskom ummetu izučavanje života prethodnih vjerovjesnika i Allahovih zakona i odredbi za prošle narode, shodno njihovim stavovima prema vjerovjesnicima i pozivanju u Allahovu vjeru, učinio vidom ibadeta (obredoslovlja) za koji je određena posebna nagrada. Uzvišeni je poslanike i vjerovjesnike učinio svjetiljkom za kojom ljudi idu i spomenom koji se stalno citira i opetuje, kao i uzorom i utjehom Poslaniku, sallallahu alejhi ve

¹Michael Hart, “Stotinu velikana kroz historiju čovječanstva”, prijevod: Enis Mansur, El-Mek-tebul-misri, Kairo, str. 14.

²Gustav Le Bon, “Historija Arapa”, prijevod: Adil Zujtira, Daru ihja et-turasil-arebi, Bejrut, 1399. h. g., str. 14.

³Muhammed Hajr, Ed-Dir’a, “Vjerovjesnik islama, njegova ličnost, život, poslanstvo, u novoj prezentaciji”, str. 6.

sellem. Stoga je životopis Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potvrda i utjeha muslimanima koji ga izučavaju, a posebno iz aspekta njihove uske veze s Allahovom Knjigom i sunnetom Njegovog Vjerovjesnika i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onima koje je Allah učinio svjetiljkom. Uzvišeni kaže: *“Objavljujući ti ovaj Kur’an, Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo iako prije njega nisi doista ništa znao.”* (Jusuf, 3)

Također je rekao: *“U kazivanju o njima pouka je za one koji su razumom obdareni. Kur’an nije izmišljena besjeda, on priznaje knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost narodu koji vjeruje.”* (Jusuf, 111)

Uzvišeni kaže: *“To su neke vijesti koje ti o gradovima kazujemo; neki od njih još postoje, a neki su sa zemljom sravnjeni.”* (Hud, 100)

Uzvišeni kaže: *“O tim naseljima Mi ti neke događaje njihove kazujemo. Poslanici njihovi jasne su im dokaze donosili, ali oni nisu povjerovali zato što ni prije nisu vjerovali. Eto tako Allah srca nevjernika zapečati”* (El-A’raf, 101)

Uzvišeni kaže: *“I tako, eto, kazujemo ti neke vijesti o onome što je već prošlo i dali smo ti od Nas Opomenu.”* (Ta Ha, 99)

Svi ovi, a i drugi ajeti potvrđuju da je izučavanje događaja koji su se desili prethodnim vjerovjesnicima dio Kur’ana, vjere i šerijatske nauke, s kojima je život Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovog ummeta zadobio zaseban pravac. Stoga izučavanje njegovog života predstavlja posebnu vrstu odgoja ummeta i nauku za kojom postoji stalna potreba do Sudnjeg dana.

Također, izučavanje njegovog životopisa predstavlja primjenu Allahove naredbe i način robovanja Njemu. Uzvišeni kaže: *“Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje.”* (El-Ahzab, 21) On je, prema Allahovoj naredbi, naš prvi učitelj, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže: *“Kao što smo vam Mi jednoga od vas kao poslanika poslali da vam ajete Naše kazuje, da vas očisti, da vas Knjizi i mudrosti pouči, i da vas ono što niste znali nauči.”* (El-Bekara, 151) Naravno, slijedenje i povodenje za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bit će realizirano samo poznavanjem njegovog sunneta, životopisa, kao i moralnih i fizičkih odlika koje su dio njegovog sunneta. One su uzor vjernicima u svim okolnostima u kojima se nađu. On je uzor svim islamskim djelatnicima u podnošenju tereta briga, ozbiljnoga rada, uzvišenih ciljeva i ishoda, kao i ljubavi, dobročinstva i samilosti prema svim ljudima.

Također, uzor je supružnicima u međusobnom ophođenju, samilosti, empatiji, nježnosti i stvarnoj ljubavi.

On je, *sallallahu alejhi ve sellem*, uzor vođama i liderima u rukovođanju, davanju prednosti interesima naroda, samilosti prema ljudima, udaljenosti od egoizma, emanetu, iskrenosti, političkom djelovanju koje je u skladu s Allahovim zadovoljstvom, kao i korištenju i upotrebi onoga što je najbolje i najkorisnije za ljude u njihovim postupcima.

On je uzor komšijama kada trebaju spoznati međusobna prava, lijepo se ophoditi, biti brižni, željeti uputu, čuvati prava i imati lijepe kontakte s drugim komšijama.

Uzor je svim reformatorima i obnoviteljima u strpljenju, podnošenju iskušenja, visokim ciljevima, rasporedu prioriteta, društvenim promjenama ka boljem, miru i međusobnoj interakciji, kao i nastojanju za ostvarenjem progressa čovjeka i čuvanju njegovih prava.

On je uzor i roditeljima u njihovoj empatiji, odgoju, samilosti, stvarnoj ljubavi, podučavanju, ali i siromašnima dok trpe glad, čuvaju čednost i emanet. Primjer je i bogatima u davanju milostinje, skromnosti, davanju prednosti drugima, povjerenju, izvršenju obećanja, neprepuštanju luksuzu. Uzor je i bolesnome dok se nada, traži nagradu, traga za lijekom u okviru onoga što je Allah dozvolio i dok se susteže od otežavanja drugima. On je, u općem smislu, uzor svakom pripadniku ovog ummeta koji se nada susretu s Allahom i dolasku na Sudnji dan. Prisjetit ćemo se ovdje izreke: "Bez znanja nema ni ispravnog povoda.""

Izučavanjem Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, životopisa povećava se ljubav prema njemu

Ljubavi prema Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, daje se prednost nad vlastitim životom. Ljubav prema njemu je ljubav prema njegovom moralu i vrijednostima. To je ljubav onoga kome je učinjeno dobročinstvo prema svom dobročinitelju, a koja se izražava pohvalom, veličanjem i respektom. A kako i ne kada njegovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, dobročinstvo muslimanima i cijelom čovječanstvu, zbog Allahove upute koju im je on prenio, traje do Sudnjeg dana? Ljubav prema njemu je najveći i najuzvišeniji stepen ljubavi. On je čovjek koji ima najviše utjecaja na naš život, pa zato izvršavajmo dio naših obaveza prema njemu i dajimo mu prednost nad nama samima i svima ostalima. Uzvišeni kaže: "Ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite." (El-Hašr, 7) Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, kaže: "Tako mi Onoga u čijoj

je ruci moja duša, niko od vas neće vjerovati sve dok mu ne budem draži od njegovog roditelja i djeteta.” U drugoj verziji stoji: “I od svih ljudi.”¹

Također, očituje nam se Allahova blagodät ukazana Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a time i nama.

Uzvišeni kaže: *“Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga, niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, upućuješ na pravi put, na put Allahov, Kome pripada sve što je na nebesima i sve što je na Zemlji. I, eto, Allahu će se sve vratiti!”* (Eš-Šura, 52–53)

Svi muslimani znaju, pa i prethodni narodi, važnost izučavanja historije svojih vjerovjesnika.

Uzvišeni kaže: *“U kazivanju o njima pouka je za one koji su razumom obdareni. Kur’an nije izmišljena besjeda, on priznaje knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost narodu koji vjeruje.”* (Jusuf, III)

Željom za saznanjem životopisa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, saznajemo za različite narode i sisteme koji su vladali i dominirali svijetom prije islama u političkom, idejnom, religijskom i moralnom smislu. Također, na taj način saznajemo blagodät koju je islam donio ljudima, kao što Omer, radijallahu anhu, kaže: “Neće islam spoznati onaj ko ne spozna džahilijet (predislamski period).” Istinoljubivost Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa nemjerljiva je s bilo kojom historijskom prezentacijom neke ličnosti, bez obzira na to o kome je riječ.

Izučavanjem životopisa učimo se istinoljubivosti, a ne falsificiranju, kao što se to radi za neke ličnosti. Također, time dolazimo do detalja i činjenica koje su nedostupne o drugima, osim o njemu, sallallahu alejhi ve sellem. Neophodno je znati da je njegov, sallallahu alejhi ve sellem, spomen pretekao vrijeme u kojem je živio, jer navodi o njemu potječu čak iz vremena drevnih naroda. O vremenu Isaa, alejhi selam, Uzvišeni kaže: *“A kada Isa, sin Merjemin, reče: ‘O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći’, i kad im je donio jasne dokaze, oni rekoše: ‘Ovo je jasna vradžbina!’”* (Es-Saff, 6)

Također, Musa, alejhi selam, o tome je govorio u svoje vrijeme. Uzvišeni kaže: *“...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni*

¹ El-Buhari u “Sahihu”, Kitabul-iman, poglavlje “Ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dio je imana”, 1/9.

pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji u njega budu vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli.” (El-A'raf, 157) Obavijesti i opis Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bili su poznati mnogo stoljeća prije njegovog rođenja. Učenjaci među sljedbenicima Knjige (kršćani i jevreji) čekali su njegovu pojavu. Još u nekim kršćanskim knjigama postoje jake i jasne naznake o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao vjerovjesniku koji će se pojaviti pred kraj ovog svijeta.¹

Izučavanjem životopisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upoznajemo se s Allahovom Knjigom. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, život je ispunjen događajima koji su bili povod objave mnogih ajeta iz Allahove, subhanehu ve te'ala, Knjige i to s različitim povodima.

Isto tako, imena nekih kur'anskih sura vezana su za događaje iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa, kao što su: El-Enfal (Ratni plijen), Et-Tevbe (Pokajanje), El-Isra (Noćno putovanje), Ta Ha, El-Ahzab (Saveznici), El-Inširah (Širokogrudnost), El-Alek (Ugrušak), El-Humezeh (Klevetnik), El-Fil (Slon), Kurejš, El-Kevser (Mnogo dobro), El-Kafirun (Nevjernici), En-Nasr (Pobjeda), El-Felek (Praskozorje). Tu su i ostale sure koje sadržavaju mnogo ajeta koji su usko vezani za Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, životopis.

Stoga izučavanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa čovjeku daje ispravnu predodžbu o onome što je u Allahovoj Knjizi navedeno s povodima Objave, kao i poseban utisak zbog kojeg ima osjećaj da živi u vremenu objave Kur'ana i s izazovima pred kojima se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ummetom i muslimanskim društvom našao. Također, steći će osjećaj kako je Allah učvrstio njihovo vjerovanje s događajima koje su gledali i spoznali putem Kur'ana koji je objavljen u tom periodu.

Izučavanjem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa dobija se spoznaja o generaciji ashaba, radijallahu anhum, njihovoj vrijednosti, gajenju međusobne ljubavi, spoznaji njihovih stepena na koje Allah ukazuje riječima: *“I šta vam je pa odbijate trošiti na Allahovu putu, a Allahu pripada nasljedstvo nebesa i Zemlje? Nisu jednaki oni među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili – oni su na višem stupnju od onih koji su poslije davali priloge i*

¹ Pogledati u ovoj knjizi temu “Svijet i iščekivanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”.

lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu; Allah dobro zna ono što radite." (El-Hadid, 10)

Imam El-Buhari i drugi u svojim knjigama vjerodostojnih hadisa spominju vrline ovih ashaba.¹

Musa, alejhi selam, na više od hiljadu godina prije poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je Izraelćane o ovom govoru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni je rekao: "...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni pisati..." (El-A'raf, 157)

To su učenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, među kojima su bili i njegovi prvi nasljednici (hulefa-i-rašidun), pronicljivi lideri i političari, hrabri junaci, osvajači i učenjaci koji su, proklamirajući pravdu, jedinstvo i milost, predvodili ovaj svijet.

Putem izučavanja životopisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, saznajemo za vjerovjesničke specifičnosti² kojima je Allah blagodario Svoga odabranog Poslanika.

Njegove odlike su mnogobrojne, a prva je, svakako, milost svim svjetovima. Uzvišeni kaže: *"A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."* (El-Enbija, 107)

Također je rekao: *"A kada njima dokaz dolazi, oni govore: "Mi nećemo vjerovati sve dok se i nama ne da nešto slično onome što je Allahovim poslanicima dato." A Allah najbolje zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje. One koji griješe sigurno će stići od Allaha poniženje i patnja velika zato što spletkare."* (El-En'am, 124)

On je najveći čovjek kojeg je Gospodar svih svjetova podučio i odgojio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Moj Gospodar me je na najljepši način odgojio."*³

Uzvišeni ga je odabrao. On kaže: *"On je nepismenima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, iako su prije bili u očitj zabludi"* (El-Džumua, 2) On je pečat svih vjerovjesnika; najmilostiviji je, najplemenitiji, najiskreniji, najčestitiji i najčišći čovjek.

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, data je ispomoć nadnaravnim djelima, jasnim i neoborivim dokazima i počastima (kerametima), koje su njegovi savremenici imali priliku vidjeti, a učenjaci i njegovi simpatizeri ih shvatiti.

¹ Pogledati: "Sahihul-Buhari", Knjiga o vrlinama ashaba.

² Za opsežnije saznanje o tome pogledati knjige "Vjerovjesničke specifičnosti imama Es-Sujutija", Allah mu se smilovao, te "Čovjek kojeg treba voljeti" Ebu Bekra el-Džezairija.

³ Određeni broj učenjaka ovaj hadis proglasio je dobrim. U prilog mu svjedoče slične predaje. Pogledaj ocjenu hadisa: Ahmed el-Haddad u knjizi "Vjerovjesnikov moral u Kur'anu i sunnetu", 2/1033.

Njegov spomen je nadvisio spomen svih ostalih ljudi zbog istine koju je nosio i zbog onoga što mu je Istiniti Bog obećao.

Uzvišeni Allah i Njegovi melec i Njegovi blagosiljaju, a to je i ljudima naređeno. Uzvišeni kaže: *“Allah i melec i Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljte mu pozdrav!”* (El-Ahzab, 56)

Allah mu je otvorio sve potrebne mogućnosti, pomogao ga i oprostio mu. Uzvišeni kaže: *“Mi ćemo ti dati da pobijediš pobjedom jasnom, da bi ti Allah ranije i kasnije grijehe oprostio, da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio, da bi te na Pravi put uputio”* (El-Feth, 1–2)

Izučavanje vjerovjesničke sire/životopisa ojačava uvjerenje vjernika, podučava ih strpljenju i otvara mogućnost nade u pobjedu istine nad neistinom. Također, daje uvjerenje u nadmoć Allahove vjere nad ostalim vjerama, te da će njeni sljedbenici ojačati nakon slabosti, kao što daje uvjerenje da će Allah sve do Sudnjeg dana pomagati Svoju vjeru, Vjerovjesnika i ummet.

Vjerovjesnikov životopis je samostalna naučna disciplina, kao i ključ za mnogobrojne druge naučne discipline. Putem njega musliman se naučava moralnim vrijednostima i njihovom prakticiranju, principima islamskog vjerovanja, njegovim temeljima, šerijatskim propisima, kodeksu ponašanja, pravednosti, islamskim pravilima, šerijatskoj politici i načinu pridobijanja ljudi za Allahovu vjeru.

Također, oni koji izučavaju Vjerovjesnikov životopis saznaju za mnogobrojne činjenice koje su vezane za događaje iz njegovog životopisa.

Isto tako, čovjek saznaje za različite etape Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života i za njegovu postepenost prilikom pozivanja u islam.

Način izučavanja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa

Svaki istraživač ili čitalac životopisa Vjerovjesnika treba nastojati osjetiti njegovu ličnost, prava i odlike koje mu je Allah darovao. Uzvišeni ga je, između svih ostalih ljudi, odabrao za Objavu i poslanstvo. Dao mu je zaštitu kojoj iz vjerskog i moralnog aspekta ne može prići nikakva sumnja, a očitovala se kroz ispovijedanje čistog monoteizma Uzvišenom Allahu, sačuvanost od mnogoboštva i laži prije i poslije poslanstva, pravednost, pravično postupanje, povjerenje, samilost prema ljudima prije i nakon poslanstva, Allahovu posebnu pažnju prema njemu, zaštitu, odgoj prije poslanstva i poslije, još od njegovog rođenja. Niko nema pravo pripisivati pogreške Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, osim onih koje je Gospodar Uzvišeni za njega spomenuo tokom njegovog

preodgoja, poput događaja sa slijepcem spomenutim u suri Abese ili događaja sa zarobljenicima na Bedru ili svega što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o sebi spomenuo. Ostali navodi o greškama se ne prihvataju. Stoga onaj ko izučava Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, životopis mora se pridržavati principa učtivog ophođenja prema njemu: kada o njemu govori, njegovom životu, njegovim pravima, ljubavi prema njemu i svemu onome što nosimo o njemu u našim dušama i srcima. Potrebno je da se vežemo za šerijatske dokaze i da se prisjećamo onoga što se navodi u Allahovoj Knjizi i obavijestima od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je činjenica da je on Allahov rob i Njegov poslanik, samo jedan od ljudi, ali ipak od svih najbolji. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Ja sam, bez ponosa rečeno, predvodnik svih ljudi na Sudnjem danu. U ruci ću, bez ponosa rečeno, nositi zastavu zahvale. Svaki vjerovjesnik toga dana, od Adema do ostalih, bit će pod mojom zastavom. Ja sam prvi iznad kojeg će se zemlja rascijepiti.”¹

U redovima velikana on je, sallallahu alejhi ve sellem, prvi i niko nema prednosti nad njim. Ali neka su Allahovi blagoslovi i mir na njega, on potvrđuje da je, ipak, samo jedan čovjek od svih ljudi, Božijih robova, što se navodi u mnogobrojnim ajetima u Allahovoj knjizi. Uzvišeni kaže: “*Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz El-Mesdžidul-Harama u El-Mesdžidul-Aksa, čiju smo okolicu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. – On, uistinu, sve čuje i sve vidi.*” (El-Isra, 1)

Potvrda robovanja navodi se i u hadisu o njegovom, sallallahu alejhi ve sellem, Israu i Miradžu (noćnom putovanju i uzdignuću) kako neko ne bi krenuo za koracima kršćana i izveo ga iz njegove ljudske prirode i pretjerano mu pripisao nadnaravne osobine, kako su to neki uradili s Isaom, alejhi selam. Zato sa spomenom ove jedinstvene počasti ukazane Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dolazi i potvrda njegovog robovanja Allahu Uzvišenom, Koji kaže: “*Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz El-Mesdžidul-Harama u El-Mesdžidul-Aksa, čiju smo okolicu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. – On, uistinu, sve čuje i sve vidi.*” (El-Isra, 1) Da je citirani ajet spomenuo samo noćno putovanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio bi i tada potpuno istinit, ali je dodatno potvrdio stepen robovanja kao posebnu počast ukazanu njemu i svim ljudima. Tako je Uzvišeni rekao: “*Reci: ‘Ja sam čovjek kao i vi, meni se objavljuje da*

¹ Predaju prenosi imam Et-Tirmizi u svome “Sunenu”, poglavlje “Vrijednosti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem”, broj 3165; Imam El-Buhari u svome “Sahihu” prenosi dio ove predaje, “Knjiga o tefsiru”; Imam Muslim prenosi ga u “Knjizi o vjerovanju”; Ibn Kesir u tefsiru sure El-Isra, 2/1085.

je vaš Bog – jedan Bog. Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!” (El-Kehf, 110) U ovom ajetu on podsjeća na njegovo, sallallahu alejhi ve sellem, robovanje Allahu, ali i pored toga, njegov stepen nijedan drugi čovjek ne može doseći. Zato musliman nikome nad ljubavi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne daje prednost – nijednom čovjeku, ni članu porodice, ni djetetu, baš nikome drugome.

Uzvišeni Allah ga je, pored odabira za Objavu i poslanstvo, počastio stepenom robovanja Njemu. U tome nije slabost ili poniženje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer, zapravo, to što je bio odani rob značilo je njegovo savršenstvo. On, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio poput ostalih robova, jer je bio zahvalni rob kao što je rekao Majci vjernika Aiši, radijallahu anha, kada ga je vidjela kako dugo stojeći noću obavlja namaz, toliko da bi mu pete nabreknule. Aiša, radijallahu anha, kao da je gestikulirala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu je dovoljno samo dio tog dugog namaza, pa joj je on odgovorio: “Zar neću biti rob zahvalni?”¹ On nije rekao: “Vjerovjesnik zahvalni”, a ni “Poslanik zahvalni”, jer je smatrao da je jedan od faktora potpunosti njegovog vjerovjesništva upravo da bude istinski rob Allahu Uzvišenom, čime je potvrđivao istinitost riječi Uzvišenog: “*Nego, Allahu jedino ibadet čini i budi zahvalan!*” (Ez-Zumer, 66)

On, sallallahu alejhi ve sellem, predvodnik je čovječanstva i uzor svim ljudima. Došao je da ih povede u istinsko obožavanje i robovanje Allahu Uzvišenom i Jedinom. On je stajao na njihovom pročelju, ispred svih, kada se radilo o provođenju Allahove naredbe.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio je onako kako žive svi ljudi: jeo je, spavao, ženio se, prodavao, kupovao, imao prijatelje i neprijatelje, sve u okviru robovanja Allahu Uzvišenom. Uzvišeni kaže: “*Reci: Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista, posvećeni su Allahu, Gospodaru svjetova.*” (El-En’am, 162)

Svako ko izučava Vjerovjesnikov životopis i događaje iz njega, mora se predati osjećaju vremena u kojem je živio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i njegovim mogućnostima i okolnostima kako bi shvatio sve teškoće s kojima su se sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi suočili. Takav treba shvatiti klimu tog podneblja, vrućinu, obim poljoprivredne i stočne

¹ Iz dužeg hadisa kod imama El-Buharije na početku poglavlja o noćnom namazu; Muslim, u poglavlju o opisu Sudnjeg dana “Činjenje dobrih djela u što većem obimu i ulaganje truda u ibadet”, br. 2820.

proizvodnje, ekonomije te ograničenost materijalnih, ljudskih i prirodnih potencijala okruženja u usporedbi s ostalima.

Također, potrebno je shvatiti geografske okolnosti, običaje, tradiciju i stanje Arapa prije islama kako bi formirao ispravnu predodžbu o okolnostima u kojima je živio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kako bi njemu i njegovim ashabima odao dužno poštovanje.

Mora shvatiti i različite etape Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa i misije.

Uz to, onaj ko izučava ovaj životopis mora uvezati sve događaje koji se u njemu navode s navodima iz Allahove Knjige, vraćajući se na knjige tefsira i povode Objave ukoliko bude u potrebi za tim.

Potrebno je i da uveže ovaj životopis sa savremenim događajima u islamskim i ostalim društvima.¹

Potrebno je i da shvati da stoji pred osobom koju je Allah Uzvišeni odabrao i zabranio da se na nju laže, prisjećajući se Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “Ko na mene namjerno slaže, neka se pripremi za mjesto u vatri.”²

Stoga on, sallallahu alejhi ve sellem, nije u potrebi da se na njega i za njega laže.

Naučni istraživač Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa uvidjet će da je on u potpunosti ispunjen detaljima i pojedinostima o događajima.

Veliki broj učenjaka smatra da je Vjerovjesnikov životopis zasebna grana nauke. Smatrali su da je on dio vjerovjesničkog sunneta.

Specifičnosti Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa

Nema sumnje da Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, životopis predstavlja veliko znanje o ličnosti koju je odabrao Uzvišeni Gospodar i događajima kojima svjedoči Kur'an s objavljenim ajetima koji će se citirati do Sudnjeg dana. Zato ovaj životopis ima određene specifičnosti, od kojih su:

– Onaj na koga se ovaj životopis odnosi je najbolji čovjek, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah mu je uzdigao spomen i odgojio ga, te je zato apsolutno predvodnik svih ljudi, od vremena kada je čovjek nastao sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i sve ono što je na njoj.

¹ Pogledati “Sirrul-hatm”; Osman Ali, “Podučavanje Vjerovjesnikovom životopisu kroz školske planove i programe iz historije”, Darul-ulum, Rijad, 1402. h. g., str. 25.

² Muttefekun alejhi, iz predaje imama El-Buharija u “Sahihu”, Knjiga o nauci, poglavlje “Grieh onoga ko slaže na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”, 1/36.

– Visoko su cijenjeni izvori Vjerovjesnikovog životopisa potpomognutog u većini događaja Kur'ani-kerimom i u većini Mustafinih, sallallahu alejhi ve sellem, pohoda, ponašanja i unutrašnjih razmišljanja.

– Ovaj životopis je najpreciznija biografija svih vjerovjesnika i dobrih ljudi, s najviše detalja i pojedinosti, jer su ashabi pomno pratili sve aspekte njegovog privatnog i javnog života, te ih nama, kako nije prije prenesen životopis nijednog čovjeka, s krajnjom preciznošću prenosi.

– Ovo je najvjerodostojnija biografija koju čovječanstvo poznaje, a odnosi se na čovjeka koji je bio istinoljubiv i povjerljiv, sallallahu alejhi ve sellem. Također, prenose ga iskreni ljudi iz reda njegovih drugova. Prenosioci su poznati, a lanci prenošenja vjerodostojni.

– Ovaj životopis sadržava Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vjerske, obredne i ovosvjetske postupke, kao i njegovu šerijatsku politiku, džihad, pohode te spomen njegovih drugova i naroda koji su živjeli u tom vremenu.

– Ova biografija sa svojim događajima veže se za poznata i precizirana geografska područja, što daje podršku i potvrđuje njihovu istinitost i omogućava nam praćenje slijeda događaja.

– Ovaj životopis ispunjen je lekcijama i poukama koje posebno muslimani, a i ostali ljudi – bez obzira na to u kakvom stanju bili, na kakvoj poziciji, koju funkciju obnašali – mogu koristiti u dolasku do povoda uspjeha, ovosvjetske i onosvjetske sreće.

– U Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, životu, Allahovom stavljanju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pod Svoje okrilje dok je bio siročić, čuvanju i zaštiti od ljudi je nadnaravnost koja se može vidjeti i osjetiti kroz ovaj životopis. Također, isto se može uočiti kroz Allahovu pomoć, čuvanje Njegove vjere, njeno širenje i različite etape njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, života i pozivanja. Kroz sve te etape Uzvišeni Allah je obistinio ono što je obećao Svome Vjerovjesniku i Svojim dobrim robovima dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još bio živ.

– Životopis je izazvao veliki interes i posvećenost ummeta, njegovih pravnika, učenjaka i muhaddisa (hadiskih učenjaka).

– U životopisu je živa primjena spoznaje Allahovih zakonitosti u kosmosu, života i Allahove pomoći Svome Vjerovjesniku. Uzvišeni Allah kaže: *“Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i one koji vjeruju u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci”* (Gafir, 51)

– Ovaj životopis tretira sve aspekte Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života. Uzvišeni kaže: *“Reci: ‘Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj,*

i smrt moja, doista, posvećeni su Allahu, Gospodaru svjetova.” (El-En’am, 162) On pokriva čitav njegov život, osobine, odlike i veže ih za njegovo poslanstvo, vjerovjesništvo i njegov odabir od Allaha Uzvišenog.

– Ovaj životopis bilježi historijski trenutak globalnog preokreta i promjenu života čovječanstva. Ljudi su izvedeni iz idolopoklonstva u čisti monoteizam, iz mnogoboštva ka robovanju Allahu Jedinome, iz džahilijeta ka islamu.

– Veliki je utjecaj ovog životopisa na one koji ga čitaju i veliki doprinos pri utjecaju na ponašanje, njegovo popravljjanje, čišćenje duše, moral i njen odgoj u ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

– Kroz ovaj životopis dolazi do upoznavanja s ogromnom ulogom ashaba/ drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njihovom pomoći Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, svojim životima, imecima i porodicama. Životopis nam govori o tome kako ih Allah voli te kako ih voli Poslanik i njegovi sljedbenici. Zato se upoznajemo kako ih trebamo braniti od neprijatelja koji umanjuju njihovu vrijednost, kao bliskih prijatelja i zetova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poput Ebu Bekra, Omera, Osmana, Alije, majki vjernika te ostalih pripadnika Ehlul-bejta i ashaba s kojima je Allah bio zadovoljan, a i oni Njime.

– Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, životopis je lijep, istinit, potpun, realan te govori o njegovom, sallallahu alejhi ve sellem, lijepom životu.

– Vjerovjesnikov životopis predstavlja ispravan preduvjet za shvatanje Kur’ani-kerima i ajeta koji su objavljeni Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u različitim etapama njegovog života.

Stanje Arapa u predislamskom periodu

S dolaskom poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zasjalo je svjetlo, tama se razišla, čisti monoteizam, znanje, spoznaja, istina i pravda su zavladaali. Zato je period prije islama, kako bi se raspoznao, nazvan džahilijetskim. Da bismo znali vrijednost islama u odnosu na cijeli svijet, općenito, i sve Arape, posebno, neophodno je u svim aspektima društvenog života poznavati i situaciju pred samu pojavu islama. Islam je došao kako bi uredio život, i ne samo vjerski tok već i ovosvjetske tokove i procese, sa svojim moralom, principima ophođenja, običajima i ostalim zakonima i kodeksima ponašanja. Pošto je Arapsko poluostrvo, u općenitom smislu, bilo pozornica za događaje iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa, na prvom mjestu, neophodno je saznati za stanje i okolnosti prije Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanja. Arapska područja u geografskom smislu zauzimala su područje velikog poluostrva, a okruživala su ga mora s tri strane: zapadne, južne i istočne. Na sredini poluostrva je beživotna pustinja s veoma ograničenim vodenim i ostalim potencijalima. Ukoliko bi se i našlo neko urbano središte, bilo bi izuzetno ograničeno i maleno u poređenju s velikim prostranstvom poluostrva. Međutim, na njemu je ipak bilo oaza koje su bile poljoprivredno korisne, kao npr. na njegovom južnom dijelu, u Jemenu i Omanu. Riječ je o brdskim poljoprivrednim područjima s relativno umjerenom klimom i kompliciranom konfiguracijom zemljišta.

Vjerski aspekt

Većina Arapa su bili idolopoklonici, među kojima je bilo veoma rasprostranjeno obožavanje kipova, koji su imali poznata središta u svim arapskim područjima. Oni su im hodočastili kako bi im, svako na svoj način, činili

obrede, prinosili žrtve i tražili od njih pomoć. Apsolutno nijedno arapsko područje, pa čak i samu Meku kao domovinu monoteizma, nije mimoišla pojava idolopoklonstva.

Bilo je i nekih jevrejskih skupina koje su se uglavnom koncentrirale na područja današnje Medine Munevvere, odnosno tadašnjeg Jesriba, kao i na područja Hajbera, pored jevreja s područja Tejmaa, Fedeka i Vadil-Kure. Svi zajedno su sačinjavali nepotcjenjivu skupinu.¹

Također, bilo je pojedinaca i skupina poznatih kao el-mevali (robovi i sluge), koji su većinom bili nearapskog porijekla, i to u različitim urbanim središtima. Različite kategorije Arapa, jevreja i robova bez izuzetka su učestvovali u događajima Vjerovjesnikovog životopisa.

I kršćanstvo se proširilo među nekim arapskim plemenima. Nedžran je bilo najvažnije kršćansko središte u arapskim područjima.²

Kršćanstvo kod Arapa, kao i kod drugih, bilo je izloženo promjenama, te se pretvorilo u idolopoklonstvo. Obožavali su Isaa sina Merjeminog, smatrali svetima svoje svećenike i monahe, a njihove naredbe preferirali u odnosu na Božije.

Arapski kršćani bili su poznati po znanju i naobrazbi više nego ostale vjerske skupine. Obavljali su kulturnu razmjenu s Bizantincima, Arapima s područja Sirije, Iraka, a posebno s plemenima Munzir i Gassan.³

Društveni život

Društveni život predislamskih Arapa bio je pod velikim utjecajem vjerskog života i dominantnih vjerovanja. Među Arapima je, bez izuzetka, vladao alkoholizam, hazard i lihvarstvo. Muškarci se nisu sustezali od bluda, a slobodne žene su ga prezirale.⁴

Mrzili su žensku djecu i nisu ih uključivali u nasljedstvo,⁵ imali su poligamne brakove bez ikakvog ograničenja broja žena, pa čak su i neke žene imale više muževa.⁶

¹ Sabir Tuajma, "Opća historija jevreja", 2/14.

² Pogledati: Muhammed b. Avad el-Utejbi, "Nedžran u doba vjerovjesništva i pravednog hilafeta", magistarski rad odbranjen na Odsjeku za historiju i civilizaciju Univerziteta Imam Muhammed b. Su'ud, 1420. h. g. Rad nije objavljen.

³ Dževad Alij, "Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa prije islama", 3/155 i 387.

⁴ Pogledati: Mahmud Šukri el-Arusi, "Postizanje cilja, spoznaje, stanja Arapa", 2/4.

⁵ Ibn Kesir, "Tefsirul-Kur'anil-Azim", 1/1116.

⁶ Pogledati: Dževad Alij, "Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa", 5/539; pogledati hadis od Aiše kod El-Buharija u "Sahihu", Knjiga o braku, poglavlje "Nema braka osim s odobrenjem staratelja", 6/132.

Neki od njih bi ženili svoje maćehе protivno njihovoj volji i istovremeno su u braku živjeli sa ženama koje su im bile sestre.¹

Predislamski Arapi su imali neke moralne kodekse i lijepe običaje kao što su: ugošćivanje gosta, hrabrost, viteštvo, jaku pronicljivost, inteligenciju i ljubav prema slobodi.²

Kada je riječ o domenu jezika, arapski je bio na vrhuncu svoje moći, izražajnosti i retorici s ograničenim razlikama u pojedinim dijalektima.³

Jezički izražaj i retoričnost su kod predislamskih Arapa bili veoma snažni.

Zato je mudžiza (nadnaravnost) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila Allahova Knjiga, koja je došla kao izazov u najjačem segmentu tadašnjih Arapa. Također, rječitost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovim izrekama je bila izvanredna. Nisu je mogli oponašati, sličnu izmisliti, a kamoli donijeti nešto slično Kur'anu, pa čak ni deset sličnih izmišljenih kur'anskih sura. Uzvišeni Allah kaže: *“Zar oni da govore: On ga izmišlja! Reci: Pa sačinite vi deset Kur'anu sličnih, izmišljenih sura, i koga god hoćete, od onih u koje pored Allaha vjerujete, u pomoć pozovite, ako je istina što tvrdite!”* (Hud, 13)

---

¹ Pogledati: Ibn Kesir, “Tefsirul-Kur'anil-Azim”, 1/453; Dževad Alij, “Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa prije islama”, 5/529.

² Dževad Alij, “Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa prije islama”, 5/402; Mahmud Šukri el-Alusi, “Postizanje cilja za spoznaju stanja Arapa”, 1/46.

³ Pogledati: Ševki Dajf, “Historija arapske književnosti – predislamski period”, str. 123.

Globalno vjersko stanje u predislamskom periodu

Svijet je nesumnjivo velik i prostran, i nemoguće ga je u općenitom smislu obuhvatiti. Zato je, u prvom redu, potrebno govoriti o područjima koja geografski okružuju arapske teritorije koje su bile pod utjecajem vremena u kojem je živio Vjerovjesnik. Časni Kur'an jezgrovito pojašnjava opće stanje svijeta, kada Uzvišeni kaže: *"Zbog onog što ljudi rade pojavio se metež na kopnu i na moru, da im On dâ da iskuse nešto od kazne zbog onoga što rade, ne bi li se vratili."* (Er-Rum, 41)

S aspekta religija, koje u većini slučajeva upravljaju ljudskim postupcima, postojale su dvije nebeske Objave: judaizam i kršćanstvo. Ove su religije imale razvijeno vjersko znanje, Knjigu i tradiciju.

Judaizam

Judaizam je religija koju su Musaovi, alejhi selam, sljedbenici prenijeli od Jakubove (Israilove) porodice i potomstva. Njemu je objavljen Tevrat (Tora). Ispovijedali su monoteizam i u različitim periodima iz njihove loze su se pojavljivali vjerovjesnici. Oni su izmijenili Tevrat i ubijali svoje vjerovjesnike ni krive ni dužne.

Suprotstavili su se oporuci svojih vjerovjesnika i ružno se ponijeli prema Bogu. Poznati su kao sljedbenici knjige, jer su imali Tevrat (Toru) i druge vjerske spise. Oni su bili najbliži istini, za razliku od ostalih idolopoklonika, ali su, uprkos tome, zaslužili Allahovu srdžbu zbog neprimjerenog odnosa prema Njemu.

Posebno su glorificirali svoje svećenike i njihovim mišljenjima davali prednost u odnosu na Boga i Njegove naredbe.

Namjerno su iskrivili Tevrat.

Uz to, tvrdili su da očekuju dolazak vjerovjesnika u posljednjem vremenu pred Sudnji dan kako bi ga slijedili i spoznali istinu s kojom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslan.

Kršćanstvo

Kršćanstvo je religija sljedbenika Isaa, alejhi selam, kao što je i najraširenija u savremenom dobu. Kršćanstvo ima mnogobrojne sekte, a dominiralo je na području Šama (Levant), Iraka, Egipta, Abesinije, Južne i Istočne Evrope. Kršćanstvo je zadobilo veliku podršku političkom, vojnom i materijalnom moći Bizantije.¹

Ulazak Bizantinaca u kršćanstvo, još od četvrtog stoljeća za vrijeme vladavine Konstantina Velikog, vodio je pretvaranju te monoteističke religije u idolopoklonstvo i priznanje politeizma, čime je kršćanstvo izašlo iz monoteizma, a Mesija proglašen za boga. Svako ko ne bi obožavao Mesiju, bio bi tretiran kao otpadnik od zvaničnog crkvenog vjerovanja. Politička moć kršćanstva bila je u bizantijskoj državi, a služili su joj Arapi iz plemena Gassan i kraljevi iz Abesinije. Raskol među kršćanima nastupio je zbog nesuglasica o različitim detaljima o Mesijinoj prirodi. Jedni druge su proglašavali nevjernicima i međusobno stupali u ratove. Došlo je do sukoba između bizantinskih i egipatskih kršćana, kao i do neprekidnog neprijateljstva između njih.²

Arapski kršćani u predislamskom periodu većinom su bili jakobinci.³ Dio perzijskih, a posebno arapskih kršćana u Iraku bili su nestorijanci,⁴ koji su se donekle razlikovali od bizantinskih kršćana.

Općenito rečeno, svi sljedbenici kršćanstva u predislamskom periodu su na široka vrata ušli u idolopoklonstvo prije poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Medžusije (vatropoklonici)

U prvom redu religija medžusija zasniva se na obožavanju vatre, kao i nekih prirodnih pojava, poput zvijezda, sunca i sl.⁵ Imali su posebne hramove po cijelom Iranu i ostalim perzijskim pokrajinama, koje je perzijska država

¹ Pogledati: Faruk ed-Demludži, "Historija religija", str. 583.

² Za više informacija pogledati: Ebu El-Hasen en-Nedevi, "Vjerovjesnikov životopis", str. 36.

³ Pogledati: "Pristupačna enciklopedija o vjerama i savremenim pravcima", Svjetski forum islamske omladine, Rijad, str. 503.

⁴ Isti izvor, str. 502.

⁵ Ebu El-Hasen en-Nedevi, "Vjerovjesnikov životopis", str. 26.

posebno branila, štitila i širila u svim krajevima njene imperije i njoj potčinjenim područjima. Vatropoklonstvo je došlo i u arapska područja, najviše se proširivši na području Bahreina i na istoku Arapskog poluostrva, jer se tamo našla skupina Perzijanaca koji su utjecali na lokalno stanovništvo. Vatropoklonički hramovi zajedno sa svim legendama i svećenstvom su se tamo proširili.

Zoroastrizam je religija koja je prethodila mazdeizmu. Neki su rekli da se mazdeizam razvio iz zoroastrizma.¹

Budizam

Budizam je idolopoklonička religija koja se temelji na obožavanju kipova, gradnji kulta statua i hramova kojima služe svećenici, sihirbazi i šarlatani.²

Ova religija se proširila u Indiji i dalje ka jugu i istoku Azije sve do Kine.

Budizam se zasniva, kako tvrde, na učenjima politeizma i vječnog sukoba. Uzvišeni kaže: *“Da Zemljom i nebesima upravljaju drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se. Pa neka je uzvišen Allah, Gospodar Arša, od onoga što Mu pripisuju!”* (El-Enbija, 22) U ovom pitanju ista učenja zastupa i hinduizam, koji je duboko utonuo u tvrdnje politeizma.³

I pored arapskog idolopoklonstva i obožavanja kipova, koji su bili dominantni u različitim arapskim krajevima, a posebno u časnoj Meki, filozofska dimenzija ipak nije dublje ušla u ovu religiju. Arapi nisu imali nikakve zapise i svete knjige o svojim božanstvima, već su u većini slučajeva samo slijepo slijedili idolopoklonstvo tvrdeći da ih dotični kipovi približavaju vrhovnom božanstvu – Allahu.

Uzvišeni kaže: *“Čista vjera pripada samo Allahu! A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: ‘Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili’ – Allah će njima, zaista, presuditi o onome u čemu su se oni razilazili. Allah nikako neće uputiti na Pravi put onoga ko je lažljivac i nevjernik.”* (Ez-Zumer, 3)

Predislamski Arapi su negirali ponovno proživljenje. Uzvišeni kaže: *“I oni vele: ‘Postoji samo život naš zemaljski, živimo i umiremo, jedino nas vrijeme uništi.’ A oni o tome baš ništa ne znaju, oni samo nagađaju.”* (El-Džasije, 24)

¹ Mehdi Rizkullah, “Sažetak Vjerovjesnikovog životopisa”, str. 51.

² Ebu El-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 27.

³ Isti izvor, str. 28.

Političko stanje u predislamskom periodu

Svakoj pametnoj osobi je jasno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio vjeru čistog monoteizma i iskrenog robovanja Uzvišenom Allahu, te da je zasnovao državu, udario temelje njenog sistema i vodio je vjerozakonom i vjerom. Također, vodio je državu na pravedan način, tako da je ona pred kraj njegova života imala snažan utjecaj. Poslije njegove smrti uspjela je poraziti susjedne države, a neke u potpunosti oslabiti, kao što je i zavlitala širokim prostranstvima šireći islamski monoteizam i podstičući ljude da robuju svome Tvorcu nakon što su ih njihovi tirani pokrali i u zabludu odveli. Stoga je neophodno ukratko opisati političko stanje Arapa i njihovo okruženje pred samu pojavu poslanstva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Političko stanje Arapa

Na Arapskom polustrvu nije bilo jasnog i preciznog političkog sistema, posebno u srednjem dijelu poluostrva. Također, Arapi nisu imali državu na koju bi se moglo posebno ukazivati, jer su dominirala plemenska pravila i običaji. Osim toga, u središtu poluostrva postojala je mala kraljevina plemena Benu Hanife. Iako je bila samo formalne naravi, bez definiranog sistema, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ipak njenom kralju Havzau b. Aliju el-Hanefiju poslao pismo.¹

Isto tako, poznata je bila i kraljevina Bahrein, ali bez jasnih obilježja. Prevladava mišljenje da je bila potčinjena Perzijancima, koji su u velikoj mjeri imali upliv i utjecaj na nju.²

---

¹ Pogledati: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma vladarima svijeta", među njima je i pismo Havzau b. Aliju el-Hanefiju.

² El-Belaziri, "Osvajanje zemalja", str. 89.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je pismo tadašnjem kralju Bahreina El-Munziru b. Saviju el-Abediju,¹ koji je prešao na islam, a s njim i skupina Arapa i Perzijanaca, stanovnika Bahreina.²

Nismo u mogućnosti u ovim okvirima tretirati političko stanje Arapa ili njihove sisteme upravljanja a da ne istaknemo razliku između postojećih kraljevina, poput Jemena, i između nekih gradova s političkim obilježjima koji su bili manje uređeni i organizirani, poput Meke i Medine prije samog dolaska islama.

Beduini/nomadi

U arapskim krajevima bilo je rasprostranjeno mnogo plemena. Svako bi se dijelilo na potplemena, koja bi u prvom redu bila uvezana osnovnom poveznicom krvnog srodstva. Ovaj temeljni faktor bio je i razlog razilaženja.

Svako pleme je samostalno upravljalo svim svojim poslovima. Svoje probleme rješavali bi kod poglavara i sudaca u samim plemenima, koja su najčešće odbijala da se potčine određenom političkom sistemu upravljanja. Ali, ipak, u svakom plemenu bio je određen vođa kojem bi se po potrebi pripadnici plemena obraćali, međusobno se savjetovali i donosili zajedničku odluku na zasjedanjima s vođom plemena.³ Uprkos tome, predislamski Arapi nisu imali službene i izvršne nadležne državne aparate koji bi nosili teret upravljanja, organizacije i praćenja izvršenja naredbi. U slučaju da neko pleme bude izloženo napadu drugih plemena, što je bio veoma raširen običaj u predislamskom periodu, čitavo pleme bi ustajalo u samoodbranu i u potpunosti se spremalo za ovakve situacije. Nismo u mogućnosti ni naslutiti određeni politički sistem kod ovih plemena koji bi na precizniji način mogao opisati njihovo stanje.

Na Arapskom poluostrvu bilo je nekoliko pokušaja kod nekoliko plemena da zasnuju kraljevine ili monarhističke sisteme vladavine tako što bi jedan od pripadnika dotičnog plemena bio krunisan za kralja. Međutim, većina ovih pokušaja završila se neuspjehom.⁴

¹ Pogledati: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma vladarima svijeta", a među njima je i pismo Munziru b. Saviju el-Abediju.

² El-Belaziri, "Osvajanje zemalja", str. 89–90.

³ Dr. Salih Ahmed el-Alij, "Predavanja o historiji Arapa", prvi dio: "Arapska država prije islama", 1960. g., 1/158; dr. Subhi es-Salih, "Islamski sistemi – nastanak i razvoj", Bejrut, 1980. g., str. 50.

⁴ Isti izvor, 1/160.

Meka i Medina

Moramo imati i uvid u političku situaciju u Meki i Medini pred samu pojavu islama, jer je ta situacija utjecala na kasniju primjenu nekih islamskih pravila, posebno zbog toga što su Meka i Medina prve teritorije islama.

U Meki i oko nje prije pojave islama živjelo je nekoliko plemena, među kojima je najvažnije bilo pleme Kurejš.¹ Meka je u općenitom smislu još od vjeka sveto mjesto Arapa, u koje su redovno dolazili hodočasnici. Domaće stanovništvo Meke uglavnom su činili sposobni trgovci koji su putovali između Jemena, Hidžaza, Šama, Iraka i drugih mjesta, a što je bilo poznato kao "putovanje ljeti i zimi", na koje ukazuje Kur'ani-kerim u riječima Uzvišenog: "*Zbog navike Kurejšija, navike njihove da zimi i ljeti putuju...*" (Kurejš, 1–2)

Na taj način su stjecali politička i društvena iskustva, koja su ih posebno odlikovala, uprkos općem uvjerenju da je u Meki vladao sistem sličan plemenskom, jer nisu imali centralnu vlast odgovornu za upravu i uređenje grada. U Meki je postojala tzv. Darun-nedva (plenum, forum), na kojoj su se sastajali kurejšijski velikani i raspravljali o najvažnijim pitanjima rata, društva i trgovine.² Također, bilo je i drugih sporednih oblika okupljanja na kojima se raspravljalo o sličnim pitanjima, a koji su se većinom zakazivali u kružocima oko Kabe.³ U ratnom stanju davali su zastavu jednom ili više određenih ljudi. Imali su, također, posebne vodiče za trgovačke karavane. Mimo toga, gotovo da se ne može naslutiti neki određeni politički sistem koji je na potpun način upravljao gradom, za razliku od drugih susjednih kraljevina. Zapravo, historija govori kako su stanovnici Meke odbijali postaviti nekog svog čovjeka za kralja, a kojeg je bizantinski car pokušao nametnuti, pa su se s tim i ismijavali.⁴

Vjerovatno su ove činjenice doprinijele većoj zastupljenosti nepravde i nereda u mekanskom društvu.⁵

Stanje u Medini se donekle razlikovalo od stanja u Meki, jer su u Medini izmiješano živjela arapska plemena Evs i Hazredž, kao i različite skupine

¹ El-Mes'udi Ebu el-Hasen Alij b. el-Husejn, "Murudžuz-zeheb ve meadinul-dževher", uredio: Jusuf Es'ad Dagir, Darul-Endelus, Bejrut, 1873. g/1393. h. g., 2/33.

² Dževad Alij, "Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa", 4/44.

³ Mevlevi S E Husejin, "Arapska uprava, str. 28.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/244, margina br. 2; Ibn Habib, "Ukrašeni govor o vijestima Kurejšija", str. 154; Ez-Zubejri, "Kurejšijsko rodoslovlje", str. 210; Čelebi Reuf, "Arapsko društvo prije islama", Darul-kutubil-hadise", Kairo, 1977. g., str. 137.

⁵ Mahmud Šakir, "Vjerovjesnikov životopis", str. 33.

jevreja.¹ Ova demografska raznolikost imala je ogromnu ulogu u nestabilnosti, izbijanju ratova između Evs i Hazredža s vremena na vrijeme,² i to jevrejskim huškanjem i propagandom.

Medinski jevreji su imali djelomično uređen unutrašnji sistem, na što ukazuje postojanje većeg broja tvrđava, njihovo uređenje, kao i postojanje vođa koji su ih predstavljali.

Arap i Medini, Evs i Hazredž, većinom su se oslanjali na plemensko uređenje koje je bilo dominantno kod nomadskog beduinskog društva. Uprkos činjenici da su bili stanovnici urbanog područja i naselja, ipak su u organizacijskom smislu imali plemenski sistem upravljanja. Zato je jevrejima bilo veoma lahko njima ovladati³ i među njima prouzrokovati probleme. Ovakvo stanje, bez uprave i odgovornog uređenja pitanja i različitih interesa grada, zadržalo se u Medini sve do pojave islama.

U gradu Hira prije islama postojala je kraljevina plemena Munzir, tačnije na području Iraka uz rijeku Eufkrat. Tu su živjeli Arapi pomiješani s nešto Perzijanaca i Nabatejaca,⁴ a kontrolu su držali pripadnici plemena Munzir i njihovi kraljevi. Bili su u punom smislu riječi potčinjeni perzijskom caru.

Također, na području Šama dugo prije islama postojala je Gassanijska kraljevina.⁵ U historijskim izvorima naveden je niz različitih naziva za ovu arapsku kraljevinu, s obzirom na njenu usku povezanost s velikim događajima koji su uslijedili s islamskim osvajanjem područja Šama (Levanta). Naime, povezanost ove kraljevine s Bizantijom potakla je Bizantince da ih nekoliko puta i u više bitaka gurnu u sukob s islamskom osvajačkom vojskom, u kojima su oni zasebno ili zajedno s Bizantincima, na osnovu religijskog opredjeljenja, učestvovali, kao npr. u Bici na Jermuku i dr.

U predislamskom periodu na području Jemena pojavile su se arapske kraljevine poznate po snazi i većem broju kraljeva. Međutim, stanje u Jemenu pred dolazak islama se uveliko promijenilo, jer su ga okupirali Abesinci. Na

¹ Dževad Alij, "Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa", 4/131; Muhammed el-Id el-Hatravi, "Medina u predislamskom periodu", str. 55 i 68.

² Dževad Alij, "Podrobno pojašnjenje o historiji Arapa", 4/138; Subhi es-Salih, "Islamski sistemi", str. 48; Muhammed el-Id el-Hatravi, "Medina u predislamskom periodu", str. 146.

³ Dr. Muhammed Ammare, "Islam i filozofija vladavine", El-Muessesetul-arebije lid-dirasati ven-nešri, Bejrut, 1979. g., str. 50.

⁴ Džordži Zejdan, "Arap i prije islama", recenzija i komentar: Dr. Husejin Munis, Darul-hilal, Kairo, str. 224; dr. Salih Ahmed el-Alij, "Predavanja o historiji Arapa", 1/74.

⁵ Muhammed Ahmed Bašmil, "Arap i Šamu prije islama", prvo izdanje, Darul-fikri, Bejrut, 1393. h. g./1973. g., str. 186.

bizantijsku inicijativu ušli su u sukobe s domaćim arapskim stanovništvom, kao i s Perzijancima i njihovim predstavnicima na tom području.

Od davnina na području Perzije postojala je jaka država, koja je prošla kroz različite historijske etape progresa. Mi ćemo usmjeriti pažnju i tražiti saznanja o Perzijskoj imperiji u posljednjim godinama njenog postojanja prije samog dodira s državom islama. Sistem vladavine u Perziji bio je totalitaristički, monarhistički i klasni.

Bizantinci¹ su imali državu koja je vladala Egiptom, Levantom (Šamom), sjevernom Afrikom, istočnom i srednjom Evropom. Sve su to bila područja podređena bizantijskoj imperiji s glavnim sjedištem u Konstantinopolju. Praktičnu vlast i dominaciju držao je sam bizantijski imperator, koji je imao ekskluzivno pravo na donošenje odluka. U tome su mu na ispomoći bili sporedni odbori,² koji su s njim djelovali. Na Bizantiju ukazuje Kur'ani-kerim riječima Uzvišenog: *“Bizantinci su pobijeđeni u najbližoj zemlji, ali oni će, poslije poraza svoga, sigurno pobijediti.”* (Er-Rum, 1–3)

Dominirajuća religija u državi je bila kršćanstvo. Vjerski ljudi su imali poseban status u državi.

---

¹ Cijela kur'anska sura nazvana je imenom Bizantinci, a spominje ratove koji su se vodili između njih i njihovih neprijatelja Perzijanaca.

² Steven Ransiman, “Bizantijska civilizacija”, prijevod: Abdulaziz Tevfik Džavid, recenzija: Zeki Alij, Mektebu en-nehda el-mistrije, Kairo, 1961. g., str. 8.

Svijet i iščekivanje novog poslanika

Ibrahim, alejhi selam, i njegovi potomci bili su monoteisti. On je molio Uzvišenog Allaha da stalno obnavlja monoteizam među njegovim potomcima, kao i među stanovnicima Meke (El-Bejtul-harama). Njegova molitva se spominje u Kur'ani-kerimu. Uzvišeni kaže: *“Gospodaru naš, pošalji među njih poslanika, jednoga od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati, Knjizi i mudrosti ih poučiti i očistiti ih, jer Ti si doista Silni i Mudri.”* (El-Bekara, 129)

Jevreji

Jevreji su se u iščekivanju pojave Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nastanili u Medini i na Hajberu.¹ Kada se pojavio Poslanik nejevrejskog porijekla, oni su u njega uznevjerovali. Na to ukazuju i ajeti u riječima Uzvišenog: *“A kada im od Allaha dođe Knjiga koja potvrđuje istinitost onoga što oni imaju – a još otprije su pomoć protiv nevjernika molili – kada im dođe ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju! Pa neka Allahovo prokletstvo stigne nevjernike!”* (El-Bekara, 89)

Navode se mnoge predaje o jevrejima i njihovim učenicima iz doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje pojašnjavaju njihovo potpuno poznavanje osobina budućeg poslanika.

Uzvišeni kaže: *“...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji u njega budu vjerovali, koji ga budu podržavali*

¹Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/143; pogledati: “Tefsir” Et-Taberija i tumačenje ovog ajeta.

i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli.” (El-A'raf, 157)

Uzvišeni potvrđuje njihovo poznavanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sljedećim riječima: *“Oni kojima smo dali Knjigu znaju ga kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju.”* (El-Bekara, 146)

Prkosnici su uistinu znali da je on vjerovjesnik, a na njihovom pročelju je stajao Huzejb b. Ahtab i drugi predvodnici medinskih jevreja, koji su znali da on, sallallahu alejhi ve sellem, govori istinu, da je vjerovjesnik ovog vremena, ali su prema njemu zauzeli neprijateljski stav.¹

Čak i do današnjeg vremena ostale su naznake u Tori koje govore o Allahovoj kući, izaslanstvu Muhammeda i njegovim sljedbenicima, i to u Psalmima (84, 5–6): *“Blaženi koji prebivaju u domu tvome slaveć te bez prestanka! Blažen komu je pomoć u tebi dok se sprema na svete putove! Prolaze li suhom dolinom, u izvor je vode promeću i prva je kiša u blagoslov odijeva.”*

Tekst, kao što vidimo, ukazuje na Meku, El-Bejtul-haram i tavaf oko nje.²

Tekstovi iz Tevrata, u kojem je ostao dio istine, ukazuju na postojanje vjerovjesnika ismailitskog roda. U Knjizi Postanka (17:20) navodi se: *“I za Jišmaela uslišah te. Evo ga blagoslivljam: rodnim ću ga učiniti i silno ga razmnožiti; dvanaest će knezova od njega postati i u velik će narod izrasti.”*

U knjizi Ponovljeni zakon (15–18) stoji: *“Proroka kao što sam ja, iz tvoje sredine, od tvoje braće, podignut će ti Jahve, Bog tvoj: njega slušajte! Posve onako kako si i tražio od Jahve, Boga svoga, na Horebu, na dan zбора, kada si govorio: ‘Neću više da slušam glas Jahve, Boga svoga, niti želim više gledati taj silni oganj da ne poginem!’ Na to mi reče Jahve: ‘Pravo su rekli. Podignut ću im proroka između njihove braće, kao što si ti. Staviti ću svoje riječi u njegova usta da im kaže sve što mu zapovjedim. A ne bude li tko poslušao mojih riječi što ih prorok bude govorio u moje ime, taj će odgovarati preda mnom.”*³ Ovdje se misli na Ismailovo potomstvo, a Ismail je bio Ishakov brat. Jevreji priznaju da nose iskrivljenu knjigu i da je prepravljaju, kao što tvrde, svojom mudrošću i dosjetljivošću.⁴

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/220.

² Pogledati: Ebu el-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 44, preneseno iz Yishncqlopedia Y. II P.415.

³ Pogledati: “Biblija”, str. 237; Također: Ebu el-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 44. Usporedio sam navode koje je prenio En-Nedevi iz Staroga zavjeta i uočio različitosti u nekim terminima, što ukazuje na to da je različitost među izdanjima nastala zbog različitih prijevoda ili tuđih nahođenja.

⁴ Pogledati: Ebu el-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 45, preneseno iz “Jewish Encyclopedia”, vol. 9P:589.

U jevrejskim knjigama također se navodi: “Potrest ću sve narode da dođe *blago svih naroda*, i slavom ću napuniti ovaj dom’ – kaže Jahve nad vojskama.” (Knjiga Hagaj)¹

Kršćani

Vladali su Egiptom, Šamom i većinom bizantijskih područja. Kršćanstvo se posebno proširilo među Arapima na sjeveru Arapskog poluostrva među plemenima Temim, Kudaa i drugim. U Nedžranu je bilo središte kršćanstva južnog dijela Arapskog poluostrva. Kur’ani-kerim ukazuje na činjenicu da je Isa, alejhi selam, svojim sljedbenicima pričao o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i od njih zatražio da ga slijede. U riječima Uzvišenog se navodi: “*A kada Isa, sin Merjem, reče: ‘O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći’, i kad im je donio jasne dokaze, oni rekoše: ‘Ovo je jasna vradžbina!’*” (Es-Saff, 6)²

Iz kazivanja o prelasku Selmana Perzijanca/El-Farisija na islam, koju prenosi Imam El-Buhari u svome *Sahihu* saznaje se da je Selmana, radijallahu anhu, jedan kršćanski učenjak u Šamu obavijestio o blizini pojave vjerovjesnika koji će doći pred Sudnji dan, te mu je preporučio da ga slijedi. Selman je poslije zarobljen, te je postao sluga jednom jevreju u Medini. Kada je čuo Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor i vidio znak o kojem ga je obavijestio kršćanski učenjak, povjerovao je u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i slijedio ga.

Veći broj kršćana koji su u savremenom dobu prešli na islam napravili su istraživanje o svim navodima o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, iz kršćanske literature. S njima je bio i prijašnji egipatski svećenik Ibrahim Halil Ahmed, koji je napisao knjigu “Muhammed u Tori i Evandjelju”. U pisanju te knjige referirao se na Bibliju s dva njena osnovna dijela: Starim i Novim zavjetom. Jedan od njegovih navoda glasi: “Biblija sadrži veoma jasne i nedvojbene tekstove o poslanstvu i ličnosti Poslanika, koji nije znao pisati i čitati, sallallahu alejhi ve sellem.”³

¹ Pogledati tekst u cijelosti kod Abdulehada Davuda u knjizi “Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u jevrejskim spisima”. On ukazuje na postojanje imena Hamda, što znači Muhammed, u nekim verzijama, dok je nekim novim verzijama to ime promijenjeno u Umnije/Želja, str. 37. (U hrvatskom prijevodu Biblije: “Blago svih naroda”)

² Pogledati: Mehdi Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis u svjetlu originalnih izvora”, 1/132.

³ Ibrahim Halil Ahmed, “Muhammed u Tori i Evandjelju”, Darul-menar, 1409. h. g., str. 30.

Može se argumentirati i ajetima koji se navode o sljedbenicima Knjige iz reda jevreja, kao i kršćana. Uzvišeni kaže: *“Oni kojima smo dali Knjigu znaju ga kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju.”* (El-Bekara, 146)

Abdulehad Davud, zvani David Benjamin Keldani, koji je prije bio kršćanski svećenik, a zatim prešao na islam, napisao je knjigu o ovoj tematici *“Muhammed, kako je navedeno u knjizi jevreja i kršćana”*.¹

Određeni broj muslimana je pisao o ovoj temi, a od njih je i šejh Ahmed Didat u svojoj knjizi *“Šta kaže Biblija o Muhammedu”*. Distribuirani su milioni primjeraka ove knjige na engleskom i arapskom jeziku.²

Od tekstova koji su do sada preostali je i onaj iz Evanđelja po Ivanu: *“A sada odlazim k onome koji me posla i nitko me od vas ne pita: ‘Kamo ideš?’ Naprotiv, žalošću se ispunilo vaše srce što vam ovo kazah. No kažem vam istinu: bolje je za vas da ja odem: jer ako ne odem, Branitelj neće doći k vama; ako pak odem, poslat ću ga k vama.* (5/16)

Također, u Evanđelju po Mateju (42/21, 43,44) navodi se: *“Kaže im Isus: ‘Zar nikada niste čitali u Pismima: Kamen što ga odbaciše graditelji postade kamen zaglavni. Gospodnje je to djelo – kakvo čudo u očima našim! Zato će se – kažem vam – oduzeti od vas kraljevstvo Božje i dat će se narodu koji donosi njegove plodove! I tko padne na taj kamen, smrskat će se, a na koga on padne, satrt će ga.”*

Od Ebu Hurejre prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Primjer mene i vjerovjesnika prije mene je poput čovjeka koji izgradi kuću, uljepša je i ukrasi, osim što je u ćošku kuće izostavio ugraditi jedan kamen. Ljudi počnu prilaziti toj kući i njoj se čuditi, govoreći: ‘Zašto nisi stavio i ovaj kamen?’”* Potom je rekao: *“Ja sam taj kamen, ja sam pečat svih vjerovjesnika.”*³

U Evanđelju po Ivanu (16/7–8) stoji: *“No kažem vam istinu: bolje je za vas da ja odem: jer ako ne odem, Branitelj neće doći k vama; ako pak odem, poslat ću ga k vama. A kad on dođe, pokazat će svijetu što je grijeh, što li pravednost, a što osuda.”* U drugoj verziji Evanđelja po Mateju navodi se: *“Rekao sam vam: sve dok ne dođe vrijeme da se desi, i prisjetih se da sam vas prethodno izvijestio o*

¹Prof. Abdulehad Davud, “Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kako je navedeno u knjigama jevreja i kršćana”, prijevod: Ahmed Faruk ez-Zejn, Mektebetul-ubejkan, Rijad, 1418. h. g.

²Knjiga “Šta kaže Biblija o Muhammedu” objavljena je na engleskom jeziku više desetaka puta, a Ibrahim Halil Ahmed ju je preveo na arapski jezik. Svaka osoba može je pronaći na internetskim stranicama na arapskom i engleskom jeziku (www.4shared.com).

³Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o odlikama, poglavlje 18.

tome. I ne rekoh li vam da je tako od početka, jer sam bio sa vama. Ali, sada se vraćam Onome ko me je poslao i neka me niko od vas ne pita: Kamo ideš? Kad vas o ovome obavijestih, tuga ispuni vaša srca. Ali ja vam istinu kažem: bolje je da odem, jer ako ne odem, neće vam Pomagač doći.”

Čudno je da knjiga na koju sam se referirao, tj. “Komentar Evanđelja iz Starog zavjeta”, preskače spomenuti tekst i bez ikakvog tumačenja ga ignoriše, te govori o drugoj tematici smrti Mesije za spas i iskup grijeha ljudi.¹

Istraživanja potvrđuju da je originalni termin u Evanđelju po Ivanu “Periglytos”, zapravo Hvaljeni, odnosno Ahmed ili Muhammed, te da je namjerno izmijenjen u latinskom jeziku u “Paracletic” ili Tješitelj kako bi se ljudi što više udaljili od osnovne riječi Ahmed, navedene u Evanđelju, i bili udaljeni od istinskog značenja.²

Također, u Evanđelju po Ivanu (16:13) navodi se sljedeći tekst: “*No kada dođe on – Duh Istine – upućivat će vas u svu istinu; jer neće govoriti sam od sebe, nego će govoriti što čuje i navješćivat će vam ono što dolazi.*”

Ove riječi vjerovatno odgovaraju riječima Uzvišenog: “*On ne govori po hiru svome. To je samo Objava koja mu se obznanjuje.*” (En-Nedžm, 3–4)

U Evanđelju se nalazi tekst koji odgovara hadisu o Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvu: “*A kada dođe Branitelj koga ću vam poslati od Oca – Duh Istine koji od Oca izlazi – on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti jer ste od početka sa mnom.*” (Evanđelje po Ivanu, 15:25)

Također, u Evanđelju po Ivanu (16:13) stoji: “*No kada dođe on – Duh Istine – upućivat će vas u svu istinu; jer neće govoriti sam od sebe, nego će govoriti što čuje.*”

Kur’ani-kerim potvrđuje da su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, osobine, kao i osobine njegovih ashaba, primjerom spomenute u Tevratu i Indžilu (Tori i Evanđelju) i da su poznate kod sljedbenika Knjiga, kršćana i

¹ Pogledati: str. 2296. “Praktično tumačenje Biblije”. Za dodatno pojašnjenje ovog teksta, a i drugih, pogledati knjigu Abdulehada Davuda “Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se navodi u knjigama jevreja i kršćana”, str. 23.

² Abdulehad Davud, str. 142. Abdulvehhab en-Nedždžar u svojoj knjizi “Događaji o vjerovjesnicima”, 1894. g., vodi raspravu s italijanskim orijentalistom Karlom Nallinom Alfonsom (u. 1938. g) o značenju riječi “Periglytos”, pa je odgovorio da su kršćanski svećenici rekli da ta riječi znači “Tješitelj”. Rekao sam: “Ja pitam doktora Karla Nallina, koji ima doktorat iz stare grčke književnosti, a ne pitam nikakvoga svećenika!?” Odgovorio je: “Paraglytos znači ‘onaj koji zaslužuje veliku hvalu.’” Upitao sam ga: “Odgovara li superlativu riječi ‘Hvaljen?’” Odgovorio je: “Da.” Rekao sam: “Jedno od imena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste Ahmed.” Rekao mi je: “Brate, ti mnogo pamtiš.” Zatim smo se razišli, a ovo značenje se kod mene još više potvrdilo riječima Uzvišenog, Koji govori o Mesihu: “... i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći.” Pogledati: En-Nedždžar, “Događaji o vjerovjesnicima”, Kairo, Darut-turas, str. 473.

jevreja. Uzvišeni kaže: *“Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako ruku’ i sedždu čine, želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tlo. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci, pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača – da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.”* (El-Feth, 29)

Jedan od potvrđenih tekstova u Knjizi Izaija (21:13) pod naslovom “Opomena Arapima” govori sljedeće: *“Proroštvo o Arapima. U šikarama pustinjskim počivate, dedanske karavane. Vodu iznesite pred žedne, stanovnici zemlje temske, izidite s kruhom pred bjegunca. Pred mačevima bježe oni, pred mačem trgnutim, pred lukom zapetim, pred bojem žestokim.”* Ovaj tekst vjerovatno ukazuje na Objavu koja je spuštena povjerljivom arapskom vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, što je, prema mom mišljenju, pitanje intuitivnih zaključaka. Iz teksta se naslućuje da će jevreji bježati u arapske krajeve pred sabljom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i sabljama njegovih drugova poslije. Sve to daje naznaku da će propasti i otići s Hajbera za vrijeme Omera, u pravcu Šama, prolazeći pored mjesta Tejma,¹ pred samo islamsko osvajanje u vremenu “isukanih sablji” i “zategnutih strijela” (islamsko osvajanje), što je intuitivni zaključak iz teksta koji može biti predmet razmatranja, a Allah najbolje zna.

Također, moguće je naslutiti i događaj o muslimanskom osvajanju Jerusalema za vrijeme Omera b. el-Hattaba. Vjerovatno se ovaj navod iz Evanđelja po Mateju (21:5) na to odnosi: *“Recite kćeri Sionskoj: Evo kralj ti tvoj dolazi, krotak, jašuć na magarcu, na magaretu, mladetu magaričinu.”* Poznato je da su i kršćanske vođe znale da je Omer bio skroman i da je jahao na magarcu. Prilikom osvajanja Jerusalema kršćanski učenjaci su spomenuli da njegov opis nalaze u svojim knjigama.² Vjerovatno prethodni tekst ukazuje na ovaj događaj, što je moj intuitivni zaključak. Zapazio sam da neki koji su ga analizirali, a od njih je Abdulehad Davud, nisu ovaj tekst vezali za osvajanje Bejtul-Makdisa, odnosno Jerusalema, za vrijeme Omera b. el-Hattaba, radijallahu anhu,³ već za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, hidžru iz Meke u Medinu (prema sjeveru). Ovaj zaključak, prema mom mišljenju, treba dobro razmotriti.

¹ Pogledati temu “Osvajanje Hajbera” u ovoj knjizi; El-Belazeri, “Osvajanje država”, str. 48.

² El-Belazeri, “Osvajanje država”, str. 145; Et-Taberi, “Historija”, 4/159.

³ Abdulehad Davud, “Muhammed kao što je navedeno u knjigama kršćana i jevreja”, str. 89–90.

Apsolutno nema sumnje da su u prethodnim knjigama jevreja i kršćana navedene priče o muslimanskim osvajanjima nekih područja. Vjerovatno je to potvrđeno riječima Uzvišenog: “*Mi smo u Zeburu, poslije Opomene, napisali da će Zemlju Moji čestiti robovi naslijediti.*” (El-Enbija, 105) Zebur je jedna od prethodnih knjiga koja je objavljena Davudu, alejhi selam, koju su čitali jevreji.

U Knjizi Izaija (42:1–8) stoji: “*Prva pjesma o Sluzi Jahvinu, Prvi dio: Evo Sluge mojega koga podupirem, mog izabranika, miljenika duše moje. Na njega sam svoga duha izlio da donosi pravo narodima. On ne viče, on ne diže glasa, niti se čuti može po ulicama. On ne lomi napuknutu trsku niti gasi stijenj što tinja. Vjerno on donosi pravdu, ne sustaje i ne malakše dok na zemlji ne uspostavi pravo. Otoci žude za njegovim naukom.*

Drugi dio: Ovako govori Jahve, Bog, koji stvori i razastrije nebesa, koji rasprostrije zemlju i njeno raslinje, koji daje dah narodima na njoj, i dah bićima što njome hode.”

Ovaj tekst spominje se i u Evanđelju po Mateju (12:18) i pripisuje se vjerovjesniku Izaiji: “*Evo Sluge mojega, koga sebi izabrah: mog ljubimca, miljenika duše moje! Staviti ću Duha svoga na njega: naviještati će pravo narodima; preći se neće, neće bućiti, glas mu se neće čuti po trgovima; trske stučene prelomiti neće, stijenja što tek tinja neće ugasiti – sve dok do pobjede ne izvede pravo. Ime njegovo nada je narodima!*” Pokušali su vezati spomenuta svojstva za Mesihu, alejhi selam.

Vjerovatno postoji još mnogo naznaka koje su o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, navedene u Kur'anu u smislu da je odabran i svjetiljka koja sve oko sebe obasjava.

U knjizi Ponovljeni zakoni (33) navodi se: “*Mojsijev blagoslov: Ovo je blagoslov kojim Mojsije – čovjek Božji – blagoslovi Izraelce pred svojom smrću. Reče on: ‘Dođe Jahve sa Sinaja, sa Seira im se pokaza i s gore Parana zasja.’*” Tekst se još koristi u Starom zavjetu, a Paran je područje Meke Mukerreme,¹ gdje je došla Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj tekst, pored izmjena, podsjeća nas na ono što je navedeno u Kur'anu-kerimu, kao riječi Uzvišenog: “*Tako mi smokve i masline, i Sinajske gore, i grada ovog, sigurnog.*” (Et-Tin, 1–3) U Knjizi Postanka (21:8–20) potvrđuje se da je Paran mjesto na kojem se nastanila Hadžera/Hagar i njen sin Ismail/Jišmael, nakon što ih je Ibrahim odveo u Paransku pustinju. U tekstu se, također, nalaze naznake o izvoru Zem-Zem te da će njegovu vodu piti Hadžera i njeno dijete.

¹Pogledati: El-Hamevi, “Mu'džemul-buldan”, 4/225; također vidjeti: Wikipedia, na kojoj se Paran definira kao brdo Hira pokraj Meke Mukerreme, www.ar.wikipedia.com.

Protjerivanje Hadžere i Ismaila (21:8–21): *“Dijete je raslo i bilo od sise odbijeno. A u dan u koji Izak bijaše od sise odbijen Abraham priredi veliku gozbu. Jednom opazi Sara gdje se sin koga je Egipćanka Hagara Abrahamu rodila igra s njezinim sinom Izakom, pa reče Abrahamu: »Otjeraj tu sluškinju i njezina sina, jer sin sluškinje ne smije biti baštinik s mojim sinom – s Izakom! «To je Abrahamu bilo nemilo, jer je i Jišmael bio njegov sin. Ali Bog reče Abrahamu: »Nemoj se uznemirivati zbog dječaka i zbog svoje sluškinje; sve što ti kaže Sara poslušaj, jer će Izakovo potomstvo tebi ovjekovječiti ime. I od sina tvoje sluškinje podići ću velik narod, jer je tvoj potomak. «Rano ujutro Abraham uze kruha i mješinicu vode pa dade Hagari; stavi to na njezina ramena, zajedno s dječakom, te je otpusti. Vrludala je amo-tamo po pustinji Beer Šebe. Potrošivši vodu iz mješinice, ostavi dijete pod jednim grmom, a sama ode i sjede nasuprot, daleko koliko luk može dobaciti. Govorila je u sebi: »Neću da vidim kako dijete umire.« Sjedeći tako, udari u jecanje. Bog ču plač dječaka te anđeo Božji zovne s neba Hagaru i reče joj: »Što ti je, Hagaro? Ne boj se! Jer je Bog čuo plač dječaka u njegovoj nevolji. Na noge! Digni dječaka i utješi ga, jer od njega ću podići velik narod.« Tada joj Bog otvori oči pa ona opazi studenac. Ode i napuni vodom mješinicu pa napoji dječaka. Bog je bio s dječakom te je rastao i odrastao. Živio je u pustinji te postao vješt u strijeljanju iz luka. Dom mu bijaše u pustinji Paranu; a njegova mu majka dobavi ženu iz zemlje egipatske.”*

Nema sumnje da je ovaj tekst bio izložen mnogim korekcijama, ali uprkos tome, ostale su jasne naznake koje potvrđuju navode o Ismailu i izvoru vode u Paranu (Meki) i koji potvrđuju ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao o Ismailu: “Sinovi Ismailovi, gađajte strijelama, jer je vaš praotac bio strijelac.”¹

Poznato je i potvrđeno da se u vremenu poslije pojave Isaa, alejhi selam, niko na području Parana, odnosno Meke, nije pojavio kao poslanik. Zapravo, Allah je sačuvao ovo mjesto od pojave bilo kojeg čovjeka koji je tvrdio da je vjerovjesnik. I pored pojave onih koji su tvrdili da su poslanici poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Jemenu, Nedždu i Jemami, nijedan takav slučaj, ni prije ni poslije poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nije se pojavio u Meki. Ovo je bio vid Allahove zaštite Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U knjizi Habakuk (2:6), koja spada u Stari zavjet (Tevrat, Tora), navodi se sljedeći tekst: *“Bog stiže iz Temana, a Svetac s planine Parana! Veličanstvo njegovo zastire nebesa, zemlja mu je puna slave. Sjaj mu je k'o svjetlost, zrake sijevaju iz njegovih ruku, ondje mu se krije sila. Kuga pred njim ide, groznica*

¹Prenosi Buhari u “Sahihu”, Knjiga o džihadu i putovanjima, poglavlje “Podsticaj na streljaštvo”, 3/227.

ga sustopice prati. On stane, i zemlja se tresse, on pogleda, i dršču narodi. Tad se raspadoše vječne planine, bregovi stari propadoše, njegove su staze od vječnosti.”

Mnogi izvori spominju izmjene koje su snašle ovu knjigu u njenim posljednjim izdanjima, kada su mnogi navodi iz štampane verzije u Bejrutu (1884. g.) izbrisani, i to iz sljedećeg teksta: *“Zemlja se ispuni zahvalom Najhvaljenijeg (Ahmeda), koji svojom desnicom zavlada svim narodima.”* U printanoj verziji u Londonu (1848. g.) i Bejrutu (1884. g.) stoji: *“Nebesa se obasjaše svjetlom Muhammeda i Zemlja se ispuni Tvojom zahvalom koja rijeke potjera, i Tvojim glasom koji mora uzburka. O Muhammede, približi se. Brda te vidješe i prestrašiše se.”*¹ Vjerovatno se ovim navodima potvrđuju riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *“Potpomognut sam strahom na udaljenosti jedne godine.”*²

U Evanđelju po Mateju (11:14) navodi se radosna vijest od Isaa, koji obavještava da će poslije njega doći riječima: *“Zapravo ako hoćete: on je Ilija koji ima doći.”*

U Evanđelju po Luki (2:14) stoji: *“Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim!”* Učenjaci potvrđuju da je prijevod iskrivljen i da u osnovi glasi: *“Približio se mir zemlji i olakšanje ljudima s Hvaljenim (Muhammedom).”*³

Od poznatih evanđelja je i Evanđelje po Barnabi,⁴ koje je otkriveno u Vatikanu početkom 16. stoljeća.⁵ Poslije toga štampano je na italijanskom, španskom i engleskom jeziku u 17. i 18. stoljeću.⁶

Neke studije pokazuju da je papa Gelazije 492. godine, prije poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao na Evanđelje po Barnabi i stavio ga na spisak zabranjenih knjiga.⁷

¹ Pogledati: Časopis “El-Bišarat”, prvi broj, preneseno sa www.hurras.org, 27.11.2010.

² Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o džihadu i putovanju, poglavlje “Potpomognut sam strahom na udaljenosti jednog mjeseca”, 4/12.

³ Pogledati: Abdulahad Davud, str. 138; Ahmed Ahmed Ali es-Seka, “Gospodova grana” u Knjizi proroka Izaije, str. 54.

⁴ Evanđelje po Barnabi je s engleskog na arapski preveo dr. Halil Seade 1908. godine, prenoseći englesku verziju prijevoda od Lonsdalea Ragg i Laure Ragg, iz originalne italijanske verzije, koja je prokrijumčarena iz vatikanske biblioteke. Uvod ovom prijevodu i komentar dao je dr. Ahmed Hidžazi es-Seka. Knjigu je objavila izdavačka kuća Darul-emel, Irbid, 2005. Prijevod je pri prvom izdanju doživio veliku pažnju, posebno šejha Muhammeda Rešida Ridaa u časopisu El-Menar, 1326. h. g.

⁵ www.ar.wikipedia.com.

⁶ Isti izvor.

⁷ Evanđelje po Barnabi, prijevod: dr. Halil Seade, str. 98.

Mnogi pripadnici Crkve uporno negiraju ovo evanđelje i navode u njemu zbog njihovih jasnih obavijesti o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao što ćemo kasnije spomenuti. Iako su prva izdanja ovog evanđelja na evropskim jezicima, dakle španskom, italijanskom i engleskom, bila prije tristo godina, arapski svijet i muslimani su za njih saznali tek prije nešto više od stotinu godina.

Ko bude čitao ovo evanđelje, zapazit će jaku sličnost njegovih navoda s navodima iz Kur'ana o monoteizmu, zabrani mnogoboštva, ljudskoj prirodi Mesije, njegovom neprihvatanju da bude obožavan ili okarakterisan kao Božiji sin. Isto evanđelje potvrđuje da je on poslanik, čovjek i Merjemin sin od mesa i krvi.

Također, postoje jasne naznake o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u Evanđelju po Barnabi s jasnim spomenom njegovog imena Muhammed. U 163. poglavlju se navodi: *“Isus ode u divljinu kraj Jordana sa svojim učenicima, i kad je obavljena podnevna molitva, on sjede blizu palminog drveta i pod sjenkom palme posjedaše njegovi učenici. Tad Isus reče: ‘Predodređenje je tako tajno, o braćo, da će – ja vam uistinu kažem – samo jednom čovjeku biti posve poznato. On je taj kojeg narodi očekuju i kojem su tajne Božije tako jasne da kad on dođe na svijet, bit će blagoslovljeni oni koji budu slušali njegove riječi, jer će ih Bog natkriti sjenkom Svoje milosti, isto kao što nas palma sjenči. Da, kao što nas palma štiti od goruće vrućine sunca, isto tako će Božija milost štiti od Satane one koji budu vjerovali u tog čovjeka.’ Učenici upitaše: ‘O gospodaru, ko će biti taj čovjek o kom ti govoriš, koji će doći na svijet?’ Isus odgovori radosna srca: ‘On je Muhammed, poslanik Božji, i kad on dođe na svijet – kao što kiša čini da zemlja rodi plodovima, kad ne pada duži period – isto tako će on biti uzrok dobrih djela među ljudima kroz obilnu milost koju će donijeti. Jer on je bijeli oblak pun Božije milosti, koju će Bog poškopiti po vjernicima kao kišu.’”¹*

Vjerovatno vas ovaj govor podsjeća na riječi Uzvišenog: *“A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.”* (El-Enbija, 107), kao i: *“A kada Isa, sin Merjemin, reče: ‘O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći’, i kad im je donio jasne dokaze, oni rekoše: ‘Ovo je jasna vradžbina!’”* (Es-Saff, 6) U 124. poglavlju Evanđelja po Barnabi navodi se: *“Pošto je Bog Jedan, istina je jedna; otud slijedi da je načelo jedno i njegovo značenje je jedno; i zato je vjera jedna. Uistinu, ja vam kažem, da istina nije bila izbrisana iz Knjige Mojsijeve, Bog ne bi dao Davidu oca našem drugu.*

¹ Evanđelje po Barnabi, str. 293.

A da Knjiga Davidova nije bila okaljana, Bog ne bi povjerio meni Evanđelje, pošto je naš Bog nepromjenljiv i govorio je jednom porukom svim ljudima. Zato kad dođe Poslanik Božiji, on će doći da očisti sve ono čime su bezbožnici uprljali moju Knjigu.” Tad upita onaj koji piše: “O gospodaru, šta čovjek da radi kad nađe Zakon iskvarenim i bude govorio lažni prorok?” Isus odgovori: “Veliko je tvoje pitanje, o Barnaba; zato ti ja kažem da će u to vrijeme nekolicina biti spašena, s obzirom na to da ljudi ne razmatraju svoj cilj, koji je Bog. Tako mi Boga živog, pred kojim stoji moja duša, svaka dogma koja odvraća čovjeka od njegova cilja, koji je Bog, najhrđavija je dogma. Zato imaju tri stvari koje ćeš razmatrati u dogmi: ljubav prema Bogu, samilost prema susjedu i mržnja prema tebi koji si uvrijedio Boga i vrijeđaš ga svaki dan. Zato svaku dogmu koja je suprotna ovim trima glavnim izbjegavaj, jer to je najhrđavija dogma.”

Jedno od svjedočenja iz Evanđelja po Barnabi je i 208. poglavlje, u kojem Isus odgovara: *“Žar tvoje časti, o Bože, pali me i ja ne mogu zadržati svoj mir. Doista kažem, sin Abrahamov je bio Jišmael od kog mora poteći Mesija obećan Abrahamu, da će u njemu sva plemena zemlje biti blagoslovljena.”*¹

U Evanđelju po Barnabi navode se neke specifičnosti poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, poput njegova položaja prilikom glavnog zauzimanja (šefata) na Sudnjem danu, iako je sasvim jasno da je tekst nešto iskrivljen, jer u njemu ima navoda ostataka istine koju čitamo, pod uvjetom da ne prelazimo značenja navedenih vjerodostojnih hadisa o odlikama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Barnaba opisuje ovaj status Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenoseći govor Isaa, alejhi selam, u 54. i 55. poglavlju iz dugog navoda koji se po svome sadržaju poklapa sa značenjem hadisa o šefatu (zalaganju), ali se unekoliko razlikuje, što se može razmatrati. Navedeni govor potvrđuje da su Isaovi, alejhi selam, učenici znali, a i Barnaba je bio jedan od njih, za ovu počast i odliku Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem. U njemu (54:12:33) tačno se kaže: *“Sljedeće će Bog dati život svim izabranicima, koji će povikati: ‘O Muhammede, imaj nas u vidu!’ Na njihove povike probudit će se sažaljenje u Poslaniku Božijem i on će razmotriti šta treba raditi, plašeći se za njihov spas. Sljedeće će Bog dati život svakoj stvorenoj stvari i one će se vratiti svom prethodnom postojanju, ali će sve posjedovati moć govora. Sljedeće će Bog dati život svim prokletnicima, na čije će proživljenje zbog njihove podlosti sva Božija stvorenja povikati i uplašiti se: ‘Ne dopusti da nas napusti milost Tvoja, o Gospode Bože naš.’ Poslije ovoga će*

¹ Evanđelje po Barnabi, str. 327.

Bog dati da ustane Satana, na čiji će pogled svako stvorenje biti kao mrtvo zbog straha od strašnog oblika njegove pojave. Neka Bog bude zadovoljan da ja ne vidim tu neman tog dana. Poslanik Božiji se jedino neće uplašiti takvih oblika, jer će se on plašiti samo Boga.

Poslanik Božiji će ići da sakupi sve proroke, s kojima će on govoriti, moleći ih da idu s njim da mole Boga za vjernike. I svakoji će se opravdavati zbog straha; ne bih ni ja, tako mi Boga živog, išao tamo znajući šta znam. Tad će Bog vidjevši ovo, podsjetiti svog Poslanika kako je On stvorio sve stvari za ljubav njegovu, i tako će ga njegov strah napustiti i on će ići blizu prijestolja sa ljubavlju i poštovanjem, dok će anđeli pjevati: 'Blagoslovljeno neka je Tvoje sveto ime, o Bože, Bože naš.' I kad se on bude primakao prijestolju, Bog će otvoriti (svoj um) svom Poslaniku, kao prijatelj prijatelju koji se nisu dugo sreli. Prvi će govoriti Poslanik Božiji, koji će reći: 'Ja Te obožavam i volim, o moj Bože, i svim svojim srcem i svom svojom dušom ja Ti zahvaljujem što si se udostojio da me stvoriš da budem Tvoj sluga i što si stvorio sve za ljubav moju, tako da bih Te ja volio radi svih stvari i u svim stvarima i iznad svih stvari; zato neka Te sva Tvoja stvorenja hvale, o moj Bože.' Zatim će sve stvari koje je stvorio Bog reći: 'Mi Ti zahvaljujemo, o Gospode, i blagoslovimo Tvoje sveto ime.' Doista, kažem vam, demoni i prokletnici sa Satanom će onda plakati, tako da će više vode teći iz očiju jednog od njih nego što je ima u rijeci Jordan. Još neće vidjeti Boga.

I Bog će govoriti svom Poslaniku, reći će: 'Ti si dobrodošao, o Moj vjerni slugo; zato traži šta želiš, jer ti ćeš sve dobiti.' Poslanik Božiji će odgovoriti: 'O Gospodaru, ja se sjećam da si Ti rekao, kad si me stvorio, da si želio za moju ljubav stvoriti raj i anđele i ljude da bi Te oni slavili preko mene, Tvog sluge. Zato, Gospode Bože, milosrdni i pravedni, ja Te molim da se Ti sjetiš svog obećanja datog Tvom sluzi.' I Bog će odgovoriti kao prijatelj koji se šali s prijateljem, i reći će: 'Imaš li svjedoke ovome, moj prijatelju Muhammede?' I s poštovanjem će on reći: 'Da, Gospodaru.' Tad će Bog odgovoriti: 'Idi pozovi ih, o Gabriele.' Anđeo Gabriel će doći Poslaniku Božijem i reći će: 'Gospodaru, ko su tvoji svjedoci?' Poslanik Božiji će odgovoriti: 'Oni su Adam, Abraham, Jišmael, Mojsije, David i Isus sin Marijin.' Zatim će anđeo otići, i on će pozvati navedene svjedoke koji će tamo ići sa strahom.

I kad oni budu prisutni, Bog će im reći: 'Sjećate li se vi toga šta tvrdi Moj Poslanik?' Oni će odgovoriti: 'Šta, Gospodaru?' Bog će reći: 'Da sam Ja stvorio sve stvari za njegovu ljubav, tako da bi Me sve stvari hvalile preko njega.' Tad će svaki od njih odgovoriti: 'Imaju s nama tri svjedoka bolja od nas, o Gospodaru.' A Bog će odgovoriti: 'Ko su ta tri svjedoka?' Tad će Mojsije reći: 'Knjiga koju si dao meni je prvi'; a David će reći: 'Knjiga koju si dao meni je drugi', a onaj koji govori tebi

(o Barnaba) (tj. Isus) će reći: ‘Gospode, čitav svijet obmanut od Satane je govorio da sam ja Tvoj sin i Tvoj ortak, ali knjiga koju si dao meni kaže istinu da sam ja Tvoj sluga; i ta knjiga potvrđuje to što tvoj Poslanik tvrdi.’ Zatim će govoriti Poslanik Božiji, a reći će: ‘Tako kaže knjiga koju si meni dao, o Gospodaru.’ I kad Poslanik Božiji bude rekao ovo, govorit će Bog, reći će: ‘Sve što sam Ja sada učinio je zato da svi znaju koliko te volim.’ I kad On bude tako govorio, Bog će dati knjigu svom Poslaniku, u kojoj su zapisani svi izabranici Božiji. Zato će svako stvorenje izraziti poštovanje Bogu, govoreći: ‘Tebi jedinom, o Bože, neka je slava i čast što si nas dao svom Poslaniku.’”¹

Postoje mnogobrojni dokazi iz Evanđelja po Barnabi, kao izreke Mesije veoma slične hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedna od njih opisuje Džennet u 169. poglavlju: “*Oči čovjeka nisu vidjele, njegove uši nisu čule, niti je ljudsko srce pojmlilo ono šta je Bog pripremio za one koji ga vole.*”²

Ovo je u potpunoj saglasnosti s riječima Uzvišenog: “*I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju.*” (Es-Sedžde, 17) – što potvrđuje riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje prenosi od Uzvišenog Gospodara: “*Svojim dobrim robovima Sam pripremio ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo niti ljudskom srcu ikada nauampalo.*”³

Također, Evanđelje po Barnabi u općenitom smislu, bez detalja, poklapa se s Kur’anom i sunnetom kod muslimana u tematici vezanoj za Mesiju i njegovo uzdizanje ka nebu. U 216. poglavlju se navodi: “*Sveti anđeli dođoše i izvukoše Isusa kroz prozor koji gleda na Jug. Oni ga otkriše i smjestiše u treće nebo u društvo anđela koji vječno slave Boga.*”⁴

Prethodni navod iz Evanđelja je u suglasnosti s riječima Uzvišenog: “*A nisu ga ubili ni raspeli, već im se pričinilo. Oni koji su se o njemu u mišljenju razilazili, oni su samo o tome u sumnji bili; o tom nisu ništa pouzdano znali, samo su nagađali; a sigurno je da ga nisu ubili.*” (En-Nisa, 157) Mi ne sumnjamo da je došlo do korekcija i izmjena u originalnim jevrejskim i kršćanskim knjigama, kao i u knjigama koje su iz njih nastale, prema njihovom priznanju. Osim toga, nekima je istina sasvim jasna, posebno da ih je poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u ispovijedanje jednoće Bogu, poštovanje

¹Ovo potvrđuje čistoću Isaa, alejhi selam, od mnogoboštva, kao i njegovo robovanje i iskrenost Uzvišenom Allahu; Evanđelje po Barnabi, str. 298.

²Evanđelje po Barnabi, str. 184–186.

³Muttefekun alejhi. Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o tefsiru, sura Es-Sedžde, 6/21.

⁴Evanđelje po Barnabi, str. 334.

prethodnih poslanika i vjerovjesnika te slijeđenje pravca na njihovim principima, poštovanje i veličanje Boga, te da se primjenjuje Njegov zakon s kojim su došli prethodni vjerovjesnici. Uzvišeni kaže: *“Reci: ‘O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!’ Pa, ako se oni okrenu, vi recite: ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’”* (Ali Imran, 64) Ovo pitanje je postalo sasvim jasno iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, pisama poslatih Herakliju i drugim kršćanskim vođama tog vremena.

Stav savremenih zapadnih intelektualaca o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem

Može se primijetiti da je veliki broj zapadnih intelektualaca iz prošla dva stoljeća posvjedočio istinoljubivosti poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ukazivali su na to u nekim svojim prilično pravednim navodima, iako se ponekad s njima razilazimo u sadržaju tih tekstova. Mnogi Evropljani koji su izučavali ličnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu to radili s principima pravednosti i nepristrasnosti.¹

Dermenghem je rekao: “Uistinu, žalosno je da su ovi stručnjaci ponekada pretjerano kritizirali. Njihove knjige još postoje, a bile su destruktivni faktor u posebnom smislu.”²

Određeni broj knjiga posvetio je posebnu pažnju ovoj tematici i za nju su navedeni odgovarajući dokazi.³

U XVIII stoljeću na Zapad počinju pristizati naučne činjenice s realističnijim pogledima Evropljana na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što Rudensen Maxim spominje: “Pojavom izvjesnog broja prosvijetljenih evropskih historičara u XVIII stoljeću počele su se upotpunjavati naznake o slici

¹ El-Kurdi Radžih Abdulhamid, “Iskre iz Vjerovjesnikovog životopisa iz mekanskog perioda”, Darul-Furkan, Amman, 1406. h. g., str. 15; pogledati: Muhammed Rešid Rida, “Muhammedanska objava”, Darul-menar, Kairo, 1367. h. g.

² Emile Dermenghem, “Muhammedov život”, prijevod: Adil Zujtjr, El-Muessesetu el-arebijje lid-dirasat, 1988. g.

³ Pogledati: El-Husejni el-Husejni Maadi, “Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, u nepristrasnim zapadnim očima”, Kairo, Darul-kitabil-arebi, 2006. g.; Imaduddin Halil, “Studija o životopisu”, str. 225; Ahmed b. Hadžer Alu Butami, “Islam prema pogledima realističnih istočnjaka i zapadnjaka”; Adnan en-Nahvi, “Veliki Vjerovjesnik i darovana milost”.

Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao tolerantnoga vladara, mudraca i zakonodavca.”¹

Engleski autor George Bernard Shaw ukazuje na trenutak kada je Evropa počela shvatati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, uprkos prethodnom nastojanju iskrivljenja slike o njemu: “Evropa sada počinje osjećati Muhammedovu mudrost. Počela je živjeti i njegovu vjeru, kao što će i islamsko vjerovanje proglasiti čistim od optužbi koje je protiv njega iznosila, kao i od grozota koje su Evropljani u srednjem vijeku izrekli.”²

Marcel Pourzar skreće pažnju na izlazak istine o Muhammedu na vidjelo, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovoj vjeri, uprkos nastojanjima da se slika o njemu iskrivi. On kaže: “Prethodno je svašta napisano o Poslaniku islama, sallallahu alejhi ve sellem. Historijska svjetla obasjavaju njegov život, koji poznajemo do u tančine. Slika koju je iza sebe ostavio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, čak i ukoliko bi se pokušalo namjerno je iskriviti, izgleda naučna u granicama u kojima se otkriva, stapa s pojavom islama s aspekta vjerskog shvatanja te omogućava da se dokuči njegova stvarna veličina.”

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na historijskoj pozornici nije bio samo donosilac radosnih vijesti o vjeri već i osnivač politike koja je promijenila historijski tok i poslije utjecala na progresiju islama u širokom zahvatu.³

Izučavanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života uveliko je utjecalo na pojedine zapadnjake, uprkos ograničenosti pristupa izvorima za studije i iskrivljenosti nekih činjenica. Žeravica istine skrivena među redovima knjiga nekima od njih je davala jake i iskrene utiske, koji su ostavili velikog traga na njihove živote. Alphonse De La Martine kaže: “Najveći događaj u mom životu je da sam potpuno prisebno izučavao život Božijeg poslanika Muhammeda, iz čega sam shvatio svu njegovu veličinu i vječnu slavu. Ko se usuđuje usporediti bilo kojeg čovjeka iz historije s Muhammedom? Koji se to, ako u obzir uzmemo sva mjerila kojima se procjenjuje veličina čovjeka, veći čovjek od njega pojavio? Kada pogledamo njegovo ponašanje prilikom pobjede, ambicije koje su bile podređene dostavi poslanice, kao i njegove molitve – to su bili temelji njegove vjerske doktrine. Poslanik, govornik, zakonodavac, osvajač, reformator doktrina vjerovanja, koji je zasnovao obrede

¹ El-Husejni Maadi, str. 129.

² Isto, str. 105.

³ El-Husejni Maadi, str. 114.

koji se nisu temeljili na obožavanju slika i kipova – to je Muhammed! On je srušio uvjerenja o posredovanju između Tvorca i stvorenja.”¹

Eduard Perroy potvrđuje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pečat svih vjerovjesnika te da je njegov šerijat božanski, sveobuhvatan i produktivan društveni sistem. On kaže: “Muhammed sin Abdullahov je vjerovjesnik, Arapin i pečat svih vjerovjesnika. Obradovao je Arape i sve ljude novom vjerom. Pozivao je u Riječ jedinoga Boga. Vjer zakon/šerijat u njegovoj misiji nije se razlikovao od načela vjerovanja koji su imali istu obavezujuću božansku vlast. Šerijat nije samo određivao vjerska već i ovosvjetska pitanja. Tako su muslimanu propisani zekat i borba protiv muslimanskih neprijatelja, kao i širenje ove čiste vjere. Kada je ovaj arapski Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro 632. godine, priveo je kraju svoju misiju, kao što je priveo kraju i postavljanje društvenog sistema koji je uveliko prednjačio nad plemenskim sistemom koji su Arapi poštivali prije islama. Sve ih je stavio u okrilje čvrstog jedinstva. Tako je Arapsko poluostrvo čvrsto religijski ujedinjeno, za što se ne zna da se ikada prije desilo.”²

Leitner brani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Objavu koja je spuštena i potvrđuje postojanje mnogih znakova koji ukazuju na istinoljubivost njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva. On kaže: “Onoliko koliko poznajem vjeru jevreja i kršćana, kažem da ono što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, znao nije preuzeto iz njih, već mu je objavljeno, u što nema sumnje sve dok vjerujemo da može doći Objava od Onoga Koji je silan i sve zna. Ja s punim poštovanjem i skrušenošću kažem: Ukoliko imamo žrtvovanje lične koristi, provjerene namjere, čvrsto srčano vjerovanje, istinoljubivi i pronicljivi pogled na detalje grijeha i zablude te rabljenje najboljih načina za njihovo uklanjanje, onda su to sasvim jasni znakovi koji ukazuju na vjerovjesništvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i datu mu Objavu.

Kršćanska religija koju je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio revidirati i vratiti na čistu osnovu, kao što ju je Mesija dostavio, suprotstavljala se tajnim učenjima koje je Pavle proširio i groznim greškama koje su uvele kršćanske sekte. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nadao se da se blagoslov Ibrahimove vjere neće odnositi samo na njegov narod nego i na sve ljude. Njegova vjera je postala posrednik upute i civiliziranja miliona ljudi. Da nije

---

¹ Isti izvor, str. 42.

² Isti izvor, str. 112.

ove vjere, oni bi još ostali potopljeni u divljaštvu i vandalizmu. Međutim, imali su ovo bratstvo u vjeri islamu kojeg su se držali.”¹

Vjerovatno najvažnija činjenica koja je privukla pažnju zapadnih intelektualaca je pitanje monoteizma, koje predstavlja suštinu vjere s kojom je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio da su u njega pozivali svi vjerovjesnici, što se navodi u velikom broju kur’anskih ajeta i Vjerovjesnikovih hadisa.

Voltaire kaže: “Muhammedovo vjerovanje je čisto od sumnji i nejasnoća. Kur’an je ponosno svjedočenje Božije jednoće/monoteizma.”²

Rom Landen kaže: “Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nijednoga dana sebi nije pripisao božansko svojstvo ili nadnaravne moći. Zapravo, neprestano je insistirao na principu da je samo poslanik kojeg je Bog uzео za dostavljanje Objave ljudima.”³

Arnold J. Toyubee potvrđuje princip islamskog monoteizma kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te zakonodavstvo i sistem koji se za njega vežu, a slijede ga izvršna vlast ili snaga i provođenje pravde, pa kaže: “Muhammed je podredio život ostvarenju svoje poslanice da bi osigurao ova dva aspekta arapskog društvenog okruženja: ideju vjere zasnovanu na monoteizmu te zakon i uređen sistem vlasti. To se uistinu i ostvarilo zahvaljujući sveobuhvatnim pravilima islama, koji je u svoje okrilje zajedno uzео monoteizam i izvršnu vlast.”⁴

Washington Irving kao primjer uzima događaj oslobođenja Meke kako bi potvrdio da je Muhammed posljednji vjerovjesnik. On upravo ovako kaže: “Muhammed je pečat svih vjerovjesnika i najveći poslanik kojeg je Bog poslao da poziva ljude u Njegovo obožavanje.

Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, postupci nakon osvajanja Meke svjedoče da je on bio poslani vjerovjesnik, a ne pobjedonosni vođa. Ukazao je milost i suosjećanje svojim sunarodnjacima uprkos tome što je dobio važno mjesto. Svoj uspjeh i pobjedu krunisao je milošću i oprostom.”⁵

Edward Ramsay potvrđuje poslanstvo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovu usredotočenost na monoteizam. On kaže: “Muhammed je došao cijelom svijetu s poslanicom Jedinoga i Silnoga da ljude izvede iz tmina

¹Isti izvor, str. 152.

²Isti izvor, str. 167.

³Isti izvor, str. 150.

⁴Isti izvor, str. 116.

⁵Isti izvor, str. 111.

na svjetlo. Svanula je nova zora, koja se ugledala na obzorjima. Na dan kada su ruke velikog reformatora Muhammeda povratile izgublenu pravdu i slobodu, plemenitom poslaniku došla je Objava od Boga. Njegovi precizni razumski dokazi otvorili su oči neznačajkom narodu. Arapi su se probudili i uvjerali da su spavali u ropstvu drugima.”¹

Karen Armstrong kaže: “Prema tome, ako je politička pobjeda jedini rezultat koji je donio Muhammed, imao bi pravo da mu se divimo. Međutim, Muhammedov uspjeh zasnivao se na religijskoj viziji koju su Arapi prenijeli i koju su po svojoj ulozi prihvatili narodi imperije, upravo zato što se ta vizija odazvala njihovoj duhovnoj potrebi. Muhammed i prvi muslimani nisu ostvarili prve pobjede na lahak način, kako to mnogi zamišljaju, već su stupili u veoma surove i očajne bitke. Da su Vjerovjesnik i njegovi bliski saradnici posvetili pažnju samo teološkim pitanjima, ne bi im bilo suđeno da opstanu.”²

Mnogi zapadnjaci opisuju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao reformatora i vizionara. Oni ga hvale iako u njega ne vjeruju. Goldziher kaže: “Uistinu, Muhammed je s historijskog gledišta nesumnjivo prvi reformator arapskog naroda. U ovom vremenu vidimo Vjerovjesnika kako upotrebljava svoju idejnu snalažljivost, preciznu viziju i visoku pronicljivost protiv suparnika koji su ustali protiv njegovih namjera i ciljeva unutar i van njegove domovine.”³

Nekima je bilo veoma teško što zapadnjaci nisu povjerovali u vjerovjesništvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, smatrajući to njihovom sramotom. Tomas Carlyle je rekao: “Najveća je sramota za pojedinca koji u ovom vremenu govori, ili sluša kako se govori, da je vjera islam lažna i da je Muhammed varalica i falsifikator.”⁴

Poznati američki historičar Will Durant, koji je kod njih poznat kao otac historijske nauke, kaže: “Izgleda da niko nije posvetio pažnju činjenici da Muhammed nije čitao i pisao. Nije poznato da je on ikad išta napisao, ali to nije bila prepreka između njega i njegove sposobnosti da se u potpunosti upozna sa stanjem ljudi, što veoma rijetko ne mogu postići ni najobrazovaniji ljudi. Vjerovjesnik je bio vješt vođa, ali uz to sposoban političar. Znao je

---

¹Isti izvor, str. 103.

²Karen Armstrong, “Životopis vjerovjesnika Muhammeda”, str. 73.

³El-Husejmi el-Maadi, isti izvor, str. 148.

⁴Isti izvor, str. 186.

kako nastaviti ratovati mirnim putem. A ako ćemo donositi sud o veličini, Muhammed je bio najveća historijska ličnost.”¹

Neki od njih ukazuju na uzoriti primjer i savršenstvo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nedoraslost Evrope da prihvati ono s čime je došao.

Njemački književnik Johann Wolfgang von Goethe kaže: “Mi Evropljani, sa svim našim shvatanjima, još nismo postigli ono što je ostvario Muhammed. Niko ga u tome neće preteći. Tragao sam po historiji za najboljim primjerom čovjeka, pa sam ga našao u vjerovjesniku Muhammedu. Na taj način istina treba doći do izražaja i uzdignuti se visoko, kao što je Muhammed, koji je čitav svijet s riječima monoteizma potčinio, to uspio.”²

Bernard Shaw, poznati engleski pisac, govori o podudarnosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, učenja sa savremenim dobom. Njemu je to dokaz za vjerovanje u svezremanu ispravnost Muhammedovog zakona, koji je nastao prije 1400 godina. On kaže: “Obaveza ga je nazvati spasiocem čovječanstva. Uvjeren sam da kada bi osoba poput njega preuzela svu vlast u savremenom svijetu, da bi uspjela riješiti sve probleme tako da bi osigurala ono za čime najviše danas postoji potreba, a to su mir i sreća.”³

Gustave Le Bon, francuski ljekar i historičar, ukazuje na početke pravednog odnosa Zapada prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa kaže: “Ukoliko se vrijednost ljudi uspoređuje s njihovim djelima, onda je Muhammed najveći čovjek kojeg historija poznaje. Zapadni naučnici su počeli pravedno tretirati Muhammeda, iako je vjerski fanatizam oslijepio vid mnogih historičara sprečavajući ih da priznaju njegove vrijednosti.

Muhammed je uspio arapskim narodima, koji prethodno nisu imali visoke uzore, nanovo dati jak i visok uzor. U ovom izvanrednom novitetu u posebnom smislu do izražaja dolazi Muhammedova veličina. Njegovi sljedbenici nisu se dvoumili lično se žrtvovati životima na putu ovog velikog uzora.

Ništa nije ispravnije od toga što je Muhammed pod jednom rukom objedinio sve nivoe civilne, odbrambene i vjerske vlasti, i to u vrijeme kada je Arapsko poluostrvo bilo iscjepkano. Vrijednost tog poduhvata nismo u mogućnosti procijeniti na osnovu rezultata. Arapi su osvojili čitav svijet za

---

¹ Isti izvor, str. 128.

² Isti izvor, str. 174.

³ Isti izvor, str. 167.

samo jedno stoljeće, i to nakon što su bili plemena poput Barbara, koji su prije pojave Muhammeda međusobno ratovali i ubijali se.”¹

Etienne Dinet hvali Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, te posebno ističe njegovu ličnost: “Ličnost koju je nosio Muhammed, *sallallahu alejhi ve sellem*, ispod svoga ogrtača bila je nadnaravna. Imala je jak utjecaj, čak je i na prirodu njegovog šerijata ostavila jak dojam; dala mu je kreativnost i epitet noviteta.”²

Evropski pisci izražavaju duboku zadivljenost Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem*. Među njima je i Jacques Augustin Berque, koji kaže: “Nema sumnje da je islam koji je Tvorac odabrao Muhammedu najviše priličio Muhammedu, a i Muhammed njemu.”³

Jacques Augustin Berque kaže: “Poslanik islama je Arapsko poluostrvo učinio tačkom polazišta svoga velikog poslanstva, protiv kojeg je povedena borba koja još traje. Međutim, pobjeda uvijek pripada istini, a Muhammed je došao samo s istinom i istinitim činjenicama.”⁴

Kod nekih zapadnjaka očituje se zadovoljstvo vjerovjesništvom Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Neki od njih čak potvrđuju da je on posljednji vjerovjesnik i da mu svakako priliči ova ogromna počast. Francuski naučnik Clement kaže: “Muhammed nije bio obični vjerovjesnik, nego je na jedinstven način zaslužio da bude pečat svih vjerovjesnika. Da su muslimani svoga poslanika uzeli za uzor u promoviranju njegove misije, cijeli svijet bi postao muslimanski.”⁵

Mnogi zapadnjaci su pohvalili Muhammedov, *sallallahu alejhi ve sellem*, stav prema kršćanstvu i drugim nebeskim objavama, pravednost prema pripadnicima tih religija te poštovanje prema Mesiji, *alejhi selam*. George Bernard Shaw kaže: “Izučavao sam Muhammedovu nevjerovatnu ličnost. Vidio sam da je daleka od sukoba s Mesijom. Zapravo, on zaslužuje da bude prozvan Spasiteljem čovječanstva. Evropa je tek u ovom vremenu počela shvatati vjerovanje zasnovano na monoteizmu. Možda je otišla čak i dalje priznajući moć ovog vjerovanja za rješavanje svojih problema putem osiguravanja mira i sreće. U ovom duhu potrebno je da shvatite moje predskazanje.”

¹ Isti izvor, str. 154.

² Isti izvor, str. 127.

³ Isti izvor, str. 171.

⁴ Isti izvor, str. 170.

⁵ Isti izvor, str. 171.

“Ukoliko bismo donosili sud o veličini, na osnovu toga koliko je određeni velikan utjecao na ljude, možemo reći da je Muhammed, kao muslimanski poslanik, najveći velikan u historiji. On je obuzdao podivljali plemenski fanatizam, bajke i legende, a nad judaizmom, kršćanstvom i starom vjerom njegovog podneblja uspostavio jasnu i jaku novu vjeru, koja je do današnjeg dana uspjela opstati. To je snaga od izuzetne važnosti.”

“Historija nije zabilježila nijednog čovjeka poslije Muhammeda da je ujedno bio nosilac poslanstva, osnivač nacije i države. Sve troje je Muhammed ostvario. Bila je to jedna čvrsta cjelina. Vjera je bila istinska snaga koja ih je kroz historiju ujedinjavala.”¹

Neki kršćani ukazuju na stav poslanika Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, prema Isusu, njegovom poštovanju u sunnetu i njemu objavljenom Kur'anu. Francuski orijentalista Louis Pierre Sedillot kaže: “Došlo je vrijeme u kojem se pogledi usmjeravaju na historiju tog naroda, koji je u prikrajku Azije u potpunosti bio nepoznat, a onda se vinuo u najviše sfere. Njegovo ime se sedam punih stoljeća opetovalo. Izvor ove nadnaravnosti je jedan čovjek – Muhammed.”

Lady E. Cobold, koja je prešla na islam, posjetila Medinu i bilježila svoje utiske, kaže: “Arapi prije Muhammeda su bili narod bez ikakvog značaja, bez ikakvog utjecaja njihovih plemena, kao ni njihovog društva. Kada je Muhammed došao, nanovo je oživio ovaj narod. Ispravno je reći da je to jedna nadnaravnost. Osvojio je čitav svijet i njime vladao dugo vremena.”²

Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, doba

Govor o životopisu Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, zahtijeva od nas da tačno preciziramo doba u kojem je živio, što se kod istraživača naziva “vremenom istraživanja” ili “vremenskim okvirom”, iako same činjenice koje se vežu za nauku Vjerovjesnikovog životopisa datiraju prije njegovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, rođenja. Zato se za početak Poslanikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, doba uzima vrijeme prije njegovog rođenja, koje je veoma teško precizno definirati jer je vezano za život Kurejšija u Meki i roditelje Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rođen je u ponedjeljak, u tzv. Godini slona, što je potvrđeno tekstom hadisa u kojem

---

¹Isti izvor, str. 175.

²Isti izvor, str. 147.

se kaže: “Ponedjeljak je dan u kojem sam rođen.”¹ Mnogi učenjaci spominju da je rođen 12. rebiul-evvela u Godini slona, što odgovara 571. godini od rođenja Isaa, alejhi selam.

Iako je moguće tačno precizirati Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba, od rođenja do smrti, nije ga moguće izdvojiti iz vremenskog okvira koji smo gore spomenuli.²

Ako govorimo o završetku Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, doba, postoji opći konsenzus da je on, sallallahu alejhi ve sellem, otišao s ovoga svijeta jutrom u ponedjeljak 12. rebiul-evvela, odnosno 8. juna 633. godine po Isau.³

Najvjerojatnije, sredina ovog perioda označena je događajem Hidžre (preseljenja iz Meke u Medinu), koja ga dijeli na dva osnovna dijela. Hidžra je po hidžretskom kalendaru bila prve godine, odnosno 622. godine po Isau, alejhi selam.⁴

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, domovina

Meka ili Ummul-kura (Majka svih gradova)⁵ je domovina Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojoj je rođen i u kojoj je poslan u svojstvu Allahovog izaslanika. U njoj je odrastao, stasao, oženio se, radio, proživio većinu života, odgajao svoje potomstvo i odabrao svoje drugove. Meka se nalazi na sredini jedne doline, tačno na mjestu gdje je Ibrahim, alejhi selam, ostavio svoju suprugu Hadžeru i sina Ismaila. Uzvišeni kaže: “*Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoje Časne Kabe, da bi, Gospodaru naš, namaz obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili.*” (Ibrahim, 37)

Meka je od vremena našeg predvodnika Ibrahima, alejhi selam, i njegovog sina Ismaila, alejhi selam, bila domovina prvoga monoteizma u arapskim krajevima. Ibrahim je za nju i njene stanovnike uputio dovu, sagradio u njoj Kabu, a vjerovjesnici poslije njega su hodočastili tu kuću i sveto mjesto.

Uzvišeni kaže: “*I kada Mi Kabu učinismo utočištem i sigurnim mjestom za ljude: ‘Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz*

¹Prenosi Muslim u svome “Sahihu”, br. 1162.

²Pogledati: dr. Abdulaziz el-Umeri, “Zanimanja i zanati u Hidžazu u doba Vjerovjesnika”, str. 38; Muhammed Izzet Derveze, “Vjerovjesnikovo doba”, Darul-Jakaza, Bejrut, 1384. h. g.

³Abdusselam et-Tirmanini, “Periodi islamske historije”, 1/29.

⁴Isti izvor, 1/344.

⁵Ovaj grad je isuviše poznat da bismo ga morali definirati. O njemu su u prijašnjem i savremenom dobu napisana mnoga djela, koja je teško pobrojati.

obavljati!’ I Ibrahimu i Ismailu stavili smo u obavezu ‘da Kabu Moju očiste za one koji je budu obilazili, koji u njoj budu boravili, ruku i sedždu činili.’

– A kada je Ibrahim zamolio: ‘Gospodaru moj, učini ovo mjesto sigurnim boravištem i snabdij plodovima stanovnike njegove, one između njih koji budu u Allaha i drugi svijet vjerovali!’, On je rekao: ‘Onome koji ne bude vjerovao, dat ću da neko vrijeme uživa, a onda ću ga prisiliti da u paklenu vatru uđe. A grozno je to boravište!’

– I dok su Ibrahim i Ismail temelje Kabe podizali, (molili su): ‘Gospodaru naš, primi to od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i znaš.’

‘Gospodaru naš, učini nas dvojicu Tebi odanim muslimanima, i porod naš neka bude Tebi odan, pokaži nam obrede naše i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i milostiv si.’

‘Gospodaru naš, pošalji među njih poslanika, jednoga od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati, Knjizi i mudrosti ih poučiti i očistiti ih, jer Ti si doista Silni i Mudri.’ (El-Bekara, 125–129)

Konfiguracija zemljišta u Meki uveliko se razlikuje od ostalih dijelova Arapskog poluostrva, jer je sama dolina sa svih strana okružena visokim brdima.

U njoj su se nastanile Kurejšije i njihovi saveznici. Kurejšije su urbano pleme koje je često putovalo radi trgovine te imalo dobre vanjske odnose u usporedbi s ostalim plemenima i gradovima.¹

Meka je postala poznata po Kabi, koju je sagradio Ibrahim, alejhi selam. Uzvišeni kaže: *“I dok su Ibrahim i Ismail temelje Kabe podizali, (molili su): ‘Gospodaru naš, primi to od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i znaš.’”* (El-Bekara, 127)

Meka je bila prema kurejšijskim potplemenima i njihovim različitim ograncima razdijeljena na područja. Na ovaj način moguće je odrediti njihova prebivališta, kuće i koncentraciju unutar Meke. Također, ti ogranci imali su određene funkcije u samom plemenu. Neki su bili zaduženi za vodoopskrbu, neki za opskrbu na hadžu, a neki za nošenje zastave i predvodništvo.² Također, Kurejšije su nametnule davanje desetine kao vrstu poreza za trgovce koji su dolazili u Meku.

¹ Pogledati: Ahmed Ibrahim eš-Šerif, “Meka i Medina u predislamskom i vremenu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”, Darul-fikril-arebi, Kairo, bez datuma izdanja.

² Pogledati: Ez-Zubejri, “Kurejšijsko rodoslovlje”; Ibn Habib, “El-Muhabber”.

Meka je bila poznata i po Darun-nedvi (plenum, forum),¹ u kojoj su se sastajali poznati uglednici čije se mišljenje cijenilo kod Kurejšija, zvani El-Mele, tj. glavešine koje su nastojale ojačati kurejšijsku moć i jedinstvo.

Također, Kurejšije su se čvrsto držale svoga paganstva, žestoko braneći svoje zablude i čuvajući tradiciju obožavanja kipova, kao što su s punim neznanjem i sljepoćom i udaljeni od istine, zagovarali lažni plemenski fanatizam. Uzvišeni kaže: *“Oni čak govore: ‘Mi smo zatekli pretke naše kako ispovijedaju vjeru i prateći njihove tragove, mi smo na Pravom putu.’”* (Ez-Zuhruf, 22)

Stoga su njihova razmišljanja bila slaba i nasljedna bez ikakve dubine. Oponašali su naslijeđene klišeje bez vlastitih razumskih zaključaka.²

Kurejšije su činile blud, pile vino, poslovale kamatom, upotrebljavale muzičke instrumente, plesale i slijedile sve povode zablude. Predale su se strastima zbog nepostojanja vjerovanja u proživljenje i obračun.³ Uzvišeni kaže: *“O vjernici, vino i kocka i kumiri i strjelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite.”* (El-Maide, 90)

Mnogoboštvo je imalo jake korijene u Meki.⁴

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rodoslovlje

On je Muhammed, sin Abdullahov, a on sin Abdul-Muttalibov (Šejbin), a on sin Hašimov, a on Abdu Menafov, a on Mudarov, a on Kilabov, a on Murreov, a on Ka'bov, a on Luejjov, a on Galibov, a on Fihrov, a on Malikov, a on En-Nadrov, a on Kinaneov, a on Huzejmin, a on Mudrikeov, a on Iljasov, a on Mudarov, a on Nizarov, a on Me'adov, a on Adnanov, a on Udedov, a on Mukkavimov, a on Nahurov, a on Tejrehov, a on Jarubov, a on Ješdžubov, a on Sabitov, a on Ismailov, a on Ibrahimov, alejhimu selam.⁵

Potomci poslije Adnana su predmet dubljeg razmatranja kod mnogih učenjaka, osim što je direktno vezan za Ismaila.⁶

Navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni Allah je odabrao Ismaila kao Ibrahimovog potomka, a Kinanea je odabrao

¹ El-Ezreki, “Historija Meke”, str. 107–110; Ibn Habib, “Obavijesti o Kurejšijama”, str. 87.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/78; pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, Suretun-Nur, 2/1679.

³ Pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, sura El-Džasije, 24, 1/1699; pogledati: “Domovina Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem” u ovoj knjizi.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/78.

⁵ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/183. El-Buhari je izostavio neke pretke i direktno ga vezao za Adnana, potomka Ibrahimova, alejhi selam, 4/238.

⁶ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 1/71.

kao Ismailovog potomka. Odabrao je Kurejš od Kinane, a Benu Hašim od Kurejša. Mene je odabrao od Benu Hašima. Ja sam odabran od odabranih.”¹

Rođenje voljenog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Abdullah sin Abdul-Muttalibov, otac Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Aminom, kćerkom Vehbovom, majkom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. S njom je proveo određeno vrijeme dok nije zanjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bila pred porodom. Abdullah, otac Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije samog isteka trudnoće umire.² Uzvišeni Allah je dozvolio da se novorođenče rodi u okrilju Meke. Njegova majka prije rođenja usnila je snove, kao što se navodi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Ja sam kod Allaha još od kad je Adem stavljen u glinu, pečat svih vjerovjesnika. Obavijestit ću vas o tome: Ja predstavljam obistinjenje Ibrahimove dove, Isaovu radosnu vijest i snove koje je moja majka usnila i koje usniju i sve majke vjerovjesnika.”³

Rečeno je: “Njegova majka je prilikom poroda usnila snove u kojima je iz nje izašla svjetlost koja je obasjala sve do Busre u Šamu.”⁴

Tačan datum njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja predmet je različitih mišljenja,⁵ a potvrđeno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ponedjeljak je dan u kojem sam rođen.”⁶

S obzirom na okolnosti rođenja, teško je precizirati tačan datum, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada kod ljudi bio obično novorođenče siročić, ali kod Allaha odabranik iz cijelog čovječanstva i Njegov posljednji vjerovjesnik i najbolji rob. Niko od stvorenja kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rođen, ili u toku trudnoće, nije znao šta će on biti, jer bi u protivnom ljudski i džinski šejtani navalili da ga uznemire. Uzvišeni Allah je sakrio tu tajnu i niko nije znao, pa čak ni sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže: “*Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što*

¹“Sahihu Muslim”, 15/26, En-Nevevijejv komentar.

²Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/99; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/158.

³“Tefsir” Ibn Kesira, 1/212; pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o odlikama ashaba, poglavlje “Pečat svih vjerovjesnika”, 4/162, komentar Ibn Hadžera na ovo poglavlje.

⁴Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/158; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/206; pogledati: dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 1/101.

⁵Pogledati detalje o ovom razilaženju kod Ibn Kesira u knjizi “Vjerovjesnikov životopis”, 1/200, te kod Et-Tarhunija u “Vjerodostojni životopis”, 1/271.

⁶“Sahihu Muslim”, 1162.

ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga, niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, upućuješ na pravi put.” (Eš-Šura, 52)

Islamski učenjaci su uložili dosta truda da odrede tačan datum njegovog rođenja. Neki su rekli da se rodio 12. rebiul-evvela, u Godini slona,¹ što odgovara 571. godini po Isau, alejhi selam.²

Razilaženje oko datuma njegovog rođenja ne umanjuje njegovu, sallallahu alejhi ve sellem, vrijednost. On je, nesumnjivo, predvodnik svih ljudi. Ne spominje se da se on, sallallahu alejhi ve sellem, zanimao za ovaj datum.

Kada je riječ o mjestu njegovog rođenja, navodi se da je to bila kuća njegovog amidže Ebu Taliba u kvartu plemena Benu Hašim. Cijela dva stoljeća ona je bila među kućama koje su graničile s Haremom. Prelazila je iz jednog u drugo vlasništvo, sve dok El-Hajzeran, majka Haruna er-Rešida, za vrijeme njegovog hilafeta, nije obavila hadž i pretvorila je u džamiju. Kuća je veoma blizu Harema i njeno mjesto je trenutno poznato. U njoj se danas nalazi biblioteka Meke el-Mukerreme, i to na istočnom dijelu platoa, uz mjesto na kojem se obavlja s’aj. Podatak o lokaciji te kuće je vjerodostojno potvrđen kod učenjaka i stanovnika Meke.

Odmah nakon rođenja majka ga je dala na dojenje Sevbijji, sluškinji njegovog amidže Ebu Leheba,³ a Ummu Ejmen, Bereka Abesinka (El-Habešijje), sluškinja njegovog oca Abdullaha, preuzela je brigu o njemu. Prema njoj je za cijeloga života bio posebno dobrotiv, jer je prešla na islam i preselila se u Medinu, kao što je i svjedočila njegovoj smrti.

Prvo što je njegova, sallallahu alejhi ve sellem, majka uradila zajedno sa ženama koje su bile prisutne pri njegovom, sallallahu alejhi ve sellem, rođenju jeste da je poslala izaslanika njegovom djedu Abdul-Muttalibu, koji ga je obradovao dolaskom novorođenčeta siročeta, unuka njegovog cijenjenog sina Abdullaha. Abdul-Muttalib je radosno i hitro došao te mило novorođenče uz prsa prigrlio, prisjećajući se da je to siročće izgubilo svoga oca Abdullaha. Odnio ga je do Kabe, zahvalio Allahu i uputio dovu.⁴ Nadjenuo mu je ime

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/158; Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/173; Ebu el-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 99.

² Et-Termanini, “Periodi islamske historije”, str. 11.

³ Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/108; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/223.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 1/109; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/201 i 209.

Muhammed, koje je bilo veoma rijetko i gotovo nepostojeće u tom vremenu kod Arapa.¹

Siroče pod Allahovom zaštitom

Prije nego što progovorimo kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio siroče, naumpada nam Allahova zaštita Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao siročeta. Uzvišeni kaže: *“Zar te siročetom ne nađe, pa ti utočište dade?”* (Ed-Duha, 6) Njegova majka Amina, kćerka Vehbova, bila je blaga i brižna prema njemu, jer ga je rodila poslije smrti njegovog oca Abdullaha. Djed Abdul-Muttalib je preuzeo ulogu svoga sina, odnosno Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, oca, pa mu je osigurao opskrbu, nadzirao ga i prema njemu za svoga života, sve do Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, osme godine, bio veoma brižan. U tom periodu je bio odveden i na dojenje u pleme Benu S’ad.

Njegovom statusu siročeta zbog gubitka oca pridodan je i status siročeta zbog gubitka majke, jer je njegova majka Amina, kćerka Vehbova, umrla kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao šest godina. Desilo se to na njenom putovanju u Medinu, odnosno prilikom povratka, u mjestu El-Ebva, gdje je i ukopana.

Tada ga je uzela njegova sluškinja i dadilja Ummu Ejmen i nastavila put do Meke, te ga predala djedu Abdul-Muttalibu, koji je prema njemu postao još brižniji i još više ga pazio. Dadilja Ummu Ejmen, pod nadzorom njegovog djeda Abdul-Muttaliba, nastavila je pratiti njegovo stanje i brinuti se o njemu, sallallahu alejhi ve sellem. Veoma je voljela i bila brižna prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji joj je to kasnije i priznavao. Poslije Hidžre ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, redovno obilazio² i za nju bi govorio: “Ona mi je majka poslije majke.”

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mladost

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odrastao je pod zaštitom svoga djeda Abdul-Muttaliba, koji je umro kada je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo osam godina. Tada ga je preuzeo njegov amidža Ebu Talib, koji ga je, također, štutio i bio mu staratelj. Kod njega je proveo ostatak svoga djetinjstva i mladosti. Ebu Talib je za njega, sallallahu alejhi ve sellem, bio dosta

¹ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/224.

² Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/432.

vezan i mnogo ga je volio. Različite predaje ukazuju na to da ga je Ebu Talib poveo na jedno putovanje u Šam (Sirija).¹ Neki prenosiooci navode i događaj s monahom Behirom pri Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, putovanju u Šam s Ebu Talibom. Vjerodostojnost ove predaje su mnogi učenjaci pobijali, iako je prenesena s prihvatljivim lancem prenosilaca kod imama Et-Tirmizija i drugih. Imam Ez-Zehebi² i Ibnul-Kajjim u knjizi “Opskrba za budući svijet”³ i drugi savremeni učenjaci Poslanikove biografije⁴ izrazili su sumnju u vjerodostojnost ove predaje. Mnogi orijentalisti su ovu predaju iskoristili za pokušaj pripisivanja Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije islama navodnom preuzimanju znanja od ovog monaha, kao i pripisivanju Kur’ana znanju koje je stekao od Behire, zaboravljajući na najjednostavnija naučna pravila o razumu i analogiji. Također, previdjeli su, čak i ukoliko bi predaja o ovom putovanju bila ispravna, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u to vrijeme bio malodoban. Možemo se zapitati i kakav onda imaju stav prema činjenici da je Kur’an prenošen od nesumnjivog broja prenosilaca, shodno događajima koje ajeti spominju, tokom čitavog njegovog života do njegovih, sallallahu alejhi ve sellem, posljednjih dana? Ali, sljepilo koje sprečava da se istina vidi i mržnja prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, natjerali su ovakve i njima slične da se uhvate za slične predaje zaboravljajući na najjednostavnija naučna pravila i slijedeći svoje strasti.⁵

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je osjećaj za odgovornost koja je data njegovom amidži Ebu Talibu. Nastojao je, shodno svojim mogućnostima, pomoći ga u opskrbi njegove djece, te je zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već u ranim godinama često čuvao stado ovaca. Pomagao je svoga amidžu imetkom koji je zarađivao čuvajući stada. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da nije čuvao stada ovaca.” Njegovi drugovi rekoše: “Zar i ti, Allahov Poslaniče?” On odgovori:

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/180; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/121; En-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 105; Pogledati: “El-Megazi” Ibn Ebi Šejbe, str. 91, te komentar valorizatora posljednje knjige.

² “Vjerovjesnikov životopis”, str. 55

³ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 1/76.

⁴ Dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni životopis”, 1/111; En-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 105.

⁵ Pogledati: Fensenk i drugi, Islamski naučni zavod, 2/398. RGoltheri “Achri stristian Bahira legenel. Zits Chrifit Fur Assyriologie, 13 (1898), str. 189–212, 14 (1898), str. 203–268, 15 (1900), str. 56–102, 16 (1903), str. 125–166; Preneseno iz knjige “Muhammed, vitez lijepoga: Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, putovanje u Šam, kritički osvrt”, str. 7.

“Da. Bio sam čoban za nekoliko novčića,¹ koje bih dobijao od Mekelija.”² Ovaj rad bio je jedan od načina zarade koji je njemu, sallallahu alejhi ve sellem, davao duševni ponos i snagu, osjećaj neovisnosti o drugima i ispomoc onima koji su bili u potrebi za zaradom koju je stjecao od čuvanja stada. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je vrijedan i čestit. Poučavao je ashabe radu, stjecanju, proizvodnji, neovisnosti o drugima i pregalačkom životu.³

Od kada je počeo svjesno poimati, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mrzio je i prezirao kipove. Nije prisustvovao nijednom idolopokloničkom obredu. Uzvišeni Allah ga je sačuvao od grijeha prije poslanstva: u njegovom djetinjstvu, mladosti i punoljetstvu, kao i od svakog ružnog djela.⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iako je bilo veoma rašireno konzumiranje vina u Meki, nije ga volio. Nije poznato da ga je ikada okusio.

Istinoljubivost i povjerenje su bile Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, osobine i u djetinjstvu i u mladosti.⁵ Bio je osjećajan i samilostan, uprkos tome što je bio veoma mlad. Zaista je onako kako je i sam rekao: “Moj Gospodar me je na najbolji način odgojio.”⁶

Uistinu, Allah ga je, i prije i poslije poslanstva, odabrao, čuvao i pazio.⁷ To je bila Božija zaštita koju je imao samo Muhammed. Božiji odgoj i preodgoj od Tvorca Uzvišenog. On kaže: “*A Allah najbolje zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje.*” (El-En’am, 124)

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, punoljetstvo

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostigao punoljetstvo, ljudi su prema njemu gajili duboko povjerenje i poštovanje. Niko u Meki nije bio od njega poznatiji po istinoljubivosti i povjerenju. Tako je bio čak i poznat po nadimku Es-Sadik el-Emin (istinoljubivi i povjerljivi).⁸ Bio je poznat po

¹ Spomenuti novčići su “kirati”, tj, dijelovi zlatnog dinara. Pogledati: Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 10/5; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/125.

² Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, 3/48.

³ Pogledati ono što je napisao šejh Muhammed el-Gazali u knjizi “Shvatanje Vjerovjesnikovog životopisa, o pregalačkom radu”, str. 59.

⁴ Pogledati lijepe navode koje je zabilježio En-Nedevi u “Vjerovjesnikov životopis” pod naslovom “Božanski odgoj”, str. 109.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/188.

⁶ Izvor hadisa prethodno spomenut.

⁷ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/183.

⁸ Isti izvor, 1/183.

održavanju rodbinskih odnosa, brižnosti prema siromasima i potrebnima, a sada možemo ukratko spomenuti njegove najvažnije osobine koje je spomenula Hatidža, radijallahu anha, a koje je dobro znala. Rekla mu je: "Allah te neće nikada poniziti! Ti održavaš rodbinske odnose, ugošćuješ gosta, pomažeš napuštenog, daješ neimućnom i u nedaćama pritečeš u pomoć."¹

On, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je sve osobine humanosti, milosti i moralnih vrijednosti. Bio je najčišći, najdobrostiviji, najpravedniji i moralno najuzvišeniji čovjek.

Od svoje mladosti i punoljetstva, a prije i poslije poslanstva, glavna briga mu je bila pravda i pravedno postupanje, te da nikome od ljudi ne počini nepravdu. Zato je s dvadeset godina² s dijelom Kurejšija učestvovao u sporazumu koji je poznat kao "Hilful-fudul"³ (Savezu dobročinstva), kada su se u kući Abdullaha b. Džud'ana, koji je inače bio mekanski plemić, međusobno dogovorili i zavjetovali da zajedno, bez izuzetka, pomažu obespravljene protiv nepravednih, sve dok se obespravljenima ne ustupe njihova prava. Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovoj etapi života imao je ugledne prijatelje koji su bili poznati po istinoljubivosti i visokom moralu. Na pročelju je, svakako, Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu,⁴ koji je bio približnih godina kao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i omiljen među Kurejšijama, kao što je imao i druge povjerljive prijatelje koje je sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio.

Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, povjerenje je privlačilo pažnju, a među Kurejšijama je bilo onih koji su htjeli uložiti svoje imetke za rad u trgovini uz određenu plaću iz zarade. Hatidža, kćerka Huvejlidova, radijallahu anha, bila je kurejšijska bogatašica. Nije imala povjerenje u svakoga ko bi želio trgovati njenim imetkom, što su mnogi muškarci i priželjkivali. Ona je ispitivala, tragala i iznalazila informacije o najpovjerljivijoj muškoj osobi, koja je imala iskustva u ovim poslovima, da radi s njenim imetkom. Potom je čula za Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu istinoljubivost i povjerenje te je poželjela da ga unajmi da za određeni udio u zaradi posluje s njenim imetkom, na što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao.

¹ Ovo je dio predaje iz "Sahiha" imama El-Buharija, poglavlje "Kako je počela Objava", 7/128.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", str. 128.

³ Isti izvor, str. 128.

⁴ Ibn Hišam "Vjerovjesnikov životopis", 1/250.

Potom je poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo putovanja radi trgovine u veći broj tržnica nadomak Meke, tj. arapskih oblasti.

Hatidža je, radijallahu anha, od svoga sluge Mejsere čula sve pohvale koje su potvrđivale istinoljubivost, povjerenje, sposobnost i iskustvo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je tolerantan i lijepo se ophodio. Pazio je na tuđa prava. Hatidža, radijallahu anha, ostala je zadivljena njegovim, sallallahu alejhi ve sellem, moralom, povjerenjem i davanjem prednosti učtivosti i moralu nad imetkom. Predaje potvrđuju da se Hatidžin imetak Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, blagoslovom, radom i djelovanjem uvećavao.

Nema sumnje da su putovanja radi trgovine s Hatidžinim imetkom, ulazak u arapske tržnice, dodir s ljudima, predvodnicima Arapa i poglavarima plemena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donijeli veliku korist. Time je stekao iskustvo i proširio spoznaju o ljudima, plemenima, gradovima i potrebnim informacijama.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ženidba s Hatidžom, radijallahu anha¹

Njeno puno ime je Hatidža kćerka Huvejlidova, a on sin Esedov, a on Abduluzzaov, a on Kusajjev, a on Kilabov.² Bila je mudra, inteligentna i ugledna gospođa. Otac joj je bio Huvejlid b. Esed, jedan od mekanskih plemića. Ubi- jen je u tzv. ratu El-Fidžar. Udavala se prije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je ostala udovica. Imala je dosta imetka i ubrajala se među mekanske bogataše. Unajmljivala bi trgovce kako bi poslovali koristeći njen imetak, a od onih koje je unajmila bio je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Provjerala ga je, pa se dokazao kao povjerljiv. Također, vodila je s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dijalog, slušala ga i s njim sara- đivala. Uvidjela je da je lijepih moralnih osobina i pohvalnih namjera, pa ga je zavoljela, jer joj se svidio vanjštinom i nutrinom. U svome narodu bila je prozvana Et-Tahire El-Afife (Čista i Čedna).³

¹Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/187; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/131.

²Imam El-Buhari u svome "Sahihu" odredio je posebno poglavlje "Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ženidba s Hatidžom i njene vrline", 4/230, Knjiga o vrlinama ashaba, poglavlje 20; pogledati: Ebu Ubejde M'amer b. el-Musenna, "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge", valorizacija: Jusuf Alij Budejvi, Daru mektebeti-terbije, Bejrut, 1410. h. g., str. 55.

³Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/130; Ibn Asakir, "Historija Damaska", str. 109; Ibn Kesir, "Vjero- vjesnikov životopis", 1/263.

U to vrijeme je imala četrdeset godina. Kurejšijski plemići željeli su da se s njome zaruče i ožene, ali bi ona sve prosce na ućtiv način odbijala.¹ Znala je za materijalne i druge motive nekih, jer je imala ogroman imetak za kojim su svi hrlili.

Kroz Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, rad za nju uočila je njegov suzdržljiv odnos prema imetku, s potpunom ćednošću, ćistotom i neporoćnošću, kao i visoke moralne vrijednosti, pa je poželjela da se za njega uda.²

Nema sumnje da je Uzvišeni Allah za svoga Vjerovjesnika odredio dobro i odabrao mu dobru ženu, koja se, na vlastitu inicijativu i s Božijom mudrošću, željela za njega udati.

Na potpuno ućtiv način poslala mu je jednu od svojih prijateljica da s njim otvori razgovor i dadne mu naznake o želji za sklapanjem braka. Ona je to, uprkos tome što je sama Hatidža bila vrlo ugledna i veoma visokog roda, učinila saopćavajući mu Hatidžinu želju. Želja za njim je prvenstveno bila zbog njegovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, lijepog ponašanja i iskrenog govora. Rećeno je da je Nefisa kćerka Munejja došla Vjerovjesniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao posrednica, pa je upitala: "Šta te sprećava da se oženiš?" Rećao je: "Nemam dovoljno imetka da bih se oženio." Rećla mu je: "A ako ti to bude osigurano i budeš pozvan ka ljepoti, imetku, ćasti i dostatnosti, zar se nećeš odazvati?" Upitao ju je: "A ko je ona?" Nefisa reće: "Hatidža." Rećao je: "Ko će me pomoći u tome?" Nefisa je rećla: "To je moja dućžnost."³ Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, izrazio je želju za ispravnom i ćednom ženidbom s onom koja je izrazila želju za njim, onom koju je Allah pripremio i odabrao za njega.

Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, ųurno je otišao kod svojih amidža, pa su dvojica od njih, Hamza i Ebu Talib, kao i neki kurejšijski plemići, otišli do Hatidžinog amidže Amra b. Eseda da zatraže zaruke za Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Tako je sklopljen brak Muhammeda, sina Abdullahovog, s Hatidžom, kćerkom Huvejlidovom, *radijallahu anha*, koja je kasnije postala Majka vjernika, voljena žena Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, majka njegovih sinova i kćerki, neka je Allah s njom zadovoljan. Ona je njegova supruća i na ovom svijetu i u Dųžennetu.

¹ Pogledati: Muhammed et-Tarhuni, "Vjerodostojni ųivotopis", str. 167.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov ųivotopis", 1/189; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/131; Et-Tarhuni, Muhammed et-Tarhuni, "Vjerodostojni ųivotopis, 1/167.

³ Pogledati: Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/132.

Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, tada je imao dvadeset i pet godina. S njom, radijallahu anha, proveo je dvadeset i četiri godine. Rodila mu je svu djecu, osim Ibrahima. Umrkla je u šezdeset petoj godini. Ta je ženidba Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, omogućila duševni smiraj te razumno i ugledno okruženje i ugled. Uzvišeni Allah ju je odabrao za njega, a i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalih muškaraca, za nju prije njegovog poslanstva. Stala je, po Allahovom određenju i milosti, uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku silaska Objave. Upotrijebila je razum i zavoljela ga zbog njegovog lijepog ponašanja i osobina. Znala je da je Allah milostiv prema dobrima, imala je lijepo mišljenje o Njemu i bila uvjerenica da On neće ostaviti na cjedilu dobre ljude. Obratila se i učenjancima svoga vremena, poput Vereke b. Nevfela, kada je povelala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znalca koji će mu pružiti utjehu. Sve ovo su bili plodovi tog blagoslovljenog braka.

Događaj ponovne gradnje Kabe

Kaba na pet godina prije poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bila je izložena dvjema elementarnim nepogodama, koje su dovele do njenog urušavanja. Naime, Kurejšije su Kabu prekrivale kožom i vunom, tj. pravili njen pokrivač sastavljanjem tih koža jednih s drugima. U predislamskom periodu imali su običaj i namirisati Kabu gorećim mirisima. Jednom prilikom nekoliko žeravica je palo na taj pokrivač, pa se Kaba zapalila i urušila. Drugom prilikom je bila izložena bujici, koja joj je urušila ćoškovice. Tako su Kurejšije odlučile da je nanovo izgrade.¹

Gradnja objekata u Meki je bila jednostavna, a zasnivala se na kamenju, blatu i krovovima od običnog granja i drveća. Jedan brod iz Bizantije za Abe-siniju prolazio je pored Arapskog poluostrva. Kada je došao pred Šuajbu,² koja se nalazila zapadno od Meke, koju su Kurejšije u predislamskom periodu koristile kao pomorsku luku, brod se nasukao i raspao. Inače je prevezio drvenu građu, a odgovorni na brodu je bio poznati stolar po imenu Bakum. Kurejšije su došle do Šuajbe, uzele drvenu građu i pozvale tog koptskog stolara da Kabi napravi krov. Tada su srušili preostali dio Kabe kako bi je ponovo izgradili,³ sve dok nisu došli do poznatih temelja koje nisu dalje otkopavali niti ih dirali.⁴

¹ El-Ezruki, "Obavijesti iz Meke", 1/160.

² Luka na Crvenom moru nadomak Meke, koja je i danas poznata po tom imenu.

³ El-Ezruki, "Obavijesti iz Meke", 1/157; Es-Salihi eš-Šami, "Putevi upute i razboritosti", 2/228.

⁴ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/145.

Kurejšije su za potrebe izgradnje Kabe potrošili sav halal imetak. Pomogli su se Koptom Bakumom.¹ Kurejšijska plemena su raspodijelila uglove Kabe, tako da je svako od njih dobio određenu stranu, smatrajući to posebnom počašću i ponosom, tj. kako je neko pleme ili potpleme u odnosu na drugo tu počast za sebe zadržalo.²

Pošto su završili gradnju, nisu se mogli dogovoriti ko će postaviti Crni kamen na odgovarajuće mjesto. Svako kurejšijsko pleme željelo je dobiti počast stavljanja Crnog kamena na predviđeno mjesto. Zamalo da je došlo do oružanog sukoba.³

Zatim su se dogovorili da onaj koji prvi uđe u Harem presudi o načinu stavljanja Crnog kamena. Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, prvi je ušao, a kada ga ugledaše, svi zajedno povikaše: “Ovo je Povjerljivi! Ovo je Muhammed! Zadovoljni smo Povjerljivim!” Ovo je direktno posvjedočenje Kurejšija u njegovu korist, čak i onih koji su mu poslije toga bili neprijatelji.⁴

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije preostalo ništa drugo nego da skine svoj ogrtač, podigne Crni kamen i stavi ga na isti ogrtač. Svakom plemenu naredio je da uzme za jedan od krajeva ogrtača i podigne ga. Kada su se tačno poravnali s predviđenim mjestom za Crni kamen, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio ga je svojom časnom rukom. Svi ljudi su bili zadovoljni i osjećali su rasterećenje.⁵

Autori Poslanikovog životopisa kategorički tvrde da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ponovne gradnje Kabe imao trideset i pet godina.⁶

Predznaci poslanstva

Uzvišeni Allah je odabrao, oplemenio moralnim osobinama, odgojio i podučio Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prije poslanstva, pa čak prije i poslije njegovog rođenja.⁷ Nijedan čovjek to nije znao zbog mudrosti koju je samo Allah znao, iako su čovječanstvo u generalnom, a nebeske religije u posebnom smislu iščekivali njegov dolazak. Prije samog poslanstva

¹ Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/145; Es-Suhejli, “Er-Revd”, 1/124.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/195.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/197.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/197.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/197; “Musned” imama Ahmeda, 3/425.

⁶ Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 2/324; Ez-Zehebi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 77.

⁷ Ebu El-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 109; Muhammed Alij es-Sallabi, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/76.

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, desile su se neke stvari koje su ukazivale na blizinu tog trenutka. Također, on je, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo neke radnje i usvojio neke odlike ponašanja koje su ga još više približavale Allahu i razmišljanju o Njegovim stvorenjima.

Zatim su se ove naznake pretočile u lijepe snove, kao što se navodi u hadisu od Aiše, radijallahu anha: “Prvo s čime je krenula Objava Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Ne bi sanjao neki san a da se ne bi poput praskozorja i obistinio.”¹

Potom bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio u klance, tjesnace i doline Meke razmišljajući o Allahovom stvaranju i hodajući tim dolinama, razmišljao, spominjao Allaha i očitovao Njegovu jednoću u skladu s Ibrahimovom vjerom.²

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u prethodnom dijelu njegovog života prije poslanstva nije dolazila nikakva Objava niti je sam tome težio. Uzvišeni kaže: “*Reci: ‘Da Allah nije htio, ja vam ga ne bih kazivao niti bi vas On s njim upoznao. Ta ja sam prije poslanstva dugo među vama boravio – zar ne shvatate?’*” (Junus, 16)

Potom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, uz ispovijedanje jednoće Bogu u skladu s Ibrahimovom monoteističkom vjerom i s prezirom prema onome što su činile Kurejšije, osamljivanje postalo omiljeno. Vjerovao je u Allaha Jedinoga i razmišljao o Njegovim stvorenjima, pa je tako zavolio osamu. Za to je odabrao pećinu Hira³ na jednom brdu istočno od Meke, koje se danas naziva Brdo nur (Brdo svjetlosti), na lijevom izlazu iz Meke, prema Taifu poznatim putem Es-Sejl. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je i osamljivao se u pećini danima i noćima, približavajući se time Uzvišenom Allahu. On je, Božijom voljom, na to bio upućen. Za to mu nije došla nikakva izričita naredba, već se, shodno prirodnoj potrebi, želio približiti Uzvišenom Allahu. Čak je rečeno da bi svake godine mjesec dana boravio u pećini, jer mu je to pričinjavalo izrazito zadovoljstvo, kako se prenosi u hadisu od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Osamljivanje mu je učinjeno dragim. Osamljivao bi se u pećini Hira po nekoliko noći čineći ibadet Uzvišenom prije nego što se vrati svojoj porodici. Za to bi se pripremao, a potom bi se vraćao Hatidži

¹ El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o početku Objave, br. 3; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/234.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/234.

³ Isti izvor, 1/234.

i opet pripremao, sve dok ga Istina (Objava) nije najedanput iznenadila za vrijeme boravka u pećini.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovoj etapi još nije zvanično dobio počast poslanstva. Tako je Uzvišeni rekao: *“Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga, niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, upućuješ na pravi put.”* (Eš-Šura, 52)

Ramazan je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio najdraži mjesec u kojem bi se prije poslanstva osamljivao i u kojem bi postio. Hatidža, radijallahu anha, strpljivo je podnosila odsustvo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, posvećenog osamljivanju. Ona je znala da je on, sallallahu alejhi ve sellem, dobar čovjek i da će ga od Boga zateći samo dobro. Ona ga je tješila i podsticala. Kada bi završio osamljivanje i vratio se u Meku, prvo bi otišao u Harem,² gdje bi obavio tavaf oko Kabe izbjegavajući kipove.

Pećina je, prema svom geografskom položaju, davala dobar pogled u nebo, a i u samu zemlju odozgo, pa na taj način i bolju spoznaju veličine Allahovog stvaranja.³

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, još od svoje samosvjesnosti bio plemenit i darežljiv. Darežljivost i plemenitost su se uvećavali, a i pomoć siromašnima, kako je ušao u četrdesete godine života. To je postala, zapravo, osobina po kojoj se odlikovao, a na koju ga je prisjetila Hatidža prilikom dolaska Objave. Moguće je da je, prije nego što mu je Allah poslao Objavu, u većem obimu u ramazanu dijelio milostinju, što mu je bila uobičajena praksa poslije poslanstva: *“Najdarežljiviji bi bio u ramazanu.”*⁴

¹ Prenosi El-Buhari, “Fethul-Bari”, 26/197; Muslim, 1/139–140.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/235.

³ Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 256.

⁴ Hadis prenosi El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Kako je počela Objava”, 1/4.

Odabir i poslanstvo

Objava

Objava u šerijatskom smislu znači “Božiju obavijest Njegovim vjerovjesnicima i poslanicima o dostavljanju Objave u vidu nekog zakona ili knjige”,¹ posredno ili direktno, tj. ono što Allah objavi Svojim vjerovjesnicima. U arapskom jeziku *vahj* (Objava) znači skrivenu i brzu obavijest.²

Spuštanje Objave

Nije poznato da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije silaska Objave spomenuo ili govorio o bilo kakvoj objavi.

On nije ništa svoje iznosio ili pričao, ili učio iz objava spuštenih prethodnim vjerovjesnicima ili o nekim oblicima tih objava prije svoga poslanstva. Uzvišeni kaže: *“Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, upućuješ na pravi put.”* (Eš-Šura, 52)

U ramazanu, nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napunio četrdeset godina života, prvi put mu je sišla Objava, u pećini Hira na Brdu svjetlosti u Časnoj Meki. Uzvišeni kaže: *“U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur’ana, koji je putokaz ljudima, jasan dokaz Pravog puta i razlikovanja dobra od zla.”* (El-Bekara, 185) Također je rekao: *“Mi smo ga objavili u Noći kadra”* (El-Kadr, 1) te: *“Mi smo je objavili u Blagoslovljenoj noći, i Mi, doista,*

¹Subhi es-Salih, “Teme iz nauka o Kur’anu”, str. 23.

²Ebu Šehbe, “Uvod u studiju o Kur’anu Časnom”, str. 73; Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/267.

opominjemo.” (Ed-Duhan, 3) U toj blagoslovljenoj noći došla je Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na način kako je Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, u poznatom hadisu, koji je prenio El-Buhari od Urve b. ez-Zubejra, a on od svoje tetke Aiše, Majke vjernika, radijallahu anha, rekla: “Prvo s čime je počela Objava Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su lijepi snovi. On ne bi sanjao neki san a da se poput praskozorja ne bi i obistinio. Potom mu je osamljivanje postalo omiljeno. Osamljivao bi se u pećini Hira. Posvećivao bi se ibadetu po nekoliko noći prije nego što bi ponovo otišao porodici i pripremio se za to. Zatim bi se opet vraćao Hatidži i pripremao se za osamljivanje sve dok mu nije došla Istina za vrijeme boravka u pećini Hira. Došao mu je melek i rekao: ‘Uči!’ Odgovorio mu je: ‘Ja ne znam učiti.’ Rekao je: ‘Potom me je melek uzeo i tako stisnuo da sam osjetio krajnju tjeskobu, a zatim me pustio i rekao: “Uči!” Rekoh: “Ja ne znam učiti.” Potom me je uzeo drugi put i tako stisnuo da sam osjetio krajnju tjeskobu, a zatim me pustio i rekao: “Uči!” Odgovorio sam: “Ja ne znam učiti.” Treći put me je uzeo i stisnuo, a zatim me pustio i rekao: “*Čitaj, u ime Gospodara tvoga Koji stvara*” (El-Alek, 1)”¹

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se potresena srca i duše, ušao kod Hatidže, kćerke Huvejlidove, radijallahu anha, i rekao: “Pokrijte me, pokrijte me!” Pokrili su ga, pa je strah nestao. Hatidži je spomenuo ono što je vidio i čuo, pa je rekao: “Pobojao sam se za sebe”, a ona mu odgovori: “Nikako! Tako mi Allaha, Allah te nikada neće poniziti. Ti održavaš rodbinske veze, pomažeš nemoćnima, ustupaš neimućnima, ugošćuješ gosta, pomažeš u nedaćama vremena.” Hatidža ga je potom odvela kod Vereke b. Neufela b. Eseda b. Abduluzaa, njenog amidžića, koji je prešao na kršćanstvo još u predislamskom periodu. Znao je pisati na hebrejskom jeziku. Tako je na hebrejskom prepisivao i evanđelje, onoliko koliko bi mu Allah snage za to dao, jer je bio slijepi starac. Hatidža mu je rekla: “Amidžiću, poslušaj svoga bratića.” Vereka mu reče: “Bratiću, šta si vidio?”, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o onome što je vidio. Vereka mu je rekao: “To je melek koga je Allah poslao Musau. Kamo sreće da sam stasit i mlad, jer će te tvoj narod protjerati!” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Zar će me protjerati?” On odgovori: “Da. Nijedan čovjek nije došao s nečim poput toga što si ti donio a da nije bio predmet neprijateljstva. Ako budem dočeka

¹“Sahihul-Buhari”, Knjiga o početku Objave, hadis br. 3, 1/3; pogledati: Ibn Hadžerov komentar u “Fethul-Bariju”, te “Tefsir” Ibn Kesira, 2/2010.

tvoje vrijeme, ja ću te čvrsto pomoći.” Nedugo zatim Vereka je umro, a Objava je na određeno vrijeme zaustavljena.”¹

Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dok sam išao, začuh glas s neba, pa podigoh svoj pogled, a kada ono melek, koji mi je došao u pećini Hira, sjedi na prijestolju između neba i zemlje. Preplašio sam ga se i vratio, a potom povikao: “Pokrijte me, pokrijte”, pa je Uzvišeni Allah objavio: “*O ti pokriveni!*” (El-Mudessir, 1)”²

Prvi ajet objavljen Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao i svi ostali ajeti su milost od Uzvišenog Allaha. Oni otvaraju božansko znanje čovječanstvu i ključ su za ostale vrstama znanja (učenjem riječi “Ikre” – uči, čitaj), a znače “čitati s imenom Gospodara i od Gospodara”. On je tvoj Tvorac, a stvorenja s Allahovim određenjem prihvataju božansku Objavu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije od sebe donosio ovu Objavu, jer je ona dostavljena i vjerovjesnicima prije njega. Uzvišeni kaže: “*Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, objavljivali smo Ibrahimu, i Ismailu i Ishaku i Jakubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu, a Davudu smo dali Zebur.*” (En-Nisa, 163)

Kur’an je poslije toga redovno dostavljan, a sama Objava, njene vrste i okolnosti su postale jasne. Uzvišeni kaže: “*Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, upućuješ na pravi put.*” (Eš-Šura, 52)

Također je rekao: “*Reci: ‘Da Allah nije htio, ja vam ga ne bih kazivao niti bi vas On s njim upoznao. Ta ja sam prije poslanstva dugo među vama boravio – zar ne shvatate?’*” (Junus, 16)

“*Ti prije nje nijednu knjigu nisi čitao, a nisi je ni desnom rukom svojom pisao, inače, posumnjali bi oni što laži govore.*” (El-Ankebut, 48)

“*A Gospodar tvoj je, zaista, Silan i Milostiv. I Kur’an je sigurno Objava Gospodara svjetova; donosi ga povjerljivi Džibril, na srce tvoje, da opominješ.*” (Eš-Šu’ara, 191–194)

“*A ti, zaista, primaš Kur’an od Mudroga i Sveznajućeg!*” (En-Neml, 6)

“*Kur’an mi je, zaista, kazivanje Izaslanika plemenitog, moćnog, od Gospodara Arša cijenjenog. Kome se drugi potčinjavaju, tamo pouzdanog! A drug vaš nije lud: on ga je na obzorju jasnom vidio i, kada je u pitanju Objava, on nije škrt i*

¹ Pogledati: Ibn Ebu Šejbe, “El-Megazi”, str. 103.

² Ibn Kesir u svome “Tefsiru”, 1/1934.

Kur'an nije prokletog šejtana govor", pa kuda onda idete? Kur'an je samo pouka svjetovima." (Et-Tekvir, 19–27)

"Kur'an ne donose šejtani, nezamislivo je da to oni čine; oni to nisu kadri, oni ga nikako ne mogu prislušivati." (Eš-Šuara, 210–212)

"On ne govori po hiru svome. To je samo Objava koja mu se obznanjuje." (En-Nedžm, 3–4)

Poslanikova sallallahu alejhi ve sellem, čežnja za Kur'anom, njegovim učenjem i pamćenjem bila je na početku Objave i tokom cijelog života uistinu velika. Uzvišeni Allah je tim povodom objavio: *"Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio, Mi smo ga dužni skupiti da bi ga ti čitao. A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo." (El-Kijame, 16–18)* *"I ne žuri s čitanjem Kur'ana prije nego što ti se objavljuvanje njegovo ne završi, i reci: 'Gospodaru moj, Ti znanje moje povećaj!'" (Ta Ha, 114)*

Početak misije islama

Objavljuvanjem sure El-Mudessir data je jasna naredba Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da počne pozivati u Allahovu vjeru i opominjati ljude kojima je poslan. *"O ti pokriveni! Ustani i opominji i Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni! I ne čini dobra tražeći 'za njega' više! I radi Gospodara svoga trpi!" (El-Mudessir 1–7)* To su bili poslanstvo i poziv, kao i sva potrebna ozbiljnost, djelovanje, upozoravanje, strpljivost i čistota koju oni zahtijevaju. To je bila opomena i uputa stvorenja ka Allahu, ispovijedanju Njegove jednoće i čišćenju od mnogoboštva. Priprema za to odvijala se pročišćavanjem, udaljavanjem od zla, kao i ljubavlju prema dobru svim ljudima, što je predstavljalo izvršenje Allahove naredbe. Uzvišeni je rekao: *"Ustani i opominji i Gospodara svoga veličaj!" (El-Mudessir, 2)* Ovo je Allahova naredba Njegovom Poslaniku da Ga s ostalim robovima veliča.

Majka vjernika Hatidža je prva prešla na islam i povjerovala u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.¹ U tome je nije preteklo nijedno muško ni žensko. Također, ona je prva obavila namaz s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.² U islam su pohrlile i Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kćerke. Prihvatile su islam odmah nakon njihove majke Hatidže, a posebno one koje su već bile odrasle povodeći se za svojom majkom i potvrđujući istinitost poslanstva svoga oca, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovatno je njihova majka

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/240; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 1/426.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/244; Es-Sallabi, "Vjerovjesnikov životopis", 1/126.

imala veliku ulogu u njihovom prelasku na islam, neka je Allah sa svima njima zadovoljan. Neki učenjaci su naveli: “Kada je Allah počastio Svoga Vjerovjesnika vjerovjesništvom, Hatidža i njene kćerke prešle su na islam.”¹

U Vjerovjesnikovoj kući je bio i Alija b. Ebi Talib, koji je živio pod Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaštitom, olakšavajući svome ocu Ebu Talibu tegobe koje je imao u pogledu izdržavanja porodice. Tako ga je Uzvišeni Allah počastio islamom, jer se direktno odazvao na Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, poziv s nepunih deset godina.²

Alijin, radijallahu anhu, boravak u Vjerovjesnikovoj kući podario mu je privilegiju života s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prije njegovog poslanstva. On je imao priliku vidjeti ono što drugi nisu mogli. Tu je bio i drugi čovjek koji je dobio počast druženja i saradnje s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a to je njegov štićenik Zejd b. Harise,³ koji je dao prednost ostanku s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, nad povratkom svojoj porodici. Tada im je rekao: “Kod njega, sallallahu alejhi ve sellem, vidio sam ono što mi ne dopušta da ga napustim.” Ovo se desilo kada su ga htjeli otkupiti iz ropstva i povesti, jer je bio sluga rob Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je požurio osloboditi i pozvati po njegovom imenu. Svi su ukućani Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovali u njega: njegova supruga, kćerke, amidžić i sluga. Poredali bi se iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pri obavljanju namaza, s čvrstom vjerom i potvrdom,⁴ što je bio vid Allahove milosti prema Poslaniku i onima koji su u njega povjerovali. Svi ukućani su u njega, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovali.

Prvi odrasli muškarac koji je prešao na islam i povjerovao u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ebu Bekr es-Siddik.⁵ On je inače još od ranih vremena bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug. Imali su posebne odnose. Svaki od njih je poznavao istinoljubivost drugoga, jer je druženjem ispitao i uvjerio se u međusobno povjerenje.⁶ Ebu Bekr je bio blagoslovljen čovjek, a od samog primanja islama dao se na pozivanje u islam i ka Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Odabirao bi iskrene i

¹ Pogledati: Muhammed Ebu Šuhbe, 1/284;

² Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi” (El-Megazi), str. 130; Muhammed Ebu Šehbe, “Životopis”, 1/284; Es-Sallabi, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/137.

³ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi” (El-Megazi), str. 137.

⁴ El-Buhari, poglavlje “Vrijednosti ashaba”, br. 3.661; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/437.

⁵ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi” (El-Megazi), str. 130

⁶ El-Buhari u “Sahihu”, Vrijednosti ashaba, poglavlje “Vrijednosti Ebu Bekra es-Siddika”, 5/192.

pametne ljude da ih pozove u vjerovanje u Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Njegovim je posredstvom većina od deseterice kojima je obećan Džennet prihvatila islam, a od njih su Osman b. Affan, Ez-Zubejr b. Avam, Abdurrahman b. Avf, S'ad b. Ebu Vekkas, El-Mikdad b. Esved, Talha b. Ubejdullah, Ebu Ubejde b. el-Džerrah i Seid b. Zejd b. Amr b. Tufejl, neka je Allah sa svima njima zadovoljan.¹

Islam se među Kurejšijama počeo tajno širiti. Broj muslimana se stalno povećavao, a čak ni sami muslimani međusobno nisu znali ko je sve prešao na islam. Svi koji su prešli na islam krenuli su u pozivanje ka Allahu i Njegovom Poslaniku, nudeći islam u svom okruženju svakome u koga su imali povjerenja.²

Prvi muslimani su bili mekanski plemići, ali među njima je bilo i onih potlačenih nižeg staleža poput Bilala b. Rebaha, Ammara b. Jasira, Habbaba b. el-Eretta i Abdullaha b. Meš'uda. Većina muslimana bili su omladinci.

Među njima je bio i izvjestan broj žena, od kojih su Esmā bint Ebu Bekr es-Siddik, Fatima bint el-Hattab, Fatima bint el-Muhallil, Fekiha bint Jesar, Remla bint Ebu Avf, Emina bint Halef, supruga Halida b. Seida b. el-Asa, i Sumejja, majka Ammarova, neka je Allah sa svima njima zadovoljan.³ Tako su usred velikog mekanskog društva formirani muslimanski domovi i porodice.

Prvi muslimani su, prikriveni u obližnjim klancima, dolinama, kućama, zajedno učestvovali u učenju Kur'ana i obavljanju namaza.⁴ Kroz učenje Kur'ana i slušanje Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, uvidjeli su da njegovi sljedbenici bivaju izlagani uznemiravanju i ubijanju.

Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, odgajao je svoje ashabe u monoteizmu, čistom ibadetu Allahu Uzvišenom, svijesti o obavezi vođenja brige za čovječanstvom, njegovom vezivanju za Tvorca i spasu od mnogoboštva,⁵ potpunom odzivu Uzvišenom Allahu, čistoti srca, ljubavi prema dobru za sve ljude, bogobožnosti, želji za Njegovom nagradom, težnji ka budućem svijetu, držanju za povode spasa i potpunom oslanjanju na Allaha.

Kuća Erkama b. Ebu el-Erkama bila je mjesto okupljanja vjernika s Allahovim Poslanikom, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao i njih samih. Tu su direktno preuzimali znanje od Vjerovjesnika milosti. Oni su bili nukleus velikog

¹ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi" (El-Megazi), str. 125–138; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/250.

² Salih eš-Šami, "S izvora životopisa", 1/198.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/256; Ibrahim El-Alij, "Vjerodostojni životopis", str. 54; Salih eš-Šami, "S izvora životopisa", str. 38.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/246 i 263.

⁵ Ali es-Sallabi, "Vjerovjesnikov životopis", 1/144.

islamskog ummeta, koji se proširio na sve strane svijeta do današnjeg dana. To su bili misionari i nosioci dobra za čovječanstvo. Uzvišeni kaže: “*Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti.*” (El-Kehf, 28)

Poslije otprilike tri godine od prvog poziva u islam i njegovog širenja među Kurejšijama te strogog skrivanja muslimana tako da jedni druge čak nisu poznavali,¹ Poslaniku su, sallallahu alejhi ve sellem, objavljene riječi: “*I opominji rodbinu svoju najbližu, i budi ljubazan prema vjernicima koji te slijede!*” (Eš-Šu’ara, 214–215). Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je naredba od Allaha da javno proklamira svoj poziv i opomene svoj narod, kao što se navodi u riječima Uzvišenog: “*Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani*” (El-Hidžr, 94)²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u Harem, koji je tada bio prazan prostor, popeo se na Saffu, tačnije stjenovito brdašce, gledajući s njeg unaokolo, i pozivao ljude: “*Va sabahah!*”^{3 4}

Ovo je bio uobičajeni način kod Arapa da se sazovu na sastanak i saslušaju govornika o prijeko važnim i opasnim pitanjima kada se za njima pojavi potreba. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je pozivati Kurejšije: “*O Benu Fihri! O Benu Abdi-Menafi! O Benu Abdil-Muttalibi! O ti i ti! O ti i ti!*”, sve dok se zajedno ne okupiše. Rekao im je: “*Šta mislite ako vam kažem da će iza ovoga brda doći konjica, biste li mi povjerovali?*” Rekoše mu: “*Nikada od tebe nismo doživjeli laž*”, što je predstavljalo javnu svjedodžbu svih prisutnih o istinoljubivosti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A on, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “*Ja vas opominjem pred veliku patnju!*” Među prisutnima bijaše i njegov amidža Ebu Leheb, koji mu je žestoko, grubo i oholo odgovorio: “*Proklet neka si danas! Zar si nas radi toga okupio?*”⁵

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je sa Saffe nakon što je javno pred svim stanovnicima Meke obznanio naredbu svoga Gospodara.

¹ Pogledati: Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 1/140.

² Ibn Kesir, “Tefsir”, 1/1053.

³ Iz predaje El-Buharijevog “Sahiha”, Knjiga tefsira, poglavlje “Sura Tebbet jeda Ebi Lehebin ve tebb”, 6/94.

⁴ Ovaj povik “Va sabahah” kod Arapa se koristio pri jurišu na neprijatelja, jer se većina bitaka u tom vremenu odvijala ujutro. (nap. prev.)

⁵ Pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/200; Ibrahim Alij, “Vjerodostojni životopis”, str. 56.

Ebu Lehebov odgovor, a bio mu je amidža i jedan od najbližih ljudi, bio je veoma grub, surov i težak. Uzvišeni Allah je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavio o Ebu Lehebu ajete koji će se čitati do Sudnjeg dana: *“Neka propadnu ruke Ebu Lehebove, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovog, a ni ono što je stekao, ući će on sigurno u vatru rasplamsalu, i žena njegova što drvlje nosi; o vratu njenu će biti uže od ličine usukane.”* (El-Mesed, 1–5) Nije samo Ebu Leheb bio prkosan već i njegova žena, koja je neprestano nanosila zlo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.¹

Također, pri tom prvom pozivu Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Skupino Kurejšija, otkupite se. Ja vam ne mogu ništa koristiti kod Allaha! Abbase, sine Abdul-Mutalibov, ne mogu ti kod Allaha ništa koristiti! Safijja, tetko Allahovog Poslanika, ne mogu ti ništa kod Allaha koristiti! Fatima, kćerko Muhammedova, traži koliko hoćeš od moga imetka, ali ti ja kod Allaha ništa ne mogu koristiti!”²

Govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je jasan i jak. Pozivao je Allahu, opominjao i govorio da nikome ništa neće koristiti osim veze s Allahom i traganja za Njegovim zadovoljstvom. Također, govorio je da im neće koristiti njihova bliskost s njim, sallallahu alejhi ve sellem, i da on ništa ne može pomoći onome ko vjerovanjem, monoteizmom i potvrdom istine ne traži Allahovo zadovoljstvo.

Uznemiravanje i neugodnosti koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio od mnogobožaca³

Na početku uznemiravanje je dolazilo od Ebu Leheba i njegove supruge. Kurejšije, a posebno njihove tvrdokorne i prkosne glavešine, zajedno su učestvovala u uznemiravanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba. Na njihovom pročelju je stajao Amr b. Hišam, zvani Ebu Džehl (Otac neznanja), kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao taj

¹ Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/200.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, tefsir sure Eš-Šu'ara, poglavlje “I ti opomeni svoju najbližu rodbinu”, 6/16. Pogledati ocjenu ove predaje kod Ibrahima el-Alija u “Vjerodostojnom životopisu”, str. 56.

³ Pogledati: Ibn Ebu Šejbe, “Pohodi”, poglavlje “Uznemiravanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i neugodnosti koje je doživio od Kurejšija”, str. 107; El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Neugodnosti koje je doživio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od mušrika u Meki”, 4/238; Sulejman b. Abdullah b. Nedid es-Suvejkit, “Iskušenje muslimana u mekanskom periodu”, Mektebetut-tevbe, Rijad, 1412. h. g.

nadimak nakon neopisive ustrajnosti u nevjerstvu i prkosu. Predislamski Arapi su ga nazivali Ebu el-Hakem (Otac mudrosti) b. Hišam.¹

Predvodnica u uznemiravanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, među ženama bila je Ebu Lehebova supruga, koja se zvala Džemila bintu Harb.²

Uznemiravanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potrajalo je punih deset godina nakon javnog poziva u islam, a tome se može dodati još osam godina poslije Hidžre, sve do oslobođenja Meke. Predvodnici u uznemiravanju su bile zadržte Kurejšije. Kada bi neki od njih umrli ili poginuli, kao što se desilo u Bici na Bedru, drugi bi preuzimali taj zadatak. I tako je bilo sve dok Allah nije dozvolio oslobođenje Meke i potpuno suzbijanje njene moći. Na početku javne objave poziva u islam, Džemila, supruga Ebu Lehebova, najžešće je uznemiravala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Leheb i njegova supruga su to činili sve do kraja svoga života, kada su umrli u nevjerstvu.

Kurejšije sa svojim sljedbenicima nevjernicima na razne bi načine uznemiravali i nanosili neugodnosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Time su željeli njega i njegove sljedbenike odvratiti od islama, kao što su, nakon što se njegov poziv uveliko proširio, odvrćali ljude da slušaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pravili bi sastanke i kovali spletke da spriječe ljude da išta čuju o ovoj vjeri. Također, upućivali su na najteže vrste fizičkog i psihičkog kažnjavanja Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pokušaju da ga odvrate od Allahovog puta.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uza sve neugodnosti koje je doživio od vlastitog naroda, ipak je imao zaštitu od amidže Ebu Taliba. On ga je štitio shodno svojim mogućnostima, ali je i dalje ostao u kurejšijskoj vjeri i još cijenjen posebno na početku poziva u islam, jer su se Kurejšije nadale da će im biti ispomoć protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što im je to bio njegov amidža Ebu Leheb. Ebu Talib je pomagao i branio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je i pored te amidžine zaštite doživio mnoga uznemiravanja.

Kur'an je direktno objavljivan Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s citatima o ovim prkosnicima. Pomno je pratio sve ono što su govorili i preticao ih odgovorima koji su dolazili od Mudrog i Sveznajućeg. Ako se osoba pokuša saživjeti s ovim događajima i Allahovim odgovorima ovim

¹ Pogledati: Ibn Habib, "Ukrašeni govor o vijestima Kurejšija", str. 340 i 366.

² "Tefsir" Ibn Kesira, 2/2045.

mnogobošcima, postat će sasvim uvjerena da je Kur'an objavljen Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s nedvojbenim značenjima te da su ajeti, koji će se čitati do Sudnjeg dana, shodno slijedu tih događaja periodično dolazili. Ebu Džehl i ostali zadržani nevjernici i mekanska ohola gospoda su jedni druge savjetovali da ne slušaju Allahovu Knjigu, a tada bi se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, istovremeno objavljivale riječi Uzvišenog: *"Oni koji ne vjeruju govore: 'Ne slušajte ovaj Kur'an, nego pravite buku da biste ga nadvikali!'"* (Fussilet, 26) Također, kada bi čuli Kur'an, uzoholili bi se, pa bi Uzvišeni Allah objavio: *"Srca naša su" – govore oni – "pod pokrivačima, za ono čemu nas ti pozivaš, a u ušima je našim gluhoća, a između nas i tebe je pregrada, pa ti radi, i mi ćemo raditi."* (Fussilet, 5) Pokušavali su ismijati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, umanjiti njegovu ljudsku vrijednost i govoriti da radi ono što rade i ostali ljudi, pa je odgovor Kur'ana njima bio sasvim jasan. Uzvišeni je rekao: *"I oni govore: 'Šta je ovom poslaniku, on hranu jede i po trgovima hoda; zašto mu nije poslan jedan melek da zajedno s njim bude opominjač.'" (El-Furkan, 7)* Također je rekao: *"Reci: Ja sam samo čovjek kao i vi, meni se objavljuje da je vaš Bog samo jedan Bog, zato se Njemu iskreno upravite i od Njega oprosta tražite. A teško onima koji Njemu druge ravnim smatraju."* (Fussilet, 6), replicirajući onima koji su negirali da Bog može poslati čovjeka kao izaslanika. Govorili su: *"Kad bi barem bio melek"*, pa im je Kur'an odgovorio: *"A da ga melekom učinimo, opet bismo ga kao čovjeka stvorili i opet bismo im učinili nejasnim ono što im nije jasno."* (El-En'am, 9) Neki od njih su tražili da s njim dođe melek, pa je došao odgovor od Uzvišenog: *"Oni govore: 'Trebalo je da mu se pošalje melek!' A da meleke pošaljemo, s njima bi svršeno bilo, ni jedan čas vremena im se ne bi više dao."* (El-En'am, 8) Ove inadžije i prkosnici tražili su druge dokaze i znakove, ne iz želje za saznavanjem istine, nego iz prkosa i oholosti. Uzvišeni je rekao: *"...i govore: 'Zašto mu od Gospodara njegova nisu neka čuda poslana?' Reci: 'Čuda su jedino u Allaha, a ja sam samo opominjatelj jasni.'" (El-Ankebut, 50)* Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, optužen je da ga Kur'anu poučavaju neki kršćani u Meki ili neko od njihove omladine,¹ pa im je Kur'an dao odgovor: *"Mi dobro znamo da oni govore: 'Poučava ga jedan čovjek!' Jezik onoga zbog koga oni krivo govore jezik je tuđina, a ovaj Kur'an na jasnom je arapskom jeziku."* (En-Nahl, 103) Pokušali su razbiti jedinstvo muslimana, optuživši Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, sljedbenike da su slabići. Željeli su da ih on napusti kako bi oni (idolopoklonici) sami s njim sjedili. Kur'an mu

¹"Tefsir" Ibn Kesira, 1/1077.

je to zabranio, naredio im da ostanu ustrajni, a Poslaniku je, sallallahu alejhi ve sellem, naredeno da zajedno s njima bude strpljiv. Uzvišeni je rekao: *“I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole u želji za licem Njegovim – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih ti otjerao, nasilnik bio.”* (El-En’am, 52) Kur’an je u svakoj prilici kada je bilo potrebno da im se odgovori, direktno spušan.

Optužili su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je došao s legendama starih naroda. Uzvišeni je rekao: *“...i govore: ‘To su izmišljotine naroda drevnih, on traži da mu se prepisuju i ujutro i navečer da mu ih čitaju. Reci: ‘Objavljuje ga Onaj Kome su poznate tajne nebesa i Zemlje; On mnogo prašta i Milostiv je.’”* (El-Furkan, 5–6) Optužili su ga da je lud, pa je Allah o tome rekao: *“Oni govore: ‘Hej ti, kome se Kur’an objavljuje, ti si uistinu lud!’”* (El-Hidžr, 6) Optužili su ga da je sihirbaz, pa je Uzvišeni rekao: *“Oni se čude što im je jedan od njih došao da ih opominje, i govore nevjernici: ‘Ovo je čarobnjak, lažov?’”* (Sad, 4) Tražili su i druge stvari, pa je Uzvišeni rekao: *“...ili da mu se spusti kakvo blago ili da ima vrt iz kojeg bi se hranio?” I zulumčari još govore: ‘Vi samo začarana čovjeka slijedite!’”* (El-Furkan, 8)

Kur’an ga je branio i štitio od ismijavanja podsjećajući ga na prethodne vjerovjesnike. Uzvišeni kaže: *“Poslanicama su se i prije tebe rugali, pa je one koji su im se rugali stiglo baš ono čemu su se rugali.”* (El-En’am, 10) Kur’ani-kerim je napominjao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su vjerovjesnici prije njega doživljavali ista uznemiravanja i ismijavanja od svojih naroda.

Prvi potlačeni i prvi šehidi

Mnogobošci se nisu zadovoljili pričinjavanjem neugodnosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, već su svoj bijes počeli kaliti na njegovim drugovima u pokušaju da ih odvrte od islama, odvedu od Allahove vjere i ostalim Kurejšijama dadnu preodgojnu lekciju, a posebno omladini s ciljem njihovog zastrašivanja slanjem indirektno poruke da bi im se, ukoliko bi prešli na islam, moglo desiti isto što se desilo vjernicima i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Fizičko uznemiravanje sljedbenika Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je kazna kojom su ih željeli odvratiti s Allahovog puta i od Njegove vjere. Međutim, te sankcije nisu ostavljale nikakvog efekta. Heroji su ostali čvrsti i uspravni te postali primjer strpljivosti svim muslimanima kroz historiju u podnošenju tegoba, šehadeta na Allahovom putu i saburu na putu vjere. Primjeri tih hrabrih ljudi među muškarcima i ženama su: Sumejja, Jasir, njihov sin Ammar i Bilal Abesinac. Bio je tu i izvjestan broj žena sluškinja

koje su doživjele torturu od svojih kurejšijskih vlasnika. Takve su Hamama, majka Bilala b. Rebbaha, Ummu Unejs, Zinnira, sluškinja Benu el-Muemmila, Nehdija i njena kći, koje su bile sluškinje jedne žene iz kurejšijskog plemena Benu Abduddar.¹ Sve su bile izložene torturi i pokušaju odvratanja od vjere. Ebu Bekr es-Siddik je imao veliku ulogu u njihovom spašavanju kupujući ih od njihovih vlasnika i davajući im na Allahovom putu slobodu iz ropstva.²

S'ad b. Ebu Vekkas je bio jedan od prvih ljudi koji su povjerovali u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Imao je majku prema kojoj je bio najveći dobročinitelj prije primanja islama, a kada je prešao na islam, to dobročinstvo se nije umanjilo, već se samo još više uvećalo. Međutim, kada je ona saznala da je prešao na islam, a inače ju je veoma cijenio i pokoravao joj se, ona ga je, znajući za to njegovo dobročinstvo i odanost, željela odvratiti od islama i dovesti u nedoumicu. Rekla mu je: "S'ade, ili ćeš ostaviti ovu vjeru ili ja neću jesti ni piti sve dok ne umrem." Rekao je: "Majko, ne čini to! Ja svoju vjeru ni radi čega neću ostaviti." Kada je vidjela da je i dalje ustrajan, odbijala je uzimati hranu i piće. Provela je tako čitav dan i noć bez jela i pića, i osvanula veoma iznurena. Tako je potrajalo sve do trećeg dana, kada je opet osvanula, i ne bi li on ostavio vjeru, pokazivala mu da je iscrpljena. Kada je on to vidio, reče joj: "Majko, znaj, tako mi Allaha, kada bi imala stotinu duša, pa sve jedna po jedna iz tebe izlazila, zbog toga ne bi ostavio svoju vjeru. Ako hoćeš, jedi, a ako nećeš, ne moraš!"³

U toku odbijanja hrane ona ga podsjećala na obaveznost dobročinstva prema roditeljima, a on je znao da se vjera ne može ostaviti radi toga. O tome su objavljene riječi Uzvišenog: *"Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, iz slabosti u slabost i doji ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti. A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi Put onoga koji se iskreno Meni obraća; Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti."* (Lukman, 14–15)⁴

¹ Muhammed Ebu Šehbe, "Vjerovjesnikov životopis", 1/346.

² Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/319.

³ Ez-Zehabi, "Sijeru e'alamín-nubela", 1/109; Ibn Kesir, "Tefsir", 2/1426.

⁴ Ibn Kesir, "Tefsir", 2/1462.

Prva hidžra u Abesiniju¹

Uznemiravanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba se još više povećalo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tješio bi svoje ashabe i preporučivao im da budu strpljivi navodeći im primjere sljedbenika prethodnih vjerovjesnika. Kur'an je u kontinuitetu objavljan Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s kazivanjem o prethodnim narodima i Allahovoj pomoći vjernicima. On ih je tješio i naširoko im otvarao vrata nade, potvrđujući im da će sigurno biti pobjednici i da će Allah dati da ova vjera dođe na svako mjesto. Njihov osnovni cilj u ovoj etapi bio je očuvanje vjere i davanje prednosti njoj u odnosu na sve drugo, makar to vodilo napuštanju Meke i odlasku sa svojom vjerom iz mjesta smutnje i nesigurnosti ka sigurnim mjestima.² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobro je poznao susjedne države i kraljevine te vjerske i političke okolnosti u njima, kao i pravednost vladara, sistema i poštovanja čovjeka i njegovih prava. Uz Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, usku vezanost, oslanjanje i povjerenje u Allaha, subhanehu ve te'ala, on bi dobro pazio i držao se i naređivao postupke koji vode do uspjeha, što je dio principa vjere s kojom je došao. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razmišljao o mjestu azila u kojem bi muslimani našli zaštitu, kao i privremenom ili stalnom iseljenju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kur'anski ajeti koji su objavljeni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na indirektan način su ukazivali na širinu Allahove zemlje i potrebu za strpljenjem. Uzvišeni je rekao: *“Reci: ‘O robovi moji koji vjerujete, bojte se Gospodara svoga! One koji na ovom svijetu dobra djela budu činili čeka dobro, a Allahova je zemlja prostrana; samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.’”* (Ez-Zumer, 10)³ Također i u riječima: *“O robovi Moji koji vjerujete, Moja je Zemlja prostrana, zato samo Meni ibadet činite!* (El-Ankebut, 56)⁴, da bi tek kasnije⁵ direktno ukazao na hidžru (iseljenje): *“Doista će melec kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi nasilje učinili, pitati: ‘Šta je bilo s vama?’ a oni će odgovoriti: ‘Bili smo nemoćni na Zemlji!’ ‘Zar Allahova Zemlja nije prostrana i*

¹ Pogledati: El-Avde Sulejman b. Hamed, “Prva hidžra u islamu (poimanje predaja)”, Daru Tajbe, Rijad, 1419. h. g.; Ebu Bekr Alij eš-Šejh Ahmed, “Znakovi dvije hidžre u Abesiniju”, Mektebetut-tevbe, Rijad, 1413. h. g.

² Pogledati: El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Hidžra u Abesiniju”, 4/244.

³ Ibn Kesir, “Tefsir”, 2/1616.

⁴ Isti izvor, 2/1441.

⁵ Isti izvor, 1/522.

zar se niste mogli nekuda iseliti?’ reći će im oni. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a loše je to boravište!” (En-Nisa, 97)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na ovaj odlazak u azil na osnovu poznavanja društvenog stanja. Svojim drugovima je rekao: “Ukoliko odete u Abesiniju, ima tamo jedan kralj kod kojeg se nikome ne čini nepravda. To je zemlja istinoljublja, sve dok vam Allah konačno ne dadne rješenje za situaciju u kojoj se nalazite.”¹

Ova je bila uputa svim muslimanima koji su bili u mogućnosti da se isele iz straha od iskušenja u koja bi mogli zapasti. Prvi na koje se odnosila ova naredba su bili njegovi, sallallahu alejhi ve sellem, ukućani muslimani. Među prvim muhadžirima (iseljenicima) bila je njegova kćerka Rukajja i njen muž Osman b. Affan, radijallahu anhuma,² i drugi muslimani. Prvi iseljenici nisu bili samo oni tlačeni već je bilo i plemića. Tajno su izašli iz Meke, a bili su iz svih društvenih slojeva: siromasi, bogataši, malodobni, omladina, muškarci i žene. Ukupan broj je bio četrnaest muškaraca i žena. Uspjeli su doći u Abesiniju, a tamošnji vladar Nedžašija (Negus) Ashama im je ukazao počast. Saslušao ih je i pružio im zaštitu, te zabranio da ih uznemiravaju. Nedžašija je potom i sam prešao na islam, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je nakon smrti (u odsustvu) obavio dženazu.³ Prva hidžra muslimana u Abesiniju je bila pete godine po poslanstvu.⁴

Ova prva hidžra je trajala nekoliko mjeseci. Potom su stigle lažne vijesti da su sve Kurejšije prihvatile islam, pa su se mnogi muhadžiri vratili u Meku.⁵

Druga hidžra (iseljenje) u Abesiniju

Pošto su se muslimani uvjerali u tvrdokornost Kurejšija prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i uznemiravanju njegovih drugova, te da su informacije o cjelokupnom kurejšijskom prelasku na islam neistinite, ukazala se potreba za novom hidžrom određenog broja muslimana, čiji se broj sada u Meki još više povećao, posebno kada su čuli da su njihovi drugovi, prvi iseljenici, sigurni. Tako je Džafer b. Ebu Talib, amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/30.

² Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/204.

³ El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Nedžašijeva smrt”, 4/296; pogledati: “Obavijesti o Hidžri u Abesiniju, Nedžašiji i njegovom primanju islama” kod Ibn Ebu Šejbe u knjizi “Pohodi”, str. 165.

⁴ Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/206.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/364; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/205.

alejhi ve sellem, krenuo sa skupinom muslimana od osamdeset i tri muškarca i jedanaest žena.¹ U drugim verzijama se navodi da ih je bilo i više.

Svi su stigli u Abesiniju, data im je sigurnost i više puta su se susreli s Nedžaišijom, u čiju su istinoljubivost postali sasvim uvjereni. On im je pružio zaštitu i utočište. Kurejšije su pokušale da ih vrate u Meku. Nedžaišija je s njima pregovarao, kao što je saslušao i Džafera i ostale koji su bili s njim. Na kraju je odlučio pružiti im zaštitu, a odbiti kurejšijski zahtjev za izručenje.²

Poslije toga na islam prelazi Hamza, amidža Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim i Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu, koji je od samoga primanja islama bio čvrsto opredijeljen pomoći Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ozlojediti Kurejšije. Imao je jaku, aktivnu i posebnu ličnost. Omerov prelazak na islam značio je snagu i ponos muslimana. Ibn Me'sud kaže: "Postali smo jaki i snažni od kada je Omer prihvatio islam."³ Također je rekao: "Gledao sam nas kako smo spriječeni da klanjamo kod Kabe sve dok Omer nije prešao na islam. A kad se to desilo, on im se usprotivio sve dok nas nisu pustili da obavljamo namaz (kod Kabe)."⁴

Nepredvidni embargo⁵

Kurejšije su primjenjivale najokrutnije vrste kažnjavanja i nanošenja neugodnosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i onima koji su u njega povjerovali ili njega i njegove sljedbenike branili. Kurejšije su isprobale sve vrste kažnjavanja, pa su na kraju odlučili da pokušaju ubiti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegov amidža Ebu Talib ga je aktivno branio. Podršku u tome su mu davali Benu Hašim i Benu Abdul-Muttalib.

Izgleda da su se pod pritiscima i strahom za život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovi zaštitnici morali koncentrirati u klancu Benu Hašima.⁶ Istovremeno mušrički predvodnici su se, desete godine po poslanstvu, okupili u Meki.⁷ Dogovorili su se da napišu ugovor kojim se obavezuju bojkotirati Benu

¹ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/206.

² Ibn Hišam, Ibn S'ad, "Vjerovjesnikov životopis", 1/334–338. Tekst ovog navoda je njegov. Ibn Ebu Šejbe, "Pohodi", str. 165–169; Ibn Kesir, "Tefsir", 2/24.

³ Prenosi El-Buhari u "Sahihu", "Fethul-Bari", 14/186.

⁴ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 3/370.

⁵ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", gdje spominje kurejšijsku opsadu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, 1/208; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/35, "Obavijest o sahifi".

⁶ Es-Suhejli, "Er-Rev'd", 2/127.

⁷ Pogledati: dr. Ekrem el-Umeri, "Vjerovjesnikov životopis", str. 182.

Hašim i Benu Abdul-Muttalib i one koji ih podržavaju u odbrani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U tom ugovoru je stajalo da međusobno neće sklapati brakove, obavljati kupoprodaju i da se s njima nikada neće pomiriti sve dok im ne predaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ubiju. Sve su to zabilježili na sahifi (pergamentu), koju su okačili unutar same Kabe, pokušavajući joj time dati legalitet i pravosnažnost kod Kurejšija i njihovih saveznika. Ovaj embargo potrajao je pune tri godine.¹ Glad, nemir i potrebe muslimana Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, familije i njegovih pobornika su bile veoma velike. Oni kojima je nametnut ovaj embargo bili su prisiljeni jesti lišće s drveća i životinjsku kožu zbog ogromne gladi i neimaštine. Benu Abdul-Muttalib i Benu Hašim je njihova plemenska pripadnost potaknula da s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima uđu pod ovaj embargo koji se odnosio na sve njih, osim na Ebu Leheba.²

U toku ove opsade bliski srodnici iz kurejšijskog roda bi svojim opkoljenim rođacima, iz samilosti i saosjećanja, noću u tajnosti doturali hranu.³

Nakon tri godine embarga dio prisebnih Kurejšija su međusobno počeli iznositi kritike na račun te naprave. Neki od njih su odlučili javno ukinuti embargo i zatražiti od Kurejšija da pocijepaju sahifu te da Benu Hašim i sljedbenike Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, izvedu iz opsade. Predvodnik protivnika embargu koji su tražili njegovo ukidanje je bio jedan od kurejšijskih plemića po imenu Hišam b. Amr b. Rebia. Otišao je do kurejšijskih vođa tražeći podršku i negodujući protiv embarga. Nastojao je pobuditi kod njih osjećaje plemenske pripadnosti i ljudskosti kako bi poništili tu sahifu i kako bi se konačno izašlo iz tog nepravednog i sramotnog dogovora. Petorica od njih su se dogovorili da će prekršiti sahifu.⁴ Zuhejr b. Ummeje i njegova majka Atika, kćerka Abdul-Muttalibova, ustali su na kurejšijskoj skupštini (forumu) i rekli: “O Mekelije, zar ćemo mi jesti hranu, oblačiti odjeću, a Benu Hašim izumire? S njima nam je zabranjeno trgovati. Tako mi Allaha, neću ustati s ovoga mjesta dok se ne podere ta nepravedna sahifa.”⁵

¹ Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/209.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/351.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/354.

⁴ Ebu el-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 139.

⁵ Pogledati: Es-Suhejli u “Er-Revda”, 2/127; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/21.

Ebu Džeħl je po svaku cijenu pokušao spriječiti prekidanje ugovora, ali su ga nosioci ove inicijative uspjeli nadgovoriti. Tada je Ebu Džeħl rekao svoju poznatu izreku: "To je odlučeno preko noći."¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi sljedbenici vratili su se novom životu u okviru mekanskog društva. Aktivirali su se u trgovini i time postali samostalni nakon što im je to dugo bilo zabranjeno. Stanovnici Meke su proveli oštre procedure kako bi ih ekonomski, društveno i moralno izolirali.²

Hatidžina, radijallahu anha, smrt³

Majka vjernika Hatidža, radijallahu anha, bila je najbolja žena, odgajateljica, saputnica i pomoćnica Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Pomogla ga je svojim imetkom i životom. Prva mu je povjerovala i potvrdila istinitost onoga što je govorio. To je najbolja žena za najbolje stvorenje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio ju je rekavši u hadisu koji prenosi Alij b. Ebi Talib, radijallahu anhu: "Najbolja žena (Isaovog ummeta) je Merjema, kćerka Imranova, a najbolja žena (islamskog ummeta) je Hatidža, kćerka Huvejlidova."⁴

Ona mu je jedina supruga koja mu je za života umrla, a i koja mu je rodila mušku i žensku djecu. Bila je najboljeg ponašanja i najdraža Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Lično je od njega odvrćala mnoga uznemiravanja, a i svoje je kćerke na to upućivala. I njena rodbina, da bi joj ukazala privrženost, učestvovala je u odbrani Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a znajući, prema onome što im je ona pričala, za istinoljubivost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo lijepo ophođenje prema porodici.⁵

Desete godine po poslanstvu⁶ Majka vjernika Hatidža, kćerka Huvejlidova, radijallahu anha, preselila je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zadovoljan njom i volio je. Na više mjesta i prilika ju je obradovao Džennetom. Umrla je u istoj godini u kojoj je umro njegov amidža Ebu Talib, koji je na

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/374; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/45.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/209.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/415 (Smrt Ebu Taliba i Hatidže).

⁴ El-Buhari u "Sahihu", Knjiga o vrlinama, poglavlje "Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčanje s Hatidžom i njene vrijednosti, radijallahu anha", 4/230.

⁵ Pogledati: "Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčanje s Hatidžom, radijallahu anha" u ovoj knjizi.

⁶ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/211.

najbolji način branio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato je ta godina prozvana Godinom tuge.¹

Smrt Ebu Taliba

Ebu Talib je pred smrt obolio, i to desete godine po poslanstvu.² Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema njemu bio brižan i još od samoga poslanstva pozivao ga u islam i dobro. No, Ebu Talib nije povjerovao i obznanio svoj islam, pri čemu istovremeno nije prestao pomagati Mustafu, sallallahu alejhi ve sellem, stajati uz njega i čuvati ga. El-Buhari je prenio: “Kada je Ebu Talib bio na samrti, došao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te kod njega zatekao Ebu Džehla. Rekao mu je: ‘Amidža, reci: “La ilahe illallah”, riječi s kojima ću se dokazano boriti za tebe kod Allaha.’ Ebu Džehl i Abdullah b. Ebu Umejje rekoše: ‘Ebu Talibe, zar ćeš odustati od vjere Abdul-Muttaliba?’ Nastavili su ga uvjeravati sve dok im na kraju nije rekao da ostaje na vjeri Abdul-Muttalibovoj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: ‘Tražit ću za tebe oprosta sve dok mi to ne bude zabranjeno.’”³ Tada je Uzvišeni objavio: “*Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti.*” (Et-Tevbe, 113), kao i: “*Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš uputiti, Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće, i On dobro zna one koji će Pravim putem poći.*” (El-Kasas, 56)⁴

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je i bio brižan prema svom amidži. Vidio je njegovo dobro i zahvaljivao mu na tome što je stao na njegovu stranu. Također je znao da čovjeka ništa ne može spasiti od vatre Džehennema, o kome god da je riječ, osim svjedočenja “da nema drugog boga osim Allaha”. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojski je nastojao da Ebu Talib izgovori ove riječi, ali prisustvo Ebu Džehla i njemu sličnih šejtana od džina i ljudi, kao i njihovo insistiranje na ostanku u Abdul-Muttalibovoj vjeri kada su s njim pričali, utjecalo je na to da Ebu Talib posljednjim riječima odabere ostanak u vjeri Abdul-Muttalibovoj.⁵

¹ Es-Sallabi, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/367.

² Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/211.

³ El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o vrlinama, poglavlje “Priča o Ebu Talibu”, 4/246.

⁴ Ibn Kesir u svom “Tefsiru”, 1/1421.

⁵ Iz hadisa koji prenosi El-Buhari, poglavlje “Priča o Ebu Talibu”, 4/247.

Ebu Talib je umro u toj vjeri, što je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, veoma ražalostilo. Neki učenjaci smatraju da se zabrana traženja oprosta za idolopoklonike nije striktno odnosila na Ebu Taliba, nego na sve one koji umru u nekoj drugoj vjeri mimo islama, makar bili najbliži rod Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo značenje je sasvim jasno iz prethodnog ajeta.

Ebu Talib je podržavao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je njegovom smrću izgubio dio podrške. Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, pomagači su, također, oslabili, a sve se desilo u istom periodu preseljenja Hatidže, radijallahu anha. Zato je ova godina prozvana Godinom tuge.¹

Isra i Miradž (Noćno putovanje i uzdignuće na nebo)

Isra i Miradž² su važni događaji i nadnaravnosti (mudžize) posebno date našem vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Sam naziv jedne kur'anske sure El-Isra (Noćno putovanje) i postojanje mnogobrojnih hadisa o ovom događaju dokaz su njegovog izuzetnog značaja i pozicije u životu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa i samom vjerovjesništvu i poslanstvu. Isra znači prelazak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz El-Mesdžidul-Harama u Časnoj Meki ka El-Mesdžidul-Aksi u Bejtul-Makdisu (Jerusalemu) u jednom dijelu noći, te njegov, na određen i za druge nedostižan način, povratak iste noći.³

Miradž označava Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uzdignuće iz Bejtul-Makdisa ka sedam nebesa, njegovo viđenje velikih Allahovih znamenja, a zatim povratak u Bejtul-Makdis u istoj noći.⁴

Israom su Bejtullah u Meki i El-Mesdžidul-Aksa u Jerusalemu vezani, kao što je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povezan s prethodnim vjerovjesnicima te s pozivom u monoteizam (tevhid) s kojim je došao na temelju dove (molbe) svojih prethodnika. Gospodar je Jedan, vjera je jedna, a i svi ljudi imaju zajedničko porijeklo. Uzvišeni kaže: *“...potomci onih koje smo sa Nuhom nosili! On je, doista, bio rob veoma zahvalni.”* (El-Isra, 3), i cilj je jedan, jer Uzvišeni kaže: *“A Adu – njegova brata Huda. On je govorio: ‘O*

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/416.

² O ovom događaju je napisano više knjiga i brošura. Mnoge od njih su još u rukopisima. Pogledati: “Sveobuhvatni indeks arapsko-islamske tradicije” te “Životopis i vjerovjesnički hvalospjevi”, Muessetu Alu Bejt, Amman, Jordan.

³ Pogledati: Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 2/95; Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 15/49; Mehdi Rizkullah, str. 233; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/213.

⁴ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 120; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/213.

narode moj, Allahu u ibadetu budite, vi drugog boga osim Njega nemate, zar se ne bojite?” (El-A'raf, 65)

Kur'anski ajeti tekstem spominju događaj Israa (noćnog putovanja). Uzvišeni kaže: *“Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz El-Mesdžidul-Harama u El-Mesdžidul-Aksa, čiju smo okolicu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. – On, uistinu, sve čuje i sve vidi.”* (El-Isra, 1)

Jasno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveden na Noćno putovanje (Isra) svojim tijelom i duhom.

Noćno putovanje je otpočelo dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još spavao u svojoj kući u Meki. Došao mu je Džibril, alejhi selam, odveo ga do vrela Zemzem, otvorio njegova prsa, očistio mu srce te ga ispunio vjerovanjem i mudrošću.¹ Ovo otvaranje prsa nije u suprotnosti s njihovim otvaranjem prilikom drugih događaja.² Doveo mu je i buraka, životinju izuzetne brzine i pokretljivosti, čiji pravi izgled poznaje samo Uzvišeni Allah.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao je buraka, koji ga je velikom brzinom preveo do Bejtul-Makdisa.³

Burak je kod El-Mesdžidul-Akse svezan za halku za koju su vezali (jahalice) i ostali vjerovjesnici.⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je dva rekata namaza, a potom je Džibril donio dvije posude; u jednoj je bilo mlijeko, a u drugoj vino, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao mlijeko. Džibril je tada rekao: *“Upućen si na fitru (prirodnost),⁵ a da si odabrao vino, zalutao bi kao što bi zalutao i tvoj narod.”*

Ibn Ishak spominje predaju u kojoj se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao na skupinu vjerovjesnika, među kojima su, uz preostalu skupinu vjerovjesnika koji su se okupili, bili Ibrahim el-Halil (Allahov bliski prijatelj), Musa i Isa, pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sve predvodio u namazu (molitvi).⁶

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Poglavlje o Miradžu”, 4/248; “Sahihu Muslim”, 1/148; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/98.

² Pogledati u ovoj knjizi: “Događaj otvaranja prsa dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u plemenu Benu S'ad”.

³ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/397.

⁴ Isječak iz Muslimovog hadisa i prema predaji Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 120.

⁵ Iz predaje kod imama Muslima u “Sahihu”; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/387.

⁶ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/398; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/99.

Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzdignut ka višim nebeskim sferama. Imam El-Buhari u svome "Sahihu" odredio je posebno poglavlje koje je nazvao "Poglavlje o Miradžu".¹ U njemu je naveo duži hadis od Enesa b. Malika u kojem je na sažet način spomenuo podatke o putovanju Isra i Miradž, dok se druge pojedinosti mogu naći u ostalim mnogobrojnim predajama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim hadisima koji su od njega preneseni pričao je o onome što je vidio tokom Miradža, bilo da je vezano za opis Dženneta ili Džehennema. Tokom Miradža njemu su, sallallahu alejhi ve sellem, date velike riznice znanja i jasnih dokaza, koje je vidio. On je o svemu tome u različitim periodima života pričao svome ummetu, tako da je sasvim teško sve ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio na Miradžu staviti u jedan hadis.²

Mnogi učenjaci su navedenim ajetima iz sure En-Nedžm, vezujući ih za Miradž Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, argumentirali ovaj događaj. Uzvišeni Allah kaže: *"Tako Mi zvijezde kad zapada, vaš drug nije s Pravog puta skrenuo i nije zalutao! On ne govori po hiru svome. To je samo Objava koja mu se obznanjuje."* *"Uči ga jedan ogromne moći; snažni, koji se pojavio u liku svome. Na obzorju najvišem. Zatim se približio, pa nadnio blizu koliko dva luka ili bliže i objavio robu Njegovu ono što je objavio. Srce nije poreklo ono što je vidio. Pa zašto se prepirete s njim o onom što je vidio? On ga je i drugi put vidio. Kod Sidretul-Muntehaa, kod kojeg je džennetsko prebivalište. Kad je Sidru pokrivalo ono što je pokrivalo, pogled mu nije skrenuo, nije prekoračio. Vidio je najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara."* (En-Nedžm, 1–18)

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćen u Bejtul-Makdis, a iz njega iste noći u Meku.

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, sljedećega jutra stanovnicima Meke ispričao ovaj događaj, što je izazvalo njihovo čuđenje.

Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, tog jutra nakon Israa posebno se odlikovao po svome stavu prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Idolopoklonici su se obradovali ovoj informaciji dobro poznavajući koliko je Ebu Bekr es-Siddik pametan i koliko provjerava vijesti. Ali, nisu se služili analogijom kojom se on služio niti su kao on imali dalekosežne poglede i stav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Mekanski idolopoklonici pohिताše Ebu Bekru es-Siddiku i obavijestije ga o onome što je Poslanik, sallallahu alejhi

¹"Sahihul-Buhari", 4/248.

²Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/272; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 120.

ve sellem, rekao o svome Miradžu (uzdignuću). Ebu Bekr tada reče: “Tako mi Allaha, ukoliko je on to rekao, rekao je istinu! Šta vam je tu čudno? Tako mi Allaha, on mi prenosi obavijesti koje mu dolaze s neba u toku noći ili dana, što je još nevjerovatnije u odnosu na ono čemu se vi iščuđavate.”¹ Potom je Es-Siddik otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga pred ljudima pita o onome što će mu potvrditi kao istinito. Kad god bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto govorio i spomenuo, Ebu Bekr bi rekao: “Rekao si istinu”, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio bi mu: “I ti, Ebu Bekre, Istinoljubivi (Es-Siddik).”²

Tačan datum Israa je predmet razilaženja. Neki smatraju da je bio u rebiul-evvelu, a neki u redžebu i dr.³

Poenta nije u vremenu u kojem se odigrao ovaj događaj, nego u samom događaju, posebnoj počasti koja je ukazana Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, lekcijama koje se iz toga mogu uzeti te spoznaji njegovih okolnosti i krajnjih rezultata.

Ponuda islama plemenima⁴

Allahova milost prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pored svega onoga što mu je Uzvišeni ustupio, načina na koji ga je odgojio i podučio, očitovala se i u činjenici da mu je omogućio da se upozna s arapskim plemenima i njihovim staništima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, trgovao je za Hatidžu, radijallahu anha, pa je imao poseban ugled kod Mekelija te se miješao s onima koji su dolazili u Meku iz različitih plemena. Isto tako, često je obilazio arapske tržnice, od kojih su mnoge bile sezonske. Tako su Arapi, naprimjer, dolazili na sajam Ukaz u blizini Taifa,⁵ a zatim bi s tog sajma odlazili na hadž, koji bi nastupao neposredno nakon toga, a potom bi dolazili sajmovi u Medženni i Zul-Medžazu.⁶

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/399; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/97.

² El-Hakim u “El-Mustedreku”, 3/63. Ez-Zehebi ga smatra vjerodostojnim; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/399.

³ Pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/213; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/107; Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/418.

⁴ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, “Poglavlje o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sebe izložio Arapima”, str. 124.

⁵ Pogledati: Nasir Er-Rešid, “Sajam Ukaz u džahilijetu i islamu – historijat, nastanak, pozicija”, Darul-Ensar, Kairo, 1397. h. g.

⁶ Pogledati: Seid el-Afgani, “Arapski sajmovi u predislamskom i islamskom periodu”, Darul-fikri, Bejrut, 1394. h. g.

Kada je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, konačno dato poslanstvo, a njegov poziv javno proklamiran, njegov narod se od samog početka protiv njega borio. Njegov poziv je bio globalan, nije bio sveden samo na Meku i njene stanovnike. Zapravo, misija islama je bila za sva stvorenja.

Od samog početka poslanstva objavljavani su mu ajeti koji su potvrđivali njegovu globalnu misiju: *“A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.”* (El-Enbija, 107) Uzvišeni je također rekao: *“Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.”* (El-Fatiha, 2)

Zato on svoj poziv nije ograničio samo na Meku. Od samog početka je pozivao u islam na sajmovima, među onima koji su izvana dolazili u Meku.

Također, on bi, sallallahu alejhi ve sellem, u sezoni hadža dolazio na plemenske skupove. Izlagao bi im poziv u islam, dok ga je Ebu Leheb, pokušavajući ljude udaljiti od njegovih riječi, pratio. Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: “O sinovi tog i tog, ja sam Allahov izaslanik koji naređuje da obožavate samo Allaha i da Mu nikoga ne smatrate ravnim, i da ostavite ono što trenutno od ovih kipova mimo Njega obožavate, da vjerujete u mene, da potvrdite moju istinitost i da me zaštitite, sve dok u potpunosti ne proklamiram ono s čime me je Allah poslao.” Ebu Leheb bi odvrćao ljude od njega, gađao ga kamenčićima i govorio da je lud. Neki od njih bi mu odvrtili na veoma ružan način govoreći: “Tvoj narod najbolje zna šta je s tobom”, i uzvraćajući mu na nepristojan način.¹

Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, bio je u pratnji Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je obilazio plemena, a posebno u sezoni hadža, čime je stjecao novo iskustvo saznanja o plemenima, njihovim staništima, broju i snazi. Ebu Bekr bi ponekada upitao: “Koliko vas je? Kolika je vaša snaga?”²

Desete godine od poslanstva, kao i naredne godine, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u većem je obimu izlazio pred arapska plemena, a posebno nakon povratka s putovanja u Taif.³ Izvori prenose neke detalje iz tih susreta.

Od onih pred koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao i ponudio im islam je pleme Benu Amir b. Sa'sa. Jedan njihov plemić po imenu Behira b. Firas je rekao: “Tako mi Allaha, kada bih ovoga mladića iz plemena Kurejš uzeo, sve bih Arape istrijebio.” Potom je upitao Vjerovjesnika, sallallahu

¹ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/185; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/424.

² “Musned” imama Ahmeda, 3/492; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/166.

³ Pogledati imena spomenutih arapskih plemena i Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak pred njih u “Životopisu” Ibn Hišama, 1/424. Također pogledati knjigu “El-Ensab” (Rodoslovlje) od Es-Sem'anija.

alejhi ve sellem: “Šta misliš, ukoliko te mi pomognemo u širenju tvoje vjere i Allah ti dadne pobjedu nad tvojim protivnicima, hoćemo li mi poslije moći vladati?” Rekao je: “Vlast pripada Allahu i On je daje kome hoće.” Potom je ovaj plemić rekao: “Zar ćemo mi radi tebe za cilj uzeti arapske vratove, pa kada ti Allah dadne pobjedu, vlast pripadne nekome drugome? Mi nemamo potrebe za tvojom vjerom!”¹

Ensarijsko izaslanstvo stiglo je u mjesecu redžebu prije sezone hadža i susrelo se s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.²

Od plemena koja su se susrela s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je i Benu Šejban b. S’alebe, potpleme Benu Bekra b. Vaila.

Oni su odgovorili na sljedeći način: “Ukoliko želiš da ti damo utočište i pomognemo te protiv okolnih Arapa, to ćemo i učiniti.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Niste pogriješili u odgovoru pošto ste istinoljubivo iznijeli svoj stav. Allahovu vjeru će pomoći samo onaj ko je prihvatiti potpuno. Šta mislite, ako samo malo pričekate dok vam Allah u naslijeđe ne dadne njihovu zemlju, kuće i žene, hoćete li slaviti i veličati Allaha?” En-Nu’man reče: “To ćemo ti ustupiti, kurejšijski brate”, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, citirao riječi Uzvišenog: “*Mi smo tebe poslali svjedokom, i radosnih vijesti donositeljem, i opominjateljem!*” (El-Feth, 8), a potom je ustao.³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj misiji je bio globalista. Nije prihvatao one koji su njegovu misiju geografski, demografski ili vremenski ograničavali. Zato on od Benu Šejbana nije prihvatio ponudu, osim one koja bi bila bezuvjetna i bez ograničenja prema teritoriji i politici Perzije.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osnivao je islamsku državu koja bi imala bazu iz koje će krenuti ka čitavom svijetu, bez demografskih ograničenja, prekidanja dogovora ili njegovog početnog kršenja. Također, nije pristajao na uvjete kojima bi vlast poslije njega pripadala određenom plemenu ili vođi. Njegova misija i država su bile globalne. Iskrenost i odaziv u ovom pitanju su bili samo Allahu Jedinome. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da je znao da će ova misija islama jednoga dana ući u rat s perzijskim carem, pa stoga nije ni prihvatio uvjete plemena Šejban.

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/425; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/171.

² Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 125; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/424.

³ Pogledati: Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 2/167 i 168; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 2/596–598; Es-Sallabi, “Životopis”, 1/443–444.

Prvi susret s ensarijama

Plemena El-Evs i El-Hazredž nastanjivala su Medinu Munevveru.¹ Između njih se vodilo više ratova, od kojih je najpoznatiji Bu'as.² Oba plemena su tražila saveznike koji će ih podržati i pomoći u ovom ratu. Tada su prvi put čuli za islam.³

Taj rat ih je potaknuo da saslušaju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su došli u Meku da zatraže pomoć. Također, bio je to motiv da se ujedine pod vodstvom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ih je dugo ratovanje već bilo iscrpilo i osiromašilo, te su u principima islama našli jedinstvo i mir.

Jevreji su s Evsom i Hazredžom živjeli u Medini. Oni su im pričali da će uskoro biti poslan vjerovjesnik iz posljednjeg vremena pred Sudnji dan. Time su im posebno prijekali. Spominje se da, kada bi jevreji ušli u borbu sa svojim susjedima Evsom i Hazredžom, prijekali bi im govoreći: "Približilo se vrijeme pojave vjerovjesnika kojeg ćemo mi slijediti i uz njega vas sve poubijati, kao što su pobijeni Ad i Irem." Kada su se Evs i Hazredž susreli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku kada je nudio islam arapskim plemenima, jedni drugima su govorili: "Znajte, tako nam Allaha, da je ovo vjerovjesnik kojim vam jevreji prijete, pa zato neka vas ne preteknu u njegovom slijedenju."⁴

Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s njima, upitao ih je: "Ko ste vi?" Oni su rekli: "Skupina iz plemena El-Hazredž." Upitao ih je: "Jeste li vi štićenici jevreja?" Rekli su: "Da." Upitao je: "Hoćete li sjesti da s vama razgovaram?" Odgovorili su: "Svakako." Potom su sjeli s njim, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u vjerovanje u Allaha Jedinoga i ponudio im prihvatanje islama. Proučio im je i dio Kur'ana. Zatim su jedni drugima rekli: "Narode, vi znate, tako nam Allaha, da je ovo vjerovjesnik kojim vam jevreji prijete, pa zato neka vas nikako ne preteknu u njegovom slijedenju." Potom su mu se odazvali tako što su potvrdili njegovu istinitost i od njega prihvatili ponuđeni islam. Rekli su mu: "Mi smo ostavili naš narod sa svim postojećim neprijateljstvom i zlom među njima. Nadati se da će ih Allah

¹ Pogledati: Ibn Kutejbe, "El-Me'arif", str. 109; En-Nuvejri, "Nihajetul-erb", 1/311; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/428; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/172.

² Bu'as je jedan od najpoznatijih ratova između El-Evsa i El-Hazredža u predislamskom periodu. Pogledati: Dževad Alij, "El-Mufessal", 4/140.

³ El-Buhari u "Sahihu", Knjiga "Vrlina ensarija", poglavlje "Vrlina ensarija", 4/221.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/429.

pomoću tebe ujediniti. Mi ćemo im otići i pozvati ih u tvoju vjeru. Ponudit ćemo im ono čemu smo se mi odazvali od tvoje vjere. Ukoliko ih Allah oko tebe ujedini, neće biti jačeg čovjeka od tebe.” Potom su otišli od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vratili se u svoje krajeve. Povjerovali su i potvrdili istinu.¹

Nakon dolaska u Medinu svom narodu su ispričali susret s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i pozivali ih u islam, koji se uskoro među njima uveliko proširio. Nije bilo nijedne ensarijske kuće a da u nju nije ušao spomen Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.²

Prva prisega na Akabi

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavao je svoje ashabe da će uskoro odrediti mjesto u koje će iseliti i zajedno se s njima na tom mjestu iseljenja sastati. Neki su se prije toga već iselili u Abesiniju i još su bili tamo. Ali, svi su iščekivali zajedničko mjesto koje će Allah Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoliti za iseljenje kako bi naknadno svi tamo prispjeli, odnosno u njemu ostali oni koji su već bili tamo. Pritisak Kurejšija da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protjera iz Meke postajao je sve veći. Uzvišeni kaže: *“A oni su te toliko na zemlji uznemiravali da bi te iz nje istjerali, ali tada ni oni u njoj ne bi dugo, poslije tebe, ostali.”* (El-Isra, 76)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da je vidio to mjesto u snu, a snovi vjerovjesnika su istiniti. El-Buhari u svome “Sahihu” od Ebu Musaa prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vidio sam u snu da se selim iz Meke ka mjestu s dosta palmi. Pomislio sam da je to Jemama ili Hedžer, a ustvari to je bila Medina – Jesrib.”³

Znajući da će se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iseliti u Medinu, jevreji su se nastanili u njoj i okolnim palmovicima i kamenim pustinjama kako bi ga dočekali.

Dvanaeste godine po poslanstvu skupina ensarija koji su prešli na islam, a koji su za njega i njegov poziv saznali nekoliko mjeseci prije, dogovorili su se da organiziraju poseban susret s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

¹Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/429.

²Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/176; Mehdi Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis i svjetlo temeljnih izvora”, 1/288.

³Prenosi El-Buhari, “Poglavlje o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, iseljenju s ashabama u Medinu”, 4/252.

Bilo ih je dvanaestero:¹ deseterica iz Hazredža i dvojica iz Evsa.² Ovaj događaj je poznat kao Prva prisega na Akabi.

Svjedok koji je prisustvovao u noći prije prisega na Akabi po imenu Ubade b. es-Samit, radijallahu anhu, prenosi: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okružen skupinom svojih drugova, rekao je: ‘Pristupite i dajte mi prisegu da Allahu nikoga nećete ravnim smatrati, da nećete krasti, blud činiti, ubijati svoju djecu niti potvore “između svojih ruku i nogu” iznositi, niti mi biti nepokorni u dobru. Ko od vas ispuni ovo obećanje, pripada mu nagrada od Allaha. Ko nešto od toga prekrši, pa bude kažnjen na ovome svijetu, to će mu se smatrati iskupom. Ko nešto od ovoga prekrši, pa ga Allah sakrije, odluku o njemu donijet će Allah – ukoliko bude želio, kaznit će ga, a ukoliko bude želio, oprostit će mu.’ Potom smo dali prisegu na to.”³

To je bila prisega mirnodopske misije, a temeljila se na islamskom mono-teizmu i pokornosti. U njoj nije spomenuta borba, pa su je zato neki ashabi nazvali “ženskom prisegom”.

“Kada su (ensarije) krenule nazad, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je s njima Mus’aba b. Umejra, radijallahu anhu, naredivši mu da ih podučava Kur’anu, islamu i vjerskim propisima. Mus’ab je prozvan kao ‘mukri’ (učitelj Kur’ana) u Medini.”⁴ On ih je predvodio i u namazu.⁵

Mus’aba su u Medini lijepo dočekali, pomogli i zaštitili prvi muslimani ensarije.

On je, radijallahu anhu, uložio veliki trud da pomogne ensarijama u širenju islama u Medini na lijep način, a posebno među plemićima i uglednicima koji su imali veliki utjecaj na ostali narod.

Mus’ab b. Umejr se veoma trudio tokom cijele godine u prenošenju vjere, tako da je pred njim islam prihvatio veliki broj ensarija, koje je pripremio za susret s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Meki u sezoni hadža, trinaeste godine po poslanstvu.

Mus’ab b. Umejr, radijallahu anhu, u ovome i drugim zadacima bio je iskren i istinoljubiv i svrstava se u one za koje je Uzvišeni rekao: “*Ima vjernika*

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis – Prva prisega na Akabi”, 1/292.

² Dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 1/197.

³ Prenosi El-Buhari, “Poglavlje o ensarijskim izaslanstvima, 4/251.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/293; pogledati hadis u “Sahihul-Buhariji”, 4/263.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/293.

koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju i nisu ništa izmijenili.” (El-Ahzab, 23)¹

Druga prisega na Akabi

Islam se proširio u ensarijskim kućama u Medini. Međusobno su se podučavali Kur'anu i obavljali namaz predvođeni Mus'abom i iščekujući susret s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Postojao je dogovor između Mus'aba i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dolasku ovih vjernika u Meku, jer su jako priželjkivali da se susretnu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Taj susret su čekali i pripremali se za njega.

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čekao je dolazak ovakvih istinoljubivih vjernika. Očito je da su, susrećući se s ensarijskim muslimanima u Medini, jedni drugima, kao što prenosi Džabir b. Abdullah, govorili: “Do kada ćemo ostavljati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da biva protjerivan po mekanskim brdima i da se plaši?”²

Ibn Ishak u svome “Životopisu” prenosi dužu dostatnu predaju s preciznim detaljima od svjedoka koji je prisustvovao Drugoj prisegi na El-Akabi, a koji od Ka'ba b. Malika navodi: “Krenuli smo na hadž. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao nam je da ćemo se susresti u toku dana tešrika (posljednja tri dana Kurban-bajrama). Kada smo završili hadž i kada je došla noć u kojoj je Allahov Poslanik obećao da ćemo se susresti, s nama se našao Abdullah b. Amr b. Haram Ebu Džabir, jedan od naših predvodnika i plemića. Povelili smo ga. Krili smo ovaj susret pred našim sunarodnjacima mušricima koji su bili s nama. Porazgovarali smo s njim i rekli mu: ‘Ebu Džabire, ti si jedan od naših predvodnika i plemića, mi ne želimo da ostaneš u stanju u kojem ćeš sutra biti džehennemsko gorivo.’ Potom smo ga pozvali u islam i obavijestili o našem sastanku s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na El-Akabi. Ebu Džabir je prešao na islam i prisustvovao s nama prisegi na El-Akabi. Bio je nekib (predvodnik).”

Ka'b b. Malik je rekao: “Te noći smo zaspali u našim šatorima sa svojim narodom. Kada je prošla prva trećina noći, izvlačeći se nečujno i skriveno, izašli smo iz naših šatora da se susretnemo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok se nismo okupili u jednom klancu kod El-Akabe. Bilo nas je sedamdeset troje muškaraca i naše dvije žene: Nusejba kćerka Ka'bova Ummu

¹ “Tefsir” Et-Taberija, 10/280; “Tefsir” Ibn Kesira, 2/1488.

² Dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 1/198.

Umara, žena iz plemena Benu Nazim b. En-Nedžar, kao i Esma kćerka Amra b. Adija, žena iz plemena Benu Selime, a zvala se Ummu Meni.”

Rekao je: “Sastali smo se klancu iščekujući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nam je došao sa svojim amidžom El-Abbasom b. Abdul-Muttalibom, koji je tada još bio u vjeri svog idolopokloničkog naroda, ali je želio prisustvovati ovom važnom događaju za svog bratića i uvjeriti se u njegovu sigurnost. Pošto je sjeo, prvi je progovorio El-Abbas b. Abdul-Muttalib rekavši: ‘Skupino Hazredžija...’ Prenosilac kaže: “Arapci su nazivali ovo arapsko pleme ensarija Hazredžom i Evsom.” ‘Muhammed je naš, što već znate. Mi smo ga zaštitili od našeg naroda, onih koji dijele isto mišljenje o njemu kao i mi. On je poštovan u svome narodu i zaštićen u svome gradu. On samo želi da vam priđe i priključi vam se. Ako smatrate da ćete ispuniti ono zarad čega ga pozivate i da ćete ga zaštititi od suparnika, onda se prihvatite onoga što trebate ponijeti. Ako smatrate da ćete ga predati i napustiti, nakon što vam dođe, odmah ga sada ostavite. On je ponosan i zaštićen među svojim narodom i u svome gradu.’ Prenosilac kaže: “Rekli smo: ‘Čuli smo šta si rekao. Allahov Poslaniče, ti reci nešto! Uzmi za sebe i za svoga Gospodara ono što ti želiš.’”

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao govor. Proučio je nešto Kur’ana i pozvao u vjerovanje u Allaha. Podsticao je na prihvatanje islama. Zatim je rekao: “Ja vam dajem prisegu ukoliko ćete me zaštititi kao što štite svoje žene i svoju djecu.” El-Bera b. M’arur ga je uzeo za ruku, a potom rekao: “Da! Tako mi Onoga Koji te je poslao s istinom kao vjerovjesnika. Sigurno ćemo te štiti onako kao što štimo našu čast.” Potom smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dali prisegu. “Mi smo, tako nam Allaha, sinovi rata i bitaka koje smo s koljena na koljeno nasljeđivali.” Dok je El-Bera govorio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, uključio se Ebu el-Hejsem b. et-Tejjiham rekavši: “Allahov Poslaniče, između nas i njih (tj. jevreja) postoje veze, pa ukoliko ih prekinu, hoćeš li, ukoliko mi to uradimo, a zatim ti Allah dadne pobjedu, vratiti se svome narodu i ostaviti nas?” Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješi, a zatim reče: “Zajedno ćemo krvariti i zajedno ginuti. Ja sam vaš, a vi ste moji. Borit ću se protiv onih protiv kojih se vi borite, a sklapati mir s onima s kojima vi sklopite mir.”¹

Ensarije koje su dale prisegu potpuno su shvatale opasnost same prisega i njenih posljedica, jer su se njeni uvjeti razlikovali od Prve prisega na El-Akabi.

¹Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/440–442.

Prisega na rat se uveliko razlikovala od “ženske prisege”.¹ Ova činjenica je bila sasvim jasna. Zato je Abbas b. Ubade el-Ensari želio da njegov narod shvati ono na šta se obavezuje. Rekao im je: “O skupino Hazredžija, znate li na šta dajete prisegu ovom čovjeku?” Rekli su: “Znamo.” Reče im: “Vi mu dajete prisegu na rat sa ‘crvenima i crnima’. Ako smatrate da ćete ga predati kada vaši imeci budu oduzeti, a plemići pobijeni – odustanite sad! Tako mi Allaha, ako mu date prisegu, pa ga iznevjerite, u tome će biti poniženje ovog i budućeg svijeta. Ako smatrate da ćete ispuniti ono u što ste ga pozvali tako što ćete izgubiti imetke i vaši plemići biti pobijeni, onda ga prihvatite, što je, tako mi Allaha, za vas dobro ovog i budućeg svijeta.” Rekoše: “Mi ga prihvatamo po cijenu da izgubimo imetke i da naši plemići budu pobijeni.” Rekoše: “Allahov Poslaniče, šta mi imamo od toga ukoliko to ispunimo?” Odgovorio je: “Džennet.” Tada su rekli: “Pruži nam ruku”, a on ju je pružio, pa mu oni dadoše prisegu.”²

Oni su prisegu iskreno dali, rekavši Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Tako nam Onoga Koji te poslao s istinom, ako želiš, odmah ćemo ujutro našim sabljama navaliti na hadžije na Mini.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “To nam nije naređeno, već se vratite u vaše šatore.”³

Potom su se vratili u svoja privremena staništa. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njih da između sebe odaberu dvanaest predvodnika. Odabrali su devet Hazredžija i trojicu Evslija, koji su postali predvodnici svoga naroda.”⁴

Nakon što su se ljudi vratili s Mine, Kurejšije su već provjerile ovu informaciju. Pokušali su pohapsiti ensarije, ali su uspjeli samo zatočiti S’ada b. Ubadu, radijallahu anhu. Ruke su mu vezali za vrat, povelili ga u Meku i počeli ga udarati, fizički maltretirati i vrijeđati.

Prisega je bila u potrebi za boljim rasporedom i organizacijom, koju je napravio Mus’ab b. Umejr i ensarije koje su postale vjernici.

Također, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, stav je bio sasvim jasan. On će stati uz njih kao što su oni stali uz njega: “Zajedno ćemo krvariti i zajedno ginuti.”⁵

¹ El-Gazali, “Fikhus-sira”, str. 160.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/446.

³ Isto.

⁴ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/198.

⁵ Isto.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naučio ih je redu, poretku, odgovornosti i dogovaranju, u isto vrijeme tražeći od njih da između sebe odaberu dvanaest predvodnika koji će biti odgovorni za svoj narod. Sljedeća etapa nije ista što i ona prethodna. Red, organizacija, preciziranje odgovornosti i savjetovanje s drugima su Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet.¹

Tako su ensarije postale organizirane i spremne da prihvate Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mjestu prve hidžre – Medini, gradu za Odabranog, domovini ensarija.

Ova prisega je bila objava da će se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u skorijoj budućnosti, s Allahovom dozvolom, omogućiti hidžra. Istovremeno, ona je otvorila vrata hidžre vjernicima koji su prije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, trebali otići u Medinu kako bi zasnovali muslimansko društvo, državu na temeljima vjerovjesništva, te novi civilni i vojni sistem.

Mekanski mušrici su nakon saznanja o pojedinostima prisege žestoko stegnuli muslimane. Vršili su pritiske na ashabe iz plemena Kurejš koji su prešli na islam, a i na druge u Meki. Oni su se žalili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on im je naređivao da se isele govoreći: “Allah vam je dao braću i dom u kojem ćete biti sigurni.”²

Hidžra (iseljenje) Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba

Hidžra u arapskom jeziku znači “izlazak iz jedne zemlje i odlazak u drugu”.³ U šerijatskoj terminologiji znači: napustiti zemlju idolopoklonstva (nevjerstva) i preći u zemlju islama, tj. državu u kojoj će biti sačuvan sa svojom vjerom,⁴ temeljeći to na riječima Uzvišenog: “*Ko se iseli na putu Allahovom, na Zemlji će naći mnogo mjesta i obilja! A onaj ko napusti svoj dom iseljavajući se radi Allaha i Njegovoga Poslanika, pa ga stigne smrt, od Allaha će dobiti nagradu! Allah mnogo prašta i milostiv je!*” (En-Nisa, 100)

Razlog činjenja hidžre (iseljenja) je očuvanje, primjena i pomoć vjeri, kao i okupljanje s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, njegovim ashabima, priprema za širenje vjere i žrtvovanje imetka i života na Allahovom putu te olakšavanje Njegovim robovima da Mu istinski robuju uspostavljanjem sistema koji im to omogućuje.

¹ Muhammed el-Gazali, “Fikhus-sira”, str. 159.

² Salih eš-Šami, “S izvorišta životopisa”, str. 153.

³ Ez-Zubejdi, “Tadžul-arus”, 3/611.

⁴ Isto.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima u Meki, a i van nje, da se priključe svojoj braći u Medini. Sasvim je poznato da nije bilo kurejšijskih pritisaka, muhadžiri se ne bi ni iselili iz Meke. Dakle, muhadžiri su protjerani iz svojih domova, kao što Uzvišeni kaže: *“I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, pravi vjernici.”* (El-Hašr, 8)

Ensarije, neka je Allah s njima zadovoljan, veoma su voljele muhadžire, dajući im svoje imetke i izvršavajući obavezu prema njima. Zato ih je Uzvišeni Allah pohvalio riječima: *“I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se ušćuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti.”* (El-Hašr, 9)

Prvi muhadžiri, s onima koji su im pomogli, zadobili su vrijednost predvodništva u dobru. Kur’ani-kerim na to ukazuje riječima Uzvišenog: *“Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.”* (Et-Tevbe, 100)

Među muhadžirima, koji su pristizali jedni za drugima, bili su: Ibn Ummu Mektum, Omer b. el-Hattab, Talha b. Ubejdullah, Ammar b. Jasir, S’ad b. Ebi Vekkas, Abdullah b. Mes’ud, Bilal b. Rebah, Zejd b. Harise, Hamza b. Abdul-Muttalib, Abdurrahman b. Avf, Ebu Kebše, Ubejde b. el-Haris b. Abdul-Muttalib, Ez-Zubejr b. el-Avvam, Ebu Huzejfe b. Utbe b. Rebia, Utbe b. Gazvan, Osman b. Affan, radijallahu anhum, i drugi.¹

Izvori jasno govore o stepenima ovih muhadžira u odnosu na njihove prijatelje ensarije, za koje Uzvišeni kaže: *“I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se ušćuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti.”* (El-Hašr, 9)

Neke neženje su se nastanile kod drugih neženja, npr. S’ada b. Hajseme el-Ensarija, radijallahu anhu.

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/329–331.

Ensarije su se takmičile u prihvatanju muhadžira, davanju mjesta stanovanja i imetaka. Čak su i na sreću izvlačili koga će ugostiti i smjestiti od dolazećih muhadžira.¹

Ajeti su objavljivani Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iznoseći pohvalu muhadžirima i obećanje pomoći. Uzvišeni kaže: *“One koji se isele Allaha radi, nakon što su bili tlačeni, Mi ćemo još na ovom svijetu na lijepo mjesto smjestiti; a nagrada na onom svijetu bit će još veća – kad bi oni samo znali, onima koji budu trpjeli i u Gospodara svoga se uzdali.”* (En-Nahl, 41–42) Također je rekao: *“Gospodar će tvoj onima koji se isele, nakon što su zlostavljani bili, pa se onda budu borili i sve strpljivo podnosili – Gospodar tvoj će im, poslije toga, doista, milostiv biti.”* (En-Nahl, 110)²

Mnogi ajeti govore o muhadžirima, radijallahu anhum.³

Stanovnici sofe

Oni su bili određeni broj muhadžira koji su se nastanili u jednoj prostoriji u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bili su poznati kao *ehlus-suffe* / stanovnici sofe. Bili su neoženjeni siromasi koji nisu imali šta jesti.⁴ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu stigla kakva sadaka (milostinja), njima bi je proslijedio. “Stanovnici sofe su ‘gosti islama’.” Oni nemaju ni porodice ni imetka. Kada bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla kakva sadaka, on bi je proslijedio njima, ništa od nje ne uzimajući. Kada bi mu došao kakav poklon, on bi ga također proslijedio uzevši nešto od njega i dijeleći ga s njima.⁵

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki dan bi im isporučivao po pregršt hurmi na dva čovjeka.⁶

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio bi od porodičnih ljudi među ashabima da ih nahrane. Ensarije, neka je Allah s njima zadovoljan, uzimale bi pojedine stanovnike sofe i vodile ih svojim kućama, hranile i imetke im davale: “Stanovnici sofe su bili ljudi siromasi, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je: ‘Ko ima hrane za dvojicu, neka dovede i trećeg, a

¹Abdulhamid Tuhmas, “Životopis Vjerovjesnika”, str. 246.

²Ez-Zehabi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 2/21.

³Pogledati: El-Džemel Ahmed Abdulganij en-Nedžuli, “Hidžra Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Kur’anu i sunnetu”, Darul-vefa, El-Mensura, 1409. h. g.

⁴Ebu Turab ez-Zahiri, “Stanovnici sofe”, Darul-kible, Džidda, 1403. h. g.

⁵Imam Ahmed u “Musnedu”, 3/287.

⁶Imam Ahmed u “Musnedu”, 3/287.

ko ima za četvoricu, neka dovede i petog i šestog.¹ Ebu Bekr je doveo trojicu, a Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo s desetoricom.¹

Neki od njih su pokušavali raditi kao nosači na tržnicama i pijacama ili sakupljati suho drveće i obavljati bilo kakvu jednostavnu kupoprodaju. Okolnosti im u tome nisu mnogo pomagale, ali ipak ako bi jedan od njih prodao nešto suhog granja i slično, donosio bi hranu svojim prijateljima.²

---

¹ Ebu Nu'ajm, "Hiljetul-evlija", 2/22–33; Es-Suvejjani, "Vjerovjesnikov životopis", 2/32.

² Ebu Nu'ajm, "Hiljetul-evlija", 1/348.

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, hidžra

Uloga Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, i njegove porodice u Hidžri

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio prvi vjerovjesnik koji se iselio iz svoga mjesta. Prije njega je to učinio Ibrahim, alejhi selam. Uzvišeni kaže: *“I Lut mu jedini povjerova! A Ibrahim reče: ‘Ja se selim onamo kuda mi je Gospodar moj naredio, jer je On, uistinu, Silan i Mudar.’* (El-Ankebut, 26) Neprijateljstvo, provokacije, pokušaji hapšenja i ubijanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su motiv za njegovo iseljenje iz Meke, uprkos što je Meka najdraže mjesto Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže: *“I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili ili da bi te ubili, ili da bi te prognali; oni su zamke pleli, pa je i Allah njima zamke pleo, jer Allah to najbolje umije.”* (El-Enfal, 30) I kaže: *“A oni su te toliko na zemlji uznemiravali da bi te iz nje istjerali, ali, tada ni oni u njoj ne bi dugo, poslije tebe, ostali.”* (El-Isra, 76)

Nema sumnje da su se nevjernici Kurejša, Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, naroda, zajedno pomagali u pokušaju da ga protjeraju. O tome je Uzvišeni rekao: *“A koliko smo gradova uništili, mnogo moćnijih od tvoga grada koji te protjerao, i nije bilo nikog da im pomogne.”* (Muhammed, 13)

Ajet koji govori o Hidžri i druženju potvrđuje da će nevjernici protjerati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da će ga Allah Uzvišeni pomoći: *“Ako ga vi ne pomognete, pa pomagao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: ‘Ne brini, Allah je s nama!’ Pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega i pomagao ga vojskom koju vi niste vidjeli i činio*

da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je Silan i Mudar.” (Et-Tevbe, 40)

Također, hadisi potvrđuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protjeran iz Meke i da je upućivao dove Allahu protiv onih koji su ga protjerali. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma je volio Meku, jer je u njoj rođen, odrastao, oženio se i stekao opskrbu, pored toga što su sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a i ostali ljudi, poznavali svetost Meke i njen stepen kod Allaha. Tome, vjerovatno, svjedoči govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada se, krećući na put hidžre, okrenuo Meki i rekao: “Tako mi Allaha, ti si mi najdraža Allahova zemlja, i ti si Allahu najdraži dio Njegove zemlje. Da me tvoji stanovnici nisu protjerali, ne bih iz tebe izašao.”¹

Određeni broj ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u periodu između Prve i Druge prisege na Akabi učinio je hidžru, te se njihov broj postepeno povećavao. Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, bio je spreman za iseljenje izvršavajući tako naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre svim ashabima. Ali, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njega da još pričekava zbog situacije koju su znali Allah i Njegov Poslanik, a sam Ebu Bekr es-Siddik nije znao.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čekao je naredbu od Uzvišenog Allaha i dozvolu za iseljenje, koje je organizirao Uzvišeni. On je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, štitio od spletke i pripremao za izlazak iz Meke: *“I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili ili da bi te ubili, ili da bi te prognali; oni su zamke pleli, pa je i Allah njima zamke pleo, jer Allah to najbolje umije.”* (El-Enfal, 30)

Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, i prije nego što je znao da će mu biti saputnik na putu hidžre, pripremao se za potrebe iseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posebno u vezi s jahalicama i nužnim potrepštinama.

Kurejšije su uložile maksimalan trud da donesu plan kojim bi spriječili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se iseli, kao što su planirali i njegovo ubistvo.

Džibril, alejhi selam, došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: “Ovu noć nemoj spavati u svojoj postelji u kojoj inače spavaš.” Kada je došla duboka noć, Kurejšije su se okupile oko njegovih vrata prateći kada će zaspati da svi zajedno na njega nahrle. Pošto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio da se tamo nalaze, rekao je Aliji b. Ebi Talibu:

¹ Ez-Zurkani, “El-Mevahib”, 1/328; Ibn Madže u svom “Sunenu”, Knjiga o putovanjima, poglavlje “Protjerivanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem iz Meke”, str. 239.

“Ti lezi u moju postelju, pokrij se ovim mojim zelenim hadremijskim ogrtačem i zaspi u njemu. Oni ti neće uraditi ništa što ne bi volio.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, inače bi spavao u tom ogrtaču.

U predaji se kaže: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je pred njih, uzeo šaku prašine i počeo je bacati na njihove glave, zbog koje ga nisu vidjeli, i pritom učio ajete: *Ja-sin. Tako Mi Kur’ana mudrog, ti si, uistinu, Poslanik, na Pravom putu, po Objavi Silnoga i Samilosnoga, da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan! O većini njih već se obistinila Riječ – pa oni neće vjerovati. Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka – pa su oni glava uzdignutih, i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili – pa oni ne vide.*” (Jasin, 1–9) Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio s učenjem ovih ajeta, nije preostao nijedan od njih a da mu na glavi nije bilo prašine. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo svojim putem. Onda im je došao neko ko nije bio s njima i rekao im: “Šta čekate ovdje?” Rekoše: “Muhammeda.” Taj reče: “Allah vas ponizio! Tako mi Allaha, Muhammed je prošao pored vas i svakom od vas stavio prašinu na glavu, a zatim otišao svojim putem. Zar ne vidite kakvi ste?” Potom je svaki od njih stavio ruku na glavu i osjetio prašinu. Zatim su se nadvirili i ugledali Aliju u postelji umotanog u ogrtač Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada su rekli: “Tako nam Allaha, evo Muhammeda spava u svom ogrtaču.” Tako su pričekali sve do svanuća, kada je Alija ustao iz postelje, a oni rekli: “Tako nam Allaha, istinu nam je rekao onaj što nas je bio obavijestio.”

Ibn Ishak kaže: “Od onoga što je Allah, azze ve dželle, objavio od Kur’ana o tome danu, a oko čega postoji konsenzus, riječi su Uzvišenog: *‘I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili ili da bi te ubili, ili da bi te prognali; oni su zamke pleli, pa je i Allah njima zamke pleo, jer Allah to najbolje umije’* (El-Enfal, 30) i riječi: *‘Zar oni da govore: “On je pjesnik, sačekat ćemo mu da ga uklone događaji vremena.” “Pa čekajte” – reci ti – “i ja ću zajedno s vama čekati.”’* (Et-Tur, 21)¹

Isto tako, Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najbolji mogući saputnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na tom putovanju. On je mnogo puta iskazao spremnost da žrtvuje svoj život za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

¹Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/484; pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/227; Ibn Kesir, “Tefsir”, 1/734.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do pećine na brdu Sevr u koju je trebao ući, Ebu Bekr, radijallahu anhu, zatražio je od njega da pričekaja dok se ne uvjeri u stanje u pećini i sigurnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Dok su sjedili u pećini, ukazala se jedna rupa, pa ju je Ebu Bekr, radijallahu anhu, začepio svojom nogom. Reкао je: "Allahov Poslaniče, ukoliko nas bude htjelo nešto ujesti ili ubosti, neka se to desi meni."¹

Ebu Bekr je strahovao za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok su se nalazili u pećini i bio brižan prema njemu. U hadisu koji prenosi Enes b. Malik od Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, navodi se da je rekao: "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini, pa kada sam podigao glavu, vidio sam noge mušrika. Rekoh: 'Allahov Vjerovjesniče, kada bi neko od njih samo spustio pogled, vidio bi nas.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: 'Tiše, Ebu Bekre! Mi smo dvojica s kojima je Allah treći.'"²

Ova opreznost, strah i čvrsto pouzdanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Allaha i njegovo učvršćivanje i smirivanje Ebu Bekra spomenuti su u riječima Uzvišenog: *"Ako ga vi ne pomognete, pa pomagao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: 'Ne brini, Allah je s nama!' Pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega i pomagao ga vojskom koju vi niste vidjeli i činio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je Silan i Mudar."* (Et-Tevbe, 40) Da, Uzvišeni Allah je spustio smiraj na Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, služio je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju.

On mu je bio saputnik, a bio je poznat kod ljudi zbog čestog odlaska u Šam. Skretao bi pažnju drugima kako ne bi prepoznali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za kojim su tragali. Ibn Ebi Šejbe prenosi:

"Kćerke Ebu Bekra su učestvovala u hidžri. Navodi se od Esme, radijallahu anha, da je rekla: 'Spremila sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, hranu za put u kući Ebu Bekra kada je odlučio iseliti se u Medinu. Nismo našli nešto čime bismo povezali tu hranu i vodu za piće. Rekla sam Ebu Bekru: "Ne mogu

¹Prenosi ga Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 151.

²Prenosi ga El-Buhari, poglavlje "Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu", 4/263.

ništa naći čime bih to povezala, osim moga pojasa.” On mi reče: “Rascijepi ga na dva dijela, pa jednim poveži mješinu s vodom, a drugim hranu za putovanje.” Zbog toga je Esma nazvana Zatul-nitakajn – žena s dva pojasa.”¹

Esma, radijallahu anha, bila je izložena uznemiravanju mekanskih idolo-poklonika nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo na put hidžre. Rekla je: “Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, došla nam je skupina Kurejšija, među kojima je bio i Ebu Džehl, sin Hišama. Stali su pred Ebu Bekrova vrata, a ja sam pred njih izašla. Upitali su: ‘Gdje ti je otac, kćerko Ebu Bekra?’ Rekla sam: ‘Tako mi Allaha, ne znam gdje je.’ Ebu Džehl je tada podigao svoju ruku, a inače je bio nepristojan i razvratan, i ošamario me po obrazu, od čega su mi spale naušnice.”²

Također, Abdullah, sin Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, donosio bi hranu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i svome ocu Ebu Bekru u pećinu³ prije nego što su krenuli na put ka Medini. On bi im prenosio i informacije.

Amir b. Fuhejre, sluga Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, dovodio bi im Ebu Bekrovo stado kako bi uzimali mlijeko. On je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekrom učestvovao na putu hidžre.⁴

Alijino, radijallahu anhu, žrtvovanje za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izvršenje emaneta

Kada su se Kurejšije u noći prije hidžre savjetovale šta će uraditi s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izglasale su zajednički dogovor da ga ubiju. Ali, Uzvišeni Allah je Svome Poslaniku o tome prenio obavijest. Džibril, alejhi selam, naredio mu je da ne spava u svojoj postelji. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Aliju b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, i naredio mu da zanoći u njegovoj postelji. Alija, radijallahu anhu, umotao se u njegov zeleni ogrtač, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na vrata svoje kuće pred Kurejšije, ali ga nisu vidjele.

Mušrici su ostali čekati pred Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kućom. Neki od njih su vidjeli postelju u kojoj je Alija, radijallahu anhu, bio

¹ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 144; El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba”, 4/258.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/487.

³ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 150; El-Buhari u “Sahihu”, 4/256.

⁴ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 150.

prekriven, misleći da je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa su zato čekali, što je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pružilo priliku da s Ebu Bekrom es-Siddikom krene ka pećini.¹

Ovaj Alijin, radijallahu anhu, herojski podvig i spremnost da se žrtvuje za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dolaze u okviru velikih i grandioznih postupaka koje je amidžić i zet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojem je obećan Džennet, učinio za njega i njegovu misiju. Alija, radijallahu anhu, odgojen je u duhu vjerovanja u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Alijin, radijallahu anhu, trud, uz trud Ebu Bekra radijallahu anhu, i njegove porodice, u ispomoći Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom hidžre bio je uistinu velik i obiman. Napori i jednog i drugog su se međusobno upotpunjavali. Tu nema nikakve oprečnosti, jer je ovakvo zajedničko zalaganje predstavljalo solidarnost i takmičenje u dobru, ljubavi, službi i zaštiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Alija je, radijallahu anhu, prema naredbi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nešto kasnije učinio hidžru, jer je Kurejšijama – a neki od njih su bili mušrici – trebao predati emanete i povjerene stvari koje su bile kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Alija, radijallahu anhu, bio je sposoban izvršiti povjerene emanete, a i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjernici i svi ljudi su mu potpuno vjerovali.²

Alija, radijallahu anhu, ostao je u Meki poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tri dana izvršavajući povjerene emanete, a potom mu se, sallallahu alejhi ve sellem, priključio u Medini.³

Na putu ka Medini⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr es-Siddik proveli su tri dana u pećini na brdu Sevr jugozapadno od Meke, suprotno od pravca Medine, želeći se tako još više sakriti i udaljiti od onih koji su za njima tragali.

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/482.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/482.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/493.

⁴ Pogledati duži hadis od Aiše, radijallahu anha, kod imama El-Buharija. To je hadis koji, prema predanju od Urvea b. ez-Zubejra, najpreciznije opisuje Hidžru. Poglavlje "Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu", 4/254–258.

Kurejšije su za onoga ko dovede Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, živa ili mrtva,¹ raspisale nagradu u iznosu stotinu deva, što je mnoge ponukalo da sasvim ozbiljno i predano, tražeći ga na svim stranama i obližnjim putevima od Meke, krenu u potragu za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Iako su mušrici više puta dolazili do pećine, Allah je zaštitio Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada se mušrička potraga smirila, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je noću iz pećine, a s njim Ebu Bekr es-Siddik. Sastali su se s Abdullahom b. Urejkitom, vodičem, koji je doveo dvije jahalice. On ih je izveo iz donjeg dijela Meke, a zatim ih poveo obalom mora. Potom ih je, kako bi još više zameo trag potjeri, vodio preko pustinja, puteva i dolina koje ljudi inače nisu koristili pri putovanju za Medinu.²

Jedan od poznatih događaja na putu hidžre je i susret s Ummu Ma'bed, vlasnicom šatora pored kojih je prošao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Također, jedan od najpoznatijih događaja koji se navode s Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, putovanja u Medinu je i događaj sa Surakom b. Malikom, a prema predanju od Abdurrahmana b. Malika el-Mudlidžija, a on je inače Surakin amidžić, koji kaže da ga je obavijestio da je čuo Suraku b. Džušuma kako govori: "Došli su nam izaslanici kurejšijskih nevjernika koji su raspisali nagradu u visini vrijednosti krvarine za one koji ih ubiju ili zarobe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, ponaosob. Dok sam tako sjedio na jednom skupu mojih sunarodnjaka Benu Mudlidža, dođe jedan njihov čovjek, stade među nas i reče: 'O Suraka, vidio sam siluete nekih ljudi na morskoj obali za koje mislim da su Muhammed i njegovi ashabi.' Shvatio sam da su to oni, pa mu rekoh: 'Nisu to oni! Već si vidio te i te osobe koje su krenule u potjeru.' Potom sam još nešto vremena proveo na tom skupu, a onda ustao, otišao kući i naredio služavki da izvede konja iza brežuljka i da ga pričuva dok ne dođem. Uzeo sam svoje koplje i ponio ga izlazeći sa stražnjeg izlaza kuće. Vrh koplja sam spustio prema zemlji, a njegov duži dio prekrpio. Došao sam do svoga konja, uzjahao ga i potjerao, pa me je jahalica nosila do njih dok im se nisam približio. Ali, upravo tada se moj konj spotakao, a ja sam pao i ponovo ustao. Rukom sam posegnuo za tobolcem i iz njega izvadio

¹"Sahihul-Buhari", poglavlje "Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba", 4/256; Ekrem el-Umeri, "Vjerodostojni životopis", 1/211.

²Napisano je više radova i studija te izrađeno više karata koje ocrtavaju put kojim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao prilikom iseljenja u Medinu.

strelice za gatanje. Upitao sam strelice hoću li ih napasti (Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra) ili ne, pa sam dobio odgovor koji mi nije bio drag. Ponovo sam, ne slušajući strelice, uzjahao konja koji me je odnio do njih, tako da sam čuo kako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uči i ne osvrće se unaokolo, dok se Ebu Bekr često osvrtao. Ali, onda prednje noge moga konja sve do koljena propadoše u zemlju, a ja skočih s njega. Zatim sam ga natjerao da ustane, pa uspravio, ali gotovo da nije mogao izvući svoje prednje noge. Kada je konačno ustao, na mjestu gdje su mu propale noge pojavio se svijetli trag prema nebu koji je bio poput dima. Ponovo sam gatao strelicama, pa je izašlo ono što mi nije bilo drago. Potom sam ih pozvao da mi pruže sigurnost. Oni su zastali, a ja sam uzjahao konja i prišao im. Tada mi je naumpala misao koja mi je govorila da to što sam spriječen da im pridem je znak da će poziv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zavladatai. Rekao sam mu: ‘Tvoj narod je za tebe raspisao potjernicu s nagradom u visini krvarine.’ Potom sam ih obavijestio šta sam im želio učiniti. Ponudio sam im putnu opskrbu i stvari, ali oni nisu od mene ništa uzeli niti su išta tražili da im dam, osim što mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemoj nas odati!’ Zamolio sam ga, sallallahu alejhi ve sellem, da mi napiše dokument u kojem mi daje sigurnost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Amiru b. Fuhejri, koji je to na jednom komadu kože napisao, a zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao.”¹

Također se navode predaje koje govore da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o propasti Kisinog (perzijski car) carstva te da će Suraka staviti na sebe njegove narukvice.²

Predaje potvrđuju da je Suraka izvršio ono što je od njega Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio, tako da je neke tragaoce za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, odvratio od pravca kojim je on išao.³

Čovjek se, uistinu, divi ovoj radosnoj vijesti o narukvicama perzijskog cara Kisre u vrijeme kada su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, još proganjali idolopoklonici i kada je tražen, živ ili mrtav, a onima koji ga dovedu su bile obećane najveće nagrade.

¹ El-Buharijeva predaja u “Sahihu”, poglavlje “Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba”, 4/256; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 146.

² Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 2/19.

³ Pogledati: El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba”, 4/257; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 146.

Uprkos svemu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori Suraki o osvajanju Perzije, Kisirinog carstva, te da će taj beduin na sebe staviti Kistrine narukvice, koje beduini nisu mogli vidjeti svojim očima, ili čak doći do El-Medaina, Kistrine prijestolnice u kojoj su bile narukvice! Kako tek pojmiti da će ih ovaj čobanin, čuvar deva, staviti na sebe!

Kasnije se Suraka susreo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u mjestu El-Džu'rana prilikom njegovog povratka s Hunejna i Taifa i pokazao mu dokument s garancijom, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: "Danas je dan dobročinstva i ispunjenja zavjeta. Pridi!" Potom se približio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i prešao na islam.¹

I uistinu se desilo ono o čemu ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio, što je predstavljalo jednu od mnogih nadnaravnosti s kojima je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, u doba hilafeta Omera, radijallahu anhu, osvojen je El-Medain, pa je donesen ratni plijen, među kojim su bile i Kistrine narukvice, kruna, tepisi i skupocjeni dijamanti.

Omer, radijallahu anhu, prisjetio se Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, obećanja, pa je pozvao Suraku b. Malika u mesdžid Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi na njega stavio Kistrine narukvice. Rekao mu je da kaže: "Allah je najveći! Neka je hvala Allahu, Koji ih je skinuo s Kistrine, sina Hurmuzova, i stavio ih na Suraku b. Džu'suma, beduina iz plemena Benu Mudlidž."²

Omer je izričući ove riječi podigao glas. Potom je Suraka stavljen na jahalicu, s kojom su obišli sve medinske trgove, a ljudi su se oko njega okupljali. Donosio je tekbir i ponavljao Omerove riječi. Stanovnici Medine su posvjedočili ovoj nadnaravnosti, koja se obistinila otprilike petnaest godina nakon obećanja koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao Suraki.

Također, na putu ka Medini se desio još jedan događaj kada je muslimanska karavana bila na povratku iz Šama, a među njima je bio Ez-Zubejr b. el-Avvam. Susreli su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ez-Zubejr obukao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra u bijelu odjeću.³

Navodi se i da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored stada deva koje je pripadalo nekom čovjeku iz plemena Eslem u El-Džuhfi,

¹ El-Bejhaki, "Dokazi vjerovjesništva", 2/489; Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/19.

² Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/19; Ibn Kesir, "Početak i kraj", 7/68.

³ "Sahihul-Buhari"; Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 7/1936.

gdje se našao neki čobanin mladić. Upitao ga je: “Kome pripadaju ove deve?” A mladić je odgovorio: “Jednom čovjeku iz plemena Eslem (spašen).” Potom se okrenuo Ebu Bekru i rekao: “Bit ćeš spašen, ako Bog da.” Potom ga je upitao: “Kako se zoveš?” a on je odgovorio: “Meš’ud (sretni)”, pa se okrenuo Ebu Bekru, radijallahu anhu, i rekao: “Bit ćeš sretan, ako Bog da.”¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je optimizam.²

Dolazak u Medinu

Muhadžirima i ensarijama u Medini stigla je informacija o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, napuštanju Meke. Zato su, iščekujući ga, svako jutro izlazili ka obližnjem pustinjском kamenom prostranstvu sve dok ih podnevna žega ne bi natjerala da se vrate. Jednog dana su se poslije dugog čekanja vratili. Nakon što su ušli u kuće, neki jevrej se zbog neke potrebe popeo na jednu od tvrđava i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra u bijeloj odjeći, koja je razbijala fatamorganu. Jevrej se nije mogao suzdržati, pa povika: “O skupino Arapa, evo vašeg velikana kojeg čekate!” Muslimani su požurili uzeti svoje oružje i dočekati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je s njima nadesno sve dok nije došao u pleme Benu Amr b. Avf, i to u ponedjeljak osmog rebiul-evvela,³ što odgovara 21. septembru 621. godine.⁴

Ebu Bekr je pred ljudima ustao, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo tako da su na njega padale sunčeve zrake. Ebu Bekr se približio i svojim ogrtačem mu napravio zaklon od sunca. Ljudi su tim postupkom saznali ko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.⁵ Neke predaje spominju da je broj onih koji su dočekali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ulazu u Medinu iznosio petsto ensarija.⁶ Dakle, broj onih koji su došli u mjesto Kuba nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, dolaska da bi se s njim susreli bio je isti ili približan, uz veći broj ostalih muhadžira, kojih nije bilo manje od stotinu, što potvrđuju i predaje. Muhadžiri su mu tada,

¹ Pogledati: Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/495.

² Pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/256.

³ Pogledati predaju kod El-Buharija u njegovom “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu”, 4/258.

⁴ Pogledati: Et-Termanini, “Periodi islamske historije”, str. 15.

⁵ Iz El-Buharijeve predaje, poglavlje “Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba”, 4/258. Tekst ove predaje je El-Buharijev; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/343.

⁶ Dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/218.

naslućujući opasnost i prijetnju koja je okruživala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od njegovih neprijatelja, dali prisegu. Bili su spremni da ga štite, potpuno mu budu poslušni i za njega se žrtvuju. Također, i ensarije su mu drugi put nakon dolaska u Medinu dale prisegu, a o tome govori predaja kod imama El-Buharija od Ibn Omera, radijallahu anhu.¹

U drugoj predaji od Enesa b. Malika, koja se također nalazi kod El-Buharija i koja na najbolji način govori o ovom događaju, navodi se: “Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, nastanio se u njenom gornjem dijelu u plemenu Benu Amr b. Avf. Kod njih je ostao četrnaest noći. Potom je poslao da po njega dođu pripadnici plemena Benu en-Nedždžar, koji su stigli opasani sabljama.” Prenosilac kaže: “Kao da sada gledam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovoj jahalici, Ebu Bekr iza njega, a skupina Benu Nedždžara ga okružuje.”²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastanio se privremeno u Kubau kod Kulsuma b. el-Hedma iz plemena Benu Amr b. Avf i S’ada b. Hajseme. Ljude je primao u S’adovoj kući. To mjesto je nastanjivao određeni broj neoženjenih muhadžira.³

Dolazak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na mjesto Kuba u Medinu bio je poseban dan koji su muslimani, zbog njegove izuzetne vrijednosti, uzeli kao početak svog, hidžretskog kalendara.⁴

Ovaj dan posebno je naveden u Kur’ani-kerimu u kontekstu priče o gradnji džamije Kuba. Uzvišeni je rekao: *“Ti u njoj nemoj nikada na namaz stati! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni u strahu od Allaha, zaista više zaslužuje da u njoj na namaz staješ. U njoj su ljudi koji se vole često prati, a Allah voli one koji se mnogo čiste.”* (Et-Tevbe, 108)

Ovdje je data posebna naznaka o ovom danu, a to je, vjerovatno, bio jedan od razloga da su ga muslimani uzeli za početak hidžretskog računanja vremena, jer su govorili da je Kur’ani-kerim posebno ukazao na ovaj dan. Zato su smatrali da je, dajući mu prednost nad drugim mišljenjima, potrebno ustanoviti hidžretski kalendar od tog dana. Omer, radijallahu anhu, rekao je: “Hidžra (preseljenje) je razdvojila istinu od neistine, pa neka ona bude početak

¹ Pogledati hadis iz El-Buharija, br. 3916.

² Iz El-Buharijeve predaje, hadis br. 3932.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/343.

⁴ Pogledati: Amr b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/758; pogledati poglavlje “Historija od početka njenog bilježenja” kod El-Buharija u “Sahihu”, 4/67.

računanja vremena.”¹ Zato su ashabi smatrali da je to prva epoha u kojoj je islam postao jak i snažan.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Kubau četrnaest noći.² Tu je obavio i neke poslove, a najvažniji od njih, kao što smo već spomenuli, bila je gradnja džamije Kuba. Bila je to prva sagrađena džamija u islamu u čijoj gradnji je učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nema sumnje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njoj predvodio muslimane u namazu. Podsticao je na obavljanje namaza u toj džamiji govoreći: “Obaviti namaz u džamiji Kuba je kao obaviti umru.”³

Vezanje džamije Kuba za ovaj prethodni ajet ne znači da je ona bolja od Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije u samoj Medini. Obje su napravljene na temelju bogobožnosti. Džamija Kuba se posebno spominje u ovom ajetu, a osobine onih koji se čiste su navedene u mnogobrojnim hadisima stanovnika Kubaa iz reda ensarija, tj. oni su se nakon obavljanja nužde i čišćenja kamenjem čistili i vodom.⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što je došao u Medinu, klanjao je prvu džumu u plemenu Benu Salim b. Avf. To je bila prva obavljena džuma u islamu.⁵ Ova džamija u kojoj je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i danas je poznata u Medini i jedan je od njenih glavnih znamenja.⁶

Benu en-Nedždžar nisu jedini bili u povorci, jedini štitili i pokazivali snagu uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zapravo, u toj grandioznoj povorci, koja je brojala više od petsto ljudi, bili su i ostali muhadžiri i ensarije.⁷

Dolazak u Medinu predstavljao je početak stabilizacije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžira koji su bili s njima, kao i početak slavlja, sreće i svjetlosti njenih stanovnika u čiju je većinu kuća islam ušao. Stanovnici Medine, pa čak i starice, popeli su se na svoje kuće tako da su se međusobno vidjeli

¹“Sahihul-Buhari”, poglavlje “Historija od početka njenog bilježenja” u knjizi “Vrline ensarija”, 4/267; pogledati: “Početak i kraj”, 2/253; Amr b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/758.

²Iz El-Buharijeve predaje, poglavlje “Dolazak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu”, 4/466.

³Muttefekun alejhi, pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, 1/908.

⁴Pogledati dužu studiju o ovoj tematici kod Ibn Kesira u njegovom “Tefsiru”, 1/908.

⁵Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/493; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/271.

⁶Pogledati: Abdulaziz Ka’aki, “Ilustrirani prikaz najpoznatijih znamenja Medine el-Muneverre”, 1/148.

⁷Prenosi Ahmed u “Musnedu”; pogledati: Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/25.

te pitali jedne druge: “Koji od njih je Muhammed?” Takav prizor prethodno nisu imali priliku vidjeti.

Djevojke iz Benu Nedždžara su izašle iskazujući dobrodošlicu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponavljajući u stihovima:

*Mi smo djevojke iz plemena Benu en-Nedždžar,
Predivno je imati Muhammeda za susjeda.*

Također, prenosi se da ih je upitao: “Volite li me?” a one su rekle: “Tako nam Allaha, da.” Pa je rekao: “Tako mi Allaha, i ja vas sve volim.”¹

Ovo je bila istinska blagonaklonost i ljubav prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koju su mu iskazivale mlađe i starije ensarije. Njihova radost se, kada je došao u Medinu, vidjela na putevima i kućama, kao što ju je iskazala omladina i sluga: “Govorili su: ‘Allah je najveći! Došao je Allahov Poslanik! Allah je najveći! Došao je Allahov Poslanik!’”²

U drugoj predaji se spominje da kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Medinu, muškarci i žene su se popeli na kuće, a dječaci i sluga raštrkali po ulicama vičući: “O Muhammede, o Allahov Poslaniče! O Muhammede, o Allahov Poslaniče!”³ Neki su ponavljali: “Došao je Allahov Vjerovjesnik! Došao je Allahov Vjerovjesnik!”⁴

Ensarija El-Bera b. Azib, dok je bio još dječak, posvjedočio je dolazak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i, prenoseći osjećaje njenih stanovnika, rekao: “Nisam vidio da su se ičemu više stanovnici Medine obradovali nego dolasku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”⁵ Kada je on, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Medinu, ensarije su se takmičile nudeći da ga ugoste i da kod njih boravi. Svaki od njih je htio zadobiti čast da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod njega boravi. Zaustavljali su ga i od njega tražili da se nastani kod njih. Svi su iskazivali želju i spremnost da ga počaste i zaštite. Govorili su: “Dođi ovamo, jer nas ima dovoljan broj, imamo dovoljno opskrbe, oružja i zaštite.” Svako od njih je želio uzeti za povodac Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, deve, a on bi govorio: “Pustite je, ona se ponaša prema naređenju.” Deva je nekoliko puta obilazila i kružila, sve dok

¹ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 15/125.

² Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/25.

³ “Sahihu Muslim”, Knjiga o skromnosti i suptilnosti, poglavlje “Priča o Hidžri”, 4/2311.

⁴ “Sahihul-Buhari”, poglavlje “Dolazak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u Medinu”, 4/264.

⁵ El-Megazi, str. 154, i “Zadul-me’ad”, 1/551.

nije sjela na mjestu današnje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. To mjesto je prethodno bilo iza kuća ograđeni prostor za domaću stoku, a koje je pripadalo dvojici dječaka iz plemena Benu en-Nedždžar. Neki ashabi bi na tom području klanjali prije nego što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu.¹

Zbog mnoštva onih koji su željeli ugostiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on se našao u nezgodnoj situaciji u kojoj je htio svima udovoljiti, a istovremeno je imao želju da boravi kod plemena Benu en-Nedždžar, daidža njegovog djeda Abdul-Muttaliba.

Tada Ebu Ejjub el-Ensari pritječe da skine Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, sedlo s njegove deve i unese ga u svoju kuću. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: “Čovjek ide za svojim sedlom.”²

Tako je Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, zadobio počast ugošćivanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.³

Medina i njeni stanovnici

U predislamskom periodu Medina je kod Arapa bila poznata po imenu Jesrib.⁴ Također, u Kur’ani-kerimu se spominje po ovom nazivu. Uzvišeni kaže: *“Kad su neki među njima rekli: ‘O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite’, a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: ‘Kuće su naše nezaštićene!’, a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli samo umaći.”* (El-Ahzab, 13)

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u taj grad, njegov naziv je promijenio u ime Medina, koja se u Kur’ani-kerimu spominje četiri puta.

Medina Munevvera ima nekoliko naziva: Tajiba, Taba, El-Mubareka, El-Mušereffa, Darul-Hidžre. Napisane su zasebne knjige o tome gradu, njegovim događajima i posebnim vrijednostima.⁵

¹ Iz El-Buharijeve predaje, poglavlje “Dolazak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u Medinu”, 4/266; pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/272.

² Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/491; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/273.

³ Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/237; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/280.

⁴ Pogledati opširniju studiju o ovoj tematici u njegovom “Tefsiru”, 1/908.

⁵ Pogledati: “Hadisi koji se navode o vrijednosti Medine, izbor i studija”, dr. Salih b. Hamid er-Rifai, Centar za službu sunnetu pri Islamskom univerzitetu u Medini, 1413. h. g.

Medina je dobila posebnu počast zbog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja u nju i dova koje je za nju učio, a jedna od njih je: "Allahu naš, omili nam Medinu kao što volimo Meku ili još više."¹

Također je govorio: "Allahu naš, daj nam blagoslov u našim plodovima i u našoj Medini! Daj nam blagoslov u našem sa'u (mjeri za težinu) i muddu (mjera za težinu). Allahu moj, Ibrahim je bio Tvoj rob, bliski prijatelj i vjerovjesnik, a i ja sam Tvoj rob i Tvoj vjerovjesnik. On Ti je uputio dovu za Meku, a ja Ti je upućujem za Medinu za isto ono za što Ti je on uputio dovu za Meku, i uz to još toliko."²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je zavolio Medinu i učinio je svetom i zaštićenom. El-Buhari prenosi od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medina je harem (zaštićena zona) odavde dovde, njeno drveće se neće sjeći niti će se u njoj ikakve vjerske inovacije uvoditi. Ko uvede u nju nekakvu vjersku inovaciju, neka je na njega Allahovo prokletstvo i prokletstvo meleka i svih ljudi."³

Medina Munevvera je stekla svojstvo prijestolnice islamske države od vremena kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njoj nastanio. Tako je bilo i za vremena prvih pravednih halifa. Taj grad je u tom periodu, a i poslije, imao najveći utjecaj na čitav svijet.

Plemena Evs i Hazredž su živjela u više urbanih skupina koje su sačinjavale njihove ogranke i potplemena.⁴

Većinom je u odnosima između ova dva plemena vladao mir, pa su se tako i međusobno ženili i udavali. Ali, ipak su ponekad izbijali ratovi, kao, naprimjer, poznati rat Bu'as.⁵ Također, jedan od najvažnijih demografskih elemenata u Medini Munevveri u vrijeme kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u nju su bile jevrejske skupine i plemena, ništa manje snažna i utjecajna od Evsa i Hazredža.⁶

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi dobio najbolje rezultate i zasnovao mirnodopsko građansko društvo otvoreno za sve koji žele dostojanstven

¹El-Buhari, Knjiga o vrijednostima Medine, 2/220.

²Muslim, Knjiga o hadžu, "Vrijednosti Medine", 2/10.

³"Sahihul-Buhari", Knjiga o vrijednostima Medine, hadis br. 1867.

⁴En-Nujejri, "Nihajetul-erb fi fununil-edeb", 1/311.

⁵"Sahihul-Buhari", poglavlje "Dolazak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu", 4/265.

⁶Pogledati: El-Hamed Muhammed Ibrahim, "Dijalog u Vjerovjesnikovom životopisu", Ministarstvo vakufa, Kuvajt, 1429. h. g., str. 187.

život, ophodio se na najbolji način prema ovoj realnosti. Poveznica islamskog vjerovanja među muslimanima bila je temelj pripadnosti, ali istovremeno, na osnovu poznate Medinske povelje, postavljeni su mostovi suživota i mira s ostalim stanovništvom, prvenstveno jevrejima.¹

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Ebu Ejjubovoj kući sve dok nije sagrađio džamiju i svoje odaje.

Ebu Ejjub je zadobio ovu počast i odliku koja će ga pratiti do Sudnjeg dana. Ashabi, radijallahu anhum, priželjkivali su da i oni dobiju istu počast, jer je njegova kuća nekoliko mjeseci bila stalno stanište Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mjesto silaska Objave i susreta vjernika s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Ejjubova i počast ensarija iskazana prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžirima predstavljale su Allahovu milost i satisfakciju za ono što su im mekanski idolopoklonici učinili u vidu protjerivanja i uzurpiranja njihovih kuća i imetaka u Meki. Ensarije na lijep način dočekuju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžire koji su došli s njim. Oni im nude svoje imetke. Ovaj ummet će do Sudnjega dana hvaliti Ebu Ejjuba el-Ensarija zato što je ukazao počast Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.²

Gradnja Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije

Jedan od prvih poduhvata Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pri dolasku u Medinu bio je određivanje mjesta buduće džamije. Njegova deva El-Kasva legla je na mjesto buduće džamije,³ a neki muslimani su na tom mjestu već bili klanjali. To je bio palmovik koji je pripadao dvojici dječaka siročadi, Suhejlu i Sehlju, koji su bili pod starateljstvom Es'ada b. Zurare. Kada je jahalica Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kleknula, rekao je: "Ako Bog da, ovo je to mjesto." Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ove dječake i pregovarao s njima o otkupu ovog mjesta kako bi na njemu napravio džamiju. Rekli su: "Mi ćemo ti to pokloniti, Allahov

¹ Eš-Šuajbi Ahmed Kaid, "Medinska povelja, sadržaj i značenja", Kitabul-ummeh, br. 110, Ministarstvo vakufa, Doha, Katar, 1426. h. g., str. 29.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/237; Ibn Hadžer, "El-Isabe", 1/402; Ez-Zehebi, "Životopisi velikana", 2/402.

³ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/237.

Poslaniče”, ali je on, sallallahu alejhi ve sellem, odbijao to prihvatiti kao poklon, da bi na kraju oni pristali na prodaju. Potom je na tom mjestu izgradio džamiju.¹

Interes Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je usmjeren na izgradnju džamije u kojoj će se samo Allah obožavati bez pripisivanja sudru-ga.² Također, nije htio uzimati ništa od imetaka te siročadi, kao ni od imetaka drugih, iako je on, sallallahu alejhi ve sellem, primao darove i poklone. Ali, u ovoj prilici ih nije prihvatio, već je naredio da se cijena izdvoji iz njegovog ličnog imetka, tako što je vrijednost procijenjena i naknada isplaćena. Ova džamija predstavlja prvi vakuf (zadužbinu) u islamu, a prvi vakif je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Kao što rekosmo, prvi poduhvat koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo bio je odabir mjesta za džamiju. Prva građevina koju je s muhadžirima i ensarijama izgradio bila je džamija Kuba na njegovom, sallallahu alejhi ve sellem, putu ka Medini. Potom je izgrađena Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, džamija u samoj Medini, i to u dva navrata: prvi put prve hidžretske godine nakon samog dolaska u Medinu, a drugi put sedme godine po Hidžri. Prva građevina je u odnosu na drugu bila manje površine i čvrstine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se zemlja poravna kako bi bila pristupačna za gradnju. On je lično učestvovao u podizanju džamije. Zajedno s ashabima ponavljao je određene stihove tokom radova, a i oni su s njim učestvovali u gradnji. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom prve gradnje džamije, koja je bila prije promjene kible (smjera okretanja u namazu), pročelje okrenuo ka Jerusalemu (Bejtul-Makdisu).

Džamija je uz izvjesno proširenje ponovno sagrađena nakon pohoda na Hajber.³

Granice Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije iz njegovog doba su poznate i označene zelenim oznakama, na kojima je to jasno ispisano. Posjetilac može vidjeti i pročitati ta obilježja koja ga obavještavaju o granicama prve džamije.

¹ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”. Tekst je, također, njegov, poglavlje “Hidžra Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u Medinu”, 4/254.

² Dr. Suad Mahir, “Džamije u Vjerovjesnikovom životopisu”, Generalni egipatski odbor za izdavaštvo, Kairo, 1987. g.

³ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/345; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/636.

Bratimljenje¹

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čvrsto je nastojao uspostaviti posebne veze među muslimanima kako bi, zbog prihvatanja islama i činjenja Hidžre, jedni druge potpomagali, jedni o drugima brigu vodili i međusobno nadoknađivali izgubljene imetke, porodice i prijatelje. Zbog toga se navodi da je bratimljenje među dijelom muslimana bio prvi poduhvat u Meki prije hidžre, a bratimili su se: Omer, Ebu Bekr, Talha b. Ubejdullah, Ez-Zubejr b. Avvam, Abdurrahman b. Avf, Osman b. Affan. Alija, radijallahu anhu, prilikom bratimljenja u Meki rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Allahov Poslaniče, ti si pobratimio svoje ashabe, s kime ću se ja bratimiti?” pa je odgovorio: “Ja sam tvoj brat.”²

Pošto su se muslimani nakon Hidžre stabilizirali u Medini, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio je muhadžire i ensarije. Prenosioci poime-nice navode svakoga ashaba i onoga s kime ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio. U većini slučajeva bratimljenje je bilo između ensarije i muhadžira.³ Također, bilo je situacija gdje su se muhadžiri bratimili s drugim muhadžirima, što se, vjerovatno, dešavalo u posljednjim etapama ili posebnim okolnostima, dok preovladava stav da je bratimljenje bilo između muhadžira i ensarija.

Poslanikovo sallallahu alejhi ve sellem, stupanje u bračni odnos s Aišom, radijallahu anha

Odabir Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena bila je milost od Allaha za samog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov ummet. Hatidža, radijallahu anha, kao supruga – u vrijeme kada je postojala potreba – bila je starija od njega, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Objava počela silaziti, ona mu je bila najbolji pomagač i podrška. Povjerovala je u njega, materijalno ga pomagala i pružala mu podršku. Davala mu je najbolja i najprikladnija mišljenja. Nema sumnje da je to bio gest posebne Allahove pažnje prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

¹ El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebno poglavlje “Kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio ashabe”, 4/267.

² Pogledati: Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/52; El-Belaziri, “Rodoslovi velikašana”, 1/270; opširnije pogledati: dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 1/240.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/505.

Aiša, radijallahu anha, bila je jedina djevica od svih njegovih žena. Bila je najmlađa, ali je imala i najbolje pamćenje. Uzvišeni Allah ju je pripremio za Svoga Vjerovjesnika, uputio je, kao i ostale majke vjernika, na veliki zadatak – memorisanje šerijata od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo prenošenje ummetu. Uzvišeni kaže: *“I pamтите Allahove ajete i mudrost, koja se kazuje u domovinama vašim; Allah je, uistinu Dobar i sve zna.”* (El-Ahzab, 34)

Aišine, radijallahu anha, zaruke bile su nedugo poslije Hatidžine, radijallahu anha, smrti. Ugovor o vjenčanju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u mjesecu ševvalu desete godine po poslanstvu, a s njom je stupio u bračni odnos tek u ševvalu prve godine po Hidžri.¹ O ovome ima različitih mišljenja.

Aišina, radijallahu anha, malodobnost je iz mnogih aspekata imala posebnu ulogu u njenom prilagođavanju prirodi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i odgoju. Čak i u bolesti u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro želio je da se Aiša, radijallahu anha, o njemu brine i da ostane kod njega, sve dok nije preselio, a glava mu je bila u njenom, radijallahu anha, krilu.²

Ona je, radijallahu anha, pamtila i usvajala znanje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, više od ostalih njegovih žena. Živjela je prilično dugo, tako da je podučila mnoge generacije ovog ummeta, muškarce i žene, sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bila je najdraža žena Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nije imala djece. Nazvana je Ummu Abdullah po sestriću Abdullahu b. ez-Zubejru, radijallahu anhu, jer je bila kćerka Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu. To joj je dalo priliku da ujedno preuzima znanje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i od svoga oca Ebu Bekra. Također, imala je priliku prisustvovati susretima Ebu Bekra s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u njenoj kući i na putovanjima.

Općepoznato je da su Aiša i, zapravo, čitava Ebu Bekrova, radijallahu anhu, porodica bili počašćeni ovim srodstvom, jer je ona, radijallahu anha, “supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovom i na budućem svijetu”, kao što se navodi u vjerodostojnom hadisu.³

¹ Et-Taberi, “Historija”, 1/340.

² Pogledati: “Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt” u ovoj knjizi.

³ Pogledati mnogobrojne detalje o ovome događaju kod imama Ez-Zehebija u “Životopisi velikana”, 1/135, u biografiji Aiše, radijallahu anha.

Razvoj Medine i njenog društva

Islam je dostavljen ljudskim zajednicama kako bi im na prvom mjestu omili pokornost Bogu i ispovijedanje monoteizma, a zatim ih podigao na visoke stepene počasti, učvrstio red, podigao produktivnost, sačuvao okolinu i zemlju od nereda te ih gradio onako kako dolikuje čovječanstvu. Medina je bila najbolji primjer toga jer ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uredio različitim zakonima, organizacijskim i civilnim poslovima. Sve to je bio razlog da uđu u utrku u produktivnosti i revnosti, napuštajući inferiornost i oslanjanje na druge, što je postalo sasvim jasno obilježje Medine, koja se nakon blagoslovljene Hidžre Vjerovjesnika počela razvijati i mijenjati. Na početku su uvedene neke, po vanjštini simbolične stvari, koje su imale ogromnu važnost, kao naprimjer:

Promjena imena grada

Medina je kod Arapa prije islama bila poznata kao Jesrib, što je označavalo “prijekor” ili “pokudu”.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezirao je ovaj naziv i naredio da se promijeni u El-Medina.¹

Poznato je da naziv Medina označava civilizaciju, kulturu i stabilnost, kao i sve ono što iz toga proistječe u vidu nauke, rada, reda, pravednosti i svega što se može vezati za civiliziranost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao je Medinu i drugim imenima, poput Taba (Lijepa), Tajjiba (Mirisna), El-Mubareka (Blagoslovljena), El-Mušereffa (Časna), Darul-iman (Dom vjernika), El-Hasina (Utvrđena). Sva ova imena nosila su prizvuk optimizma, lijepih pogleda i prefinjenosti naziva.²

¹ Pogledati: Er-Rifai, “Hadisi o vrijednosti Medine”, str. 301.

² Er-Rifai, “Hadisi o vrijednosti Medine”, str. 305.

Ljubav prema Medini i njeno proglašenje svetom (zabranjenim područjem)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je čvrsto da Medini dodijeli posebnu svetost. Označio je granice i uputio dovu za nju, što se navodi u predaji kod imama El-Buharija u njegovom "Sahihu" da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim je Meku proglasio svetom i uputio dovu za njene stanovnike, a i ja Medinu, između ova dva pustinjska kamenjara, proglašavam svetom."¹ Također je molio Uzvišenog Allaha riječima: "Allahu naš, omili nam Medinu kao što si nam omilio Meku ili još više."² Nema sumnje da je ljubav prema nekom mjestu motiv da se ono posebno čuva, pazi i u njemu stalno boravi.

Također, zakoni koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdao za čuvanje okoline i prirodnog života u Medini navedeni su u njegovim riječima: "Ibrahim je Meku proglasio svetom, a ja Medinu proglašavam svetom, ona je između ove dvije kamene pustinje zabranjena i čitava je zaštićeno područje. Njeno rastinje se neće sjeći, divljač proganjati, izgubljena stvar uzimati, osim za onoga ko to javno objavi. Njeno drveće se neće sjeći, osim onoliko koliko čovjek može nahraniti svoju devu. U njoj se neće nositi oružje za borbu."³

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Područje između dvije kamene pustinje u Medini učinjeno je zabranjenim mojim jezikom." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je u pleme Benu Harise i rekao: "Mislim da ste vi, Benu Harise, izašli iz zabranjenog područja", a potom se okrenuo i rekao: "Zapravo, vi ste u njemu."⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posebno je pohvalio stanovnike Medine, one koji u njoj žive, koji u njoj traže utočišta i mjesto hidžre. Rekao je: "Iman će naći sigurno utočište u Medini kao što zmija nalazi sigurno utočište u svojoj rupi."⁵

U jednom dužem hadisu Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalog rekao: "Medina im je najbolja, kada bi oni znali."⁶

¹"Sahihul-Buhari", Knjiga o pohodima, poglavlje "Uhud je brdo koje nas voli i koje mi volimo", 4/40.

²Iz hadisa koji prenosi El-Buhari u svome "Sahihu", br. 3926; Muslim u svome "Sahihu", br. 1376.

³Iz predaje kod imama Ahmeda u "Musnedu", 1/119.

⁴Prenosi El-Buhari, poglavlje "Medinski harem", 2/221.

⁵Prenosi El-Buhari i Muslim. Pogledati izvore kod Er-Rifajja, "Hadisi o vrijednosti Medine", str. 32.

⁶Iz predaje koju prenosi El-Buhari, hadis br. 1875; Muslim, hadis br. 1387; Imam Malik u "El-Muvetti", 2/888.

Povećanje stanovništva

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je uvećati broj stanovnika u Medini ženidbom vjernika i udajom vjernica. Tako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ostalim muslimanima obradovao prvom muhadžirskom novorođenčetu poslije Hidžre – Abdullahu b. ez-Zubejru.¹ Navode se kur'anski ajeti koji naređuju čuvanje potomstva i potvrđuju da opskrba djeci preko njihovih roditelja dolazi od Allaha. Uzvišeni kaže: *“Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine, i njih i vas Mi hranimo, jer je ubijati njih doista veliki grijeh.”* (El-Isra, 31) Također, navode se i različite Vjerovjesnikove naredbe koje potvrđuju važnost uvećavanja broja muslimana uz lijep odgoj i pripremu. Tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Ženite umilne rotkinje, jer ću se ja vašim brojem ponositi pred drugim narodima na Sudnjem danu.”*²

Prvi popis stanovništva u islamu bio je u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zabilježeno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Zapišite mi one koji su prihvatili islam.”* Huzejfe b. el-Jeman je rekao: *“Popisali smo hiljadu petsto muškaraca.”*³ Ovim popisom se pridala posebna i direktna pažnja saznanjima o ljudskim potencijalima, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upućivao je svaku osobu na ono za što je bila sposobna.

Poznato da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao na preseljenje u Medinu. Uprkos tome, nastojao je kontrolirati situaciju da ne izađe iz zacrtanih granica, a Medina se dovede u stanje anarhije, te se napravio poremećaj u njenoj demografskoj slici. Zato, kada su neka plemena prešla na islam i sva se u potpunosti željela preseliti u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da se zadrže u svojim krajevima, da jedni od drugih uče i da budu spremni prihvatiti njegove naredbe.⁴

Također, preseljenje je zaustavljeno nakon osvajanja Meke,⁵ što nam govori o nastojanju održavanja demografskog balansa u Medini i drugim mjestima.⁶

¹“Sahihul-Buhari”, hadis br. 3909, knjiga “Vrline ensarija”, poglavlje “Hidžra Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu”; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 152.

²Prenosi ga imam Ahmed u svome “Musnedu”, 3/245.

³El-Huzai, “Tahridžu-delalat es-sem’ijje”, str. 230.

⁴Pogledati: Amr b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/482–488.

⁵Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 347; Amr b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/483.

⁶Pogledati: “Sahihul-Buhari”, 3405–3407, poglavlje 54, koje dolazi poslije poglavlja “Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, boravak u Meki za vrijeme njenog oslobođenja”.

I ne samo to, raspoređenost stanovništva u samoj Medini bila je od izuzetne važnosti. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sagradio džamiju, a ensarije saznale za njenu vrijednost, kao i vrijednost namaza u njoj, pleme Benu Seleme željelo je napustiti svoja staništa na obroncima Medine i približiti se svojim kućama Poslanikovoju, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji. Ali, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to nije preferirao, što se prenosi u predaji od Enesa, radijallahu anhu: “Pleme Benu Seleme htjelo se preseliti blizu džamije, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezirao je da se dijelovi Medine ostavljaju nenaseljenim govoreći: “O Benu Seleme, zar nećete računati na nagradu za svoje korake ka džamiji!”, pa su ostali živjeti u svojim mjestima.¹

Moralni progres

Povećanje broja stanovnika bez posvećivanja pažnje kvalitetu i određenim standardima ne donosi nikakvu korist. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao da svaki musliman pojedinačno, bez ispoljavanja oholosti, shvati svoju odlikovanost, poseban nivo i poziciju u društvu, a u kontekstu poniznosti Allahu, pokornosti Njemu, blagosti prema muslimanima i samilosti prema svima ostalima. Stoga je potrebno od prvih dana života, počevši od imena koje se nadijeva, hraniti i ojačavati moralni duh pojedinaca, u ljudskoj duši graditi povjerenje i ojačavati psihičko stanje ljudi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao je na davanju najljepših imena,² a posebno promjeni imena s neprikladnim značenjima u ljepša, kao i ružnih nadimaka u one lijepe. On, sallallahu alejhi ve sellem, za svoga života učestvovao je u nadijevanju imena za nekoliko novorođenčadi, npr. Abdullaha b. ez-Zubejra³, Hasana i Husejna, sinova Alije b. Ebi Taliba, i druge djece koja su poslije Hidžre rođena u Medini. Također, promijenio je imena nekih ashaba.⁴

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je omladini i ostalim ljudima moralni podsticaj tako što ih je zvao po najljepšim imenima i nadimcima. Malodobnom djetetu bi govorio: “O sinčiću” i davao bi im nadimke. Malog brata Enesa b. Malika zvao je riječima: “O Ebu Umejre.” Sve su ovo primjeri za pojedinca, a kada je riječ o cjelokupnom ummetu Muhammeda, sallallahu

¹Prenosi El-Buhari, Knjiga o vrijednostima Medine, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pokuda ostavljanja Medine nenaseljenom”, br. 1887.

²Pogledati: dr. Adnan el-Vezzan, “Enciklopedija ljudskih prava u islamu”, 5/35.

³Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 153; pogledati predaju kod El-Buharija u “Fethul-Bariju”, 15/104.

⁴Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 4/245. Biografija Džuala b. Surake ed-Damerija.

alejhi ve sellem, Uzvišeni Allah za njega kaže: *“Vi ste najbolji narod koji se ikada pojavio: tražite da se čini dobro, a odvrćate od zla, i vjerujete u Allaha!”* (Ali Imran, 110) On je cijeli ummet podučavao međusobnoj ljubavi, kao i ljubavi prema cijelom svijetu i samilosti prema svakome živom biću.

Naučni progres

Islam od početka objave Kur’ana, odnosno prvih ajeta koji su objavljeni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji nije znao čitati i pisati, dolazi s napomenom o učenju i pisanju. Uzvišeni kaže: *“Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna.”* (El-Alek, 4–5)¹

Ova objava je došla u vrijeme kada su među Arapima vladali neznanje, nepismenost, legende i mitovi, a koje nije moguće usporediti s ostalim susjednim državama i narodima, niti s kršćanskim i jevrejskim zajednicama u arapskim područjima.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je u Medini na znanje i podučavanje.² Nema sumnje da je to ostavilo poseban utjecaj na medinsko društvo i njegov naučni progres. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, okupljanja i sastanci su bili naučnog karaktera.

Ashabi su čitali riječi Uzvišenog: *“O vjernici, kad vam se kaže: ‘Načinite mjesta drugima tamo gdje se sjedi’ – vi načinite, pa i vama će Allah mjesto načiniti; a kad vam se rekne: ‘Dignite se’ – vi se dignite, i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. A Allah dobro zna ono što radite.”* (El-Mudžadele, 11)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je glavni učitelj u Medini koji je podučavao ljude Kur’anu, propisima vjere, općim pravilima, zakonu i vjeron zakonu života.

Imam El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebnu cjelinu koju je nazvao Kitabul-ilmu (Knjiga o znanju).³ U njoj je naveo pedeset i tri poglavlja kroz mnogobrojne hadise i tumačenja različitih ajeta, poput riječi Uzvišenog: *“Zar je takav kao onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tlo i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara*

¹Za više informacija pogledati knjigu: El-Harbi Muhammed b. Ahmed, “Ikre’ bismi rabbike”, Književni klub Džazan, 1422. h. g.

²Za šire saznanje o ovome pogledati knjigu: El-Vekil Muhammed es-Sejjid, “Naučni pokret u doba Poslanika i njegovih prvih halifa”, Darul-mudžtemea, Džidda, 1406. h. g.

³“Sahihul-Buhari”, Knjiga o znanju (treća knjiga), u kojoj imaju pedeset i tri poglavlja, hadisi br. 59–134.

svoga...? Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!'" (Ez-Zumer, 9)

I riječi: *"Pitaju te o duši. Reci: 'Duša je nešto što – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja.'"* (El-Isra, 85)

Također, riječi Uzvišenog: *"I ljudi i životinja i stoke ima, isto tako, različitih vrsta. A Allaha se boje od robova Njegovih učeni. Allah je, doista, Silan i On prašta."* (Fatir, 28)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Zavidnost nije zavidnost u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao imetak koji troši na putu istine i čovjeku kojem je Allah dao mudrost kojom sudi i druge njoj podučava."¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao bi onome ko je nešto naučio da poduči i druge. Podsticao je izaslanstvo plemena Abdul-Kajs da educiraju svoj narod govoreći im: "Vratite se svojim sunarodnjacima i podučavajte ih."²

Pismenost u Medini prevashodno je bila koncentrirana kod jevreja, koji su poznavali čitanje i pisanje, te svoju djecu tome podučavali na način danas poznat kao škole.³ Značaj su pridavali hebrejskom pismu, na kojem su pisali i arapski jezik. Neki pripadnici plemena Evs i Hazredž su učili kod jevreja.⁴

Muslimani su znali za vrijednost pismenosti i prije Hidžre, jer je Fatima kćerka El-Hattabova s mužem Sejjidom b. Zejdom u Meki učila suru Taha s lista koji su zajedno s Habbabom b. el-Erettom ispred sebe čitali. Zbog toga je Omer b. el-Hattab prilikom dolaska u njihovu kuću otkrio da su prihvatili islam.⁵

Ubade b. es-Samit je one koji su obitavali na sofi podučavao čitanju i pisanju.⁶

Poslije završetka Bitke na Bedru Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je od skupine zarobljenih kurejšijskih mušrika koji su znali čitati i pisati i koji nisu imali dovoljno imetka da se iskupe iz zarobljeništva da svaki od njih po desetoricu medinskih mladića poduči čitanju i pisanju, za što bi bio oslobođen iz zarobljeništva.⁷ Tada se skupina ensarijskih mladića podučila čitanju i pisanju.

¹"Sahihul-Buhari", hadis br. 73.

²Prenosi El-Buhari u "Sahihu", hadis br. 87.

³Muhammed El-'Id el-Hatravi, "Medina u predislamskom periodu", str. 99.

⁴Pogledati: Mustafa el-E'azumi, "Vjerovjesnikovi pisari", El-Mektebetul-islamijj, Bejrut, 1401. h. g.

⁵Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/345.

⁶Dr. Ekrem el-Umeri, "Građansko društvo u doba Vjerovjesnika", prvi dio, str. 96.

⁷Pogledati: "Bitka na Bedru" u ovoj knjizi.

Vjerovatno se kasnije insistiranje na pisanju Kur'ana i sunneta, koje je počelo još u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smatralo jednim od najvažnijih razloga što su stanovnici Medine savršeno znali pisati. Isto se odnosilo i na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, pisare koji su učestvovali u pisanju pisama njegovim namjesnicima i svjetskim vladarima. Tih pisama ukupno je bilo otprilike šezdeset.¹

Obzir prema tuđim pravima i njihovom nužnom dokumentiranju smatrali su se važnim motivom za zapisivanje. Na to nam ukazuje najduži ajet u Kur'ani-kerimu, poznat pod imenom "Ajet o dugu". Uzvišeni kaže: *"O vjernici, kada jedan od drugoga pozajmljujete do određenoga roka, zapišite to. Neka jedan pisar između vas to pravedno napiše i neka se pisar ne susteže napisati onako kako ga je Allah poučio! Neka on piše, a neka mu kazuje dužnik! Neka se boji Allaha, Gospodara svoga, i ništa od toga neka ne izostavi! A ako je dužnik umno ograničen ili slab, ili ako nije u stanju kazivati, onda neka diktira njegov staratelj i to pravedno! I uzmite dva svjedoka između vas, pa ako ne nađete dva muškarca, onda jednog muškarca i dvije žene s kojima ste kao svjedocima zadovoljni. Ako jedna od njih dvije pogrešno šta kaže, neka je druga podsjeti. I neka se svjedoci ne suzdržavaju ako budu pozvani da ne dođu. Neka vam ne bude mrsko da to zapišete s rokom vraćanja, bio dug mali ili veliki! To vam je kod Allaha ispravnije i za svjedočenje jače, i da ne sumnjate bolje, izuzev ako je riječ o svakodnevnoj trgovini koju obavljate među vama, jer onda vam nije grijeh da to ne zapišete! Uzmite svjedoke i kada kupoprodaju zaključujete, i neka ne bude oštećen ni pisar ni svjedok! A ako to učinite, onda je to vaš grijeh! I bojte se Allaha i Allah će vas poučiti. Allah sve dobro zna!"* (El-Bekara, 282)

Poznato je da su neke žene znale pisati i da su ih tome podučavale druge žene u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovatno je to bilo na podsticaj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Šifai kćerki Abdullahovoj, koja je pripadala kurejšijskom potplemenu Benu Adijj b. Ka'b, te je prešla na islam i učinila hidžru u Medinu, rekao: "Zar nećeš podučiti Hafsu rukji protiv rana koje se pojavljuju na slabinama kao što si je podučila pisanju?"²

¹ Pogledati: Mustafa el-E'azumi, "Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, pisari", str. 179; Muhammed Hamidullah, "Politički dokumenti iz perioda Vjerovjesnika i pravednog hilafeta"; Ahmed Abdurrahman 'Isa, "Pisari Objave", Darul-liva, Rijad, 1400. h. g.; Džemaluddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ebu Hadide, "El-Misbahu el-mudi' fi kuttabin-nebijj".

² Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/24.

Bilo je i drugih žena u periodu Vjerovjesnika u Medini koje su podučavale čitanju i pisanju.¹ Mi znamo da je podsticaj na traženje nauke i učenje, koji se navodi u Vjerovjesnikovom sunnetu, a prije toga i Kur'ani-kerimu, nije posebnost muškaraca bez žena, već se odnosi na čitav ummet, sve njegove segmente, životne dobi i kategorije.

Predodžba o broju pisara u Medini, prije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre i povećanje njihovog broja otprilike četiri godine poslije daje nam ispravan utisak o proširenosti pismenosti u Medini pod direktnim utjecajem i inicijativom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovatno se broj pisara utrostručio ili učeterostručio. Nema sumnje da su čitanje i pisanje prva sredstva za stjecanje znanja, na što se ukazuje u prvim ajetima objavljenim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže: *“Čitaj, u ime Gospodara tvoga Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška. Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna.”* (El-Alek, 1–5)

U isto vrijeme potrebno je potvrditi Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, stanje, jer njegovo nepoznavanje čitanja i pisanja je, ustvari, jedna od nadnaravnosti islama: *“Ti prije nje nijednu knjigu nisi čitao, a nisi je ni desnom rukom svojom pisao, inače, posumnjali bi oni što laži govore.”* (El-Ankebut, 48)

Društveni razvoj

Medinsko društvo prije islama i hidžre Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je poput svakog arapskog predislamskog društva kojim su vladali plemenski običaji i tradicija, od kojih su mnogi nastali iz neznanja, a neki su bili i lijepi.

Gdje god bi se našao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poslan kao milost svim svjetovima, tu bi se našli visok moral i pohvalna svojstva s kojima je došao. Uzvišeni Allah je htio da se te osobine prošire među ljudima. Tako su u medinskom društvu društvene promjene sve više uzimale maha.

Medinjani su se društveno uvezali i precizirali odgovornosti,² širili svijest o davanju sadake, materijalnoj podršci potrebnima i siromašnima. Podržali su princip društvene solidarnosti, bilo da je riječ o muhadžirima i ensarijama ili potrebnima među ostalim muslimanima. Zapravo, uz Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smjernice o čestitosti i neovisnosti o drugima, davali

¹ Pogledati: Abdulaziz el-Umeri, “Profesije i zanati u Hidžazu u vjerovjesničkom periodu: čitanje i pisanje”, str. 35.

² Harekat Ibrahim, “Politika i društvo u doba Vjerovjesnika”, Darul-afaki el-džedide, Maroko, 1409. h. g./1989. g., str. 237.

su milostinju i bili dobrotivi prema nemuslimanima. Uzvišeni kaže: *“I oni u čijim imecima bude određen dio za onoga koji prosi i za onoga koji ne prosi.”* (El-Mearidž, 24–25)

Također, bilo je i izvora prihoda koji su vodili moralnom i društvenom neredu, a protiv kojih se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, borio, poput prostitucije koju je islam kategorički zabranio i za nju izrekao teške sankcije. Prostitucija, odnosno blud, jedan je od najopasnijih oblika društvenog nereda, zatiranja rodoslovlja, nedozvoljenog upražnjavanja seksualnih poriva, širenja psihičkih bolesti, zapostavljanja porodične odgovornosti i kidanja rodbinskih veza. Uzvišeni Allah u Kur'anu navodi strogi prijekor za one koji se bave bludnim radnjama: *“I koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju”* (El-Mu'minun, 6)

Uzvišeni je supružnicima dao određena prava, naredio im je međusobno poštovanje, lijep međusobni odnos, ljubav, samilost, obostrano dobročinstvo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijenio je to u ophođenju prema svojim suprugama i bio je živi primjer kako se u ovim pitanjima treba ponašati.¹

Također, veliki porok u tadašnjem društvu bilo je vino (alkoholna pića). Ubrajalo se u izvor ponosa kod Arapa uprkos tome što je izazivalo različite probleme. Islam je alkoholna pića postepeno zabranjivao sve dok njihovo konzumiranje nije proglašeno velikim grijehom.² Tako se ponašanje mnogih poslije njihove zabrane uveliko promijenilo.

Islam je došao da uveća i ojača društvene veze. Tako rodbinske odnose tretira kao najveći ibadet (način približavanja Uzvišenom Allahu), poput praćenja stanja rodbine i dobročinstva prema njima, a trošenje na njih – ukoliko se ovakva djela rade u skladu s islamskim monoteizmom i pravednošću – jedan je od najvećih načina za postizanje nagrade. Uzvišeni Allah kaže: *“Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje. I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli, jer Allah zna ono što radite.”* (En-Nahl, 90–91)

Uzvišeni je, također, dobročinstvo prema roditeljima učinio šerijatskom obavezom usko vezanom za pokornost i približavanje Njemu. On kaže:

¹ El-Kemedani Edib, “Umijeće Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ophođenja u bračnom životu”, Daru bešair el-islamije, Damask, 1425. h. g., str. 17.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pićima, poglavlje “Uistinu su vino, kocka, kumiri i strelice za gatanje prljavo šejtanovo djelo”, hadisi br. 5575–5602.

“Gospodar tvoj zapovijeda da samo Njemu robujete i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: ‘Uh!’ – i ne zabranjuj im (ono što ne voliš da čine), i obraćaj im se riječima poštovanja punim.” (El-Isra, 23)

Uzvišeni je lijep odnos prema susjedima učinio šerijatskom obavezom. On kaže: *“I Allahu ibadet činite i ništa Mu ne pridružujte, a roditeljima činite dobro, i rođacima, i siročadima, i siromasima, i komšiji bližnjem, i komšiji daljnjem, i drugu pored sebe, i putniku, i onome koji je u vašem posjedu! Allah, doista, ne voli one koji se ohole i hvališu!”* (En-Nisa, 36)

Isto tako, saradnju u dobročinstvu i bogobojažnosti učinio je općom društvenom karakteristikom. On kaže: *“O vjernici, ne omalovažavajte Allahove obrede hadža, ni sveti mjesec, ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene, ni one ljude koji su krenuli ka Časnoj Kabi želeći od Gospodara svoga obilje i zadovoljstvo. A kada obrede hadža obavite, onda loviti možete. I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup El-Mesdzidul-Haramu, nikako ne navede da ih napadnete! Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i bogobojažnosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha jer Allah strašno kažnjava.”* (El-Maide, 2)

Sve su ovo bili poduhvati radi jačanja društvene kohezije, reforme medinskog društva nakon Hidžre, njegovog progressa, međusobne pažnje i oprosta.¹ Uzvišeni kaže: *“...i za one koji se odupiru kada ih pogodi ugnjetavanje. A kazna za zlo jeste slično zlo, a onoga koji oprost i izmiri se Allah će nagraditi; On, uistinu, ne voli one koji nepravdu čine.”* (Eš-Šura, 39–40)

Uz to, postoje i opće preporuke vezane za moral, lijepo ophođenje i udaljavanje od nezalica. Uzvišeni kaže: *“A robovi Svemilosnog su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih nezalica oslove, odgovaraju: ‘Mir vama!’”* (El-Furkan, 63)

Uzvišeni kaže: *“...i oni koji ne prisustvuju laži i nevaljalštini, i koji, prolazeći pored besmislica, prolaze dostojanstveno.”* (El-Furkan, 72)

Također, naredio je da se uzvrati na lijep način u nuždi. Uzvišeni kaže: *“Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati.”* (Fussilet, 34)

Visoki moral učinio je uzvišenim ciljem za pojedinca i društvo.

Uzvišeni kaže: *“O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne*

¹Napisano je više djela o društvenim promjenama u Medini kroz životopis Vjerovjesnika. Jednu takvu napisao je Hanan el-Lehham “Upute iz Vjerovjesnikovog životopisa za društvene promjene”, Darul-fikr, Bejrut – Damask, 1423. h. g.

kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O kako je ružno grješničko ime nakon vjerovanja! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu. O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga – a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha, Allah, zaista, prima pokajanje i Milostiv je.” (El-Hudžurat, 11–12)

Ljude je učinio jednakima, kao što su jednaki zupci na češlju i među njima nije napravio nikakvu razliku. Kur'an je proklamirao jedinstveno porijeklo cijelog čovječanstva. Uzvišeni kaže: *“O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili da biste se upoznali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji; Allah, uistinu sve zna i nije Mu skriveno ništa.”* (El-Hudžurat, 13)

Zabranio je oholost i nadmenost u odnosu prema drugima. Uzvišeni kaže: *“I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi Zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog.”* (Lukman, 18)

Dobrobit društva i zemlje u općem smislu učinio je općim ciljem svakog muslimana. Uzvišeni kaže: *“I ne pravite nered na Zemlji, kad je na njoj red uspostavljen, a Njemu se molite sa strahom i nadom; milost je Allahova doista blizu onih koji dobra djela čine.”* (El-Araf, 56)

Savjetovanje istinom i strpljenje u istini učinio je humanom obaveznom naredbom. Uzvišeni kaže: *“Tako mi vremena, čovjek je na gubitku, doista, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.”* (El-Asr, 1–3).

Isto tako, svi islamski ibadeti (obredoslovlja) motiv su za lijepo ponašanje i vrijednosti, a zabranjuju razvrat i grijeh, kao što u te ibadete spada namaz. Uzvišeni kaže: *“Kazuj Knjigu koja ti se objavljuje i obavljaj namaz – namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno; a Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega! – A Allah zna šta radite!”* (El-Ankebut, 45)

Ove društvene vrijednosti u Medinu su došle nakon preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. One su donijele društveni progres koji ljudska historija nije poznavala.

Zdravstveno-higijenski progres

Prije dolaska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stanovnici Medine su patili od većeg broja zdravstvenih i higijenskih problema. Neki su bili vezani za samo podneblje Medine, a posebno se to odnosilo na groznicu koja se širila među stanovništvom zbog većeg broja farmi i odvoda, od kojih su se pravile bare. Allahov

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je dovu Allahu: "Allahu naš, omili nam Medinu kao što si nam omilio Meku ili još više. Allahu naš, blagoslovi nam u našem sa'u i muddu, i učini je zdravim podnebljem za nas, a njenu groznicu prenesi u El-Džuhfu."¹ Iz ove dove jasno se razumije da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio brigu o zdravstvenom stanju Medine i njenih stanovnika.

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je oboljeti poput ostalih ljudi.² Podsticao je ljude na liječenje³ i traženje lijeka riječima: "Allah nije dao nijednu bolest a da za nju nije dao i lijek."⁴

On se, sallallahu alejhi ve sellem, koristio medicinom u kontinuitetu. Potvrđivao je opravdanost prirodnog liječenja, npr. medom i sl. Navodi se da je rekao: "Lijek je u tri stvari: čaši meda, kupici hidžame i prženju rane vatrom (kauterizacija), a ja svoj ummet odvraćam od prženja rane vatrom."⁵

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zauzeo je kategoričan stav prema legendama, bajkama i mitovima koji navodno uzrokuju psihičke i fizičke bolesti, poput sujevjerja, te pesimizam. Ljudima je potvrdio ispravnost optimističnosti, naređivao je upotrebu nekih biljaka za liječenje, poput čurekota i sl.⁶

Kada je riječ o pitanjima preventivne medicine, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je njene temelje riječima: "Kada čujete da se u nekom području pojavila kuga, nemojte u njega ulaziti, a kada se desi u području u kojem ste vi, onda nemojte iz njega izlaziti."⁷ Također, postavio je važne temelje za zdravlje, liječenje i preventivnu medicinu putem apstinencije od hrane, nepretjerivanja u jelu, obaveznog i dobrovoljnog posta. Tako je rekao: "Ne može čovjek napuniti goru posudu od svoga stomaka. Čovjeku su dovoljni mali zalogaji koji će ga održati uspravnim, a pošto već to mora činiti (jesti), neka trećinu stomaka ispuni hranom, trećinu pićem, a trećinu ostavi za disanje."⁸

¹ Prenosi El-Buhari, Knjiga o vrijednostima Medine, 2/225.

² Pogledati: Munis Husejin, "Historija zdravstvenog stanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: serijal Ikra", Darul-me'arif, Kairo, 2000. g.

³ Pogledati: El-Fejruzabadi Ebu Tahir Medžduddin Muhammed b. Jakub, valorizacija Ahmed Abdurrahim es-Sajih i Omer Hamza iz biografije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nazvane "Putovanje sreće", Merkezul-kitab, 1417. h. g., str. 228.

⁴ Prenosi El-Buhari u "Sahihu", "Fethul-Bari", 21/250.

⁵ Prenosi El-Buhari u "Sahihu", Knjiga o medicini, poglavlje "Ono što je spomenuto o kugi", 7/20; pogledati komentar kod Ibn Hadžera, "Fethul-Bari", 21/342.

⁶ Pogledati: Ibnul-Kajjim, "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, medicina", str. 229.

⁷ "Sahihul-Buhari", "Fethul-Bari", 21/303.

⁸ Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/68.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrđivao je potrebu pozivanja ljekara za bolesne, kao što se desilo S'adu b. Ebu Vekkasu kada je obolio na Oprosnom hadžu.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je ispravno učenje kur'anskih rukji i dova.

U njegovom vremenu podignuta je prva bolnica u islamu kada je Rufejda, radijallahu anha, iz plemena Eslem prilikom Bitke na hendeku podigla šator u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem je liječila ranjenike.² U taj šator je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio S'ada b. Muaza nakon što je ranjen u toj bici. Rekao je: "Smjestite ga u Rufejdin šator da mi je blizu obilaziti ga."³

Također, Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute o čistoći i češćem kupanju dale su doprinos u smanjenju broja bolesti i njihove epidemije.

Njegove, sallallahu alejhi ve sellem, preporuke o čistoći hrane, njenom čuvanju i prekrivanju imale su veliku ulogu u očuvanju javnog zdravlja čovjeka.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je na obrezivanje muškaraca i druge praktične radnje koje su doprinosile smanjenju bolesti i njenih prijenosnika. On je rekao: "Pet stvari spadaju u prirodu čovjeka: obrezivanje, uklanjanje dlaka oko stidnih mjesta, rezanje noktiju, uklanjanje dlaka ispod pazuha i skraćivanje brkova."⁴

Napisane su mnogobrojne knjige o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, medicini koje se temelje na predajama iz njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta.⁵

Te smjernice ostavile su u generalnom smislu pozitivan trag na Medinu Munevveru. Njeni stanovnici su ih prihvatili i primjenjivali u javnom i privatnom životu. Iako su one bile upućene ummetu u općem smislu, medinsko društvo u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatilo ih je, te im, prije drugih, dalo novu dimenziju. Ovo društvo dalo je doprinos zdravstveno-higijenskom progresu, koji je počeo od trenutka dolaska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i čiji utjecaj i danas postoji i postojat će sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i one na njoj.

¹ Ibn Sa'd, 3/147, i El-Buhari, 4409.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/238; Ibn Hadžer, "El-Isabe", 4/303; Et-Taberi, "Historija", 3/673.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/238.

⁴ "Sahihu Muslim", 1/152.

⁵ Pogledati: Ibnul-Kajjim, "Vjerovjesnikova medicina"; Ez-Zehebi, "Vjerovjesnikova medicina"; Ibn Dželdžel, "Tabekatul-etibba"; Ibn Ebu Usajbia, "Tabekatul-etibba".

Ekonomski progres

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je produktivan još od djetinjstva. Kako bi nešto zaradio i pomogao svoga amidžu Ebu Taliba u odgoju i podizanju njegove djece, čuvao je stada stanovnika Meke za naknadu u novčićima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Allah nije poslao nijednoga vjerovjesnika a da nije čuvao stada (ovaca).” Upitali su: “Allahov Poslaniče, zar i tebe?” pa je rekao: “Ja sam čuvao stada stanovnicima Meke za novčiće.”^{1 2} Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostigao punoljetstvo, Hatidža, radijallahu anha, unajmila ga je da trguje njenim imetkom.³ Tako je obavio mnogobrojna putovanja radi trgovine.

Jedna od izreka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja podstiče na rad i produktivnost glasi: “Niko neće pojesti bolju hranu od one koju bude stekao svojim radom. Allahov vjerovjesnik Davud, alejhi selam, jeo je hranu koju je stjecao svojim radom.”⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, navodio je ashabima primjere vjerovjesnika koji su imali svoje poslove, profesije i koji su bili produktivni. Govorio je: “Zekerijjah, alejhi selam, bio je stolar.”⁵

U literaturi hadiskih učenjaka navode se različita poglavlja ispunjena vjerovjesničkim hadisima koji podstiču na zaradu, produktivnost i rad. Jedno od tih poglavlja spominje El-Buhari pod naslovom “Čovjekova zarada od vlastitog rada”.⁶

Također, kod Ibn Madže spominje se poglavlje “Podsticaj na zarađivanje”,⁷ a kod Ed-Darimija poglavlje “Zarada i samostalan rad čovjeka”.⁸

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosio se prema poduzetnicima i radnicima u Medini na motivirajući način. Odazivao bi se na krojačev poziv na jelo.⁹

¹ Novčići spomenuti u ovom hadisu su “kirati”, koji predstavljaju dijelove zlatnog dinara. Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 10/5.

² Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, 3/48, poglavlje “Čuvanje stada stoke za novac”, hadis br. 2262.

³ Pogledati: “Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ženidba s Hatidžom i njen životopis” iz ove knjige.

⁴ Prenosi El-Buhari u svome “Sahihu”, poglavlje “Čovjekova zarada od vlastitog rada”, hadis br. 2072.

⁵ “Sunen” Ibn Madže, 2/773.

⁶ “Sahihul-Buhari”, Knjiga o kupoprodaji, hadisi br. 2070–2075.

⁷ “Sunen” Ibn Madže, 2/771.

⁸ “Sunen” Ed-Darimija, 2/247.

⁹ “Sahihul-Buhari”, 3/13.

Svoga sina Ibrahima bi ostavljao na dojenje kod kovačeve žene.¹ Svi ovi i drugi postupci imali su ulogu u promjeni pogleda stanovnika Medine i drugih prema nekim profesijama i zanimanjima koja su se smatrala prezrenim i drugorazrednim, kao što je profesija kovača i sl.²

Različiti islamski zakoni koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijenio dali su doprinos u podizanju produktivnosti u Medini i ekonomskog rasta u svim aspektima.

Dozvola stupanja u borbu

Poznato je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svim stvarima i djelatnostima usko vezanim za vjeru i islamsko zakonodavstvo isključivo primao naredbe i dozvole od Uzvišenog Allaha. Stupanje u borbu pod imenom vjere je jedna od najopasnijih stvari. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi od početka njegove misije u Meki izlagani su najgorim vrstama uznemiravanja i mučenja. Izlagani su iskušenjima zbog Allahove vjere. Uzurpirani su im imeci, a nekima oduzeti životi. Neki su pritvoreni, a neki protjerani bivajući prisiljeni da ostave svoje domove i imetke u Meki i presele se u Abesiniju ili, naposljetku, u Medinu.³ Uprkos svim ovim okolnostima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozivao je u Meki svoje drugove na strpljenje, podnošenje tegoba i iščekivanje nagrade od Allaha. Podsjećao ih je na vjernike iz prijašnjih naroda, mučenja i ubijanja koja su doživljavali, a istovremeno otvarao im je srca za nadu i radosne vijesti da će se islam proširiti, učvrstiti i ući u sve dijelove ovog svijeta: "U svaku kuću od kamena ili blata",⁴ da će sigurnost za vjernike sigurno doći: "Allah će upotpuniti ovu vjeru, tako da će putnik na jahalici ići od Sane do Hadremevta ne bojeći se ničega osim Allaha Uzvišenog."⁵

Allah, subhanehu ve te'ala, pomoći će ovu vjeru. On kaže: "*On je poslao Poslanika Svoga s uputom i pravom vjerom da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo po volji mnogobošcima.*" (Et-Tevbe, 33)

Poslije Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja u Medinu mušrici su mu prijetili i proganjali njegove ashabe, uz to što su i dalje u

¹ Ibn Hadžer, "El-Isabe", 4/98.

² Pogledati: Abdulaziz el-Umeri, "Profesije i zanati u Hidžazu u doba Vjerovjesnika (Stav islama prema profesijama i zanatima)", str. 43.

³ Pogledati: "Preseljenje (Hidžra) u Medinu" u ovoj knjizi.

⁴ Pogledati: "Mušričko zlostavljanje Poslanika i ashaba" u ovoj knjizi.

⁵ Prenosi El-Buhari, "Fethul-Bari", 7/195; Ahmed u "Musnedu", 5/110.

kontinuitetu napadali preostale muslimane u Meki, kao i one koji bi ih posjećivali, bili oni Kurejšije ili neki drugi.

Hidžra u Medinu bila je nova etapa za osnaživanje muslimana i njihovo mobiliziranje za odbranu islama i njegovih sljedbenika.

Zato je jedan od uvjeta Druge prisega na Akabi glasio: “Uzimam od vas prisegu na to da me štitite kao što štitite svoje žene i djecu.” To je bila prisega na odbranu, makar ona vodila u oružanu borbu. Zato je Es’ad b. Zurare shvatio poruku ove prisega, pa se obratio ensarijama govoreći: “Vi mu dajete prisegu na rat protiv crvenih i crnih ljudi (svih ljudi).”¹

Situacija je postala sasvim jasna dolaskom nove etape nakon Hidžre. Zato su muhadžiri i ensarije bili potpuno spremni za žrtvovanje i borbu i prije nego što su naređeni. Bili su svjesni i svih posljedica koje će koštati njih i njihove imetke. Također, i Kurejšije su dobro znale posljedice koje slijede iz ove etape, jer su se veoma uznemirili saznajući za prisegu na Akabi. Pokušali su spriječiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se iseli, jer to u konačnici znači rat protiv obespravljenih vjernika nakon što oni obrazuju svoju snagu i moć. Uzvišeni kaže: *“I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili ili da bi te ubili, ili da bi te prognali; oni su zamke pleli, pa je i Allah njima zamke pleo, jer Allah to najbolje umije.”* (El-Enfal, 30)

Mušrici su znali da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neće boriti u Meki i da to nije naređivao svojim drugovima. Dozvoljava za borbu protiv mušrika (džihad), koji je definisan kao šerijatski termin, propisan je tekstom Kur’ana od Uzvišenog Allaha. Jedan od njegovih ciljeva jeste odbrana obespravljenih i omogućavanje ljudima da čuju riječi istine i vjere, a protiv onih koji atakuju na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misionare, sprečavaju obične ljude da čuju i saslušaju riječi “la ilahe illallah” ili atakuju na podneblje u kojem obitavaju muslimani i njihove svetinje. Džihad se usko veže za pojmove “Allahov put” i “uzdizanje Allahove riječi”, a na Njegovom putu se daju imetak, život i sve što se ima. Uzvišeni kaže: *“Oni koji vjeruju bore se na Allahovom putu, a oni koji ne vjeruju bore se na putu taguta. Zato se borite protiv štićenika šejtanovih, jer šejtanovo lukavstvo je doista slabo!”* (En-Nisa, 76)

Nakon perioda stabilizacije u Medini i Allahove zaštite Njegovih robova vjernika, njihovog strpljenja, čvrstog držanja za Allahovu naredbu i sustezanja od borbe, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeni su kur’anski ajeti u kojima mu se dozvoljava borba. Uzvišeni kaže: *“Dopušta se*

¹Pogledati: “Druge prisega na Akabi” iz ove knjige.

odbrana onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da ih pomogne.” (El-Hadž, 39)¹

Iz ovih ajeta se očituje da je dozvola došla nakon zabrane te da ne znači nužno obavezu i prisilu, već dopuštenje od Uzvišenog Allaha. Ajet jasno govori da su obespravljani, kao što i sadržava jasno obećanje od Uzvišenog Allaha da će ih pomoći, a On je to kadar učiniti. Kada je riječ o vrstama nepravde kojima su bili izloženi, Uzvišeni spominje: *“Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: ‘Gospodar naš je Allah!’ A da Allah ne suzbije neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta Allah je, zaista, Moćan i Silan.”* (El-Hadž, 40)

Ovo je fakat koji važi sve dok Allah ne preuzme Zemlju i one na njoj. Uzvišeni kaže: *“A da Allah ljude ne suzbija jedne drugima, na Zemlji bi doista nered nastao! Ali Allah je dobar svim svjetovima!”* (El-Bekara, 251)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da su držanje vlasti i džihad u potrebi za snagom i moći i, prije svega, spremnosti ljudstva, a zatim borbenom opremljenošću i svime što je vezano za nju.

Borba je bila s ciljem sprečavanja nepravde, a ne napada. Iz tog aspekta su objavljene riječi Uzvišenog: *“I borite se na Allahovu putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prelazite granice. Zaista Allah ne voli one koji prekoračuju granice.”* (El-Bekara, 190)

Također, Uzvišeni je rekao: *“Šta je s vama pa se ne borite na Allahovom putu za nemoćne, muškarce, žene i djecu koji govore: ‘Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada čiji su stanovnici nasilnici, odredi nam od Sebe zaštitnika i daj nam od Sebe pomagača!’* (En-Nisa, 75)

Život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je posvećen suzbijanju idolopoklonstva i ispunjen je borbom na Allahovom putu u njenom sveobuhvatnom smislu, a povrh svega borbom protiv idolopoklonika nakon etape u kojoj je ona dopuštena. Tako su mnogi pisci Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa ovoj etapi dali posebne naslove, čime se na indirektan način govorilo da su borba i pohodi preovladavali u Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, životopisu.

Mušrici su se borili protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa zašto se onda on ne bi borio protiv njih? Uzvišeni kaže: *“A borite se svi protiv*

¹ Ibn Hišam u svom “Životopisu” odredio je poseban naslov “Početak borbe protiv mušrika”, 2/590.

mnogobožaca kao što se oni svi bore protiv vas, i znajte da je Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone." (Et-Tevbe, 36)

Broj Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, pohoda i izvidnica dosegao je šezdeset. Osamnaest je on predvodio, a u osam je direktno stupio u borbu.¹

Učenjaci imaju različita mišljenja o broju ovih pohoda zbog povremenog razlikovanja vojnog pohoda od izvidnice² ili svrstavanja određenog događaja pod pohod ili izvidnicu, a u osnovi nije tako.

Džihad i vojni pohodi u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan su od najvećih povoda učvršćivanja Allahove i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vjere. Bili su uvod u veliki početak islamskog oslobođenja novih teritorija, čiji je glavni cilj bio spriječiti nepravdu koja se nanosi ljudima i dati im priliku da čuju riječ istine, uz potvrdu da "nema prisile u vjeri"³ i obećanje navedeno u riječima Uzvišenog: *"On je poslao Poslanika Svoga s uputom i pravom vjerom, da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo po volji mnogobošcima."* (Et-Tevbe, 33)

Uzvišeni je također rekao: *"A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo."* (El-Kasas, 5)

Ove riječi predstavljaju zakon kojem je dovoljno to što ga je potvrdio Gospodar svih svjetova. U Kur'anu-kerimu džihad je spomenut više od dvadeset puta. O njemu su objavljeni precizni propisi koje su islamski pravници izučavali, a ummet se prema njima ophodio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razlikuje se po instituciji džihada od većine prethodnih vjerovjesnika, kao i ličnom učešću u različitim bitkama, njihovom organiziranju i vođenju⁴ te samom prakticiranju džihada kojim su se u isto vrijeme proklamirali snaga, milost, pravednost i sloboda.⁵

Neki ljudi su pogriješili napadajući muslimane i zloupotrebljavajući termin džihad za kriminalne radnje. Njihovo pogrešno shvatanje i nerazumijevanje

¹ Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/353. Pogledati raspravu o broju ovih povoda kroz različite izvore kod Burejka Ebu Majila el-Umerija, "Vjerovjesničke izvidnice i izaslanstva oko Medine i Meke: kritička studija", str. 58.

² Pogledati raspravu o broju ovih povoda kroz različite izvore kod Burejka Ebu Majila el-Umerija, "Vjerovjesničke izvidnice i izaslanstva oko Medine i Meke, kritička studija", str. 54; pogledati predaju od Ibn Ebi Šejbe u njegovoj knjizi "Pohodi" pod naslovom "Koliko je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio vojnih pohoda", str. 169.

³ Pogledati: Ibn Kesir u "Tefsiru", 1/321.

⁴ Pogledati: Hattab Mahmud Šit, "Poslanik vojskovođa", Mekrebetul-hajat, Bagdad, 1960. g., str. 6.

⁵ Kolon Fethullah, "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao vojskovođa (praksa i primjena)", prijevod: Orhan Muhammed Aliji, Darun-Nil, Kairo, 1425. h. g., str. 11.

ne znači da treba bez izuzetka kroz sva prethodna vremena ignorirati pravi i šerijatom utemeljeni islamski džihad. Ummet treba biti spreman da se brani prema onome što je Allah, subhanehu ve te'ala, naredio, jer će ga u protivnom napadati i oslabiti neprijatelji, što u savremenom dobu možemo zaključiti iz ophođenja prema muslimanima na svakom mjestu. Odbrana vjere i zaštita domovine pred neprijateljima su dio Allahovog šerijata, jer On kaže: *“Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: ‘Gospodar naš je Allah!’ A da Allah ne suzbije neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta Allah je, zaista, Moćan i Silan.”* (El-Hadž, 40)

Zato ne trebamo zaboraviti ovaj pojam i treba znati da će neprijatelji biti odvrraćeni samo snagom i džihadom. Sam spomen džihada unosi strah među neprijatelje islama.

Mnogi ljudi, nažalost, pokušavaju iskriviti ispravno islamsko poimanje džihada i pripisati ga djelovanjima koja izlaze van njegovih okvira kako bi ummet ostao lišen njegovog ispravnog poimanja. Zapravo, čak su ga učinili i mrskim muslimanskim mlađim naraštajima zbog onoga što svakodnevno slušaju iz medija koji ga vezuju za nasilje i terorizam.

Ramazanski post

Post kod sljedbenika Knjige (jevreja i kršćana) bio je poznat prije islama. Također, i danas postoji kod dijela ehlu-l-kitabija, iako je on svojom kakvoćom i trajanjem korigiran u odnosu na način u osnovi propisan šerijatom.

U mjesecu ša'banu druge godine od Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, Hidžre objavljena je obaveza posta muslimanima riječima Uzvišenog: *“O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste bogobojazni bili. Određen broj dana; a onome od vas koji je bolestan ili na putu bude, isti broj drugih dana. Onima koji ga teško podnose, otkup je da siromaha nahrane. A ko drage volje da više, za njega je bolje. A neka znate, bolje vam je da postite. U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima, jasan dokaz Pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga posti, a ko bolestan bude ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti. Allah hoće da vam olakša, a ne da teškoće imate, da određeni broj dana ispunite i da Allaha veličate za uputu koju vam je dao, te da zahvalni budete.”* (El-Bekara, 183–185) Post je postao četvrti temelj islama.

Za post i njegova šerijatska pravila vezali su se mnogi drugi propisi. I mladi i stari su počeli posvećivati pažnju ovom plemenitom mjesecu i u njemu obavljati posebne obrede u vidu posta, namaza i intenziviranja djela dobročinstva, pokornosti, sadake. O postu su napisane mnoge knjige, održana predavanja, naučni radovi i različite studije.

Ramazan se, također, usko veže i za Lejletul-Kadr (Noć određenja), koja se nalazi u njemu.¹ Uzvišeni je rekao: *“Mi smo ga objavili u Noći kadra...”* (El-Kadr, 1)

Ummet se posebno posvećivao ovoj noći činjenjem dobrih djela u vidu namaza, sadake, održavanja rodbinskih veza i itikafa.

Zato je post usko vezan za namaz i učenje Kur’ana. Ramazan je postao mjesec pokornosti, ibadeta, sadake i ostalih dijela dobročinstva. Tako će kod islamskog ummeta i ostati sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i one na njoj. Ko sagleda stanje muslimana u ramazanu i promjene koje im se dešavaju, poput ličnog i kolektivnog (moralnog i etičkog) poboljšanja, davanja i ustupanja drugima, shvatit će i važnost ovog islamskog obredoslovlja u životu ummeta.

Promjena kible

Kibla (pravac okretanja u namazu) kod muslimana prije Hidžre, a i neposredno nakon nje, bila je prema Jerusalemu (Bejtul-Makdisu). U mjesecu ša’banu druge godine po Hidžri Uzvišeni Allah je promijenio kibli muslimana od El-Mesdžidul-Akse ka El-Mesdžidul-Haramu² riječima: *“Mi vidimo kako okrećeš lice svoje prema nebu i Mi ćemo ti sigurno dati da se okrećeš prema kibli koju ti želiš; pa, okreni lice svoje prema El-Mesdžidul-Haramu! I gdje god bili, lice svoje okrenite prema njemu. Doista oni kojima je dana Knjiga znaju da je to istina od Gospodara njihova. A Allah nije nemaran prema onome što oni rade.”* (El-Bekara, 144) Jevreji i njima slični pokušali su unijeti smutnju među muslimane prilikom promjene kible, pa ih je Uzvišeni Allah nazvao neuračunljivima: *“Reći će neki ljudi kratke pameti: ‘Što ih je odvratilo od kible njihove, prema kojoj su se okretali?’ Reci: ‘Allahu pripadaju i istok i zapad; On upućuje na Pravi put onoga koga On hoće.’”* (El-Bekara, 142)

Pitanje kible nije nevažno za muslimane. Kroz sva prethodna vremena i mjesta ulagali su trud da je prate i da se prilikom svakog namaza okrenu prema njoj. Putnik u različitim zemljama nalazi da su mihrabi u džamijama

¹ Ibn Kesir u “Tefsiru”, 2/2013.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, naslov: “Promjena kible ka Kabi”, 2/606; Ibn Kesir pod naslovom “Promjena kible”, 2/372.

okrenuti ka kibli koju je Allah naredio: *“I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje prema El-Mesdzidul-Haramu okreni! I gdje god se nalazili, vi lica svoja prema njemu okrećite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, izuzev onih između njih koji nepravdu čine. Njih se ne bojte, nego se Mene bojte, da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na Pravom putu bili.”* (El-Bekara, 150) Zato u savremenom dobu u islamskom svijetu, a i drugdje, nalazimo oznake za kibli u sobama nekih hotela, aerodroma i sl. Kibla je postala simbol svih muslimana i potreba na svakom mjestu.

Početak izvidnica i pohoda

Kurejšije se nisu zaustavile u proganjanju muslimana poslije njihovog iseljenja u Medinu. Neke su zadržali u Meki. Ensarijama su prijetili i sprečavali ih da dođu u Meku, kao što su i zlostavljali one koji bi im dopali u ruke. Njihove prijetnje su stizale do muhadžira u Medini, čak su neki muhadžiri iz Meke bili oteți u Medini.¹ Oni su to otvoreno činili i u kontinuitetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i one koji su ga slijedili držali pod prijetnjama. U ovim okolnostima objavljeno je dopuštenje borbe, a to je zahtijevalo vojnu spremnost uz pripremu ljudstva, oružja, jahalica, obuke i informacija. Potom su otpočele poznate izvidnice i pohodi.²

Neprijateljstvo Kurejšija prema muslimanima je bilo sasvim jasno, ali muslimani nisu ostali skrštenih ruku. Kao što su Kurejšije nanijele štetu njima i njihovim interesima, i muslimani su poslije dopuštenja borbe, kada bi karavane s robom prolazile u blizini Medine, nastojali nanijeti štetu kurejšijskim interesima. Muslimani su odlučili da puteve kojima idu te karavane stave pod nadzor i što veći pritisak da bi Kurejšijama pokazali sposobnost da se odupru, taktiziraju i nanesu gubitke neprijateljima.

Izvidnice su predstavljale vojnu pripremu i taktičku obuku Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vojske, uz precizno određene ciljeve u tom vremenu. Također, u isto vrijeme izvidnice su praktično uposlile i iskoristile snagu omladinaca i muškaraca, a posebno muhadžira koji su došli u Medinu i koji nisu imali posebnog posla kojim bi se okupirali. Osim toga, i vojni lideri uz običnu vojsku obučavani su za vojne akcije, strpljivost, putovanja, podnošenje tegoba, borbu i borbenu gotovost.

¹Riječ je o otmici Ajaša b. Ebi Rebijje.

²El-Buhari u svom “Sahihu” odredio je posebno poglavlje “Koliko je vojnih pohoda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio”, i to na kraju Knjige o pohodima, 5/145.

Prve izvidnice¹

Izvidnice i pohodi koji su prethodili Bici na Bedru smatraju se prvim sa zadatkom izaslanim vojnim formacijama nakon dopuštenja borbe. Međutim, izvidnicama se nije demonstrirala nadmoć muslimana. Taktička obuka i vojna mobilnost/izvidnice u manjem obimu su prethodile Bici na Bedru. Neke od njih su:

Izvidnica Hamze b. Abdul-Muttaliba u Sejful-Bahr

Odigrala se u ševvalu prve godine po Hidžri, odnosno sedam mjeseci nakon Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je prvu zastavu islamske vojske pod vodstvom Hamze b. Abdul-Muttaliba. Vojnu formaciju isključivo su činili muhadžiri.² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispratio je lično ovu vojsku. Zadatak ove vojne formacije bio je presretanje kurejšijske karavane koja je prolazila iz Šama ka Meki, a brojala je tri stotine muškaraca iz Kurejša. U njoj je bio i Ebu Džehl Amr b. Hišam. Neki su rekli da je karavana brojala manje ljudi. Hamza se s vojskom uputio prema El-'Isu, na području Džuhejne. Između dvije strane se nije desila nikakva bitka zato što su se lokalni predvodnici plemena umiješali, a vjerovatno je u tome bila i korist za same muslimane.³

¹ Pogledati: Burejk Ebu Majila el-Umeri, "Vjerovjesničke izvidnice i izaslanstva oko Medine i Meke: analitička, kritička studija"; Daru Ibn Dževzi, Ed-Demmam, 1417. h. g.; Imaduddin Halil, "Studija o Vjerovjesnikovom životopisu", str. 143.

² Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/595.

³ Pogledati: Et-Taberi, "Vjerovjesnikov životopis", str. 105; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/172; Ahmed b. Muhammed el-Emin eš-Šenkiti, "Vjerovjesnička izaslanstva i pohodi", str. 28.

Izvidnica Ubejde b. Harisa b. Abdul-Muttaliba

On je bio amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i poslije jedan od šehida na Bedru.¹ Ova izvidnica je krenula na zadatak u ševvalu prve godine po Hidžri. Brojala je osamdeset muhadžira.² Nosila je bijelu zastavu, a pravac kretanja je bio prema području Rabiga³ radi presretanja kurejšijske karavane koju su predvodili Ebu Sufjan b. Harb i Ikrime b. Ebi Džehl. Obje strane su stupile u okršaj gađajući se strijelama, ali bez direktnog sukoba. S'ad b. Ebi Vekkas je veoma vješto ispaljivao strijele, što je bio razlog da određeni broj mušrika zadobije rane. On je bio prvi koji je ispalio strijelu i prosuo krv na Allahovom putu.⁴

U mušričkoj karavani su bila i dva muslimana koji su pobjegli od Kurejšija i priključili se ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.⁵

Izvidnica Abdullaha b. Džahša u Nahlu⁶

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je s dvanaest muhadžira kao izvidnicu u Nahlu.⁷ Precizno mu je odredio pravac kretanja. Dao mu je pismo i naredio mu da ga otvori tek kada prođu dva dana od putovanja pravcem koji mu je odredio. Poslije dva dana putovanja Abdullah b. Džahš pogledao je u Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, u kojem je stajalo: "Kad pročitaš ovo moje pismo, nastavi ići sve dok dođeš u Nahlu između Meke i Taifa. U njoj izvidi Kurejšije i dostavi informacije o njima."⁸

Kada je pročitao pismo, rekao je: "Čujem i pokoravam se, Allahov Poslaniče!" Potom je obavijestio svoje drugove o onome što mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio u pismu. Spomenuo im je da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da ijednog od svojih drugova

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/706.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/591.

³ Ibn Hišam spominje da je pravac njihovog kretanja bio prema Senijetul-murre, vodenoj oazi u Hidžazu, 2/591.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/591.

⁵ Pogledati: Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/7.

⁶ Nahla je mjesto na udaljenosti jednu noć putovanja od Meke. Pogledati: Burejk Ebu Majile, "Vjerovjesničke izvidnice i izaslanstva". Autor ove knjige je prikazao i sliku te doline u kojoj su se desili događaji vezani za ovu izvidnicu, str. 95.

⁷ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/601.

⁸ Isti izvor.

prisiljava na put. Rekao im je: “Ko od vas hoće i ima želju za pogibijom na Allahovom putu, neka krene, a ko ne želi, neka se vrati. Što se mene tiče, ja ću nastaviti prema naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Potom je krenuo, a s njim su bez izuzetka krenuli svi drugovi.¹

Abdullah b. Džahš i njegovi saputnici muhadžiri su nastavili putovanje ka Nahli.²

Abdullah b. Džahš stigao je u Nahlu kao ciljano odredište prema naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pored njih je prošla kurejšijska karavana natovarena štavljenim kožama i suhim groždem te robom za Kurejšije iz Taifa. U karavani je bio Amr b. el-Hadremi. Bio je posljednji dan mjeseca redžeba, jednog od svetih mjeseci kod Arapa, u kojima je bilo zabranjeno ratovanje. Pripadnici izvidnice, bojeći se otpočinjanja borbe u svetim mjesecima, međusobno su se konsultirali o napadu. Istovremeno, bojali su se da karavana ne uđe u granice mekanskog harema, jer su bili blizu Meke, ili da Kurejšije ne krenu u kontranapad. Na kraju su se jednoglasno dogovorili da napadnu kurejšijsku karavanu i uđu u borbu. Uspjeli su ubiti Abdullaha b. el-Hadremija³ i zarobiti dva čovjeka. Karavanu i oba zarobljenika su povelu u Medinu Munevveru. Kada su se vratili, ljudi su počeli raspravljati o njihovoj borbi u zabranjenom mjesecu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ja vam nisam naredio da se borite u svetom mjesecu.” To je teško palo Abdullahu b. Džahšu i članovima njegove izvidnice, te su pomislili da su propali. Njihova braća ashabi su ih jako kritizirali, a licemjeri i mušrici su počeli od toga praviti spektakl vodeći kampanju protiv muslimana zbog narušavanja svetosti svetog mjeseca. U ovim teškim okolnostima za članove ove izvidnice Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljene su riječi Uzvišenog: *“Pitaju te o svetom mjesecu, o ratovanju u njemu! Reci: “Ratovanje u njemu veliki je grijeh; ali, odvratanje od Allahova puta i nevjerovanje u Njega, te od El-Mesdzidul-Harama i izgonjenje stanovnika njegovih iz njega, još je veći grijeh kod Allaha. A smutnija je gora od ubijanja! Oni će se neprestano boriti protiv vas dok vas ne odvrte od vjere vaše, ako budu mogli! A oni među vama koji od vjere svoje otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela bit će poništena na ovome i drugome svijetu. Oni će stanovnici Vatre biti i tamo će vječno ostati.”* (El-Bekara, 217)

¹ Isti izvor.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/602; Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 3/274.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/603; Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/119.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi veoma su se obradovali ovim ajetima, a tegoba i potištenost koji su obuzimali Abdullaha b. Džahša i njegove drugove su nestali.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je tada ratni plijen i raspodijelio ga prema propisanim namjenama. Potom je od Kurejšija prihvatio otkup za oba zarobljenika.²

Može se uočiti da su prve izvidnice kao pripadnike uglavnom uzimale muhadžire, od kojih je većina bila iz plemena Kurejš, kao što su i njihove vođe bile Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, najbliskije Kurejšije. Cilj izvidnica bio je nanijeti gubitke i štetu kurejšijskim trgovačkim karavanama te izvršiti pritisak na njihovu ekonomiju i ljudstvo, upravo zato što su oni zlostavljali muhadžire, nepravedno ih protjerali iz njihovih domova i prisvojili njihove imetke i kuće. Muhadžiri su se žurno priključili izvidnicama čineći njihovu osnovu.³

Muslimani koji su učestvovali u ovim izvidnicama činili su to prema vlastitom izboru. Niko od njih nije bio prisiljen na učešće. Uz to, ensarije u ovoj etapi nisu učestvovali u vojnim poduhvatima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je, vjerovatno, uposliti muhadžire čiji se broj uvećao, a istovremeno im pružiti obuku, upoznati ih s putevima i područjima koja okružuju Medinu Muneveru i koja su, vjerovatno, za dio njih predstavljala novinu.

Isto tako, ensarije su bile zaokupljene poljoprivrednom proizvodnjom i porodicama, a preuzeli su i obavezu odbrane Medine i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u njoj, izvršavajući ugovor koji su s njima dogovorili pri Drugoj prisezi na Akabi.

Nema sumnje da su ove vojne izvidnice onima koji su u njima učestvovali dale veću snagu, obuku i sposobnost za podnošenje teških okolnosti. Također, dobili su priliku da saznaju za puteve i plemena, te da se psihički i vojno pripreme za učešće u vojnim pohodima s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Ove izvidnice, pošto su za cilj uzele kurejšijske karavane, ostvarile su uspjeh, dajući Kurejšijama do znanja da su se našle pred novom opasnošću i da su sada muslimani sposobni oduprijeti im se i ispriječiti im se – isto onako kako su se Kurejšije, pokušavajući ih odvratiti od vjere, ispriječile pred muslimanima,

¹ Ibn Kesir u "Tefsiru", 1/271.

² Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/286.

³ Pogledati: Imaduddin Halil, "Studija o Vjerovjesnikovom životopisu", str. 143; Burejk Ebu Majile, "Vjerovjesničke izvidnice i izaslanstva oko Meke i Medine", str. 61.

onima koji su boravili u Meki i prolazili pored nje. Neki od okršaja desili su se u blizini Meke, tj. između Meke i Taifa, a neki na obali Crvenog mora, sjeverno i zapadno od Meke. Sve je to, ustvari, predstavljalo direktnu prijetnju Meki, opasnost za preuzimanje trgovinskih puteva kojima su išle kurejšijske karavane, kao i opasnost od okruživanja Meke sa svih strana, a posebno sa sjevera, istoka i zapada.

Prvi vojni pohodi

Prije Bitke na Bedru, koja se smatra bitkom koja je rastavila istinu od neistine i prekretnicom za mnoge događaje u životopisu Vjerovjesnika, pa čak i u čitavoj svjetskoj historiji, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u više vojnih pohoda koje je lično predvodio, uz izvidnice koje je slao na čelu sa zapovjednicima iz reda ashaba. Cilj svih ovih vojnih poduhvata u ovoj etapi je bio približno isti, s posebnim akcentom na obustavljanje kurejšijskih trgovačkih karavana van područja Meke, njihovo presretanje i borbu protiv njihovog ljudstva, a sve da se Kurejšijama dadne do znanja da su muslimani jaki i sposobni sami se braniti, kao i da mogu povratiti imetak koji im je oduzet u Meki.

Vojni pohod El-Ebva¹

Ovo mjesto zove se i Buvat.² Pohod je bio u saferu druge godine po Hidžri, otprilike dvanaest mjeseci nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja. Zastavu u ovom pohodu nosio je Hamza b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu.³

Muhadžiri su krenuli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji se uputio s ciljem presretanja kurejšijske karavane koja je prolazila dijelom brda Radva⁴ na području Džuhejne.

Predvodnik kurejšijske karavane bio je Umeje b. Halef, jedan od najvećih kurejšijskih neprijatelja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

¹ El-Ebva je naselje na rubnim područjima Medine udaljeno od nje dvadeset tri milje (trideset sedam kilometara). Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", str. 591, bilješka br. 2.

² Planina kod Džuhejne u blizini Jenbua. El-Bekri, "Mu'džem ma ustū'džim", 1/283; Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 1/503.

³ Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/356.

⁴ Radva je brdo na planini Tihame u Hidžazu iz pravca Jenbua, noć ili dvije putovanja obalom mora i sedam noći od Medine; El-Bekri, "Mu'džem ma ustū'džim", 1/655.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naišao ni na kakvu zasjedu ili stupio u borbu. Prilikom ovog pohoda susreo se s pripadnicima plemena Benu Damra iz Benu Abdul-Menata i s njima sklopio primirje.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije stupio u oružani sukob.²

Pohod El-Ašira³

El-Ašira je mjesto u pravcu Jenbua, zapadno od Medine. To je bilo stanište plemena Benu Mudlidž. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u to mjesto s dvije stotine ashaba. Nosilac zastave bio je njegov amidža Hamza b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu. Krenuo je u mjesecu džumadel-ula druge godine po Hidžri.⁴ Nikoga nije prisilio na polazak.

Cilj ovog pohoda bila je ogromna karavana u koju su Kurejšije uložile dosta sredstava i koja se kretala na putu ka Šamu. Međutim, ova karavana je izmakla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je došao do područja plemena Benu Mudliž, koji su bili saveznici plemena Benu Damra, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njima sklopio primirje.⁵

Pohod Sefvan (Prvi Bedr)⁶

Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz pohoda Ašira, nekoliko dana poslije Kerz b. Džabir el-Fihri napao je na stoku koja se radi ispaše izvodila van Medine, što se nazivalo "serh",⁷ i opljačkao je. Ubrzo zatim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je njegovim tragom, a s njima i skupina muslimana. Zastavu je nosio Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sustigao je Kerza b. Džabira el-Fihrija, ali je ovaj ipak uspio umaći. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom stiže u Sefvan, područje Bedra, a zatim se vraća u Medinu. Kerz je poslije toga prešao na islam, lijepo ga ispovijedao i borio se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Preselio je kao šehid prilikom oslobođenja Meke.⁸

¹ Muhammed Hamidullah, "Politički dokumenti iz doba Vjerovjesnika i pravednog hilafeta", str. 262, dokument br. 159; pogledati: Ahmed eš-Šenkiti, "Izaslanstva i pohodi", str. 31.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/591 i 598.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/598.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/174.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/591; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/362.

⁶ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/601; Ibn S'ad, 2/9. Sefvan je poznata dolina u okolini Bedra.

⁷ Serh je stoka koja se izvodi na slobodnu ispašu. Ez-Zubejdi, "Tadžul-arus", 2/163.

⁸ Pogledati: Ibn Hadžer, "El-Isabe", 3/290.

Bitka na Bedru (17. ramazana druge godine po Hidžri)¹

Ova bitka je nesumnjivo najpoznatija u historiji islama, jer ju je Allah Uzvišeni nazvao “Danom rastavljanja istine od neistine” u riječima: “...i u ono što smo objavili robu Našem na Dan rastavljanja istine od neistine, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može...” (El-Enfal, 41).

Također se spominje da se na nju misli pod riječima Uzvišenog: “*Ali onoga Dana kada ih svom silom zgrabimo, zbilja ćemo ih kazniti.*” (Ed-Duhan, 16)

Jedan od povoda ove bitke jesu informacije o Kurejšijama koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio i taktički čekao priliku da ih napadne, jer su njega i njegove ashabe prethodno mučili i protjerali iz njihovih domova, prisvojili njihove imetke, a neke pritvorili i kažnjavali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da je kurejšijska karavana krenula iz Šama ka Meki i da je u blizini Medine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je prisutne ashabe da krenu s njim.² Žurno je krenuo s njima, bez prethodne pripreme. Pratilo ga je nešto više od tri stotine muškaraca.³ Većina su bili pješaci. Imali su svega dva konja i sedamdeset deva.⁴ Mislili su da će presresti karavanu i da neće ući u okršaj. Zato nisu ni bili potpuno spremni za bitku.

Vođa kurejšijske karavane je bio Ebu Sufjan b. Harb, koji je bio veoma oprezan i bojao se za imetak koji je nosila karavana i za koji je bio odgovoran. Zato je pomno i sa strepnjom pratio informacije o muslimanima. Saznao je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u potragu za njim i za karavanom koju je predvodio. Zato je promijenio put kojim je inače išao i poveo karavanu uz obalu mora, čemu se muslimani nisu nadali. Istovremeno, poslao je poruku Kurejšijama u Meki tražeći hitnu pomoć za spas karavane od muslimana. Kurejšijske snage su brzo krenule da spase karavanu, kako su tvrdili. Predvodio ih je Ebu Džehl Amr b. Hišam, a s njim su krenuli kurejšijski velikani, vitezovi i predvodnici nevjerstva.⁵ Ebu Sufjan je uspio spasiti

¹ Opširnije o ovom pohodu (bici), predajama o njoj i njihovim izvorima pogledati: Muhammed el-Alimi Bavezir, “Predaje o Bici na Bedru”, prvo izdanje, Mektebetut-tajbe, Rijad, 1400. h. g.; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, “Kada je bila velika Bitka na Bedru”, str. 174.

² Pogledati hadis kod El-Buharija, “Fethul-Bari”, 15/147. Pogledati: Komentar Ibn Hadžera za ovaj hadis; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/606.

³ Iz El-Buharijevog hadisa, “Fethul-Bari”, 15/156.

⁴ El-Vakidi, “Pohodi”, 1/27; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/12.

⁵ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 15/147; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/609; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/13.

karavanu od muslimana i približiti se Meki. Potom je stanovnicima Meke poslao izaslanika obavještavajući ih da je karavana spašena i tražeći od njih da se vrate u Meku.

Ebu Džehl, predvodnik kurejšijskih nevjernika, ostao je ustrajan u izazovu, oholosti i bahatosti. Javno je rekao da se neće vratiti sve dok ne dođe do izvora na Bedru, ne prikolje deve, ne raspodijeli hranu, ne popije vino, sluškinje uz muziku ne zaplešu i ne pročuje se među Arapima o njihovom pohodu. Na takav način bi stekli dugotrajno strahopoštovanje. Na ovo ukazuje Uzvišeni: *“I ne budite kao oni koji su, da se pokažu svijetu, nadmeno iz grada svoga izašli da bi od Allahova puta odvrćali. A Allah dobro zna ono što oni rade.”* (El-Enfal, 47) Nastavili su prema zacrtanom cilju svoj put ka Bedru.¹

Ebu Džehl je znao istinoljubivost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a njegovi prijatelji su mu na Dan Bedra, dok je išao ka Allahovom Poslaniku, govorili: “Zar misliš da trebaš ići Muhammedu? Znaš da je on Vjerovjesnik!” Odgovorio je: “Da, ali otkad se mi povodimo za Abdu Menafom.”²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da su se Kurejšije pokrenule, pa je okupio ashabe da se posavjetuje. On, sallallahu alejhi ve sellem, kao nepogrešivi čovjek, koji je uvijek ispravno postupao, o važnim se pitanjima uvijek savjetovao sa svojim ashabima, a od njih su dva najvažnija. Prvo je ujedinjenje muslimanskih redova i davanje morala, što je od izuzetne važnosti, posebno kada se radilo o ensarijama koji su ustupili Medinu kao utočište. Drugo je dolazak do najispravnije i najstabilnije odluke.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izložio je ovo pitanje pred skupinom ashaba u njegovoj pratnji govoreći im: “O ljudi, posavjetujte me.” Prvo je govorila skupina ashaba među kojima su bili Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma. I El-Mikdad b. Amr je rekao: “Allahov Poslaniče, mi nećemo tebi reći kao što su Izraelćani rekli Musau, riječima Uzvišenog: *‘Hajte ti i Gospodar tvoj pa se bijte, mi ćemo ovdje ostati!’*” (El-Maide, 24),³ ali kažemo: ‘Idite ti i tvoj Gospodar i borite se, i mi ćemo se uz vas boriti.’ Tako mi Onoga Koji te poslao s istinom, kada bi nas poveo u Berkul-Gamad, borili bismo se uz tebe da dođemo do njega sve dok ne bismo stigli tamo.”⁴ Poslanik, sallallahu

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/618; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/13; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/42; Mehdi Rizk, “Vjerovjesnikov životopis u svjetlu originalnih izvora”, str. 340.

² Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 199.

³ Dio 24. ajeta iz sure El-Maide.

⁴ Pogledati navode o ovom savjetovanju. Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/215. Usporedi ove navode s hadisom iz El-Buharija, “Fethul-Bari”, 15/151.

alejhi ve sellem, uputio je za njega dovu, a zatim je drugi put rekao: “Ljudi, posavjetujte me”, želeći time da ensarije iznesu mišljenje, jer su oni bili domaćini i većina. Time je želio pridobiti njihova srca, zadovoljstvo i sačuvati jedinstvo muslimanskih redova. Ovo je bio prvi susret Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove vojske sastavljene od muhadžira i ensarija, s jedne, i Kurejšija i predvodnika u nevjerstvu, s druge strane, iz kojeg su se naslućivali borba i smrt. S’ad b. Muaz je istupio i rekao: “Allahov Poslaniče, kao da želiš da mi kažemo svoje mišljenje?” Odgovorio je: “Da.” Tada je S’ad, iznoseći pohvalu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio i spomenuo da se oni još drže dogovora s njim. Rekao je: “Allahov Poslaniče, kreni kako si naumio. Tako mi Onoga Koji te je poslao s istinom, kada bi nas poveo ka moru i ti u njega ušao, i mi bismo s tobom ušli. Nijedan čovjek ne bi izostao. Nama nije mrsko da se s nama sutra susretneš protiv neprijatelja, jer smo mi strpljivi u borbi i istinoljubivi u jeku bitke. Vjerovatno će ti Allah pokazati kod nas ono što će te obradovati. Zato, kreni uz Allahov blagoslov!”¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je, a s njim i ashabi. Govorio im je: “Krenite i radujte se. Allah mi je obećao jednu od dvije skupine”, a to je predstavljalo potvrdu riječi Uzvišenog: *“I kada vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine – a vi ste više voljeli da vam padne šaka ona koja nije bila naoružana – Allah je htio riječima Svojim istinu utvrditi i nevjernike u korijenu istrijebiti...”* (El-Enfal, 7)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni koji su bili uz njega krenuli su ka Bedru, bivajući duboko uvjereni da će uzeti kurejšijsku karavanu ili ući u okršaj s njihovom vojskom.

Muslimani su se ulogorili u blizini Bedra pomno skupljajući informacije o neprijatelju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da Kurejšija ima od devetsto do hiljadu. Također, znao je da su se njihovoj vojsci priključile kurejšijske glavešine. Rekao je: “Ovo je Meka koja je pred vas dovela svoju elitu.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s ashabima koji su bili uz njega, bio je uvjeren da će se povesti oružani sukob protiv mekanskih plemića i vitezova, kao i da im je karavana uspjela umaći.

Potom je El-Hubab b. Munzir došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a muslimani su se ulogorili u donjem dijelu izvora na Bedru, pa mu je, izlažući mu svoje ispravno mišljenje, učtivo kazao: “Allahov Poslaniče,

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/615; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 177. Pogledati izvore predaja o ovom događaju detaljno kod dr. Ekrema el-Umerija, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 2/359; dr. Mehdi Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis u svjetlu originalnih izvora”, str. 341.

ova pozicija koju si zauzeo, je li ti došla kao Objava od Allaha ili je to samo mišljenje, ratna taktika i varka?” Odgovorio je: “Da. To je mišljenje, ratna taktika i varka.” Potom mu reče: “Allahov Poslanice, ova pozicija nije dobra. Povedi ljude još niže od izvora na kojem će biti Kurejšije i tu se smjesti, a zatim začepi sve ostale bunareve, tako da ćemo napraviti samo jedan bunar koji ćemo napuniti vodom, pa ćemo mi piti, a oni neće moći.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njega uputi dovu i reče: “Uistinu si dao dobro mišljenje.”¹ Ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, stav velika je lekcija iz koje učimo da vojskovođa treba saslušati mišljenje vojske kako bi došao do najispravnijeg stava. Imati obzira prema ovosvjetskim materijalnim povodima, uz pouzdanje u Allaha, bio je temelj svih njegovih, sallallahu alejhi ve sellem, poduhvata i aktivnosti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten je prije bitke da će određeni broj kurejšijskih mušričkih predvodnika poginuti. Ashabima je pokazivao mjesta na kojima će poginuti te vođe,² što im je još više povećalo uvjerenje da će im Allah donijeti pobjedu.

Ashabi su sagradili kolibu od pruća za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojoj bi se on jedno vrijeme osamljivao radi dove i namaza.³ Ali i pored toga, bio je u prvom borbenom redu i najhrabriji od svih.

Kurejšije su došle na Bedr prije bitke. Kada su stigle, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Allahu moj, ovo su Kurejšije, koje su došle sa svom svojom bahatošću i ponosom, koji se bore protiv Tebe i Tvoga Poslanika utjeruju u laž. Zato mi daj pobjedu koju si mi obećao. Allahu moj, uništi ih sutra ujutro.”⁴

Neki kurejšijski mudraci pokušali su svoj narod odvratiti od ratovanja i uvjeriti ih da se vrate u Meku, ali Ebu Džehl i njemu slične nevjerničke glavešine su pokvarile te planove i uvjerali Kurejšije da prkosno ustraju i stupe u sukob, da bi Allah dao da se ostvari ono što je već određeno.⁵

Muslimani su ušli u noć prije Bitke na Bedru upućujući dove Allahu, umilno Ga moleći za pobjedu i uspjeh nad neprijateljima. Uzvišeni Allah je na njih spustio Svoj smiraj, pa su bili smireni, a obuzeo ih je i san. Uzvišeni

¹ Prema verziji predaje od Ibn Ishaka. Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/620.

² Pogledati: El-Vakidi, “Pohodi”, 1/49; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/615; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 206.

³ Iz El-Buharijevog hadisa, “Fethul-Bari”, 18/254; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/49. Na spomenutom mjestu sagrađena je džamija, koja je poznata onima koji su posjetili Bedr.

⁴ El-Vakidi, “Pohodi”, 1/59; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 18.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/622; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/63.

je spustio laganu kišu, o čemu je rekao: *“Kad je On učinio da vas san, kao spokojstvo od Njega, obuzme i s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio, i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio, i da bi srca vaša jakim učinio i njome korake učvrstio.”* (El-Enfal, 11)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je te noći i plakao upućujući ponizno Allahu dovu da pomogne vjernike. Od riječi koje je izgovorio u svojoj dovi u kolibi od pruća, te noći ili jutro, bile su i sljedeće: “Allahu moj, ja od Tebe tražim ispunjenje Tvog dogovora i obećanja. Allahu, ako budeš htio, nećeš poslije današnjeg dana više biti obožavan.” Ebu Bekr ga je tada uzeo za ruku i rekao: “Allahov Poslaniče, dovoljno ti je! Veoma si uporan da ti tvoj Gospodar primi dovu.” Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao obučen u svoj oklop govoreći: *“Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!”* (El-Kamer, 45–46)¹

Kurejšijski mušrici su zanoćili jedući, pijući, uz muziku i igru plesačica. Ponosili su se svojom snagom i materijalnom moći. Ustrajavali su u svom nevjerstvu, idolopoklonstvu i prkosili Allahu i Njegovom Poslaniku. Ebu Džehl je sam protiv sebe molio govoreći: “Allahu moj, on je pokidao rodbinske odnose i donio nam ono što ne poznajemo, jutrom ga uništi!” To je bilo njegovo traženje pobjede, pa je Uzvišeni Allah objavio: *“Ako ste se molili da pobijedite – pa došla vam je, eto, ‘pobjeda’! A da se okanite, bolje bi vam bilo! I ako se ponovo vratite, Mi ćemo se ponovo vratiti, i nimalo vam neće koristiti tabor vaš, ma koliko brojao bio, jer je Allah na strani vjernika.”* (El-Enfal, 19)²

Kada je na dan bitke nastupilo jutro, muslimani su klanjali iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a poslije namaza im se obratio i podstakao ih na upuštanje i strpljivost u borbi³

Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nadgledao redanje bojnih redova muslimana i davao im smjernice. Od riječi koje im je rekao bile su: “Kada izbliza navale na vas, gađajte ih (kamenjem) nakon što ste ih gađali strijelama.”⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je gađanje i podsticao je na njega. Dok je redao bojne redove, Sevad b. Gazije je malo istupio iz reda, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio strijelom koju je imao u ruci,

¹Prenosi El-Buhari, “Fethul-Bari”, 18/254.

²Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 184.

³Iz predaje Alije b. Ebi Taliba kod Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 187.

⁴Iz El-Buharijevog hadisa, “Fethul-Bari”, 15/173.

govoreći: “Poravnaj se, Sevade.” Sevad je odgovorio: “Nanio si mi bol, Allahov Poslaniče. Dopusti da ti uzvratim!” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je svoj stomak kako bi mu uzvratilo, a Sevad ga je u stomak poljubio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: “Šta te je navelo da to uradiš, Sevade?” On odgovori: “Allahov Poslaniče, vidiš u kakvoj smo situaciji, pa sam želio da moj posljednji kontakt bude s tobom, da moja koža dodirne tvoju.” Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njega uputio dovu.¹

Ljudi su sačekali naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za početak bitke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se ponovo u kolibu od pruća i počeo moliti svoga Gospodara: “Allahu moj, ako danas uništiš ovu skupinu, nećeš više biti obožavan. Allahu moj, daj da se ostvari ono što si mi obećao.”² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je neprestano, a u njegovoj blizini je bio Ebu Bekr, radijallahu anhu, kojeg je taj prizor učinio isuviše saosjećajnim i brižnim, pa je rekao: “Allahov Vjerovjesniče, dovoljno je bilo tvoje obraćanje Gospodaru. On će sigurno dati da se ostvari ono što ti je obećao.” Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo zadrijemao i rekao: “Raduj se, Ebu Bekre! Došla je pobjeda od Allaha! Evo Džibrila, uzima za uzde svoga konja kojeg vodi.”³ Muslimani su se jako obradovali nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao citirajući riječi Uzvišenog: “*Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati! Međutim, Smak svijeta im je rok, a Smak svijeta je užasniji i gorči.*” (El-Kamer, 45–46)⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je moliti Uzvišenog Allaha i podsticati ljude na ulazak u borbu, podsjećati ih na Džennet i prenositi radosnu vijest o silasku meleka među njih. Oni se spominju u riječima Uzvišenog: “*I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao: ‘Poslat ću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugima dolaziti.’*” (El-Enfal, 9) Također se spominju u riječima Uzvišenog: “*Kad je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: ‘Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju!’ ‘U srca nevjernika Ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima.’ Zato što se suprotstavljaju Allahu i Poslaniku Njegovu; a onoga ko se suprotstavlja Allahu i Poslaniku Njegovu, Allah će, zaista, strašno kazniti.*” (El-Enfal, 12–13)

¹ El-Vakidi, “Pohodi”, 1/56–57; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 2/95.

² Pogledati: Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 18/254.

³ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 180.

⁴ Pogledati El-Buharijev hadis u njegovom “Sahihu”, Knjiga tefsira, sura El-Kamer, poglavlje “Riječi Uzvišenog: ‘Skupina će biti poražena i u bijeg se dati’”, 5/54; Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/24; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 180.

U isto vrijeme Kurejšije su spremale svoje bojne redove i pripremale se za borbu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao ih je nadajući se da će se među njima bar jedan pametan naći. Tako se našao jedan čovjek na crvenoj devi koji se raspravljao sa svojim narodom Kurejšijama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ako nema nikoga među ovim narodom, možda bude ovaj čovjek sa crvenom devom.” Hamza mu reče: “To je Utbe b. Rebia.” On ih je sprečavao da krenu u borbu, ali nije uspio.¹

Jedan Kurejšija je pokušao napiti se vode probijajući se kroz muslimanske bojne redove. Hamza b. Abdul-Muttalib mu se isprijecio i ubio ga.² Zatim je počeo prvi dvoboj između Šejbe b. Rebije, Utbe b. Rebije i El-Velida b. Utbea s mušričke strane i Hamze b. Abdul-Muttaliba, Alije b. Ebi Taliba, Ubejde b. el-Harisa od muslimana. Svi su bili pripadnici Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, familije. Dvoboj se završio pogibijom sve trojice mušrika, a Ubejde b. el-Harise je ranjen, a potom preselio kao šehid.³ Ehlul-bejt (Poslanikova familija) bili su prvi borci, a od njih su i prvi šehidi.

Zatim su obje skupine ušle u okršaj, bitka je otpočela, a Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo šaku pijeska i bacio je na mušrike rekavši: “Unakažena vam bila lica!”⁴ O tome je Uzvišeni objavio riječi: “*Njih niste ubijali vi, nego Allah; i nisi ti bacio, kad si bacio, nego je Allah bacio, da bi vjernike lijepom kušnjom iskušao – Allah zaista sve čuje i sve zna.*” (El-Enfal, 17) Potom je borba između dvije strane postala još jača. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na pročelju bojnih redova, a ashabi, radijallahu anhum, stali su u njegovu zaštitu. Mnogi ashabi su u ovoj bici imali herojske podvige.

Muslimanima su se već počele ukazivati radosne naznake pobjede. Idolopoklonici su poraženi, a glavešine Kurejšija, poput Ebu Džehla,⁵ Utbe b. Rebia, Umeje b. Halefa i drugih kurejšijskih nevjernika su pobijeni. Njihov broj je dosegao sedamdeset. Oni koji su preživjeli, poraženi i ne obazirući se ni na šta, dali su se u bijeg.⁶

¹ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 187.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/624; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/68.

³ Pogledati El-Buharijev hadis od Alije b. Ebi Taliba, “Fethul-Bari”, 15/161.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/706.

⁵ Pogledati događaj ubistva Ebu Džehla iz hadisa Abdullaha b. Mes'uda kod El-Buharija, “Fethul-Bari”, poglavlje “Ubistvo Ebu Džehla”, 15/158; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 198–199.

⁶ Pogledati hadis od Enesa b. Malika kod El-Buharija, “Fethul-Bari”, 15/167; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/642, 631, 638, 634. Pogledati naslov koji je posebno odredio za ove događaje, str. 708; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/82, 85, 88, 92, 100.

Muslimani su s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Bedru proveli tri dana poslije bitke. Na tom mjestu su ukopali svoje šehide, kojih je bilo četrnaest.¹

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Zejda b. Harisa na svojoj devi da prenese radosnu vijest stanovnicima Medine. Muslimani su obradovani ovom viješću, a jevreji i munafici, ne mogavši to povjerovati, ozlojedili su se.² Poslije toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se zdrav s borcima i ratnim plijenom u Medinu, gdje su ga muslimani s velikom radošću dočekali zato što je živ i zdrav i što su muslimani odnijeli jasnu pobjedu.³ Dovedi su sedamdeset kurejšijskih zarobljenika. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je savjet od ashaba šta s njima učiniti. Rekli su: "Allahov Poslanice, uzet ćemo otkup s kojim ćemo se finansijski ojačati za borbu na Allahovom putu."⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Vi ste u potrebi. Neka niko od njih ne izmakne a da ne plati otkup, ili bude pogubljen."⁵

Muslimani su se lijepo ophodili prema zarobljenicima. Davali su im svoju hranu i odjeću. Njihovi bližnji su kasnije došli iz Meke i imcima platili njihovo puštanje na slobodu.⁶

Boravak u Medini utjecao je na ove zarobljenike, jer su se uvjerali u istinoljubivost muslimana i lijepu primjenu islama. Većina njih u narednom periodu je prešla na islam.

Objavljeni su i neki ajeti o događajima u Bici na Bedru, a od njih su: *"Tako je bilo i onda kada te je Gospodar tvoj s pravom iz doma tvoga izveo – što jednoj skupini vjernika nikako nije bilo po volji. Raspravljali su se s tobom o borbi; iako im je bilo očito da će pobijediti, nekima od njih izgledalo je kao da se na oči svoje u smrt gone. I kad vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine – a vi ste više voljeli da vam padne šaka ona koja nije bila naoružana – Allah je htio riječima Svojim istinu utvrditi i nevjernike u korijenu istrijebiti. ...da istinu utvrdi i neistinu uništi, makar to ne bilo zločiniteljima po volji. I kada ste od*

¹ Pogledati imena muslimanskih šehida u Bici na Bedru. Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/706, 707; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 204–206; Es-Subhi Muhammed b. Abdillan Gaban, "Šehidi velike Bitke na Bedru", Udruženje saudijskih historičara, Rijad, Serijal historijskih naučnih radova, 15. izdanje, rebiul-evvel, 1424. h. g.

² Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", 192.

³ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/643; El-Vakidi, "Pohodi", 1/144.

⁴ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 193.

⁵ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 196.

⁶ Isti izvor, str. 216.

Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao: 'Poslat ću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugima dolaziti.' Allah je to učinio da bi vas obradovao i da bi se time srca vaša umirila; a pobjeda je samo od Allaha – Allah je zaista Silan i Mudar... Kad je On učinio da vas san, kao spokojstvo od Njega, obuzme i s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio, i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio, i da bi srca vaša jakim učinio i njome korake učvrstio. Kad je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: 'Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju!' 'U srca nevjernika Ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima. Zato što se suprotstavljaju Allahu i Poslaniku Njegovu; a onoga ko se suprotstavlja Allahu i Poslaniku Njegovu, Allah će, zaista, strašno kazniti. Kazna vam je to, pa je iskusite, a nevjernike čeka patnja u ognju. O vjernici, kada se s nevjernicima sukobite, a njih nastupa mnogo, leđa im ne okrećite; ...onaj ko im tada leđa okrene – osim onog koji se povuče s namjerom da se ponovno bori ili drugoj četi pristupi – vratit će se natovaren Allahovom srdžbom; prebivalište njegovo bit će Džehennem, a užasno je on boravište. Njih niste ubijali vi, nego Allah; i nisi ti bacio, kad si bacio, nego je Allah bacio, da bi vjernike lijepom kušnjom iskušao – Allah zaista sve čuje i sve zna. Tako vam je to bilo, a doista je Allah Onaj Koji oslabljuje spletke nevjernika. Ako ste se molili da pobijedite – pa došla vam je, eto, 'pobjeda! A da se okanite, bolje bi vam bilo! I ako se ponovo vratite, Mi ćemo se ponovo vratiti, i nimalo vam neće koristiti tabor vaš, ma koliko brojan bio, jer je Allah na strani vjernika.' (El-Enfal, 5–19)

Uzvišeni Allah o događajima u ovoj bici na drugom mjestu u istoj suri kaže: *"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima – namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na Dan rastavljanja istine od neistine, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može... kada ste vi bili u dolini bližoj, oni u dolini daljoj, a karavana niže vas. I da ste se dogovarali o vremenu borbe, ne biste se dogovorili, ali se ona dogodila da bi Allah dao da se ispuni ono što se moralo dogoditi, da nevjernik ostane nevjernik poslije očigledna dokaza, i da vjernik ostane vjernik poslije očigledna dokaza – a Allah, doista, sve čuje i sve zna... kad ti je Allah u snu pokazao da je njih malo; a da ti je pokazao da ih je mnogo, vi biste duhom klonuli i o boju se raspravljali, ali je Allah spas ukazao. On dobro zna svačije misli. A kad ste se sukobili, u očima vašim On ih je prikazao u malom broju, a vas u očima njihovim također u malom broju, da bi Allah dao da se ispuni ono što se moralo dogoditi – a Allahu se sve vraća." (El-Enfal, 41–44)*

Bitka na Bedru je predstavljala prvu pobjedu muslimana nad mekanskim mušricima. Arapi su međusobno razmjenjivali informacije o ovoj bici. Ljudi su poslije toga saznali da muslimani imaju snagu koja se ne može potcijeniti.

Između Bedra i Uhuda

Rezultati Bitke na Bedru promijenili su mnoge okolnosti sukoba između Kurejša i njihovih saveznika, s jedne, i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s druge strane. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je čvrsto zadržati sigurnost Medine i njenih stanovnika te učiniti da se okolnosti kreću u korist muslimana. Također, nastojao je umanjiti kontraudare Kurejšija i drugih neprijatelja zbog pobjede muslimana na Bedru, tako da se ni u jednoj prilici ne ukaže slabost. Sasvim je jasno bilo da Kurejšije neće prešutjeti naneseni poraz, pogibiju svoga ljudstva i zarobljenike. Ta činjenica je zahtijevala da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u kontinuitetu prati, poduzima vojne poduhvate i sve što je potrebno, poput izvidnica, vojnih pohoda i sl., kako bi sačuvao Medinu i njene stanovnike. Najpoznatiji poduhvati poslije Bitke na Bedru, a prije Bitke na Uhudu su:

Pohod na Benu Kajnuka

Jevreji iz Benu Kajnuka su spadali u plemena i jevrejske zajednice koje su obitavale na području Medine prije nego što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u nju došao. Prilikom Hidžre Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je s njima kroz Medinsku povelju mirovni dogovor, kao i sa drugim jevrejima.¹ U tačke ovog mirovnog ugovora spadalo je i učešće u odbrani Medine Munevvere i davanje sigurnosti njenim stanovnicima.

Jevreji su znali istinoljubivost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Objavljeni su mnogi ajeti i sure Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini koje su vodile raspravu s jevrejima, govoreći o njihovim vjerovjesnicima, historiji i zalutalosti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je vodio razgovor s njihovim učenima, posjećivao ih u njihovim školama i pokušavao ih uvjeriti u istinitost Allahove vjere. Veoma mali broj ih je prešao na islam, a od najpoznatijih koji su to učinili bio je Abdullah b. Selam, radijallahu anhu.²

¹ Pogledati temu "Medinska povelja" iz ove knjige.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/352; Ibn Esir, "Usdul-gaba", 3/264; Ez-Zehebi, "Sijeru e'alam-ibun-nubela", 2/413.

Poslije Bitke na Bedru postalo je sasvim jasno da su muslimani nadmoćni nad Kurejšijama, a to je značilo njihovu nadmoćnost i u Medini, čime se obistinilo Allahovo obećanje da će Allah pomoći Svoje robove vjernike. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je samilostan prema jevrejima, čvrsto želeći da krenu putem upute. Oni su bili sljedbenici Knjige koji su poznavali istinu.

Također, poslije povratka iz Bitke na Bedru Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okupio ih je sve na tržnici Benu Kajnuka. Rekao im je: “O skupino jevreja, pazite da vam Allah ne dadne istu kaznu koja se desila Kurejšijama. Pređite na islam, jer ste spoznali da sam ja poslani vjerovjesnik. Vi to nalazite (u vašim knjigama), a to vam je i od Boga uzeti zavjet.” Rekoše: “Muhammede, ti smatraš da smo mi poput tvoga naroda. Nemoj da te zavara to što si ušao u sukob s narodom koji ne poznaje ratovanje. Tako nam Boga, ukoliko uđemo u rat s tobom, vidjet ćeš da smo mi čvrsti ljudi.”¹

U vrijeme dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema njima iskazivao samilost i želju za uputom, te ih opominjao onim što se desilo Kurejšu, oni su njemu uzvraćali jasnim i otvorenim prijetnjama, bivajući spremni da se protiv njega bore i dajući mu lekciju, kako oni tvrde, da su pravi ratnici i muškarci. Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Uzvišeni Allah o njihovoj prijetnji Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavio: “*Reci onima koji ne vjeruju: ‘Bit ćete pobijedeni i u Džehennemu okupljeni, a užasno je to boravište!’*” (Ali Imran, 12)²

Ova njihova jasna prijetnja smatrala se otvorenim kršenjem dogovora s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. “Oni su bili prvi jevreji koji su prekršili ugovor s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.”³

Također, desio se jedan događaj koji je potpalio neprijateljstvo između dvije strane. Naime, neka arapska žena donijela je trgovačku robu koju je prodala na tržnici Benu Kajnuka, a zatim je sjela kod zlatara. Tražili su od nje da otkrije svoje lice, a ona je odbila. Potom je zlatar kraj njene odjeće vezao iza njenih leđa, pa kada je ustala, čitavo njeno tijelo se otkrilo, a oni su se počeli smijati. Tada je ona povikala, pa je jedan musliman skočio na zlatara i ubio ga. Zlatar je bio jevrej, pa su drugi jevreji navalili na muslimana i ubili ga. Porodica

¹ Ibrahim el-Alij, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, str. 197.

² Bilježi ga Ebu Davud u “Sunenu”, Knjiga o porezu na zemlju, hadis br. 3001. Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/47.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/47; Salih eš-Šami, “S izvora Vjerovjesnikovog životopisa”, str. 244.

ubijenog muslimana je pozvala u pomoć muslimane protiv jevreja. Muslimani su se žestoko razljutili, pa je došlo do okršaja između njih i Benu Kajnukaa.¹

Rečeno je da je o njima objavljen ovaj ajet: *“Čim primijetiš od nekog plemena vjerolomstvo, i ti njemu isto tako otkazi ugovor – Allah uistinu ne voli vjerolomnike.”* (El-Enfal, 58)²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iskupio je žurno muslimansku vojsku i izvršio opsadu utvrđenja Benu Kajnukaa petnaest dana.³ Uzvišeni Allah je tada u njihova srca ulio strah, pa su se predali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pristali na njegovu presudu. Prethodno su bili saveznici s nekim ensarijama, ali su ih se muslimani u potpunosti odrekli na čelu s Ubadom es-Samitom, koji se pred Allahom i Njegovim Poslanikom njih odrekao. Munafici su se pobojali za jevreje, jer su im pomagali u uznemiravanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato je Abdullah b. Ubejj b. Selul, kada je Allah omogućio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da nad njima provede kaznu, ustao i rekao: “Muhammede, lijepo postupi prema mojim šticienicima. Oni su bili saveznici Hazredža.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu odmah odgovorio. On mu je ponovo rekao: “Muhammede, lijepo postupi prema mojim šticienicima.” Potom se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udaljio od njega, a Abdullah b. Ubejj je stavio ruku u džep pancirke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn Hišam kaže: “Ta pancirka je imala naziv Zatul-fudul.”

Ibn Ishak je kazao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: ‘Pusti me.’ Tada se jako razljutio tako da mu se na licu vidjela srdžba. Potom je rekao: ‘Teško ti se! Pričekaj!’ Rekao je: ‘Ne, tako mi Allaha! Neću te pustiti sve dok lijepo ne postupiš prema mojim šticienicima: četrinsto ljudi bez oklopa i tristo s oklopom koji su me štitili i “od crnih i od crvenih” – zar ćeš ih sve pomesti za jedno jutro? Tako mi Allaha, ja sam čovjek koji se plaši nedaća.’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Oni tebi pripadaju.’”⁴

Rezultat je bio amnestija od pogubljenja i protjerivanje iz Medine. Muslimani su uzeli njihove imetke i kuće. Jevreji iz Benu Kajnukaa su u roku tri dana napustili Medinu i uputili se ka Šamu.

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/48.

² Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/29.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/49.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/48.

O ovom događaju s Abdullahom b. Ubejjom Uzvišeni je objavio: *“O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah, uistinu, neće ukazati na pravi put ljudima zulumčarima. Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi. A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati, a oni koji vjeruju reći će: Zar su to oni koji su se zaklinjali Allahom, svojom najtežom zakletvom, da su, zaista, s vama? Djela njihova bit će poništena, i oni će nastradati. O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerljivo dobar i zna sve. Vaši su zaštitnici samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno namaz obavljaju i zekat daju. Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će, svakako, pobijediti. O vjernici, ne prijateljujte sa onima koji vašu vjeru za podsmijeh i zabavu uzimaju, bili to oni kojima je data Knjiga prije vas, ili bili mnogobošci – i Allaha se bojte ako ste vjernici.”* (El-Maide, 51–57)

Protjerivanje Benu Kajnukaa predstavljalo je snažan udarac za medinske jevreje, koji su u ovoj etapi bili nemoćni pomoći svoju braću jevreje, jer im je Allah donio poniženje i strah.¹

Također, u plijen koji su muslimani uzeli od Benu Kajnukaa ulazilo je mnogobrojno oružje, pomagala za proizvodnju i različite dragocjenosti kojima su se okoristili. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspodijelio je ovaj plijen među muslimanima, a odabrao je za sebe jednu petinu² te se okoristio njihovim oružjem u narednim vojnim pohodima.

Vjenčanje Alije i Fatime, radijallahu anhuma³

Za Fatimu, svoju kćerku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *“Fatima je predvodnica žena u Džennetu.”*⁴ Također je rekao: *“Fatima je dio mene, pa ko je rasrdi, rasrdio je i mene.”*⁵ Ona je bila najmlađa i najdraža

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/49; Ibn Kesir u svome “Tefsiru”, 1/628.

² Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/29; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/7.

³ El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebno poglavlje o vrlinama Fatime, radijallahu anha, 5/209; Ibn Ishak u svome “Životopisu” odredio je poseban naslov o udaji Fatime, radijallahu anha, str. 230

⁴ El-Buhari u svome “Sahihu”, 4/209.

⁵ El-Buhari u svome “Sahihu”, 4/210.

kćerka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, iako ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sve izuzetno volio, neka je Allah s njima zadovoljan. Jedino je ona živjela do kraja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, a nakon njega samo nekoliko mjeseci. Prenosila je od njega mnoge izreke. Zato su se pripadnici ovog ummeta za nju više vezali u odnosu na druge njegove, sallallahu alejhi ve sellem, kćerke. Također, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, potomstvo se svelo samo na potomstvo po liniji Fatime, što je bio razlog da ona bude i najviše spominjana.

Rođena je otprilike dvije godine prije poslanstva.¹ Ustajala je u odbranu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Meki kada ga je njegov narod uznemiravao. Skidala je s njega iznutricu životinja koju su mu njegovi sunarodnjaci stavljali na glavu dok je bio na sedždi, oštro ih riječima odvrćala i udaljavala od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.²

Njene vrline su prenesene od Majke vjernika Aiše, radijallahu anha, kroz različite hadise, koja bi govorila: “Nikada nisam vidjela nikoga boljeg od Fatime, osim njenog oca.”³

Aiša, radijallahu anha, prenosi: “Fatima je hodajući prilazila, a njen hod je bio poput hoda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao joj je: ‘Dobro došla, kćeri.’ Stavio ju je da sjedne s njegove desne strane, a zatim joj je nešto u tajnosti rekao, pa je zaplakala. Onda joj je ponovo nešto u tajnosti rekao, pa se nasmijala. Rekla sam: ‘Do danas nisam vidjela da radost i tuga mogu biti tako blizu.’ Upitala sam je šta joj je rekao, pa je rekla: ‘Neću otkrivati tajnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’ Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, ponovo sam je pitala, pa me obavijestila da je joj rekao: ‘Džibril, alejhi selam, preslušavao me je Kur’an svake godine po jedanput, a ove godine je to učinio dva puta. Smatram da je to samo zato što mi se smrt približila. Ti ćeš biti prva iz moje porodice koja će mi se priključiti, a dobar li sam ja tvoj prethodnik.’ Tada je zaplakala. Upitao ju je: ‘Zar nećeš biti zadovoljna da budeš predvodnica svih žena svijeta?’ Potom se nasmijala.”⁴

¹ Ez-Zehebi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 2/118; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 8/19; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/377.

² Pogledati izvor hadisa u cijeloj verziji u poglavlju o smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, iz ove knjige.

³ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/378.

⁴ Prenosi El-Buhari u svome “Sahihu”, Knjiga traženja dozvole, poglavlje “O sašaptavanju pred ljudima i neširenju tajni prijatelja”, 7/14; Knjiga o pohodima, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt”, 5/138; pogledati: Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/378.

Fatima se kao muhadžirka u Medinu priključila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bila djevojka.¹

Alija, radijallahu anhu, bio je, također, neoženjeni momak koji je učinio hidžru u Medinu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je najbliži Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, po srodstvu, duhu i vjerovanju. Odgajan je u njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kući i prvi je među omladinom povjerovao u njega. Najbolje je poznao njegovu istinoljubivost i na dan Hidžre založio se svojim životom za njega. On ima posebnu poziciju kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kod muslimana kakvu niko drugi nema.

U muharremu druge godine po Hidžri, Alija, radijallahu anhu, izrazio je želju za sklapanjem zaruka s Fatimom, uz odobrenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Alija je bio stidljiv, s posebnim strahopoštovanjem prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a uz to je još i bio mladić koji nije imao iskustva u ovakvim situacijama.

Neki ashabi su prethodno pokušali da se zaruče s Fatimom, radijallahu anha, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njihove zaruke na blag i učtiv način odbijao, kao da je čekao da Alija, radijallahu anhu, ponudi svoju. Neke ensarijske djevojke su Aliju, radijallahu anhu, na to podsticale.²

Alija, radijallahu anhu, rekao je: “Kada sam sjeo pred njega, ostao sam bez riječi. Tako mi Allaha, nisam mogao govoriti. Upitao je: ‘Šta te je dovelo?’ a onda je ušutio. Ponovo je rekao: ‘Možda si došao da se zaručiš s Fatimom?’ Rekao sam: ‘Da.’ Pitao je: ‘Imaš li kakav vjenčani dar s kojim ćete ući u bračne odnose?’ Rekoh: ‘Tako mi Allaha, nemam, Allahov Poslaniče.’ Upitao je: ‘A šta si uradio sa štitom kojim sam te opremio za borbu?’ Rekoh: ‘Kod mene je.’ Reče: ‘Onda joj ga daj kao vjenčani dar.’”³

Spominje se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod Fatime i obavijestio je o Alijinom zahtjevu, a ona je šutjela, iz čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao da je to gest njenog prihvatanja.

Vjenčanje je bilo jednostavno i skromno, a Alija, radijallahu anhu, utrošio je na njega ono što je trenutno imao.

Navodi se da je skupljao i donosio suho drveće jednom od draguljara u Medini. Govorio je: “Kada sam htio stupiti u brak s Fatimom, kćerkom

¹ Pogledati njenu biografiju kod Ibn S'ada, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/19; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/378; Ez-Zehebi, “Sijeru e'alam-in-nubela”, 2/118.

² Pogledati: Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 8/19; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/544.

³ Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 8/21; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/543.

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dogovorio sam se s jednim draguljarem iz plemena Benu Kajnuka da sa mnom ode i da donesemo granje drveta 'izhir', koje sam želio prodati draguljarima i zaradu iskoristiti za moju svadbenu gozbu."¹ Pojedine ensarije i muhadžiri učestvovali su u ovoj skromnoj ali blagoslovljenoj svadbi.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio je Fatimu jednostavnim svadbenom opremom i poklonio joj dva čupa za vodu.² Navodi se da je u noći stupanja u brak Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Aliji rekao: "Ne radi ništa dok me ne susretneš." Zatražio je da mu se donese voda, njome se abdestio, a zatim ih njome posuo, rekavši: "Allahu moj, ti ih blagoslovi, podari im Svoje blagodat i dadni im blagoslov u njihovom potomstvu."³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da se Fatima i Alija, radijallahu anhuma, nastane u njegovoj blizini. Harise b. en-Nu'man je za to saznao, pa je svoje odaje, koje su bile u blizini Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije sjeverno od odaja Aiše, radijallahu anha, napustio i zatražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih dodijeli Aliji i Fatimi. Rekao je: "Tako mi Allaha, ono što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od mene uzme draže mi je od onoga što ostavi." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Rekao si istinu." On je napustio to mjesto, pa su ga Alija i Fatima nastanili. Tako su postali komšije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojima bi on dolazio, održavao s njima bliske odnose, upućivao dove za njih i usmjeravao ih.⁴

Ona je prenijela mnogobrojne hadise o ovim blagoslovljenim posjetama, iz blagoslovljene kuće iz koje su izašli džennetski mladići Hasan i Husejn, radijallahu anhuma, kao i Ummu Kulsum i Zejneb, Alijine kćerke od supruge mu Fatime, radijallahu anha.⁵

Fatima, radijallahu anha, živjela je s Alijom, radijallahu anhu, prilično oskudnim i teškim životom, jer ovaj svijet nije bio predmet njihovog interesovanja. Uprkos tome, podnosili su tegobe obimnog rada. U "Musnedu" imama Ahmeda navodi se: "Alija je jednoga dana rekao Fatimi: 'Tako mi Allaha, ostaro sam i žalim se na bol u prsima. Uzvišeni Allah je tvome ocu dao roblje. Otiđi i zatraži da ti ga ustupi.' Odgovorila je: 'Ja sam, tako mi Allaha, mljela

¹ "Sahihul-Buhari", Knjiga o kupoprodaji, poglavlje "Ono što je navedeno o zlatarima", 3/13.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 8/23.

³ Isto, 8/24.

⁴ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 3/488; Ez-Zehebi, "Sijeru e'alam-in-nubela", 2/380.

⁵ Ez-Zehebi, "Sijeru e'alam-in-nubela", 2/122 i 134; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/544.

žito tako da sam ozlijedila ruke, pa sam otišla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on me je upitao: “Zašto si došla, moja kćerkice?” Rekla sam: “Došla sam da te poselamim”, ali sam se postidjela upitati ga za roblje. Potom smo zajedno otišli, pa je Alija rekao: ‘Allahov Poslaniče, ostario sam i žalim se na bol u prsima.’ Fatima je rekla: ‘Ja sam mljela žito tako da sam ozlijedila ruke. Allah ti je dao roblje i opskrbu, pa daj nam ga na uslugu.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: ‘Tako mi Allaha, neću vam ih dati, a ujedno stanovnike sofe ostaviti da se previjaju od gladi ne nalazeći išta da im dodijelim. Već ću to roblje prodati, a zaradu na njih potrošiti.’¹ Potom su se vratili. Onda im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, a oni su se već bili pokrili svojom posteljom, koja je bila tolika da ako bi pokrili glavu, otkrila bi im se stopala, a ako bi pokrili stopala, otkrila bi im se glava. Oni ustadoše, a on im reče: ‘Ostanite na svome mjestu.’ Potom im je rekao: ‘Hoćete li da vas obavijestim o nečemu boljem od onoga što ste od mene tražili?’ Rekli su: ‘Svakako.’ Rekao je: ‘Ovo su riječi kojima me podučio Džibril, alejhi selam: Izgovorite iza svakoga namaza “subhanallah” deset puta, “elhamdulillahi” deset puta i “Allahu ekber” deset puta, a kada legnete u postelju, izgovorite trideset i tri puta “subhanallah”, trideset i tri puta “elhamdulillahi” i trideset i četiri puta “Allahu ekber”.’²

Njima su se ponekad, kao i ostalim ljudima, dešavale bračne nesuglasice, pa bi ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mirio. Tako joj je Alija rekao: “Tako mi Allaha, neću ništa uraditi što ti ne voliš.” Ibn Hadžer prenosi: “Između Alije i Fatime, radijallahu anhuma, došlo je do neznatne svađe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je sa svojim ukućanima i s njima bio sve dok ih nije izmirio. Potom je izašao, pa je upitan: ‘Ušao si neraspoložen, pa si izašao, a na tvom licu smo vidjeli radost.’ Rekao je: ‘Šta me može spriječiti da budem veseo, pomirio sam dvoje meni najdražih ljudi!’³

Prenosi se od Ummu Seleme da je rekla: “U mojoj kući je objavljen časni ajet u kojem Uzvišeni kaže: *“U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namaz obavljajte i zekat dajite, i pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku! Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijeha odstrani, i da vas potpuno očisti.”* (El-Ahzab, 33)

¹ Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 8/25.

² Isto, 8/25.

³ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/379; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 8/26.

Rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po Fatimu, Alija, Hasana i Husejna te im rekao: "Ovo je moj Ehlul-bejt (ukućani)."¹

Potrebno je ovdje naglasiti da se ovaj ajet odnosi na čitav Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, Ehlul-bejt, u koji spadaju i majke vjernika, s čijim spomenom je i sam ajet počeo. Nepojmljivo je da mrzitelji majki vjernika isijeku ovaj ajet svodeći ga samo na Aliju, Fatimu i njihova dva sina, neka je Allah s njima svima zadovoljan. Potvrda njihove pripadnosti Ehlul-bejtu ne isključuje pripadnost ostalih. Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge su pripadnice njegovog Ehlul-bejta, kao i ostali. Zato se one ne mogu isključiti iz ajeta. Ajet na samom početku direktno spominje majke vjernika, a zapravo na njih se i odnosi. Vjerovatno je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio spomenuti gest s Alijom, Fatimom i njihova dva sina kako bi prekinuo sve puteve onima koji su iznosili sumnje o njihovoj pripadnosti Ehlul-bejtu, dok sam ajet potvrđuje da njegove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge pripadaju Ehlul-bejtu.

Bitka na Uhudu u ševvalu 3. hidžretske godine²

Kurejšije se zbog poraza na Bedru nisu smirile, već su se počele pripremati za novu invaziju na muslimane u Medini. Svako od njih je preuzeo svoju ulogu. Onima kojima su bili ubijeni roditelji, sinovi i članovi porodica izašli su među ljude i huškali ih protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih sljedbenika.³ Jevreji su obilazili Meku i učestvovali u nahuškavanju mekanskih predvodnika. Munafici u Medini su davali obećanja Kurejšijama ulijevajući im nadu da će im pomoći i doći da zajedno iskorijene Muhammeda i muslimane koji su s njim, te da će snositi sve troškove moralne i materijalne pripreme za taj poduhvat. O njima su objavljene riječi Uzvišenog: *"Oni koji ne vjeruju troše imanja svoja da bi od Allahova puta odvrćali. Oni će ih sigurno utrošiti, zatim će zbog toga žaliti i na kraju će pobijedeni biti. A oni koji ne budu vjerovali – u Džehennem će biti potjerani."* (El-Enfal, 36)⁴

Kurejšije i njihovi saveznici iz plemena s područja Tihame i drugi obavili su potrebne pripreme. Vojska sa svojim oružjem, ljudstvom i robovima te

¹ Pogledati: Ibn Kesir u "Tefsiru", 2/1497.

² Ibn Ishak, "Vjerovjesnikov životopis", str. 301; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/60.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/473.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/60; El-Vakidi, "Pohodi", 1/199; Es-Salihi eš-Šami, "Subul-huda ver-rešad", 4/271.

nekim ženama krenula je u pravcu Medine. Njihov broj je bio nešto više od tri hiljade boraca.¹

U ovom periodu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dolazile su od njegovih informatora u Meki detaljne vijesti o pokretu i aktivnostima Kurejšija.²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okupio je muslimane i po običaju se s njima posavjetovao o trenutnoj situaciji. Njihova mišljenja su se razila. Neki su smatrali da je potrebno izaći i dočekati neprijatelje van Medine, što je bilo mišljenje većine. Drugi su smatrali da treba ostati u Medini i iznutra se boriti protiv mušrika kada u nju uđu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je bliži drugom mišljenju, ostanku u Medini.³ Pobornici mišljenja o izlasku i dočeku Kurejšija su bili hrabri muslimani i omladina, koji su insistirali na tome kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je ušao u kuću, a zatim ponovo izašao pred njih, stavio svoj oklop, uzeo oružje i pripremio se za borbu. Tada su se oni koji su kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, insistirali na pokretu pokajali te kazali: “Allahov Poslaniče, mi smo te natjerali, a nemamo na to pravo. Ako hoćeš, ostani.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: “Vjerovjesnik nema prava da skine svoj oklop sve dok ne stupi u borbu.”⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio je snove koje je ispričao svojim ashabima. Jedan od njih, kao što prenosi El-Buhari, bio je sljedeći: “Vidio sam u svojim snovima da sam protresao sablju, pa se ona prepolovila – što se odnosilo na poginule vjernike na dan Uhuda. Zatim sam je drugi put protresao, i ona je postala bolja nego što je bila – a to se odnosi na pobjedu koju je Allah dao i ujedinjenje vjernika. U snu sam vidio i krave. Tako mi Allaha, to je dobro. To se odnosi na vjernike na dan Uhuda.”⁵

Kurejšije su se pozicionirale u jednoj dolini u blizini Medine, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je s hiljadu stanovnika Medine. Na putu ka Uhudu vođa licemjera Abdullah b. Ubejj b. Selul se vratio, a s njim i trećina

¹ Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 302; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/202–203; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/273.

² El-Vakidi, “Pohodi”, 1/207; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/37; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/273.

³ Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 302; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/310; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/275.

⁴ Imam Ahmed b. Hanbel u “Musnedu”, 3/351.

⁵ Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Ko su muslimani ubijeni na Dan Uhuda?”, 5/39; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 242.

vojske, koja je otkazala poslušnost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn Ubejj je tvrdio da je to uradio samo zato što je bilo bolje ostati (i braniti se) u Medini, dok su vjernici nastavili put s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.¹

Uhud je bio mjesto na kojem se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozicionirao s vjernicima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je ovo mjesto i organizirao muslimanske bojne redove. Centralni dio vojske je stavio u klanac, tako da im je Uhud bio iza leđa. Odabrao je malo brdo ispred neprijatelja i na njemu postavio strijelce, te im je za zapovjednika postavio Abdullaha b. Džubejra, naredivši im da ostanu na svom mjestu dok im ne dođe sljedeća naredba od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i da mušrike od muslimana odbijaju strijelama kako im ne bi došli iza leđa. Naredio im je da ostanu na mjestu kakvi god rezultati bitke bili i da sačekaju dok im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne izda novu naredbu. El-Buhari u svome "Sahihu" od El-Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Ušli smo u okršaj s mušricima toga dana, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rasporedio je vojsku strijelaca i za zapovjednika im postavio Abdullaha rekavši im: 'Ne idite, pa i kad vidite da smo ih savladali, nemojte napuštati ovo mjesto. Ako vidite da nas oni savladavaju, nemojte nam pritijecati u pomoć.'"²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je Mus'aba b. Umejra da ponese muslimansku zastavu. On, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeo je redanje bojnih redova ashaba mudžahida koji su bili s njim. Podsjećao ih je na Allahovo obećanje o Džennetu i podsticao na strpljivost i čvrstinu prilikom ulaska u okršaj. Potom je neke malodobne borce vratio u Medinu.³

Na mušričkoj strani Ebu Sufjan b. Harb, njihov vođa, mobilizirao je borce. Bilo ih je otprilike tri hiljade, četiri puta više nego muslimana. Ebu Sufjan ih je rasporedio. Na desno krilo je postavio Halida b. Velida, a njihovi huškači su počeli podsticati ljude na borbu i uništenje Muhammeda, sallallahu

¹ El-Vakidi, "Pohodi", 1/219; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/39; pogledati: El-Buhari, "Fethul-Bari", 15/232.

² Pogledati: El-Buharijevu predaju u "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Bitka na Uhudu", 5/31; Ibn Ishak, "Vjerovjesnikov životopis", str. 305; El-Vakidi, "Pohodi", 1/219; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/282.

³ Ibn Ishak, "Vjerovjesnikov životopis", str. 203 i 308; El-Vakidi, "Pohodi", 1/221; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/282 i 283.

alejhi ve sellem, i muslimana. Kurejšijske žene su nahuškavale muškarce na rat podsjećajući ih na ubijene članove porodica prethodne godine na Bedru.¹

Bitka je počela i svi su zauzeli svoje pozicije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvukao je sablju koju je imao i upitao: “Ko će je uzeti dajući joj njeno pravo?” Ustao je Ebu Dudžane Simak b. Hareše, radijallahu anhu, i rekao: “Allahov Poslaniče, a koje je to njeno pravo?” Odgovorio je. “Da se njome udara po mušričkim glavama sve dok se ne iskrivi.” Ebu Dudžane ju je uzeo. Iz svog džepa je izvukao crveni omotač i vezao ga oko glave, te se počeo uznositi sa sabljom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ovo je hod koga Allah i Njegov Poslanik mrze, osim u ovoj situaciji.”² Borba je krenula. Ebu Dudžane se kao najveći heroj borio sabljom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.³ Isto tako, Hamza, radijallahu anhu, borio se hrabro i bez premca, kao i ostali hrabri muslimani, sve dok se u mušričkim redovima nije naslutio poraz, a vjernicima jasno očitovala pobjeda. Mušrici su počeli bježati s poprišta, a muslimani su za njima išli i ubijali ih. Muslimani su tada počeli skupljati ratni plijen. Kada su strijelci s brda to ugledali, napustili su svoja mjesta. Abdullah b. Džubejr ih je pokušao spriječiti, podsjećajući ih na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu, ali su mu se, osim malog broja – manje od deseterice – usprotivili i otišli.⁴

Halid b. Velid i skupina kurejšijskih konjanika pratili su pomno situaciju. Kada je Halid uvidio da strijelci koji su ostali na brdu ne mogu spriječiti konjicu, navalio je na njih te ih zajedno sa zapovjednikom strijelaca pobio. Potom su se konjanici spustili među potpuno nezaštićene muslimane dolazeći im straga. Kurejšijska vojska uz pomoć konjanika počela se vraćati na poprište, pa se tako tok bitke u potpunosti okrenuo i prešao u korist mušrika.⁵

Pokušali su prići Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ga ubili. Njihovi odvažni borci su se za to takmičili.

¹ Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 306; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/220; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/41; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/283.

² Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 236.

³ Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 305; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/241; pogledati: Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/58.

⁴ Pogledati: El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/225; Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 306; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/229.

⁵ Pogledati: El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/225; Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 307; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/235; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/41.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, branio se neustrašivo i herojski borio. Svojom rukom je ubio Ubejja b. Halefa, koji je bio veliki prkosnik i imao čvrsto zacrtani cilj da ubije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljajući: “Muhammed! Ne izvukao se ja ako se on izvuče!” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio da ijedan drugi ashab priđe i ubije Ubejja, pa ga je on, sallallahu alejhi ve sellem, lično gađao kopljem, koje ga je pogodilo u vrat, od čega je nešto kasnije i umro.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upao je na Uhudu u neku rupu, pa mu je bila ozlijeđena glava, slomljen kutnjak i napukla usna.²

Skupina ashaba neustrašivo je odolijevala s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvujući svoje živote za njegovu odbranu. Među njima su bili Ebu Talha el-Ensari, radijallahu anhu, Sehl b. Hunejf, Mus’ab b. Umejr, nosilac muslimanske zastave koji je poginuo pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Alija b. Ebi Talib, Ebu Džudžane, S’ad b. Ebi Vekkas, neka je Allah sa svima njima zadovoljan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je S’adu, koji je gađao neprijatelja u odbrani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Gađaj, iskupljujem te svojim ocem i majkom.”³ Također, s njima u odbrani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovala je Ummu Ammara, radijallahu anha.⁴

Mušrici su pronijeli lažnu informaciju da su ubili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što je bio veliki udar za postojanost muslimana. As-hab Enes b. en-Nadr, radijallahu anhu, ustao je i rekao: “Šta vas to zadržava?” Rekli su: “Muhammed, Allahov Poslanik, ubijen je.” Reкао im je: “Šta ćete poslije činiti od svog života? Ustanite i umrite onako kako je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!” Zatim se okrenuo prema neprijateljima i borio se sve dok nije ubijen, radijallahu anhu. Na njemu su toga dana našli sedamdeset uboda. Prepoznala ga je jedino njegova sestra po vrhovima prstiju.⁵

Skupina ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poginula je, a ukupan broj poginulih je dosegao sedamdeset muškaraca. Od njih je bio

¹ Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 310; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/252; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/307; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 239.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 15/243; Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 311; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/247; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/310; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 245.

³ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/225; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, str. 238.

⁴ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 15/235; Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 307; El-Vakidi, “Pohodi”, 1/240, 243, 278.

⁵ Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 309; Et-Taberi, “Historija”, 3/18.

i Hamza b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, kojeg je ubio Vahši, abesinski rob,¹ zatim S'ad b. Er-Rebi'a,² Mus'ab b. Umejr,³ Abdullah b. Džahš,⁴ Hanzala, kojeg su kupali meleki, i drugi, neka je Allah sa svima njima zadovoljan. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni koji su bili s njim povukli su se u klanac. Ebu Sufjan se popeo iznad brda na kojem su bili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi pratioci, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu, oni ne smiju biti iznad nas." Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu, borio se zajedno s nekim ashabima gađajući mušrike kamenjem sve dok nisu sišli. Ebu Sufjan je rekao: "Ima li među vama Muhammeda?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne odgovarajte mu!" Potom je upitao: "Ima li među vama sina Ebu Kuhafe (Ebu Bekra)?" Potom je upitao: "Ima li među vama Omera b. el-Hattaba?" Zatim je Ebu Sufjan zaključio: "Oni su pobijeni, jer da su živi, odazvali bi se." Omer b. el-Hattab nije se mogao suzdržati, pa je rekao: "Slagao si, Allahov neprijatelju! Allah je ostavio živima one koji će te poniziti." Ebu Sufjan reče: "Neka je uzvišen Hubel!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaza: "Odgovorite mu." Upitaše: "Šta ćemo mu reći?" Reče: "Neka je Allah uzvišen i cijenjen." Ebu Sufjan reče: "Mi imamo Uzzata, a vi ga nemate!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Odgovorite mu." Upitaše: "Šta ćemo mu reći?" Reče: "Recite: 'Allah je naš zaštitnik, a vi nemate zaštitnika!'" Potom je Ebu Sufjan rekao: "Ovo vam je osveta za Bedr", pa su mu odgovorili: "Nije isto! Naši ubijeni su u Džennetu, a vaši u Džehennemu." Potom je Ebu Sufjan rekao: "Ponovo ćemo se sljedeće godine susresti na Bedru."⁵

Muslimanske žene su učestvovala u ovoj bici: "Žene na dan Uhuda napajale su i liječile muslimanske ranjenike."⁶

Kurejšije su napustile poprište nakon što su izginula njihova dvadeset četiri čovjeka. Muslimani su se potom posvetili liječenju svojih ranjenika. Poslanik,

¹ Pogledati poglavlje "Hamzino ubistvo" kod El-Buharija, "Fethul-Bari", 15/245; Ibn Ishak, "Vjerovjesnikov životopis", str. 308; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/318; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 241.

² El-Vakidi, "Pohodi", 1/293; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/326.

³ Pogledati El-Buhari, "Fethul-Bari", 15/229.

⁴ Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/322.

⁵ Pogledati: "Sahihul-Buhari", "Fethul-Bari", 15/227; Ibn Ishak, "Vjerovjesnikov životopis", str. 313; El-Vakidi, "Pohodi", 1/297; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/325.

⁶ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 232.

sallallahu alejhi ve sellem, ostao je među njima te klanjao dženazu šehidima, kojih je bilo sedamdeset. Potom su ukopani.¹

Nakon toga se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim saborcima vratio u Medinu, u kojoj su, dok su ulazili, žene plakale za ubijenima. Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to je teško dojmilo, pa su mu potekle suze.²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da će se Kurejšije vratiti u Medinu, bio je u pripravnosti. Tako je, s ciljem zastrašivanja, sljedećeg dana izašao u potjeru za neprijateljem kako se ne bi vratio u Medinu. Reкао je: "Neka s nama ide samo onaj ko je bio jučer prisutan."³

Muslimani su došli do mjesta Hamraul-esed,⁴ na udaljenosti deset milja, odnosno šesnaest kilometara od Medine, u kojem su ostali više od tri dana. Vijesti o njihovom pokretu stigle su do Kurejšija, koje su razmišljale o povratku radi napada na Medinu, ali ih je od toga odvratilo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, intenzivno praćenje. To je na kraju i bio razlog da se požure vratiti u Meku.⁵

Objavljeni su ajeti koji govore o onome što se desilo muslimanima na Uhudu, a od njih su: *"Allah je već potvrdio obećanje Svoje, kada ste ih vi uništavali, voljom Njegovom, dok niste neuspjeh doživjeli i o naredbi se razišli, i nepokorni bili, nakon što vam je pokazao šta volite: jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet! Onda vas je On odvojio od njih, kako bi vas iskušao! I oprostio vam je, jer Allah je prema vjernicima neizmjereno dobar! Kada ste uzimali penjući se i ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza leđa vaših, Allah vas je kaznio nedaćom na nedaću, kako ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo niti zbog onoga što vas je zadesilo! A Allah dobro zna ono što radite! – Zatim vam je, poslije nevolje, spokojstvo spustio, san koji je neke od vas obuzeo, dok su se drugi brinuli samo o sebi, misleći o Allahu ono što nije istina, mislima paganstva,*

¹ Pogledati: "Sahihul-Buhari", "Fethul-Bari", 15/225; Ibn Ishak, "Vjerovjesnikov životopis", str. 313; El-Vakidi, "Pohodi", 1/301 i 310; Es-Salih eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/330; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 239.

² El-Vakidi, "Pohodi", 1/311, 315 i 316; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/98; Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 15/255, 256; Es-Salih eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/334.

³ Pogledati: "Sahihul-Buhari", "Fethul-Bari", 15/253. Pogledati Ibn Hadžerov komentar na ovaj hadis; El-Vakidi, "Pohodi", 1/334; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/48; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/101.

⁴ Područje jugozapadno od Medine, sada je jedan od medinskih kvartova.

⁵ Pogledati: "Sahihul-Buhari", "Fethul-Bari", 15/253. Pogledati Ibn Hadžerov komentar na ovaj hadis; El-Vakidi, "Pohodi", 1/334; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 3/104; Es-Salih eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/438–442; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/52.

govoreći: *‘Imamo li mi ikakva udjela u pobjedi?’* Reci: *‘Sva pobjeda pripada samo Allahu!’* Oni u sebi kriju ono što tebi ne pokazuju. Govore: *‘Da smo ikakva udjela u pobjedi imali, ne bismo ovdje izginuli!’* Reci: *‘I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je propisano da poginu izišli na mjesta pogibije svoje, da Allah iskuša šta je u grudima vašim i da ispita šta je u srcima vašim!’* A Allah dobro zna šta je u grudima! One od vas koji su uzmakli na dan kada su se dvije skupine sukobile, doista je šejtan naveo da posrnu zbog nečeg od onoga što su prije zaradili! A Allah im je već oprostio, jer Allah prašta i blag je!” (Ali Imran, 152-155)

Potom Uzvišeni na drugom mjestu, u istoj suri, kaže: *“Zar niste rekli, kada vas je snašla nevolja koju ste vi njima dvostruko nanijeli: ‘Odakle sada ovo?’* Reci: *‘To je od vas samih!’* Allah doista sve može! Ono što vas je zadesilo kada su se dvije skupine sukobile, bilo je Allahovom voljom i da bi znao ko su vjernici! – I da bi znao ko su licemjери. Njima je rečeno: *‘Dodite, borite se na Allahovom putu, ili se branite!’*, a oni su kazali: *‘Da znamo da će biti borbe, mi bismo vas slijedili!’* Toga dana oni su bili bliži nevjerovanju nego vjerovanju, jer su ustima svojim govorili ono što nije bilo u srcima njihovim! A Allah najbolje zna što oni kriju! – Onima koji se nisu borili, a o braći svojoj su govorili: *‘Da su nas poslušali, ne bi izginuli!’* reci: *‘Od sebe smrt odagnajte, ako istinu govorite!’* Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni su kod Gospodara svoga! Radosni su zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao, i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim tugovati neće! Oni se raduju Allahovoj blagodati i dobroti, te tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada koja pripada vjernicima. Onima koji su se Allahu i Poslaniku odazvali i nakon zadobijenih rana, onima između njih koji su dobro činili i bogobojazni bili – pripada nagrada velika! – Onima kojima se – kada su im ljudi rekli: *‘Neprijatelji se okupljaju zbog vas, pa pazite ih se!’* – vjerovanje povećalo, pa su kazali: *‘Nama je Allah dovoljan, a divan je On zaštitnik!’* Pa su se vratili s Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo. Slijedili su zadovoljstvo Allahovo, a Allah je neizmjerно dobar!” (Ali Imran, 165-174)

Ova bitka je bila iskušenje i profiliranje za vjerničke redove. Uzvišeni Allah je u njoj odabrao šehide, iznio sramotu licemjera i oprostio vjernicima. Ova je bila jedna od najvažnijih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, bitaka kojoj je on prisustvovao, a njega i vjernike u njoj su zadesile mnoge rane i iskušenja. U njoj je Uzvišeni Allah odabrao najveći broj šehida za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Pohod Er-Redži'a¹

Er-Redži'a je ime za mjesto na području teritorije Huzejla, između Meke i Usfana.² U saferu četvrte godine po Hidžri skupina iz plemena El-Mudar i El-Kare od El-Huna iz Mudara došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Rekli su: "Allahov Poslaniče, mi smo prihvatili islam, pa nam pošalji skupinu svojih ashaba koji će nas podučiti vjeri i vjerskim propisima." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je obavještajnu izvidnicu, a za zapovjednika im je odredio Asima b. Sabita, a on je bio djed Asima, sina Omera b. el-Hattaba.³ Krenuli su i došli između Usfana i Meke, pa su tada spomenuti pred jednim potplemenom plemena Huzejla, zvano Benu Lahjan, koji su krenuli za njima s otprilike stotinjak strijelaca. Pratili su njihove tragove sve dok nisu došli do mjesta na kojem su prenoćili i tu zatekli košpe hurmi koje su ponijeli iz Medine. Rekli su: "Ovo su jesribske/medinske hurme." Potom su nastavili slijediti njihove tragove sve dok ih nisu konačno sustigli. Asim i njegovi drugovi završili su put i odsjeli u mjestu Fedfed.⁴ Potjernici su prišli, okružili ih i rekli im: "Dajemo vam obećanje i čvrsti zavjet da nikoga nećemo ubiti ako se predate." Asim je rekao: "Što se mene tiče, ja se neću staviti pod nevjerničku garanciju. Allahu moj, obavijesti Svoga Vjerovjesnika o nama!" Tada su ih napali, pa su, gađajući ih strijelama, ubili Asima s ostalih sedam ljudi. Preostali su samo Hubejb, Zejd i još jedan čovjek,⁵ kojima su potjernici dali obećanje i garanciju. Ali kada su to prihvatili i predali se, razvezali su strune s njihovih lukova i njima ih vezali. Treći čovjek koji je bio s njima, odbijajući da s njima krene, rekao je: "Ovo je početak prevare", ali su ga uz njegovo opiranje silili i vukli za sobom, pa su ga na kraju ubili. Potom su Hubejba i Zejda povelili do Meke, gdje su ih prodali. Hubejba je kupilo pleme Benu Haris b Amir b. Nevfel. Hubejb je ubio njihovog Harisa na dan Bedra,

¹ Pogledati naslov pohoda Benu Lahjan kod Ibn Ebi Šejbe u knjizi "Pohodi", str. 295; "Sahihul-Buhari", Knjiga pohoda, poglavlje "Pohod Er-Redži'a, Ri'l i Zekvan", 5/40. Er-Redži'a je izvorište plemena Huzejla na području Vatiye danas, na udaljenosti 70 km sjeveroistočno od Meke Mukerreme. Pogledati: Burejk el-Umeri, "Vjerovjesnikove izvidnice i izaslanstva oko Medine i Meke: kritička analitička studija", str. 225.

² El-Bekri, "Mu'džemu ma ustu'džim", 1/641.

³ Pogledati: Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/244.

⁴ Fedfed ili Fedafiv je poznato izvorište u blizini podneblja na kojem živi pleme Huzejl. Pogledati: El-Bekri, "Mu'džemu ma ustu'džim", 2/1015.

⁵ On je bio Abdullah b. Tarik, radijallahu anhu; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/244; El-Vakidi, "Pohodi", 1/357.

pa su ga kod sebe ostavili kao zarobljenika. Nakon što su se dogovorili da ga iz odmazde pogube, od nekih Harisovih kćerki posudio je britvu kojom je otklanjao dlake. Kćerka je kasnije pričala: “Jedno dijete mi je izmaklo kontroli i otišlo njemu, a on ga je stavio u krilo. Kada sam to ugledala, prestravila sam se. On je to vidio na meni dok je u svojoj ruci držao britvu. Upitao je: ‘Plašiš li se da ću ga ubiti? Ne, ja to nikada ne bih uradio, ako Bog da.’” Kasnije ga je često spominjala riječima: “Nisam nikada vidjela boljeg zarobljenika od Hubejba. Gledala sam ga, dok je bio vezan u okove, kako jede grožđe, a tada u Meki nije bilo nikakvih plodova. To je bila opskrba koju mu je Allah davao.” Potom su ga povelj van mekanskog harema da ga pogube. Rekao im je: “Pustite me da klanjam dva rekata, a zatim ću krenuti s njima.” Kazao je: “Kad ne bi pomislili da me je strah smrti, ja bih još klanjao.” On je prvi ustanovio običaj obavljanja dva rekata prije pogubljenja. Potom je rekao: “Allahu moj, pobij ih sve!” Zatim je rekao sljedeće stihove:

*Ne razmišljam kad ću već biti ubijen kao musliman,
Na koju ću stranu u ime Allaha pasti,*

*Sve je to radi Allahovog zadovoljstva,
A ako On želi, blagoslovit će raskomadano tijelo.*

Potom je Ukbe b. Haris prema njemu krenuo i ubio ga. Kurejšije su poslale izaslanike da uzmu dio Asimovog tijela kako bi znali da je sigurno o njemu riječ, jer je Asim ubio jednog njihovog velikana na dan Bedra. Uzvišeni Allah je u vidu oblaka iznad njega poslao jato osa koje su ga sačuvale od izaslanika, pa mu tako nisu mogli ništa učiniti.¹

Ovi ashabi, koje je volio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselili su žrtvujući se i čuvajući svojim životima islam bez obzira na cijenu. Navodi se da je Ebu Sufjan b. Harb, koji je tada još bio mušrik, Zejdu, kada su ga povelj da ga ubiju, rekao: “Zejde, bi li sada volio da je Muhammed kod nas umjesto tebe, da ga pogubimo, a da si ti kod svoje porodice?” Zejd mu je odgovorio: “Tako mi Allaha, ne bih volio da Muhammeda trn ubode na mjestu na kojem je trenutno, a da ja sjedim sa svojom porodicom!” Ebu Sufjan reče: “Nisam vidio da neko nekoga može više voljeti kao što Muhammedovi

¹Iz El-Buharijeve predaje od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, Knjiga o pohodima, poglavlje “Pohod Er-Redži’a, Re’al, Zekvan, Bir Meune i priča o Udalu el-Karru, Asimu b. Sabitu i Hubejbu b. Adiju”, 5/4041; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/108; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 295.

drugovi vole njega!”¹ Isto tako, postupak Hubejba b. Adija, radijallahu anhu, kada mu se došuljalo dijete i sjelo u njegovo krilo dok je držao britvu, jasan je pokazatelj islamskog principa zaštite i čuvanja nevinih života. Majka se bila prepala, zbunila i užasnula, a Hubejb ju je pretekao pitanjem: “Zar se bojiš da ću ga ubiti?” A zatim je došao odgovor: “Ja to nikada ne bih uradio, ako Bog da.” On je bio čovjek od principa i misije, a ne osvjetnik. Zato je njegov postupak ostavio jak dojam na djetetovu majku, što je ona dobro upamtila i kasnije drugima pričala.

Ovo veliko iskušenje bilo je teško Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima. Ali, sve to je bilo radi misije islama, a šehidi su bili dio te velike povorke, neka je Allah sa svima njima zadovoljan.

Bitka Bi’r-Me’une

U mjesecu saferu 4. godine po Hidžri došlo je izaslanstvo plemena Benu Amir, koje je predvodio Ebu Bera Amir b. Malik (nosio je nadimak Vješti mačevalac). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio mu je islam, ali on niti ga je prihvatio niti u potpunosti odbio. Ebu Bera je zatražio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da pošalje neke učene ashabe da pozovu stanovnike Nedžda u islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobojavao se za njih, ali je Ebu Bera rekao da će im pružiti zaštitu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvjerio se u njihovu sigurnost, te je napisao pismo Amiru b. et-Tufejlu i poslao Haramu b. Milhana, daidžu Enesa b. Malika, sa sedamdeset ensarija i muhadžira, među kojima je bio i Amir b. Fuhejre.²

Krenuli su i na putovanju odsjeli u mjestu Bi’r-Meune, na rubnom području Nedžda. Haram b. Milhan se susreo s Amirom b. et-Tufejlom i predao mu pismo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prije nego što ga je počeo čitati, Amir je gestikulirao jednom od svojih ljudi, koji je zabio koplje u Haramova leđa. Pogodio ga je u smrtonosno mjesto na tijelu, a Haram je tada na izdisaju rekao: “Uspio sam, tako mi Gospodara Kabe.” Potom je Amir b. et-Tufejl u pomoć pozvao pleme Benu Amir, koje je odbilo prekršiti dogovor o zaštiti koji je dao Ebu Bera, a bio je pripadnik njihovog naroda. Potom je protiv njih pozvao susjedno pleme Benu Sulejm (Ri’l, Zekvan i Usajja), koje je

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/248; Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 8/76; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/418; Ez-Zehebi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 1/248. Pogledati: Muhammed Ebu Šebbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/237.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Pohodi Er-Redžia, Ri’l, i Zekvan”, 5/40; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/120.

s njim žurno krenulo, pa je Amir b. et-Tufejl sa skupinama iz drugih plemena opkolio ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stegli su oko njih obruč, pa sve ih poubijali osim dvojice, koji su se sakrili među obližnju stoku, a oni su Amr b. Umejje ed-Damri i El-Munzir b. Muhammed b. Ukbe. Potom je El-Munzir b. Muhammed ubijen, a Amr uzet kao zarobljenik. Kada su saznali da je on iz plemena Mudar, Amir b. et-Tufejl ga je pustio nakon što mu je obrijao kiku (prednji dio kose). Amr je krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i na putu susreo dva čovjeka iz plemena Benu Amir, koja su imala garanciju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ih je, ne znajući za tu garanciju, a iz osвете za pobijene ashabe na Bi'r-Me'uneu, ubio. Kada je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ga je o tome šta se desilo ashabima učačima, kao i o ubistvu dva čovjeka, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ubio si dva čovjeka za koja ću ja platiti krvarinu."¹ Ebu Berau, koji je dao sigurnost ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, teško je palo ono što je uradio njegov bratić Amir, pa je njegov sin Rebia krenuo da se osveti Amiru b. et-Tufejlu, koji je prekršio dogovor i garanciju koju je dao njegov otac. Pogodio ga je kopljem, ali ga nije uspio ubiti, pa ga je ovaj ubio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upućivao je dove Allahu protiv ovih varalica čitav mjesec. Od Enesa b. Malika prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je protiv onih koji su poubijali ashabe na Bi'r-Me'uneu trideset jutara. "Dovio je protiv Ri'la, Lahjana i Usajje, koji su se drznuli protiv Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."² Također, dovio je direktno protiv Amira b. et-Tufejla, pa je Allah dao da mu izraste neka izraslina. Bolovao je u kući neke žene iz plemena Benu Selul, što mu nije bilo drago. Govorio bi: "Imam na sebi izraslinu poput izrasline deve u kući selulijske žene." Potom je uzjahao konja i krenuo, te jašući na njegovim leđima umro. Zatim su ga razgrabile divlje zvijeri i ptice.³ El-Buhari prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio žalostan zbog poginulih ashaba učača (karija). Reкао je: "Vaši drugovi su poginuli. Oni su molili svoga Gospodara govoreći: 'Gospodaru naš, obavijesti o nama našu braću da smo zadovoljni s Tobom i da si Ti zadovoljan s nama.' Uzvišeni je prenio obavijest o njima kroz (kasnije derogirani) kur'anski ajet

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/121; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 3/143.

² Prenosi El-Buhari u "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Pohodi Er-Redži'a, Ri'l i Zekvan", 4/44.

³ Pogledati: "Izaslanstvo Benu Amira" iz ove knjige.

koji se učio: *“Obavijestite naš narod da smo se susreli s našim Gospodarom, pa je On s nama zadovoljan, a i nama zadovoljstvo dao.”*¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma se ražalostio zbog pogibije ovih ljudi na Bi'r-Me'uneu, kao što se žalostio i zbog pogibije ashaba na Er-Redži'ji. Informacije o oba slučaja stigle su u jednom danu. Ovi događaji su predstavljali veliku nedaću, jer ovoliki broj ashaba ukupno nije izginuo u prethodnim bitkama. Ubijeni su na prevaru, a bili su u ranom periodu islama učaci Kur'ana i misionari Allahove vjere. Ova požrtvovanost za vjeru, kroz iskušenja sa spomenutim prevarantima, poučava nas izuzetnoj veličini truda koji su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uložili u nošenju njegove misije i pozivu u islam. Također, stav Harama b. Milhana, kada je uboden kopljem, bio je sasvim jasan: iako je ubijen, on je pobjednik. Istinu je rekao Uzvišeni Allah: *“Reci: ‘Očekujete li za nas šta drugo već jedno od dva dobra?’ A mi očekujemo da vas Allah sam ili rukama našim kazni. Pa iščekujte. Mi ćemo s vama čekati.”* (Et-Tevbe, 52) Haram je dobro shvatao značenje šehadeta na Allahovom putu. Njegove riječi: *“Uspio sam, tako mi Gospodara Kabe”* ostavile su veliki dojam na one koji su prisustvovali tom događaju – da na prevaru ubijeni čovjek istovremeno može biti pobjednik. To su, uistinu, velika značenja koje su Haram b. Milhan i ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su bili s njim shvatali.

Pohod na pleme Benu en-Nadir, rebiul-evvel 4. hidžretske godine

Benu en-Nadir bilo je jedno od jevrejskih plemena koje je obitavalo u Medini Munevveri prije nego što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u nju preselio. Također, bili su jedno od jevrejskih medinskih plemena s kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio mirovni dogovor. S njima je potpisao ugovor, oličan kroz Medinsku povelju, a koji je sadržavao tačke o očuvanje mira, odbrani Medine, solidarisanju u njenoj zaštiti i isplati krvarine, definirane kroz ostale tačke ugovora.²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ka mjestu obitavanja plemena Benu en-Nadir na rubnim područjima Medine, tražeći da mu pomognu da isplati krvarinu za dvojicu ljudi koje je ubio Amr b. Umejje ed-Damri nakon što se uspio spasiti prilikom događaja na Bi'r-Me'une, što

¹Iz predaje kod El-Buharija, Knjiga o pohodima, poglavlje “Pohodi Er-Redži'a, Ri'l i Zekvan i Bi'r Meu'ne”, 5/64; pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/140.

²Pogledati: “Medinska povelja” iz ove knjige.

smo prethodno spomenuli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je ispod njihovih zidina. Saznavši to, jevreji iz Benu en-Nadira su se urotili želeći Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ubiti, pa su htjeli iskoristiti priliku i sa zidina gurnuti na njega veliki kamen. Džibril, alejhi selam, obavijestio je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o njihovim namjerama. Kada su se popeli na zidine da gurnu kamen, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iznenada je ustao, kao da je imao neku potrebu, ne govoreći ništa svojim ashabima. Pomislili su da će se vratiti na svoje mjesto. Kada se čekanje odužilo, ashabi su krenuli u potragu za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i sustigli ga u Medini. On ih je tada obavijestio o jevrejskoj prevari i namjeri da ga ubiju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom im je poslao Muhammeda b. Meslemu, koji ih je obavijestio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao za njihovu prevaru, zahtijevajući da u roku deset dana napuste Medinu ili će doživjeti propast, te će Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih povesti rat. Jevreji su, saznajući da je Uzvišeni Allah otkrio njihovu namjeru, ostali zapanjeni i zbunjeni.¹ Stupili su u kontakt s licemjerima u Medini, na čelu s Abdullahom b. Ubejjom, ne bi li iznašli kakvo rješenje i pomoć. Licemjeri su ih tješili i tražili od njih da budu strpljivi, da ne idu, kao što su im obećavali da će se s njima boriti ukoliko za tim budu u potrebi.² Uzvišeni je o njima objavio: *“Zar ne vidiš kako licemjeri govore svojim prijateljima, sljedbenicima Knjige koji ne vjeruju: Ako budete protjerani, mi ćemo sigurno s vama poći i kad se bude ticalo vas, nikada se nikome nećemo pokoriti; a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u pomoć priteći, a Allah je svjedok da su oni, zaista, lašci: Ako bi bili protjerani, oni ne bi s njima pošli; ako bi bili napadnuti, oni im ne bi u pomoć pritekli; a ako bi im u pomoć pritekli, sigurno bi pobjegli i oni bi bez pomoći ostali.”* (El-Hašr, 11–12)

Pošto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio da će oni prkositi i spremati se za borbu, te pošto su licemjeri javno rekli da će ih pomoći, naredio je svojoj vojsci, koju su činili ashabi, da se pripremi. U Medini je kao upravitelja ostavio Abdullaha b. Umme Mektuma, a vojnu zastavu je ponio Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu.³ Držao je u obruču Benu en-Nadir nekoliko noći, pa je došlo i do okršaja s njima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema dopuštenju svoga Gospodara, kako bi ih ražalostio,

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/682.

² “Sahihul-Buhari”, Knjiga o tefsiru, poglavlje “To što ste neke palme posjekli”, hadis br. 4884.

³ Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/58.

unio tugu i strah u njihova srca, počeo je sjeći njihove palme, te ih natjerao da se brzo predaju. Pripadnici Benu en-Nadira su rekli: “Muhammed zabranjuje nered, a evo ga sada pali i siječe naše palme”, pa je Uzvišeni objavio: “*To što ste neke palme posjekli ili ih, da uspravno stoje, ostavili – s Allahovim dopuštanjem ste učinili, i zato da On grešnike neposlušne ponizi.*” (El-Hašr, 5)¹

Obruč oko njih je još više bio stegnut, a licemjeri su ih iznevjerili i nisu im u pomoć pritekli. Jevreji su tada shvatili da moraju snositi posljedice svoje prevare. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je prema njima kategoričan, a Uzvišeni Allah im je u srca, uprkos dobrim utvrđenjima i pripremljenosti, ubacio strah. Zamolili su ga, sallallahu alejhi ve sellem, da ih ne pogubi i pusti ih da se iseše tako što bi mogli ponijeti od imetaka onoliko koliko se na deve može natovariti, osim oružja.² Predali su se uz ovaj uvjet i dato im je nekoliko dana za odlazak.

O njima je Uzvišeni Allah objavio: “*On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allaha odbraniti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi uviđavni!*” (El-Hašr, 2)³

Zatim su, pretvarajući se da su čvrsti, strpljivi i nesmotreni, krenuli u velikoj povorci. Povelili su žene, djecu i ponijeli imetke, udarajući u defove i svirajući frule. Iza njih su glamurozno i s ponosom plesale plesačice. Sličan prizor u njihovom vremenu nije zapamćen.⁴ Uzvišeni Allah je njihovim protjerivanjem muslimane riješio zla i sačuvao ih od njihovog uznemiravanja. Dvojica jevreja tom prilikom su prešla na islam, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio njihove imetke.⁵ O Benu en-Nadiru objavljena je sura El-Hašr,⁶ čiji je prvi dio posvećen jevrejima. Uzvišeni kaže: “*Allaha slavi i veliča sve što je na nebesima i što je na Zemlji, On je Silni i Mudri. On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allaha odbraniti,*

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/283.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/190.

³ Ibn Abbas je ovu suru nazivao sura Benu en-Nadir. “Sahihul-Buhari”, Knjiga o tefsiru, poglavlje “Tefsir sure El-Hašr”, hadis br. 4882; Ibn Kesir u “Tefsiru”, 2/1844.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/192.

⁵ Isti izvor.

⁶ Isti izvor.

ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi uvidavni!" (El-Hašr, 1–6)¹

Također, preostali dio sure tretira pitanja ratnog plijena i propisa o njemu. Ti ajeti su postali osnova finansijskog sistema i šerijatsko pravilo za postupanje u okolnostima kada se bez borbe zarobi neprijateljski imetak (*fej*). O tome Uzvišeni kaže: *"Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Poslaniku Njegovu, i bližnjima njegovim, i siročadi, i siromašnim, i putnicima namjernicima – da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava. I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, pravi vjernici. I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se ušćuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti. Oni koji poslije njih dolaze – govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.'"* (El-Hašr, 7–10)

Ajeti iz ove sure također sadrže pohvalu muhadžira i ensarija, kao što govore o siromaštvu muhadžira i davanju prednosti njima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ako želite, raspodijelit ću imetke koje mi je Allah dao od Benu en-Nadira između vas i muhadžira. Muhadžiri su, kada je riječ o smještaju i imecima, u nezavidnom položaju. Ako želite, dodijelit ću im taj ratni plijen, pa će izaći iz vaših kuća." S'ad b. Ubade i S'ad b. Muaz, ensarijske vođe, rekli su: "Allahov Poslaniče, raspodijeli taj ratni plijen među muhadžirima, a neka ostanu u našim kućama, kao što je dosad bilo." Sve ensarije rekoše: "Zadovoljni smo i prihvatamo, Allahov Poslaniče." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allahu moj, smiluj se ensarijama i njihovoj djeci!"² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imetke i kuće raspodijelio je među muhadžirima. Također, dodijelio ih je i dvojici siromašnih ensarija. Muhajrik, jedan od bogataša iz Benu en-Nadira, prešao je na islam prije Uhuda i borio se

¹ Pogledati tumačenje sure El-Hašr kod Ibn Kesira u njegovom "Tefsiru", 2/1844.

² Šerhu ez-Zerkani, 2/82; pogledati: Es-Salihi eš-Šami, "S izvorišta Vjerovjesnikovog životopisa", str. 287; Mehdi Rizkullah, "Vjerovjesnikov životopis u svjetlu originalnih izvora", str. 417.

uz muslimane. Reкао je: “Ukoliko budem poginuo, moj imetak neka pripadne Muhammedu i neka s njim radi što želi.” Poginuo je kao šehid, a iza njega ostalo je sedam poljoprivrednih posjeda koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utrošio na muslimane u potrebi.¹ Ensarije su potvrdile da su, uistinu, dostojne onoga čime ih je Allah opisao: “*I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se ušćuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti.*” (El-Hašr, 9)

Kada je Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu,² za vrijeme svoga hilafeta želio uvesti porez (haradž) na zemlju i uspostaviti zemljišne knjige i protokole (divane), okupio je ashabe od utjecaja u Medini i s njima razmatrao način raspodjele zemlje između onih koji su učestvovali u oslobađanju područja ili ostavljanja zemlje u postojećem stanju kako bi s nje uzimao haradž, tako da se na ovaj način obični muslimani okoriste prihodima. Tada se Omer, radijallahu anhu, prisjetio događaja pohoda na Benu en-Nadir i argumentirao u Kur'anu navedenim ajetima da će buduće generacije muslimana imati pravo u ovim posjedima, i to sa stanovišta značenja riječi Uzvišenog: “*Oni koji poslije njih dolaze – govore: ‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.*” (El-Hašr, 10)

Ebu Jusuf u svojoj knjizi “El-Haradž” navodi: “Omer b. el-Hattab konsultirao se s uglednima o zemljišnim posjedima nakon oslobođenja. Većina je smatrala da ih treba raspodijeliti. Bilal b. Rebah je bio najžešći zagovornik toga, dok je Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu, smatrao da ih ne treba raspodjeljivati, već zadržati njihov prethodni status. Govorio je: “Allahu moj, zaštititi me od Bilala i njegovih istomišljenika.” U takvom stanju su prošla dva-tri dana ili malo više, a onda je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Našao sam dokaz. Uzvišeni je u Svojoj Knjizi rekao: *‘A vi niste kasom tjerali konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome, nego Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima kojima On hoće, Allah sve može.*” (El-Hašr, 6) Tako je završio s pitanjem Benu en-Nadira, a ovaj ajet je općenit za svaki ratni plijen koji se dobije bez borbe. Potom je rekao: “*Plijen od stanovnika sela i*

¹ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 3/394; El-Vakidi, “Pohodi”, 3/378.

² Pogledati dio ove predaje kod El-Buharija u njegovom “Sahihu”, od Omera b. el-Hattaba, Knjiga o tefsiru, poglavlje “A ono što je Allah Svom Poslaniku dao kao ratni plijen”, 6/58.

gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Poslaniku Njegovu, i bližnjima njegovim, i siročadi, i siromašnim, i putnicima namjernicima – da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava” (El-Hašr, 7), a zatim: “I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, pravi vjernici.” (El-Hašr, 8) Uzvišeni nije bio time zadovoljan, nego je među njih uvrstio i ostale, pa je rekao: “I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se usčuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti.” (El-Hašr, 9) Ovo tumačenje je, prema našem saznanju, a Allah najbolje zna, isključivo vezano za ensarije. A onda Uzvišeni nije bio zadovoljan sve dok uz njih nije i ostale uvrstio: “Oni koji poslije njih dolaze – govore: ‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.’” (El-Hašr, 10) Stoga, ovaj ajet je općenit i obuhvata sve one koji dođu poslije njih. Ovaj ratni plijen, koji je osvojen bez borbe (fej’), pripada svima, pa kako da ga dodijelimo jednima, a iz raspodjele izostavimo one koji će kasnije doći? Tako je konačno odlučio da zemljišne posjede ostavi u postojećem stanju i da s njih ubire porez. Ebu Jusuf je rekao: “Omerovo, radijallahu anhu, mišljenje o sustezanju od raspodjele zemljišnih posjeda između onih koji su ih osvojili, nakon što mu je Allah dao da shvati značenja iz njegove knjige, čista je Allahova uputa na stav koji je zauzeo. U njemu je bila povlastica za sve muslimane. Njegovo mišljenje o ubiranju haradža i njegovoj raspodjeli među muslimanima donijelo je opću korist zajednici, jer da ti prihodi kroz donacije i direktno finansiranje, kao vakuf, nisu bili usmjereni za potrebne kategorije, granice islamske države se ne bi mogle očuvati, kao što i vojska ne bi mogla ići na put džihada.”¹

Ajeti iz sure El-Hašr završavaju se spomenom licemjera i njihovom vezom s jevrejima. Uzvišeni kaže: “Zar ne vidiš kako licemjери govore svojim prijateljima, sljedbenicima Knjige koji ne vjeruju: Ako budete protjerani, mi ćemo sigurno s vama poći i kad se bude ticalo vas, nikada se nikome nećemo pokoriti; a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u pomoć priteći, a Allah je svjedok da su oni,

¹Pogledati: Ebu Jusuf, “El-Haradž”, str. 23; Ebu J’ala, “El-Ahkam sultanije”, str. 166.

zaista, lašci. Ako bi bili protjerani, oni ne bi s njima pošli; ako bi bili napadnuti, oni im ne bi u pomoć pritekli; a ako bi im u pomoć pritekli, sigurno bi pobjegli i oni bi bez pomoći ostali.” (El-Hašr, 11–12) Također, ovi kur’anski ajeti su otkrili prirodu, kukavičluk i način ratovanja jevreja. Uzvišeni kaže: “Samo u utvrđenim gradovima ili iza zidina oni se protiv vas smiju skupa boriti. Njihovo neprijateljstvo žestoko je među njima. Ti misliš da su oni složni, međutim, srca su njihova razjedinjena, zato što su oni ljudi koji nemaju pameti.” (El-Hašr, 14)

Šta bi drugo zidovi koje su jevreji izgradili u Palestini bili osim potvrda istinitosti ovih ajeta koji govore o Benu en-Nadiru u užem, i jevrejima u općem smislu, u svakom vremenu i prostoru.

Bitka El-Ahزاب (Hendek), ševval 5. hidžretske godine¹

Povod ove bitke je odlazak jevrejskih predstavnika iz Medine u Meku. Počeli su nahuškavati Kurejšije na invaziju na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini. Obećali su da će pomagati Kurejšijama sve dok ne iskorijene Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove sljedbenike. Dali su im vjersku deciziju da je kurejšijska vjera bolja od Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem. O njima i njihovim navodima Uzvišeni Allah je objavio: “Zar ne vidiš one kojima je dan dio Knjige kako u kumire i Taguta vjeruju, a onima koji ne vjeruju govore: ‘Ovi su na ispravnijem putu od onih koji vjeruju!’” (En-Nisa, 51)²

Kurejšije pod vodstvom Ebu Sufjana su na to pristale. Potom se ova skupina jevreja zaputila ka plemenu Gatafan i drugim nedždanskim plemenima, pozivajući ih na borbu protiv muslimana u Medini i davajući im obećanje i nadu, kao što su to činili i s Kurejšom. Jevreji su uspjeli osnovati savez za rat protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih sljedbenika.³

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pomno je po običaju pratio informacije o svojim neprijateljima Kurejšijama i drugim. Njegovi obavještajci su mu prenijeli vijest prije nego što su saveznici krenuli u pokret. Zato je okupio ashabe konsultirajući se o potrebnim poduhvatima za suprotstavljanje nadolazećem neprijateljskom napadu, s posebnim naglaskom na brojnosti neprijatelja, jer se Medina nije mogla oduprijeti tim silama.

¹ El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebno poglavlje “Bitka na hendeku”, tj. “Ahzab (saveznici)”, “Fethul-Bari”, 15/274; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, “Bitka na hendeku”, str. 246.

² El-Vakidi, “Pohodi”, 2/442; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/215; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/513.

³ Pogledati: Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 15/275; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/215; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/443; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/513.

Jedno od predloženih mišljenja iznio je i Selman el-Farisi, radijallahu anhu, o kopanju dubokog kanala oko Medine, kojim bi se konjanici i pješaci spriječili da u nju prodru, a istovremeno to bi omogućilo muslimanima da se odbrane, posebno zato što je geografski položaj Medine izuzetno odgovarao tom planu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao je ovu ideju dobrom.¹ Napravljen je plan za predloženi kanal/hendek. Rad na njemu raspodijeljen je na sve ashabe. Svaka desetorica imala su zadatak da iskopaju dužinu od četrdeset podlaktica. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kopao je s ashabima. Udarao bi maljem po stijenama i kamenju i svojim plemenitim rukama nosio zemlju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosio bi na Dan hendeka zemlju tako da bi uprašio sav svoj stomak, a ujedno je ponavljao ono što su ashabi govorili:

*“Tako nam Allaha, da nije Njega, ne bismo bili upućeni,
Ne bismo sadaku davali niti klanjali,*

*Zato spusti na nas Svoj smiraj,
Učvrsti naša stopala kada u bitku stupimo,*

*Oni koji su nas napali, ako budu smutnju željeli,
Mi ćemo ih odbiti.”*²

Skupina licemjera je pobjegla od izvršenja ovog zadatka. Njih Uzvišeni Allah spominje u Kur'anu: *“Ne činite dozivanje Poslanika među vama kao dozivanje koje vi jedni drugima upućujete; Allah sigurno zna one među vama koji se kradom izvlače. Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naredenju njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.”* (En-Nur, 63)

Kada bi neko od vjernika trebao obaviti neki drugi zadatak ili potrebu, ne bi odlazio sve dok ne bi zatražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato ih je Uzvišeni Allah pohvalio: *“Pravi vjernici samo su oni koji u Allaha i Njegova Poslanika vjeruju, a koji se, kad su s njim na kakvom važnom sastanku, ne udaljuju dok od njega dopuštenje ne dobiju. Oni koji od tebe traže dopuštenje, u Allaha i Poslanika Njegova, doista, vjeruju. I kad oni zatraže dopuštenje od tebe zbog kakva posla svoga, dopusti kome hoćeš od njih, i zamoli Allaha da im oprostí jer Allah prašta i Milostiv je.”* (En-Nur, 62)³

¹ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 15/275; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/445; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/514.

² Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 257.

³ Pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, 2/248. On iznosi opće mišljenje o ajetu i suprotstavljanju licemjera Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi u općem smislu.

Tokom kopanja hendeka pred muslimanima se isprijecila jedna velika stijena, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo da je razbije. Kada je po njoj udario, iz nje je sijevnula varnica, pa je on, sallallahu alejhi ve sellem, donio tekbir, a i muslimani s njim. Potom ju je udario drugi put, pa je opet sijevnula varnica i on donio tekbir, a i muslimani s njim. Udario ju je i treći put, pa je sijevnula varnica, a muslimani s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, donijeli tekbir. Nakon prvog udarca rekao je: "Allah je najveći! Dati su mi ključevi Šama. Tako mi Allaha, sada gledam njegove crvene dvorce." Zatim je udario drugi put i rekao: "Allah je najveći! Dati su mi ključevi Perzije. Tako mi Allaha, sada gledam bijeli dvorac u El-Medainu." Potom je udario treći put i rekao: "Allah je najveći! Dati su mi ključevi Jemena. Ja sada s ovoga mjesta gledam kapije Sane."¹ Muslimani su se tada obradovali. S ovim se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvjerio, a i sami vjernici uz njega, da će pobijediti careve, osloboditi njihove imperije i potvrditi ono što su im Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećali. Licemjeri su se počeli sarkastično ismijavati s onim što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo o Allahovom obećanju: "*Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!'*" (El-Ahzab, 12)

Kurejšije su došle, a s njima i saveznici. Ukupno je bilo deset hiljada boraca. Ulogorili su se oko Medine. Veoma su se začudili iskopanom hendeku, jer Arapi prethodno nisu tako nešto poznavali. Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s otprilike tri hiljade mudžahida se ulogorio, a nakon što su žene i porodice smjestili u ensarijske utvrde.²

Situacija je bila veoma teška, jer muslimani ni danju ni noću nisu bili sigurni za sebe, posebno zato što su jevreji iz plemena Benu Kurejza obitavali na rubnom području Medine.³ Muslimani su s njima sklopili ugovor o zajedničkoj odbrani Medine, ali uprkos tome nisu bili sigurni da će jevreji i dalje ostati pri dogovoru. Zato su muslimani osjećali veliku opasnost koja ih je vrebala sa svake strane, kao što je Uzvišeni Allah to opisao: "*Kad su vam došle i odozgo i odozdo, kad su vam oči razrogačene bile, a duša došla do grkljana, i*

¹ Prenosi Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 261; Ahmed u "Musnedu", 4/303.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/219; El-Vakidi, "Pohodi", 2/443; Es-Salihi eš-Šami, "Subul-lul-huda ver-rešad", 4/524.

³ Pogledati: Ševki Ebu Halil, "El-Hendek – Bitka El-Ahzab", Darul-fikr, Damask, 1406. h. g., str. 109.

kad ste o Allahu svašta pomišljali. Tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore potreseni.” (El-Ahzab, 10–11)¹

Savezničke izvidnice, ne bi li pronašle kakav propust preko kojeg bi mogli prodrijeti, počele su sa špijunažom hendeka. Skupina njihovih konjanika uspjela je preći hendek na jednom mjestu, ali islamska vojska na čelu s Alijom b. Ebi Talibom, radijallahu anhu, uspjela ih je odvratiti, a neke i ubiti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ubijene Kurejšije predaju njima. Nije htio za to uzeti ikakvu naknadu.²

Muslimani su nastavili danonoćno čuvati hendek i sprečavati neprijatelje da pređu preko njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je čuvao slaba mjesta na hendeku. Zato su saveznici pokušali iznaći drugo sredstvo kojim bi razbili dobru muslimansku utvrđenost. Sa saveznicima su bili i jevreji na čelu s Hujejjom b. Ahtabom, koji je otišao u utvrde jevreja iz Benu Kurejze. Uložio je maksimalan trud, spletkario i obmanjiavo sve dok vođu Benu Kurejze nije uvjerio da raskine ugovor s muslimanima. Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, obavještajci su donijeli vijest da je Hujejj b. Ahtab posjetio Benu Kurejzu, da je raskinut ugovor s muslimanima te da su Kurejšijama obećali saradnju protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernika. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ražalostio se zbog ove informacije, pa se lično htio u nju uvjeriti. Istovremeno, nastojao je da to ne sazna nijedan musliman, što bi vodilo razbijanju redova i negativno utjecalo na borbeni moral. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izaslao četvoricu ensarija u pleme Benu Kurejza, koji su imali veze i savezništvo s njima, a među njima su bili S’ad b. Muaz i S’ad b. Ubade, poglavari Evsa i Hazredža. Naredio im je da posjete pleme Benu Kurejza u njihovim utverdama i provjere informaciju, te da, ukoliko su jevreji raskinuli ugovor, ne otkrivaju to pred ljudima, kao i da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, obrate u prenesenom značenju iz kojeg će on shvatiti pravo stanje. Izaslanici su otišli u Benu Kurejzu i s njima se sastali. Zajednički su razmotrili situaciju. Jevreji su žestoko psovali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Rekli su: “Nema više dogovora između nas i Muhammeda niti ikakvog ugovora!” S’ad b. Muaz, koji je inače od prije islama bio njihov saveznik, posavjetovao ih je i upozorio na posljedice izdaje. Replicirali su mu bezobrazno i vulgarno. Izaslanstvo se vratilo Poslaniku, sallallahu alejhi ve

¹“Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 15/283; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 255.

²Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 263; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/225; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/68; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/464, 474.

sellem, pa su mu rekli: “Udal i El-Kare”, tj. jevreji su izdali kao što su izdala plemena Udal i El-Kare.¹ Bila su to dva plemena koja su izdala ashabe na pohodu Er-Redži’a.² Iskušenje muslimana je doživjelo vrhunac. Jevreji, kurejšijski idolopoklonici i licemjeri su zajedno radili na širenju informacije o jevrejskoj izdaji. Licemjerstvo i licemjeri su se pokazali u najgorem svjetlu: “*Kad su neki među njima rekli: ‘O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite’, a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: ‘Kuće su naše nezaštićene!’, a nisu bile nezaštićene, već su oni samo htjeli umaći.*” (El-Ahzab, 13)

Muslimani su zapali u teško iskušenje, jer su saveznici priključenjem Benu Kurejze vojno ojačali. Neki jevreji pokušali su napasti muslimanke u utverdama. One su se, predvođene Safijom, kćerkom Abdul-Muttaliba, Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, tetkom, hrabro branile.³

U ovim teškim okolnostima Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dolazi Nu’ajm b. Mes’ud el-Ešdže, radijallahu anhu, iz plemena Gatafan. Inače je bio došao da sa saveznicima učestvuje u bici. Sastao se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Allahov Poslaniče, ja sam prešao na islam, a moj narod to ne zna. Naredi mi šta želiš da učinim.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio se na najbolji mogući način okoristiti ovim “nepoznatim” mudžahidom. Rekao mu je: “Ti si samo pojedinac, odbijaj od nas ovaj napad koliko možeš, jer ‘rat je varka.’”⁴ Nu’ajm b. Mes’ud, radijallahu anhu, preuzevši smjernice od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je i došao u pleme Benu Kurejza. Poznavao ih je još iz predislamskog perioda. Rekao im je: “Znate koliko vas volim.” Odgovorili su mu: “Ti kod nas nisi pod sumnjom.” Rekao im je: “Pomogli ste Kurejšije i Gatafan u ratu protiv Muhammeda. Oni nisu poput vas. Ovo je vaša domovina u kojoj su vaši imeci, sinovi i žene. Ne možete je napustiti. Kurejšije i Gatafan čim ugledaju kakvu priliku i ratni plijen, uzet će ih. Ali, ako to ne budu vidjeli, vratit će se u svoja mjesta, a vas opet ostaviti s Muhammedom s kojim se vi ne možete izboriti.” Potom im je rekao: “Mislim da ne trebate ulaziti u borbu sve dok kao zalog ne

¹ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 15/584; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/221; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/458; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/528.

² Pogledati “Dogadaj Er-Redži’a” iz ove knjige.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/228; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/460, 462; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/528–529.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/228; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/460, 462; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/528–529.

uzmete nekog od njihovih plemića koji će vam biti garancija, pa ćete se tako moći boriti protiv Muhammeda i neće vas same na cjedilu ostaviti.”

Potom je Nu'ajm otišao do Kurejšija, te njihovom predvodniku Ebu Sufjanu b. Harbu i njegovoj skupini rekao: “Znate koliko vas volim, a koliko sam protiv Muhammeda. Do mene su došle vijesti da su se Benu Kurejza pokajali zbog raskida ugovora s Muhammedom. Poslali su izaslanstvo Muhammedu i rekli mu: “Hoće li te zadovoljiti da mi za tebe od Kurejša i Gatafana kao zalog uzmemo njihove plemiće, pa ti ih onda predamo i ti ih pogubiš. Potom ćemo biti uz tebe protiv onih koji preostanu.” Odgovorio im je: “Da.”

Zatim je Nu'ajm, pretvarajući se da opominje Kurejš, nastavio: “Ako Benu Kurejza od tebe budu tražili zalog, ne dajte im nijednog čovjeka.” Potom je otišao do Gatafana i isto im kao Kurejšijama rekao upozoravajući ih na Benu Kurejzu.¹

Gatafan, Benu Kurejza i Kurejšije su jedni drugima obećali da će naredni dan, i to u subotu, krenuti u borbu. Kurejšije su poslale poruku Benu Kurejzi da se tog dana s njima priključe borbi, pa su im oni odgovorili: “Danas je subota i nećemo se uz vas boriti dok nam ne date zalog, jer se bojimo da ćete se vratiti u vaša mjesta, a nas ovdje ostaviti s ovim čovjekom”, misleći na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kurejšije i Gatafan tada su rekli: “Tako nam Allaha, istinu vam je rekao Nu'ajm b. Mes'ud. Tako nam Allaha, nećemo vam dati nijednog čovjeka.” Benu Kurejza su, također, rekli: “Nu'ajm b. Mes'ud nam je rekao istinu.” Tako je propao međusobni dogovor, a mišljenja jednih o drugima su postala loša.²

Došla im je noć, a protiv muslimana ništa nisu učinili. Iste noći Uzvišeni Allah je na saveznike poslao snažan i hladan vjetar, koji je počeo bacati njihove šatore i prevrtati njihove kazane, o čemu je Uzvišeni rekao: “*O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, a i vojske koje vi niste vidjeli – a Allah dobro vidi šta vi radite...*” (El-Ahzab, 9) Mušrički logor se uskomešao i među njima se čula buka.³

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Huzejfu b. el-Jemana, radijallahu anhu, da izvidi stanje i donese informacije o drugoj strani. Naredio

¹Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 256.

²Pogledati detalje o ovom događaju u: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/229 i 231; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/480; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/69; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/541–544.

³Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/231; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/69; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/545.

mu je da ništa ne radi niti da poduzima ikakav potez, već da, makar mu došla prilika za napad, samo izvidi. Huzejfe je otišao i ušao u kurejšijski logor. Sjeo je s njihovom skupinom koja se okupila oko vatre. Došao je među njih a da ga nisu prepoznali. Hladnoća je bila jaka, a vjetar se poigravao s njima. Ebu Sufjan je bio među njima. Uvijek je pazio da se Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, obavještajci ne nađu negdje u blizini. Prije nego što je krenuo govoriti, zatražio je da svako prepozna onoga ko je sjedio u njegovoj blizini. Huzejfe je svoga susjeda s desne strane pretekao pitanjem: “Ko si ti?” a zatim se okrenuo čovjeku s lijeve strane i upitao ga: “Ko si ti?” Tako je vješto izbjegao da njega upitaju, a prisutni na to nisu ni obratili pažnju. Ebu Sufjan im se tada obratio rekavši: “Skupino Kurejšija, tako mi Allaha, nije vam ovdje ostati! Krave, ovce i deve su pocrkale. Benu Kurejza su nas izdali, a i ovaj vjetar, kako već vidite, nas je zatekao. Ni lonac ne može stajati, a ni vatra se potpaliti. Šatore ne možemo uspraviti, pa zato krenite, jer i ja krećem!” Potom se Ebu Sufjan, želeći krenuti, popeo na svoju devu, a ostali ga zaustaviše da bi s njim krenuli. Kurejšije su se povukle i za sobom ostavile nekoliko konjanika koji su osiguravali povlačenje. Potom su poslije Kurejšija ostala saveznička plemena krenula s povlačenjem.

Huzejfe, radijallahu anhu, došao je da obraduje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o povlačenju saveznika, i to nakon što su oko Medine dvadeset pet dana držali obruč.¹

Pošto su se saveznici povukli iz Medine, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima: “Od sada ćemo mi njih napadati, a ne oni nas. Ići ćemo njima.”² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je rekao, htio ih je preteći. Poslije toga dozvolio je mudžahidima koji su stražarili oko hendeka da se vrate svojim kućama. Istinu je rekao Uzvišeni Allah: “*Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, nisu dobra postigli, i vjernike je Allah borbe poštedio, Allah je, uistinu, Moćan i Silan.*” (El-Ahzab, 25) Muslimani su izgubili šestoricu boraca.³ Poginula su i tri mušrika.⁴ O događajima iz ove bitke objavljena je sura

¹ Pogledati priču o Huzejfi u “Fethul-Bariju”, 15/284; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/231–233; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/488–489; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/69; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/546–549.

² El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/290.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/252; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/495; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/70; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/550.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/253; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/496; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 4/551.

El-Ahzab (Saveznici), koja je nazvana po samom događaju, a među objavljenim značenjima su: “O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli – a Allah dobro vidi šta vi radite kad su vam došle i odozgo i odozdo, kad su vam oči razrogačene bile, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali. Tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore potreseni, kad su licemjери i oni bolesna srca govorili: ‘Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!’, kad su neki među njima rekli: ‘O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite’, a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: ‘Kućе su naše nezaštićene!’, a nisu bile nezaštićene, već su oni samo htjeli umaći. A da su im s raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se oko toga, brzo učinili, a bili su se još prije Allahu obavezali da neće uzmicati – a za Allahu datu obavezu bit će se pitano. Reci: ‘Ako bježite od smrti ili pogibije, bježanje vam neće pomoći, opet ćete samo kratko uživati.’ Reci: ‘Ko će vas od Allaha zaštititi ako On hoće da vas zlo snađe, ili, ko vam može nauditi ako On želi da vam milost ukaže?’ Osim Allaha, oni neće naći sebi ni zaštitnika ni pomagača. Allah dobro zna one među vama koji su druge zadržali i prijateljima svojim govorili: ‘Priključite se nama!’, a samo su neki u boj išli škrtareći prema vama. A kad zavlada strah, vidiš ih kako gledaju u tebe kolutajući svojim očima kao pred smrt onesviješćeni. Čim strah mine, oni vas psuju svojim ostrim jezicima, škrti da učine bilo kakvo dobro. Oni ne vjeruju, i zato će Allah djela njihova poništiti; a to je Allahu lahko. Oni misle da saveznici još nisu otišli. A kad bi saveznici opet došli, najdraže bi im bilo da su među beduinima u pustinji i da se raspituju za vas; a da s vama ostanu, malo bi se borili. Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje. A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: ‘Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov istinu su govorili!’ – i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost. Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju i nisu ništa izmijenili. Da bi Allah nagradio iskrene za njihovu iskrenost, a stavio na muke licemjere ako hoće, ili im oprostio. Allah, zaista, prašta i milostiv je. Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, nisu dobra postigli, i vjernike je Allah borbe poštedio, Allah je, uistinu, Moćan i Silan.” (El-Ahzab, 9–25)¹

¹Za više detalje o ajetima vezanim za Bitku na hendeku pogledati: El-Funejsan Su’ud b. Abdullah, “Bitka na hendeku u svjetlu Kur’ani-kerima”, prvo izdanje, Daru Išbilijja, Rijad, 1418. h. g.

Uprkos odlasku saveznika, bitka nije bila završena. Samo što se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio kući i spustio oružje, došao mu je Džibril, alejhi selam, i rekao: “Zar si odložio svoje oružje? Tako mi Allaha, mi ga nismo odložili. Kreni na njih.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: “Kuda?” Džibril mu je rekao: “Tamo”, pokazajući mu na Benu Kurejza, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo na njih.¹ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je tada da je borba protiv izdajnika jevreja iz plemena Benu Kurejza naredba od Allaha Uzvišenog. Zastavu je predao Aliji b. Ebi Talibu, radijallahu anhu.²

Naredio je da se među muslimanima razglasi: “Neka niko od vas ne klanja ikindijski namaz dok se ne dođe u Benu Kurejzu.”³ Zatim je krenuo da se priključi ashabima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi ulogorili su se oko utvrda Benu Kurejze. Tako je počela opsada, koja je trajala više od deset noći. Uzvišeni Allah je u srce jevreja ubacio strah i jako ih uzdrmao. Strah im se još više povećao, tako da su počeli tražiti svoje bivše saveznike iz plemena Evs, ali su oni najbolje poznavali njihovu izdaju, spletke protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kaznu koju zaslužuju, jer su čak u toku same opsade vrijeđali čast Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.⁴

Kada se obruč oko jevreja iz Benu Kurejze još više stegao, uvjerali su se da neće moći izmaći Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima koji su bili s njim. Allah je uzdrmao njihova srca, pa su proglasili predaju u skladu s presudom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pleme Evs došlo je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se za njih založi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao je izricanje presude S’adu b. Muazu, koji je rekao: “Ja o njima donosim sljedeći sud: sposobni borci da budu pobijeni, a žene i djeca porobljeni.”⁵ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: “Presudio si u skladu s Allahovim sudom.”⁶ S’ad je s njima tokom opsade hendeka stupio u kontakt i dobro se upoznao s njihovom izdajom, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s izaslanstvom koje je s njima vodilo raspravu. S’ad je

¹ “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 5/293; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 264.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/234; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/499; Es-Salihi eš-Šami, “Subul-huda ver-rešad”, 5/10.

³ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/294.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/234; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/499; Es-Salihi eš-Šami, “Subul-huda ver-rešad”, 5/12.

⁵ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/300; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 266.

⁶ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 15/298.

od svih njih uzeo obećanje da prihvate njegovu presudu, pa su je i prihvatili. Potom je za jevreje Benu Kurejze, koji su prekršili ugovor i prevarili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vjernike i svoju domovinu objavljena teška presuda: da se sposobni borci muškarci pogube, njihove žene i djeca porobe, a imeci raspodijele. Presuda je nad njima provedena. Oni sami su najbolje znali da zaslužuju ovu kaznu. Jedan od predvodnika Benu Kurejze sačuvao se od ove presude. Svoj narod je prethodno kritizirao zbog kršenja dogovora s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći im: “Ja s vama neću učestvovati u izdaji.” Bilo je još ljudi iz Benu Kurejze koji su se s njima odrekli izdaje. Ovaj čovjek je i dalje ostao u judaizmu, ali su se zbog odbijanja kršenja ugovora on i njemu slični spasili od kazne.¹

Bitke na hendeku i protiv Benu Kurejze predstavljale su pobjedu za vjernike. Putem njih Allah je porazio saveznike, koji nisu uspjeli nanijeti štetu muslimanima. Uzvišeni Allah je pokazao jevreje u njihovom pravom svjetlu. Očistio je Medinu od Benu Kurejze, a muslimani su njihove imetke i poljoprivredna dobra uzeli kao ratni plijen. O Benu Kurejzi su objavljeni i kur’anski ajeti, a od njih su riječi Uzvišenog: “...a sljedbenike Knjige, koji su ih pomagali, iz utvrda njihovih je izveo, i strah u srca njihova ulio, pa ste jedne pobili, a druge kao sužnje uzeli. I dao vam je da naslijedite zemlje njihove i domove njihove i bogatstva njihova, i zemlju kojom prije niste hodali; Allah sve može.” (El-Ahzab, 26–27).

Bitka Benu el-Mustalik (El-Murejsi’), ša’ban 6. hidžretske godine

Ova bitka dobila je naziv po plemenu Benu el-Mustalik, koje je ogranak plemena Huza’a Kahtan. Nazvana je i El-Murejsi² prema mjestu i izvorištu koji je bio cilj bitke, tj. staništu Benu el-Mustalika između Meke i Medine, u blizini Usfana i Kudejda i njihove okoline. Ovo pleme je živjelo na graničnom području s Kurejšom iz Meke. Izražavali su strahopoštovanje prema Kurejšijama i s njima imali čvrste veze. Njihov stav prema islamu na početku nije bio sasvim jasan. Ostala potplemena plemena Huza’a ušla su u savez s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali im se Benu el-Mustalik suprotstavio

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/238; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/503.

² El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je u Knjizi o pohodima posebno poglavlje “Bitka Benu el-Mustalik iz plemena Huza’a, tj. Bitka El-Murejsi”. Za više detalja pogledati: Ibrahim b. Ibrahim Kurejbi, “Predaje o Bici Benu el-Mustalik”, Islamski univerzitet u Medini Munevveri, bez datuma. Abdulhalim b. Ibrahim el-Abdullatif, “Predaja o potvori”, Književni klub u Kasimu, Burejda, 1410. h. g.

jer su pružili otvorenu pomoć i podršku Kurejšijama prije Bitke na Uhudu¹ te počeli formirati skupine za učešće u invaziji na Medinu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio je njihove pokrete i aktivnosti.² Kada se uvjerio da su imali namjeru krenuti na Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, formirao je vojsku od sedamsto boraca, a kao upravitelja Medine je ostavio Ebu Zerra el-Gifarija. Krenuo je na Benu el-Mustalik u ša'banu 6. godine po Hidžri.³ Vojska je bila sastavljena od muhadžira, a zastavu je nosio Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, te ensarija, čiju je zastavu nosio S'ad b. Ubade, radijallahu anhu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je u mjesto zajedničkog okupljanja vojske. "Naredio je Omeru b. el-Hattabu da pozove ljude sa suprotne strane da kažu 'la ilahe illallah', čime će sačuvati svoje živote i imetke. Međusobno su se na početku gađali strijelama, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdao naredbu muslimanima i oni su zajedno navalili na neprijatelja."⁴ "Vojske su se pomiješale i nastupio je okršaj. Uzvišeni Allah porazio je Benu el-Mustalik, a neki od njih su i poginuli." Muslimani su od njih preuzeli mnogo roblja, između kojih je bila Džuvejrija, kćerka El-Harisova, radijallahu anha.⁵

U ovoj bici do izražaja je došla hrabrost nekih ashaba, a posebno Alije b. Ebi Taliba i Abdurrahmana b. Avfa, neka je Allah s njima i svima ostalima zadovoljan.⁶

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim napadom kaznio je ovo huza'jsko potpleme koje je pomagalo Kurejšije i željelo napasti Medinu. Pleme Huza'a je obitavalo na području između Meke i Medine. S obzirom na to da je potpleme Benu el-Mustalik bilo neprijateljski nastrojeno, dok su ostala potplemena bila u savezništvu s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, svi su tada shvatili odlučnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nanese poraz svojim neprijateljima. Ova bitka je upravo bila potvrda toga.

¹ El-Belaziri, "Rječnik geografskih pojmova u Vjerovjesnikovom životopisu", str. 290.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/290; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 3/297.

³ Isti izvor. Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/63.

⁴ El-Vakidi, "Pohodi", 1/300; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 3/298.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/291.

⁶ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/294.

Priča o potvori Aiše, radijallahu anha

Događaj potvore, kada je riječ o pohodu na Benu el-Mustalik, jedan je od najvažnijih događaja.¹ Ovaj događaj dotakao se časti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno njegove najčistije, najčasnije i najdraže mu, a i cijelom ummetu, žene i supruge Aiše, radijallahu anha. Priča koju je ispričala glavna učesnica ovog događaja Aiša, radijallahu anha, kada je riječ o detaljima, vjerovatno je najvjerodostojnija i predstavlja jedan od najdužih hadisa u Buharijinom "Sahihu". Isto tako, najdetaljnija i najpreciznija verzija priče je od njenog sestrića Urve b. ez-Zubejra. Aiša, radijallahu anha, nastojala je ovaj događaj prenijeti u cijelosti. Potvora (ifk) u jezičkom značenju jednaka je značenju prljavštine. Kada se upotrijebi riječ 'ifkuhum', to znači okretanje od vjere i iznošenje laži. Od Ibn Šihaba prenosi se da je rekao: "Pričali su mi Urve b. ez-Zubejr, Se'id b. el-Musejjib, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud – svi od Aiše, radijallahu anha, Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge o događaju u kojem su o njoj određeni ljudi iznijeli potvoru. Svi su mi prenijeli dio njene priče. Neki su njenu priču u odnosu na druge bolje shvatali i bolje prepričali. Od svakog od nabrojanih sam prenio priču koju mi je pričao od Aiše, radijallahu anha. Dio ovih predanja potvrđuje preostala, iako su neki u odnosu na druge bolje shvatili. Rekli su da je Aiša, radijallahu anha, rekla: 'Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio krenuti na putovanje, dao bi da njegove supruge izvlače na sreću, pa koja izvuče, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nju povede. Tražio je da izvlačimo na sreću za polazak u pohod u koji je krenuo, pa sam ja dobila. Krenula sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je objavljena obaveza hidžaba. Nosili su me u nosiljci, a u njoj sam bila kada bi gdje i odsjeli. Putovali smo tako sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije završio s tim pohodom, a onda je krenuo nazad. U povratku smo se bili približili Medini, te je jedne noći objavljen poziv da se kreće. Nakon što je poziv upućen, izašla sam van područja na kojem je bila vojska. Kada sam završila potrebu, vratila sam se u svoju nosiljku, a zatim opipala prsa i osjetila da se moja mirisna ogrlica (džezei-azfar) raskinula. Vratila sam se i tražila je. Potraga za njom me zadržala duže vremena. Skupina koja je nosila nosiljku je došla, podigla je i stavila na moju devu, na kojoj sam nošena. Mislili su

¹ El-Buhari u svome "Sahihu", Knjiga o pohodima, izdvojio je posebno poglavlje "Priča o potvori", 5/55. Pogledati detalje predaja kod Ibn Kesira u "Vjerovjesnikovom životopisu", 3/304, pod naslovom "Čili potvore".

da sam ja u njoj, jer su tada žene bile lahke, nisu bile krupnih tijela i jele bi malo hrane. Nosačima nije bila čudna lahkoća moje nosiljke koju su podigli i stavili na devu, jer sam bila mlada žena. Potjerali su devu i krenuli. Nakon što je vojska otišla, pronašla sam ogrlicu, a potom otišla do mjesta gdje smo odsjeli i tamo nisam zatekla ničijeg ni traga ni glasa. Potom sam odlučila da ostanem na mjestu na kojem sam inače boravila, misleći da će se, kada uoče da me nema, po mene i vratiti. Dok sam tako sjedila na tom mjestu, savladao me san i zaspala sam. Safvan b. el-Muattil es-Sulemi ez-Zekvani je išao iza vojske (popratna izvidnica) i našao se kod mjesta gdje sam bila. Vidio je siluetu osobe koja je spavala. Prepoznao me kada me je ugledao, jer me je viđao prije objave hidžaba. Probudila sam se kada je, nakon što me prepoznao, izgovorio: “Svi smo Allahovi i Njemu se vraćamo.” Svoje lice sam pokrila džilbabom. Tako mi Allaha, nismo progovorili nijednu riječ niti sam išta drugo od njega čula osim riječi “Svi smo Allahovi i Njemu se vraćamo”. On je prizemljio svoju jahalicu, stao na njenu prednju nogu, ja sam joj prišla i uzjahala je. Krenuo je vodeći me na jahalicu sve dok po podnevnoj žegi nismo došli do vojske. Oni su već bili odsjeli. Rekla je: ‘Tada su zbog optužbi na račun mene neki propali.’ Glavni zagovarač potvora bio je Abdullah b. Ubejj b. Selul.” Urve je rekao: “Potvora se širila iz njegovog kruga i kod njega se o njoj pričalo.” Drugi bi je potvrđivali, slušali i o njoj polemizirali. Urve je također rekao: “Od onih koji su bili učesnici u potvori poimenice su spomenuti samo: Hasan b. Sabit, Mistah b. Esase, Hamna bint Džahš te drugi čija imena ne znam. Bila je to, kao što je Uzvišeni Allah o tome rekao, skupina. Glavnim zagovornikom potvora smatrao se Abdullah b. Ubejj b. Selul.”

Urve je rekao: “Aiša, radijallahu anha, mrzila je da se u njenom prisustvu Hassan vrijeđa. Govorila bi da je rekao:

*Moj otac, i njegov otac, i moja čast su žrtva,
Za Muhammedovu čast u zaštiti od vas.”*

Aiša, radijallahu anha, rekla je: “Došli smo u Medinu, a ja sam cijeli mjesec nakon povratka, dok su ljudi širili priču koja je dolazila od onih koji su izmislili potvoru, bolovala. Ništa od toga nisam znala. Ono što mi je u mojoj bolesti pomalo izazivalo sumnju jeste da nisam više kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prepoznavala blagost koju bi inače prema meni kada bih bila bolesna imao, već bi samo kod mene ulazio, nazivao selam i govorio: ‘Kako si?’ a potom odlazio. To mi je izazivalo sumnju, ali nisam naslućivala nikakvo veće zlo, sve dok nakon ozdravljenja nisam izašla vani. Krenula sam s Ummu

Mistah do zahoda koji smo mi koristili.¹ Išli smo u nužnike od jedne do druge noći, i to prije nego što smo ih napravili u blizini naših kuća. Držali smo se običaja starih Arapa koji su nuždu obavljali van naselja u pustinji. Nužnici u blizini naših kuća smetali bi nam. Krenuli smo ja i Ummu Mistah, a ona je bila kćerka Ebu Ruhma b. el-Muttaliba b. Abdulmenafa, a majka joj se zvala Bintu Sahr b. Amir, tetka po majci Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu. Sin joj je bio Mistah b. Esase b. Abbad b. Muttalib. Ja i Ummu Mistah, pošto smo završile s potrebom, približile smo se mojoj kući. Ummu Mistah se spotakla na kraj svoje odjeće i rekla: 'Neka Mistah propadne!' Rekoh joj: 'Ružno li je to što govoriš. Zar vrijeđaš čovjeka koji je prisustvovao Bedru?' Reče: 'Koje li je to zlo (od čovjeka), zar nisi čula šta je rekao?' Rekoh: 'Šta je rekao?' pa me je obavijestila o onome što govore zagovornici potvore. Tada se moja bolest još više povećala. Pošto sam se vratila u kuću, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao mi je, nazvao mi selam, a potom rekao: 'Kako si?' Upitala sam ga: 'Dopuštaš li mi da odem svojim roditeljima?' jer sam željela da se od njih uvjerim u ove informacije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mi je dopuštenje. Upitala sam majku: 'Majko, šta to ljudi pričaju?' Ona mi reče: 'Kćerkice, olakšaj sebi. Tako mi Allaha, malo kad žena bude dobra kod muža koji je voli, a ujedno ima i inoče, a da se one protiv nje ne urote.' Rekla sam: 'Neka je slava Allahu! Zar ljudi o tome pričaju?' Tu noć sam cijelu plakala, pa i dočekala jutro, a suze mi se nisu sušile niti sam oka sklopila. Osvanula sam plačući. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto Objava duži period nije dolazila, pozvao je Aliju b. Ebi Taliba i Usamu b. Zejda pitajući ih i konsultirajući se s njima o rastavi braka. Usama je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao savjet na osnovu onoga što se znalo o poštenju njegove porodice (supruge) i njegovih ličnih saznanja. Rekao je: 'Kada je riječ o tvojoj supruzi – o njoj samo dobro znamo.' Alija je rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah te nije doveo u neizlaznu situaciju. Mimo nje ima mnogo drugih žena. Upitaj sluškinju, ona će ti sigurno istinu reći.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Beriru i upitao je: 'Berira, jesi li vidjela nešto što bi izazivalo sumnju kod tebe?' Odgovorila je: 'Tako mi Onoga Koji te poslao s istinom, nisam kod nje nikada vidjela nešto zbog čega bih je mogla kritizirati, osim što je bila poput mlade djevojke, pa bi katkad zaspi, pa dođu perad i pojedu joj zakuhanu tijesto.' Toga dana je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i na minberu zatražio od ljudi da

¹Ez-Zubejdi, "Tadžul-arus", 5/535.

uzmu njegovo pravo od Abdullaha b. Ubejja. Rekao je: 'Skupino muslimana, ko će za mene uzeti moje pravo od čovjeka koji me je uznemirio rušeći čast moje porodice? Tako mi Allaha, o svojoj porodici samo dobro znam.' Spomenuli su (optužili) i čovjeka o kojem samo dobro znam, a koji je samo uz moje prisustvo dolazio mojoj porodici.' Tada je ustao S'ad b. Muaz, pobratim Benu Abdulešhela, rekavši: 'Ja ću to učiniti, Allahov Poslaniče. Ako bude iz plemena Evs, skinut ću mu glavu. A ako bude od naše braće iz Hazredža, ti ćeš narediti, a mi ćemo izvršiti.' Tada ustade čovjek iz Hazredža, a on se zvao S'ad b. Ubade, predvodnik Hazredžija, kojem je Hassanova (b. Sabita) majka bila amidžićna, tj. iz njegovog plemena. Prije toga je bio dobar čovjek, ali ga je ponio plemenski fanatizam, pa je rekao S'adu: 'Griješiš, tako mi Allaha! Nećeš ga ubiti niti ga možeš ubiti! Kada bi bio iz tvoje skupine, ne bi volio da bude ubijen!' Potom je ustao Usejd b. Hudajr, S'adov amidžić, i obratio se S'ad b. Ubadeu rekavši: 'Griješiš! Tako mi Allaha, sigurno ćemo ga ubiti. Ti si licemjer koji brani lice-mjere.' Oba plemena, Evs i Hazredž skočila su želeći ući u sukob. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao je na minberu i neprestano ih stišavao dok svi nisu ušutjeli, a i on je, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio. Cijeli taj dan sam preplakala. Suze mi se nisu sušile niti sam oka sklopila. Jutrom su se kod mene našli roditelji. Preplakala sam dvije noći i jedan dan. Suze mi se nisu sušile niti sam oka sklopila, tako da sam mislila da će plač razderati moju džigericu. Dok su tako roditelji kod mene sjedili, a ja plakala, neka žena ensarijka zatražila je dozvolu da kod mene uđe, i ja sam joj dozvolila. Sjela je i sa mnom plakala. Dok smo bile u tom stanju, ušao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poselamio nas i sjeo. Prije toga, otkada se počela prenositi ova priča, kod mene nije nikako sjedio. Prošlo je više od mjesec dana, a o meni mu nije ništa objavljeno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je sjeo, donio je šahadet, a zatim rekao: 'A zatim, Aiša, meni su o tebi došle takve i takve priče. Ako si čista i poštena, Allah će to dokazati. Ako si počinila grijeh, zatraži oprost od Allaha i pokaj mu se, jer rob kada prizna, a potom se pokaje, i Allah mu oprost.' Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa svojim izlaganjem, suze su mi stale, tako da nijednu više nisam osjetila. Rekla sam svome ocu: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u ime mene za ono što je rekao.' Moj otac je rekao: 'Tako mi Allaha, ne znam šta bih rekao Allahovom Poslaniku.' Rekla sam majci: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je govorio.' Pa je rekla: 'Tako mi Allaha, ne znam šta bih rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Rekla sam: 'Ja sam mlada žena i ne znam

mного Kur'ana. Tako mi Allaha, znam da kada ste čuli te priče, da su one ušle u vaše duše i da ste ih potvrdili. Ako vam kažem da sam čista i nevina, nećete mi vjerovati. A ako vam priznam da sam nešto učinila, a Allah zna da sam čista od toga, sigurno ćete mi u to povjerovati. Tako mi Allaha, ne nalazim sebi, a ni vama, nikakav drugi primjer do primjera Jusufova oca, koji je rekao: *“Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim, a od Allaha znam ono što vi ne znate.”* Zatim sam se okrenula i legla u svoju postelju. Allah je znao tada da sam čista i nevina i da će On moju nevinost dokazati. Ali, tako mi Allaha, nisam mislila da će Allah o meni objaviti Objavu koja će se citirati, jer sam se smatrala daleko prezrenijom da bi Allah o meni nešto objavio. Zapravo, nadala sam se da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usniti snove kojim će me Allah proglasiti čistom. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni ustao s mjesta na kojem je sjedio niti je iko od prisutnih iz kuće izašao dok mu nije spuštена Objava. Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po običaju je uzela groznica u zimskom danu, tako da se s njega slijevao znoj poput biserja, a zbog težine govora koji mu se objavljivao. Potom mu je došlo olakšanje, pa se nasmijao. Prvu riječ koju je izgovorio bila je: ‘Aiša, Allah te je proglasio čistom.’ Majka mi tada reče: ‘Ustani ka Poslaniku!’ Rekla sam: ‘Tako mi Allaha, neću ustati. Ja samo Allahu Uzvišenom zahvaljujem.’ Uzvišeni Allah je tada objavio: *“Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru...”* (Suretun-Nur, 11. i deset ajeta u nastavku) Potom je Uzvišeni objavio moju nevinost. Ebu Bekr es-Siddik, koji je zbog srodstva i siromaštva finansijski pomagao Mistaha b. Esasa, rekao je: ‘Tako mi Allaha, nakon što je iznosio potvoru na Aišu, neću više trošiti ništa na Mistaha!’ Tada je Uzvišeni objavio: *“Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju...”* (En-Nur, 22, do riječi *“A Allah prašta i Milostiv je”*) Ebu Bekr es-Siddik rekao je: ‘Svakako, tako mi Allaha, ja želim da mi Allah oprosti.’ Potom je Mistaha, kao i prije, nastavio redovno finansirati rekavši: ‘Tako mi Allaha, nikada mu to neću više uskratiti.’ Aiša je rekla: ‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Zejneb bint Džahš o meni. Rekao joj je: ‘Jesi li nešto saznala ili vidjela?’ Rekla je: ‘Allahov Poslaniče, ja čuvam svoj sluh i vid. Tako mi Allaha, samo dobro znam.’ Aiša je rekla: ‘Zejneb mi je bila konkurentkinja iz reda Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, a Allah ju je, zbog njene bogobožnosti, zaštitio i sačuvao. Njena sestra Hamna se borila za nju, pa je zajedno s onima koji su iznosili potvoru doživjela nesreću.’ Ibn Šihab je rekao: “Ovo su informacije koje su do mene došle iz priče o ovoj skupini.” Urve je rekao: “Aiša je rekla: ‘Tako mi Allaha,

čovjek o kome se iznosila potvora je govorio: “Tako mi Allaha, svojom rukom nikada nisam otkrio žensku odjeću.” Potom je ubijen na Allahovom putu.”¹

Vjerovatno je ova predaja koju prenosi vinovnica ovog događaja Aiša, radijallahu anha, najdosljednija od svih koje govore na ovu temu.

O ovom događaju objavljeni su ajeti koji će se citirati do Sudnjeg dana. U njima su velike lekcije za cijeli ummet. Uzvišeni je rekao: *“Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru jesu jedna skupina između vas! Vi ne smatrate to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika. Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: ‘Ovo je očita potvora!’ Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: ‘Ne dolikuje nam da o tome govorimo, Uzvišen neka si Ti! To je velika potvora!’ Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici, i Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i Mudar je. One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine, čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije Blag i Milostiv... O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama, on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće. Allah sve čuje i sve zna. Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i Milostiv je. Oni koji objede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna.”* (En-Nur, II–23)

Sasvim je jasno bilo da je ovim događajem čitav ummet bio predmet ove potvore. Ako bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova porodica bili pod optužbama za moral i čast, onda ni kuće preostalog dijela ummeta ne mogu biti moralne. Zato je Kur’ani-kerim jasno naglasio da su ovakvi

¹“Sahihul-Buhari”, poglavlje “Hadis o potvori”, 5/55–56. Usporediti s predajom kod Ibn Hišama, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/297–307.

postupci bili ciljani, pa je Uzvišeni rekao: “*One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine, čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate.*” (En-Nur, 19)

Upozorio je na one koji ljude vode šejtanskim stopama i to im zabranio. “*O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama, on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće. Allah sve čuje i sve zna.*” (En-Nur, 21) Nema sumnje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodnik svih poštenih ljudi, a majke vjernika su najpoštenije žene: “*Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene. Oni nemaju ništa s tim što o njima govore; njih čeka oprost i veliko obilje.*” (En-Nur, 26)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najpošteniji je čovjek, neka su Allahovi blagoslovi i mir na njega. Uzvišeni Allah mu je odabrao najpoštenije žene, a među njima je Aiša, koju je Hassan b. Sabit, radijallahu anhu, pohvalio riječima:

*Čestita i dostojanstvena,
Od svake sumnje sačuvana.*

*Mesa nevinih nikad nije okusila.
Ugledna iz plemena Luejja b. Galiba -*

*Dobročinitelja čija slava ne jenjava.
Iskrena, a Allah ju je ukrasio vrlinama,*

*I očistio od svih zala i zabluda.¹
Također je rekao:*

*Moj otac, i njegov otac, i moja čast su žrtva,
Za Muhammedovu čast u zaštitu od vas.²*

Na veliku žalost, pojavljuju se neki zagovornici koji iznose loše priče o poštenoj Aiši, radijallahu anha, supruzi najpoštenijeg čovjeka Ebu et-Tajjiba, sallallahu alejhi ve sellem, kao i o njegovom prisnom prijatelju i pozivaču u njegov put (Ebu Bekru, radijallahu anhu). Neka je slavljjen Allah, u istoj suri

¹ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, 5/61; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/306.

² Stihovi Hassana b. Sabita o proglašenju Aiše nevinom i njenoj odbrani. Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/306.

potvrđuje se obaranje pogleda muškaracima i ženama, čime se nastavlja davati lekcija o čednosti ovom čistom ummetu, ummetu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a za uzor su uzeti on, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove supruge, majke vjernika: *“Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; to im je čednije, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; i neka ne pokazuju ukrase svoje osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.”* (En-Nur, 30–31)

Sasvim je jasno da je i Ebu Bekr es-Siddik bio predmet potvore, koja se desila Majci vjernika Aiši, radijallahu anha, zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Također, i njemu su nanijeli štetu ljudi koji su prenosili potvoru, dok je on, radijallahu anhu, u isto vrijeme, prema njima bio dobročinitelj, davao im sadaku i finansirao ih iz ličnog imetka. Zato se jako ražalostio zbog njihovog postupka i nezahvalnosti za dobro, pa je želio obustaviti finansiranje svoga tetića Mistaha b. Esase. A kada je Uzvišeni objavio riječi: *“Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rodake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprostí? A Allah prašta i Milostiv je.”* (En-Nur, 22), Ebu Bekr es-Siddik rekao je: “Svakako, tako nam Allaha, mi želimo da nam Allah oprostí.” Potom je nastavio finansiranje Mistaha govoreći: “Tako mi Allaha, nikada mu više to neću ukinuti.”¹

Jedan od najistaknutijih događaja vezanih za pohod na Benu el-Mustalik je događaj s munaficima (licemjerima), a posebno s Abdullahom b Ubejom b. Selulom i njemu sličnima u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Nema sumnje da oni imaju sljedbenike u svakom vremenu na koje se mogu primijeniti značenja objavljenih kur’anskih ajeta o tim prvim licemjerima.

Kod izvorišta su se sukobila dva čovjeka. Jedan je bio iz plemena Gifar, najamnik kod Omera b. el-Hattaba, radijallahu anhu, a drugi je bio saveznik jednog ensarije. Omerov najamnik povikao je: “O skupino muhadžira!”

¹ Pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, 2/1322.

Ensarijski najamnik je povikao: “O ensarije!” I samo što nije izbio sukob među muslimanima. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to čuo, rekao je: “Zar se na predislamski način sazivate, a ja sam među vama! Ostavite to, jer je ogavno!”¹

Abdullah b. Ubejj je bio među nekim ljudima ensarijama, a s njima i Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, malodobni ashab, koji je slušao šta se priča. Ibn Ubejj, huškajući ljude, rekao je: “Zar to nisu uradili? Oni su nas nadmašili ugledom i brojem u našoj domovini. Tako mi Allaha, naš status u odnosu na ove kurejšijske dugokošuljaše (muhadžiri iz Meke) onakav je kako je rečeno u izreci: ‘Nahrani svoga psa, pa će te ujesti.’ Tako mi Allaha, ako se vratimo u Medinu, jači će iz nje protjerati slabije.” Zatim je počeo kritizirati ensarije oko sebe govoreći: “Tako mi Allaha, da im niste pružali ono što imate, otišli bi negdje drugo.”

Potom je mladi Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, otišao i obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o onome što je Abdullah b. Ubejj rekao. Tu je bio prisutan Omer b. el-Hattab, koji je rekao: “Allahov Poslaniče, naredi mi da ga pogubim.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Kako bi to izgledalo, Omere, da ljudi pričaju kako Muhammed ubija svoje drugove!”²

Abdullah b. Ubejj došao je potom zaklinjući se da nije to rekao i negirao ono što je prenio Zejd b. Erkam, tako da su neki koji nisu bili prisutni pomislili da Abdullah b. Ubejj govori istinu, pa su žestoko prekorili mladog Zejda b. Erkama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je pokret u vrijeme kada se inače nije putovalo. Potom je došao Usejd b. Hudajr, radijallahu anhu, tražeći obrazloženje za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu o pokretu u vremenu kada to nije uobičajeno, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Znaš li šta je rekao tvoj prijatelj?” Upitao je: “Koji prijatelj?” Reče: “Pa Abdullah b. Ubejj.” Upitao je: “Šta je rekao?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “On tvrdi da će, ukoliko se vratimo u Medinu, snažniji iz nje protjerati slabije.” Usejd je rekao: “Tako mi Allaha, ti si jak, a on je slab. Ako hoćeš, protjerat ćemo ga iz Medine.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putovao je cijeli dan i nastavio putovati noću do polovine sljedećeg dana, sve dok se ljudi nisu iscrpili. Kada su spustili svoja sedla da se odmore, odmah su i zaspali od žestokog umora. Tako nije bilo prostora za raspravu i

¹ Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o tefsiru, poglavlje “Oni govore: ‘Ako se vratimo u Medinu’”, hadis br. 4907.

² Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o tefsiru, poglavlje “Oni govore: ‘Ako se vratimo u Medinu’”, hadis br. 4907; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/291.

priču o prethodnom incidentu, jer je okupirao ljude sve dok se nisu umorili i iscrpili.¹

U tom periodu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljena je sura o licemjerima u kojoj je potvrđena istinitost navoda mladog Zejda b. Erkama.² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, igrajući se s njima, uzeo ga je za uho i rekao: “Ovo je taj čije je uho Allah proglasio poštenim.”³ Od ajeta koji su objavljeni o Abdullahu b. Ubejju, njegovim navodima i licemjerima koji su bili s njima, bili su i sljedeći: *“Isto im je – molio ti oprost za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti. Allah, doista, narodu neposlušnom neće na Pravi put ukazati. Oni govore: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahova Poslanika, da bi ga napustili!’ A riznice nebesa i Zemlje Allahove su, ali licemjeri ne shvataju.”* (El-Munafikun, 6–7)

Abdullah b. Ubejj imao je dobrog sina po imenu Abdullah, jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba. Kada je saznao šta se desilo s njegovim ocem, došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Došle su mi vijesti da želiš ubiti moga oca. Ako to želiš učiniti, naredi meni i ja ću ti donijeti njegovu glavu. Tako mi Allaha, pleme Hazredž zna da niko od mene nije bio veći dobročinitelj od svih njih prema mome ocu. Bojim se da ćeš nekome drugome narediti da ga ubije, a ja se neću moći suzdržati gledati ubicu moga oca kako hoda među ljudima, pa ću ga ubiti, i tako ubijem vjernika zbog nevjernika i uđem u Džehennem.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Naprotiv, bit ćemo prema njemu blagi i sve dok je s nama, lijepo ćemo se prema njemu ophoditi.”⁴

Ovaj događaj pojašnjava opasnost licemjera i njihovo korištenje situacija za poticanje smutnje, razdora među muslimanima, uskraćivanja njihovih prava, slabljenja njihovog jedinstva, kao i korištenje plemenske pristrasnosti kao sredstva. Također, Ibn Ubejjova prijatnja Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim sljedbenicima da će biti protjerani iz Medine jasna je naznaka iščekivanja prilike za nanošenje udarca muslimanima i Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Isto tako, Ibn Ubejjovo odustajanje i nijekanje navoda jasno ukazuje na slabost licemjera. Uzvišeni Allah je

¹ Pogledati Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, 269.

² Ibn Kesir, “Tefsir”, 2/1876.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/292; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/560; Ez-Zehebi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 3/165.

⁴ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/292.

iznio njegovu sramotu u Kur'anu, koja će se citirati do Sudnjega dana. Stav njegovog sina Abdullaha je čin iskrenosti, poštenja i spremnosti na žrtvu sa svim raspoloživim sredstvima radi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar se radilo o vlastitom ocu prema kojem je on bio najdobrostitiviji. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor i nastojanje da odobrovolji Ibn Ubejjovog sina Abdullaha, kao vjernika, predstavlja mudrost, empatiju i lijepo ophođenje u tako teškoj situaciji. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaokupirao je vojsku pokretom i izmorio ih dugotrajnim putem, koji ih je na kraju iscrpio, a sve kako bi spriječio međusobnu raspravu i podjele. Kako je samo velik i mudar ovaj vođa kada zauzima ovakve stavove u kojima je potrebno biti odrješit i pronicljiv?

Jedan od ishoda bitke Benu el-Mustalik jeste i Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ženidba sa Džuvejrijom, kćerkom El-Harisovom. Ona je bila kćerka El-Harisa b. Ebu Dirara, predvodnika tog plemena. Njen otac i muž su ubijeni dok su se borili u redovima Benu el-Mustalika protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. I ostale žene i djeca su porobljeni. Džuvejrija, radijallahu anha, došla je kao dio ratnog plijena Sabitu b. Kajsu b. eš-Šemmasu el-Ensariju, radijallahu anhu, pa je ona s njim dogovorila da se otkupi iz ropstva, a poznavajući Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, samilost i dobročinstvo prema ljudima. Došla mu je i rekla: "Allahov Poslaniče, ja sam Džuvejrija, kćerka El-Hariso b. Ebu Dirarova, predvodnika našeg plemena. Zadesila me nedaća koja ti je sasvim očigledna. Pri raspodjeli roblja pripala sam Sabitu b. Kajsu b. eš-Šemmasu, pa sam s njim napravila dogovor da se otkupim. Došla sam ti da od tebe zatražim pomoć za otkup." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sažalio se na njeno stanje, pa joj je predložio da on isplati iznos njenog otkupa i oženi se njom kako bi podigao njen status i dao joj veće dobro od onog prethodnog koje je izgubila gubitkom ponosa i plemićke časti.¹ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je to i oženio se njom. Uistinu, ta ženidba je bila počast za njen narod i predstavljala je završetak patnji koje su podnosili. Odmah nakon što se oženio njom, muslimani su pustili iz ropstva sve roblje Benu el-Mustalika. Govorili su: "Oni su tazbina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Džuvejrija, radijallahu anha, bila je žena koja je Allahovom voljom donijela blagoslov svome narodu. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Zbog nje je iz ropstva otpušteno stotinu porodica

¹Ibrahim Kurejbi, "Predaje o pohodu na Benu el-Mustalik", str. 351. Pogledati: Ibn Hadžer, "El-Isabe", 4/265.

iz plemena Benu el-Mustalik. Ne poznajem nijednu ženu da je bila beričetnija za svoj narod.”¹ Učila je od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je veoma pobožna i mnogo je postila. Od nje je preneseno više hadisa. Umrta je pedesete godine po Hidžri.²

Nesumnjivo je da je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ženidba sa Džuvejrijom, radijallahu anha, doprinijela lijepom odnosu prema Benu el-Mustaliku. To je bilo, kako smo rekli, potpleme plemena Huza’a, koje se borilo protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok su ostala huzajjska plemena bila u savezništvu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ova ženidba doprinijela je njihovom približavanju muslimanima i međusobnoj saradnji protiv Kurejšija, koji su bili u ratu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Pohod na Hudejbiju, ševval 6. hidžretske godine³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objavio je namjeru odlaska na umru i na mirnodopski način kretanje prema Meki radi obavljanja ovog obreda. Pozvao je ljude, zatim krenuo s muhadžirima i ensarijama te ostalima koji su se odazvali pozivu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u islam. Njihov broj je prešao hiljadu četiristo muškaraca.⁴ U mjestu Zul-Hulejfa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao je ihrame (obrednu odjeću) za umru i označio kurban koji je poveo (hedj)⁵ kako bi Kurejšije znale da je krenuo obaviti umru, veličajući El-Mesdžidul-Haram i ne želeći se sukobljavati s tamošnjim stanovništvom.

Predaja od Ibn Ebu Šejbe u knjizi “Pohodi” od Hišama b. Urve b. ez-Zubejra b. el-Avvama donosi najviše detalja i pojedinosti o događajima iz ovog pohoda. U njoj se navodi: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ka Hudejbiji. Pohod na Hudejbiju je bio u ševvalu. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo i kada je došao do Usfana, susreo ga je neki čovjek iz plemena Benu Ka’b rekavši: ‘Allahov Poslaniče, ostavili smo Kurejšije koje su okupile saveznike Ehabiše, kojima daju hranu u vidu kaše s mesom i

¹ Pogledati: Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/265.

² Pogledati: Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/266.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/308. Hudejbija je naselje na udaljenosti 22 km zapadno od Meke, starim putem prema Džiddi; El-Belladi “Rječnik geografskih pojmova iz Vjerovjesnikovog životopisa”, str. 94.

⁴ “Sahihul-Buhari”, hadis El-Beraa b. Aziba, 5/64.

⁵ “Sahihul-Buhari”, poglavlje “Pohod na Hudejbiju”, riječi Uzvišenog: “Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli”, 5/61.

mašču¹ kako bi te odvratili od El-Bejtul-Harama.² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je dalje i kada je bio na izlazu iz Usfana, susreo ih je Halid b. Velid u svojstvu kurejšijske izvidnice i presreo ih na putu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (ashabima): “Idemo ovuda!” Krenuo je između dva drveta, a zatim skrenuo s postojećeg puta dok nije došao u El-Gumejm.² Tada se zahvaljujući Uzvišenom Allahu i hvaleći Ga onako kako On to zaslužuje, obratio ljudima i rekao: ‘A zatim, Kurejšije su protiv vas okupile svoje saveznike Ehabiše, koje hrane kašom od mesa i masti. Žele nas odvratiti od El-Bejtul-Harama. Posavjetujte me vašim mišljenjem: hoćemo li ići direktno na stanovnike Meke ili smatrate da trebamo ići na one koji ih pomažu (njihove saveznike), pa da tako straga dođete njihovim ženama i djeci. Ako ostanu gdje jesu, ostat će nemoćni i poraženi, ako nas budu tražili, tražit će nas sa slabom oprežnošću. Tako će ih Allah poniziti.’ Ebu Bekr je rekao: ‘Allahov Poslaniče, ako krenemo na glavu (na stanovnike Meke), Allah će te pomoći, dat će ti pobjedu i nadmoć.’ El-Mikdad b. Esved je sa svoga sedla rekao: ‘Allahov Poslaniče, mi ti nećemo reći kao što su rekli Izraelćani svome vjerovjesniku: *“Hajte ti i Gospodar tvoj pa se bijte, mi ćemo ovdje ostati!”* (El-Maide, 24), već kažemo: ‘Idite ti i tvoj Gospodar i borite se, a mi ćemo se s vama boriti.’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo, pa kada je htio kročiti u Harem (njegove granice) i preći njegove vanjske oznake, njegova deva je sjela. Rekli su: ‘Odbija da se vodi.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Ne odbija da se vodi, jer ona to inače ne čini, već ju je zadržalo ono što je zadržalo i slonove da uđu u Meku. Neće me Kurejšije pozivati na respekt prema svetinjama i u tome me preteći. Idemo ovuda! (rekao je ashabima)’ Tada su krenuli desno brdskim putem Zatul-Hanzal, pa se ulogorilo na Hudejbijji. Nakon što su se smjestili, ljudi su počeli crpiti vodu iz bunara, ali su ga brzo iscrpili i vode nije bilo dovoljno. Požalili su se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on dao strijelu iz svoga tobolca i rekao: ‘Zabodite je u bunar.’ Zaboli su je, pa je voda iz nje izbila tako da su ljudi čak napajali svoje deve. Pošto su Kurejšije čule za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poslale su mu pripadnika plemena Benu Hulejs, koji su inače respektirali kurbane koji su bili povedeni da se prinesu kod Kabe (hedj). Rekao im je: ‘Kurbane možete poslati’, a kada je ih ugledao, nije s njima ni riječi

¹ U arapskom jeziku “el-hazir”, “El-Mu’džemul-vesir”, str. 231.

² Mjesto na sjeveru Meke, odnosno južno od Usfana, otprilike šesnaest kilometara. Pogledati: Atik b. Gajs el-Belladi, “Rječnik geografskih pojmova iz Vjerovjesnikovog životopisa”, str. 263.

progovorio, već se odatle uputio ka Kurejšijama i rekao im: ‘Ljudi, tamo su oznake za kurbane, deve i hedj (povedeni kurbanu za žrtvovanje kod Kabe).’ Upozorio ih je i kritizirao, pa su ga oni izvrijeđali i napali. Rekli su mu: ‘Ti si grubi beduin do čijeg mišljenja ne držimo, već kada te pošaljemo, želimo da držiš do našeg mišljenja. Zato ostani sjediti!’ Zatim su rekli Urvi b. Mes’udu: ‘Otiđi do Muhammeda! Poslije tebe nikoga nećemo slati.’ Urve je krenuo i došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Muhammede, ne vidjeh nijednog Arapina da radi nešto slično što ti radiš. Poveo si sve ove ljudske propalice na svoje pleme i rod iz kojeg si nastao da bi njegovo jedinstvo uništio. Znaš da sam ti došao od Kaba b. Luejja i Amira b. Luejja, koji su na sebe stavljali tigrove kože kad bi u pohod izlazili i vodili svoje žene i djecu da budu što strpljiviji i čvršći u borbi,¹ a koji se kunu Bogom da će ti još žešće odgovoriti ako protiv njih skuješ plan.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Mi nismo došli da se borimo, već da obavimo umru i prikoljemo naše kurbane. Hoćeš li otići do svoga naroda, koji je vlasnik jahalica, a rat ih je već zastrašio, i ne bi bilo dobro da im rat oduzme više od onoga što im je već oduzeo? Neka me puste da pridem El-Bejtul-Haramu da obavimo umru i prikoljemo naše kurbane tako što će mi dati određeni rok u kojem će njihove žene i kuće biti sigurne, te pustiti da budemo u kontaktu s ljudima. U protivnom, tako mi Allaha, za to ću se boriti protiv “crvenih i crnih” sve dok mi Allah ne dadne pobjedu ili dok mi ne padne glava. Ako me ubiju, to je ono što i žele, a ako mi Allah da nadmoć nad njima, oni će odabrati: ili će se s namjerom boriti ili će u primirje obilno ući.’ Urve se vratio Kurejšijama i rekao: ‘Znate sigurno, tako mi Allaha, da mi na Zemlji nema dražih ljudi od vas. Vi ste moja braća i najdraži mi ljudi. Ja sam pozivao ljude na skupovima da vam priteknu u pomoć. Kada vas nisu pomogli, došao sam sa svojom porodicom i kod vas se nastanio, želeći da vam dobro činim. Tako mi Allaha, poslije vas nemam želje za životom. Znajte da vam je čovjek (Muhammed) dao pravednu ponudu, pa je prihvatite. Znajte sigurno da sam išao mnogim kraljevima i velikanima i, kunem se Allahom, nisam vidio da ijednog kralja i velikana njegovi sljedbenici toliko poštuju i veličaju. Niko od njih ne progovara dok im on ne dopusti, a kada dopusti, onda govore, a u suprotnom, šute. Dok on uzima abdest, oni se takmiče ko će vodu s njega dočekati i uzeti, te po svojoj glavi posuti. Prema njemu se blago odnose.’ Pošto su čuli njegov izvještaj, onda su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poslali Suhejla b. Amra i Mikreza b. Hafsa rekavši:

¹ Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/131.

‘Idite Muhammedu! Ako pristane na ono što je Urve spomenuo, dogovorite se s njim da se ove godine vrati i da ne prilazi El-Bejtul-Haramu. Tako će svi Arapi, koji su čuli da on dolazi, čuti i da smo ga vratili.’ Suhejl i Mikrez su krenuli i došli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu izložili dogovoreni prijedlog. On je pristao na ono što su tražili i rekao: ‘Napišite: “U ime Allaha Svemilosnog, Milostivog.”’ Rekli su: ‘Tako nam Allaha, mi to nećemo napisati.’ Upitao je: ‘Kako već onda želite?’ Rekli su: ‘Napisat ćemo: “Bismikallahumme” (S Tvojim imenom, Allahu naš).’ Reкао je: ‘Napišite tako’, pa su i napisali. Potom je rekao: ‘Napiši: “Ovo je dogovor na koji je pristao Muhammed, Allahov poslanik...”’ Rekli su: ‘Pa, oko toga (te tvrdnje) se i razilazimo?’ Upitao je: ‘Šta ću napisati?’ Rekli su: ‘Napiši svoje rodoslovno ime. Napiši: “Muhammed sin Abdullahov.”’ Reкао je: ‘To je uredu, napišite’, pa su i napisali. Njihov uvjet, između ostalih, bio je da muslimani, kada dođu u Meku, imaju zaštitu, bez upotrebe štitova i sablji te ‘da oni koji vam dođu od nas, nama ćete ih vratiti, a oni koji nama od vas dođu, mi vam ih nećemo vratiti.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Ko uđe sa mnom (u savezništvo), bit će pod istim uvjetima.’ Kurejšije su rekle: ‘Ko uđe s nama (u savezništvo), bit će s nama i potpada pod naše uvjete.’ Pleme Benu Ka’b je reklo: ‘Mi smo s tobom, Allahov Poslaniče’, a pleme Benu Bekr: ‘Mi smo s Kurejšijama.’ Dok su tako pisali, polahko hodajući i okovan u lancima, došao je Ebu Džendel.¹ Muslimani rekoše: ‘Evo Ebu Džendela!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “On meni pripada.” Suhejl reče: “On meni pripada.” Suhejl je rekao: ‘Pročitaj dogovor’, pa se uvidjelo da pripada Suhejlu. Ebu Džendel reče: ‘Allahov Poslaniče, muslimani, zar ću biti vraćen mušricima?!’ Omer reče: “Ebu Džendele, evo ti sablja, on je samo jedan čovjek.’ Suhejl mu reče: ‘Omere, zar ga protiv mene pomažeš?’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Suhejlu: ‘Pokloni mi ga.’ Suhejl odgovori: ‘Ne.’ Reкао mu je ponovo: ‘Daj mi ga pod zaštitu’, pa je Suhejl odgovorio: ‘Ne.’ Mikrez je rekao: ‘Muhammede, ja ti ga dajem pod zaštitu’, ali se Ebu Džendel ipak nije uspio spasiti.²

Primirje na Hudejbiji bremenito je velikim događajima, a neki su spomenuti u Kur’ani-kerimu. Od njih je tzv. prisega zadovoljstva, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Osmana b. Affana stanovnicima Meke da ih

¹Ebu Džendel je sin kurejšijskog pregovarača Suhejla b. Amra, a prešao je na islam u Meki. Otac ga je spriječio da preseli u Medinu, zlostavljao ga i kažnjavao sve dok se na kraju nije odselio. Poginuo je kao šehid u Bici na El-Jemami jedanaeste hidžretske godine. Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/34.

²Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 270–274. Pogledati različite dijelove ove predaje kod El-Buharija u “Sahihu”, 5/69.

obavijesti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao da posjeti El-Bejtul-Haram, veličajući ga i obavljajući umru, a ne radi borbe. Osman je ušao u Meku pod zaštitom Sejida b. el-Asa, te je dostavio kurejšijskim vođama ono što mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio. Potom su od njega zatražili da obavi tavaf oko Kabe, a on je to odbio sve dok se i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to ne odobri. Tako su pokušali zadržati Osmana, radijallahu anhu.¹ Do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došla je vijest da su Osmana ubile Kurejšije, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okupio ljude ispod jednog drveta radi davanja prisege.²

Muslimani su se takmičili u davanju prisege Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je čak Seleme b. el-Ekve'a Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao prisegu više puta, želeći tim stalnim ponavljanjem više puta dodirnuti ruku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svi su dali prisegu, osim jednog licemjera po imenu El-Džedd b. Kajs, koji se sakrio pod svoju devu. Uzvišeni Allah pohvalio je vjernike koji su dali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: *“Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smiraj na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom.”* (El-Feth, 18) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio je one koji su dali “prisegu zadovoljstva” govoreći: “Vi ste danas najbolji stanovnici Zemlje.”³ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je u odsustvu prisegu i od Osmana, radijallahu anhu, tako što je obje svoje ruke preklopio.⁴ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je fleksibilan u pregovorima s Kurejšijama, kao i tokom sklapanja primirja, toliko da se Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu, veoma zabrinuo i čudio govoreći: “Allahov Poslaniče, zar ti nisi uistinu Allahov Poslanik?” Odgovorio je: “Svakako.” Upitao je: “Zar mi nismo na istini, a oni na neistini?” Odgovorio je: “Svakako.” Omer reče: “Zašto onda dajemo ponižavajuće ustupke u našoj vjeri?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ja sam Allahov Poslanik i nisam Mu nepokoran.” Omer je upitao: “Zar nam nisi pričao da ćemo ići do El-Bejtul-Harama i oko njega tavaf činiti?” Rekao je: “Svakako.

¹ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/315.

² El-Buhari u svome “Sahihu” u Knjizi pohoda izdvojio je posebno poglavlje “Pohod na Hudejbiju i riječi Uzvišenog: *‘Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli’*”, 5/61; Ibn Hišam u svome “Životopisu” stavio je naslov “Prisega zadovoljstva”, 3/316.

³ Muttefekun alejhi. Pogledati: El-Buharijevu predaju, Knjiga o pohodima, poglavlje “Pohod na Hudejbiju”, 5/63; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 283.

⁴ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 284; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/316.

A jesam li ti rekao da će to biti ove godine?” Omer odgovori: “Ne.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: “Ti ćeš otići do El-Bejtul-Harama i činiti tavaf oko njega.” Potom se Omer uputio ka Ebu Bekru es-Siddiku i postavio mu ista pitanja govoreći: “Zašto dajemo ponižavajuće ustupke u našoj vjeri?” Ebu Bekr mu je tada dao odgovor kakav daje samo pravi i razboriti učenjak, koji suštinski shvata propise vjere: “Omere, on je Allahov Poslanik i ne budi nepokoran svome Gospodaru. On će ga pomoći, a ti se drži njegove naredbe. Tako mi Allaha, on je na istini!”¹ Kada je ovo pitanje okončano dogovorom da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne učini umru na ovom putovanju, već sljedeće godine, rekao je svojim ashabima: “Pođite, prikoljite vaše kurbane, a potom obrijte glave.” Ponavljao je to ashabima nekoliko puta, ali se oni tome nisu odazivali, jer su neki od njih još mislili da će na kraju ipak obaviti umru. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to je teško palo, pa se obratio Ummu Selemi, radijallahu anha, a mu je ona rekla: “Kreni i ni sa kim ništa ne pričaj sve dok svoju devu ne prikolješ i glavu ne obriješ!” To je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i uradio. Kada su ashabi to ugledali, i oni su žurno krenuli da to učine. Prikrali su svoje kurbane i žurno obrijali glave.²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je nazad u Medinu Munevveru. Na tom putu objavljena mu je sura El-Feth (Pobjeda; Oslobođenje), kojoj se izuzetno obradovao. El-Buhari u svome “Sahihu” prenosi od Zejda b. Eslema sljedeće: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na jednom od svojih putovanja. Omer b. el-Hattab je s njim putovao noću. On ga je upitao za nešto, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu na to nije dao odgovor. Potom ga je ponovo upitao, pa mu nije odgovorio. Zatim ga je još jedanput upitao, ali mu nije odgovorio. Omer b. el-Hattab je sam sebi rekao: ‘Omere, mati te izgubila, tri puta već dosađuješ Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a nijedanput ti nije odgovorio!’ Omer je rekao: ‘Potjerao sam devu i tako prošao ispred muslimana bojeći se da o meni ne bude objavljeno nešto u Kur’anu. Nije malo prošlo, kad začuh nekoga kako viče i doziva me, a ja sam se bojao da o meni ne bude nešto objavljeno u Kur’anu. Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poselamio ga, pa mi je rekao:

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/317; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 283; pogledati: “Sahihul-Buhari”, 4/69; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 279.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/319; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 290.

“Večeras mi je objavljena sura koja mi je draža od svega što Sunce obasja.” Potom je proučio: “*Mi ćemo ti dati da pobijediš pobjedom jasnom.*” (El-Feth, 1)”¹

Ovaj ajet i više hadiskih predaja potvrđuju da je sporazum na Hudejbiji bio “pobjeda jasna”, kojom je Allah otvorio put za misiju islama u svim arapskim područjima, a i u cijelom svijetu, jer su poslije ove pobjede pojedina plemena ušla u savez s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije ovog oslobođenja direktno se pismima obratio svjetskim vladarima.² Osim što je Hudejbiju nazvao jasnom pobjedom, Uzvišeni Allah je Svojim robovima omogućio i da čuju Njegov poziv. Navodi se da je Ebu Bekr es-Siddik rekao: “Nije bilo veće pobjede u islamu od pobjede na Hudejbiji, ali su ljudi bili kratkih pogleda spram odnosa između Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovog Gospodara. Ljudi požuruju, ali Allah ne žuri zato što ljudi požuruju, sve dok se onako kako On želi stvari ne upotpune.”³

Koristi koje su muslimani dobili iz ovog primirja su prevelike da bi se mogle pobrojati. One su jasne i neskrivene. Allah ih je znao, pa ih je nazvao “pobjedom velikom”. Primirje je predstavljalo prvo priznanje muslimana, njihove države i njihovog vođe, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo primirje je dalo muslimanima priliku da se posvete širenju misije islama i da se sljedeće godine vrate da obave umru.

Dogovoreni uvjet o vraćanju onih Kurejšija koji pribjegnuli muslimanima, bez dozvole njihovih staratelja, u vanjštini bio je težak za muslimane, ali u praktičnom smislu bilo je sasvim suprotno, što se pokazalo odmah na prvom slučaju.

Naime, skupina muslimana je došla iz Meke u Medinu bez dopuštenja njihovih porodica, među kojima je bio Ebu Basir Urve b. Esed es-Sekafi. Kurejšije su poslale izaslanstvo koje je zahtijevalo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih vrati, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao dvojici kurejšijskih ljudi. Ebu Basir je bio čvrstog imana, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: “Ebu Basire, mi smo dali ovim ljudima (Kurejšijama) obećanje. U našoj vjeri nije dozvoljeno lagati. Allah će tebi i onima koji su s tobom potlačeni dati spas i izlaz.”⁴ Ebu Basir je krenuo s ovom dvojicom

¹Prenosi El-Buhari, Knjiga o pohodima, poglavlje “Pohod na Hudejbiju”, 5/62; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 278.

²Pogledati: “Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma svjetskim vladarima i vođama” iz ove knjige.

³Muhammed Ebu Šehbe, 2/338.

⁴Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/323; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”.

Kurejšija kao zarobljenik. Na putu je uspio od jednoga preoteti sablju i ubiti ga, a drugi je iz straha pobjegao i ponovo sav preplašen ušao u Medinu. Obavijestio je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o onome što se dogodilo i on mu je dao sigurnost. Potom je došao Ebu Basir i rekao: "Allahov Poslaniče, Uzvišeni Allah je dao da ispuniš svoje obećanje. Ti si me njima predao, a zatim me je Allah od njih spasio." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Jadna mu mati, da je još neko bio s njim, potpalio bi rat!"¹ Potom je Ebu Basir izašao na šire područje El-Ajsa. To je mjesto na kojem raste sidr (drvo žižule) i avšedž (drvo godži-bobica), a naziva se Ajs,² na trgovinskom putu Kurejšija blizu obale (Crvenog mora). Priključili su mu se još neki muslimani koji su odbjegli od Kurejšija. Napravili su formaciju od sedamdeset boraca koja je presretala Kurejšije i njihove karavane. Potom su Kurejšije poslale Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poruku u kojem su ga molili da ih uzme sebi,³ odstupajući od uvjeta njihovog vraćanja, što je bila velika pobjeda za muslimane. Uzvišeni Allah je Ebu Basiru i njemu sličnima dao izlaz, o čemu ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio kada mu je rekao da mora ispoštovati svoje obećanje.

---

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/324; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 290.

² Nalazi se na području morske obale trgovačkim putem iz Meke ka Šamu. U njemu su se odbjegli često sklanjali zbog mnoštva drveća i lahkoće skrivanja. Pogledati: Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 4/173.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/324; pogledati: "Sahihul-Buhari", Poglavlje o naknadnoj umri, 5/85.

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma svjetskim vođama¹

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan je svim ljudima. Uzvišeni kaže: *“A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali”* (El-Enbija, 107) da pozove ljude u robovanje Jedinom Tvorcu i izvede ih iz tmina na svjetlo, s dozvolom njihovog Gospodara, i uputi ih na Pravi put. Uzvišeni kaže: *“Reci: ‘O ljudi, ja sam svima vama Allahov Poslanik, Njegova vlast je i na nebesima i na Zemlji; nema drugog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, vjerovjesnika, koji ne zna čitati i pisati, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite – da biste bili upućeni!’”* (El-A’raf, 158) Ova činjenica nije u posebnoj potrebi za spoznajom. Čitav svijet, sve ono što ga čini i sva stanja čovječanstva su iz Tvorčevog gledišta jedinstvena: *“O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili da biste se upoznali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji; Allah, uistinu sve zna i nije Mu skriveno ništa.”* (El-Hudžurat, 13) Islam i Vjerovjesnik islama pozivaju ljude Uzvišenom Allahu i ujedinjuju ih pod sloganom robovanja jedino Njemu, a što otklanja svaku mogućnost razilaženja i šovinizma: *“...da biste se upoznali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji.”* Crveni nema prednosti nad bijelim: “Ljudi su kao zubi na češlju jednaki.” Stoga je sasvim jasno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poznavao svijet oko sebe, kraljevstva, sisteme, plemena, njihove vođe, države i njihova stanja. Njegov odabir Abesinije za prvu hidžru ashaba, iako je bila

---

¹Napisano je više naučno-istraživačkih radova i knjiga koje su tretirale ovu tematiku, poput onih Džemaluddina b. Ebu Hadide el-Ensarija u knjizi “El-Misbahu mudi fi kitabin-nebijjil-umijj ila mulukil-erdi”, kao i Muhammeda Hamidullaha, “Politički dokumenti iz perioda Vjerovjesnika i pravednog hilafeta” te Halida Sejjida Alijja, “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma kraljevima i prinčevima”.

prekomorska zemlja i na drugom kontinentu, bio je samo zato što je poznao njeno stanje, sistem i pravednost, kao i provođenje takvog sistema kod tamošnjeg vladara: “U Abesiniji vlada kralj kod kojeg se nikome nepravda ne čini.”¹

Nakon primirja na Hudejbijji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao je pisma za više svjetskih vladara. Tome je pridao posebnu pažnju. Odabrao je između svojih ashaba za svaku zacrtanu destinaciju onoga ko je sposoban i dostojan toga, tj. ko je dobro poznaje i ima informacije. Savjetovao ih je i podsjećao na odgovornost. Ibn Hišam kaže: “Do mene je došla predaja da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga dana poslije umre od koje je odvrćen na Hudejbijji izašao pred svoje ashabe i rekao: “O ljudi, Allah me je poslao kao milost svim ljudima. Zato se nemojte sa mnom razilaziti kao što su se havarijjuni (apostoli) razišli s Isaom, sinom Merjemimim.” Ashabi upitaše: “Allahov Poslanice, a kako su se razišli havarijjuni?” Odgovorio je: “Pozvao ih je u ono u što sam i ja vas pozvao. Onaj koga je Isa poslao na bližu destinaciju bio je zadovoljan i predan. A onaj koga je izaslao na dužu destinaciju ostao je namrgođen i nevoljan. Isa se požalio Uzvišenom Allahu na to, pa su svi nevoljni osvanuli govoreći jezik naroda kojima su poslani.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je izaslanike iz reda svojih ashaba, a s njima i pisma vladarima u kojima ih je pozivao u islam.”²

Pismo bizantijskom caru

Bizantija u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smatrala se velesilom. Kur’ani-kerim u jednoj suri, koja je objavljena u Meki, govori o Bizantiji, pa je dobila ime “Bizantinci” (Er-Rum). Na njenom početku se kaže: *“Elif-lam-mim. Bizantinci su pobijedili u najbližoj zemlji, ali oni će, poslije poraza svoga, sigurno pobijediti za nekoliko godina – i prije i poslije Allahova je odluka – i tada će se vjernici radovati Allahovoj pomoći – On pomaže kome hoće, On je Silan i Milostiv.”* (Er-Rum, 1–5)

U to doba često su se vodili ratovi između Bizantinaca i Perzijanaca na širem području Palestine i Jordana. Čitav tadašnji svijet je pričao o tim ratovima.

Poznato je da su Egipat, Levant (Šam) i sjever Afrike bile pokrajine koje su potpadale pod Bizantijsko carstvo. Stvarni vladar u toj imperiji bio je imperator koji je za svoju prijestonicu uzeo grad Konstantinopolj.³ I vladari i potčinjeni

¹ Pogledati: “Hidžra u Abesiniju” iz ove knjige.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/606–607.

³ Stiven Ransiman, “Bizantijska civilizacija”, str. 89.

bili su kršćani. U tom periodu pojavio se tzv. sistem obveznika, tj. javni obveznici su za sebe lično ubirali poreze zato što su se obavezali da će državi isplaćivati određene svote novca. Obveznici su često ljudima podizali poreze, pa tako radi izvršenja preuzete obaveze prema državi uvećavali i nepravdu.¹

U Bizantijskoj carevini postojalo je više vjerskih kršćanskih pravaca, među kojima se pojavilo mnoštvo teoloških razlika. Te razlike su vodile do sporova koji su u određenim etapama bili razlog neprijateljstva među crkvama. Na takav način pojavilo se i neprijateljstvo određenih pokrajina i naroda spram bizantijske države.

Bizantijski imperator pokušao je svim pokrajinama nametnuti vladajući teološki pravac iz Konstantinopolja, a posebno u Egiptu, što je dovelo do sukoba s Koptima.²

Bizantijski vladar, vođa i imperator u doba Vjerovjesnika je bio Heraklije (610–641. g.). Potjecao je iz grčke porodice. Rođen je u Kartageni, današnjem Tunisu, u kojoj je njegov otac bio namjesnik. Heraklije je pozvan u prijestolnicu Konstantinopolj, gdje je u periodu sukoba s Perzijom proglašen bizantijskim carem. Uspio je poraziti Perzijance, a Bizantiji vratiti snagu i strahopoštovanje. *“Elif-lam-mim. Bizantinci su pobijedeni u najbližoj zemlji, ali oni će, poslije poraza svoga, sigurno pobijediti za nekoliko godina – i prije i poslije Allahova je odluka – i tada će se vjernici radovati.”* (Er-Rum, 1–4)

To je bilo 616. godine. Heraklije je bio kršćanski vojskovođa koji je uspio povratiti sveti krst, za koji su tvrdili da je Mesija na njemu razapet. Svi kršćani su se tome obradovali, pa su na svim mjestima organizirali slavlja,³ a posebno u Jerusalemu, u koji mu u isto vrijeme dolazi pismo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Sadržaj tog pisma, kao što se navodi u oba Sahiha, bio je upućen Herakliju, a u njemu je stajalo: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog Poslanika, Herakliju, bizantijskom velikanu. Neka je spas na one koji slijede uputu, a zatim... Ja te pozivam islamskim pozivom: prihvati islam, bit ćeš spašen. Uzvišeni Allah će ti dati dvostruku nagradu. A ako se okreneš, nosit ćeš grijeh svih Arijanaca. *‘Reci: “O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha,*

¹Norman Bates, “Bizantijska imperija”, str. 173.

²Ransiman, “Bizantijska civilizacija”, str. 112; Subhi es-Salih, “Islamski sistemi”, str. 24.

³Pogledati: Ebu el-Hasen en-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 296; dr. Ali el-Atum, “Pouke Bitke na Mu’ti”, str. 92.

bogovima ne smatramo!” Pa, ako se oni okrenu, vi recite: “Budite svjedoci da smo mi muslimani!” (Ali Imran, 64)¹ Arijanci su bili najamnici, radnici, seljaci i obični puk, i u općem smislu tlačeni društveni sloj, kojem je Heraklije bio prepreka da čuju nešto o islamu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Dihju b. Halifu el-Kelbija s pismom Herakliju. Dihja je potjecao iz naroda koji je imao blizak kontakt s Bizantincima u Šamu. Njegovo pleme Kelb nalazilo se na južnim dijelovima Šama (Levanta),² pa je tako znao kako će doći do imperatora Heraklija i s njim obaviti razgovor.

Kada je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo došlo Herakliju, veoma se uznemirio, jer se, uprkos tome što je bio vladar, ubrajao u malobrojne kršćanske učenjake. Pridao je pažnju pismu i nastojao dobiti što više informacija. Potom je zatražio da dovedu nekoga iz Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, naroda koga oni (Bizantinci) poznaju. Ebu Sufjan b. Harb, koji još nije bio prešao na islam, tada je bio na području Bejtul-Makdisa (Jerusalema) i nakon primirja na Hudejbiji trgovao je za Kurejšije. Doveden je s ostalim kurejšijskim trgovcima do Heraklija, koji mu je postavljao pitanja o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su ušli kod Heraklija, pitao ih je i raspravljao uz pomoć prevodioca. El-Buhari taj slučaj navodi sljedećim tekstom: “Ebu Sufjan b. Harb obavijestio je, dok je bio s kurejšijskom karavanom koja je trgovala u Šamu, da je Heraklije poslao po njega, i to u istom periodu u kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio primirje s Ebu Sufjanom i kurejšijskim nevjernicima. Došli su mu dok je bio u Jerusalemu,³ pa im je uputio poziv da s njim sjednu. Oko njega su bili bizantijski velikani. Potom ih je pozvao da uđu, kao što je pozvao i svoga prevodioca, pa rekao: ‘Ko je od vas najbliži po srodstvu ovom čovjeku koji tvrdi da je vjerovjesnik?’ Ebu Sufjan reče: ‘Ja sam.’ Heraklije reče: ‘Približite mi ga, a približite i njegovu pratnju – neka budu neposredno iza njegovih leđa.’ Prevodiocu je rekao: ‘Reci im: “Ja ću sada postavljati pitanja o ovom čovjeku”, pa ako mi (Ebu Sufjan) šta slaže, onda će mu oni reći da laže.’ Ebu Sufjan je rekao: ‘Tako mi Allaha, da se nisam stidio da će mi prigovoriti za laž, ja bih lagao na njega.’ Prvo što me pitao o njemu bilo je: ‘Kakav je status njegovog porijekla kod vas?’

¹ El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o početku Objave, iz hadisa br. 7; Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/681.

² Es-Sem’ani, “Rodoslovlja”, 10/452.

³ Bejtul-Makdis.

Odgovorio sam: 'On s nama dijeli zajedničko porijeklo.' Pitao je: 'Je li to što on govori neko od vas prije govorio?' Odgovorio sam: 'Ne.' Pitao je: 'Je li neko od njegovih predaka bio vladar?' Odgovorio sam: 'Ne.' Pitao je: 'Slijede li ga velikodostojnici ili potlačeni ljudi?' Rekao sam: 'Potlačeni i slabi.' Upitao je: 'Da li im se broj povećava ili smanjuje?' Odgovorio sam: 'Povećava.' Upitao je: 'Je li se iko od njih gnjevan na njegovu vjeru odmetnuo nakon što je u nju ušao?' Odgovorio sam: 'Ne.' Upitao je: 'Jeste li ga optuživali za laž prije nego što je počeo govoriti to što sada govori?' Odgovorio sam: 'Ne.' Upitao je: 'Vara li?' Odgovorio sam: 'Ne. Mi smo s njim u primirju i ne znamo šta će on tokom njega učiniti.' Ebu Sufjan je rekao: 'Nije mi omogućio da išta sumnjivo rekнем osim ovih posljednjih riječi.' Upitao je: 'Jeste li se borili protiv njega?' Odgovorio sam: 'Da.' Upitao je: 'Kako ste se borili protiv njega?' Odgovorio sam: 'Ratom u kojem i jedna i druga strana nekada pobjeđuje, a nekada gubi. On nama nanese gubitke, a i mi njemu.' Upitao je: 'A šta vam naređuje?' Rekao sam: 'Govori nam da jedino Allaha obožavamo, da Mu nikoga ravnim ne smatramo, da ostavimo ono što su govorili naši preci. Naređuje nam obavljanje namaza, istinoljubivost, čednost i održavanje rodbinskih odnosa.' Potom je Heraklije prevodiocu rekao: 'Reci mu: "Upitao sam te za njegovo porijeklo, pa si spomenuo da ga on dijeli s vama." Tako svi poslanici bivaju poslani narodu iz kojeg potječu. Upitao sam te: "Je li iko prije govorio ovo što sada on govori?" pa si odgovorio: "Ne", a ja kažem: "Da je iko prije njega govorio to što govori, rekao bih da taj čovjek oponaša govor nekog prethodnika." Upitao sam te: "Je li neko od njegovih predaka bio vladar?" pa si rekao: "Ne." Kažem ti: "Da je neko od njegovih predaka bio vladar, rekao bih da taj čovjek traži vlast svojih predaka." Upitao sam te: "Jeste li ga optuživali za laž prije nego što je počeo govoriti ovo što sada govori?" pa si odgovorio: "Ne", a znam da se ne bi sustezao od laganja na ljude istovremeno lažući na Allaha. Upitao sam te: "Slijede li ga velikodostojnici ili slabi?" pa si spomenuo da ga slijede slabi, a oni su inače sljedbenici poslanika. Upitao sam te: "Da li im se broj povećava ili smanjuje?" pa si odgovorio da se povećava. Tako je s vjerom sve dok se ona ne upotpuni. Pitao sam te: "Da li se iko od njih iz gnjeva prema njegovoj vjeri odmetnuo od nje nakon što je u nju ušao?" pa si odgovorio: "Ne." Tako je s vjeronanjem kada se njegova vlast pomiješa sa srcima. Upitao sam te: "Šta vam naređuje?" pa si odgovorio da vam naređuje da jedino obožavate Allaha i da Mu nikoga ravnim ne smatrate, a da vam zabranjuje obožavanje kipova, te naređuje obavljanje namaza, istinoljubivost i čestitost. Ako je istina to što kažeš, on će zavladatai mjestom na kojem sada moja stopala stoje! Znao sam

da će se pojaviti, ali nisam mislio da će biti od vas. Kada bih znao da do njega siguran mogu doći, pošao bih na put da ga susretnem. Kada bih se našao kod njega, oprao bih mu noge.’ Potom je naredio da mu se donese pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je po Dihji poslao namjesniku Busre (da ga dostavi Herakliju). Dao ga je Herakliju i on ga je pročitao. U njemu je stajalo: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog Poslanika, Herakliju, velikanu Bizantije. Neka je mir s onima koji slijede uputu. A zatim... Ja te pozivam pozivom islama: Prihvati islam, bit ćeš spašen. Allah će ti dati dvostruku nagradu. A ako se okreneš, onda ćeš snositi grijeh Arijanaca. Uzvišeni je rekao: *‘Reci: “O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!”* Pa, ako se oni okrenu, vi recite: *“Budite svjedoci da smo mi muslimani!”*” (Ali Imran, 64) Ebu Sufjan je rekao: “Kada je završio s govorom i čitanjem pisma, u njegovom okruženju uveliko se začula galama. Podigli su se glasovi, a mi smo izvedeni iz prostorije. Svojim prijateljima, kada smo izvedeni, rekao sam: ‘Ugled Ibn Ebu Kebše postao je velik. Čak ga se i bizantijski vladar plaši.’ Od tada sam bio sasvim uvjeren da će on zavladatai sve dok me Allah nije konačno uveo u islam.”¹

Različite predaje ukazuju na posebnu raspravu koja se pavela nasamo između Heraklija i Dihje el-Kelbija. Govorili su o islamu, njegovom pogledu na Mesiju, kome se Mesija klanja te njegovom strahu od Boga, lošem završetku njega i njegovog carstva, te budućem svijetu. Heraklije je taktizirao i napisao pismo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poslavši mu poklon po Dihji, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspodijelio svim muslimanima. Potom je rekao: “Allahov neprijatelj je slagao, ostao je u svom kršćanstvu.”²

Uprkos sumnji historičara u ovu predaju, koja nije navedena s jasnim lancem prenosilaca kod učenjaka u hadisu, a i po ostalim pojedinostima, logično je da se Heraklije sastao s Dihjom, koji je donio pismo, te s njim ušao u posebnu raspravu. U predaji kod El-Buharija i drugih naglašen je poseban Heraklijev interes za islamom, što ukazuje da je bio sasvim uvjeren u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, istinoljubivost, iako nije očitovao prihvatanje islama. Također, sasvim je jasno da je Heraklije poznavao Vjerovjesnikovu,

¹El-Buhari, Knjiga o vjerovanju, poglavlje “Kako je počela dolaziti Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem”, 1/4.

²Pogledati: Džemaluddin b. Ebu Hadide el-Ensari, “El-Misbahu mudi fi kitabin-nebijjil-umijj ila mulukil-erdi”, str. 198.

sallallahu alejhi ve sellem, iskrenost, da je pozivao u istinu, da je “vjerovjesnik obrezanih” i “vjerovjesnik koji će doći pred Sudnji dan”. Bio je sasvim uvjeren da će ga Allah pomoći i da će mu ispuniti dato obećanje o širenju njegove vjere i dominaciji njegove misije. Zato, pošto je Ebu Sufjan od Heraklija čuo ono što je rekao, u vrijeme dok je još bio mušrik i predvodnik Kurejšija u borbi protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj duši nastao je strah od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada dijelom spoznao istinu vidjevši Heraklijev strah i kazavši riječi: “Evo, bizantijski kralj ga se plaši.” Ebu Sufjan je sve do tog trenutka bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, ogorčeni neprijatelj, ali je tada shvatio da je neprijatelj onome koga se pribojava i najveći zemaljski vladar tog vremena.

Heraklije je bio zabrinut. Dvoumio se oko vjerovanja u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i poštivanja Mesijeve naredbe u vjerovanju u posljednjeg vjerovjesnika. Tako je mogao, uz prethodno ispovijedanje kršćanstva, dobiti islam ili ne vjerovati, ne pokoriti se Allahu i Njegovom Poslaniku te dati prednost ovosvjetskom životu nad budućim svijetom držeći do odnosa s bizantijskim političarima i pokoravajući im se iz želje za ostankom na vlasti. Zato je htio ispitati bizantijske vođe hoće li svi zajedno prihvatiti vjerovanje u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan kršćanski episkop iz Šama po imenu Ibn en-Natur, koji je bio Heraklijev prijatelj, pričao je: “Zatim se Heraklije pismom obratio svome prijatelju iz Konstantinopolja, koji mu je parirao u znanju. Heraklije je potom krenuo ka Himsu, pa nije do njega bio ni došao, a već je dobio odgovor od prijatelja koji je s njim dijelio isto mišljenje o pojavi novog vjerovjesnika, tj. da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, istinski vjerovjesnik. Heraklije je potom pozvao bizantijske velikane u svoju dvoranu za prijeme u Himsu. Naredio je da se vrata dvorane pozatvaraju, a onda je izašao pred prisutne. Rekao im je: “O Bizantinci, hoćete li da budete spašeni, upućeni i da se vaša vlast učvrsti tako što ćete dati prisegu ovom Vjerovjesniku?” Tada oni poput divljih magaraca skočiše ka vratima, ali ih zatekoše zatvorenim. Pošto je Heraklije vidio da bježe te izgubivši nadu da će povjerovati, reče: “Vratite mi ih.” Potom je rekao: “Ovim riječima sam iskušavao čvrstinu vaše vjere i uvjerio sam se u nju.” Tada mu se pokloniše i pokazашe da su zadovoljni.”¹

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Kako je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem”; pogledati komentare i predaje koje navodi Ibn Hadžer u “Fethul-Bariju” vezano za ovaj hadis, kao i predaju kod imama Muslima u “Sahihu”, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma Herakliju u kojima ga poziva u islam”, 5/164.

Tako su se o Herakliju obistinile riječi Uzvišenog u suri Er-Rum u ajerima 29, 30, 52, 53 i 57. Kada čovjek malo zastane na ovim kur'anskim prizorima iz sure Er-Rum i razmisli o njihovom značenju, može zaključiti da oni, također, ukazuju na stav bizantijskog vladara i predvodnika Heraklija, u čemu je veliki dokaz za one koji pouku uzimaju.

Heraklije je jasno rekao da će muslimani u bliskoj budućnosti pobijediti i proširiti se i do mjesta na kojem je on svojim stopalima stajao. Time je posebno mislio na Palestinu i ostale države u Šamu.

Prvi vojni sukob Bizantinaca i muslimana bio je na Mu'ti. Muslimane je predvodio Zejd b. Harise, štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegov ashab i njemu jedan od najdražih ljudi. Rezultat tog prvog sukoba bio je pogibija određenog broja ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, među kojima su bili Zejd b. Harise, Dža'fer b. Ebi Talib i Abdullah b. Revaha. Dala se primijetiti Heraklijeva strepnja od utrke i borbe s muslimanima. Uprkos ogromnoj Heraklijevoj moći i utrci u bitkama s Perzijancima, u kojima je čak prodro u njihovu zemlju, Heraklije ipak nije stremio sukobu s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom vojskom. Vjerovatno je Kur'ani-kerim u suri Er-Rum u općem smislu ukazao i upozorio one koji su provodili nepravdu, a od njih su i Bizantinci. U suri koja je po njima dobila ime Uzvišeni kaže: *“Zašto ne putuju po svijetu pa da vide kako su završili oni prije njih? Oni su bili od njih jači i zemlju su orali i obrađivali je više nego što je obrađuju ovi, i poslanici su im donosili jasne dokaze: Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli. Oni koji su zlo činili završit će najužasnijim patnjama zato što su Allahove riječi poricali i što su ih ruglu izvirgavali.”* (Er-Rum, 9–10) Imam osjećaj da su ovi ajeti upućeni Bizantincima, prvima i posljednjima, koji su izgradili i urbanizirali zemlju. Ali, kada su počeli nijekati Allahove dokaze, snašle su ih loše posljedice zato što su sami sebi nanijeli nepravdu, pa je Uzvišeni Allah dao da muslimani naslijede njihovu zemlju. Vojska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vratila se u Medinu da bi je medinski mladići dočekali riječima: “Bjegunci!”, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbranio kazavši: “Ali, oni će se, ako Bog da, ponovo vratiti.”¹

Halid b. Velid vraća se, nakon nekoliko godina, da povede muslimane u najveću bitku protiv Bizantinaca na Jermuku. On je bio “Allahova sablja”,

¹Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/382; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/765.

kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio.¹ Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, priča o njihovoj ponovnoj borbi odnosila se na Bitku na Jermuku i ostale, a ostvarenje ovog nagovještaja smatra se jednom od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, nadnaravnosti, kojih za one koji razmišljaju ima veoma mnogo.

Potom je još za vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo do drugog vojnog pohoda na Tebuk, koji je on, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio. S njim je bila najveća vojska tog vremena koju su muslimani poznavali. Cilj su mu bili Bizantinci i rubna područja njihove države na jugu, jer je Tebuk na granici sa Šamom (Levantom). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni koji su krenuli s njim u pohod proveli su otprilike petnaest dana ulogoreni na Tebuku. U tom periodu poslao je više izvidnica u okolna područja i stupio u kontakt s više poglavara gradova i plemena u okruženju, a i unutar granica Bizantije. Sklopio je s njima ugovore i sporazume, što je i sam Heraklije mogao čuti i vidjeti. Predaje govore da se vojska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije sukobila s Bizantincima, jer su oni, uprkos svojoj vojnoj moći i sposobnosti ratovanja, doživjeli moralni poraz.

Navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je boravio na Tebuku, napisao pismo Herakliju u kojem mu daje da bira između troga: da pređe na islam i zadrži svoje carstvo, da plaća glavarinu ili da objavi rat. Heraklije je na svome dvoru okupio patrijarhe i svećenstvo, a zatim pozatvarao vrata i rekao: "Muhammed mi je poslao pismo u kojem mi daje da izaberem između troga: da pređem na islam, a meni i dalje pripada carstvo, da mu pošaljem glavarinu ili da mu objavim rat. Vi u vašim knjigama nalazite da će on zavladata ovim mjestom na kojem svojim stopalima stojim i koje pripada mome carstvu." Prisutni su tako jako počeli urlati da su izašli iz svojih mantija. Rekli su: "Zar ćemo mi arapskom čovjeku koji je došao u svome ogrtaču i nanulama davati glavarinu?" Heraklije je rekao: "Šutite! Ja sam samo, zapravo, htio znati koliko se držite vaše vjere i koliko za njom volje imate."²

Vjerovatno je ovo bio drugi Heraklijev ispit u pokušaju da se bizantinski velikodostojnici odazovu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali kada je

¹ "Sahihul-Buhari", "Fethul-Bari", 16/100.

² Ibn Zendževeh, "El-Emval", str. 123–125. Pogledati vjerodostojnost predaje kod Muhammeda Abdullaha Anana Subhija, "Predaje o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pisanim dokumentima", doktorska disertacija na Islamskom univerzitetu u Medini, str. 645. Et-Taberani u svome "Mu'džemu" navodi tekst Heraklijevog pisma, a veoma je izvjesno da je taj tekst ovo gore citirano pismo. Pogledati: "El-Mu'džemul-Kebir", 8/14–16.

vidio da oni to odbijaju, i on je dao prednost carstvu i ovome svijetu u odnosu na Allaha i Njegovu vjeru.

Predaje spominju da je kao rezultat tog poziva došao Heraklijev izaslanik Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je boravio u vojnom logoru na Tebuku. Imam Ahmed u svome "Musnedu" navodi dugi hadis od jednog arapskog kršćanina kojeg je Heraklije poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Tebuk. Tom hadisu je dao naziv "Et-Tenuhijev hadis o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem". Prenosilac je rekao: "U Himsu sam susreo Et-Tenuhija, Heraklijevog izaslanika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bio mi je komšija i već je bio zašao u poznu starost. Upitao sam ga: 'Hoćeš li me obavijestiti o Heraklijevom pismu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pismu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Herakliju?' Rekao je: 'Svakako. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je na Tebuk, pa je Dihju el-Kelbija poslao Herakliju. Kada mu je došlo pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je bizantinske svećenike i patrijarhe. Potom im je pred sobom svima pozatvarao vrata, pa rekao: "Ovaj čovjek se ulogorio tamo gdje ste već vidjeli. Poslao mi je pismo u kojem me poziva u troje: da ga slijedim u njegovoj vjeri, ili da mu damo dio našeg imetka za korištenje zemlje, koja je i dalje naša, ili da mu objavimo rat. Tako mi Allaha, vi sigurno znate, čitajući vaše knjige, da će on uzeti i ovo mjesto koje se sada nalazi ispod mojih stopala. Hajdemo ga od sada slijediti u njegovoj vjeri ili mu dati imetak da bismo sačuvali našu zemlju." Oni su tada počeli urlati u jedan glas, tako da su iz svojih mantija izašli, govoreći: "Pozivaš nas da ostavimo kršćanstvo i budemo robovi beduinu iz Hidžaza?!" Kada je Heraklije već uvidio da će oni od njega otići i unijeti nered među Bizantince, jedva ih je smirio i udovoljio im. Heraklije je rekao: "To sam vam rekao kako bih se uvjerio koliko ste čvrsti u svojoj vjeri." Zatim je pozvao nekog Arapina iz plemena Tudžib, koji je bio kršćanin, i rekao mu: "Pozovi mi čovjeka koji će upamtiti riječi na arapskom jeziku da ga pošaljem ovom čovjeku (Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem) s odgovorom na njegovo pismo." Dovedi su mene, pa mi je Heraklije predao pismo i rekao: "Odnosi ovo moje pismo tom čovjeku! Ako i zaboraviš nešto od njegovog govora, upamti svakako za mene od njega tri stvari: vidi spominje li pismo u kojem mi je nešto pisao, vidi spominje li noć kada pročita moje pismo, pogledaj u njegova leđa ima li na njima nešto što ti izaziva sumnju." Krenuo sam i ponio njegovo pismo, pa stigao na Tebuk. On je, čučajući pored izvora, sjedio među svojim drugovima. Upitao sam: "Gdje je vaš prijatelj?" Rečeno mi je: "To je on!" pa sam mu prišao, sjeo pred

njega i dao mu pismo, koje je on stavio u svoje krilo. Upitao me je: “Odakle potječeš?” Rekao sam mu: “Od plemena Et-Tenuh.” Rekao je: “Želiš li prihvatiti islam kao pravu vjeru, vjeru tvoga oca Ibrahima?” Rekao sam: “Ja sam izaslanik naroda, pripadam njihovoj vjeri, koju neću napustiti sve dok im se ne vratim.” On se nasmijao i proučio: “*Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš uputiti, Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće.*” “O Tenuhijo! Napisao sam pismo perzijskom caru, pa ga je pocijepao. Allah će njega i njegovo carstvo iscjepkati. Napisao sam pismo Nedžašiji (Negusu), pa ga je izbušio, a Allah će njega i njegovo carstvo izbušiti.¹ Napisao sam pismo i tvome vladaru, pa ga je zadržao. Ljudi će kod njega nalaziti moć i snagu sve dok je u životu dobra.” Rekoh: “Ovo je jedna od tri stvari za koje me je moj nadređeni (Heraklije) nasavjetovao (da ih zapišem).” Potom sam uzeo strijelu iz moga tobolca i na koricama sablje zapisao ove riječi. Potom je on, sallallahu alejhi ve sellem, dodao ovo pismo nekom čovjeku slijeva. Upitao sam: “Ko je uzeo ovo pismo da vam ga pročita?” Odgovorili su: “Muavija.” U pismu moga nadređenog (Heraklija) stajalo je: “Pozivaš me u Džennet čija je širina poput nebesa i zemlje, koji je pripremljen za bogobožazne. A gdje je vatra?” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: “Neka je slava Allahu, a gdje je noć kada nastupi dan?” Potom sam ponovo uzeo strijelu iz mog tobolca, pa ovo zapisao na koricama sablje. Pošto je završio s čitanjem moga pisma, rekao je: “Ti imaš pravo, jer si izaslanik. Ukoliko kod nas nađem kakav poklon, jer smo sada na putovanju i opskrba je pri kraju, ja ću ti ga uručiti.” Tada ga je neki čovjek iz skupine pozvao i rekao: “Ja ću mu dati poklon.” Otvorio je svoje sedlo i donio sufurijski ogrtač, koji je stavio na moje krilo.”²

Sasvim je jasno da je razmjena pisama između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Heraklija bila česta. Također, više puta se spominje ime Dihje el-Kelbija u svojstvu dostavljača pisama i osobe koja je vodila dijalog s Heraklijem.³ Spominje se da je Dihje el-Kelbi pred kraj Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života Herakliju odnio pismo. Dok se Heraklije dvoumio

¹ Poznato je da je u Abesiniji bilo više kraljeva u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan od njih je prešao na islam posredstvom Dža'fera b. Ebi Taliba. To nije kralj koji se spominje u gore citiranoj predaji, jer je potvrđeno da je prvi umro i da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u odsustvu obavio dženazu. Pogledati: “Hidžra u Abesiniju” iz ove knjige.

² Imam Ahmed u “Musnedu”, str. 411 i 442.

³ Pogledati: Faruk Hamade, “Islamsko-kršćanski odnosi u doba Vjerovjesnika”, str. 45.

hoće li odgovoriti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla mu je i vijest o Poslanikovoju, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.¹

Heraklije je poslije toga živio vlastitim očima gledajući kako veliki dio njegovog carstva na području Levanta (Šama), Palestine, a posebno Jerusalema (Bejtul-Makdisa), pada u ruke muslimana. On je istinu rekao kada je ustvrdio: “Sigurno će Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zavladata ovim mjestom na kojem sada stoje ova moja dva stopala.” Početak oslobođenja je bio za vrijeme hilafeta Ebu Bekra, radijallahu anhu, a završetak u doba Omera, radijallahu anhu, kada se Heraklije izlazeći iz Šama rastužio. Ostavio ga je muslimanima, koji su ga preuzeli, a on ga je zauvijek napustio izgovarajući riječi: “Sirijska zemljo, nek’ je mir s tobom! Opraštam se od tebe i pozdravljam te, jer se nakon ovoga dana nećemo više sresti.”²

Spominje se da je Heraklije sačuvao Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo i oporučio da se čuva i poslije njega. Bizantijski carevi su ga nekoliko stoljeća kasnije jedni od drugih nasljeđivali. Pokazivali su ga pojedinim muslimanskim izaslanstvima, koja su dolazila od halifa i sultana.³ Originalni primjerak Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pisma se nedavno pojavio, pa su urađene određene studije koje su dale prevladavajuće mišljenje da je riječ o originalnom primjerku.⁴

Pismo perzijskom caru (arap. Kisra, perz. Khosrow, Husrev, Hozroje)⁵

Perzija je bila snažna država koja je graničila s arapskim pokrajinama. Svoju vlast je u različitim periodima nametnula i na određenim područjima unutar Arapskog poluostrva, a posebno na području Jemena i Bahreina.

Perzija je prošla kroz različite civilizacijske etape. Nas posebno zanimaju godine koje su prethodile bližem kontaktu te države s islamom, i to kroz širenje islamske misije, osvajanje njenih teritorija i borbe na Allahovom putu (džihad). Dominantna religija u perzijskoj državi i njoj potčinjenim područjima

¹ Es-Suhejli, “Er-Revdul-unuf”, 4/249.

² El-Ezdi, “Bitke za oslobođenje Šama”, str. 231; Et-Taberi, “Historija”, 4/38; Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, str. 43; Et-Taberi, “Historija”, 4/156.

³ Es-Suhejli, “Er-Revdul-unuf”, 2/197; Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 1/44; pogledati: Faruk Hamade, “Islamsko-kršćanski odnosi u doba Vjerovjesnika”, str. 46–47; El-Kettani, “Administrativno uređenje”, 1/160.

⁴ Muhammed Hamidullah, “Politički dokumenti iz doba Vjerovjesnika i pravednog hilafeta”, str. 108.

⁵ El-Buhari je u svome “Sahihu” u Knjizi pohoda odredio poglavlje “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo perzijskom i bizantijskom caru (Kisri i Kajsaru)”, 5/136.

bila je mazdaizam. Ta religija se u suštini temeljila na posebnom poštivanju i obožavanju vatre. Također, u Perziji je bilo i drugih religija, poput judaizma i kršćanstva, a koje su se među Arapima potčinjenim Perziji proširile na području Iraka, Bahreina i dr.

Ta država je imala suverenitet nad cijelom (matičnom) Perzijom, Horosanom, Irakom i pojedinim rubnim južnim i istočnim dijelovima Arapskog poluostrova. Sistem perzijske vladavine počivao je na tiranskom i monarhijskom uređenju, koje je pravilo razlike među ljudima i dijelilo ih na različite društvene slojeve, od kojih je svaki do strogo zacrtane granice imao prava, povlastice i obaveze.¹

Kisra, koji je živio u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo bio je perzijski car po imenu Aparviz (Parviz), što znači Pobjedonosni. Bio je sin Hurmuza IV (perz. Hormizd) i unuk prvog perzijskog cara Hozroja Prvog, poznatog kao Anuširvan, koji je ostvario ono što nisu mogli njegovi prethodnici porazivši konkurentsku državu Bizantiju. Njegova slava i pobjeda dostigli su vrhunac 615. godine. Poslije primirja na Hudejbijji, između ostalih pisama koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao vođama i kraljevima bilo je i pismo perzijskom caru poslano po izaslaniku Abdullahu b. Huzafi es-Sehmiju.²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da pismo preda tadašnjem namjesniku Bahreina, a on ga je proslijedio Kisri. Pismo je imalo sljedeći sadržaj: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Kisri, perzijskom velikanu. Neka je mir na onoga ko slijedi uputu, i vjeruje u Allaha i Njegovog Poslanika, i svjedoči da nema drugog boga osim Allaha Jedinoga, Koji sudruga nema, i da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Pozivam te Allahovim pozivom. Ja sam Allahov Poslanik svim ljudima, 'kako bih opomenuo one koji su živi i kako bi se obistinile riječi nad onima koji ne vjeruju'. Prihvati islam, bit ćeš spašen! Ako odbiješ, nosit ćeš grijeh svih međžusija."³ Kada je pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stiglo perzijskom caru Parvizu, a nakon što mu je pročitano, obužeše ga oholost i sila. Rasrdio se na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pocijepao njegovo pismo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je protiv

¹ Subhi es-Salih, "Islamski sistemi", str. 30; Will Durant, "Priča o civilizaciji", 2. dio, 1/415.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/607; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 157.

³ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 156; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/260; Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/688.

njih dovu “da u potpunosti budu pocijepani”.¹ Perzijski car nije zastao na ovim granicama svoje oholosti i usiljenosti, već je Bazanu, svom namjesniku u Jemenu, a Perzijanci su vladali Jemenom od 575. godine,² napisao: “Od sebe pošalji dva čovjeka ovom čovjeku (Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem) u Hidžaz.”³ Ova naredba imala je za cilj hapšenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo dovođenje pred Kisru radi kazne kakvu je car zamislio. Bazan je iz Jemena Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poslao dva snažna čovjeka, kojima je on, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se s njim susreli, rekao: “Vratite se sada, pa mi dođite sutra.” Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je tada obavijest s neba. Uzvišeni Allah je dao da od perzijskoga cara njegov sin Širivejh (perz. Širuje, Kavadh) preotme vlast i ubije ga.⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ih je i o tome obavijestio. Upitali su ga: “Znaš li šta govoriš? Mi smo ti zanijekali ono što je lakše od toga (Objavu). Napisat ćemo o tebi i obavijestiti našega namjesnika Bazana.” Rekao je: “Da, obavijestite ga o meni i recite mu da će moja vjera i moja vlast obuhvatiti sve ono čime vlada Kisra i završavati se dokle mogu stići deve i konji. Recite mu: ‘Ukoliko predeš na islam, ostavit ću ti u vlasništvu sve što imaš i proglasit ću tebe i tvoje sinove nasljednike kraljeva vašeg naroda.’” Potom im je dao kutiju sa zlatom i srebrom, koje mu je poklonio neki kralj. Nakon toga su otišli i došli Bazanu, te ga obavijestili o tome šta je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao, pa je on rekao: “Tako mi Allaha, to što je kazao ne govori neki vladar, već smatram da je taj čovjek vjerovjesnik i sigurno će biti onako kako je rekao. Ukoliko je to istina, on je poslani vjerovjesnik, a ukoliko nije, vidjet ćemo kakvu ćemo odluku o njemu donijeti.” Neposredno nakon što je Bazan završio ovaj govor, došlo mu je pismo od Širevejha u kojem je stajalo: “Ja sam ubio Kisru, a to sam učinio samo iz gnjeva zbog Perzijanaca, jer je sebi uzeo za pravo da ubije plemiće i pokolje ih na bojištima. Nakon što ti dođe ovo moje pismo, neka mi posredstvom tebe ostali izraze lojalnost. Otiđi čovjeku kojem je Kisra poslao pismo i ne poduzimaj ništa dok ti od mene ne dođe naredba o njemu.”

¹ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo perzijskom i bizantijskom caru (Kisri i Kajsaru)”, 5/136.

² Abdurrahman Abdulvahid eš-Šudža'a, “Jemen na početku islama”, str. 28.

³ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/257.

⁴ Iz predaje od Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 155; pogledati: Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/260.

Pošto je Širevejhovo pismo došlo Bazanu, rekao je: “Taj čovjek je sigurno Allahov Poslanik.” Perzijanci koji su bili u Jemenu prešli su na islam. Bazivejh je rekao Bazanu: “Nisam ni sa kim pričao s većim strahopoštovanjem nego s njim.” Bazan ga je upitao: “Je li imao tjelohranitelje?” Odgovorio je: “Ne.”¹

Deveta hidžretska godina²

Navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada umre Kisra (perzijski car), poslije njega neće biti drugog. Kada umre Kajsar (bizantijski car), poslije njega neće biti drugoga. Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, njihove riznice će se trošiti na Allahovom putu.”³ Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na pad El-Medaina (Ktesifon), perzijske prijestolnice, u ruke muslimana riječima: “Skupina muslimana će sigurno osvojiti Kistrine riznice u Bijelom dvorcu.”⁴

Vijesti o noći u kojoj je Aparviz ubijen došle su Bazanu i Perzijancima koji su bili s njim u Jemenu tačno onako kako ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o tome. Navodi se da je tada Bazan prešao na islam i rekao: “Ovaj čovjek je sigurno poslanik.”⁵ “Ukoliko je to istina, nijedan vladar me neće preteći u vjerovanju u njega (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem).” Prešao je na islam, a s njim i njegovi sinovi, Perzijanci u Jemenu.⁶

Predaje spominju da su neki od njih došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu pred kraj njegovog života.⁷ Bazanovi sinovi i drugi perzijski namjesnici u Jemenu imali su veliku ulogu u podršci Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, namjesnika, poput Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, i drugih, dok su upravljali Jemenom po nalogu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Također, učestvovali su u suzbijanju širenja otpadništva lašca El-Esveda el-Ansija, koji je za sebe govorio da je vjerovjesnik, i to za vrijeme hilafeta Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu. Zajednički sa svojim suprugama ubili su lašca El-Esveda el-Ansija. Bazan je u toj akciji predvodio svoje sinove.⁸

¹ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/509–510.

² Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/512.

³ Pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/513.

⁴ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 142.

⁵ Pogledati njegovu biografiju kod Ibn Hadžera u “El-Isabe”, 1/170.

⁶ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/510.

⁷ Et-Taberi, “Historija”, 2/656.

⁸ El-Belaziri, “Oslobođenje država”, str. 114.

Muslimani su počeli osvajanja na području Perzije tokom hilafeta Ebu Bekra es-Siddika. Najžešća bitka s Perzijancima bila je na Kadisiji.

U doba halife Omera b. el-Hattaba, i prije Bitke na Kadisiji, Rustum je zatražio da mu dođu izaslanstva od muslimana kako bi ih saslušao i s njima vodio dijalog, tj. htio je da ih lično i direktno čuje. Od onih koji su mu došli u svojstvu izaslanika bio je i Rib'i b. Amir, koji je postao poznat po jednom od tih susreta. Naime, Rustum se posebno pripremao za susret s njim, pa je mjesto sastanka tim povodom raskošno uredio, ukrasio ga pozlaćenim jasticima i svilom, iznio biserje i dragulje, stavio razne ukrase i ćilime protkane zlatom i srebrom. Sam Rustum pripremio se za susret s njim i sjeo usred svih ovih ukrasa na zlatni krevet. Rib'i b. Amir došao je radi susreta s Rustumom u istrošenoj i pocijepanoj odjeći. Nosio je skromno oružje i jahao malog konja. Kada je došao do mjesta susreta, ušao je vodeći svoga konja i počeo gaziti po svili. Potom je otrgnuo nešto te prostrte svile i njome vezao svoga konja, a onda se pred Rustumom pojavio noseći svoje oružje. Perzijanci mu rekoše: "Odloži svoje oružje." On reče: "Ja vam nisam došao. Vi ste me zvali! Ako me ovako ne pustite, vratit ću se." Rustum im je naredio da ga puste. Prišao mu je oslanjajući se svojim kopljem na tepihe i jastučice, pa je tako neke i probušio. Rustum ga u razgovoru upita: "Šta vas je dovelo?" a Rib'i je odgovorio: "Allah nas je poslao da mi, koga On želi, izvedemo iz robovanja ljudima u robovanje Jedinom Allahu, iz tjeskobe ovoga svijeta ka njegovoj širini, iz tiranije vjera ka pravdi islama. Poslao nas je svim stvorenjima sa Svojom vjerom da ih u nju pozivamo. Ko to prihvati, i mi njega prihvatamo i ostavljamo ga na miru, a ko odbije, s njim ćemo se zauvijek boriti, sve dok ne dođemo do Allahovog obećanja." Rustum upita: "Kakvo je to Allahovo obećanje?" Rib'i odgovori: "Džennet onome ko umre boreći se protiv onih koji odbijaju (prihvatiti islam ili plaćati glavarinu), a pobjeda onima koji ostaju." Rustum reče: "Možete li ovo pitanje odgoditi kako bismo ga razmotrili?" Rib'i je rekao: "Da. Čekat ćemo vas tri dana." Rustum je zatražio više od toga, pa je Rib'i odgovorio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je praksom pokazao da ne dajemo odgodu neprijatelju prilikom borbe više od tri dana." Rustum ga upita: "Jesi li ti njihov predvodnik?" Rib'i mu odgovori: "Ne. Ali su muslimani poput jednoga tijela. Kada najniži od njih dadne garanciju (nešto dogovori), to važi i za najviše." Potom se Rustum sastao sa svojim vođama koji su izučavali trenutne okolnosti. Donijeli su odluku da stupe u borbu protiv muslimana, a nisu prihvatili ponudu za prelazak na islam ili davanje glavarine. Obje skupine

su se pripremale za boj. Muslimani i Perzijanci su ušli u žestoki okršaj, koji se završio pobjedom muslimana.¹ Iza toga je slijedio pad njihove prijestolnice.²

Desilo se ono o čemu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio, a to je pad Kisre i njegove države riznica, nakon što je prkosio i odbijao, otprilike devet godina prije, prihvatiti pismo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je pocijepao. Također, Selman el-Farisi (Perzijanac) bio je prvi muslimanski namjesnik perzijske prijestonice El-Medain (Ktesifon) nakon što je oslobođena u doba Omera b. el-Hattaba, radijallahu anhu. On je svojom skromnošću i lijepim ophođenjem Perzijancima predstavljao islam. On i ostali ashabi, radijallahu anhum, imali su veliki utjecaj na širenje islama među Perzijancima.

Pismo Mukavkisu, koptskom velikanu u Egiptu

Egipat (Misir) je zemlja poznata po staroj civilizaciji. U Kur'ani-kerimu spominje se više puta, npr. u priči o Jusufu, alejhi selam, kada Uzvišeni kaže: *"I onda onaj iz Misira, koji ga je kupio, reče ženi svojoj: 'Učini mu boravak prijatnim! Može nam koristan biti, a možemo ga i posiniti!' I eto tako Mi Jusufu dadosmo lijepo mjesto na Zemlji i naučismo ga tumačenju snova – a Allah čini šta hoće, ali većina ljudi ne zna."* (Jusuf, 21) Također je rekao: *"I kad iziđoše pred Jusufa, on prvi roditelje svoje na grudi i reče: 'Nastanite se u Misiru, svakog straha, ako Bog da, oslobođeni!'"* (Jusuf, 99) O Egiptu se navodi i duža priča kada Uzvišeni spominje život Musaa, alejhi selam, i njegove događaje s faraonom. Egipat se spominje u Kur'ani-kerimu po ovom imenu jezikom faraona: *"I Faraon obznani narodu svome: 'O narode moj' – reče on – 'zar meni ne pripada carstvo u Misiru i ove rijeke koje ispred mene teku – shvaćate li?'"* (Ez-Zuhruf, 51) Također, Uzvišeni je rekao: *"I mi objavismo Musau i bratu njegovu: 'U Misiru narodu svome kuće izgradite i bogomoljama ih učinite i u njima namaz klanjajte! A ti obraduj vjernike!'"* (Junus, 87) Egipat se bez direktnog imenovanja spominje i u mnogim drugim ajetima.³ Potvrđeno je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u više navrata kazao da će pred muslimanima biti oslobođen. U jednom navodu je rekao: "Vi ćete sigurno osvojiti Egipat. To je zemlja u kojoj

¹ El-Belaziri, "Oslobođenje država", str. 126–128; Et-Taberi, "Historija", 4/106; Ibn el-Esir, "El-Kamil", 2/463.

² El-Belaziri, "Oslobođenje država", str. 130–131; pogledati: Abdulaziz el-Umeri, "Islamska osvajanja kroz stoljeća", str. 124–133.

³ Pogledati: Es-Sujuti, "Prigodno predavanje o historiji Egipta i Kaira", 7–10.

se koristi kirat (dio zlatnog dinara). Zato vam preporučujem da prema njenom stanovništvu lijepo postupate, jer imaju pravo na garancije i rodbinske veze.”¹

Egipat je pod bizantijskim protektoratom predvodio Mukavkis Cyrus. On je bio vjerski velikodostojnik koji se držao konstantinopoljskog vjerskog pravca. Porijeklom je bio Grk, a kao namjesnika Egipta postavio ga je Heraklije, a istovremeno i kao aleksandrijskog episkopa.² Egipatsko stanovništvo u vrijeme Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva bili su Kopti. Oni su predstavljali domicilno stanovništvo s kojim se pomiješao veliki broj Bizantinaca.³ Jedan od njih bio je i El-Mukavkis, koji se držao pravca jednoprirodnosti Mesije, dok se koptski kršćanski pravac *monothelma* razlikovao od dominirajućeg konstantinopoljskog pravca u Bizantiji koji se zvao *monophusitai*.⁴

Postojala je izvjesna netrpeljivost između ova dva pravca, što je Bizantinima dalo pravo da vrše pritisak na koptske vjerske velikodostojnike i da ih marginaliziraju.⁵ Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon primirja na Hudejbiji vratio, napisao je pismo Mukavkisu, koptskom velikanu, koji je ujedno vladao Egiptom i bio episkop, vjerski velikodostojnik kojeg je imenovao Bizant. U pismu se navodi: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog Poslanika, Mukavkisu, koptskom velikanu. Neka je mir na one koji slijede uputu, a zatim... Pozivam te pozivom islama: Prihvati islam, bit ćeš spašen. Allah će ti dati dvostruku nagradu. Ako se okreneš, ponijet ćeš grijeha svih Kopta. Reci: ‘O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!’ Pa, ako se oni okrenu, vi recite: ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’ (Ali Imran, 64)”⁶

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je Hatiba b. Ebu Belteu da odnese pismo.⁷ Uspio je doći do Mukavkisa i predati mu pismo

¹ Muslim u “Vrline ashaba”, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, oporuka o stanovnicima Egipta”, hadis br. 2543.

² Ibn el-Kindi, “Historija egipatskih namjesnika”, str. 15.

³ El-Makrizi, “El-Kavlu el-ibriz”, str. 43.

⁴ Idris Bell, “Egipat od Aleksandra Velikog do islamskog osvajanja”, str. 192.

⁵ El-Makrizi, “El-Kavlu el-ibriz”, str. 43.

⁶ Pogledati izvore ovog hadisa kod Muhammeda Abdullaha Gabbana, predaje o pisanim dokumentima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njemu, str. 673–675.

⁷ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/706; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 10/26; Ez-Zehebi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 1/300.

Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Mukavkis mu je ukazao počasti. Pošto je bio glavni episkop, okupio je sve patrijarhe pokušavajući voditi raspravu i polemiku s Hatibom b. Ebu Belteom. Od riječi koje je tada rekao bile su i sljedeće: “Ako je on uistinu vjerovjesnik, zašto nije molio Boga protiv svoga naroda kad su ga iz njegovog grada protjerali u drugi?” Hatib mu je odgovorio: “A zašto Isa, kada su ga pripadnici njegovog naroda htjeli uzeti i razapeti na krst, a prije nego što je na nebo uzdignut, nije Boga protiv njih molio da ih uništi?” Mukavkis mu je rekao: “Ti si mudar i dolaziš od mudrog čovjeka.” Potom je drugim pismom odgovorio na pismo Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, u kojem nije spomenuo da je prešao na islam, iako je shvatio ono u što je pozivao Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*. U tom pismu je stajalo: “Muhammedu, sinu Abdullahovom, od Mukavkisa, koptskog velikana. Neka je mir s tobom, a zatim... Pročitao sam tvoje pismo i shvatio ono što si u njemu spomenuo i u što pozivaš. Znao sam da će se pojaviti vjerovjesnik, ali sam mislio da će to biti u Šamu (Levant). Ukazao sam počast tvome izaslaniku i šaljem ti dvije sluškinje koje su veoma ugledne kod Kopta, kao i odjeću, i poklanjam ti mazgu za jahanje. Neka je mir s tobom.”¹ Sasvim je jasno da je Mukavkis više puta vodio dijalog s Hatibom priznavajući Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, vjerovjesništvo te da će njegovi ashabi doći u Egipat i zavladatai njime.²

Od poklona koji su poslani s Hatibom b. Belteom Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, bila je i Koptkinja Marija, koja je kasnije bila majka Vjerovjesnikovog, *sallallahu alejhi ve sellem*, sina Ibrahima. Uz nju je kao poklon poslana još jedna sluškinja.³ Također, poslao im je jednog crnog slugu, obuču sličnu mestvama i nanule.

Iz Mukavkisovog pisma jasno se vidi poštovanje prema Allahovom Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, i njegovo poznavanje činjenice da je on, *sallallahu alejhi ve sellem*, posljednji poslanik i pečat svih vjerovjesnika. Kod njega se, iako je poznao istinu, nije moglo naslutiti da je prihvatio islam. Vjerovatno je dao prednost ovome svijetu, funkciji i vlasti u odnosu na pravu vjeru i budući svijet. Išao je Heraklijevim putem poznavanja istine i udaljavanja od nje. Bio je sasvim siguran da će muslimani preuzeti Egipat, kao što su

¹ Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/260; Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/362.

² Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 3/531; Ibn Abdulhakem, “Osvajanje Egipta i njegove vijesti”, str. 45–47; pogledati: Faruk Hamade, “Islamsko-kršćanski odnosi”, str. 54.

³ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/515.

i sami muslimani u to bili uvjereni, što se desilo još za Mukavkisovog života. Dvadesete hidžretske godine Amr b. el-As¹ krenuo je u oslobođenje Egipta, a kada je Mukavkisa upitao o moralu muslimana, rekao je: “Kada bi se ovi ljudi usmjerili na planine, uklonili bi ih.”²

Mukavkis je uvidio muslimansku snagu i Allahovu pomoć koju im je dao. Zato je s njima napravio primirje i pristao na davanje džizje (glavarine).³

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma vladarima Abesinije

Abesinija je šire područje na istoku Afrike, nasuprot jemenskoj obali. Granice Abesinije su se stoljećima mijenjale. Preovladava mišljenje da je u doba Vjerovjesnika zauzimala dio današnje Somalije i Sudana te da se u staro vrijeme nazivala Apyssinija, a sada Etiopija. Stara država bila je poznata još od vremena Sulejmana, alejhi selam. Kršćanstvo se u njoj proširilo u četvrtom stoljeću po Isau, alejhi selam. Uspjeli su zavladati Jemenom 525. godine i ostati u njemu gotovo pedeset godina. Prijestolnica Abesinije bila je Aksum.⁴

Stanovnici Meke su i davno prije Vjerovesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva imali kontakte s Abesinijom. Kurejšije su iz nje dobavljale, ali i izvozile robu. Abesinci su potom zauzeli Jemen i njime vladali do pred Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rođenje. Sporili su se s Perzijancima oko vlasti nad Jemenom. Abraha je bio najpoznatiji abesinski vladar Jemena. On je, vodeći slonove, pokrenuo invaziju na Kabu, o čemu su objavljene riječi Uzvišenog: “*Zar nisi čuo šta je s vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio! Zar lukavstvo njihovo nije upropastio i protiv njih jata ptica poslao, koje su na njihov grumenje od gline pečene bacale, pa ih kao izjedeno lišće učinio?*” (El-Fil, 1–5)⁵

Kada su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi bili zlostavljani u Meki, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ih je na iseljenje (hidžru) u Abesiniju.⁶ Obavijestio ih je o pravednosti njenog vladara, koji se kod Arapa nazivao En-Nedžaši (Negus, Neguš), a to ime je nosio svaki abesinski kralj. U tom periodu Abesinijom je vladao Ashama. Jedan od prvih

¹ El-Belaziri, “Oslobođenje zemalja”, str. 214; El-Makrizi, “Opomene i pouke”, 1/288; Abdulaziz el-Umeri, “Islamska osvajanja kroz stoljeća”, str. 103.

² Ibn Tagri Burdi, “Svijetleće zvijezde”, 1/24; El-Makrizi, “Opomene i pouke”, 1/299.

³ El-Makrizi, “Opomene i pouke”, 1/291; Abdulaziz el-Umeri, “Islamska osvajanja kroz stoljeća”, str. 143–144.

⁴ Ebu Hasan en-Nedevis, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 300; pogledati: Ibn Kesir, 2/2031.

⁵ Pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, 2/2031.

⁶ Pogledati: “Hidžra u Abesiniju” iz ove knjige.

muhadžira u Abesiniju bio je Dža'fer b. Ebu Talib. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Nedžašiji, vladaru Abesinije, pismo u kojem je stajalo: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Nedžašiji Ashami, kralju Abesinije. Neka je mir s tobom. Ja ti hvalim Vladara, Svetoga, Savršenog, Koji daje sigurnost, Koji o svemu brine. Svjedočim da je Isa sin Merjemin Božiji duh i Njegova riječ koju je dostavio Merjemi: djevici, čistoj, poštenoj i čednoj. Ona je zanjela Isaa, pa ga je On stvorio od Svoga duha, kao što je stvorio Adema Svojom rukom. Pozivam te da vjeruješ u Allaha Jedinoga, Koji nema sudruga, i da se neprestano pokoravaš Njemu, i da me slijediš i vjeruješ u ono što mi je došlo, jer sam ja Allahov Poslanik. Poslao sam ti svoga amidžića Dža'fera, a s njim i skupinu muslimana. Kada ti dođu, pruži im utočište i nemoj se siliti. Ja tebe i tvoju vojsku pozivam Allahu Uzvišenom. Dostavio sam ti i posavjetovao te, pa zato prihvatite moj savjet. Neka je mir na one koji slijede uputu."¹

Savim je jasno da se stil obraćanja u ovom pismu razlikuje od stila u ostalim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pismima upućenim drugim vladarima, jer se iz njega naslućuje posebno obraćanje čovjeku koji kod sebe već ima nešto vjerovanja u ono s čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Potvrđeno je da je Nedžašija Ashama više puta vodio dijalog sa Dža'ferom b. Ebi Talibom. Jedanput je to bilo kada je došlo kurejšijsko izaslanstvo tražeći da se Dža'fer b. Ebi Talib i ostali muhadžiri isporuče u Meku. Ashama im je tada radi rasprave zakazao zajednički sastanak, te je saslušao i muslimane i kurejšijsko izaslanstvo. Rezultat rasprave je bio da je Nedžašija stao na stranu istine i islama.² Bio je spreman braniti ashabe muhadžire od Kurejšija. Nedžašija je odgovorio na Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo i prihvatio islam pred Dža'ferom b. Ebi Talibom. U sadržaju Nedžašijevog pisma stoji: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Muhammedu, Allahovom poslaniku, od Nedžašija Ashame. Neka je Allahov mir s tobom, Allahov Vjerovjesniče, Njegova milost i blagoslov. Allah je Taj osim kojeg drugog boga nema. A zatim, Allahov Poslaniče, do mene je došlo tvoje pismo u kojem si spomenuo Isaa. Tako mi Gospodara nebesa i zemlje, Isa ni za dlaku³ nije ništa više od onoga što si spomenuo. To je istina onako kako si ti spomenuo. Saznali smo za ono

¹ Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 2/15; Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/689.

² Pogledati: "Hidžra u Abesiniju" iz ove knjige.

³ Originalna riječ je "sufruk", koja znači tanku ovojnicu između košpe i mesa datule. El-Dževheri, "Es-Sihah", 4/1454.

s čime si nam poslan. U svoje okrilje smo uzeli tvoga amidžića i njegove drugove. Ja svjedočim da si ti Allahov Poslanik, koji govori istinu i čija je istinitost potvrđena. Dajem ti prisegu kao što sam je dao tvome amidžiću. Pred njim sam prihvatio islam radi Allaha, Gospodara svih svjetova.”¹

Ashabi su kod kralja Abesinije bili posebno počašćeni i poštovani. Različite predaje ukazuju da je Nedžašija prešao na islam. Između njega i ashaba bilo je više susreta. Od njega su samo dobro vidjeli.

Potvrđeno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo abesinskom kralju Ashamu. Vjerovatno je ovo sadržaj drugoga pisma, koje se razlikuje od prvog. Amr b. Umejje ed-Damri dostavio ga je šeste godine nakon Hidžre. U njemu stoji: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Nedžašiji Ashamu, kralju Abesinije. Neka je mir s tobom. Ja ti hvalim Vladara, Svetoga, Savršenog, Koji daje sigurnost, Koji o svemu brine. Svjedočim da je Isa sin Merjemin Božiji duh i Njegova riječ koju je dostavio Merjemi: djevici, čistoj, poštenoj i čednoj. Ona je zanjela Isaa, pa ga je On stvorio od Svoga duha, kao što je stvorio Adema Svojom rukom. Pozivam te da vjeruješ u Allaha Jedinoga, koji nema sudruga i da Njemu stalno budeš pokoran, da me slijediš i vjeruješ u ono što mi je došlo, jer sam ja Allahov Poslanik. Ja tebe i tvoju vojsku pozivam Allahu Uzvišenom. Dostavio sam ti i posavjetovao te, zato prihvatite moj savjet. Neka je mir na one koji slijede uputu.”²

Nakon što je Nedžašija pročitao pismo, između njega i Amra b. Umejje ed-Damrija povele su se rasprave oko Mesije, alejhi selam, i Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije. Tokom ovog dijaloga Amr mu je rekao: “Ashama, ja ću ti govoriti, a ti slušaj. Ti si samilostan prema nama, a mi iskazujemo povjerenje prema tebi. Kad god smo o tebi dobro mislili, ono nas je i zateklo. Nismo se ničega kod tebe pribojavali, a da toga nismo bili pošteđeni. Protiv tebe smo uzeli dokaz iz tvojih usta. Evandjelje koje je između tebe i nas je svjedok. Njegovo odbacivanje nije dozvoljeno i ono je sudac koji nepravdu nikom ne nanosi, što je poput neravnog tla na kojem se zglob može povrijediti. U suprotnom, tvoj stav prema ovom Vjerovjesniku, koji ne čita i ne piše, bit će kao stav jevreja o Isau sinu Merjeminom. Vjerovjesnik je poslao svoje izaslanike ljudima i za tebe se nada (da ćeš prihvatiti islam) kako se ne nada

¹ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 4/690; Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 3/84; Ibnul-Dževzi, “Vefaul-vefa fi ahvalil-Mustafa”, 2/75.

² Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 4/689.

za druge. Izrazio ti je povjerenje zbog učinjenog dobra i očekivane nagrade, za što se kod drugih pribojavao.” Nedžašija je rekao: “Svjedočim u ime Allaha da je on Vjerovjesnik, koji ne zna čitati i pisati, a kojeg čekaju sljedbenici Knjige, te da je Musaova vijest (predskazanje) o dolasku čovjeka na magarcu poput Isaovog predskazanja o dolasku čovjeka na devi.¹ Viđenje nije korisnije od obavijesti. Potom je Nedžašija napisao odgovor na Poslanikovo, *sallallahu alejhi ve sellem*, pismo.²

Tekst ovog pisma i ostale predaje potvrđuju da je Nedžašija prešao na islam pred Amrom b. Umejjom ed-Damrijem. I meni i mnogim drugim preovladava mišljenje da nije riječ o prvom Nedžašiji, kojem su otputovali Dža'fer b. Ebi Talib i drugi ashabi. Predaje ukazuju na to da je ime ovoga Nedžašije bilo Ashama b. Abha. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, napisao mu je pismo u kojem mu naređuje da ga vjenča s Ummu Habibom, kćerkom Ebu Sufjana, koju je Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, zaručio dok je bila u Abesiniji, a nakon što se njen muž odmetnuo od islama i potom umro. Ashama je zastupao Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, u ovom bračnom ugovoru, pa je Ummu Habibi dao vjenčani dar u ime njega, *sallallahu alejhi ve sellem*.³ Različite predaje ukazuju na to da je abesinski kralj Poslaniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, osme godine po Hidžri poslao neke ljude iz Abesinije u svojstvu izaslanika te da su se utopili u moru prije nego što su došli u Medinu.⁴

Amr b. Umejje ed-Damri poveo je ashabe muhadžire Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, u Abesiniju na dva broda. Kasnije su se vratili u Medinu nakon Bitke na Hajberu, šeste godine po Hidžri. S njima je bio i Dža'fer b. Ebi Talib. Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao je: “Ne znam čemu da se više radujem: oslobođenju Hajbera ili dolasku Dža'fera.” Nema sumnje da je planiranje puta, povratak Vjerovjesniku, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao i osiguravanje samog putovanja bilo pod Nedžašijevim patronatom. Ibn Hišam pobrojao je muhadžire i naveo njihova imena tako što je u svome “Životopisu” izdvojio zasebnu temu koju je nazvao “Dolazak Dža'fera b. Ebu Taliba iz Abesinije i priča o muhadžirima u Abesiniji”.⁵

¹Ovdje se spominje da je Isa, alejhi selam, nagovijestio dolazak Muhammeda, *sallallahu alejhi ve sellem*, kao što je Musa nagovijestio dolazak Isaa, alejhi selam.

²Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 4/689–690.

³Ibn S'ad, “Vjerovjesnikovi, *sallallahu alejhi ve sellem*, običaji i dani”, 1/608; pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/273.

⁴Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis: pohodi”, str. 219; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/102.

⁵Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/359.

Mnogobrojne vjerodostojne predaje kod El-Buharija i Muslima i druge ukazuju na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Nedžašiji nakon njegove smrti¹ obavio dženazu namaz u odsustvu, a postoji razilaženje oko tačnog vremena njegove smrti. Ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak ukazuje na to da je Nedžašija prešao na islam, kao što kod većine islamskih učenjaka preovladava mišljenje da je tajio prelazak na islam. Vjerovatno se radilo o prvom Nedžašiji, koji je prihvatio Dža'fera b. Ebi Taliba i ostale muhadžire s njima.

Neki historičari spominju da je Heraklije saznao za prelazak Nedžašije na islam, a davao mu je inače, na osnovu vjerske i administrativne veze s Bizantom, godišnju materijalnu pomoć, pa mu ju je zbog toga i ukinuo.²

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Hevzi b. Aliju el-Hanefiju u Jemami

Jemama je poznato područje u Nedždu. Naziva se El-Urud ili El-Arid, a središte joj je mjesto Hadžer, zapadno od Bahreina. Poznato je po većem broju naselja u dolini Hanifa i okolici, a prije svega po Rijadu i njegovoj okolici, u kojoj je bilo i poljoprivredne proizvodnje. U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izvozili su pšenicu u Meku i druga mjesta.³

U Jemami je bilo više plemena i podijeljenih vodstava. Plemena su bila ugledna i utjecajna, a sama Jemama poznata po izvorštima i palmovicima.⁴

Najpoznatije pleme u Hadžeru, centralnom dijelu Jemame, bilo je Benu Hanife, kao i u Akrabau, u blizini El-Ujejne.⁵ Od najpoznatijih vođa koji su prešli na islam bio je Sumame b. Esal, za kojeg se veže poznati događaj, o kojem se govori u predanju,⁶ a koji se odvio nakon što je, prešavši na islam, zabranio izvoz pšenice Kurejšijama. Stanovnici Meke zatražili su Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, posredovanje kako bi obnovili trgovinu pšenicom. Najpoznatiji jemamski vođa bio je Hevza b. Ali el-Hanefi, kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo. Nalazio se na području

¹“Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Nedžašijeva smrt”, 4/246.

²Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/694.

³Jakut el-Mamevi, “Mu’džemul-buldan”, 5/442; pogledati: Abdullah b. Hamis, “Mu’džemu el-Jemama”, 1/15.

⁴Isti izvor, 1/35.

⁵Abdullah b. Hamis, “Mu’džemu el-Jemama”, 5/442.

⁶“Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Izaslanstvo Benu Hanife i priča o Sumamu b. Esalu”, hadis br. 4372.

Dževvu el-Hadarima (El-Hardžu). Bio je sudija plemena Benu Hanife. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao mu je 6. hidžretske godine, uz ona koja je poslao ostalim carevima i velikanima, pismo sljedećeg sadržaja: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Hevzi b. Aliju. Neka je mir na one koji slijede uputu. Znaj da će se moja vjera proširiti tamo dokle dođu deve i konji. Prihvati islam, bit ćeš spašen! Prepustit ću ti sve ono što trenutno imaš.” Kada mu je Sulejt b. Amr el-Amiri došao sa zapečaćenim pismom od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Hevza ga je ugostio, pozdravio i pred njim pročitao pismo. Dao mu je odgovor u kojem nije otvoreno odbio prihvatanje islama. Napisao mu je: “Kako li je lijepo i dražesno ono u što ti pozivaš! Ja sam inače pjesnik i govornik svoga naroda. Arapi prema meni i mojoj reputaciji gaje strahopoštovanje. Daj i meni dio vlasti, pa ću te slijediti.” Izaslaniku Sulejtu dao je poklon i odjenuo ga u ogrtač satkan u Hedžru. S time se Sulejt vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pročitao je njegovo pismo, pa je rekao: “Da me je upitao da mu dadnem komadić zemlje, ne bih mu ga dao. Nestat će i on i sve ono čime vlada.”¹ Nosilac pisma je bio Sulejt b. Amr el-Amiri, koji je bio veliki ashab i jedan od prvih muslimana koji su se iselili u Abesiniju. Poveo je porodicu na put iseljenja u Abesiniju, a tamo je dobio djecu.²

Kada je pismo stiglo Hevzi b. Aliju, kod njega je bio prisutan neki kršćanski velikodostojnik iz Damaska. Pitao ga je o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pričao mu o pismu koje mu je došlo te Hevzinom odgovoru, koji se pobojao za svoju vlast. Ovaj velikodostojnik mu je rekao: “Ukoliko ga budeš slijedio, on će ti dati vlast. Bit ćeš posebno odabran i nagrađen zbog slijedenja. On je arapski vjerovjesnik, čiji je dolazak Isa nagovijestio. Njegovo ime je zapisano kod nas u evanđelju: ‘Muhammed, Allahov poslanik’.”³

Jasno je da je Hevza bio ustrajan u neprihvatanju islama uprkos tome što je uputio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, jer je postavio uvjete za prihvatanje, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njega uputio dovu: “Nestat će i on i njegova vladavina.” Ovo se, uistinu, i desilo, jer nakon Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka s pohoda oslobođenja Meke došao mu je Džibril, alejhi selam, s vijешću da je Hevza umro, pa je

¹ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/696.

² Pogledati: Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 2/71.

³ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/697.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uistinu će se sada u Jemami pojaviti lažac koji će poslije mene biti ubijen.” Neko je upitao: “Allahov Poslanice, a ko će ga ubiti?” pa je odgovorio: “Ti i tvoji drugovi.”¹

Kada je 9. hidžretske godine² izaslanstvo Benu Hanife došlo, s njim je bio i Musejlema el-Kezzab, koji je rekao: “Ako me Muhammed poslije sebe imenuje za nasljednika, ja ću ga slijediti.” Došao je u Medinu s velikom pratnjom pripadnika svoga naroda. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo mu je u susret, a s njim je bio i Sabit b. Kajs eš-Šemmas. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ruci je imao palminu granu, pa je došao i stao pred Musejlemu s njegovom pratnjom. Rekao mu je: “Kada bi ti od mene zatražio ovaj komad grane, ne bih ti ga dao. Allahova vlast neće tebi preći, a ako se okreneš (od islama), Allah će te uništiti. Ja smatram da ćeš doživjeti ono što mi je predskazano. Evo, neka ti Sabit b. Kajs za mene odgovori”, a potom se okrenuo i otišao.³

Musejlema i pripadnici njegovog plemena Benu Hanife pred kraj Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života su se odmetnuli. Musejlema je za sebe tvrdio da je vjerovjesnik. Počeo je ljudima sklapati stihove koji su se rimovali, a koji nisu imali nikakvih značenja. Tvrdio je da je to Kur'an, a mnogi ljudi su, slijedeći ga zbog plemenske pristrasnosti, zapali u mreže njegove smutnje. Čak su neki od njih govorili: “Lažac iz plemena Rebi'a je bolji od istinoljubivog iz plemena Mudar (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem).”⁴ Tvrdio je da mu je dato vjerovjesništvo zajedno s vjerovjesništvom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je pismo, u kojem je stajalo: “Od Musejleme, Allahovog poslanika, Muhammedu, Allahovom poslaniku. Neka je mir s tobom, a zatim... Dato mi je zajedničko učešće s tobom u vjeri i vlasti. Nama pripada pola zemlje, a Kurejšijama pola, ali su Kurejšije neprijateljski nastrojene.”⁵ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog, od Muhammeda, Allahovog poslanika, lašcu Musejlemi. Neka je mir na onoga ko slijedi uputu,

¹ Isto, 3/696.

² El-Buhari je u svome “Sahihu” u Knjizi o pohodima izdvojio poglavlje “Izaslanstvo Benu Hanife i priča o Sumami b. Esalu”, 5/117.

³ Isto, 5/118.

⁴ Pogledati: Et-Taberi, “Historija”, 3/246.

⁵ Pogledati izvore kod Muhammeda Hamidullaha, “Politički dokumenti”; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/273.

a zatim... Zemlja pripada Allahu, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali.”¹

Otpadništvo je uzimalo sve većeg maha. Musejlema je pripremio vojsku za napad i borbu protiv muslimana. Prva vojska koja je poslana protiv Musejleme bila je Ebu Bekrova, radijallahu anhu, a predvodio ju je Ikrime b. Ebi Džehl, radijallahu anhu, koji u prvom sukobu nije uspio poraziti Musejlemu. Zato ga je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, zamijenio Šurahbilom b. Hasenom, a potom Halidom b. el-Velidom, tako što je Šurahbilu naredio da se priključi Halidu b. el-Velidu.² Vojska se sastojala od muhadžira, koje su predvodili Ebu Huzejfe i Zejd b. el-Hattab, radijallahu anhu, a njihovu zastavu nosio je Salim, štićenik Ebu Huzejfe, radijallahu anhu, kao i ensarija, koje je predvodio Sabit b. Kajs eš-Šemmas, radijallahu anhu. Kada se muslimanska vojska počela približavati, Musejlema je saznao za njih i sa svojom vojskom krenuo ka Akrebau, gdje se i ulogorio. Muslimani su uspjeli razbiti jednu Musejleminu izvidnicu, koju je činilo oko četrdeset do šezdeset boraca. Potom je došlo do direktnog okršaja s Musejlemom i njegovim snagama.³

Muslimani su bili gotovo doživjeli poraz, pa su se međusobno počeli pozivati i podsticati na izdržljivost. Borba je bila žestoka i na početku je bila u korist plemena Benu Hanife, a potom se smjenjivala nadmoć obiju strana, da bi se na kraju pokazale naznake da će pobjeda pripasti muslimanima. Musejlemini sljedbenici su mu tada rekli: “Gdje je ono što si nam obećavao? pa je rekao: “Borite se braneći vaš ugled.” Muslimani su uspjeli domaći se i ubiti lašca Musejlemu. Zajedno su ga ubili jedan ensarija i Vahši, koji je, dok je bio mušrik, ubio Hamzu b. Abdul-Muttaliba, radijallahu anhu.

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo El-Munziru b. Savau el-Abdiju u Bahreinu

Bahrein je geografski naziv koji se u to vrijeme odnosio na šire područje od Omana do Basre u Perzijskom zaljevu. Od najpoznatijih gradova su Hedžer, Dževasa, El-Katif i cjelokupni okrug El-Ahsa. Perzijski namjesnik na ovom

¹ Pogledati: Izvor pod brojem 206 kod Muhammeda Hamidullaha, “Politički dokumenti”.

² Pogledati: Et-Taberi, “Historija”, 3/243.

³ Pogledati: Hanife Hajjat, “Historija”, str. 106; “Historija islama i period vladavine pravednih halifa”, str. 40.

području bio je Sibhat, a arapski El-Munzir b. Savi el-Abdi,¹ koji je bio pod protektoratom perzijske vlasti.

Navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo El-Munziru b. Saviju, koje je pročitao pred stanovnicima Bahreina. Neki od njih su prihvatili islam, a neki su to odbili. El-Munzir mu je pisao o datoj situaciji, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio pismom sljedećeg sadržaja: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, El-Munziru b. Savau. Neka je mir s tobom. Iznosim pred tobom pohvalu Allaha, osim Kojeg drugog boga nema, i svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov rob i poslanik, a zatim... Podsjećam te na Uzvišenog Allaha, jer onaj ko iskreno savjetuje čini to radi sebe. Ko se pokori mojim izaslanicima i slijedi moje upute, on mi se uistinu i pokorava. Ko prema njima bude imao iskren savjetodavni odnos, iskren je i prema meni. Moji izaslanici su te pohvalili da dobro radiš. Ja sam te uzeo kao zastupnika u tvoga naroda. Muslimane koji su prešli na islam ostavi onakvim kakvi jesu, a onima koji su pogriješili oprosti. Prihvati to od njih. Dokle god ispravno postupaš, nećemo te smijeniti s pozicije namjesnika. Ko ispovijeda judaizam ili mazdeizam dužan je plaćati džizju/glavarinu.”² Ovo je pismo ponio je El-Ala b. Hadremi, radijallahu anhu, 8. hidžretkse godine. Islam se potom u Bahreinu proširio. Muslimansko stanovništvo plaćalo je zekat, a preostali dio kršćana, jevreja i međzusija džizju (glavarinu).³

Bahrein je pred kraj doba Vjerovjesnika postao dio islamske države. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je više namjesnika u Bahrein, s obzirom na veći broj područja i naselja. Jedan od najpoznatijih namjesnika u Bahreinu u periodu Vjerovjesnika bio je veliki ashab El-Ala b. el-Hadremi.⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izaslao je s njim i neke ashabe, među kojima je bio i Ebu Hurejre, radijallahu anhu.⁵

¹Jakut el-Hamevi, “Mu’džemul-buldan”, 1/346; El-Belaziri, “Osvajanje zemalja”, str. 90; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/263.

²Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/692.

³Jakut el-Hamevi, “Mu’džemul-buldan”, 1/348.

⁴Ez-Zehebi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 1/262.

⁵Halifa b. Hajjat, “Historija”, str. 123.

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Ferveu b. Amru el-Džuzamiju

On je bio namjesnik na graničnim dijelovima Šama (Levanta) s arapskim područjima. Imao je jaku vezu s Bizantijom, a sjedište mu je bilo u gradu Me'anu, koji je danas jedan od okruga u Jordanu.¹

Ferve je prešao na islam i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to u pismu saopćio. Poslao je poklone Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu je odgovorio pismom sljedećeg sadržaja: "Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Ferveu b. Amru, a zatim... Došao nam je tvoj izaslanik, dostavio ono što si nam poslao, obavijestio nas o vašoj situaciji i tvom prihvatanju islama. Allah će te učvrstiti u Svojoj uputi ako budeš popravljao stanje, pokoravao se Allahu i Njegovom Poslaniku, obavljao namaz i davao zekat." Naredio je Bilalu da dadne njegovom izaslaniku Mes'udu b. S'adu dvanaest oka zlata i dvadeset dirhema (srebrenjaka). Bizantijski car je saznao za Fervein prelazak na islam, pa ga je pozvao i rekao mu: "Napusti islam i proglasit ćemo te kraljem." Odgovorio mu je: "Neću napustiti Muhammedovu vjeru, jer ti znaš da je Isa nagovijestio njegov dolazak. Ti samo monopoliziraš vlast." Bizantijski car ga je uhapsio, a zatim ga izveo iz pritvora, ubio i na krst razapeo.² Uprkos pokušajima da ga odvrate od islama, Ferve je istrajao i pao kao šehid. Izrekao je stihove koji ukazuju na njegovu čvrstinu u islamu prije nego što je ubijen:

*Obavijesti muslimanske vođe,
Da sam Gospodaru predao kosti i prste.³*

Vjerovatno je njegovo ubistvo, uz druge povode, igralo ulogu u pripremi za Bitku na Mu'ti.⁴ Poslije toga saznalo se da postoji i izvjestan broj ljudi iz plemena Džuzam koji su ostali čvrsti u islamu i koji su branili Dihju b. Hali-fea el-Kelbija kada je njegova karavana bila izložena napadu nekih plemena.⁵ U predajama se navodi da je Ferve Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što su ga Bizantinci smaknuli, poklonio konja.⁶

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/591.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/281; Ibnul-Dževzi, "Vefaul-vefa", 2/740.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/592.

⁴ Pogledati: Ali el-Atum, "Bitka na Mu'ti", str. 104.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/612; Ali el-Atum, "Iskustvo s Mu'te", str. 10.

⁶ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/490; Ibn Sejjidinnas, "Ujunul-eser", 2/422; Faruk Hamade, "Islamsko-kršćanski odnosi", str. 131.

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo dvojici omanskih kraljeva

Oman se nalazi na jugoistoku Arapskog poluostrva, na obali Perzijskog zaljeva i Arapskog mora (Omanskog zaljeva). Granice Omana u periodu Vjerovjesnika su gotovo istovjetne savremenim granicama Sultanata Oman.¹ Zapadno se veže za Hadremevt, a sjeverno za područje Bahreina. Oman je poznat po plantažama palmi, obimnoj stočnoj proizvodnji te prekomorskim trgovinskim odnosima s Indijom i drugim državama. Na tom području se nalazila država koju je nasljeđivala dinastija El-Džulendi s prijestolnicom Suhar. Najpoznatije omansko pleme je bilo El-Ezd, iz kojeg su potjecali svi njihovi kraljevi.

Idolopoklonstvo je dominiralo u Omanu, kao i u ostalim arapskim područjima, uz pojedince koji su prihvatili mazdaizam i kršćanstvo, a koji nisu imali posebnog utjecaja. Vijest o pojavi islama veoma rano je došla do Omana² zato što su imali dodira s ostalim arapskim plemenima iz Bahreina, Jemena ili Hadremevta. Nakon što se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 7. hidžretske godine vratio s ponovljene umre, napisao je i poslao pismo Džejferu i Abbadu, dvojici potomaka dinastije El-Džulendi, u kojima ih poziva u islam. Pismo je poslao po Amru b. el-Asu.³ U njemu se navodi: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Džejferu i Abbadu, dvojici sinova dinastije El-Džulendi. Neka je mir na onoga ko slijedi uputu, a zatim... Pozivam vas islamskim pozivom: Prihvatite islam, bit ćete spašeni! Ja sam Allahov Poslanik svim ljudima, ‘da opominjem one koji su živi i da se obistini istinska riječ nad nevjernicima’. Ukoliko prihvatite islam, dat ću vam vlast, a ukoliko ga odbijete prihvatiti, vaša vladavina će nestati, moja konjica će vam na megdan doći i moje vjerovjesništvo vašu vlast će nadmašiti.”⁴

Amr b. el-As ispričao je kako je došao u Oman te kako se susreo i razgovarao s dva tamošnja kralja. Rekao je: “Kada sam došao u Oman, prvo

¹ Jakut el-Hamevi, “Mu’džemul-buldan”, 4/150; pogledati: Abdulmun’im Abdulhamid Sultan, “Historija Omana i Zaljeva na početku islama”, str. 13.

² Abdulmun’im Abdulhamid Sultan, “Historija Omana i Zaljeva na početku islama”, str. 26.

³ Ima više mišljenja o tačnom datumu Amrovog slanja, a prevladavajuće je da je to bilo 8. hidžretske godine. Pogledati: Abdulmun’im Abdulhamid Sultan, “Historija Omana i Zaljeva na početku islama”, str. 28.

⁴ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/693. Pogledati izvore ove predaje kod Muhammeda Hamidullaha, “Politički dokumenti iz perioda Vjerovjesnika i pravednog hilafeta”, str. 146.

sam se uputio Abbadu, koji je bio blaži i pristupačniji. Rekao sam: ‘Ja sam izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tebi i tvome bratu.’ Odgovorio je: ‘Moj brat u odnosu na mene ima prednost po godinama i po vladavini. Odvest ću te do njega da pročita tvoje pismo.’ Nekoliko dana sam čekao susret s njima, a onda me pozvao, ušao sam kod njega i uručio mu za pečaćeno pismo. On je skinuo pečat i pročitao ga do kraja. Potom ga je dao svome bratu, pa ga je i on pročitao. Tada sam uočio da je njegov brat dosta blaži od njega. Rekao mi je: ‘Ostavi me danas i dođi mi sutra.’ Kada sam mu sutra došao, rekao je: ‘Razmišljao sam o ovome u što si me pozvao i zaključio da bih bio najslabiji Arapin ukoliko bih vlast predao nekome drugome.’ Rekao sam mu: ‘Ja sutra idem.’ Kada se uvjerio da ću otići, ujutro je poslao po mene i ponovo sam mu došao, a onda su se on i njegov brat zajedno odazvali islamu. Potvrdili su istinitost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i odobrili mi da prikupljam zekat i budem njihov sudac. Bili su mi podrška protiv onih koji su mi se suprotstavljali. Uzimao sam zekat od njihovih bogatih i prosljeđivao ga njihovim siromašnim.”¹

Jasno se očituje da se vodio dugi dijalog između Amra b. el-Asa i ova dva brata kralja, a posebno se fokusirao na stav ostalih vladara prema Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pismima i pozivu, kao i o stavu Kurejšija prema njemu, te svemu onome što im se događalo. Amr ih obavijestio o prelasku Nedžašija u islam i njegovom prihvatanju Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poziva, kao i o Heraklijevom stavu prema Nedžašijevom prihvatanju islama. Također, između njih se vodio razgovor o pitanjima zekata i kategorijama ljudi kojima će se dodjeljivati, kao i samoj suštini Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije. Prirodno je bilo da su oba kralja prihvatila islam i dopustila Amru b. el-Asu da izvrši svoj zadatak vezan za zekat tako što ga je uzimao od bogatih, a dodjeljivao siromašnim do kraja Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života. Također, iz predaja se očituje da je u ovom zadatku s Amrom učestvovao Ebu Zejd el-Ensari² tako što je podučavao ljude Kur’anu i sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Isto tako, El-Ala b. el-Hadremi, namjesnik Bahreina, imao je vezu s nekim namjesnicima u Omanu.³ Abbad

¹ Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/262–263.

² El-Belaziri, “Osvajanje država”, str. 93. Pogledati: Abdulmun’im Abdulhamid Sultan, “Historija Omana i Zaljeva na početku islama”, str. 30; Ebu Zejd je Sabit el-Ensari, otac Zejda b. Sabita el-Ensarija. Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/193.

³ El-Umeri, “Namjesništva u pokrajinama u doba pravednih halifa”, str. 46.

i Džeifer su i dalje bili kraljevi u Omanu do kraja Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života.

Poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti u Omanu se pojavilo otpadništvo. Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, uz pomoć Džeifera i Abbada, dva omanska kralja, poslije mnogobrojnih bitaka koje su vodili Huzejfe b. Muhsan i Ikrima b. Ebu Džehl na području Dubaa, uspio se oduprijeti izazovu.¹ Veći broj stanovnika Omana susreo se s Ebu Bekrom es-Siddikom, radijallahu anhu, na početku njegovog hilafeta, te su davali podršku i istrajavali u islamu. On ih je pohvalio, kao što je pohvalio njihovu istrajnost, uprkos teškoj situaciji nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.² Omanska plemena imala su veliku ulogu u islamskim osvajanjima u doba pravednih halifa, a posebno područja Iraka i Perzije.

Pismo El-Harisu b. Ebi Šimru el-Gassaniju

El-Haris je bio namjesnik na području El-Balka'a u Šamu, kao i nekih dijelova Damaska.³ Bio je odan Bizantiji i fanatično pristrasan kršćanstvu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao mu je pismo sljedećeg sadržaja: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Od Muhammeda, Allahovog poslanika, El-Harisu b. Ebi Šimru. Neka je mir na one koji slijede uputu, vjeruju u Allaha i potvrđuju Njegovu istinitost. Ja te pozivam da vjeruješ u Allaha Jedinoga, Koji sudruga nema. Imat ćeš pravo zadržati vlast."⁴ El-Haris se veoma rasrdio i bacio pismo. Pismo mu je donio Šudžaa b. Vehb el-Esedi,⁵ kojem je zaprijetio, a bizantijskom caru napisao pismu u kojem od njega traži dozvolu da napadne Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini. Car mu je to zabranio rekavši: "Nemoj ići i nemoj se osvrtni na njega."⁶

¹ Halifa b. Hajjat, "Historija", str. 97; El-Belaziri, "Osvajanje država", str. 87. Duba je grad u Omanu u kojem se nalazila poznata arapska tržnica u predislamskom periodu. Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 2/434.

² Et-Taberi, "Historija", 3/262–263.

³ Faruk Hamade, "Islamsko-kršćanski odnosi u doba Vjerovjesnika", str. 83.

⁴ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/561; Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 4/697; Ibn Kesir, "Početak i kraj", 4/468.

⁵ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/607; Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/138.

⁶ El-Halebi, "Halebijski životopis", 3/306.

Pismo Džebeli b. el-Ejhemu el-Gassaniju

Džebele b. el-Ejhem je bio posljednji poznati gassanijski kralj u Šamu prije islama.¹ U predislamskom periodu ostali Arapi bi im često dolazili, a posebno pjesnici. S njima su i rodbinski bili vezani pripadnici plemena Evs i Hazredž. Hassan b. Sabit i drugi pjesnici iz Jesriba posjećivali su ih prije islama, pjevali o njima hvalospjeve i za to od njih dobijali nagrade. Bili su lojalni Bizantiji, ali su se brinuli za kršćanske Arape u Šamu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao je pismo gassanijskom kralju Džebeleu b. el-Ejhemu u kojem ga poziva u islam.²

Pismo ovom kralju ponio je Šudžaa b. Vehb el-Esedi. Poznao je rodbinsku vezu ensarija i Gassanija. Između Šudžaa i Džebele se poveo dijalog. Šudžaa mu je rekao: “Džebela, tvoj narod (tj. ensarije) preveo je ovoga Vjerovjesnika iz njegovog doma u svoj dom. Dali su mu utočište, zaštitili ga i pomogli. Vjera na kojoj si ti nije vjera tvojih praočeva, već si zavladao Šamom i uspostavio susjedske odnose s Bizantijom. Kada bi perzijski car Kisra bio tvoj prvi susjed, ti bi se prihvatio vjere Perzijanaca. Ukoliko pređeš na islam, cijeli Šam će ti se pokoriti, Bizantija će te se plašiti, a ako tako i ne bude, pa njima pripada ovaj, a tebi budući svijet. Ti bi crkve pretvorio u džamije, zvono zamijenio ezanom, a obrede Velike nedjelje džumama.³ Ono što je kod Allaha bolje je i vječno.” Džebela je rekao: “Tako mi Allaha, volio sam da su se ljudi ujedinili oko ovog Vjerovjesnika kao što se slažu o Onome Koji je stvorio nebesa i Zemlju. Veoma me raduje što se moj narod oko njega okupio. Kajsar me je pozvao da se borim protiv njegovih sljedbenika na dan Mu'te, pa sam to odbio. Ali, ipak ne vidim njegov poziv ni istinom ni zabludom. Razmotrit ću.”⁴

Nije jasno je li prihvatio islam u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je jasno da je shvatio šta je islam i bio uvjeren u ispravnost onoga s čime je došao Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, makar ga javno ne prihvatio. Pripadnici njegovog naroda su učestvovali u Bici na Jermuku protiv Bizantinaca. Neki su rekli da i je on s njima bio u bici.⁵

¹ Ibn Habib, “El-Muhabber”, str. 372.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/607; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 8/265; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 11/359.

³ Pogledati: Ez-Zubejdi, “Tadžul-arus”, 9/254; El-Dževheri, “Es-Sihah”, 5/2145.

⁴ El-Halebi, “Halebijski životopis”, 3/306.

⁵ El-Belaziri, “Osvajanje zemalja”, str. 184; Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 8/63.

U doba hilafeta Omera b. el-Hattaba Džebele je javno prihvatio islam i došao u Medinu s još nekoliko vitezova iz svoga naroda. U Medinu su ušli u odjeći i ukrasima koji su privlačili tuđe poglede.¹ Omer, radijallahu anhu, jako se obradovao dolasku Džebele i ostalih muslimana. Potom se desio jedan događaj koji je na kraju doveo do njegovog odmetništva i bijega u Bizantiju.

Pismo Johanni (Ivanu) b. Ru'beu i vođama Ejle (Ilata)

Ejla je pristanište na zapadnom dijelu zaljeva El-Akaba na području Palestine.² To mjesto se danas naziva Ilat u okupiranoj Palestini. Bio je to civiliziran grad u kojem je živjela mješavina jevrejskog i kršćanskog stanovništva. Predvodio ih je Johanna (Ivan) b. Ru'be, koji se smatrao kršćanskim velikodostojnikom tog područja.

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao na Tebuk tokom poznatog pohoda, odabrao je jedno izaslanstvo koje je poslao u Ejlu s pismom njihovom vođi Johanni sinu Ru'bevom. U pismu koje je upućeno njemu i velikodostojnicima Ejle stajalo je: "Johanni sinu Ru'beovom i velikodostojnicima stanovnika Ejle. Mir neka je s vama. Ja vam hvalim Allaha, osim Kojeg drugog boga nema. Nisam se borio protiv vas sve dok vam ne pošaljem pismo. Prihvati islam ili daj glavarinu (džizju)! Pokoravaj se Allahu, Njegovom Poslaniku i izaslanicima Njegovog Poslanika. Ukaži im počast i zaodjeni ih lijepom odjećom, ali ne onom za borbu. Zaodjeni Zejda lijepom odjećom. Ukoliko moji izaslanici budu zadovoljni, i ja ću biti zadovoljan. Propisana je i glavarina. Ako želite biti sigurni na kopnu i moru, pokorite se Allahu i Njegovom Poslaniku, koji će vam zaštititi svako pravo koje imaju Arapi i nearapi, osim od prava Allaha i Njegovog Poslanika. Ako vratiš izaslanike i ne udovoljiš im, od vas neću uzeti ništa dok protiv vas ne povedem borbu u kojoj ću malodobne porobiti, a odrasle pobiti. Ja sam, uistinu, Allahov Poslanik, vjerujem u Allaha, Njegove knjige, Njegove poslanike i da je Mesija sin Merjemin Allahova riječ. Vjerujem za njega da je Allahov poslanik. Dođi prije nego što vas snađe zlo. Ja sam svojim izaslanicima preporučio da se prema vama lijepo odnose. Harmeli dadni tri tovara ječma. Harmela je vaš posrednik. Da nije Allaha i toga, ne bih se s vama dopisivao sve dok ti ne bi ugledao kako vojska dolazi. Ukoliko se pokorite mojim izaslanicima, Allah će vam biti na ispomoći, a i Muhammed i svi oni koji su s njim. Kako god se s tobom dogovore moji izaslanici Šurahbil,

¹ Pogledati: Ibn Kesir, "Početak i kraj", 8/63.

² Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 1/292; El-Himjeri, "Er-Revdu el-Mi'tar fi haberil-aktar", str. 70.

Ubej, Harmela i Hurejs b. Zejd et-Tai, ja ću biti zadovoljan. Vi imate Allahu i garanciju Muhammeda, Njegovog poslanika. Neka je mir na vas ako se pokorite. Stanovnike Makne otpremite u njihovu zemlju.”¹

Ovo pisano obraćanje davalo je jasnu sigurnost gradu Ejli i njenim stanovnicima ukoliko bi prihvatili islam. Također, u njemu je bila i otvorena prijetnja njima i njihovoj kopnenoj i pomorskoj trgovini ukoliko se ne pokore, jer je njihov grad bio stjecište brodova iz Jemena i drugih gradova te pomorsko pristanište za dolazak u Šam. Johanna se pobojavao posljedica. Došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Tebuk, a s njim i skupina uglednih Šamljana, kao i Jemenaca, pomorskih trgovaca. Johanna je na sebi nosio kršćansku odjeću sa zlatnim krstom.²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dočekaio ga je i njegovu pratnju. S njim je sklopio dogovor, koji se odnosio na sigurnost brodova, što je znaćilo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio sasvim upućen u promet robom, pomorskom trgovinom i važnost njene sigurnosti.

Ova pisma su bila najbolji dokaz da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao ispuniti zahtjeve svoga poslanstva te da su mir i poziv na lijep način temeljni princip islamske misije, a da tvrdnje širenja islama ognjem i maćem apsolutno nisu utemeljene.

Ova su pisma, kroz sve događaje koji su vezani za njih, pokazala zanimanje kršćanskih vođa i ćelnika, a posebno Heraklija, za Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pozivom u islam, kao i da su poznavali njegovo vjerovjesništvo i istinoljubivost. Isto tako, znali su i predskazivali širenje islama na račun njihovih teritorija, predjela i religija. Sve to se desilo još za njihovog vremena, što su vidjeli svojim očima, bio to Heraklije, Mukavkis, Kisra ili drugi.

Pisma, također, ukazuju na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ćvrsto uvjeren da će ga Allah pomoći, uprkos jednostavnim mogućnostima i slabosti ummeta s materijalnog aspekta. Allahovo obećanje je ispunjeno pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je za dostavljanje pisama najsposobnije ljude, koji će realizirati cilj slanja pisama i imati pristup onima kojima su ona poslana. Bili su sposobni ući u dijalog. Poznavali su prirodu i vladajuća uvjerenja u društvima ćijim su predvodnicima pisma poslana, a osim

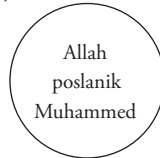
¹ Makna je naselje u blizini Ejle, koje je nastanjivalo jevrejsko stanovništvo. El-Bekri, “Mu’đzemu ma ustu’đžim”, 1/217; Jakut el-Hamevi, “Mu’đzemul-buldan”, 1/292. Danas ima jedno naselje na sjeverozapadu Saudijske Arabije koje se također zove Makna.

² Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/277–278.

toga, okitili su se hrabrošću, strpljenjem i mudrošću. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma odlikovala je sažetost, potpuna jasnoća i namjera realizacije zacrtanog. Argumenti su iznošeni kroz kur'anske ajete koji su prethodno bili objavljeni njemu, sallallahu alejhi ve sellem, i svim ljudima općenito, što je posebno došlo do izražaja u njegovoj korespondenciji s kršćanskim velikanima. Sva pisma otpočinjao je s bismillom, potvrđujući u njima robovanje Allahu Jedinome, Koji sudruga nema.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da kraljevi ne primaju pisma bez pečata. Tim povodom je i napravio prsten koji je zadovoljavao ovu formu, a iz njegove gravure se vidi krajnja učtivost prema Uzvišenom Allahu, jer je Njegovo Uzvišeno ime "Allah" stavio u prvi red, riječ "poslanik" u drugi, a "Muhammed" u treći, i to na sljedeći način:

Enes b. Malik prenosi: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio pisati pismo za Bizantiju, rečeno mu je da oni ne uzimaju u obzir pisma ukoliko nisu opečaćena. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo srebrni prsten u koji je ugravirao: Muhammed resulullah / Muhammed, Allahov poslanik.¹

Ova su pisma pronijela vijest o islamu van arapskih država ka različitim nearapskim narodima.

Spomenuta pisma, s principima koja sadrže, smatraju se posebnim stilom međunarodne saradnje i potvrdom globalnosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva. Također, smatraju se i prekretnicom za islamsku državu u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njene odnose s ostatkom svijeta.

Neke studije pokazale su da postoje i originalni pergamentni primjerci ovih pisama. Neka od njih su i Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Mukavkisu, koptskom velikodostojniku, Munziru b. Sevau el-Abdiju, bahreinskom kralju, Nedžašiji, abesinskom kralju, Kisri i bizantijskom caru.²

¹"Sahihul-Buhari", Knjiga o džihadu i putovanju, poglavlje "Poziv jevrejima i kršćanima u islam", 3/235; El-Belaziri, "Osvajanje zemalja", str. 447.

²Pogledati posebne detalje o ovim studijama kod Ebu el-Hasena en-Nedevija, "Vjerovjesnikov životopis", str. 292; Muhammed Hamidullah, "Politički dokumenti iz perioda Vjerovjesnika i pravednog hilafeta", str. 11; Halid Sejid Alij, "Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma kraljevima i namjesnicima", str. 18, 30, 44, 55, 62; dr. Muhammed Gabban izražava sumnju u vjerodostojnost

Iako su orijentalisti dosta pisali o ovim navodnim originalima i u nekim poznatim svjetskim muzejima proveli mnogobrojne studije, ipak treba biti rezerviran prema njihovim navodima sve dok eksperti iz ovog područja ne provedu još obimnije studije, ispitivanja i komparacije.

Postoji još mnogo pisama od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upućenih vođama i kraljevima koji su, vjerovatno, manje važni od onih koje smo do sada spomenuli. Dio njih je upućen i određenim plemenima, te je veoma teško o svima njima govoriti. Provedene su posebne studije o tim pismima po jasno određenoj naučnoj metodologiji.¹

Nema sumnje da vezanje događaja iz Vjerovjesnikovog životopisa s vremenom vladavine pravednih halifa, kao i s oslobođenjem novih teritorija nakon Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, pisama kraljevima i namjesnicima ovih područja, ima izuzetnu važnost. Od velike je važnosti i vezati Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma upućena stanovnicima tih područja i njihov ulazak u islam. Isto tako, i ostanak tih naroda u okviru islamskog ummeta do današnjeg dana od izuzetne je važnosti za svakoga ko izučava historiju i širenje islama među stanovništvom tih područja, te njihovu savremenu historiju.

Osvajanje Hajbera, rebiul-evvel, 7. hidžretske godine²

Jevrejsko izaslanstvo koje je nahuškavalo saveznike na napad na Medinu dolazilo je s Hajbera, a i sami jevreji s Hajbera planirali su napasti na Medinu. S tim ciljem ostvarili su nekoliko kontakata s arapskim plemenima. Tako su radi udara na Medinu napravili savez s plemenom Gatafan te počeli okupljati jevreje s Hajbera, Vadi el-Kuraa, Tejmaa i njihovog susjedstva.³

Ove informacije muslimanima su potvrđene nakon što su se vratili iz pohoda koje je rezultiralo primirjem na Hudejbijji, jer je Poslanik, sallallahu

---

sačuvanih originala ovih pisama. Pogledati: "Pisani dokumenti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: prikupljanje i studija", str. 675.

¹ Pogledati navode Muhammeda b. Abdullaha Gabbana, "Predaje o pisanim dokumentima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: prikupljanje i studija". Njegova knjiga je, ustvari, doktorska disertacija na Odjelu za historiju pri Fakultetu za misionarstvo i teologiju u Medini Munevveri. Pogledati: Muhammed Hamidullah, prethodni izvor; Halid Sejjid Ali, "Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma kraljevima i namjesnicima".

² Poljoprivredno područje na sjeveru Hidžaza. Na tom području se danas nalazi savremeni grad, a u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njemu je bilo sedam utvrda. Pogledati: Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 2/409; pogledati: <http://ar.wikipedia.org>, pristupljeno: 30.3.1432. h. g.

³ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/191, 273, 330; El-Vakidi, "Pohodi", 2/531 i 634; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 4/180 i 461.

alejhi ve sellem, imao običaj informirati se i pratiti vijesti o neprijateljima. Hajber je, zapravo, bio okupljalište novih neprijatelja. Muslimani su se zato i pripremili. Istovremeno, jevreji s Hajbera širili su propagandu o svojoj snazi te u javnost puštali preuveličane informacije o postojanju deset hiljada boraca koje spremaju za borbu protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Također, spominjali su da imaju neosvojive utvrde, a posredstvom preostalih jevreja u Medini i nekih tamošnjih licemjera krenuli su s direktnim i indirektnim prijetnjama muslimanima.¹

Okolnosti za ulazak u obračun s jevrejima bile su odgovarajuće zbog ishoda primirja na Hudejbijji, u kojem su se muslimani dogovorili s Kurejšijama da će na deset godina obustaviti rat. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernici s njim požurili su tada preteći jevrejske snage na Hajberu prije nego što ih oni preteknu. Muslimani su se blagovremeno spremili i s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaputili u njihovom pravcu. Vojska je brojala ukupno hiljadu i četiri stotine boraca.²

Tokom kretanja muslimana ka Hajberu pokrenulo se i pleme Gatafan iz Nedžda da pomogne hajberske jevreje. Muslimani su tada napravili varku prenijevši im dezinformaciju da je dio muslimanske vojske krenuo napasti njihova staništa. Gatafanci su povjerovali u ovu vijest i, prepuštajući jevreje na Hajberu samima sebi, vratili se svojim kućama.³ U isto vrijeme Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je prići Hajberu iz pravca Šama,⁴ odnosno pozicionirati se između Hajbera i gatafanskih staništa kako bi imao mogućnost da se suprotstavi jednom i drugom izazovu, ili jevrejima ili Gatafanu, na sjeveru Hidžaza, te kako potonji ne bi mogli prići poprištu ili pomoći jevreje na Hajberu.

Muslimani su noću došli blizu Hajbera, gdje su se ulogorili. Te noći nisu bili izloženi nikakvim napadima.⁵ Kada su jevreji ujutro krenuli na svoja poljoprivredna dobra, ostali su iznenađeni vidjevši muslimane, pa su se vratili u svoje utvrde ponavljajući: "Muhammed i vojska!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je, između ostalog, rekao: "Hajber je propao! Kada im dođemo na megdan, pa *'zlo će jutrom osvanuti onima koji su bili opomenuti'*"⁶

¹ El-Vakidi, "Pohodi", 2/634; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/181.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/107.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/330; El-Vakidi, "Pohodi", 2/650; Rizkullah, "Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis", str. 501.

⁴ Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/184.

⁵ El-Buhari, "Fethul-Bari", 15/45; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/330; El-Vakidi, "Pohodi", 2/643.

⁶ El-Buhari u "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Pohod na Hajber", hadisi br. 4197 i 4200.

Jevrejske utvrde na Hajberu su bile mnogobrojne. Muslimani su se raspodijelili radi stvaranja obruča oko njih. Međusobno su se s njima gađali strijelama, a dio muslimana je tada ranjen.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je saznati kakvo je stanje u opkoljenim utverdama.² Utvrda En-Netat na Hajberu nije imala mnogo onih koji su je branili. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da se u njoj nalazi dosta oružja i opreme, kao i katapult i oklopnjak. Ako muslimani osvoje tu utvrdu, to će im oružje poslužiti za osvajanje preostalih utvrda. Stoga su se muslimani pri formiranju obruča i napadu koncentrirali upravo na tu utvrdu, koju su nasposljedku uspjeli osvojiti. U njoj su našli dosta hrane i opreme, koja im je bila od pomoći protiv neprijatelja. Također, iskoristili su različite vrste naoružanja za napad na preostale utvrde.³

Muslimani su osvajali jednu za drugom, a između ostalog i dvije utvrde: Naim i Es-Sab.⁴

Utvrdi El-Kamus im je bilo veoma teško osvojiti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prethodno je obradovao viješću o njenom osvajanju. Prenosi se od Sehla b. S'ada da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao: "Ovu ću zastavu sutra dati čovjeku kojem će Allah dati pobjedu. On voli Allaha i Njegovog Poslanika, a i Allah i Njegov Poslanik vole njega." Ljudi su zanoćili pitajući se ko će je dobiti.

Pošto su osvanuli, poranili su svi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nadajući se da će je preuzeti, a on je upitao: "Gdje je Alija b. Ebi Talib?" Rečeno je: "Allahov Poslaniče, on ima zdravstvenih problema s očima." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pošaljite po njega." Doveden je, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pljucnuo u njegove oči, uputio dovu za njega, pa je Alija ozdravio kao da nije imao nikakvih smetnji. Uručio mu je zastavu, pa je Alija, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslaniče, borit ću se protiv njih sve dok ne postanu (muslimani) poput nas." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Kreni polahko sve dok im ne dođeš na megdan. Zatim ih pozovi u islam i obavijesti ih koje su njihove obaveze prema Allahu. Tako

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/334; El-Vakidi, "Pohodi", 2/643; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/186.

² El-Vakidi, "Pohodi", 2/647; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/191.

³ El-Vakidi, "Pohodi", 2/647.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/331, 332; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/187.

mi Allaha, da putem tebe Allah uputi jednoga čovjeka, bolje ti je nego da imaš stado crvenih deva.”¹

Uzvišeni Allah je posredstvom Alije, radijallahu anhu, omogućio oslobođenje Hajbera, kao što je već o tome Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio. Preostale utvrde na Hajberu padale su jedna za drugom, što je na kraju jevreje prisililo da uđu u pregovore s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Predali su se muslimanima pod uvjetom da im životi budu sačuvani i da im se omogući odlazak s Hajbera.²

Nakon što je sklopljen dogovor između jevreja i muslimana o napuštanju Hajbera, muslimani su se s njima dogovorili da neki jevreji i dalje ostanu raditi na palmovicima i poljoprivrednim dobrima. Dogovor je bio da im pripadne polovina usjeva i plodova, te da muslimani za njih nisu bezuvjetno vezani i da mogu kada budu htjeli, zatražiti njihovo iseljenje.³ Jedna od posljedica ove bitke bila je i pogibija dvadesetorice Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba te devedeset troje hajberskih jevreja. Opsada i borba protiv stanovnika Hajbera trajala je više od deset dana.⁴

Nakon primirja na Hajberu jedna jevrejka pokušala je otrovati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kuhanim ovčijim mesom koje mu je poklonila, ali ga je Uzvišeni Allah od nje sačuvao.⁵

Spominje se da je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt, nekoliko godina poslije, uslijedila zbog tragova ovog otrova. Ibn Hišam prenosi: “Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti od koje će preseliti došla je Ummu Bišr, kćerka El-Beraa b. Maʿrura, da ga obiđe, pa joj je rekao: “O Ummu Bišr, osjećam da se moja vratna žila pokidala od onoga što sam jeo s tvojim bratom na Hajberu.” Ibn Hišam je rekao: “Muslimani su smatrali da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro kao šehid, uz počast vjerovjesništva koje mu je On dao.”⁶

Nakon što su muslimani osvojili Hajber i doveli ga u red, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i mudžahidi koji su bili s njim krenuli su ka

¹“Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 16/57–58; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 315.

²Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/57.

³Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/337; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/690; Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/57.

⁴Pogledati imena šehida kod Ibn Hišama, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/343.

⁵“Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 12/261; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/337; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/677; Es-Salihu eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/208.

⁶Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/338; pogledati: “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt” u ovoj knjizi.

mjestu Vadil-Kura, gdje su dočekani kišom strijela. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sluga je tada ranjen. Muslimani su stupili u borbu i osvojili njihov grad. Kao što je dogovorio sa stanovnicima Hajbera, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, i stanovnike Vadil-Kure ostavio da rade u palmovicima uz naknadu polovine ubranih plodova.¹

Kada su vijesti o padu Hajbera i Vadil-Kure došle do preostalih područja na sjeveru Hidžaza, tamošnji jevreji, a posebno Fedek, Tejma, Ejla i drugi, požurili su potpisati sporazume s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.²

Naknadna umra³

Ova umra naziva se i “umrom primirja”, jer je jedna od tačaka primirja na Hudejbiji bila da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te godine vrati bez umre: “Kada dođe sljedeća godina, izaći ćemo i ti ćeš ući u Meku sa svojim ashabima i provesti tri dana s naoružanjem koje može nositi konjanik, tj. sa sabljama u koricama, bez unošenja ičega drugog.”⁴

Kada se vraćao s pohoda na Hudejbiju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao je ashabima da će ući u Meku, a na osnovu snova koje je vidio. Ajeti na to ukazuju riječima Uzvišenog: *“Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete doista u El-Mesdžidul-Haram ući sigurni – ako Allah bude htio – neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali znao i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu dao.”* (El-Feth, 27)

Allahovim znanjem i odobrenjem “nedavna pobjeda” je osvojenje Hajbera,⁵ a došla je prije Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ulaska u Meku radi obavljanja umre.

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/338; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/709; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/229.

² Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/353; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/706; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/214. Tejma je malo mjesto između Šama i Vadil-Kure na šamskom putu za hadž. Ovo mjesto i danas postoji. Pogledati: El-Bekri, “Mu’ džemu ma ustu’ džim”, 1/329; Jakut el-Hamevi, “Mu’ džemul-buldan”, 2/67. Ejla se nalazi na sjeveru Šama, a ona je, ustvari, luka u zaljevu El-Akaba. Sada se naziva Ilat. Pogledati: Jakut el-Hamevi, “Mu’ džemul-buldan”, 1/292; Fedek se nalazi na širem području Medine, a između njega i Hajbera je dva dana putovanja. Sada se naziva El-Huvejt i pripada pokrajini Hail. Pogledati: El-Bekri, “Mu’ džemu ma ustu’ džim”, 3/10 i 15.

³ Imam El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebno poglavlje “Naknadna umra”, Knjiga o pohodima, 4/84.

⁴ Pogledati: “Primirje na Hudejbiji”.

⁵ Pogledati: “Osvajanje Hajbera”.

U ša'banu 7. hidžretske godine, nakon isteka jedne godine od primirja na Hudejbijji, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da s njim krenu na umru oni koji su prisustvovali na Hudejbijji. Krenuli su oni koji su preživjeli, a i ostali, tako da je njihov broj, pored žena i djece, bio oko dvije hiljade. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponio je lahko naoružanje precizirano primirjem. Također, poveo je i hedj (kurban koji se prinosi u Meki) te sa svojim ashabima obukao ihrame. Iz sigurnosti je, ne pokazujući ni jedan gest borbe, poveo dvjesto konja. Zapravo, to je bio mirnodopski pohod u kojem su se učile telbija, tekbiri i činio ihram.¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da Muhammed b. Mesleme prije ode s konjicom do Merru ez-Zahrana. Kada su ga Kurejšije ugledale, znale su da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazi. Pri dolasku odložio je oružje u dolini blizu Et-Ten'ima.² Kurejšije su mu oslobodile Meku za obavljanje umre. Popeli su se na brda da bi nadgledali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Abdullah b. Revaha, dok je ulazio u Meku, vodio je Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, devu, što je bio prizor koji ukazuje na to da muslimani poštuju Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i štite ga. Recitirao je pritom stihove:

*Sklonite se s njegovog puta, nevjernički sinovi,
Sklonite se, jer je svako dobro u Poslaniku Njegovu.*

*Gospodaru, ja vjerujem u ono što on govori,
Znam obavezu prema Allahu da ga prihvatim.*

*Mi smo vas ubijali prema pojašnjenju njegovu,
Kao što smo vas ubijali po njegovoj objavi.*

*Udarajući tako da su se glave od tijela razdvojile,
A prijatelj na svog prijatelja tada zaboravi.³*

Kurejšije su prenijele dezinformaciju da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, fizički slab, pa im je on, sallallahu alejhi ve sellem, želio pokazati da

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/370.

² Et-Ten'im je poznato mjesto na putu ka Medini. U njemu se nalazi Aišina džamija, u koje ihrame za umru oblače stanovnici Meke. El-Belladi, "Rječnik toponima navedenih u Vjerovjesnikovom životopisu", str. 65.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/371.

je zdrav i da su njegovi ashabi zdravi i snažnih tijela, a to je izazivalo zlojedu njihovih neprijatelja.

El-Buhari od Ibn Abbasa prenosi da je rekao: “Poredali su se kod kurejšijskog foruma (Darun-nedve) da vide njega i njegove ashabe. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u El-Mesdžidul-Haram, svoj gornji ogrtač ihrama spustio je s desnog ramena do ispod pazuha, a potom rekao: “Allah se smilovao čovjeku koji im danas pokaže svoju snagu.” Zatim je dodirnuo čošak Kabe (na kojem se nalazi Crni kamen; rukn), te je žurno hodajući krenuo u njen obilazak. Ashabi su to za njim ponavljali. Kada bi Kabi prišao s druge strane, ona bi sprečavala da ga vide, pa bi dodirnuo jemenski čošak Kabe i nastavio hodati dok ponovo ne bi dodirnuo čošak na kojem se nalazi Crni kamen. Tako je žurno hodao tri puta oko Kabe. Ostale krugove je išao normalnim hodom. Ibn Abbas je govorio: “Neki ljudi su tvrdili da se ovaj propis ne odnosi na njih, jer ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio pred tom skupinom Kurejšija koje su govorile o njegovoj slabosti. Međutim, toga se čak pridržavao i na Oprosnom hadžu, što je postalo njegovom praksom (sunnetom).”¹

Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru, oženio se Mejmunom, kćerkom El-Harisovom, ali s njom nije stupio u bračni odnos. U Meki je ostao tri dana. Na kraju mu je sa skupinom mekelijskih glavešina došao Huvejtib b. Abduluzza sa zahtjevom da izađu iz Meke, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne bi vam bilo zgoreg da me pustite i da među vama napravim svadbu i priprelim vam hranu na koju ćete doći.” Rekli su: “Nemamo potrebu za tvojom hranom. Možeš ići od nas.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ostavivši iza sebe svoga slugu Ebu Rafiu da se pobrine o Mejmuni, koju mu je doveo kasnije u mjesto Sirf, gdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njom stupio u bračni odnos, a zatim krenuo ka Medini.²

Dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio iz Meke, sustigla ga je kćerka njegovog amidže Hamze. Bila je inače siročić. Alija, radijallahu anhu, uzeo ju je za ruku i dao Fatimi, rekavši joj: “Ovo je kćerka tvoga amidže, ponesi je.” I Dža'fer i Zejd b. Harise htjeli su je uzeti sebi, pa su se tako oko nje počeli sporiti s Alijom b. Ebi Talibom. Svaki od njih je htio sebi uzeti i izdržavati je.

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/371; pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Naknadna umra”, 5/86.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/372.

Požalili su se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši da svako od njih želi nagradu za dobročinstvo i odgoj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je da ona pripadne Dža'feru, jer je njena tetka po majci bila udata za njega. Rekao je: "Tetka po majci je na stepenu majke."¹

Vjerovatno se ovim riječima ukazuje na to da je brižnost tetke po majci gotovo jednaka brižnosti majke. Malodobna djevojčica kod tetke po majci je spokojnija i sigurnija.

Bitka na Mu'ti, džumadel-ula 8. hidžretske godine²

S osvojenjem Hajbera Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao je nekim kraljevima i namjesnicima pisma u kojima im je dostavljao poziv u Allahovu vjeru. Jedno od tih poslao je i vladaru Busre u Šamu. Dao ga je El-Harisu b. Umejru el-Ezdiju da ga odnese kralju Busre, koji je bio lojalan Herakliju, a zvao se El-Haris b. Ebi Šimr el-Gassan. Međutim, jedan od namjesnika plemena Gassan u Šamu po imenu Šurahbil b. Amr el-Gassani uhapsio je Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika, te saznajući da nosi pismo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ubio ga, iako se izaslanici po običaju nisu ubijali.³

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao da je izaslanik ubijen, jako se rasrdio te je okupio vojsku od tri hiljade muslimana. Za vojskovođu je imenovao svog slugu Zejda b. Harisa, a ako on bude ubijen, da ga naslijedi Dža'fer b. Ebi Talib, radijallahu anhu, a ako on bude ubijen, da ga naslijedi Abdullah b. Revaha, radijallahu anhu,⁴ a ako i on bude ubijen, da muslimani između sebe odaberu čovjeka koji će ih predvoditi.⁵

Halid b. Velid, radijallahu anhu, bio je jedan od vojnika u redovima mudžahida i tek je nedavno bio prešao na islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je vojsci da krene ka rubnim dijelovima Šama kako bi arapska kršćanska plemena preodgodio i zastrašio te pokazao snagu muslimana, a onda

¹ Pogledati: "Sahihul-Buhari", poglavlje "Naknadna umra", 5/85.

² Ibn Ebi Šejbe u Knjizi o pohodima izdvojio je naslov "Ono što pamtim o pohodu na Mu'tu", str. 366. Pogledati: Ebu Majile el-Umeri i Burejk b. Muhammed b. Burejk, "Bitka na Mu'ti – izvidnice i Vjerovjesnikova izaslanstva prema sjeveru", Prorektorat za naučno-istraživački rad na Islamskom univerzitetu u Medini Munevveri, 1424. h. g.

³ Pogledati: El-Vakidi, "Pohodi", 2/575, 576; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/128.

⁴ El-Buhari, "Fethul-Bari", 16/98; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/373; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 376.

⁵ Pogledati: El-Vakidi, "Pohodi", 2/756; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/128.

su se vratili u Medinu. Prije nego što je vojska krenula, sastali su se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji im je naredio da budu bogobojazni. Podsjetio ih je na kodekse njihove vjere u ratovanju, a zatim je Zejdu b. Harisu, radijallahu anhu, predao zastavu, te ih ispratio i rastao se od njih.¹

Vojska je krenula ka rubnim dijelovima šireg područja Šama,² što je bio prvi direktni okršaj s Bizantijom na njenim granicama. Bizantinci i Gassanije saznali su za pokret muslimanske vojske protiv koje su mobilizirali drugu vojsku, u kojoj su učestvovali pokršteni Arapi iz plemena Lahm, Behra, Džuzam i Beli. Ta vojska je brojala više od stotinu hiljada boraca. Bizantijska vojska se ulogorila na području El-Belkaa u današnjem Jordanu. Muslimani su saznali za njeno okupljanje, pa su željeli poslati pismo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi li im poslao još boraca.³ Međutim, vrijeme je bilo izuzetno kratko, a neprijatelj, koji nije davao odgodu, veoma blizu. Muslimanski junaci su jedni druge podsticali na borbu. Sukobili su se s Bizantincima u mjestu Mu'ta.⁴ Veoma hrabro su se borili. Nosilac zastave bio je Zejd b. Harise, radijallahu anhu: "Zejd je uzeo zastavu, pa je ubijen, pa ju je uzeo Džafer, pa je ubijen, a zatim Abdullah b. Revaha, pa je ubijen."⁵ Potom je zastavu uzeo jedan ensarija i pozvao ljude da se okupe i onda je predao Halidu b. el-Velidu,⁶ koji je s Allahovom pomoći, a zatim na osnovu svog vojnog iskustva, uspio pregrupisati muslimanske redove i povesti ih u borbu. Zatim se strateški povukao: "...sve dok zastavu nije uzela 'jedna Allahova sablja', pa im je Allah dao pobjedu."⁷ Muslimani su izbjegli dodatne gubitke. Uprkos velikoj razlici između neprijateljske i muslimanske vojske, muslimani su imali samo petnaest poginulih.⁸

¹ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/373; El-Vakidi, "Pohodi", 2/756; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 16/128.

² El-Buhari u svome "Sahihu" izdvojio je poglavlje "Bitka na Mu'ti, koja pripada području Šama"; pogledati: "Fethul-Bari", 16/97.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/375; El-Vakidi, "Pohodi", 2/760.

⁴ Mu'ta se nalazi u Jordanu. Za više detalja pogledati: Alijj el-Gujum, "Iskustvo s Mu'te", Mektebur-risale, Amman, Jordan, 1406. h. g.

⁵ Iz El-Buharijeve predaje, "Fethul-Bari", 16/100.

⁶ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/379.

⁷ Iz El-Buharijeve predaje, "Fethul-Bari", 16/101.

⁸ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/388; El-Vakidi, "Pohodi", 2/769.

Prema mom mišljenju, s obzirom na odnos snaga u bici, ovo je za muslimane bila pobjeda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio je pale šehide dobrom govoreći: “Nije mi draže (ili nije im draže) da su kod nas.”¹

Vojska, koju je predvodio Allahova sablja Halid b. el-Velid, vratila se poslije toga u Medinu. Ovo mu je nakon primanja islama bila prva bitka u redovima muslimana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je stanovnike Medine o toku i ishodu bitke prije nego što je vojska došla. El-Buhari od Enesa b. Malika prenosi da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oglasio je ljudima smrt Zejda, Džafera i Ibn Revahe prije nego što im je došla vijest s bojnog polja. Rekao je: ‘Zastavu je uzeo Zejd, pa je poginuo, a zatim Dža’fer, pa je poginuo, a zatim Ibn Revaha, pa je poginuo – oči su mu tada zasuzile – a zatim je zastavu preuzela jedna od Allahovih sablji, sve dok im Allah nije dao pobjedu.’”² Ova bitka predstavljala je pobjedu, kao što ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako i nazvao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ražalostio se zbog smrti Dža’fera i ostalih te uputio dovu za njih: “Allahu moj, daj Džaferovoj porodici najbolju zamjenu koju ti možeš dati jednom od Svojih dobrih robova.”³ Poslije toga Dža’ferovom suprugom Esmom bint Umejs oženio se Ebu Bekr es-Siddik, koji se brinuo o njegovoj djeci. Potom se njom oženio Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, koji se brinuo i o Dža’ferovoj i o Ebu Bekrovoj djeci od Esme.”⁴

Pri ulasku u Medinu vojsku su dočekali njeni stanovnici. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je neke kako govore: “O bjegunci, zar ste pobjegli dok se borite na Allahovom putu?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: “Oni nisu bjegunci, već će se ponovo vratiti, ako Bog da.”⁵ Oni su se, itekako, opet vratili, i to prilikom oslobođenja Šama na Jermuku pod vodstvom Halida b. el-Velida i njemu sličnih, radijallahu anhum. Učestvovali su u Bici na Jermuku i slomili bizantijsku moć, kao što su učestvovali u oslobođenju Damaska, Bejtul-Makdisa i drugih blagoslovljenih gradova Šama.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je o vrijednosti šehida s Mu’te. Kada bi vidio Usamu b. Zejda, poslije smrti njegovog oca Zejda, sažalio bi se i potekle bi mu suze. Isto je bilo kada bi vidio djecu Dža’fera

¹ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 12/152.

² Iz El-Buharijeve predaje, “Fethul-Bari”, 16/100.

³ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 370.

⁴ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 4/231.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/382; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/765.

b. Ebi Taliba, radijallahu anhu. Obavijestio je da su oni šehidi, nastanjeni u Džennetu, kao što je obavijestio da Dža'fer ima dva krila u Džennetu, pa je i u ummetu postao poznat po ovom opisu.¹

Oslobodjenje Meke 20. ramazana 8. hidžretske godine

Jedan od uvjeta primirja na Hudejbiji bio je: "Onaj ko želi napraviti savez s Muhammedom, neka to i uradi, a ko želi s Kurejšijama, neka to i učini." Pleme Huzaa ušlo je u savez s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a pleme Bekr u savez s Kurejšom.² Potom je pleme Bekr potpomognuto Kurejšijama napalo pleme Huzaa. Smatralo se da su ovim napadom Kurejšije prekršile ugovor. Jedan od predstavnika Huzaa, Amr b. Salim el-Huzai, došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i recitirao mu stihove u kojima ga podsjećaju na ugovor na osnovu kojeg traži pomoć, posebno što su Kurejšije pritekly u pomoć svojim saveznicima, što je bio direktni napad na savez s muslimanima.

Neki od stihova su glasili:

*Gospodaru, ja pozivam Muhammeda,
Prema drevnom savezu našeg i njegovog naroda.³*

*Zato, pomози, Allah te uputio na pobjedu,
I pozovi Allahove robove da u pomoć priteknu.*

Do kraja ove pjesme...

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: "Bit ćeš pomognut, Amre b. Salime."⁴ Potom je došlo drugo izaslanstvo iz plemena Huzaa koje je zatražilo Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pomoć i on im je dao obećanje da će ih to i učiniti. Tada su Kurejšije osjetile opasnost, pa je njihov glavešina Ebu Sufjan b. Harb došao u Medinu da obnovi ugovor s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ušao je u kuću svoje kćerke, Majke vjernika Habibe bint Ebu Sufjan, jer je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio punac. Kada je ušao u njenu odaju i htio sjesti na Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, prostirku, Ummu Habiba ju je pred njim uklonila. Ebu Sufjan je rekao: "Kćerko, ne znam jesam li ti ja draži ili ova prostirka?" Odgovorila

¹ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", 374–375; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 4/41.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/318; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", 326.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/394; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 3/527; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/308; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", 320.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/395; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 3/527. Pogledati izvore predaje kod dr. Eкрема el-Umerija u "Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis", 2/473.

mu je: “To je prostirka na kojoj sjedi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ti si prljavi mnogobožac i ne želim da sjediš na njoj.” Rekao je: “Tako mi Allaha, nakon što si otišla od mene, zlo te je snašlo!” Potom je Ebu Sufjan otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obratio mu se, ali nije dobio odgovor.¹ Nakon toga je otišao Ebu Bekru, radijallahu anhu, da posreduje kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je rekao: “Ja to neću učiniti.” Zatim se obratio Omeru b. el-Hattabu, radijallahu anhu, koji mu je odgovorio: “Zar da se ja zalažem za vas kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Tako mi Allaha, kada ne bih imao osim malu trunčicu, s njom bih se protiv vas borio!”

Potom je otišao do Alije, kod kojeg je bila Fatima, radijallahu anhuma, a s njima i mali dječak Hasan b. Alija. Alija mu je rekao: “Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio je čvrstu odluku i o tom pitanju mu se ne možeš više obratiti.” Fatimi, radijallahu anha, rekao je: “Kćerko Muhammedova, možeš li narediti ovom svom sinu da dadne sigurnost ljudima i postane predvodnik svih Arapa?” Odgovorila je: “Moj sin nije došao do tog stepena da ljudima daje sigurnost!” Pošto je za Ebu Sufjana stanje postalo bezizlazno, rekao je Aliji, radijallahu anhu: “Posavjetuj me.” On mu je odgovorio: “Ti si predvodnik plemena Kinane (Kurejša). Ustani i potakni ljude da međusobno jedni drugima daju sigurnost, a zatim idi na teritoriju svoga naroda.” Upitao ga je: “Zar misliš da će mi to nešto koristiti?” Alija mu odgovori: “Ne, ali ne vidim da išta drugo možeš uraditi.” Ebu Sufjan je ušao u džamiju i rekao: “Ja ljudima dajem sigurnost”, a kada se vratio u Meku, njeni stanovnici su mu rekli: “Alija je samo htio da se s tobom ismijava.”²

Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio ljude za vojni pohod. Dobro je pazio da Kurejšije ne saznaju za njegov pokret. Jednu od svojih izvidnica poslao je u suprotnom pravcu od Meke kako bi ljudi pomislili da se sprema za pohod u tom pravcu. Istovremeno je najbliže ashabe obavijestio da će krenuti na Meku i tražio od njih da tajе ovu vijest. Govorio je: “Allahu moj, spriječi da Kurejšije putem špijuna i obavještajaca dobiju informacije, pa da ih na prepad napadnemo.”

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u Meku u ramazanu, a s njim i pet hiljada muhadžira i ensarija. Priključivale su mu se muslimanske

¹Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/397.

²Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/396; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/531; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 326.

skupine iz plemena Huzejne, Sulejm, Gifar, Džuhejne, Temim i Esed, da bi na kraju ukupan broj vojske pri dolasku u Meku iznosio deset hiljada boraca.¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je s njima u Merru ez-Zahran. Na putu ka Meki Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, susreće Abbas b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, objavljujući prelazak na islam.² Također je rečeno da je on skrivao svoj prelazak islam dugo vremena. Bio je još od Druge prisege na El-Akabi u raznim situacijama s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, koje ukazuju na njegovo tajenje islama.³ Abbas je čvrsto želio da njegov narod prihvati islam. Uzjahao je Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mazgu i počeo tražiti koga poslati Kurejšijama u Meki ne bi li došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili sigurnost od njega ili prešli na islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je muslimanima da u što većem broju noću potpale logorske vatre kako bi zastrašili stanovnike Meke i kako ne bi ulazili u borbu. Potpaljeno je u isto vrijeme više od deset hiljada logorskih vatri.⁴ Kada su Kurejšije vidjele te logorske vatre, Ebu Sufjan, kurejšijski predvodnik, krenuo je da ispita stanje. Abbas, radijallahu anhu, amidža Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, susreo ga je i dao mu sigurnost. S njim je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji se saglasio s Abbasovim pružanjem sigurnosti. Muslimani mu nisu činili nikakvo zlo. Ujutro je Abbas s njim došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ebu Sufjan objavio da prihvata islam. Tada je Abbas rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Ebu Sufjan voli da bude ponosan pred svojim narodom. Bilo bi dobro da daš sigurnost onima koji uđu u njegovu kuću.”⁵

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po svaku cijenu želio je da u Meku uđe mirno i bez prolijevanja krvi. Prilikom ulaska u Meku vojsku je raspodijelio na četiri dijela te su ušli s četiri strane i time pokazali svoju moć. Izbjegavali su sukob s ljudima kako bi se stanovnici Meke pomirili s realnošću i ostali spašeni. Istovremeno, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objavio je: “Ko uđe

¹ Iz El-Buharijeve predaje, Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/111; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/400; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/13.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/402; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/543; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 329.

³ Pogledati: Ibn Abdulberr, “El-Isti’ab (na margini El-Isabe)”, 3/95; Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 14/223; “El-Isabe”, 2/2; Ez-Zehebi, “Sijeru e’alamin-nubela”, 2/78.

⁴ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/403; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/547; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/324–325; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 321.

⁵ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/403; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/548; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/330.

u Ebu Sufjanovu kuću, siguran je. Ko zatvori vrata svoje kuće, siguran je. Ko uđe u El-Mesdžidul-Haram, siguran je.”¹ Tako je pružio svaku priliku onima koji su željeli sigurnost. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez borbe je ušao u Meku, a njegova je zastava postavljena na El-Hudžun.²

Dio muslimanske vojske, koju je predvodio Halid b. Velid, radijallahu anhu, naišla je na izvjestan otpor kurejšijskih mušričkih boraca, ali je veoma brzo taj otpor savladan.³ Mušrici su potom pobjegli u svoje kuće ili van Meke. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Meku ponizan Allahu, oborene glave i izražavajući Uzvišenom strahopoštovanje.⁴ Učio je suru El-Feth (Pobjeda).⁵ Potom je otišao do Kabe i obišao je sedam puta, a onda rekao: “Nema drugog boga osim Allaha Jedinoga, Koji sudruga nema. Ispunio je Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i On sam sve saveznike porazio. Svaka krvna osveta ili bilo kakva zaštita je ispod ova moja dva stopala, osim kada je riječ o služenju Kabi i napajanju hadžija.” Reкао je: “Skupino Kurejšija, šta mislite da ću uraditi s vama?” Odgovorili su: “Dobro ćeš postupiti. Ti si plemeniti brat i sin plemenitog brata.” Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svoju poznatu izreku: “Idite, slobodni ste (amnestirani).”⁶ Potom je pozvao čovjeka koji se brinuo za Kabu i od njega uzeo ključ, te je Ka’ba pred njim otvorena.⁷ U njoj je našao slike, pa je naredio da se izbrišu. Zatim je obišao kipove u Haremu, kojih je bilo oko tristo šezdeset, tj. gotovo onoliko koliko ima dana u godini, pa bi pokazivao na njih i učio ajet: “*I reci: ‘Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!’*” (El-Isra, 81) Sve ih je poobarao i naredio da se unište.⁸ Nije ostavio nijednoga kipa a da ga nije polomio, niti sliku a da je nije obrisao.⁹

¹ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/122; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/403; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/549; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/330; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 344.

² El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/118.

³ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/119; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/407; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/560; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 329.

⁴ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/405; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/555; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/342.

⁵ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/123; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/555.

⁶ Ibn Hadžer el-Askalani, “Fethul-Bari”, 16/129; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/411–412; Ibn Kesir, “Početak i kraj”, 3/570; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/364.

⁷ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/128; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 323.

⁸ Prenosi ga El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/127; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 333.

⁹ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 334, 335, 341.

Od Ibn Ebi Šejbe s ispravnim lancem prenosilaca navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Meku, a na glavi je imao turban od crnog jemenskog platna. Na svojoj jahalici El-Kasva je kružio oko Kabe, a u ruci je držao štap kojim bi dodirivao čoškove Kabe. Nije joj našao mjesto da legne u El-Mesdžidul-Haramu sve dok se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nje nije spustio pred ljude. Potom je izvedena, pa je legla u obližnjoj dolini. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je tada govor. Zahvalio je Allahu i pohvalio Ga onako kako Mu dolikuje, a zatim rekao: “O ljudi, Allah je sa vas skinuo bruku paganstva i hvalisanja svojim precima. Ljudi su dvojaki: ili su bogobožni dobročinitelji, vrijedni kod Allaha, ili su nesretnici nevjernici, bezvrijedni kod Allaha. O ljudi, Uzvišeni Allah kaže: ‘O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili da biste se upoznali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji; Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa. Neki beduini govore: “Mi vjerujemo!” Reci: “Vi ne vjerujete, ali recite: ‘Islam smo primili!’ – a iman još nije ušao u vaša srca. A ako Allahu i Njegovom Poslaniku budete pokorni, On vam nimalo neće umanjiti nagradu za djela vaša.” – Allah, uistinu, trašta i Milostiv je.’ (El-Hudžurat, 13–14) Ovo sam rekao i tražim od Allaha oprosta i za sebe i za vas.” Zatim se pomjerio u kraj El-Mesdžidul-Harama. Donesena mu je kofa Zemzem vode i njome je oprao svoje lice. Svaka kap koja bi s njega silazila padala bi u ruku nekog čovjeka, pa ako bi voda bila u posudi, posipao bi se njome naizmjenično u pregrštima, a u suprotnom bi je samo po sebi potirao. Mušrici su to gledali i rekli: “Nismo do danas vidjeli većeg od ovoga kralja, a ni od ovog naroda glupljih ljudi.” Potom je Bilalu naredio da se popne na Kabu i prouči ezan za namaz. Muslimani su ustali, skinuli gornje ogrtače, uzeli kofe i poredali se oko Zemzema, te iznutra i izvana oprali Kabu. Svaki mušrički trag su obrisali ili saprali.¹ U ovoj predaji precizno su opisani Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, postupci i njegovo obraćanje nakon oslobođenja Meke.

Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao prisege od ljudi koji su prelazili na islam. I od žena su uzete prisege pod drugim uvjetima, specifičnim za njih.² Kada je nastupilo vrijeme podne-namaza, Bilal je visokim tonom s Kabe izgovarao riječi istine, javno objavljujući: “Allah je najveći! Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha. Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik.” Nekim Kurejšijama koji su tek prešli na islam i čuli ezan to se nije

¹ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 341.

² Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/371.

svidjelo, ali su se zbog toga pokajali nakon što su se učvrstili u islamu.¹ Tako se Meka očistila od mnogoboštva, a njena prkosna moć prema islamu zauvijek nestala. Postala je jedan od muslimanskih gradova, zapravo najvažniji grad u islamu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je u njemu red, a za namjesnika imenovao Attaba b. Usejda.²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pridao je veliku pažnju podučavanju stanovnika Meke. Kod njih je ostao devetnaest dana.³ Potom ju je napustio da bi se suočio s dva plemena: Sekif i Hevazin, koja su se nakon oslobođenja Meke pripremala za borbu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oslobođanje Meke bilo je velikim razlogom otupljivanja arapske oštrice u borbi protiv islama, jer su ljudi masovno poslije počeli prelaziti na islam,⁴ a nakon što su ga Kurejšije prihvatile i nakon što je pala najveća mušrička neprijateljska sila koja se protiv njega borila. Istinu je rekao Uzvišeni Allah: *“Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima.”* (En-Nasr, 1–3)

Bitka na Hunejnu i Taifu, ševval 8. hidžretske godine⁵

Pleme Hevazin, na čelu s plemenom Sekif, napravilo je pripreme za sukob protiv muslimana nakon oslobođenja Meke. S njima je krenulo pleme Gatafan s drugim plemenima. Povelili su sinove i porodice kako bi bili istrajni u borbi i okršaju s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim sljedbenicima vjernicima.⁶ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvjerio se u vjerodostojnost informacija, pa je krenuo s vojskom koja je oslobodila Meku, tj. deset hiljada boraca, te još deset hiljada onih koji su amnestirani,⁷ tj. koji su prešli na islam prilikom oslobođenja Meke. Neki od njih bili su obmanjeni svojom brojnošću,

¹ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/413; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/575; Es-Salihī eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/372.

² Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 5/446; Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 2/452; Et-Taberi, “Historija”, 3/162.

³ “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 16/132.

⁴ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 16/134.

⁵ El-Buhari je izdvojio posebno poglavlje “Riječi Uzvišenog: ‘I na dan Hunejna, kada vas je vaša brojnost zadivila...’ do riječi: ‘A Allah oprašta i Milostiv je’”; pogledati “Fethul-Bari”, 5/98, koji je, također, izdvojio poglavlje i nazvao ga “Bitka u Taifu u ševvalu 8. godine”, 5/102; Ibn Ebi Šejbe odredio je poseban naslov “Ono što su spomenuli o Taifu”, str. 359, kao i drugi naslov “Bitka na Hunejnu i predaje o njoj”, str. 378.

⁶ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 16/172; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/438.

⁷ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 16/172.

pa su govorili: "Danas od manjine ne možemo biti poraženi." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posudio je na garanciju oružje od Ja'laa b. Umejje, koji je bio jedan od onih čije je srce trebalo pridobiti za islam. Poslije bitke Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio je oružje i na tome mu zahvalio.¹

Pleme Hevazin okupilo se na Hunejnu pod vodstvom Malika b. Avfa. Naredio je svome narodu da povedu žene i ponesu svoje imetke kako bi im to bio motiv za istrajnost u sukobu. Durejd b. es-Summe ga je zbog toga kritikovao. Kao starac ništa nije mogao pomoći Hevazinu, ali je bio mudar. Od riječi koje je Maliku uputio bile su i sljedeće: "Ako ishod bitke bude išao tebi u prilog, imat ćeš koristi samo od čovjeka sa sabljom i kopljem. A ako izgubiš, na teret će ti biti stavljena sramota porodice i imetka."²

Muslimani su ušli u dolinu Hunejna i nisu znali da su im neprijatelji napravili zasjedu. Desilo se to s nastupanjem zore. Muslimanska vojska je bila mnogobrojna, a sačinjavala su je mnoga plemena, amnestirani i ostali, čiji je broj bio veći od samih muhadžira i ensarija. Muslimanske formacije su bile zatečene iznenadnim napadom Hevazina, tako da su se razbjegli, a posebno pripadnici plemena Temim i amnestirane Mekelije, što je u vojne redove unijelo pometnju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je ustrajan s muhadžirima i ensarijama, a među njima su bili njegov amidža Abbas, Ebu Bekr, Omer i Alija, radijallahu anhum. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao je desnom krilu vojske i počeo glasno pozivati. Dva puta je različito pozvao. Okrenuo se desno i rekao: "O ensarije!" Odgovorili su: "Odazivamo se, Allahov Poslaniče! Raduj se, mi smo s tobom!" Potom se okrenuo na lijevo i rekao: "O ensarije!" Odgovorili su: "Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče! Raduj se, mi smo s tobom!" Tada je bio na bijeloj mazgi, pa je sišao i rekao: "Ja sam Allahov rob i Njegov Poslanik.³ O ljudi, dođite k meni, ja sam Allahov Poslanik! Ja sam Muhammed, sin Abdullahov!" Potom je naredio svome amidži Abbasu, koji je bio krupna glasa, da pozove: "O ensarije! O skupino (koji dadoste 'prisegu zadovoljstva') pod drvetom akacije!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je pozivao govoreći: "Ja sam Vjerovjesnik, nisam lažov, ja sam sin Abdul-Muttalibov!"⁴ Kada su muhadžiri i ensarije čuli za

¹ Pogledati izvore ove predaje kod Rizkullaha, "Vjerovjesnikov životopis", str. 583.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/438; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/460.

³ Prenosi El-Buhari, "Fethul-Bari", 16/172.

⁴ Iz El-Buharijeve predaje, "Fethul-Bari", 16/143; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/444 i 445; Es-Salihi eš-Šami, "Subulul-huda ver-rešad", 5/471; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 378.

ovaj poziv, odazvali su se riječima: “Odazivamo ti se, odazivamo!” Okupili su se oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su zajedno istupili pred neprijatelja. Borba muslimana i plemena Hevazin se tada pojačala, tako da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Tek se sada rat rasplamsao.”¹ On je prvi čovjek koji je rekao ove riječi.² Muslimani su se borili uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao najveći junaci. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je šaku prašine i bacio je u lice neprijatelja govoreći: “Nek’ su im lica prezrena.”³ Neprijatelji su potom ušli u defanzivu. Nakon kratkog vremena poraz neprijateljskih redova je potvrđen, a muslimani su se počeli vraćati iz bitke sa zarobljenicima i ratnim plijenom.⁴ U bici je poginulo više od sedamdeset neprijateljskih vojnika, a i određeni muslimani su pali kao šehidi.⁵

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je čete koje su trebale sustići poražene bjegunce, dokrajčiti ih ili razbiti njihovu snagu. Te su čete izvršile svoj zadatak, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se sav ratni plijen, žene, djeca i zarobljenici saberu na El-Dži’rani.⁶ Nakon što se situacija smirila, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je put ka Taifu, koji je bio glavno sjedište plemena Sekif, a koje je okupilo preostale pripadnike plemena Hevazin za novi rat s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Taif je bio dobro utvrđen i okružen zidovima, po čemu je i dobio naziv Taif.⁷ Zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao direktno u njega prodrijeti, već ga je držao u opsadi više od dvadeset dana.⁸ Ispod Taifa postavio je katapult, što mu je preporučio Selman el-Farisi. Njime je gađao, ali to nije

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/445. Pogledati izvore ove predaje kod Rizkullaha, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 58.

² Pogledati: Es-Suhejli, “Revdul-unuf”, 4/138.

³ Prenosi Muslim. Pogledati: Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 589.

⁴ Pogledati: El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/172.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/449.

⁶ Pogledati: Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/162; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/488. El-Džirana nalazi se istočno od Meke putem ka Taifu sezonskim odvodnim koritom, gdje se vidi sporedni put, koji svaki putnik može primijetiti. El-Belladi, “Rječnik geografskih pojmova iz Vjerovjesnikovog životopisa”, str. 83.

⁷ Jakut el-Hamevi, “Mu’džemul-buldan”, 4/9; pogledati: dr. Abduldžebbar Mensi el-Ubejdi, “Taif i staništa arapskog plemena Sekif”, str. 16.

⁸ Neki smatraju da je opsada kraće trajala. Pogledati: Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/565; dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 2/507; Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 596.

polučilo posebne rezultate.¹ Neki ashabi izgubili su živote kao šehidi kada su ih stanovnici Taifa gađali strijelama. Također, jedna skupina muslimana pokušala je probiti zidove koristeći oklopnjak koji su napravili od drveta i koža. U njega su se sakrili i približili se zidovima. Taifljani su na taj oklopnjak bacali usijano gvožđe, koje je zapalilo kože i oštetilo drvenu konstrukciju. Mudžahidi koji su bili unutar njega su izašli, pa su ih neprijatelji s utvrda gađali i neke od njih ubili.² Neki robovi koji su pripadali stanovnicima Taifa sišli su sa zidina i otišli muslimanima, a zatim prešli na islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio ih je ropstva.³ Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se opkoljavanje odužilo, obaviješten da mu nije omogućeno osvajanje Taifa. Otišao je i napustio ga, ne zbog toga što ga nije mogao osvojiti nego u želji da njegovi stanovnici dobrovoljno dođu kao muslimani. On je molio za njih govoreći: “Allahu moj, uputi pleme Sekif.”⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se ka Meki i zastao na El-Dži’ranu, na kojoj su bili smješteni ratni plijen, zarobljenici, žene i djeca plemena Hevazin i njihovih saveznika. Tu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čekao da pleme Hevazin stupi s njim u kontakt ili da izraze pokajanje za svoje postupke prema muslimanima. Nakon nekoliko dana čekanja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspodijelio je ratni plijen i roblje među muslimanima. Potom su došla izaslanstva plemena Hevazin i javno prihvatili islam i pokajali se za učinjene postupke prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima. Zatražili su od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im vrati njihove imetke i djecu. Jedan njihov pjesnik spjevao je dugu pjesmu u kojoj traži Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, posredovanje, a koja na početku glasi:

*Budi, Allahov Poslaniče, blagodaran i plemenit prema nama,
Ti si čovjek od koga dobro očekujemo i u koga nade polazemo.*⁵

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao im je da biraju: da uzmu svoje imetke ili da uzmu djecu i žene, pa su odabrali djecu i žene. Poslanik, sallallahu

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/483; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/560; pogledati: dr. Ekrem ed-Dija’ el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 2/509; Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 595.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/483; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/561.

³ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 16/161; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/485; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/562.

⁴ Pogledati izvore ove predaje kod Rizkullaha, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 596.

⁵ Pogledati ove stihove kod: Es-Saliha eš-Šamija, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/571.

alejhi ve sellem, rekao je: "Sa mnogom su oni koje već vidite. Najdraži govor mi je onaj koji je najistinoljubiviji. Ja sam vas čekao." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se vratio iz Taifa, čekao ih je više od deset noći. Kada su utvrdili da će im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti samo jedno od dvoje, rekli su: "Mi odabiremo povrat roblja (žena i djece)." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, pohvalio Allaha onako kako Mu dolikuje, te rekao: "A zatim... vaša braća su došla kao pokajnici. Ja sam smatrao da im treba vratiti njihove žene i djecu. Onaj ko želi to dobrovoljno ustupiti, neka tako i učini. Ko želi zadržati svoje pravo tako što ćemo mu od prvog sljedećeg ratnog plijena dati protunaknadu, neka to učini." Ljudi su rekli: "Mi ćemo radi tebe dobrovoljno to predati, Allahov Poslaniče."¹

Muslimani su, povodeći se za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pohnitali odreći se svojih udjela u roblju. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posavjetovao pleme Hevazin rekavši im: "Obavijestite Malika b. Avfa, poglavara Hevazina, ukoliko mi dođe kao musliman, vratit ću mu njegovu porodicu, imetak i stotinu deva." Malik je u tajnosti izašao iz Taifa i došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prešao na islam i do kraja života ga se lijepo pridržavao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za vođu onih koji su prešli na islam iz plemena u okolini Taifa. On je napadao na stoku koja je pripadala muštricima iz plemena Sekif i tako na njih vršio pritisak.²

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspodjeljivao ratni plijen, dodjeljivao ga je raznim plemenima, onima čija je srca trebalo pridobiti za islam, onima koji su nedavno nakon oslobođenja Meke prešli na islam i drugima. Ensarije od tog ratnog plijena nisu ništa dobile. Nekima od njih je to teško palo, pa ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sve okupio i obratio im se riječima: "Skupino ensarija, zar vas nisam našao zalutalim, pa vas je Allah posredstvom mene uputio? Zar niste bili razjedinjeni, pa vas je Allah preko mene ujedinio? Zar niste bili siromasi, pa vas je Allah putem mene bogatim učinio?" Kad god bi rekao nešto od toga, govorili bi: "Allah i Njegov Poslanik su najblagodarniji." Upitao je: "Šta vas sprečava da poslušate Allahovog Poslanika? Da ste htjeli, rekli biste tako i tako. Hoćete li biti zadovoljni da ljudi odvedu ovce i deve, a da se vi s Vjerovjesnikom vratite svojim kućama? Da nije hidžre, i ja bih bio ensarija. Kada bi ljudi krenuli dolinom i klancem,

¹ Iz El-Buharijevog hadisa, "Fethul-Bari", 16/145-147.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/491; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 3/683.

ja bih krenuo dolinom i klancem kojim idu ensarije. Ensarije su odabranici, a ostali su samo sljedbenici.”¹ Ensarije su zaplakale tako da su suzama natopili svoje brade. Rekli su: “Svakako, Allahov Poslaniče. Zadovoljni smo s podjelom i udjelima”, a potom su se razišli.² Nakon toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na El-Dž’irani obukao ihrame za umru i ušao u Meku, u kojoj je ostao nekoliko dana. Poslije je otišao za Medinu. Nakon nekoliko mjeseci prihvatanje islama u Taifu i oko njega postalo je masovno. Nedugo zatim je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došlo taifsko izaslanstvo, koje je s njim pregovaralo. Pregovori su završeni prihvatanjem islama, ulaskom njihovog grada u sastav islama i prihvatanjem uklanjanja svih idola.³

S prelaskom Taifa na islam svi gradovi u Hidžazu pokorili su se Vjerovjesnikovoj vlasti. Njima su upravljali namjesnici koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavljao. Objavljeni su neki ajeti koji govore o Bici na Hunejnu, a u jednom od njih Uzvišeni kaže: *“Allah vas je na mnogim bojištima pomagao, a i onoga dana na Hunejnu kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijejna postala, pa ste se u bijeg dali.”* (Et-Tevbe, 25)

Pohod na Tebuk, redžeb 9. hidžretske godine⁴

Bitka na Mu’ti, koja se odigrala između muslimana i Bizantinaca i njihovih saveznika među arapskim kršćanima 8. hidžretske godine, bila je prvi direktni sukob muslimana i Bizantije. Ta bitka još je kružila po Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, mislima, jer je u njoj izginula veća skupina ashaba. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je boriti se protiv Bizantinaca, temeljeći to na riječima Uzvišenog: *“O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u blizini vašoj i neka oni osjete vašu strogost! I znajte da je Allah na strani bogobojaznih.”* (Et-Tevbe, 123) Zato je ovaj pohod u osnovi i jasno usmjeren na Bizantince. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, muslimane pozvao u ovaj pohod,

¹ Iz El-Buharijeve predaje, “Fethul-Bari”, 16/193–196; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 387.

² Pogledati: El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/171. Ibn Hadžerov komentar ovog hadisa kod Ibn el-Esira, u knjizi “El-Kamil”, 4/272.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/537 i 541; pogledati: dr. Ekrem el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 2/512; Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 659; pogledati: “Taifsko izaslanstvo” iz ove knjige.

⁴ Za više saznanja o događajima i predajama o ovom pohodu pogledati: Abdulkadir Habibullah es-Sindi, “Ez-Zehebu el-mesbuk fi tahkiki rivajati gazveti Tebuk”, Mektebetul-mualla, Kuvajt, 1406. h. g.; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, naslov: “Ono što je Ebu Bekr upamtio o pohodu na Tebuk”, str. 396.

obavijestio ih je da će se kretati u pravcu područja koja pripadaju Bizantiji.¹ Dobro je znao da Bizantinci imaju špijune među medinskim licemjerima. Želio je da njegova vojska bude spremna, jer je put dalek, a bila je i velika ljetna vrućina. Predjeli su bili pustinjski, ljudi živjeli u teškoći, a medinski plodovi u vidu hurmi, grožđa i sl. su tek prispjeli.² Ljudi su ih čekali tokom cijele godine. Zato je polazak na Tebuk bio izuzetno težak.

Tada su munafici zapali u zamku svojih laži, jer su se opravdavali neistinama i potvorama za svoj nepolazak s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem: *“Ima ih koji govore: ‘Dozvoli mi i ne dovedi me u iskušenje!’ Eto, baš u iskušenju su pali! A nevjernici sigurno neće umaći Džehennemu.”* (Et-Tevbe, 49)³

Munafici su se međusobno pozivali u izostanak iz pohoda s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i neodlazak po vrućini. Uzvišeni je za njih rekao: *“Oni koji su izostali iza Allahova Poslanika veselili su se kod kuća svojih – mrsko im je bilo da se bore na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: ne krećite u boj po vrućini – reci: ‘Džehennemska je vatra još vruća!’ Kad bi oni samo znali. Malo će se oni smijati, a dugo će plakati, bit će to kazna za ono što su zaradili.”* (Et-Tevbe, 81–82)⁴

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je svoje ashabe da daju materijalno učesće za ovaj pohod. Bogati ashabi su se žurno na to odazvali, a prednjačili su Ebu Bekr, Omer i drugi, neka je Allah sa svima njima zadovoljan. Osman, radijallahu anhu, utrošio je veliki imetak, u iznosu tristo deva i hiljadu zlatnih dinara, tako da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: *“Šta god Osman poslije ovoga uradi, neće mu naštetiti.”* Još je za njega rekao: *“Ko opremi vojsku za ‘pohod u teškoći’, njemu pripada Džennet.”*⁵ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: *“Allahu, budi zadovoljan Osmanom, jer sam i ja njime zadovoljan.”*⁶ Neki muslimani, slabog materijalnog stanja, došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i željeli da krenu s njim, sallallahu alejhi ve sellem, ali siromaštvo i neposjedovanje jahalice ih je u tome sprečavalo. Svoju potrebu su spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi

¹ Pogledati hadis koji prenosi El-Buhari od Ka'ba b. Malika. El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/242.

² El-Buhari je naslovio ovu bitku poglavljem “Pohod na Tebuk, tj. pohod u teškoći”, “Fethul-Bari”, 16/237; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 398.

³ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/516.

⁴ “Tefsir” Ibn Kesira, 2/898.

⁵ Iz El-Buharijevog hadisa. “Fethul-Bari”, 14/195.

⁶ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/518.

ve sellem, koji im je rekao: “Ne nalazim jahalicu koju bih vam dao.” Oni su se vratili suznih očiju.¹ Neki beduini su došli da se opravdaju.

Trojica ashaba su izostala iz lijenosti. Željeli su se priključiti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali im je Allah zbog iskrenosti oprostio, o čemu su objavljeni kur’anski ajeti.²

Uzvišeni je rekao: *“Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima Blag i Milostiv. A i onoj trojici koja su bila izostala i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, kada su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i Milostiv je.”* (Et-Tevbe, 117–118)

Ovaj pohod je bio ispit za muslimansko društvo: bogate, siromašne, vjernike i one slabog imana. Licemjeri i preostali jevreji imali su posebnu ulogu u demoralizaciji. Svaka društvena kategorija imala je svoje stajalište i okolnosti. To je bio posljednji pohod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je već bio zašao u godine. Imao je više od šezdeset godina. Uprkos tome, nastojao je lično upravljati ovim pohodom, jer se smatrao uvodom u muslimansko napredovanje na području Bizantije, kao i početkom globalnog širenja islama.

Okupilo se trideset hiljada muslimanskih boraca, koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo, od čega je bilo deset hiljada konjanika.³ Ova vojska se ubraja među najveće vojske koje su se okupile za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Muslimani su krenuli putem Tebuka. Prošli su pored naselja u kojima je živio Salihov narod.⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da požure i da u njihova staništa ulaze samo plaćući ili da barem pokušavaju zaplakati.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je putovanje, da bi na kraju došao do Tebuka, na kojem je ostao više od deset dana, tokom kojih je slao

¹ Ibn Kesir u “Tefsiru”, 1/902.

² Pogledati: Hadis od Ka’ba b. Malika kod El-Buharija, “Fethul-Bari”, 16/241; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 398.

³ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/242; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/520.

⁴ El-Buhari od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: “Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored Hidžra, rekao je: ‘Nemojte ulaziti u staništa onih koji su sami sebi nepravdu nanijeli da vas ne zadesi ono što je njih zadesilo, osim da prođete plaćući.’ Potom je oborio glavu i požurio sve dok nije prešao dolinu.” Fethul-Bari, 16/255.

izvidnice i manje vojne formacije radi prikupljanja vijesti o Bizantincima. Slao ih je, također, i u obližnja mjesta. Predvodnici plemena i naselja iz okoline su mu dolazili. Halid b. Velid je u jednoj od svojih izvidnica na zadatku zarobio Ukejdira b. Abdulmelika, poglavara Devmetul-Džendela, te ga doveo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Dogovorio je garanciju za sebe i za svoj narod i prihvatio da plaća džizju (glavarinu), pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio na slobodu.¹ Također, došao mu je i Johanna (Ivan) b. Ru'be, poglavar Ejle, platio džizju i dogovorio garancije za svoj narod. Došli su mu i predstavnici plemena Ezreh i El-Džerba'. Svima im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao sigurnost, dogovorio garanciju i to pisano potvrdio.²

Očito je da su Bizantinci saznali za pokret Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, njihov dolazak na Tebuk i manifestiranje moći na rubnim predjelima Bizantijskog carstva. Zapravo, dio tih predjela bio je unutar Bizantije.³ Uprkos svemu, njihove snage nisu ušle u okršaj s muslimanima, niti su im se pokušale suprotstaviti, niti napraviti bilo kakvu prepreku. Vjerovatno u prilog potvrdi da su Bizantinci budno pratili stanje ide činjenica da je kralj plemena Gassan poslao pismo Ka'bu b. Maliku – koji je bio jedan od onih što su izostali iz bitke, pa mu je Allah oprostio – tražeći od njega, dok je još bio u Medini, da im poslije pohoda na Tebuk dođe u Šam.⁴ Ako se zna da su informacije stizale do kralja plemena Gassan, koji je bio jedan od bizantijskih namjesnika, tako da je poznao situaciju svakog muslimanskog pojedinca u ovom pohodu, kao i Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, stav prema njemu, onda je logično da je znao i za pokret Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vojske iz Medine ka Tebuku. Isto tako, znao je i da se vojska pripremala prije pokreta, a posebno zato što je pravac kretanja bio javan, a bizantijski špijuni prisutni u Medini. Vjerovatno je bizantijski car bio duboko uvjeren u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, istinoljubivost, pa je zato odlučio ne ulaziti u sukob s ovom vojskom iz straha od njega i saznanja da će

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/526; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 4/30.

² Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/525–526; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 4/29; pogledati: "Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Herakliju" iz ove knjige.

³ Ibn Kesir prenosi od imama Ahmeda predaju o dolasku izaslanika bizantijskog cara Heraklija Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Tebuk i dostavljanje pisma. Ovo je čudna priča za čiji lanac prenosilaca kaže da nije loš. Pogledati: Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 4/27–29. Pogledati tu predaju kod imama Ahmeda u njegovom "Musnedu", 3/442, te "Poslanikovo pismo Herakliju" iz ove knjige.

⁴ Pogledati priču o Ka'bu b. Maliku kod El-Buharija, "Fethul-Bari", 1/242.

ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije ili kasnije, pobijediti. Heraklije je, nakon preuzimanja pisma od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i saslušanja vijesti o njemu od onih koji su ga poznavali, svom sagovorniku rekao: “Tako mi Boga, ako je istina sve što si mi rekao, neće dugo proći, a on će zavladati mjestom na kojem sada stoje ova moja dva stopala.”¹ Heraklije je dovoljno poživio da vidi kako su muslimani zavladali područjem na kojem su prethodno “stajala njegova dva stopala”.²

Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utvrdio prevlast muslimana na svim krajevima Arapskog poluostrva, ponovo se vratio u Medinu. U povratku je doživio neugodnost od nekih munafika, kada je jedna njihova skupina, čiji se broj procjenjuje na četrnaest muškaraca, pokušala ubiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je prolazio kroz jedan tjesnac. Naredio je jednom čovjeku da drugima obznani: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je putem na kojem se nalazi uzani prolaz i neka niko drugi njime ne ide.” Ta prolaz je, ustvari, bio uzani brdski put, kojim konjanik jedva može proći. Poslanikovu jahalicu, sallallahu alejhi ve sellem, za povodac držao je Huzejfe b. Jeman, a usmjeravao ju je Ammar b. Jasir, radijallahu anhuma. Tada je na jahalicama došla skupina muškaraca prekrivenih lica, koji su pritijesnili Ammara, radijallahu anhu, pa je počeo udarati po njuškama tih jahalica kako bi ih udaljio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je Huzejfi: “Vodi, vodi!” Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao, upitao je Ammara: “Znaš li ko su ovi ljudi?” Odgovorio je: “Prepoznao sam jahalice, a ljudi su bili umotanih glava.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: “A znaš li šta su htjeli?” Ammar je odgovorio: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.” Rekao je: “Htjeli su prepadom natjerati jahalicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa da ga ona sa sebe zbaci.”³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Medinu, a kada joj je prilazio, rekao je: “Ovo je naša Taba (Medina) i ovo je brdo Uhud, koje nas voli i koje mi volimo.”⁴ Žene i djeca su izašli da dočekaju muslimane. Djeca su pjevala:

¹ El-Buharijeva verzija hadisa, “Fethul-Bari”, 12/71.

² Pogledati: “Poslanikovo pismo bizantijskom caru Herakliju”; Et-Taberi u “Historiji”, 4/38; El-Ezdi, “Oslobođenje Šama”, str. 236.

³ Pogledati: Imam Ahmed b. Hanbel u “Musnedu”, 5/390–391; Es-Salihi eš-Šami, “Subulul-huda ver-rešad”, 5/669.

⁴ El-Buhari, “Fethul-Bari”, 16/256; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 397.

*Mlađak nam se pojavio, na putevima s kojih druge ispraćamo.
Dužnost nam je zahvalnim biti, sve dok Allahu iko poziva.¹*

Ovaj pohod imao je za muslimansko društvo, u svim njegovim segmentima, odgojni momenat za učešće u borbi na Allahovom putu (džihadu) tijelom i imetkom. Također, ovaj pohod podučava cijeli ummet da ima dalekosežne poglede i visoke ambicije, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što se rastao od svoga ummeta i otišao u najviše društvo, skrenuo je, praktičnim džihadskim pohodom, pažnju na Bizantiju kako bi ummet krenuo u njeno oslobađanje. Sama bitka povratkom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu nije bila završena, već su se za nju usko vezala pitanja poput izgradnje “džamije raskola” i statusa onih koji su izostali iz pohoda i koji su zbog toga došli da se opravdaju Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Neki od njih su bili licemjeri koji su se pravdali lažima i neistinama, pa ih je Uzvišeni Allah javno prozvao. Neki od njih su izostali, ali su u svojim opravdanjima Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili iskreni. To su bila trojica koju je predvodio Ka’b b. Malik. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojkotirao ih je određeno vrijeme, a potom im je Allah, u kur’anskim ajetima koji će se citirati do Sudnjega dana, oprostio.² Pojedini ajeti u Kur’ani-kerimu govore o pohodu na Tebuk. Tako Uzvišeni kaže: *“O vjernici, zašto ste neki od vas oklijevali kad vam je bilo rečeno: ‘Krenite u borbu na Allahovu putu!’ Kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onoga svijeta? A uživanje na ovom svijetu prema onom svijetu nije ništa. Ako ne budete u boj išli, On će vas na nenasnosne muke staviti i drugim će vas narodom zamijeniti, a vi Mu nećete nimalo nauditi. A Allah sve može. Ako ga vi ne pomognete, pa pomagao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: ‘Ne brini, Allah je s nama!’ Pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega i pomagao ga vojskom koju vi niste vidjeli i činio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je Silan i Mudar. Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje! To vam je, da znate, bolje! Da se radilo o plijenu nadohvat ruke i ne toliko dalekom pohodu, licemjeri bi te slijedili, ali im je put izgledao dalek. I oni će se zaklinjati Allahom: ‘Da smo mogli, doista*

¹ Pogledati: Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/259; pogledati: dr. Rizkullah, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 631.

² Pogledati: Pojednosti o onima koji su se opravdali za izostanak iz bitke u prethodnoj priči o Ka’bu b. Maliku, koja je spomenuta u “Fethul-Bariju”, 16/242, i kod Ibn Ebi Šejbea u knjizi “Pohodi” sa spojenim lancem prenosilaca, str. 398.

bismo s vama pošli, i tako upropastili sami sebe, a Allah zna da su oni lažljivci. Neka ti Allah oprosti što si dozvolio da izostanu, dok se nisi uvjerio koji od njih govore istinu, a koji lažu. Oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet neće od tebe tražiti dozvolu da se bore zalažući imetke svoje i živote svoje – a Allah dobro zna one koji su pobožni. Od tebe će tražiti dozvolu samo oni koji ne vjeruju u Allaha i onaj svijet, i čija se srca kolebaju, pa su u sumnji svojoj neodlučni. Da su imali namjeru poći, sigurno bi za to pripremili ono što je potrebno, ali Allah nije volio da idu, pa ih je zadržao i bi im rečeno: ‘Sjedite sa onima koji sjede.’ Da su pošli s vama, samo bi među vama razdor povećali i brzo bi među vas smutnije ubacili, a među vama ima i onih koji ih rado slušaju. A Allah zna zulumčare. Oni su i prije smutnju priželjkivali i smicalice ti smišljali sve dok nije, uprkos njima, Istina pobijedila i Allahova vjera zavlada. Ima ih koji govore: ‘Dozvoli mi i ne dovedi me u iskušenje!’ Eto, baš u iskušenju su pali! A nevjernici sigurno neće umaći Džehennemu. Ako te zadesi dobro, to ih gorči, a kad te pogodi nesreća – oni govore: ‘Mi smo i ranije bili oprezni’, i odlaze veseli. Reci: ‘Dogodit će nam se samo ono što nam Allah odredi, On je Gospodar naš, i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!’ Reci: ‘Očekujete li za nas šta drugo već jedno od dva dobra?’ A mi očekujemo da vas Allah sam ili rukama našim kazni. Pa iščekujte. Mi ćemo s vama čekati.’ (Et-Tevbe, 38–52)

Također, Uzvišeni o ovom pohodu u istoj suri kaže: “Molio ti za njih oprosta ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti – zato što u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju. A Allah neće ukazati na Pravi put narodu grješnome.” (80)

“Oni koji su izostali iza Allahova Poslanika veselili su se kod kuća svojih – mrsko im je bilo da se bore na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: ne krećite u boj po vrućini – reci: ‘Džehennemska je vatra još vruća!’ Kad bi oni samo znali. Malo će se oni smijati, a dugo će plakati, bit će to kazna za ono što su zaradili. I ako te Allah ponovo vrati nekima od njih, pa te zamole da im dopustiš da pođu s tobom u boj, ti im reci: ‘Nikad sa mnom u boj nećete ići i nikada se sa mnom protiv neprijatelja nećete boriti! Bili ste zadovoljni što ste prvi put izostali, zato ostanite s onima koji ionako ne idu u boj.’ I nijednom od njih, kad umre, nemoj dženazu obaviti, i nemoj nad kaburom njegovim stajati, jer oni u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru. Neka te ne ushićuju bogatstva njihova i djeca njihova! Allah želi da ih njima na ovome svijetu namuču i da im duše – dok su nevjernici – izađu. A kada je objavljena sura da u Allaha vjerujete i da se zajedno s Poslanikom Njegovim borite, najimućniji od njih su zatražili odobrenje od tebe i rekli: ‘Ostavi nas da

budemo s onima koji ne idu u boj.’ Zadovoljavaju se da budu s onima koji ne idu u boj, srca njihova su zapečaćena, pa oni ne shvaćaju. Ali Poslanik i oni koji s njim vjeruju bore se zalažući imetke svoje i živote svoje. Njima će svako dobro pripasti i oni će ono što žele ostvariti. Allah im je pripremio džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno boraviti. To je veliki uspjeh. Dolazili su i neki beduini koji su se izvinjavali i tražili dopuštenje da ne idu, i tako su izostali oni koji su Allahu i Njegovu Poslaniku lagali, a teška patnja pogodit će one među njima koji nisu vjerovali. Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji ne mogu naći sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovu Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela – a Allah prašta i milostiv je. Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: ‘Ne mogu naći za vas životinje za jahanje’, pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti. A ima razloga da se prigovara onima koji od tebe traže dozvolu da izostanu, a imućni su. Zadovoljavaju se da ostanu s onima koji ne idu u boj, Allah je njihova srca zapečatio, pa oni ne znaju. Kad se među njih vratite, oni će vam se pravdati. Reci: ‘Ne pravdajte se, jer mi vama ne vjerujemo, zato što nas je Allah o vama obavijestio. Allah i Njegov Poslanik će vidjeti kako ćete postupati, zatim vi ćete biti ponovo vraćeni Onome Kojem je poznat i nevidljivi i vidljivi svijet, pa će vas On o onome što ste radili obavijestiti.’ Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem, kao kazna za ono što su radili. Oni vam se zaklinju zato da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom grješnim.” (Et-Tevbe, 80–96)

Uzvišeni Allah kaže da je zadovoljan vjernicima koji su se povelili za svojim Vjerovjesnikom u ovom pohodu: *“Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima Blag i Milostiv. A i onoj trojici koja su bila izostala i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, kada su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i Milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni. Nije trebalo da stanovnici Medine ni beduini u njegovoj blizini iza Allahova Poslanika izostanu i da svoj život njegovu životu pretpostave jer njih neće zadesiti ni žeđ, ni umor, ni glad na Allahovu putu, niti će stupiti na neko mjesto koje će nevjernike naljutiti, niti će ikakvu dobit nad neprijateljem ostvariti, a da im to sve neće kao dobro djelo upisano biti – Allah zaista neće dopustiti*

da propadne nagrada onima koji čine dobro. I neće dati nikakav prilog, ni mali ni veliki, niti će ikakvu dolinu prevaliti, a da im to neće zapisano biti, da bi ih Allah nagradio za ono bolje što su radili. Svi vjernici ne trebaju ići u boj. Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice potrudi da se upute u vjerske nauke i neka opominju svoj narod kada mu se vrate, da bi se Allaha pobožali. O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u blizini vašoj i neka oni osjete vašu strogost!, i znajte da je Allah na strani bogobožaznih.” (Et-Tevbe, 117–123)

Ebu Bekrovo predvođenje ljudi na hadžu, 9. hidžretske godine¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Meku u ramazanu 8. hidžretske godine, ali nije obavio hadž iste godine niti je ikome zapovjedio da predvodi hadž. Potom se posvetio primanju izaslanstava, određenim pohodima, bitkama i vojnim izvidnicama, od kojih je najpoznatiji pohod na Tebuk. Kada je sezona hadža 9. hidžretske godine nastupila, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga želio obaviti u vrijeme kada su, po običaju, na hadž dolazili i arapski mušrici. Zato je rekao: “Na hadž dolaze razgolićeni idolopoklonici koji obilaze Kabu i ne želim obaviti hadž sve dok se ta praksa ne ukine.”²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je Ebu Bekra es-Siddika za predvodnika hadža te godine. Nakon njegovog odlaska Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Aliju b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, i citirao mu početak sure Beraet (Et-Tevbe) da je prenese ljudima na hadžu. U toj suri došao je proglas idolopoklonicima da se poslije te godine više ne približavaju El-Mesdžidul-Haramu te da se odbace ugovori s mušricima nastanjenim oko El-Mesdžidul-Harama. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao o tome obavijestiti jednog od članova svoje uže porodice (Ehlul-bejt). Aliji, radijallahu anhu, rekao je zato: “Ovo bi trebao prenijeti samo jedan od članova moga Ehlul-bejta.”³

Alija je krenuo na Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, devi zvanj El-Adba, pa je na Zul-Hulejfi sustigao Ebu Bekra es-Siddika. Kada ga je Ebu

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Ebu Bekrovo predvođenje ljudi na hadžu”, 5/115.

² Pogledati: Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/536.

³ Pogledati: El-Buharijeva predaja u “Sahihu”, Knjiga o tefsiru, poglavlje “Njegove riječi: ‘I putujte po zemlji...’”, 5/202; Imam Ahmed, “Musned”, 3/283; Et-Tirmizi u “Sahihu”, 5/372.

Bekr ugledao, učtivo ga je upitao: “Jesi li ti nadređeni ili podređeni?” pa mu je Alija, radijallahu anhu, također učtivo odgovorio: “Ja sam samo podređeni.”¹

Nastavili su put u Meku. Ebu Bekr i Alija, radijallahu anhuma, saradivali su, jer je Ebu Bekr bio predvodnik i govornik na hadžu, a Alija je ljudima citirao ajete iz sure Beraet (Et-Tevbe) u kojima Uzvišeni kaže: *“Obznana od Allaha i Njegova Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore. Putujte po svijetu još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći i da će Allah nevjernike osramotiti. I proglas od Allaha i Njegova Poslanika ljudima na dan Velikog hadža, da Allah i Njegov Poslanik nemaju ništa s mnogobošcima, pa ako se pokajete – to je za vas bolje, a ako se okrenete, znajte da Allahu nećete umaći. A nevjernike obraduj kaznom nenasosnom. Mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomagali, ispunite ugovore do ugovorenog roka; Allah zaista voli bogobojazne. Kada prođu sveti mjeseci, onda ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte. Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i Milostiv je. Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštititi da bi saslušao Allahove riječi, a potom ga otpremi na mjesto pouzdano za njega, to zato što oni pripadaju narodu koji ne zna. Kako mnogobošci mogu imati ugovor s Allahom i Poslanikom Njegovim? Mogu imati samo oni s kojima ste ugovor kod El-Mesdžidul-Harama zaključili; sve dok se oni budu ugovora pridržavali, pridržavajte se i vi, jer Allah, zaista, voli bogobojazne. Kako, kada oni, ako bi vas pobijedili, ne bi, kad ste vi u pitanju, ni srodstvo ni sporazum poštivali? Oni vam se ustima svojim umiljavaju, ali im se srca protive, većina njih su nevjernici. Oni Allahove ajete za ono što malo vrijedi zamjenjuju, pa od puta Njegova odvrćaju, zaista je ružno kako postupaju. Ni rodbinstvo ni sporazum, kada je vjernik u pitanju, ne poštuju i sve granice zla prekoračuju. Ali ako se oni budu pokajali i namaz obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri – a Mi dokaze objašnjavamo ljudima koji znaju. A ako prekrše zakletve svoje poslije zaključenja ugovora s njima, i ako vjeru vašu budu vrijeđali, onda se borite protiv kolovođa bezvjerstva – za njih doista ne postoje zakletve – da bi se okanili.” Zar se nećete boriti protiv ljudi koji su zakletve svoje prekršili i nastojali protjerati Poslanika i prvi vas napali? Zar ih se bojite? Preče je da se Allaha bojite ako ste vjernici. Borite se protiv njih, Allah će ih rukama vašim kazniti, a vas će protiv njih pomoći i grudi vjernika zaliječiti. I iz srca*

¹Pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/69; El-Buharijeva predaja u “Sahihu”, Knjiga o tefsiru, poglavlje “Njegove riječi: ‘I putujte po zemlji...’”, 5/202.

njihovih srdžbu odstraniti. A Allah će onome kome On hoće oprostiti, Allah sve zna i Mudar je. Zar mislite da ćete biti ostavljeni, a da Allah ne zna one među vama koji se bore i koji umjesto Allaha i Poslanika Njegova i vjernika, nisu uzeli nikoga za prisna prijatelja? A Allah zna ono što radite. Mnogobošci nisu dostojni Allahove džamije održavati kad sami priznaju da su nevjernici. Djela njihova će se poništiti i u Vatri će vječno ostati. Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju i koji namaz obavljaju i zekat daju i koji se nikoga osim Allaha ne boje, oni su, nadati se, na Pravom putu. Zar smatrate da je onaj koji hodočasnike vodom napaja i koji vodi brigu o El-Mesdžidul-Haramu ravan onome koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje i koji se na Allahovu putu bori? Nisu oni jednaki pred Allahom, a Allah neće ukazati na Pravi put onima koji sami sebi nepravdu čine. U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju, i koji se iseljavaju, i koji se na Allahovu putu bore zalažući imetke svoje i živote svoje, oni će postići što žele. Gospodar njihov im šalje radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u džennetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati. Vječno i zauvijek će u njima boraviti. Uistinu, u Allaha je nagrada velika. O vjernici, ne prijateljujte ni s očevima vašim ni s braćom vašom, ako više vole nevjerovanje od vjerovanja. Onaj od vas koji bude s njima prijateljevao, taj se, doista, prema sebi ogriješio. Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prohođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Poslanika, i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grješnicima neće ukazati na Pravi put.' Allah vas je na mnogim bojištima pomagao, a i onoga dana na Hunejnu kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali. Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike smiraj Svoj pustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio, i to je bila kazna za nevjernike. Allah je poslije toga onome kome je htio oprostio, a Allah prašta i Milostiv je. O vjernici, mnogobošci su sama pogan i neka više ne dolaze na hadž El-Mesdžidul-Haramu poslije ovogodišnjeg hadža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i Mudar je." (Et-Tevbe, 1–28)

Neki ashabi prenosili su ove ajete ljudima zajedno s Alijom, radijallahu anhu, koji je u ovome zadatku zastupao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Potvrđivali su im da, poslije te godine u kojoj je obavljen, hadž mušrici više neće moći obaviti, kao što više neće moći ni goli oko Kabe obilaziti. El-Buhari od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

sellem, poslao je Ebu Bekra es-Siddika, godinu prije Oprosnog hadža, kao izaslanika na hadž i predvodnika hadžija na dan Kurban-bajrama sa skupinom ljudi koja je među hadžijama oglašavala da poslije ove godine mušrici više neće moći obavljati hadž niti oko Kabe goli kružiti.”¹

Nema sumnje da je Alija, radijallahu anhu, kao pripadnik Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, uže porodice (Ehlul-bejta) zastupao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i da su ljudi u njega imali povjerenje, posebno oni s kojima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, već imao ugovore. Alija je bio jedan od najbližih članova njegove uže porodice, a Arapi su imali običaj da sklapanje i raskidanje ugovora obavlja samo poglavar plemena ili neko od njegovih bližnjih.² Alijino izvršenje ovog zadatka bilo je potvrda svima da to upravo Allah i Njegov Poslanik žele. Alija, radijallahu anhu, upitan je o zadatku s kojim je poslan na hadž, pa je odgovorio: “Poslan sam (da kažem) četvero: ‘U Džennet će ući samo vjernici, Kabu ne mogu obilaziti goli ljudi, musliman i nevjernik se ne mogu poslije ove godine sastati u El-Bejtul-Haramu te ko bude imao ugovor s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, važit će mu do njegovog isteka, a ko ga nema, rok je četiri mjeseca.’”³

Oni koji su tendenciozno htjeli iskoristiti ovaj događaj za forsiranje prednosti između Ebu Bekra i Alije nisu za to imali razloga, jer su obojica imali svoje vrijednosti i vrline, a i zadatak od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Obojica su izvršila ono što im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio. Jedan drugog su voljeli, poštovali, međusobno bili učtivi, pa i jedan drugom pomagali u obavljanju zadatka. U tome su učestvovali i ostali ashabi, bilo da se to odnosilo na rukovođenje hadžom i njegovim pitanjima ili dostavljanjem ajeta iz sure Beraet (Et-Tevbe) ljudima na hadžu. Oni su jedni druge upotpunjavali. Imali su jedan cilj, a on je uzdizanje riječi: “Nema drugog boga osim Allaha” na hadžu i mimo njega. Ako mi u ovom vremenu potvrđujemo ono što je Alija prenio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a odnosi se na zabranu mušricima i golim ljudima da obavljaju hadž, daleko je preče i logičnije da su ashabi u doba Alije, radijallahu anhu, dok su još mušrici bili u Meki, zajedno s njim i s istim ciljem izvršavali taj zadatak. Mušricima je, nakon što su preneseni ajeti od Alije, radijallahu anhu, i njegovih pomoćnika,

¹ Prenosi El-Buhari, Knjiga o pohodima, poglavlje “Ebu Bekrovo predvođenje ljudi na hadžu”, 5/115.

² Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/539.

³ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, str. 655; prenosi Et-Tirmizi u “Sahihu”, hadis br. 3091, i Ahmed u “Musnedu”, 1/79.

zabranjeno, hvala Allahu, da više ulaze u Meku. Muslimani kroz iduća stoljeća nisu bili u potrebi da to ponavljaju zato što su mušrici u potpunosti prestali dolaziti u Meku.

Ova opomena i obavljanje hadža bili su uvod za Poslanikov, *sallallahu alejhi ve sellem*, tzv. Oprosnih hadž,¹ koji je uslijedio sljedeće godine, nakon što su iz čistih predjela mušrici udaljeni, a duše hadžija na hodočašću pravih monoteista postale spremne da pred svim ljudima prihvate, a zatim isprate Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, te kako bi prisutni dostavili odsutnima.

---

¹Pogledati: "Oprosnih hadž" iz ove knjige.

Plemenska izaslanstva¹

Izaslanstva predstavljaju odabrane skupine iz određenog plemena ili naroda koje istupaju pri susretu s velikanima i predvodnicima ili radi odlaska i zastupanja u važnim misijama i zadacima.²

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, misija je globalna i tiče se svih ljudi. Zato je on, sallallahu alejhi ve sellem, od samog njenog početka nastojao uspostaviti veze s plemenima, njihovim pojedincima i skupinama³ i pred njima predstaviti poziv u islam.

Uspostavljanje odnosa s plemenima povećalo se nakon kurejšijskih pritisaka na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U sezonama hadža obilazio je plemena nudeći im islam i tražeći pomoć. U većini njegovih obilazaka bio je prisutan i njegov prijatelj Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, koji ih je dobro poznao i njihova rodoslovlja.⁴

Njihovi odgovori bili su različiti, a rezultat je bio širenje vijesti o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poslanstvu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo se prije Hidžre s mnogobrojnim skupinama iz različitih plemena. Nije preostalo nijedno arapsko pleme a da nije čulo za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov poziv.⁵

---

¹El-Buhari u svom "Sahihu" u Knjizi o pohodima izdvojio je deset poglavlja o izaslanstvima, koje je nazvao po imenima dotičnih plemena. Ta poglavlja sadrže više od trideset hadisa, 5/115 – 5/123. Napisan je veći broj knjiga o tim izaslanstvima.

²Pogledati: En-Nevevi, "Komentar Muslimovog *Sahiba*", 1/181.

³Pogledati: "Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak i ponuda islama pred plemenima" iz ove knjige; Es-Se'alibi Abdulaziz, "Nadnaravnosti Allahovog poslanika Muhammeda" (Prvo poglavlje iz knjige "Muhammedova poslanica svim ljudima"), Darul-garbil-islamijj, Bejrut, 1406. h. g., 1/21.

⁴Pogledati: Es-Sallabi, "Vjerovjesnikov životopis", 2/387.

⁵Pogledati: "Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak i ponuda islama plemenima" iz ove knjige.

Nakon iseljenja iz Meke (Hidžre) proširile su se vijesti o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima s njim, a još više nakon Bitke na Bedru.

Primirje na Hudejbiji je imalo sljedeći sadržaj: “Onaj ko želi sklopiti ugovor i savez s Muhammedom, može to učiniti. A ko želi sklopiti ugovor i savez s Kurejšijama, također može to učiniti.”¹ Zato su plemena koja su bila u blizini ovih događaja morala odabrati jednu od sukobljenih strana za svoga saveznika. Pleme Huzaa je ušlo u savezništvo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a Benu Bekr s Kurejšijama. Napad Benu Bekra na pleme Huzaa, uz asistenciju Kurejšija, bio je jasan znak kurejšijskog kršenja dogovora s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, što je na kraju vodilo ka oslobođenju Meke i uklanjanju mušričke vlasti iz nje. Nakon oslobođenja Meke situacija je postala sasvim jasna svim arapskim plemenima: jedini suverenitet nad Arapskim poluotrovom pripada islamu i njegovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Plemenska izaslanstva 9. hidžretske godine počela su masovno dolaziti, pa je ta godina i nazvana Godina izaslanstava,² iako su neka došla i prije nje, a neka čak i ranije, pete hidžretske godine, a potom ponovo devete hidžretske godine.³ Svako pleme nastojalo je istaći svoju poziciju i ugled. Njihovi govornici su se obraćali izlaganjima, a pjesnici stihovima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je nekim ljudima među ashabima da se i oni obrate nakon svakog obraćanja i citiraju stihove nakon što bi delegacije citirale svoje. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, cilj toga bio je uzdizanje Allahove riječi, poziv u Njegovu vjeru te širenje moralnih vrijednosti i pravednosti, bez ikakvog fanatizma ili pretjerivanja u ponosu. Zato su rezultati ovakvog odnosa bili pozitivno iznenađujući, svojim sadržajem neprikosnoveni pred drugima, visokog nivoa i ambicija, što su same delegacije plemena to počele i priznavati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao im je počasti, davao im poklone, podučavao ih i naređivao ashabima da ih podučavaju. Također, određivao bi one koji će nakon odlaska pratiti njihovo stanje⁴, uređivati ubiranje zekata, davati siromašnima uzimajući od njihovih bogatih te im biti vođa i učitelj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarao je na njihova različita pitanja vezana za realnost njihovog života, hranu i piće koje

¹ Pogledati: “Primirje na Hudejbiji” iz ove knjige.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/559.

³ Pogledati: Muhammed Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/542.

⁴ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Izaslanstvo plemena Benu Temim”; Knjiga tefsira, sura El-Hudžurat, poglavlje “Oni koji te dozivaju iza ođaja”, 6/46; pogledati: “Izaslanstvo plemena Benu Temim” iz ove knjige.

su konzumirali, njihova područja, određena pitanja koja su ih zabrinjavala i koja su se često posebno njih ticala.

Tokom njihovog susreta s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, desili su se neki događaji o kojima su objavljeni kur'anski ajeti. Jedan od događaja desio se i prilikom dolaska izaslanstva plemena Benu Temim, pa je objavljena i sura El-Hudžurat.¹

Ibn Hišam vezao je dolazak ovih izaslanstava s objavom sure En-Nasr, pa je rekao: “Oni su dolazili njemu, sallallahu alejhi ve sellem, u skupinama sa svih strana. Uzvišeni je rekao Svome Vjerovjesniku: *Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprost, On zaista pokajanje prima.*” (En-Nasr, 1–3)²

Izaslanstvo plemena Devs (Et-Tufejl b. Amr)³

Devs je jemensko pleme koje se po rodoslovlju veže za pleme El-Ezd, a korijenima vraća na pretka Zehrana b. Ka'ba. Danas za ovo pleme preovladava naziv Zehran.⁴ Prema sada dostupnim činjenicama, njegovo stanište je na jugu Taifa,⁵ na području El-Bahe, gdje su imali poznatu utvrdu, a inače su imali posebnu poziciju među arapskim plemenima tog vremena.⁶

Kurejšije prije Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, iseljenja željele su spriječiti one koji su dolazili u Meku da slušaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Et-Tufejl prenosi da je došao u Meku dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u njoj. Potom su mu prišli neki ljudi iz plemena Kurejš, a Tufejl je inače bio ugledan i pametan pjesnik, pa su mu rekli: “Tufejle, ti si došao na našu teritoriju. Ovaj čovjek koji se između nas nalazi donio nam je probleme. Našu zajednicu je razjedinio i naše jedinstvo uništio. Njegov govor je poput magije, on razdvaja čovjeka od oca, brata, žene. Mi

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Izaslanstvo plemena Benu Temim”; Knjiga tefsira, sura El-Hudžurat, poglavlje “Oni koji te dozivaju iza odaja”, 6/46; Pogledati: “Izaslanstvo plemena Benu Temim” iz ove knjige; “Tefsir” Ibn Kesira, 2/1744.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/560.

³ El-Buhari u svome “Sahihu” u Knjizi o pohodima izdvojio je poglavlje “Priča o Et-Tufejlu b. Amru iz plemena Devs”, 5/123; pogledati širu biografiju kod Ez-Zehebija, “Sijeru e'alamina-nubela”, 1/344; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 4/175.

⁴ Pogledati: Es-Sem'ani, “Rodoslovlja”, 5/361; Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 379.

⁵ Pogledati: www.ar.wikipedia.org, 1.5.1432. h. g.

⁶ Pogledati: Es-Sem'ani, “Rodoslovlja”, 5/361.

se pribojavamo za tebe i tvoj narod da vas snađe ono što je i nas snašlo. Zato mu se nikako ne obraćaj niti išta od njega slušaj.” Tufejl je rekao: “Tako mi Allaha, toliko su insistirali na tome da sam odlučio da od njega ništa neću slušati niti mu se obratiti. Tako sam čak u svoje uši, kada sam rano otišao do El-Mesdžidul-Harama, stavio pamuk iz straha da do mene ne dođe njegov govor, koji nisam želio čuti. Poranio sam u El-Mesdžidul-Haram, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao je kod Kabe i klanjao. Stao sam blizu njega, a Allah je htio da čujem dio njegovog govora. Čuo sam lijepe riječi i rekao u sebi: ‘Majke ja neimao! Tako mi Allaha, on je pametan pjesnik, jer ja znam razlikovati lijepo od ružnoga. Šta me to sprečava da čujem šta ovaj čovjek govori? Ako ono što govori bude lijepo, prihvatit ću, a ako je loše, ostavit ću.’ Zadržao sam se sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije krenuo svojoj kući. Slijedio sam ga do ulaska u kuću, a zatim i ja s njim ušao i rekao: ‘Muhammede, tvoj narod mi kaže tako i tako. Tako mi Allaha, neprestano su me zastrašivali tobom, tako da sam začepio pamukom uši da ne čujem tvoj govor, ali Allah je htio da čujem ono što govoriš. Čuo sam lijepe riječi. Zato, ponudi mi ono što imaš.’”

Tufejl je rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio mi je islam i citirao mi je Kur’an. Tako mi Allaha, nikada prije nisam čuo ljepšeg govora niti pravednijeg poimanja. Prihvatio sam islam i očitovao istinu. Rekao sam: ‘Allahov Vjerovjesniče, ja sam predvodnik svoga naroda. Otići ću i pozvati ih u islam. Moli Allaha da mi dadne neki znak koji će mi biti ispomoć u mom pozivanju kod njih.’” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Allahu moj, daj mu neki znak.”

Tufejl je rekao: “Potom sam krenuo svome narodu, sve dok nisam došao na brdski put koji me vodio ka mom selu, kada se između dva moja oka ukazalo svjetlo poput svjetla svjetiljke. Rekao sam: ‘Allahu moj, neka ono ne bude na mome licu, jer će pomisliti da je to rana na mom licu nastala zbog napuštanja njihove vjere.’ Svjetlo je potom prešlo na vrh moga biča. Prisutni su počeli, dok sam silazio s brdskog puta, zagledati u to svjetlo na mom biču, koje je izgledalo poput okačene svjetiljke. Potom sam došao i sačekao jutro. Kada sam se odmorio, došao mi je moj otac, koji je bio u poznim godinama. Rekao sam mu: ‘Udalji se od mene, oče! Ja nisam tvoj, niti si ti moj.’ Upitao je: ‘A zašto, sinko?’ Rekao sam: ‘Prešao sam na islam i postao sljedbenik Muhammedove vjere.’ Rekao je: ‘Sinko, tvoja vjera je i moja vjera.’ Rekao sam mu: ‘Idi, okupaj se i očisti svoju odjeću, a zatim dođi da te podučim onome

što znam.’ Otišao je, okupao se i očistio svoju odjeću. Potom je došao, a ja sam mu izložio islam, pa ga je on prihvatio.”

Tufejl je rekao: “Potom je došla moja supruga, kojoj sam rekao: ‘Odmakni se od mene, nisam tvoj niti si ti moja.’ Rekla je: ‘Draži si mi i od oca i od majke!’ Rekao sam joj: ‘Islam nas je razdvojio, a ja sam postao sljedbenik Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.’ Odgovorila je: ‘Tvoja vjera je i moja vjera.’ Onda sam joj rekao: ‘Idi u Zu eš-Šerin molitvenik i od njega se očisti.’”

Rekao je: “Zu eš-Šera je bio idol plemena Devs, a molitvenik je bilo mjesto kod tog idola koje su posebno odredili za obredoslovlje. Tu je bio potocić koji je silazio s brda. Supruga je rekla: ‘Preči si mi i od oca i od majke. Zar se ne plašiš za djecu od Zu eš-Šere?’ Rekao sam: ‘Ne, ja ti to garantujem.’ Ona je otišla, okupala se, a potom je došla. Izložio sam joj islam, pa ga je prihvatila. Potom sam pozvao pleme Devs u islam, ali se nisu odmah odazvali. Onda sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Meku i rekao: ‘Allahov Vjerovjesniče, u plemenu Devs je zavladao blud. Zamoli Allaha protiv njih.’ Pa je rekao: ‘Allahu moj, uputi pleme Devs’ te dodao: ‘Vrati se svome plemenu, pozivaj ih i budi blag prema njima.’”

Tufejl je rekao: “Ostao sam u zemlji Devsa pozivajući ih u islam sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prešao u Medinu, a zatim su se desile bitke na Bedru, Uhudu i hendeku. Potom sam ponovo krenuo prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s onima iz moga naroda koji su prešli na islam, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na Hajberu, te sam stigao u Medinu sa sedamdeset ili osamdeset muškaraca iz plemena Devs. Priključili smo se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu, pa je i nama, kao i ostalim muslimanima, dao dio ratnog plijena.”¹

Tufejl, kao što je jasno iz ove predaje, prešao je na islam u Meki, da bi se kasnije kao pozivač vratio među svoje pleme. Pred njim je mali broj ljudi prihvatio islam i pleme mu je bilo nepokorno. Došao je drugi put Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i pojasnio mu stanje. Zatražio je od njega da uputi dovu protiv njegovog naroda, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio dovu za njih, kao što se navodi u El-Buharijevoj predaji, kada je Tufejl rekao: “Pleme Devs je propalo, neposlušno je, odbija istinu, moli Allaha protiv njih”, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahu moj, uputi pleme Devs i dovedi mi ih kao muslimane.”²

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/385.

² Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, poglavlje “Priča o Tufejlu b. Amru iz plemena Devs”, 5/123.

Dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uslišana je, pleme Devs je prešlo na islam, a njihovo izaslanstvo s Tufejlom b. Amrom sa sedamdeset ili osamdeset ljudi došlo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tufejl je ostao s njim, sallallahu alejhi ve sellem, sve do oslobođenja Meke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je da uništi neke idole na području na kojem je živjelo pleme Devs.¹ Potom je i dalje ostao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sve do njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Učestvovao je u više bitaka protiv odmetnika, a poginuo je kao šehid u Bici na Jemami jedanaeste hidžretske godine, za vrijeme hilafeta Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu.²

Izaslanstvo plemena Benu Kajs³

Pleme Abdulkajs potječe od Rebia' b Nizara. Njihova staništa nalaze se na području Bahreina. Neki su gradsko, a neki nomadsko (beduinsko) stanovništvo. Njihova veza s islamom datira odavno, jer je jedno njihovo izaslanstvo došlo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prije pete hidžretske godine. Među njima je bio El-Ešedždž b. Abdulkajs, mudrac toga plemena. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio ga je riječima: "Ti pri sebi imaš dvije odlike koje vole Allah i Njegov Poslanik: blagost i promišljenost."⁴

Dolazak prvog izaslanstva bio je u rano doba sukoba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s Kurejšijama. Imam El-Buhari u svome "Sahihu" navodi poglavlje "Izaslanstvo Abdulkajsa",⁵ u kojem spominje hadis od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, da je rekao: "Izaslanstvo plemena Abdulkajs došlo je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je rekao: 'Neka su dobro došli ljudi koji neće biti poniženi i koji se neće kajati (što su došli).' Rekli su: 'Allahov Poslaniče, između nas i tebe nalaze se idolopoklonici iz plemena Mudar, pa ti mi možemo doći samo u mjesecima u kojima je zabranjeno ratovanje. Ispričaj nam nekoliko stvari od vjere, pa ukoliko ih budemo primjenjivali, da možemo ući u Džennet te da u njih pozivamo one koji su ostali iza nas.' Rekao im je: 'Ja naređujem četiri, a zabranjujem četiri stvari. Naređujem vam vjerovanje u Allaha, a znate li šta je vjerovanje u Allaha? Svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha. A zatim naređujem obavljanje namaza, davanje zekata i post mjeseca ramazana, te da od

¹ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/157; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 1/385.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/258; pogledati njegovu biografiju u knjizi "El-Isabe" od Ibn Hadžera, 2/225.

³ Pogledati: Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 16/207; Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 295.

⁴ On je Abdullah b. Avf. Neki su rekli da se zove El-Munzir b. Avf; Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/356.

⁵ "Sahihul-Buhari", 5/116.

ratnog plijena izdvojite petinu. Zabranjujem vam četiri stvari: fermentirano vino (alkohol) od hurmi iz četiri posude *ed-daba*, *en-nakir*, *el-hantam* i *el-muzeffet*.”¹ Ovo su četiri vrste posuda u kojima se fermentiraju hurme. Izaslanstvo je donijelo vijest o prelasku na islam pripadnika plemena Benu Abdulkajs.² Među njima je bio El-Džarud b. Amr, koji je želio prihvatiti islam, a inače je bio kršćanin. Rekao je: “Pridržavao sam se jedne vjere, a ako ostavim svoju vjeru radi tvoje, daješ li mi garanciju?” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: “Da, dajem ti garanciju ako te Allah uputi na bolje što je od nje.” Tada je prihvatio islam, a s njim i njegovi drugovi.³ Ovo izaslanstvo se lijepo pridržavalo islama, koji su prenijeli u Džuvasu u Bahreinu i njenu okolinu. Zato se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, navodi: “Prva obavljena džuma poslije džamije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je u džamiji plemena Abdulkajs u Džuvasi, tj. jednom naselju u Bahreinu.”⁴

Prije nego što su krenuli u Bahrein, zatražili su od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jahalice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvinio se govoreći: “Nemam jahalica koje bih vam dao.”⁵ Rekli su: “Allahov Poslaniče, na našem području ima dosta odmetnutih životinja, hoćemo li njih uzeti kao jahalice do naših staništa?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio im je to i rekao: “To je gorivo za vatru.” Tako ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uprkos njihovoj potrebi i činjenici da se te zalutale životinje nalaze u pustinji i niko ne zna njihove prave vlasnike, podučio da je zabranjeno uzimati tuđe imetke. On im je zabranio da ih uzmu.⁶ Spominje se da ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio prije nego što su stigli rekavši: “Odavde će vam doći izaslanstvo od najboljih ljudi s Istoka.”⁷ Omer, radijallahu anhu, ustao je, krenuo njima u susret i sastao se s trinaest konjanika, koje je obradovao ovom viješću.

Izaslanstvo se vratilo privrženo vjeri i emanetu. Kada se na ovom području, poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pod djelovanjem

¹ Prenosi El-Buhari, Knjiga o pohodima, poglavlje “O izaslanstvu plemena Abdulkajs”, 1/116; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/575.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, 5/116; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/575.

³ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/216; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/575.

⁴ Prenosi El-Buhari, Knjiga o pohodima, poglavlje “Izaslanstvo plemena Abdulkajs”, 5/116. Džamija Džuvasa u svom izvornom obliku do danas je poznata na području El-Ahsaa u pokrajini El-Katif. Lično sam vidio njene ostatke.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/575.

⁶ Prenosi Muslim; pogledati: Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, str. 661.

⁷ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/90.

munzirijevaca među stanovnicima desilo otpadništvo, kada su htjeli napustiti islam i vratiti se u kršćanstvo, El-Džarud je ustao i održao govor, pozivao ih u islam objavljujući da on ostaje čvrsto u islamu i da svjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, kao i da smatra nevjernikom onoga ko to ne svjedoči.¹

Izaslanstvo plemena Sekif

Pleme Sekif vodi porijeklo od Hevazina, a ono od Mudara.² Pleme je nastanjivalo Taif kao najbliži grad Meki i imalo najviše veza s Mekom. Taif odlikuje lijepa klima i obilna poljoprivredna proizvodnja. U njemu je dosta poznatih poljoprivrednih dolina i dobara. Trgovci iz Meke su u Taifu imali svoja poljoprivredna dobra i odmarališta, u koja bi odlazili ljeti bježeći od vrućina u Meki.³

Pleme Hevazin živjelo je u susjedstvu plemena Sekif u Taifu i njegovoj okolici, a vladavina unutar tog grada pripadala je Sekifu. Pripadnici Sekifa su bili gradsko stanovništvo Taifa, a Hevazina nomadsko. Pleme Sekif bilo je idolopokloničko, a obožavali su Lata, poznatog arapskog idola,⁴ o kojem su objavljene riječi Uzvišenog: “Šta kažete o Latu i Uzzau? I Menatu trećoj, najmanje cijenjenoj?” (En-Nedžm, 19–20)

Pleme Sekif, s Hevazinom i drugim plemenima, učestvovalo je u Bici na Hunejnu protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.⁵ Sukob je završen pobjedom muslimana, a poslije velike neizvjesnosti u toku same bitke. Na to ukazuju riječi Uzvišenog: “Allah vas je na mnogim bojištima pomagao, a i onoga dana na Hunejnu kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali. Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike smiraj Svoj pustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio, i to je bila kazna za nevjernike. Allah je poslije toga onome kome je htio oprostio, a Allah prašta i Milostiv je.” (Et-Tevbe, 25–27)

Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osme hidžretske godine, poslije Hunejna otišao u Taif, koji je držao pod opsadom više od dvadeset dana.

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/575.

² Es-Sem’ani, “Rodoslovlja”, 3/134; pogledati: Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 266.

³ Jakut el-Hamevi, “Mu’ džemul-buldan”, 4/11; El-Belladi, “Rječnik mjesta u Hidžazu”, 5/224.

⁴ El-Bekri, “Mu’ džemu ma ustū’ džim”, 3/886; Jakut el-Hamevi, “Mu’ džemul-buldan”, 4/11.

⁵ Pogledati: Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 491.

Ta opsada je bila izuzetno teška, iako su upotrebljavali oklopnjak i katapult. Čvrsti zidovi Taifa igrali su veliku ulogu u njegovoj odbrani.

Poslije snova koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio, shvatio je da Taif neće trenutno biti osvojen, pa ga je napustio odlazeći u pravcu Meke.¹

Na El-Džirani Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sabrao je sav ratni plijen. Došlo mu je izaslanstvo plemena Hevazin, poznati kao beduini iz Taifa, čiji su pripadnici bili zarobljeni u Bici na Hunejnu. Bili su ponizni i zatražili su posredovanje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi li im dao njihove imetke, žene i djecu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao im je da biraju da uzmu imetke ili žene i djecu, pa su odabrali žene i djecu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otpustio je roblje koje je pripadalo njemu i njegovoj porodici. Za njim su se povelj ostali muslimani pustivši na slobodu roblje iz Hevazina. Predvodnik im je bio Malik b. Avf, koji je prebjegao plemenu Sekif u Taifu, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio vijesti njegovom narodu: "Ukoliko Malik dođe kao musliman pokajnik, bit će mu vraćeni njegov imetak, porodica i stotinu deva." Malik je za to čuo, pa je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao pokajnik, iznoseći mu sve pohvale. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio ga je zapovjednikom onima koji su prešli na islam iz njegovog plemena i naredio mu da se bori protiv Sekifa i da u Taifu na njih vrši stalni pritisak, jer je on bio sklonište za bjegunce nakon osvojenja Meke. Malik je počeo vršiti pritisak na Sekif i napadati ih. Oni su, uistinu, i osjetili ogroman pritisak. U isto vrijeme Urve b Mes'ud es-Sekafi došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatajući islam. Bio je omiljen kod svoga naroda. Otišao je u Taif i pozvao ih u islam. Kada se popeo na jednu uzvišicu i pozvao ih u islam, javno govoreći da ga je prihvatio, počeli su ga gađati strijelama sa svih strana, pa ga je jedna od njih pogodila i ubila. Upitan je prije same smrti: "Šta treba učiniti ukoliko izgubiš život?" Odgovorio je: "To je počast koju mi je Allah ukazao i pogibija na Božijem putu koju je Allah meni dao. Ja nemam drugog zahtjeva osim onoga što imaju šehidi koji su ubijeni boreći se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što ode od vas. Ukopajte me među njih." Tvrđili su da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Njegov primjer u odnosu prema svome plemenu je kao primjer čovjeka iz sure Jasin prema svom narodu."² Potom je pleme Sekif, nekoliko mjeseci nakon ovog događaja, shvatilo da

¹ Pogledati: "Bitka na Hunejnu i opsada Taifa" iz ove knjige.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/538; Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/478.

nemaju dovoljno snage da ratuju protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pripremili su izaslanstvo, a Ebu Bekr je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,¹ i obavijestio ga o njihovom dolasku.

Nakon što su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se za njih razapne šator u dijelu džamije. Halid b. Seid b. el-As je hodao između njih i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok nisu napisali pisani zahtjev s uvjetima. Halid im je lično to pisao svojom rukom. Ne bi uzimali hranu koja im je dolazila od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je ne bi probao i Halid. Na kraju su prešli na islam i ostavili pisane zahtjeve. Od stvari koje su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je da im ostavi Tagiju, tj. kip Lata, da ga ne sruše tri godine. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to odbio, pa su ga neprestano molili, smanjujući godinu po godinu, a on je to odbijao. Na kraju su ga zamolili da to bude bar jedan mjesec nakon što se vrate, a on je odbio da u bilo kojem roku zadržava kip. Oni su, zapravo, prema onome što su govorili, željeli samo da se odlaganjem rušenja kipa sačuvaju od napada neuračunljivih žena i njihovih porodica, jer nisu htjeli plašiti narod uništenjem kipa dok ne pređu na islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je to insistirajući da pošalje Ebu Sufjana b. Harba i El-Mugiru b. Šu'beta da ga sruše. Osim ostavljanja kipa, tražili su da ih rastereti od namaza te da ne uništavaju kipove svojim rukama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio im je: "Kad je riječ o uništavanju kipova vašim rukama, time vas nećemo obavezati, a kada je riječ o namazu – nema dobra u vjeri u kojoj nema namaza." Potom su rekli: "Muhammede, pristat ćemo na to, iako je to popuštanje."² Kada su prešli na islam, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je pismo u kojem im za zapovjednika postavlja Osmana b. el-Asa, koji je od njih bio najmlađi, ali je ulagao najviše truda u učenje propisa islama i Kur'anu. Ebu Bekr je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, ja vidim da ovaj mladić najviše od svih nastoji podučiti se islamu i Kur'anu."³ Osman je ostao namjesnik Taifa do kraja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, a potom i tokom hilafeta Ebu Bekra es-Siddika.⁴

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/539.

² Isto, 4/540.

³ Isto, 4/539–540.

⁴ Ez-Zehebi, "Sijeru e'alamín-nubela", 2/374.

Izaslanstvo je naučilo nešto Kur'ana i propisa vjere. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao je da drugi ljudi mimo njih izvrše zadatak rušenja Lata, ali bez odgađanja ni za jedan trenutak. S njima je poslao izaslanstvo sa zadatkom da sruše kip, a koje će biti zaštićeno od naroda kako bi ga mogli nesmetano srušiti. Sekifske žene su plakale za srušenim kipom.¹ Potom se islam proširio među plemenom Sekif i građanstvom grada Taifa. Stanovnici Taifa su ostali čvrsti u islamu poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nisu se odmetnuli.²

Izaslanstvo plemena Benu Temim

Benu Temim³ je jedno od adnanijskih plemena koje vodi porijeklo od Murra b. Udda, najvećeg arapskog plemena.⁴ Njihova staništa su bila u Bahreinu, na istoku Nedžda i širem području El-Ahsaa.⁵

Izaslanstvo je došlo devete hidžretske godine poslije povratka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz pohoda na Tebuk. Neki su spomenuli da su imali jednog izaslanika, ili više njih, koji su predstavljali svoje pleme prije te godine. El-Buhari je u svome "Sahihu" izdvojio posebno poglavlje "Izaslanstvo plemena Benu Temim", te u njemu naveo više hadisa.⁶

Njihovo izaslanstvo bilo je jedno od najpoznatijih koje je došlo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Među njima su bile poznate vođe na nivou svih arapskih plemena, poput El-Akrea b. Habisa, Ez-Zibrekan b. Bedra, El-Habhaba b. Jezida, Atarida b. Hadžiba, Ujejne b. Hisna i drugih.⁷

Kada je izaslanstvo došlo u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u odajama majki vjernika. Ušli su u džamiju i počeli dozivati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Izađi pred nas, Muhammede! Naša pohvala je lijepa, a pokuda teška!"⁸ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je neugodnost zbog ovih njihovih riječi, pa je rekao: "To su svojstva Allaha Uzvišenog."⁹ O njima su objavljene riječi Uzvišenog: "*Zbilja, oni koji*

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/542.

² Pogledati: El-Belaziri, "Osvojenje zemalja", str. 115.

³ Pogledati: "Sahihul-Buhari", Knjiga o pohodima, poglavlje "Izaslanstvo plemena Benu Temim", 4/115.

⁴ Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 16/205; Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 207.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/575; El-Hemedani, "Opis Arapskog poluostrva", str. 281.

⁶ Pogledati: "Sahihul-Buhari", 4/115–116.

⁷ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/560.

⁸ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/562.

⁹ Isti izvor.

te dozivaju iza soba – većina njih ne shvata. A da su se oni strpjeli dok im ti sam iziđeš, bilo bi im bolje, a Allah prašta i milostiv je.” (El-Hudžurat, 4–5)

Poslije izlaska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zatražili su dozvolu da se obrati njihov govornik Atarid b. Hadžib, koji je rekao: “Hvala Allahu, Kojem pripadaju sve vrijednosti i nama date blagodati, kako Mu i dolikuje, Onome Koji nas je učinio kraljevima i dao nam velike imetke, a koje trošimo u dobro. Koji nas je učinio najjačim stanovnicima Istoka.” Nastavio je dalje hvaliti svoje pleme Temim sve do završetka obraćanja.¹

Pošto je završio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Sabitu b. Kajsu eš-Šemmasu da odgovori, pa je ustao i održao govor rekavši: “Hvala Allahu, Koji je stvorio nebesa i zemlju i na njima proveo Svoju odredbu. Njegov Kursijj obuhvata Njegovo znanje, a sve je apsolutno u Njegovom znanju.” Nastavio je obraćanje ispunjeno vjerovanjem, istinoljubivošću, pozivom ka Allahu Uzvišenom, pohvalom Njega i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.²

Poslije toga ustao je temimski pjesnik Ez-Ziberkan b. Bedr i citirao pjesmu pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koja se usredotočila na ponos njegovim narodom Benu Temimom. U njoj je rekao:

*Mi smo plemeniti, nijedno pleme nam nije ravno,
Od nas potječu kraljevi i kod nas se prisege daju.³*

Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je završio pozvao Hassana b. Sabita da mu odgovori. Hassan je citirao poznatu kasidu (pjesmu):

*Prevodnici plemena Fihri i njihova braća
Pojasnili su praksu ljudima koja se slijedi,*

*S kojom je zadovoljan svako ko bogobožnosti ima,
I ko svako dobro nastoji raditi.⁴*

Značenja koja je citirao Hassan nosila su uzvišene principe islama, ponos njima i Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Rečeno je da su, također, između Ez-Ziberkana i Hassana razmijenjene i druge kaside, a kada su završili, El-Akrea b. Haris je rekao: “Tako mi oca, govornik ovoga čovjeka

¹ Pogledati tekst ovog obraćanja: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/562.

² Pogledati tekst hutbe: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/562.

³ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/564. Pod prisegama se ovdje misli na zaduženja i postavljanja namjesnika i kraljeva; “El-Mu’džemul-vesit”, str. 79.

⁴ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/175–176.

kojem smo došli je bolji od našeg govornika. Njegov pjesnik je bolji od našeg pjesnika, a njihovi glasovi su milozvučniji od naših.”¹

Ovo pleme je prešlo na islam, pa je učilo znanje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je naredio i nekim svojim ashabima da ih podučavaju. El-Buhari u svome “Sahihu” od Imrana b. Husajna prenosi da je rekao: “Skupina ljudi iz plemena Benu Temim došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Prihvatite radosnu vijest (islama), o Benu Temim.’ Odgovorili su: ‘Allahov Poslaniče, obradovao si nas, a sad nam nešto dodijeli.’ Tada se ugledala promjena na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. Potom mu je došla skupina ljudi iz Jemena, pa su rekli: ‘Prihvatite radosnu vijest (islama) ako je već nije primilo pleme Benu Temim.’ Pa su rekli: ‘Allahov Poslaniče, prihvatamo je.’”²

Kada su se izaslanici htjeli vratiti kućama, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je to dozvolio. Ebu Bekr i Omer su imali različita mišljenja o imenovanju predvodnika ovog plemena. El-Buhari prenosi od Abdullaha b. ez-Zubejra, radijallahu anhu, da je rekao: “Izaslanstvo Benu Temima došlo je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ebu Bekr rekao: ‘Za zapovjednika im postavi El-Ka’kaa b. Ma’beda b. Zuraru.’ Omer je rekao: ‘Za zapovjednika im postavi el-Akrea b. Habisa.’ Ebu Bekr tada reče: ‘Ti mi se protiviš!’ Omer je odgovorio: ‘Ja se s tobom ne kosim’, pa su se počeli raspravljati tako da su im se glasovi podigli. O tome su objavljene riječi Uzvišenog: *‘O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna. O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne osjetite.’* (El-Hudžurat, 1–2)³

Izaslanstvo plemena Benu Amir

Pleme Benu Amir b. Sa’sa’ potječe od plemena Kajs Ajlan, a ono od Mudara.⁴ Obitavali su na rubnim područjima Nedžda u blizini Medine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je neke ashabe da ih pozovu u islam, pa su ubijeni u poznatom događaju Bi’r-Meuneu.⁵ Izaslanstvo plemena Benu Amir,

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/567.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, poglavlje “Izaslanstvo plemena Benu Temim”, hadis br. 4365.

³ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o tefsiru, sura El-Hudžurat, poglavlje “Ne podižite glasove”, 6/46; “Tefsir” Ibn Kesira, 2/1743.

⁴ Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 2/271.

⁵ Pogledati događaj Bi’r-Meune iz ove knjige.

među kojima je bio Amir b. et-Tufejl, stiglo je u Medinu. Amir se borio protiv ashaba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na Bi'r-Meuneu. Inače je bio tvrdokorni beduin. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njega da prihvati islam, a on je rekao: "Šta ćeš mi dati ako prihvatim islam?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Imat ćeš prava koja imaju i svi muslimani, a i obaveze koje imaju svi muslimani." Rekao je: "Daj mi vlast poslije sebe." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je: "To ne pripada ni tebi, a ni tvome narodu, već ti pripadaju uzde konja." Rekao je: "Ja sada u Nedždu već imam uzde za konje. Daj mi da vladam beduinima, a ti vladaj stanovnicima naselja." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne." I Amir je rekao: "Ne", a zatim je zaprijetio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Ja ću protiv vas konjicom i ljudstvom Medinu ispuniti." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allah će te spriječiti da to učiniš. Allahu moj, sačuvaj me od zla Amira b. et-Tufejla." Potom je Amir dobio izraslinu na vratu, koja ga je boljela toliko da je vikao, a bolovao je u kući neke žene iz plemena Selul. Nije mu se svidjelo da umre u njenoj kući, pa je uzjahao konja i otišao govoreći: "Kakva je ovo izraslina poput izrasline na devi i smrt u kući Selulijke?" Konj ga je nosio sve dok nije na njemu i umro.¹

S njim je u izaslanstvu bio Erbed b. Kajs, a obojica su zajedno htjeli ubiti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Erbed se vratio u svoje pleme, a bio je veoma neučtiv prema Allahu, pa je čak rekao: "Muhammed nas poziva u nešto zbog čega bih volio da je sad kod mene da ga gađam strijelom." Poslije toga, dan ili dva, izašao je, pa ga je pogodila munja i potpuno ga spalila. Rečeno je da su o njemu objavljene riječi Uzvišenog: *"I grmljavina veliča i hvali Njega, a i meleki, iz strahopoštovanja prema Njemu; On šalje gromove i udara njima koga hoće – opet oni raspravljaju o Allahu, a On sve može."* (Er-Ra'ad, 13)²

Izaslanstvo plemena Benu Hanife

Pleme Benu Hanife³ potječe od plemena Benu Bekr b. Vail.⁴ Stanište Benu Hanife bilo je u Jemami, u poznatoj dolini nazvanoj po njihovom imenu, kao i po njihovim ograncima. Područja na kojima su živjeli bila su

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/569; "Tefsir" Ibn Kesira, 1/1008.

² "Tefsir" Ibn Kesira, 1/1008; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/568.

³ El-Buhari u svome "Sahihu" u Knjizi o pohodima naslovio je poglavlje "Izaslanstvo plemena Benu Hanife i priča o Sumami b. Usalu", 5/117.

⁴ Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 309.

poznata po poljoprivredi, odnosno proizvodnji pšenice i hurmi i dr., a te bi proizvode slali u Meku.¹ Tako je između plemena Benu Hanife i Kurejšija bilo trgovinske razmjene. Prije oslobođenja Meke jedan njihov predvodnik po imenu Sumame b. Usal je zarobljen. El-Buhari od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je konjicu u pravcu Nedžda, koja je dovela čovjeka iz Benu Hanife po imenu Sumame b. Usal. Vezali su ga za jedan stub u džamiji. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je pred njega i rekao: ‘Sumame, šta imaš?’ Reкао je: ‘Imam dobro, Muhammede. Ako me ubiješ, ubit ćeš čovjeka koga će njegovi saplemenici osvetiti, a ako budeš blagodaran, bit ćeš blagodaran zahvalnom. Ako želiš imetak, traži šta poželiš.’ Sumama je ostavljen do sutrašnjeg dana. Potom ga je ponovo upitao: ‘Šta imaš, Sumama?’ Reče: ‘Ono što sam ti već rekao. Ako budeš blagodaran, bit ćeš blagodaran zahvalnom.’ Opet ga je ostavio do sljedećeg dana, potom opet upitao: ‘Šta imaš, Sumama?’ Odgovorio je: ‘Imam ono što sam ti već rekao.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Oslobodite Sumamu.’ On je otišao do palmovika u blizini džamije, a zatim se okupao i ušao u džamiju. Reкао je: ‘Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik. Muhammede, nije mi na zemlji bilo mržeg lica od tvog, a sada mi je tvoje lice najdraže od svih. Tako mi Allaha, nije mi bilo mrže vjere od tvoje, a sad mi je postala najdraža. Tako mi Allaha, nije mi bilo mržeg grada od tvog, a sad mi je postao najdraži. Tvoja konjica me je uzela na putu da obavim umru. Kakvo je tvoje mišljenje?’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao ga je i naredio da nastavi put s ciljem obavljanja umre. Kada je došao u Meku, neko mu je rekao: ‘Jesi li se to odmetnuo od vjere pradjedovske?’ Reкао je: ‘Ne, ali sam prešao na islam s Muhammedom, Allahovim poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, neće vam doći iz Jemame ni zrno pšenice dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za to ne dadne dopuštenje.’”²

El-Buhari je posebno izdvojio ličnost Sumame b. Usala za naslov poglavlja: “Izaslanstvo plemena Benu Hanife poslije njegovog prihvatanja islama i kako je Sumame vidio istinoljubivost, milost i lijepo ophođenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Tvoje lice mi je bilo najmrže od svih, a sada mi je postalo najdraže.””³

¹ Pogledati: Abdullah b. Muhammed b. Hamis, “Pojmovnik Jemame”, drugo izdanje, 1400. h. g.

² Prenosi ga El-Buhari, poglavlje “Izaslanstvo plemena Benu Hanife”, 4/117–118.

³ El-Buhari, 4/117; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/639.

Poslije islama uputio se u Meku radi obavljanja umre. Kurejšije su saznale da je prihvatio islam, pa su ga uhapsile, zlostavljale, a zatim pustile bojeći se negativnih posljedica na uvoz hrane iz Jemame. I stvarno, kada je Sumama došao u Jemamu, zabranio je izvoz hrane u Meku i dostavljanje bilo čega drugoga. Mekelije su zbog toga trpjele štetu. Tim povodom su se obratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, podsjećajući ga na rodbinske odnose. Potom mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao poruku u kojoj mu je naredio da Mekelijama omogući kupovinu hrane iz Jemame.¹

To je bio dio ekonomskog embarga Meki. Sumamino prihvatanje islama, kao pripadnika plemena Benu Hanife, imalo je veliku ulogu u dolasku islamskog poziva u Jemamu, staništa plemena Benu Hanife. Ljudi su prihvatili islam, slušali njegov poziv i sadržaj.

Devete godine po Hidžri jedno od izaslanstava koje je došlo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je i izaslanstvo Benu Hanife. Među njima su bili i njihovi plemići.² S njima je bio i lažac Musejlema, i to prije nego što je za sebe ustvrdio da je vjerovjesnik, a na početku njegovih ideja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ih je u kući Remle, kćerke El-Harisove, koja je bila opremljena za doček gostiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On im je došao i u ruci nosio palminu granu. S njim je bilo nekoliko ashaba, a među njima i Sabit b. Kajs b. Šemmas. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je kod Musejleme i s njim razgovarao.³ Vjerovatno druge predaje iz El-Buharijeve zbirke s više detalja bolje pojašnjavaju događaj od našeg tumačenja. Ibn Abbas, radijallahu anhu, rekao je: "Lažac Musejlema došao je za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je počeo govoriti: 'Ako mi Muhammed poslije sebe dadne vodstvo, ja ću ga slijediti.' To je govorio pred više ljudi iz svoga plemena. Potom mu je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u pratnji Sabita b. Kajsa b. Šemmasa. U ruci je nosio komad palminog pruta, pa je stao pred Musejlemu, koji je bio okružen svojim prijateljima, i rekao: 'Kada bi od mene zatražio ovu palminu granu, ne bih ti je dao. Vodstvo koje Allah daje neće preći tebi. Ako se okreneš, Allah će te uništiti. Smatram da ćeš doživjeti ono što mi je već predskazano u snu. Evo, neka ti Sabit za mene odgovori.' Potom je Poslanik,

¹ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/639.

² Pogledati: El-Buharijevu predaju, Knjiga o pohodima, poglavlje "Izaslanstvo plemena Benu Hanife", 5/118.

³ Iz El-Buharijeve predaje u njegovom "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Priča o El-Esvedu el-Ansiju", 5/119.

sallallahu alejhi ve sellem, otišao od njega.” Ibn Abbas je rekao: “Upitao sam o značenjima riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Smatram da ćeš doživjeti ono što mi je u snu predskazano.’”¹

U snovima koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio, kao što prenosi Buhari od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, navodi se da je vidio sljedeće: “Dok sam spavao, donesena su mi zemaljska bogatstva. U ruku su mi date dvije zlatne narukvice, koje su preda mnom počele rasti. Tada mi je Allah objavio da u njih puhnem, pa sam puhnuo i one su nestale. Protumačio sam ovaj san kao pojavu dva lašca koji se nalaze sa mnom – čovjeka iz Sane i čovjeka iz Jemame.”²

Odgovor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je odlučan i snažan pred ovim lašcem. Pleme Benu Hanife, zajedno s Musejlemom, prkosilo je kada je on sebe proglasio vjerovjesnikom. Počeli su ga slijediti nakon povratka u Jemamu s motivima plemenske pristrasnosti, jer je jedan od pripadnika njegovog naroda rekao: “Svjedočim da lažeš, ali nam je lažac iz plemena Rebia draži od istinoljubivog iz plemena Mudar (misleći na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).”³

Musejlema je potom uputio pismo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem je stajalo: “Od Musejleme, Allahovog poslanika, Muhammedu, Allahovom poslaniku. Neka je mir s tobom. Dodijeljeno mi je vodstvo s tobom. Nama pripada polovina, a Kurejšijama druga polovina zemlje, ali su Kurejšije neprijateljski nastrojen narod.”⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Od Muhammeda, Allahovog poslanika, lašcu Musejlemi. Neka je mir na one koji slijede uputu, a zatim... Zemlja pripada Allahu i On je daje u naslijeđe kome On želi od Svojih robova. Dobri ishodi pripadaju bogobojaznima.” Musejlema se obraćao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pismima desete hidžretske godine.⁵

Moć Musejleme udruženog sa sljedbenicima postajala je sve jača. Zaprijetio je muslimanima u Medini poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve

¹ Pogledati: El-Buharijevu predaju, Knjiga o pohodima, poglavlje “Izaslanstvo plemena Benu Hanife”, 5/118.

² Pogledati: El-Buharijevu predaju, Knjiga o pohodima, poglavlje “Izaslanstvo plemena Benu Hanife”, 5/118.

³ Et-Taberi, “Historija: Događaji iz 11. hidžretske godine”, 3/514.

⁴ Et-Taberi, “Historija”, 3/248.

⁵ Et-Taberi, “Historija”, 3/248.

sellem. Jedan od prvih zadataka kojem se posvetio Ebu Bekr es-Siddik bio je osujetiti otpadnike. Poslao je tri vojske za borbu protiv Musejleme, čija se snaga još više uvećala nakon priključenja drugih plemena, poput Benu Temima nakratko, sve dok muslimani nisu uspjeli osujetiti narastajuće odmetništvo, i to u poznatoj Bici na Jemami, u kojoj je poginuo veliki broj ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više od tristo. Poginuo je veliki broj ensarija, među njima Zejd b. el-Hattab, brat Omera, radijallahu anhu, Ebu Dudžane i drugi.¹

Izaslanstva iz Jemena

Jemen obuhvata široka područja. U doba Vjerovjesnika u njemu je živjelo više različitih plemena. Veza tih područja, plemena, pojedinaca i gradova s Poslanikom i islamom datira još iz ranog vremena njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, prije Hidžre u Medinu Munevveru. Iz jednog plemena ili grada dolazila su različita izaslanstva. Događaji vezani za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, mnogobrojni su, te ih je nemoguće sve staviti u jedan okvir.

Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, slanje Muaza b. Džebela i nekih njegovih namjesnika u Jemen imalo je dobar efekat na dolazak većeg broja izaslanstava iz Jemena na kraju Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života.² Najvažnija su bila:

Izaslanstvo plemena Eš'ar

Oni vode porijeklo od Eš'ara b. Zejda b. Kehlana b. Sebe'e, a nastanjeni su u Jemenu.³

Kada je došlo njihovo izaslanstvo, u kojem je bio i Ebu Musa el-Eš'ari, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Došli su stanovnici Jemena čije su duše najnježnije, a srca najblaža. Iman je jemenski, shvatanje vjere je jemensko, a i mudrost je jemenska."⁴

U drugom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Došli su vam stanovnici Jemena, kao da su oblaci. Oni su najbolji ljudi na Zemlji."⁵

¹ Pogledati detalje o ovoj bici u knjizi "Islamske pobjede kroz vrijeme", Abdulaziz el-Umeri, str. 103; Et-Taberi, "Historija", 3/252.

² Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/592; Mehdi Rizkullah, "Vjerovjesnikov životopis u svjetlu originalnih izvora", str. 676.

³ Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 397.

⁴ Prenosi Muslim. Pogledati: Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", str. 667. Prenosi ga El-Buhari, Knjiga o pohodima, poglavlje "Dolazak pripadnika plemena Eš'ar i stanovnika Jemena", 5/122.

⁵ Pogledati: Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", str. 667.

Zato što su bili čestiti vjernici i istinoljubivi, bez kolebanja su prihvatili sve što im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio. Zajedno su stigli s izaslanstvom Benu Temima, u isto vrijeme. Od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Skupina ljudi iz Benu Temima došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je rekao: ‘Prihvatite radosnu vijest (islama), o Benu Temim.’ Rekli su: ‘Allahov Poslaniče, obradovao si nas radosnom viješću, a sada nam nešto daj.’ Tada se ugledala promjena na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. Potom dolazi skupina stanovnika Jemena, pa im je rekao: “Prihvatite radosnu vijest (islama), pošto je nisu prihvatili pripadnici plemena Benu Temim.” Rekli su: “Prihvatamo je, Allahov Poslaniče.”¹

Navodi se da su oni učili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pitali ga za neke stvari. Pitali su ga za početak stvaranja, pa im je Vjerovjesnik, između ostalog, rekao: “Bio je Allah i ništa drugo osim Njega. Njegovo prijestolje bilo je na vodi. On je u Knjizi čuvanoj sve zapisao i stvorio nebesa i Zemlju.”²

Iz predaja se jasno vidi da su prihvatili islam prije nego što je njihovo izaslanstvo došlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Čak su neki od njih učestvovali u hidžri u Abesiniju, a i u osvajanju Hajbera.³

Izaslanik plemena Murad (Ferve b. Musejk)

Murad je mezhidžijsko (Mezhidž) pleme nastalo iz plemena Kehlan, a ono od himjerskog plemena Sebe.⁴ Nastanilo se u Jemenu u susjedstvu s plemenom Hemedan. Bili su lojalni kraljevima plemena Kinde na ovom području.⁵

Ferve b. Musejk el-Muradi došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu Munevveru kao musliman devete hidžretske godine. Razgovarao je s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, o onome što je zadesilo njegovo pleme u okršajima s plemenom Hemedan. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: “To će tvome narodu u islamu samo donijeti dobro.”⁶

¹ Prenosi ga El-Buhari u svome “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Dolazak pripadnika plemena Eš’ar i stanovnika Jemena”, 5/122.

² Prenosi ga El-Buhari, Knjiga o početku stvaranja, poglavlje “O predajama koje govore o riječima Uzvišenog: ‘On je otpočeo stvaranje...’”, 4/73.

³ Pogledati: “Osvojenje Hajbera” iz ove knjige.

⁴ Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 406–407.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/581.

⁶ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/583.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za vođu određenom broju jemenskih plemena.

Izaslanstvo plemena Hemedan

Hemedan je jemensko pleme koje vodi porijeklo od Kehlana b. Sebe'.¹ Stanište im je u Jemenu na području Es-Sukun,² Hašida i u susjedstvu im je pleme Eš'ar.³ Neki od njih su stigli u Meku i stupili u kontakt s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prije davanja prve prisege na Akabi. Saslušali su ga, kao što su ga i drugi slušali kada je on, sallallahu alejhi ve sellem, sebe nudio plemenima da ga prihvate prije Hidžre.⁴ Tako su se povećala njihova saznanja o islamu.

Njihovo izaslanstvo došlo je u Medinu Munevveru devete hidžretske godine, nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka iz pohoda na Tebuk.⁵ Među njima je bio određen broj velikana plemena. Imali su posebnu odjeću i nosiljke: "Na sebi su imali jemenske ogrtače, jemenske turbane, bili su na skupocjenim mihrijskim i erhubskim sedlima od drveta mis (kopriivića).⁶ Citirali su stihove. Njihova pojava i citiranje stihova privuklo je pažnju stanovnika Medine. Došli su i prihvatili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njihov predvodnik Malik b. Nemt rekao je: 'Allahov Poslaniče, odabranici iz plemena Hemedan iz naselja i pustinje došli su ti na mladim devama ulazeći u okrilje islama. Oni se pored Allaha ničije kritike ne boje. Došli su iz plemena Mihlaf Harif, Jam i Šakir, sve vođe i velikodostojnici. Odazvali su se pozivu Poslanika. Napustili su božanstva i kipove. Dogovor s njima se neće prekršiti sve dok litice postoje i dok mlado srne po pustinji trčkara.'⁷

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao im je garanciju kojom se pružala zaštita u njihovim područjima.⁸

¹ Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 392.

² Es-Sukun i es-Sekasik Mihlaf u Jemenu su mjesta po istoimenim plemenima. Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 3/229.

³ El-Hemedani, "Opis Arapskog poluostrva", str. 101–105.

⁴ Pogledati: "Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak pred plemena" iz ove knjige.

⁵ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/341; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/588.

⁶ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/597–598, te "Vjerovjesnikov životopis", 4/597, margine 3–5.

⁷ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/598. Pogledati marginu 7 i 8.

⁸ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/598.

Izaslanstvo plemena Kinde

Kinde je poznato jemensko pleme koje vodi porijeklo od Kehlana b. Sebe'e.¹ Njihovo prvo stanište je bilo u Jemenu u području Es-Sekasika i Es-Sukuna, a prostiralo se i na druga područja arapskih zemalja. Imali su kraljeve i vlast, koja je stizala čak do rubnih dijelova Šama. Islam je došao u Jemen, pa su ga prihvatili prije dolaska u Medinu, što se jasno zaključuje iz nekih tekstova. Njihovo izaslanstvo je došlo u Medinu i brojalo je osamdeset ljudi. Predvodnik je bio El-Eša's b. Kajs el-Kindi, iz jemenskog plemena Kinde: "Ušli su kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju. Lijepo su se počesljali, stavili surmu i obukli jemenske ogrtače od pamuka koji su imali okovratnike od svile.² Ušli su kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ih je upitao: 'Zar niste prešli na islam?' Odgovorili su: 'Svakako.' 'Kakva je, onda, to svila oko vaših vratova?' Potom su je skinuli i bacili."³

El-Eš'as b. Kajs počeo se dvoumiti nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali se nemalo zatim pokajao i ostao u islamu. Oženio se sestrom Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, Ummu Fervom. Žrtvovao se u bitkama za oslobođenje teritorija u doba Ebu Bekra es-Siddika i Omera, radijallahu anhum.⁴

Izaslanstvo plemena El-Ezd i Džurš

Pleme El-Ezd je Ezd Šenua. Potječu od Kehlana b. Sebe'e.⁵ Staništa su im na širem području Džurša, na teritoriji Jemena.⁶

Sard b. Abdullah el-Ezdi došao je s izaslanstvom svoga plemena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu devete hidžretske godine.⁷ Prešao je na islam, kao i cijelo izaslanstvo, te su ga se do kraja života lijepo pridržavali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je njemu i onima koji su s njim prihvatili islam da se bore protiv mušrika u njihovim krajevima: "Sard b. Abdullah krenuo je, prema naredbi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve

¹ Pogledati: Es-Sem'ani, "Rodoslovlja", 1/485; Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 425.

² Margina na: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/585, br. 5.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 5/585.

⁴ Pogledati njegovu biografiju kod Ibn Hadžera, "El-Isabe", 1/51; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", str. 622; Ez-Zehebi, "Sijeru e'alam-in-nubela", 2/37.

⁵ Es-Sem'ani, "Rodoslovlja", 1/198.

⁶ Pogledati: Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 2/11.

⁷ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/587.

dok nije došao u Džurš, koji je tada bio neutralan grad. U njemu su živjela jemenska plemena. Priključilo im se pleme Has'am i zajedno su ušli u ovaj grad. Kada su čuli da im idu muslimani, držali su ih u obruču približno mjesec dana, ali su se oni dobro od njega zaštitili. Potom je odustao i počeo se vraćati sve dok nije došao na jedno njihovo brdo koje se zvalo Šukr. Stanovnici Džurša su pomislili da se povukao kao gubitnik, pa su krenuli za njim da ga traže. Potom su ga sustigli, pa ih je dočekao u zasjedi i nad njima napravio masakr.

Stanovnici Džurša su poslali dvojicu ljudi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu da tamo borave i posmatraju stanje. Dok su tako bili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u predvečerje poslije ikindijskog namaza Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "U kojoj se od Allahovih zemalja nalazi Šukr?" Ova dvojica Džuršija su ustala i rekla: "Allahov Poslaniče, u našoj zemlji ima brdo koje se naziva Kušr. Tako ga nazivaju stanovnici Džurša." Rekao im je: "To brdo se ne naziva Kušr, već Šukr." Pitali su: "Allahov Poslaniče, šta je bilo s njim?" Rekao je: "Allahove deve se kod njega sada kolju." Ova dvojica su sjela pored Ebu Bekra, ili Osmana, pa im je rekao: "Nažalost, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objavljuje vam pogibiju vašeg naroda. Otiđite Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitajte ga da moli Allaha da olakša vašem narodu." Tražili su to od njega, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, udalji od njih iskušenje." Ova dvojica su otišla od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svome narodu. Zatekli su ga nakon gubitaka koje im je Sard b. Abdullah nanio tačno u danu koji im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo i u trenutku u kojem im je to ispričao.¹

Ovaj događaj je imao velikog utjecaja na stanovnike Džurša. Spremili su posebno izaslanstvo koje je došlo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, te su se s njim susreli i obznanili da prihvataju islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao im je pisanu garanciju zaštite, kao i zaštitu za njihova naselja posebno, prema kojoj je drugima bilo zabranjeno da ih napadaju.²

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/587–588.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/588; Mehdi Rizkullah, "Vjerovjesnikov životopis u svjetlu originalnih izvora", str. 655.

Izaslanstvo plemena El-Haris b. Ka'b

Pleme Benu el-Haris b. Ka'b predstavlja više plemena koja vode porijeklo od Kehlana b. Sebe'e.¹ Nastanjeni su na području Nedžrana.²

Među Arapima su bili poznati po žestini i snazi. Vladali su mnogobrojnim područjima u Nedžranu i njegovoj okolini. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, početkom desete hidžretske godine poslao im je Halida b. Velida na čelu muslimanske vojske. Naredio mu je, tri dana prije nego što stupi u borbu, da ih pozove u islam i da prihvati njihov prelazak na islam i da se protiv njih ne bori. Halid je stigao u njihovo područje i poslao konjanike u svim pravcima da pozivaju pleme Benu el-Haris u islam, prenoseći im riječi: "O ljudi, prihvatite islam, pa ćete biti spašeni." I oni su prešli na islam.³ Halid i vojska, sastavljena od ashaba, ostali su s njima i podučavali ih islamu, učili ih čitanju Allahove Knjige, kao i sunnetu i vjerskim propisima. Halid b. Velid, radijallahu anhu, i oni koji su bili s njim su se tome mnogo obradovali.⁴ Allah je sačuvao vjernike od ulaska u borbu. Halid je poslao pismo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa sljedećim sadržajem: "Prešli su na islam i nisu se borili. Ja među njima boravim. Naređujem ono što je Allah naredio, a zabranjujem ono što je Allah zabranio. Učim ih islamskim obredima i sunnetu Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok mi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne pošalje pismo (s drugom naredbom). Neka je mir s tobom, Allahov Poslaniče, Njegova milost i blagoslovi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je i zatražio da dođu on i njihovo izaslanstvo.⁵ Halid je došao u Medinu, a s njim i određeni broj njihovih predstavnika. Kada su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on ih ugledao, rekao je: "Ko su ovi ljudi koji izgledaju kao Indijci?" Rečeno je: "Allahov Poslaniče, ovo su pripadnici plemena Benu el-Haris b. Ka'b." Kada su prišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poselamili su ga i rekli: "Svjedočimo da si ti Allahov Poslanik i da nema drugog boga osim Allaha." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: "I ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha

¹ Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 416.

² Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/593; pogledati: Muhammed b. Aved el-Utejbi, "Nedžran u doba vjerovjesništva i pravednog hilafeta", magistarski rad odbranjen na Katedri za historiju i civilizaciju pri Fakultetu sociologije Univerziteta Imam Muhammed b. Su'ud u Rijadu.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/595.

⁴ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/593.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/593.

i da sam ja Allahov Poslanik.” Potom je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vi ste oni koji ne uzmiču kada su sabljama potjerani.” Oni su ušutjeli i niko mu nije odgovorio. Potom je to ponovio drugi put, ali mu niko nije odgovorio, a zatim i treći put, pa mu niko nije odgovorio. Zatim je ponovio četvrti put, pa je Jezid b. Abdulmudan rekao: “Da, Allahov Poslaniče. Mi smo ti oni koji ne uzmiču kada su sabljama potjerani.” To je rekao četiri puta. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: “Da mi Halid nije poslao pismo u kojem me obavještava da ste prešli na islam i da se niste borili, glave bi vam padale pod noge.” Jezid b. Abdulmudan je rekao: “Tako mi Allaha, mi nismo hvalili ni tebe ni Halida.” Upitao je: “A koga ste onda hvalili?” Odgovorili su: “Zahvaljivali smo Allahu Uzvišenom, Koji nas je putem tebe na pravi put izveo, Allahov Poslaniče.” Rekao je: “Rekli ste istinu.” Potom je upitan: “Kako ste pobjeđivali vaše protivnike u ratu prije islama?” Rekao je: “Mi nismo nikoga pobjeđivali.” Rekao je: “Svakako.” Rekli su: “Mi bismo se okupili, ne bismo se razjedinjavali niti bismo prvi ikome nepravdu učinili.” Rekao je: “Kazali ste istinu.” Za zapovjednika im je postavio Kajsja b. el-Husajna.¹ Kada se izaslanstvo vratilo svojim kućama, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Amra b. Hazma kao učitelja, prosvjetitelja i zapovjednika za prikupljanje zekata. S njim je poslao i pismo u kojem se nalazila radosna vijest i opomena, kao i pojašnjenje količina na koje je obavezno dati zekat.²

---

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/595.

² Pogledati: Tekst knjige kod Ibn Hišama, 2/1014–1015; Izvore i ocjenu predaje pogledati kod Mehdija Rizkullaha, str. 66; Muhammed b. Aved el-Utejbi, “Nedžran u doba vjerovjesništva i pravednog hilafeta”, magistarski rad, str. 75.

Izaslanstva kršćanskih Arapa

Kršćanstvo¹ je bilo prošireno u više arapskih gradova i među više arapskih plemena. Sljedbenici kršćanstva su bili sljedbenici Knjige i imali su znanje. Do njih je došao poziv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te su neki poslali izaslanstva i pojedince koji su se susreli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i povjerovali u njega.² Veze Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njima bile su realizacija globalnog zadatka njegovog poslanstva i sveobuhvatne milosti za sve stanovnike Zemlje. Također, njihovo poznavanje prethodnih vjerovjesnika i iščekivanje posljednjeg, Pečata svih vjerovjesnika, razlikovalo ih je od drugih ljudi i drugih izaslanstava.

Izaslanstvo plemena Ed-Dar

Oni vode porijeklo od plemena Ed-Dar, koje je potpleme plemena Lahm. Njihova staništa su različita područja Palestine i Šama u blizini Betlehema, Remle i drugih mjesta.³ Oni su kršćanski Arapi do kojih je došao poziv islama. Desetorica su došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njegovog povratka s Tebuka. Bili su kršćani koji su prešli na islam i došli radi susreta s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Među njima je bio Temim ed-Dari i njegov brat Nu'ajm. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Temimu komad zemlje u Šamu, a Šam još nije bio oslobođen. Međutim, bio je duboko uvjeren da će uskoro biti oslobođen. Temim je, također, vjerovao u istinitost toga, pa

¹ Pogledati: dr. Faruk Hamade, "Islamsko-kršćanski odnosi u doba Vjerovjesnika", Darul-kalem, Damask, 1426. h. g.

² Pogledati: Peto poglavlje o izaslanstvima kod Faruka Hamade, "Kršćansko-islamski odnosi u doba Vjerovjesnika", str. 93.

³ Pogledati: Faruk Hamade, isti izvor, str. 157.

mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio komad zemlje. Kada je Šam oslobođen u doba Ebu Bekra es-Siddika, on mu je i dodijelio tu zemlju.¹

Predanje od Temima ed-Darija o Dedžalu je uveliko poznato. Čuo ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od njega, pa je u džamiji okupio as-habe da od njega čuju tu priču, iz koje se očituje da je Temim ed-Dari plovio morem prije nego što je došao u Medinu Munevveru.²

Izaslanstvo plemena Taglib

Taglib je jedno od arapskih plemena koje vode porijeklo od Tagliba b. Vaila, a ono od adnanijskog plemena Rebie b. Nizara. To pleme je imalo mnoštvo potplemena,³ koja su živjela na sjeveru Arapskog poluostrva, a neka od njih su sezala do Šama i Iraka.

Taglib je bilo jedno od najvažnijih arapskih kršćanskih plemena. U njemu je bilo učenih i kršćanskog svećenstva koji su imali veliki utjecaj na narod i druga plemena. Također, imali su dobre odnose s Bizantom i Nedžranom, a i s Abesinijom.

Desete hidžretske godine njihovo izaslanstvo je došlo, a činilo ga je šesnaest muškaraca.⁴ Neki od njih su bili u kršćanstvu, a neki su već bili prihvatili islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ih je u kući Remle bint el-Harise,⁵ gdje su inače njegovi gosti odsjedali. Slušali su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi i s njim napravili dogovor, ali su prilikom oslobođenja Iraka postali prkosni. Neki su se priključili Bizantiji i odbacili ugovor. Omer se zbog njihovog kršenja ugovora prema njima različito ophodio.⁶

Izaslanstva plemena Taj'

Taj' je arapsko kahtanijsko pleme koje vodi porijeklo od Kehlana b. Sebe'.⁷ Njihova staništa su bila na području dva brda Edža i Selma na sjeveru Nedžda.

¹ Pogledati: Ez-Zehebi, "Sijeru e'alamín-nubela", 2/442.

² Pogledati: Imam Muslim u svome "Sahihu", "Smutnje i predznaci Sudnjeg dana", poglavlje "Priča o Džessasi", str. 4.325; "Sijeru e'alamín-nubela", 6/373, 2/442, margina 2.

³ Es-Sem'ani, "Rodoslovlja", 3/62; Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb", str. 303.

⁴ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/361.

⁵ Ibn Hadžer, "El-Isabe", 4/305.

⁶ Jahja b. Adem "El-Haradž", str. 200; El-Kasim b. Selam, "El-Emval", str. 36; El-Belaziri, "Osvajanje zemalja", str. 251.

⁷ Ibn Hazm, "Džemheretu ensabil-areb"; Es-Sem'ani, "Rodoslovlja Arapa", 8/187.

Nazivaju se i “dva brda Taj’a”¹ i protežu se ka Iraku i južnim dijelovima Šama na granici sa sjeverom Arapskog poluostrva.²

Izaslanstvo plemena Taj’ došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, devete hidžretske godine.³ U njemu je bio njihov predvodnik Zejd el-Hajl, a on je Ibn Muhellil b. Zejd iz plemena Gavs, odnosno plemena Taj’.⁴ Zejd je bio poznati pjesnik i jedan od arapskih vitezova predislamskog doba. Njegov ugled se proširio među Arapima, a bio je poznat i po plemenitosti. On i oni koji su bili s njim prihvatili su islam nakon susreta s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i lijepo ga se pridržavali do kraja života.

Ibn Hišam prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne spomene mi se neki čovjek iz arapskog roda po svojim vrlinama, pa mi onda dođe i ja vidim da on nije onakav kako se o njemu govori, osim kada je riječ o Zejdu el-Hajlu, o kojem nisu rečene sve vrline koje ima.” Potom ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao Zejd el-Hajr, pa mu je dodijelio područje Fejda sa svom zemljom i dao pisanu garanciju za to.⁵ Prilikom povratka u Nedžd umro je od groznice.⁶ Neki su govorili da je živio do vremena hilafeta Omera b. el-Hattaba, radijallahu anhu.⁷

Izaslanstvo Ferve b. Amra el-Džuzamija⁸

Džuzam je arapsko pleme koje potječe od Kehlana, a ono od Kahtanija. Staništa su im uz Bizantiju, u Me’anu na području današnjeg Jordana, te na zapadu na području Medjena, zapadno od Tebuka, odakle se protežu do Palestine.⁹ Ferve b. Amr je bio bizantijski namjesnik Arapima u Me’anu. Bio je kršćanin, pa mu je došao poziv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prešao je na islam i poslao izaslanstvo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, koje je nosilo i poklon za njega. Kada su Bizantinci

¹ El-Hemezani, “Opisi Arapskog poluostrva”, 266; Omer Rida Kehale, “Pojmovnik arapskih plemena”, 2/688.

² Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 399–400.

³ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/572.

⁴ Ibn Hazm, “Džemheretu ensabil-areb”, str. 404.

⁵ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/577; pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/321.

⁶ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/578. Pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/355.

⁷ Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 1/572.

⁸ Ibn Hišam u svome “Životopisu” odredio je naslov “Prelazak Ferve b. Amra el-Džuzamija na islam”, str. 591.

⁹ Faruk Hamade, “Kršćansko-islamski odnosi u doba Vjerovjesnika”, str. 127.

saznali za njegov islam, uhapsili su ga, a potom i ubili. Spominje se da kada je poveden da bude ubijen, u stihovima je poslao selam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima.

*Obavijesti muslimanske vođe,
Da sam Gospodaru predao kosti i prste.¹*

Izaslanstvo plemena Gassan

Gassan je poznato arapsko pleme koje vodi porijeklo od plemena El-Ezd.² Oni su vladali Damaskom, njegovom okolinom te prostorom do Homsa. Bili su lojalni Bizantu, a njihovi kraljevi su bili poznati kao gassanijski kraljevi. Bili su kršćani i stali su uz Bizant protiv islama. Trojica njihovih ljudi došli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu desete hidžretske godine.³ Prešli su na islam i vratili se u svoje zemlje, ali, bojeći se Bizantinaca, nisu javno objavili da su prešli na islam. Dvojica su preselila prije oslobođenja Šama, a jedan od njih je došao Ebu Ubejdi, prije same Bitke na Jermuku, pa mu je on ukazao počast.⁴

Izaslanstvo Adijja b. Hatima et-Tajja⁵

Adijj je bio sin Hatima et-Tajja, najpoznatijeg Arapa iz predislamskog vremena po plemenitosti. Bio je jedan od velikana plemena Taj' te jedan od kršćanskih velikodostojnika među Arapima,⁶ koji se držao rekusijskog pravca,⁷ a to je poznata kršćanska sekta u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, što ga je posebno vezalo za arapske kršćane u Šamu, gassanije i munzirije, kršćane Arape u Iraku i ostale. Također, pošto je poticao iz plemena Taj', bio je jedan od njihovih velikodostojnika.

¹ Pogledati detalje o izaslanstvu kod Ibn Hišama, "Vjerovjesnikov životopis", 4/592; Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/646.

² Faruk Hamade, "Kršćansko-islamski odnosi u doba Vjerovjesnika", str. 155.

³ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/338; Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/669.

⁴ Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/669; Ibn Sejjidinnas, "Vjerovjesnikov životopis", 2/256.

⁵ El-Buhari u svome "Sahihu" u Knjizi o pohodima izdvojio je posebno poglavlje "Izaslanstvo Taj'a i priča o Adiju b. Hatemu".

⁶ Kršćanski Arapi slijedili su jakobinski pravac u Šamu, a nestorijanski u Iraku. Abdulaziz es-Se'alibi, "Predavanja o historiji vjera", str. 148; El-Fejumi, "Vjerska ideja u predislamskom periodu", str. 68.

⁷ Ovo je bila kršćansko-sabejska sekta koja je bila poznata u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kod Arapa. "El-Mu'džemul-vesit", str. 369.

Vijesti o islamu su mu došle veoma rano. Dvoumio se oko uspostavljanja veze s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i slušanja šta on govori, iako se vijest o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, proširila i među Arapima i među nearapima. Vjerovatno je dolazak Zejda el-Hajra (Zejd el-Hajl) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s nekim predstavnicima plemena Taj' i njihovo prihvatanje islama negativno utjecalo na Adijja. Govorio je: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan, zamrzio sam ga tako da nikada nikoga nisam više mrzio od njega. Krenuo sam i nastanio se na najudaljenijim arapskim staništima prema Bizantiji. To mjesto sam zamrzio više nego što sam mrzio svoje prvo stanište."¹

Nije se usudio susresti s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok njegova sestra nije zarobljena. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo je prema njoj postupao i ciljano govorio ono što bi ona trebala prenijeti Adijju b. Hatimu.

Naime, jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, izvidnica pod zapovjedništvom Alije b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, napala je na dio područja plemena Taj' u rebiul-ahiru devete hidžretske godine. Cilj im je bio srušiti kip El-Fels. Ova vojna formacija uspjela je zarobiti neke stanovnike Taj'a, među kojima je bila Seffana, kćerka El-Hatimova, a sestra Adijjeva.² "Hatimova kćerka stavljena je u posebno ograđen prostor na ulazu u džamiju. Inače su žene zarobljenice tu bile zadržavane."³ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored nje, a ona je pred njim ustala. Bila je prepoznatljiva po tome što je bila veoma rječita. Rekla je: "Allahov Poslaniče, otac je umro, izaslanstvo ne dolazi, pa zato budi blagodaran prema meni, a Allah će prema tebi." Pitao je: "A ko bi trebao doći?" Rekla je: "Adijj b. Hatim." Reče: "Onaj što je pobjegao od Allaha i Njegovog Poslanika?" Ona je ispričala: "Potom me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio i otišao. Sutradan je ponovo prošao, a ja sam mu isto rekla, a i on meni isto što mi je rekao jučer. Sutradan je opet prošao pored mene, a ja sam izgubila nadu, pa mi je neki čovjek pokazao iza njega, sallallahu alejhi ve sellem, gestikulirao da ustanem i da s njim pričam. Otišla sam mu i rekla: 'Allahov Poslaniče, otac je umro, izaslanik ne dolazi, budi blagodaran prema meni, pa će i Allah prema tebi.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'To sam odobrio, ali nemoj žuriti

¹ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 142.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/164.

³ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/579, margina br. 3.

da kreneš dok ne nađeš iz svoga naroda nekoga povjerljivog koji će te odvesti u tvoju zemlju, a potom zatraži dozvolu od mene.’ Upitala sam o čovjeku na kojeg mi je pokazao da s njim govorim, pa su mi rekli da je to Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu. Ostala sam boraviti sve dok nije došla karavana iz plemena Beli ili Kudaa. Rekla sam: ‘Želim da odem svome bratu u Šam.’ Otišla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, došla je neka skupina ljudi iz mog naroda u koje imam povjerenja i oni će me odvesti.’ Pričala je: ‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaodjenuo me je u odjeću i stavio me na jahalicu. Dao mi je nešto opskrbe, te sam krenula s njima sve dok nisam došla u Šam.’”¹

Adijj b. Hatim je bio zbunjen nakon porobljavanja njegove sestre i njegovog bježanja u Šam.

Nakon što su njegovoj sestri ukazane počasti i nakon što je doputovala u Šam, Adijj opisuje njen dolazak, pa kaže: “Tako mi Allaha, dok sam sjedio među svojom porodicom, pogledao sam u jednu ženu koja ide prema meni. Pitao sam: ‘Jesi li ti Hatimova kći?’ Kad ono – to je, uistinu, bila ona. Kada mi se približila, počela je na mene vikati i koriti me: ‘Ti kidaš rodbinske veze, činiš nepravdu! Svoju porodicu i djecu si uveo u probleme! Ostavio si drugog roditelja nezaštićenog!’ Rekao sam: ‘Sestro, govori samo dobro. Tako mi Allaha, nemam opravdanja za ono što si spomenula da sam radio.’ Potom se smjestila i boravila kod mene. Rekao sam joj, a ona je inače bila čvrsta žena: ‘Šta misliš o vjeri ovog čovjeka?’ Rekla je: ‘Vidim, tako mi Allaha, da mu se što prije priključiš. Ako je čovjek vjerovjesnik, oni koji mu prije dođu imat će posebne počasti. A ako je kralj, nećeš se poniziti pored ponosa (kojeg od predaka) nosiš iz Jemena. Kakav si takav si.’ Rekao sam tada: ‘Tako mi Allaha, ovo je pravo rješenje.’”²

Poslije toga Adijj b. Hatim uputio se iz Šama u Medinu Munevveru da se sastane s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Bilo je to polovinom devete hidžretske godine.³

Kada je došao u Medinu, ljudi su ga dočekali. Može se zaključiti iz predaja da je u Medinu došao tako što je privukao poglede na sebe, svejedno svojom odjećom ili povorkom, a možda i onima koji su bili njegovi pratiloci. Svi su stanovnici Medine gledali u njega. Potom je ušao u džamiju Allahovog Poslanika,

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/579.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/580.

³ Iz predaje Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 142.

sallallahu alejhi ve sellem, i poselamio ga. Upitao je: “Ko si ti?” pa sam rekao: “Adijj b. Hatim.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i odveo me svojoj kući. Tako mi Allaha, kada me je poveo, susrela ga je stara i slaba žena i zaustavila ga. S njom je dugo stajao i pričao o njenim potrebama. Tada sam u sebi rekao: “Tako mi Allaha, ovo nije kralj.” Potom me je poveo i uveo u svoju kuću. Dao mi je jastuk od kože ispunjen palminim lišćem. Bacio mi ga je i rekao: “Sjedi na ovo.” Rekao sam: “Sjedi ti.” Ponovo je rekao: “Sjedi ti”, pa sam sjeo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na zemlju. Rekao sam u sebi: “Tako mi Allaha, ovako se kralj ne ponaša.” Potom je rekao: “O Adijj b. Hatime, zar ti nisi bio pripadnik rekusijskog pravca?” Rekao sam: “Jesam.” “Jesi li ti od svog naroda uzimao četvrtinu ratnog plijena?” Rekao sam: “Jesam.” Rekao je: “To ti nije bilo dozvoljeno u tvojoj vjeri.” Odgovorio sam: “Da, tako mi Allaha.” Shvatio sam da je on poslani Vjerovjesnik koji poznaje ono što se inače ne zna. Potom je rekao: “Vjerovatno te, Adijj, sprečava da uđeš u ovu vjeru kada vidiš u kolikoj su materijalnoj potrebi njeni pripadnici? Tako mi Allaha, imetak će im doći u tolikom obilju tako da ga neće imati ko uzeti. Možda te sprečava da uđeš u vjeru mnoštvo njenih neprijatelja, a malobrojnost njenih pripadnika? Tako mi Allaha, uskoro će doći vrijeme da ćeš čuti kako žena krene s Kadisije sama na svojoj devi i posjeti ovu Kuću (Kabu) ne bojeći se ničega. Možda te sprečava da uđeš u ovu vjeru jer vidiš da vlast pripada drugima? Tako mi Allaha, uskoro će doći vrijeme u kojem ćeš čuti da su Bijeli dvorci u Babilonu pred njima oslobođeni.” Rekao je: “Tada sam prešao na islam.” Adijj je govorio: “Desile su se dvije stvari (predskazanja), a ostalo je treće. Tako mi Allaha, desit će se i ono sigurno. Vidio sam oslobođene Bijele dvorce u Babilonu. Vidio sam ženu kako s Kadisije na svojoj devi bez straha kreće s namjerom da obiđe ovu Kuću. Tako mi Allaha, sigurno će desiti i treće predskazanje. Imetka će biti u tolikom obilju tako da ga neće imati ko uzeti.”¹

Adijjev susret s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, završio se prihvatanjem islama s potpunim uvjerenjem, koje se sasvim razjasnilo kroz razgovor tokom susreta s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali i uvidom u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, skromnost, plemenitost, lijepo ponašanje, poznavanje kršćanstva i njegovih osnova, te devijacija koje su ga zahvatile. Isto tako, i kroz Adijjev postupak o uzimanju četvrtine plijena od kršćana, što mu je bilo zabranjeno.

¹ Et-Taberi, “Historija”, 3/150; pogledati: Buharijevu predaju u “Sahihu”; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 142; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/581.

Dijalog je bio dug. Vjerovatno je razgovarao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u više navrata i više dana tokom boravka u Medini. Navodi se da je Adijj ušao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na vratu je imao srebreni krst, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ovaj ajet: *“Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina. A naredeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju.”* (Et-Tevbe, 31) Rekao je: “Oni ih nisu obožavali”, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: “Svakako, oni su njima zabranili ono što je dozvoljeno, a dozvolili ono što je zabranjeno, pa su im se u tome povinovali. Na taj način su ih obožavali.” Također mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “O Adijj, šta kažeš? Šta te sprečava da kažeš: ‘Allah je najveći?’ Znaš li je li išta veće od Allaha? Šta te sprečava da kažeš: ‘Nema drugog boga osim Allaha?’ Znaš li nekog drugog boga osim Allaha?” Zatim ga je pozvao u islam, pa ga je Adijj, radijallahu anhu, prihvatio i posvjedočio istinu.¹

Adijjevo prihvatanje islama bilo mu je motiv da uči i pita Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o stvarima koje su mu nejasne. Nešto od toga se navodi u vjerodostojnoj predaji. Od Adijja b. Hatima prenosi se da je rekao: “Allahov Poslanice, ja šaljem dresirane pse na ulov, pa oni za mene hvataju plijen, i spomenem Allahovo ime nad njima prilikom slanja.” Odgovorio mu je: “Kada pustiš svoga dresiranog psa na ulov i spomeneš Allahovo ime tom prilikom, onda jedi ono što on ulovi.” Upitao sam: “A ako psi ubiju lovinu?” Odgovorio je: “Pa i ukoliko ubiju ulov, ukoliko s njima ne učestvuju tuđi psi, jer si ti proučio bismillu za svoga psa kada si ga poslao, a ne za tuđeg.” Upitao sam ga: “Ja gađam ulov strijelom (bez peruški), pa pogodim.” Odgovorio je: “Kada gađaš strijelom, pa pogodiš i ona probije ulov, možeš ga jesti. Ukoliko ga pogodi bez probijanja (ali ga ipak usmrti), onda je to udarcem usmrćena životinja, pa je nemoj jesti.”²

U verziji koja se prenosi kod El-Buharija i Muslima kaže se: “Kada pošalješ svoga psa na ulov, spomeni Allahovo ime, pa ukoliko uhvati ulov i on bude još živ, prikolji ga, a ako ga zatekneš da je ubio i ništa od njega nije jeo, onda i

¹ Ibn Kesir u svome “Tefsiru”, 1/874.

² Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o klanju životinja i lovu, poglavlje “Lov strijelama”, 6/218. *“Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime, i koja je udavljena i ubijena; i koja je strmoglavljena, i rogom ubodena, ili od zvijeri načeta – osim ako ste je preklali – i koja je na žrtvenicima žrtvovana, i zabranjuje vam se gatanje strjelicama. To je porok!”* (El-Maide, 3)

ti možeš jesti. Ukoliko pas zubima prikolje (u drugoj verziji: ukoliko on bude jeo ulov), onda ti nemoj jesti, jer se bojim da je tada pas sebi uhvatio ulov.”¹ Također, s njim je pričao o postu i pojavi zore.²

Adijj b. Hatim zavolio je vjeru i njena znamenja. Tako se čak navodi da je rekao: “Ne dođe vrijeme za namaz a da jako ne poželim da ga obavim.”³

Potvrđeno je da Adijj b. Hatim ostao čvrst u islamu i saradivao s Ebu Bekrom es-Siddikom za vrijeme njegova hilafeta kada se pojavilo otpadništvo. Učestvovao je u ubiranju zekata od svoga naroda i odbrani muslimana od otpadnika. El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebno poglavlje koje je nazvao “Priča o izaslanstvu Taj’a”, gdje je spomenuo i priču o Adijju b. Hatimu, o kojem je rekao: “Došli smo Omeru b. el-Hattabu kao izaslanstvo, pa je on počeo poimenice prozivati jednog po jednog čovjeka. Rekao sam mu: ‘Vođo vjernika, zar me ne prepoznaješ?’ Odgovorio je: ‘Naravno da te poznajem. Prešao si na islam kada su ostali uznevjerovali, došao si kada su ostali otišli, bio si pošten kada su ostali prevarili i spoznao si kad su ostali negirali.’ Adijj je tada rekao: ‘Onda nemam o čemu razmišljati.’”⁴ Bio je jedan od prvih koji su Ebu Bekru es-Siddiku donijeli zekat u Medinu nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Imao je veliku ulogu u odvrćanju i sprečavanju ljudi iz svoga plemena da ne odu u otpadništvo.⁵ Adijj je, također, učestvovao u oslobođenju mnogih područja u doba Ebu Bekra es-Siddika i Omera, radijallahu anhum. Prisustvovao je oslobođenju Iraka, Perzije, a time i perzijske prijestonice El-Medaina (Ktesifon). Lično je vidio blago perzijskog kralja Kisre u rukama muslimana, kao što mu je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao. Nastanio se u Kufi i bio je uz Aliju, radijallahu anhu.⁶

¹ Ibn Kesir, “Tefsir”, 1/582. Tumačenje sure El-Maide, izvori hadisa su prethodno spomenuti.

² Ibn Hadžer, “El-Isabe”, 2/468.

³ Isti izvor.

⁴ “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, 5/123.

⁵ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 2/328.

⁶ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 2/329.

Izaslanstvo kršćana iz Nedžrana¹

Nedžran je široko područje na jugu Arapskog poluostrva,² u kojem ima više različitih plemena, urbanih i nomadskih. Kršćanstvo se proširilo u Nedžranu i ojačalo prije islama.

Imali su jake veze s Arapima kršćanima u Šamu, na sjeveru Arapskog poluostrva, kao i s Abesinijom.³ Imali su kulturnu i vjersku razmjenu, tako što su kršćanski velikodostojnici Arapi dolazili i odlazili s ovih područja. Zato se Nedžran u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao jakim uporištem kršćana.⁴ Čuli su za poziv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije njegove hidžre u Meku.⁵ Također, potvrđeno je različitim predajama da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slušao Kissa b. Saidu el-Ijadija, nedžranskog episkopa iz tog vremena, kako drži propovijed na tržnici Ukaz.⁶

Nedžran se ubrajao u glavne centre kršćanstva na jugu arapskih država. Imali su svoje uređenje, administraciju, pozicije, kao i svoje autoritete. El-Akib (Pratilac), kao što biografičari kažu, bio je predvodnik, donosilac odluka, savjetodavac od čijeg mišljenja nisu odstupali. Imali su i Es-Sejjida (Gospodina), koji ih je štutio, nosio odgovornost za njihova naselja i zajednicu, kao i odgovornost za finansijska i društvena kretanja. Episkop je bio njihov učenjak, vjerski vođa, pokrovitelj njihovih učilišta. Zajedno s Gospodinom (Es-Sejjidom) upravljao je cijelom zajednicom i imao nadzor nad svim političkim i finansijskim pitanjima. Upravljao je i svim ostalim poslovima prema potrebi njihovih vijeća.⁷ Vodstvo kod nedžranskih kršćana nije bilo plemenske naravi, već su ga preuzimali vjerski autoriteti, koji su se udaljavali od plemenskog fanatizma, jer su kršćanstvo slijedili pripadnici više različitih plemena.⁸

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nedžranskim kršćanima je napisao pismo.

¹ El-Buhari u svome "Sahihu", Knjiga o pohodima, izdvojio je poglavlje "Priča o stanovnicima Nedžrana", 5/120.

² Jakut el-Hamevi, "Mu'džemul-buldan", 5/266.

³ Dževad Alij, "Historija Arapa prije islama", 6/614.

⁴ Dževad Alij, "Historija Arapa prije islama", 6/616.

⁵ Muhammed b Aved el-Utejbi, "Nedžran u doba vjerovjesništva i pravednog hilafeta", magistarski rad odbranjen na Odsjeku za historiju i civilizaciju na Univerzitetu Imam Es-Sa'ud, str. 19.

⁶ Dževad Alij, "Historija Arapa prije islama", 6/616.

⁷ Preneseno iz: Dževad Alij, "Historija Arapa prije islama", 6/617.

⁸ Dževad Alij, "Historija Arapa prije islama", 6/618.

Kada je pismo došlo episkopu, pročitao ga je, a onda se užasnua i jako prepaao. Poslao je nekog čovjeka iz Nedžrana po imenu Šurahbil b. Vedaa iz plemena Hemedan, prije kojeg, kada dođe kakva nedaća, niko ne bi bio pozvan, nijedan velikodostojnik, ni Es-Sejjid, ni El-Akib. Episkop je Šurahbilu predao pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on ga je pročitao. Episkop ga je upitao: “O Ebu Merjem, šta misliš?” Šurahbil je odgovorio: “Znao sam da je Allah Ibrahimu obećao vjerovjesništvo iz Ismailovog potomstva. Nije isključeno da je to ovaj čovjek. Ja o pitanju vjerovjesništva nemam nikakvog stava. Da je riječ o nekom ovosvjetskom pitanju, ja bih ti iznio svoje mišljenje i potrudio se naći odgovor.” Episkop mu je rekao: “Udalji se malo i sjedi.” Šurahbil se izmakao i sjeo u stranu. Episkop je potom poslao po nekog čovjeka iz Nedžrana po imenu Abdullah b. Šurahbil, koji je bio iz plemena Zu-Asbah, a koje je pripadalo plemenu Himjer. Pročitao mu je pismo i upitao ga za mišljenje. Odgovorio mu je isto što i Šurahbil. Episkop mu reče da sjede, pa se i on povukao i sjeo u stranu. Ponovo je poslao po nekog čovjeka iz Nedžrana po imenu Džebbar b. Fajd iz Benu el-Harisa b. Ka’ba, jednog od potplemena Benu el-Hamasa. Pročitao mu je pismo i upitao ga o mišljenju, a on mu je rekao isto što su mu rekli Šurahbil i Abdullah. Episkop mu je naredio da se povuče i sjedne.

Pošto su se svi okupili da daju mišljenje, episkop je naredio da se oglasi crkveno zvono. Vatra (dim) i monaška odjeća su podignuti pokraj bogomolja. To bi radili ukoliko bi danju osjetili prijetnju. A ako bi to bilo noću, onda bi samo udarali u zvono i palili vatru pored bogomolja. Pošto bi se oglasilo zvono i monaška odjeća bila podignuta, iskupili bi se stanovnici cijele doline, njenog gornjeg i donjeg dijela. Dužina doline je koliko može preći brzi konjanik za jedan dan. Na tom području su bila sedamdeset tri naselja i sto dvadeset hiljada boraca. Pročitao im je pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao za mišljenje, pa su se ugledni usaglasili da kao izaslanika pošalju Šurahbila b. Vedau el-Hemedanija.¹

Kao rezultat konsultacija njihovih učenjaka i uglednih, u Medinu dolazi šezdeset konjanika. Od njih su bila dvadeset četiri plemića, od kojih su trojica donosila ključne odluke: El-Akib bio je vođa, donosio je odluke i bio savjetodavac, tj. njegovo mišljenje i naredba su se uvažavali. Njegovo ime bilo je Abdulmesih. Zatim, Es-Sejjid (Gospodin), koji ih je štitio, nosio odgovornost za njihova naselja i zajednicu, a zvao se El-Ejhem Ebu Harise b. Alkame,

¹Ibn Kesir, “Tefsir”, 1/370–371.

srodnik plemena Benu Bekr b. Vail. Tu je bio njihov episkop, kao učenjak, vjerski vođa i pokrovitelj njihovih učilišta.

Ebu Harise je bio kod njih ugledan. Izučavao je njihove knjige. Bizantijski kraljevi, kao kršćanski predvodnici, ukazali su mu počasti, dali mu ovlasti i povlastice. Zbog dobrih vijesti koje su im dolazile o njemu, njegovog znanja i truda koji je ulagao u njihovoj vjeri, izgradili su mu crkve i ukazali mu počasti.

Pri dolasku u Medinu skinuli su sa sebe putnu odjeću i obukli široke svilene ogrtače, koje su za sobom vukli, te stavili zlatne prstenove, a zatim došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poselamili ga. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije im odgovorio na selam. Cijeli dan su pokušavali govoriti s njim, ali im se on nije obraćao dok su na sebi nosili te ogrtače i zlatne prstenove. Krenuli su tražiti Osmana b. Affana i Abdurrahmana b. Avfa, koje su otprije poznavali. Oni su u predislamskom periodu dovodili karavane u Nedžran i kupovali pšenicu, plodove i kukuruz. Našli su ih dok su sjedili među ensarijama i muhadžirima, pa im rekli: "Osmane i Abdurrahmane, vaš Vjerovjesnik nam je napisao pismo, pa smo mu se odazvali i došli. Prišli smo mu, poselamili ga, a on nam nije odgovorio na selam. Cijeli dan smo pokušavali pričati s njim, a on je odbijao. Šta mislite, hoćemo li se vratiti?" Njih dvojica su Aliji b. Ebi Talibu, koji je bio među narodom, rekli: "Šta ti misliš, Ebu Hasane, o ovim ljudima?" Alija je Osmanu i Abdurrahmanu rekao: "Mislim da trebaju skinuti sa sebe te ogrtače i prstenove te obući odjeću u kojoj su putovali da bi mu mogli prići." Izaslanstvo je to uradilo. Odložili su ogrtače i skinuli prstenove, pa se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poselamili ga, a on im je uzvratio na selam."¹

Kada su se susreli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on je nedžranskom episkopu rekao: "O Ebu El-Harise, prihvati islam." Odgovorio je: "Ja sam musliman." Ponovo mu je rekao: "O Ebu El-Harise, prihvati islam." Odgovorio mu je: "Ja sam prije tebe prihvatio islam." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: "Griješiš! Troje te sprečava da prihvatiš islam: što Bogu pripisuješ dijete, što jedeš svinjetinu i što piješ alkohol."²

Između njih i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povedene su dugotrajne rasprave. Njihov predvodnik rekao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ti našeg gospodina vrijeđaš i govoriš da je Božiji

¹ Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/629–633.

² Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 409; Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 16/259; Omer b. Šebbe, "Historija Medine", 2/584.

rob.” Potom je neko upitao: “A ko je Isaov otac?” Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušutio je tada i nije žurio s odgovorom dok ne dobije odobrenje od svoga Gospodara. Tada mu je Uzvišeni Allah objavio: *“Primjer Isaov doista je kod Allaha isti kao i primjer Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim mu rekao: ‘Budi!’ i on bi! Istina je od Gospodara tvoga i ne budi od onih koji sumnjaju! A onima koji s tobom o Njemu budu raspravljali nakon što ti je došlo nešto od znanja, reci: ‘Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi i vi, pa ćemo se proklinjati i Allahovo prokletstvo na one koji lažu prizvati.’”* (Alu Imran, 59–61)

Kada su objavljeni ajeti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se on poziva na prizivanje međusobnog prokletstva, on ih je pozvao da to bude sutradan. Oni su se međusobno savjetovali, a važili su za kršćanske učenjake, pa su rekli: “Tako nam Allaha, ako je on vjerovjesnik i ako budemo prizivali prokletstvo na sebe, nećemo uspjeti, ni mi ni oni koji dođu poslije nas.”¹ Također, rekli su: “Ako je on vjerovjesnik, pa s njim budemo prizivali prokletstvo, niko od nas neće ostati na zemlji, ni naša dlaka ni nokat, a da neće nestati.”² Neki od njih kada su vidjeli Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pravednost, lijep govor i istinoljubivost, odlučili su ući pod njegovu vlast i naredbu bez prizivanja prokletstva. Tako je njihov predvodnik Šurahbil rekao: “Ja smatram da ovaj čovjek apsolutno pravedno vlada.”³

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sutradan došao, s njim su bili Fatima, El-Hassan, El-Husejn i Alija, radijallahu anhum. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ih je (izaslanstvo iz Nedžrana), pa su se uplašili, a neki od njih znajući da je njegova, sallallahu alejhi ve sellem, dova uslišana i iz straha da je ne uputi protiv njih, pobjegli su u čoškove džamije. Potom je njihov predvodnik Šurahbil došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Smatram da ima nešto bolje od prizivanja prokletstva.” Upitao je: “A šta?” pa je rekao: “Da ove noći, koja traje do sljedećeg jutra, doneseš svoj sud o nama, pa kako god presудиš, bit će provedeno.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Možda će te neko od ovih koji su s tobom zbog toga kritizirati?” Rekao je: “Upitaj mog prijatelja.” Upitao ga je, a onda mu je rečeno da se nijedna odluka ne donosi bez Šurahbilove saglasnosti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odustao je i nije dalje tražio prizivanje prokletstva. Sutradan

¹ Omer b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/584.

² Ibn Kesir, “Tefsir”, 1/371.

³ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/643.

su mu došli, pa su se dogovorili i on im je napisao pismo (garancije) u kojem je stajalo: “U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Ovo pismo (garancije) piše vjerovjesnik Muhammed, Allahov poslanik, stanovnicima Nedžrana, pošto mu je data vlast nad njima. Od svake bijele, crne i žute vrijednosti, datula i svakog roba što im blagodarno ostavlja, a koji budu višak, svakoga mjeseca safera, na svakih dvije hiljade zembilja (korpi) daju hiljadu, a svakoga mjeseca redžeba hiljadu zembilja, i sa svakim zembiljem jednu oku. Ako bude više od dogovorenog haradža ili manje od dogovorenih oka, onda će se obračunati. Od naknada koje uzmu za štitove, konje, deve ili robu obračunom će se i iz njih uzeti procent. Stanovnici Nedžrana dužni su mojim izaslanicima dati utočište i gostoprimstvo dvadeset i više dana. Izaslanik se neće zadržavati više od mjesec dana. Dužni su ustupiti kao posudbu trideset štitova, trideset konja, trideset deva, ukoliko bude napadnut Jemen ili bude kakva druga nedaća. Ono što se uništi, a što moji izaslanici posude, bilo da je riječ o štitovima, konjima, devama, pod garancijom je mojih izaslanika sve dok to ne nadoknade. Nedžran, i ono što njemu pripada, dobivaju garanciju od Allaha i vjerovjesnika Muhameda, sallallahu alejhi ve sellem, za njihove živote, vjeru, zemlju, imetke, odsutne, prisutne, porodice i one koji im pripadaju. Oni ne smiju mijenjati ono na čemu već jesu, ne smije se mijenjati nijedno pravo, niti njihova vjera, niti episkop, niti izvoditi monah iz svog monaštva, niti oni koji uzimaju prisege,¹ i to se odnosi na sve što je pod njihovom vlašću, bilo malo ili veliko, a za njega nemaju nikakvu optužbu niti potražnju za krvarinom iz džahilijeta. Neće se protjerivati niti im se dodatni porezi nametati. Vojska neće zalaziti u njihovu zemlju. Ko od njih bude tražio svoje pravo, pravedno će se među njima postupati tako što nepravdu neće činiti ili je trpiti. Ko je prije uzimao kamatu, ja nemam ništa s njim. Njihov pripadnik neće se teretiti za nepravdu drugog. Sve što je napisano na ovome listu, spada pod garanciju Allaha i Njegovog vjerovjesnika Muhammeda, Allahovog poslanika, sve dok Allah ne donese drugu odredbu, a i dok oni budu iskreni, budu izvršavali svoje dužnosti, bez nepravedne prevrtljivosti.”²

O ovom događaju objavljen je ajet iz sure Ali Imran: *“Primjer Isaov doista je kod Allaha isti kao i primjer Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim mu rekao: ‘Budi!’ i on bi! Istina je od Gospodara tvoga i ne budi od onih koji sumnjaju!*

¹ Pogledati marginu br. 2 kod Omera b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/585.

² Omer b. Šebbe, “Historija Medine”, 2/584–586; pogledati: Ebu Jusuf, “Knjiga o haradžu”, str. 73; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 1/358.

A onima koji s tobom o Njemu budu raspravljali nakon što ti je došlo nešto od znanja, reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi i vi, pa ćemo se proklinjati i Allahovo prokletstvo na one koji lažu prizvati.' Ovo je doista istinito kazivanje, i nema boga osim Allaha! A Allah je doista Silan i Mudar! A ako oni glave okrenu, pa Allah doista dobro zna smutljivce. Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!' Pa, ako se oni okrenu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!'" (Alu Imran, 59–64)

Na početku i na kraju ovih ajeta vodi se opća rasprava s kršćanima u svakom vremenu i svakom prostoru. *"Istina je od Gospodara tvoga i ne budi od onih koji sumnjaju!"* (Alu Imran, 60)

Mnogi kršćani u današnjem vremenu znaju istinitost Muhammedovog poslanstva i vjerovjesništva, kao što su ga poznavali nedžranski kršćani u to vrijeme, ali su oni prkosni Allahu i onome koga je Allah poslao, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklapao ugovor s kršćanima iz Nedžrana, zatražili su od njega sljedeće: "Pošalji nam povjerljiva čovjeka." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "S vama ću poslati, uistinu, povjerljivog čovjeka, uistinu povjerljivog." Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čekali su da vide ko će to biti, pa je rekao: "Ebu Ubejde b. el-Džerrah, pođi s njima", pa ga je on s njima poslao.¹

Kada se izaslanstvo vratilo u Nedžran, počeli su se braniti i pravdati pred svojim narodom govoreći da su sklopili dogovor i pristali na plaćanje glavarine (džizje) iz bojazni da se protiv njih ne uputi dova (prokletstvo). Javno su obznanili da su otprije poznavali njegovo vjerovjesništvo, ali ipak nisu prešli na islam. Dvojica od njih su se odmah priključili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini. Jedan od njih je prešao na islam i zvao se Bišr. Priključio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te je kasnije u jednoj bici poginuo kao šehid.²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Ubejdu u Nedžran. On je bio lijep uzor i blagoslovljen misionar. Radio je poslove finansijskog

¹ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 408. Pogledati: "Sahihul-Buhari", poglavlje "Priča o stanovnicima Nedžrana", 5/121.

² Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/637; Ibn Kesir, "Početak i kraj", 5/55.

administratora i izvršavao svoj zadatak na najbolji način.¹ Između njega i kršćanskih učenjaka u Nedžranu vodile su se naučne rasprave o onome što je objavljeno u Kur'anu, kao i s ostalim ashabima koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao u Nedžran. Jednu od tih rasprava spominje El-Mugire b. Šu'be, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me u Nedžran, pa su mi oni rekli: 'Vi citirate sljedeće riječi: *"Hej ti, koja u čednosti ličiš Harunu, otac ti nije bio nevaljao, a ni mati tvoja nije bila bludnica."* (Merjem, 28) – između Musaa i Isaa je bilo toliko i toliko godina', a ja nisam znao odgovoriti na to pitanje. Otišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga, pa mi je rekao: 'Zašto im nisi rekao da su oni nadijevali imena po vjerovjesnicima i dobrim ljudima prije njih.'"²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Aliju b. Ebi Taliba desete hidžretske godine da preuzme džizju od kršćana i zekat od muslimana Nedžrana. On je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na Oprosnom hadžu.³

Preostali dio života Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, protekao je u miru s nedžranskim kršćanima. Ugovor između njega, sallallahu alejhi ve sellem, i njih se poštivao.

Poslije njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti pojavilo se otpadništvo u mnogim krajevima, kao i na području Nedžrana među onima koji su bili prešli na islam. Nije isključeno da je bilo nemuslimana koji su učestvovali u pokretu otpadništva kroz vojne aktivnosti na ovom području, bili oni kršćani ili drugi, na direktan ili indirektan način. Ipak, za vrijeme hilafeta Ebu Bekra es-Siddika nije došlo ni do kakvog razdora između nedžranskih kršćana i muslimana.

Za vrijeme Omera, radijallahu anhu, oslobođena su nova područja, pa su se i mnoga plemena s Arapskog poluostrva preselila u njih, posebno zbog učešća u oslobađanju. Nedžranski kršćani su bili neovisni o islamskoj državi. S njima nisu učestvovali u oslobađanju zato što su ostali u svojoj vjeri. Željeli su sebi naći novo stanište, ali nisu imali pravo na to zato što nisu bili u islamu i nisu učestvovali u oslobađanju novih teritorija. U isto vrijeme, njihov broj se sve više povećavao, a opasnost za muslimane od njih sve izvjesnija.

¹ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 409.

² Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 409. Ovu predaju navodi Muslim od Ibn Ebi Šejbe. Pogledati: Ibn Kesir, "Tefsir", 2/1.185.

³ Ibnul-Kajjim, "Opskrba za budući svijet", 3/637; pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/60, te "Oprosní hadž" iz ove knjige.

Ibn Ebi Šejbe, sa svojim lancem prenosilaca, navodi: "Stanovnici Nedžrana su brojali četrdeset hiljada ljudi. Omer, radijallahu anhu, pribojavao se da najedanput ne navale na muslimane. Oni su jedni prema drugima bili zlobni, pa su došli Omeru i rekli: "Mi smo netrpeljivi jedni prema drugima, pa nas iseli." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao im je pismo garancije u kojem je stajalo da ne mogu biti iseljeni. Omer je iskoristio tu priliku, pa im je dozvolio da se sami ise, ali su se potom pokajali. Zatim su mu došli i rekli: "Mi smo promijenili mišljenje", a on je odbio da ih vrati. Kada je došao Alija, došli su mu i rekli: "Molimo te, zbog onoga što je pisala tvoja desnica i zbog tvog zalaganja kod Vjerovjesnika, da povučesh odluku." On je to odbio i rekao: "Omer je bio razborit čovjek." Salim je rekao: "Smatrali su da je Alija imao išta prigovoriti Omeru, prigovorio bi mu za stanovnike Nedžrana."¹ Također, iz tekstova se jasno zaključuje da je Omer kupio svu njihovu zemlju s poljoprivrednim dobrima.²

Rečeno je da su došli Omeru, radijallahu anhu, jer su uzimali kamatu, a jedan od uvjeta prilikom sklapanja dogovora s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio je da se ne bave kamatom. Pribojali su se Omerove osvete i tražili da ih iseli u Irak i Šam. Sasvim je jasno, iz različitih predaja, da su oni tražili zamjenu za dogovoreno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, tako da dobiju nova oslobođena područja, koja bi na vlastiti zahtjev mijenjali za svoja područja u Nedžranu. Također, isplaćeni su im imeci za njihove poljoprivredne površine i vinograde, ali su se oni poslije toga pokajali, nastojeći raskinuti dogovor. Međutim, Omer b. el-Hattab je, radijallahu anhu, nakon što se dogovor već počeo provoditi, to odbio. Tako su otišli za Irak s pismom od Omera tamošnjim namjesnicima da im olakšaju i dodijele zemlju. Pismo je bilo sljedećeg sadržaja: "Ovo je ono što je napisao Omer, vođa vjernika, za stanovnike Nedžrana, koji kreću na putovanje, da su sigurni i pod Allahovim garancijama i da im niko od muslimana neće nanijeti štetu, ispunjavajući tako ono što su im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr dali kao garanciju, a zatim... Koga zateknu od namjesnika u Šamu i Iraku, neka im da dio obradive zemlje. Što budu lično obrađivali, to im i pripada. Niko nema pravo da im to oduzme ili za to porez uzme. A zatim... Muslimani koji budu u njihovom susjedstvu neka im pomognu protiv onih koji nepravdu čine, jer su oni narod kojem je data garancija. Glavarinu neće plaćati dvadeset četiri

¹ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 408.

² Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 407.

mjeseca nakon dolaska, a plaćat će je samo sa svojih posjeda na kojima rade, neće im se napravda nanositi niti nad njima sila provoditi. Ovome svjedoče Osman b. Affan i Muaj kib b. Ebu Fatime.” Dio njih otišao je za Irak i nastanio se u Nedžraniji, koja se nalazi na području Kufe.¹

---

¹Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 1/358.

Rušenje kipova

Kipovi su bili rašireni na svakom mjestu na arapskim područjima. U Meki su pored Kabe također bili postavljeni idoli. Imena nekih su spomenuta u Kur'ani-kerimu, kao što je Lat, Uzza i Menat. Arapska plemena su se ponosila kipovima i obožavala su ih mimo Allaha Uzvišenog. Navedeni su mnogobrojni kur'anski ajeti koji upozoravaju na kipove i pojašnjavaju ratovanje vjerovjesnika protiv idolatrije kroz cijelu historiju: *“Oni su, Gospodaru moj, mnoge ljude na stranputicu naveli. Onaj ko bude mene slijedio – moje je vjere, a onaj ko bude protiv mene ustajao, pa – Ti, uistinu, praštaš i milostiv si.”* (Ibrahim, 36) Glavni zadatak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je da iz srca ljudi izbaci pogrešna uvjerenja i idolatriju, te da te kipove u potpunosti uništi i izbriše iz materijalnog postojanja. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično uništavao kipove koji su okruživali Kabu i bili u Haremu, odmah na dan oslobođenja Meke, što su svi ljudi mogli vidjeti i čuti: *“I reci: ‘Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!’”* (El-Isra', 81)¹ On je rušio kipove na svim mjestima na kojima bi mu došli pod ruku. Nakon oslobođenja Meke poslao je izaslanstva u svim pravcima da obave ovaj zadatak. Arapi su prema njemu, sallallahu alejhi ve sellem, izražavali strahopoštovanje. Zavladao bi njihovim područjima, pa bi nastojao ukloniti sve kipove iz svakodnevnice i iz duša onih koji su ih poštivali i obožavali. U ophodnje za rušenje kipova spadaju i sljedeće:

---

¹Pogledati: “Oslobođenje Meke” iz ove knjige.

Ophodnja Halida b. Velida za rušenje kipa El-Uzza¹

El-Uzza je bio kip u Nahli, istočno od Meke prema Taifu, na području Huzejla.² Taj kip je bio obožavan mimo Allaha, a o njemu su objavljene riječi Uzvišenog: “Šta kažete o Latu i Uzzau? I Menatu trećoj, najmanje cijenjenoj?” (En-Nedžm, 19–20) Arapi su mu se molili i spomenom ga veličali mimo Allaha.³ Zato smo mogli vidjeti Ebu Sufjana kako sjećanje na ovaj kip uzima za slogan na Uhudu, kada je rekao: “Mi imamo Uzaa, a vi ga nemate.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je naredio da mu odgovore: “Allah je naš zaštitnik, a vi nemate zaštitnika.”⁴ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Meke poslao je Halida b. Velida, radijallahu anhu, kao izaslanstvo sa zadatkom da sruši kip Uzza. Otišao je i srušio ga, o čemu postoji dugo predanje.⁵

Ophodnja Amra b. Asa za rušenje kipa Suva’a⁶

Suva’a je bio kip plemena Huzejl, istočno od Meke. Njegov spomen navodi se u Kur’anu, kada Uzvišeni kaže: “I govore: ‘Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!’” (Nuh, 23) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Meke poslao je Amra b. el-Asa s posebnim odredom za rušenje ovog kipa. Sluga kipa Suva’a je tvrdio da će se on braniti i da ga Amr ne može srušiti. Kada je vidio da se kamen po kamen urušava i da ne može sam sebi koristiti, a ni drugima, prihvatio je islam. Ovaj kip je zauvijek uništen.⁷

¹ Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/436, pod naslovom “Izaslanstvo Halida b. Velida za rušenje kipa El-Uzza”.

² Pogledati: Ibn el-Kelbi, “Kipovi”, str. 16; Dževad Alij, “Historija Arapa prije islama”, 7/235.

³ “Sahihul-Buhari”, Knjiga o tefsiru, sura En-Nedžm, poglavlje “Jeste li vidjeli Lata i Uzata?”, 6/51; Ibn Kesir, “Tefsir”, 2/1780.

⁴ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 238; pogledati: “Bitka na Uhudu” iz ove knjige.

⁵ Pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/145.

⁶ Suva’a je stari kip koji se nalazio u dolini Nahle, istočno od Meke. Dževad Alij, “Historija Arapa prije islama”, 6/257.

⁷ Pogledati: Ibn Kesir, “Tefsirul-Kur’an”, 1/1923.

Ophodnja S'ada b. Zejda el-Ešhelija za rušenje kipa Menata

Menat je bio kip na području Mušellela¹ kod Kudejda² između Meke i Medine. Svi Arapi su ga obožavali, a posebno plemena Evs i Hazredž. Približavali mu se žrtvama, kao što se navodi u riječima Uzvišenog: *“Šta kažete o Latu i Uzau? I Menatu trećoj, najmanje cijenjenoj?”* (En-Nedžm, 19–20)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon osvojenja Meke poslao je Zejda b. S'ada el-Ensarija s muslimanskom vojskom da sruši ovaj kip. Uspio je to bez otpora njegovih čuvara, koji su tvrdili da će se sam braniti, srušiti i uništiti. Tako je u materijalnoj stvarnosti uništen idol, kao i u dušama ljudi.³

Ophodnja Alije b. Ebi Taliba za rušenje kipa El-Felsa u Taj'u⁴

Alijina, radijallahu anhu, vojna formacija poslana je devete hidžretske godine u mjesecu rebiul-ahiru. Napao je na Taj', uništio njihov kip i osvojio im riznicu. Zarobio je pojedince iz plemena, a među njima je bila Seffana, kćerka Hatima Taj'a, pa je ona bila razlog da njen brat Adijj dođe i prihvati islam,⁵ kao što je prethodno detaljnije spomenuto.⁶

Ophodnja Et-Tufejla b. Amra za rušenje kipa Zul-Keffejna u Devsu

Nakon Bitke na Hunejnu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Et-Tufejla b. Amra Devsija da uništi kip Zul-Keffejn u plemenima Amra b. Hamhame. On je otišao, srušio ga i zapalio. Potom se vratio i susreo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, dok je Taif držan u obruču.⁷

¹ Pogledati: Ibn Kesir, “Tefsirul-Kur'an”, 1/1781.

² Dževad Alij, “Historija Arapa prije islama”, 6/246; pogledati: “Vjersko stanje kod Arapa prije islama” iz ove knjige.

³ Pogledati: Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/146; El-Hejsemi, “Eš-Šuruhu el-mevahib el-ledunije”, 2/348.

⁴ Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/517.

⁵ Et-Taberi, “Historija”, 3/148; El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, hadis br. 4340; Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/164.

⁶ Pogledati: “Ebu Bekrovo predvodništvo ljudi na hadžu” iz ove knjige.

⁷ Pogledati: Ibn S'ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/157; El-Vakidi, “Pohodi”, 2/922; Muhammed es-Sallabi, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/666.

Ophodnja Džerira b. Abdullaha el-Bedželija na Zul-Halesu¹

Na području Bedžile u Jemenu u plemenu Has'am bio je kip Zul-Halesa.² Plemena su ciljano dolazila, tako da su čak neka od njih kip na ovom mjestu zvala Kabom.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Džeriru b. Abdullahu: "Zar me nećeš riješiti Zul-Halese?" Džerir je odgovorio: "Svakako, Allahov Poslanice." Ali, Džerir nije mogao jahati konja, što je spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on uputio za njega dovu i udario po njegovim prsima govoreći: "Allahu moj, Ti ga učvrsti i učini upućenim uputiocem." Poslije toga više nikada nije pao s konja. Džerir se uputio sa sto pedeset konjanika iz mjesta Ahmes na Zul-Halesu, pa ju je srušio. Poslao je radosnu vijest Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. El-Buhari u svom "Sahihu" od Džerira b. Abdullaha prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Zar me nećeš riješiti Zul-Halese?' Odgovorio sam: 'Da.' Krenuo sam sa sto pedeset konjanika iz Ahmesa. Svi su bili dobri konjanici, a ja se nisam mogao zadržati na konju. Spomenuo sam to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je svojom rukom udario po mojim prsima, tako da sam vidio trag njegove ruke na svojim prsima, a onda rekao: 'Allahu moj, učvrsti ga i učini ga upućenim uputiocem.' Poslije toga nikada više nisam pao s konja." Zul-Halesa je, ustvari, bila jedna kuća u Jemenu koja je pripadala plemenima Has'am i Bedžile. U njoj je bio kip koji se obožavao i nazivan je Kabom. Prišao mu je, polomio ga i spalio. Kada je Džerir došao u Jemen, tamo je bio neki čovjek koji je gatao strelicama. Tom čovjeku je rečeno: "Ovdje je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ako te se domogne, glavu će ti skinuti." Dok je on tako gatao bacanjem strelica, Džerir je kod njega zastao i rekao mu: "Ili ćeš ih polomiti i posvjedočiti da nema drugog boga osim Allaha ili ću ti glavu skinuti?" Čovjek ih je polomio i izgovorio šehadet. Potom je Džerir poslao čovjeka iz Ahmesa, koji je nosio nadimak Ebu Ertae, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obraduje ovim vijestima. Kada mu je došao, rekao mu je: "Allahov Poslanice, tako mi Onoga Koji te je poslao s istinom, nisam ti došao sve dok ga (kip) nisam ostavio (ugljenisanog) poput šugave deve." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je tada pet puta blagoslov za pleme Ahmes i njegove ljude i konje."³

¹ El-Buhari u svome "Sahihu" u Knjizi o pohodima odredio je posebno poglavlje "Pohod na Zul-Halesu", 5/111.

² Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 16/190.

³ El-Buhari, "Sahih", hadis br. 4.357.

Oprosní hadž¹

Hadž je peti temelj islama. Po njemu je nazvana jedna kur'anska sura. O njemu i njegovim znamenjima govore mnogobrojni kur'anski ajeti, njih ukupno dvanaest.

Potvrđeno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije Hidžre obavljao hadž kao monoteista prema obredima Ibrahima, alejhi selam, koje je radio suprotno Kurejšu, a u skladu s Ibrahimovom, alejhi selam, praksom, iako je hadž propisan tek nakon teksta objave riječi Uzvišenog: *“Hodočastiti Kabu, radi Allaha, dužan je svako ko bude u mogućnosti do nje doći. A ko ne vjeruje – pa, Allah je, doista, neovisan o svjetovima!”* (Ali Imran, 97)²

Poslije njegove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre u Medinu nije potvrđeno da je obavio hadž mimo Oprosnog hadža, koji je bio desete hidžretske godine,³ iako je Ebu Bekr es-Siddik predvodio ljude na hadžu koji je obavljen devete hidžretske godine.⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čvrsto je nastojao da se nijedno obilježje mnogoboštva javno ne manifestira u Meki. To je bio motiv njegovog odgađanja hadža do desete hidžretske godine, kao što je i ljude obavijestio da se mušrici više neće moći približavati El-Mesdžidul-Haramu: *“O vjernici, mnogobošci su sama pogan i neka više ne dolaze na hadž El-Mesdžidul-Haramu*

---

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, poglavlje “Oprosní hadž”; Muslim u “Sahihu”, Knjiga o hadžu, poglavlje “Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadž”, 4/38.

² Pogledati: Ibnul-Kajjim, “Opskrba za budući svijet”, 3/595; pogledati: El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oprosní hadž”, 5/126; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/263.

³ Kod prenosilaca hadisa o ovoj temi su izdvojena posebna poglavlja. Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/299, iz El-Buharijeve predaje, 5/123.

⁴ Pogledati: “Ebu Bekrovo predvođenje ljudi na hadžu” iz ove knjige.

poslije ovogodišnjeg hadža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i Mudar je.” (Et-Tevbe, 28)

Oprosní hadž predstavljao je praktičnu primjenu hadža i njegovih obreda onako kako ih je obavljao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po njegovim instrukcijama, jer je govorio: “Od mene preuzmite način na koji se obavljaju obredi hadža, jer ja ne znam hoću li poslije ovoga obaviti drugi.”¹

Zbog važnosti ovog pitanja El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je poglavlje koje je nazvao “Oprosní hadž”.²

Prije zul-hidždžeta desete hidžretske godine Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objavio je svima da će obaviti hadž. U predanju se kaže: “U Medinu je došlo mnogo ljudi i svi su čekali da se priključe Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je na hadž iz Medine Munevvere 25. dana zul-ka’dea. Na putu je ostao osam dana. Ljudi su na tom putu učili od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njihov broj se postepeno povećavao, tako da su mu se odazvali mnogi ljudi iz različitih plemena iz svih arapskih područja.⁴ Uz to su s njim bili još članovi njegove porodice, supruge i stanovnici Medine.⁵

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je telbiju, a ljudi su je ponavljali za njim. Preuzimali su od njega postupke kojima se jasno očitovalo iskreno robovanje Allahu Uzvišenom i ispovijedanje Njegove jednoće: “*Odazivam Ti se, Allahu moj, odazivam. Odazivam Ti se, Ti nemaš sudruga, odazivam Ti se. Sva zahvala, blagodati i vlast pripadaju Tebi. Ti nemaš sudruga.*”⁶

Ova telbija, koju je ummet s koljena na koljeno prenosio i koju ponavlja do današnjega dana, predstavlja jasnu i snažnu proklamaciju odricanja od idolo-poklonstva i njegovih sljedbenika te priznanje da vlast i blagodati pripadaju jedino Allahu, Koji sudruga nema.

¹Prenosi ga Muslim u “Sahihu”, poglavlje “Pohvalnost bacanja kamenčića na Džemretul-akabe prvog dana Kurban-bajrama jašući na jahalici i pojašnjenje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ‘Od mene preuzmite način na koji se obavljaju obredi hadža’”, 4/79.

²Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “O oprosnom hadžu”, 5/123; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, pod naslovom “Oprosní hadž”, 4/601.

³Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/229.

⁴Ibn Kesir, “Oprosní hadž”, str. 145, iz predaje imama Ahmeda.

⁵Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oprosní hadž”, 5/125.

⁶Pogledati: Ibn Kesir, “Oprosní hadž”, str. 135, iz Muslimove predaje, te El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, Knjiga o hadžu, Poglavlje o telbiji, 2/147.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 4. zul-hidždžeta prenoćio je u blizini Meke, a u nju ušao ujutro sljedećega dana 5. zul-hidždžeta. Ušao je u El-Mesdžidul-Haram ponavljajući: "Allahu naš, Ti si mir i od Tebe je mir i poživi nas, naš Gospodaru, u miru."¹ Kada je ugledao Kabu, rekao je: "Allahu moj, povećaj ovoj Svojoj kući počast, respekt, reputaciju i strahopoštovanje."²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se ka Kabi i počeo je obilaziti jašuci na svojoj devi. Ljudi su ga gledali sa svih strana. Povodili su se za njim i postavljali mu pitanja. Okruživali su ga i gledali šta radi i slušali kako upućuje dovu.³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodirnuo je Crni kamen svojim štapom, koji je držao u ruci. Prva tri kruga je ubrzano hodao.⁴ Kada je završio, proučio je riječi Uzvišenog Allaha: *"I kada Mi Kabu učinismo utočištem i sigurnim mjestom za ljude: 'Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati!' I Ibrahimu i Ismailu stavili smo u obavezu 'da Kabu Moju očiste za one koji je budu obilazili, koji u njoj budu boravili, ruku' i sedždu činili."* (El-Bekara, 125) Potom je obavio dva rekata namaza kod Mekami-Ibrahima, tako da je Mekami-Ibrahim bio između njega i Kabe. Na prvom rekatu je proučio suru El-Kafirun, a na drugom El-Ihlas. Potom je dodirnuo čošak Kabe i uputio se ka Saffi učeći riječi Uzvišenog: *"Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta. Zato onaj ko Kabu hodočasti ili umru obavi, ne čini nikakav prijestup ako obiđe oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo, pa Allah je doista blagodaran i sve zna."* (El-Bekara, 158), sve dok se nije popeo na Saffu, okrenuo se prema Kabi, proučio tekbir i rekao: "Nema drugog boga osim Allaha Jedinoga, Koji nema sudruga, Njemu pripada vlast i zahvala, On je Moćan i kadar sve učiniti. Nema drugog boga osim Allaha Jedinoga. On je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i Sam sve saveznike porazio." Potom je otišao ka Mervi i upotpunio s'aj. Spominjao je i podsjećao druge na pobjedu koju mu je Allah dao i poraz mušričkih saveznika koji su ga zlostavljali u Meki. Spominjao je monoteizam i da je Uzvišeni Allah ispunio Svoje obećanje, pomogao muslimane i dao da se ostvari ono što je obećao.

¹ Pogledati izvor ove predaje kod Ibn Kesira, "Oprosnih hadž", str. 166.

² Pogledati: Ibn Kesir, "Oprosnih hadž", str. 165.

³ Ibn Kesir, "Oprosnih hadž", str. 146.

⁴ Ibn Kesir, "Oprosnih hadž", str. 168.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Meki četiri dana. Boravio je u El-Ebtahu. U ovom periodu Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, došao je iz Jemena. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ga je poslao u Jemen. Alija se u Meki sastao sa svojom voljenom suprugom Fatimom, kćerkom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neka je Allah s njima zadovoljan.¹

Ujutro, na dan tervije (dan prije Arefata), u četvrtak 8. zul-hidždžeta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je s hadžijama na Minu. Pošto je došao na Minu, predvodio je ljude u obavljanju podnevskog i ikindijskog namaza, sastavljajući ih i krateći. Isto je postupio s akšamom i jacijom. Bilal, radijallahu anhu, učio je ezan za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.² Ljudi su, preuzimajući višak vode od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, abdesta, uzimali blagoslov. Sljedeće jutro, na Dan Arefata, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je sabah-namaz predvođći ljude na Mini. Poslije izlaska sunca krenuo je na Arefat. Naredio je da mu se postavi šator u Nemiri, a time je postupao suprotno kurejšijskim običajima. Nastojao je primijeniti riječi Uzvišenog: *“Zatim krenite odakle kreću ljudi i od Allaha oprosta molite. Allah, doista prašta i milostiv je.”* (El-Bekara, 199) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio se u šatoru koji mu je podignut na Nemiri. Dan Arefata je bio 6. marta 632. godine po Isau, alejhi selam.³ To je treći mjesec na kraju zime, a na početku proljeća, a u Meki je bila velika vrućina, čak i u zimskom periodu, pa kako je onda već moglo biti u proljeće!

Zato je šator imao namjenu zaštite od sunca, a i da oni koji žele doći Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, znaju gdje je odsjeo, kao i radi tačnog određivanja njegovog mjesta boravka na Arefatu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u šatoru spominjući Uzvišenog Allaha i primjenjujući ono što je sam rekao: “Najbolja dova je dova na Dan Arefata. Najbolje što sam rekao ja i vjerovjesnici prije mene su riječi: ‘Nema drugog boga osim Allaha Jedinoga, Koji sudruga nema.’ U drugoj verziji stoji: ‘Nema drugog boga osim

¹ Pogledati: El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanje Alije i Halida u Jemen prije Oprosnog hadža”, hadis br. 4353; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/334; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/602.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanje Alije b. Ebi Taliba i Halida b. Velida u Jemen”, 5/110; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/335.

³ Pogledati: Abdusselam et-Termanini, “Epohe iz islamske historije”, str. 28.

Allaha Jedinoga, Koji sudruga nema, Njemu pripada vlast, zahvala i On je kadar sve učiniti.”¹

Ez-Zubejr b el-Avvam, radijallahu anhu, prenosi: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči ajet: *“Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega, a i melec i učeni, postupajući pravedno. Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!”* (Ali Imran, 18)”

Navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Arefata učio i ove dove: “Allahu moj, Ti čuješ ono što ja govorim, vidiš gdje se nalazim, znaš šta radim u javnosti i tajnosti. Ništa Ti kod mene nije skriveno. Ja sam bijedni siromah koji traži pomoć i utočište, koji se pribojava i strahuje, koji prihvata i priznaje svoj grijeh. Molim Te kao što Te moli nevoljnik, predajem Ti se kao što se predaje ponizni, upućujem Ti dovu onoga koji strahuje i boji se štete, onoga koji pred Tobom svoju glavu obara, pred Tobom suze lije, pred Tobom svoje tijelo ponizno drži i Tebi ponizan biva. Allahu moj, ne učini me kada Ti upućujem dovu, Gospodaru, nesretnim. Budi prema meni blag i samilostan. O Ti Najbolji kome se molba može uputiti, o Ti Najbolji davaoče.”²

Potvrđeno je da je upućivao dove dok je bio na svojoj devi.³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je upućivati dove u svome šatoru sve dok sunce nije prešlo polovinu neba, kada je naredio da mu se pripremi njegova deva El-Kasva, koju je uzjahao, došao u središte doline te naredio da ljudi šute i saslušaju njegovo obraćanje (hutbu), shvate je i upamte.⁴ Ljudi su se raspodijelili kako bi ostalima prenosili ono što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govori.⁵ Navedene su različite predaje s dijelovima onoga što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao u hutbi. Nekim prenosiocima je bilo teško u cijelosti se prisjetiti riječi ove hutbe, ali su razumjeli njeno značenje. Dijelovi hutbe preneseni su različitim predajama i u mnogobrojnim prilikama, a od onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao bilo je sljedeće:⁶ “O ljudi, saslušajte moj govor, jer ja ne znam hoću li vas ikako poslije ove godine više vidjeti na ovom mjestu. O ljudi, vaši životi i vaši imeci su vam sveti sve dok ne susretnete svoga Gospodara, kao što vam

¹ Malik b. Enes, “El-Muvetta”, Knjiga o hadžu, poglavlje “Sve predaje o hadžu”, str. 350.

² Ibn Kesir, “Oprosn hadž”, str. 241; Ibn Kesir, “Tefsir”, 1/358.

³ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, hadis br. 4399–4400.

⁴ El-Buhari, “Sahih”, hadis br. 4404.

⁵ Pogledati: Et-Taberi, “Historija”, 3/169.

⁶ Pogledati knjigu napisanu o hutbi: dr. Faruk Hamade, “Vjerovjesnikova oporuka islamskom ummetu”, Darul-kalem, Damask, 1422. h. g.

je svet ovaj dan i ovaj mjesec. Vi ćete se susresti sa svojim Gospodarom, pa će vas pitati za vaša djela. Ja sam dostavio. Ko kod sebe ima neku povjerenu stvar, neka je izruči onome ko mu je povjerio. Svaka kamata je poništena, a vama pripadaju osnove vaše imetaka. Nećete nepravdu nanositi niti će vam se nanositi. Uzvišeni Allah je presudio da nema kamate. Kamata Abbasa b. Abdul-Muttaliba je sva poništena. Svaka krvna osveta iz predislamskog doba je poništena. Prvu krvnu osvetu koju poništavam jeste osveta za Ibn Rebiu b. Harisa b. Abdul-Muttaliba, koji je bio na dojenju u plemenu Benu Lejs, pa ga je ubilo pleme Huzejl. To je prvi oprost krvne osvete iz džahilijetskog doba. A zatim... O ljudi, šejtan je izgubio nadu da će više biti obožavan na vašoj zemlji, ali ako mu se bude iskazivala pokornost u manjim stvarima, u djelima koja vi smatrate mizernim, bit će time zadovoljan. Čuvajte ga se u pogledu svoje vjere. O ljudi, premještanjem svetih mjeseci samo se povećava nevjerovanje, čime se nevjernici dovode u zabludu, jedne godine ga proglašavaju običnim, a druge godine ga smatraju svetim da bi ispunili broj onih mjeseci koje je Allah učinio svetim, pa dozvole ono što je Allah zabranio, a zabrane ono što je Allah dozvolio. Vrijeme prolazi onako kako je određeno od dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Kod Allaha je dvanaest mjeseci, a od njih su četiri sveta. Tri dolaze jedan uz drugoga i Mudarov redžeb, koji se nalazi između džumade i ša'bane. A zatim... O ljudi, vi imate prava kod svojih žena, a i one kod vas. Vi imate pravo kod njih da u vaše kuće ne uvode nikoga koga vi ne volite. Dužne su da ne čine očiti razvrat, a ako to urade, Uzvišeni Allah vam je dozvolio da ih izbjegavate u posteljama i da ih udarite bez nanošenja ozljeda. Ukoliko prestanu, njima pripada opskrba i odjeća, kako je uobičajeno. Prema ženama dobro postupajte, jer su one zatočnice koje nemaju ništa. Vi ste ih uzeli s Allahovim emanetom i sebi Allahovim riječima dozvolili odnos s njima. Ljudi, shvatite moj govor, jer sam dostavio. Ostavljam vam ono s čime, ukoliko ga se budete pridržavali, nećete nikada zalutati – sasvim jasnu stvar: Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Vjerovjesnika. Ljudi, slušajte moj govor i shvatite ga. Znao da je svaki musliman brat drugom muslimanu i da su muslimani braća. Nije čovjeku dozvoljeno da od svoga brata išta uzme osim što mu ovaj dobrovoljno dadne. Nemojte jedni drugima nepravdu činiti. Allahu moj, jesam li dostavio?" Rečeno mu je da su ljudi rekli: "Allahu naš, dostavio je." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: "Allahu moj, posvjedoči."¹

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/605. Pogledati dijelove ove hutbe kod El-Buharija u "Sahihu", hadis br. 4403; Ibn Kesir, "Vjerovjesnikov životopis", 4/342.

Od riječi koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao bile su i sljedeće: “Allah je svakom onome ko zaslužuje dao njegovo pravo. Nije dozvoljeno ostavljati oporuku nasljedniku. Dijete se pripisuje trenutnoj bračnoj zajednici, a bludniku pripada kamenovanje. Ko se bude pripisivao nekome drugome mimo svome ocu, ili kao rob drugom vlasniku, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi. Od njega Allah neće primiti ni obavezni ni dobrovoljni ibadet.”¹ Također je rekao: “Ne vraćajte se poslije mene u nevjerstvo tako što ćete jedni drugima glave skidati.”²

Ova hutba je navedena u različitim verzijama, ali je jednoglasna po značenju koje je naveo Ibn Hišam. Vjerovatno je dio hutbe bio na dan Bajrama ili drugom prilikom. Jednu verziju navodi imam El-Buhari u svome “Sahihu” iz hadisa Ebu Bekra, koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vrijeme protječe onako kako je određeno od dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina se sastoji od dvanaest mjeseci, od njih su četiri sveta, tri dolaze jedan uz drugoga: zul-k’ade, zul-hidždže i muharrem, a Mudarov redžeb između džumade i ša’bana.” Potom je rekao: “Koji je danas dan?” Rekli smo: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!” Ušutio je tako da smo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, pa je rekao: “Zar nije prvi dan Kurban-bajrama (Jevmun-nahr)?” Odgovorili smo: “Svakako.” Potom je upitao: “Koji je ovo mjesec?” Odgovorili smo: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!” Ušutio je tako da smo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, pa je rekao: “Zar nije zul-hidždže?” Odgovorili smo: “Da, svakako.” Potom je upitao: “Koji je ovo grad?” Odgovorili smo: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.” Ušutio je tako da smo pomislili da će ga nazvati drugim imenom. Odgovorio je: “Zar nije Meka (El-Belda)?” Rekli smo: “Da, svakako.” Onda je on rekao: “Vaši životi i vaši imeci (prenosilac je rekao: “Mislim da je rekao i vaše časti”) su vam sveti kao što vam je svet ovaj dan u ovom mjesecu u ovom vašem gradu. Vi ćete se susresti s vašim Gospodarom, Koji će vas pitati za vaša djela. Ne vraćajte se poslije mene zabludi tako što ćete jedni drugima glave skidati. Jesam li dostavio? Neka prisutni prenesu odsutnom. Možda ih onaj kome ove riječi budu prenesene bolje shvati nego neko ko ih je uživo čuo.” Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio ove riječi, ponavljali bi:

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/605.

² Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, hadis br. 4403.

“Istinu je rekao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.” Potom je dva puta rekao: “Jesam li dostavio?”¹

Sasvim je jasno da se ova hutba, ili više njih, smatraju ustavom čitavoga čovječanstva kroz svu njegovu historiju i generacije, sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i one na njoj. Ovo je najvažnije obraćanje koje je, prema smjernicama Tvorca, Pečat svih Allahovih vjerovjesnika i poslanika Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio. Hutba je bila usmjerena stvorenjima. U njoj se spominje Allahova jednoća, čuvanje međusobnih tjelesnih, duhovnih i materijalnih prava, preciziranje prava žene i njene počasti, zabrana ataka na tuđa prava, nastojanje predaje povjerenih stvari i emaneta njihovim vlasnicima. S ovom hutbom je pokrenut novi globalni sistem koji se ekonomski bazirao na zabrani kamate, a sigurnosno na zaboravu prošlosti u pogledu krvnih osveta, s nastojanjem da životi trenutno i u budućnosti budu sačuvani. Također, tu je i moralno upozorenje na šejtana i njegovo djelovanje s ciljem činjenja nereda među ljudima, sijanja straha i prolijevanja krvi.

Ovom hutbom je potvrđeno da su svi ljudi jednaki, da su braća i da vode zajedničko porijeklo. Ona ih podsjeća na šerijatske izvore, a oni su Kur'an i sunnet. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje potvrđuje sistem, šerijat i njegove izvore, kao i izgradnju ljudskog društva prema principima koje je postavio njihov Gospodar kako bi se održavao međusobni mir, postiglo zadovoljstvo Tvorca Uzvišenog, kako bi ostvarili međusobno razumijevanje, živjeli civiliziranim životom, i u ljudskoj civilizaciji koja opstoji na ispravnim temeljima i principima jednakosti ljudi. Također, iz hutbe se jasno očituje Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, čvrsto nastojanje da ljudi posvjedoče da je on izvršio povjereni zadatak poslanstva. Zato, kada je čuo od njih to svjedočenje, podigao je prst prema nebu i rekao: “Allahu moj, posvjedoči.” Nastojao je osjetiti reakciju ljudi, pa je podizao pogled tražeći zadovoljstvo svoga Gospodara Uzvišenog, Koji je gledao i njega, a i sve ljude.

Potvrdio je da je čitav Arefat mjesto za boravak, kao što je potvrdio na Muzdelifi da je i ona u cijelosti mjesto boravka. Isto tako, kada je prinio kurban na Mini, potvrdio je i da se na cijeloj Mini može prinostiti kurban.²

Poslije hutbe na Arefatu³ objavljene su mu riječi Uzvišenog: *“Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a*

¹ El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 4406.

² Pogledati: “Musned” imama Ahmeda, 1/72; Et-Taberi, “Historija”, 4/170.

³ El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 4407.

ne u Allahovo ime, i koja je udavljena i ubijena; i koja je strmoglavljena, i rogom ubodena, ili od zvijeri načeta – osim ako ste je preklali – i koja je na žtrvenicama žrtvovana, i zabranjuje vam se gatanje strjelicama. To je porok! – Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. – A onome ko bude primoran, kada hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i milostiv biti.” (El-Maide, 3) Kada je Omer, radijallahu anhu, čuo ove riječi, zaplakao je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: “Šta te je rasplakalo?” Odgovorio je: “Rasplakala me činjenica da smo bili u stalnom povećanju, a kada se nešto upotpuni, onda se počne smanjivati.” Rekao je: “Rekao si istinu.” Ovaj ajet je bio najava skorog odlaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.¹ Ovi ajeti su objavljeni kao potvrda da je Allah čuo svjedočenje ljudi da je Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavio poslanicu, izvršio povjereni emanet i savjetovao ummet. Ovi ajeti potvrđuju potpunost vjere i Allahove blagodati i Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, izvršenja zadatka i dostavljanja poslanice. Također, ovim ajetima se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oprašta od ljudi zbog skorog odlaska, a ashabi su istinu rekli: “Govorili smo o Oprosnom hadžu dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio među nama, a nismo znali šta znači Oprosn hadž.”²

Sigurno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao i druga mnogobrojna obraćanja na Mini i u Meki,³ bilo na prvi dan Kurban-bajrama, bajramskom namazu ili dr. Učenjaci i muhaddisi su ih iz generacije u generaciju jedni drugima prenosili, a neki su prenijeli samo neke njene dijelove.⁴ Od tih predaja je i ona od Ibn Omera, koju bilježi El-Buhari, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem “...zahvalio Allahu i pohvalio Ga po Njegovim uzvišenim osobinama. Zatim je naširoko spomenuo Mesiju Dedždžala i rekao: ‘Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da nije upozorio na Džedždžala. Na njega su upozorili Nuh i svi vjerovjesnici poslije njega. Znajte da će se on pojaviti među vama. Ako vam nešto vezano za njega bude skriveno, pa

¹ El-Halebi, “Halebijski životopis”, 3/325; pogledati: El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, 5/127; Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/579.

² Pogledati hadis od Ibn Omera kod El-Buharija u njegovom “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oprosn hadž”, 5/126.

³ Pogledati: Ibrahim Muhammed, “Medijski aspekt Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, obraćanja”, prvo izdanje, El-Mektebul-islamij, Bejrut, 1406. h. g., str. 119 i 129.

⁴ Ibn Hadžer, “Fethul-Bari”, 16/233.

kod vašeg Gospodara vam nije ništa skriveno.” Ponovio je to tri puta. “Vaš Gospodar nije slijep u jedno oko, a Dedždžal je slijep na desno oko. Njegovo oko izgleda poput suhe grožđice.”¹

Nakon završetka hutbe na Dan Arefata Bilal b. Rebah, radijallahu anhu, proučio je ezan. Potom je proučio ikamet, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavivši dva rekata, predvodio ljude na podne-namaz. Potom je Bilal drugi put proučio ikamet, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvođeći ljude s dva rekata obavio ikindijski namaz. Potom je uzjahao svoju devu. Trbuh deve približio je stijenama u podnožju Brda milosti, okrenuo se ka kibli i počeo upućivati dove.²

Pošto je sunce zašlo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je iza sebe na devi Usamu b. Zejda, a potom krenuo s Arefata.³ Učio je riječi Uzvišenog: *“Zatim krenite odakle kreću ljudi i od Allaha oprostite molite. Allah, doista prašta i milostiv je.”* (El-Bekara, 199) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je ljudima: “Ljudi, mirno, mirno.”⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je telbiju sve dok nije došao na Muzdelifu, kada je Bilal proučio ezan. Potom je proučio ikamet i obavio skraćeno akšam-namaz, a zatim i jacijski namaz. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao, pa kada je nastupila zora, obavio je sabah-namaz u njegovom prvom vremenu, a zatim došao na El-Meš'aril-Haram (brdašce na Muzdelifi), okrenuo se prema kibli i počeo intenzivno učiti dove sve dok nije dobro svanulo. S njim je u pratnji bio El-Fadl b. Abbas, radijallahu anhu.

Navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, “više puta učio dovu za svoj ummet na Muzdelifi, pa mu je Allah Uzvišeni objavio: ‘Ja sam im sve oprostio, osim kada jedni drugima nepravdu počine.’ Rekao je: ‘Gospodaru, Ti si kadar da nagradiš onoga kome je počinjena nepravda bolje nego što može dobiti odštetu za počinjenu nepravdu, pa tako oprostiš i onome ko je nanio napravdu.’ Uzvišeni mu se te noći nije odazvao. Kada je došlo jutro na Muzdelifi, ponovo je proučio dovu, pa mu je Uzvišeni Allah objavio da im

¹ El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oprosnih hadž”, 5/126.

² El-Halebi, “Halebijski životopis”, 3/324.

³ Pogledati: El-Buharijevu predaju, Knjiga o hadžu, poglavlje “Odsjedanje između Arefata i spajanje namaza”, 2/176.

⁴ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o hadžu, poglavlje “Naredba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o mirnom obavljanju obreda”, 2/176.

je sve oprostio. Tada je Iblis na sebe počeo prizivati zlo i propast, te posipati prašinu po svojoj glavi.”¹

Naredio je Ibn Abbasu da mu nakupi sedam kamenčića za bacanje, prema kojim i do danas ljudi mjere svoje kamenčiće za bacanje na džemreta,² sve dok nije došao na Minu i, jašući na jahalici, poslije izlaska sunca i donoseći tekbir prilikom svakog bacanja, bacio kamenčiće na Džemretul-akabe.³ Potom se jutrom Kurban-bajrama vratio na Minu i održao govor ljudima. Od riječi koje su spomenute o njegovom obraćanju bile su sljedeće: “Bilal je vodio njegovu jahalicu, a Usama b. Zejd mu je pravio zaklon od sunca na Mini. Tu je potvrdio zabranu bluda, tuđih imetaka i časti. Spomenuo je i svetost prvog dana Kurban-bajrama, kao i svetost Meke u odnosu na sve ostale gradove. Rekao je: ‘O ljudi, koji je ovo dan?’ Rekli su: ‘Sveti dan.’ Pitao je: ‘Koji je ovo grad?’ Odgovorili su: ‘Sveti grad.’ Upitao je: ‘Koji je ovo mjesec?’ Odgovorili su: ‘Sveti mjesec.’ Potom je rekao: ‘Vaši životi, vaši imeci, vaše časti su vam sveti kao što je svet ovaj vaš dan u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu.’ Ponovio je to više puta. Potom je podigao glavu i rekao: ‘Allahu moj, jesam li dostavio? Allahu moj, jesam li dostavio? Neka prisutni od vas prenesu odsutnima. Nemojte se poslije mene vraćati nevjerstvu tako što ćete jedni drugima glave skidati.’ Naredio im je da način obavljanja obreda preuzmu od njega, jer on sljedeće godine vjerovatno neće obaviti hadž. Stajao je između džemreta, dok su ostali ljudi ili stajali ili sjedili.”⁴

Od riječi koje su zapamćene iz ove hutbe bile su: “Obožavajte svoga Gospodara, klanjajte svojih pet namaza i pokoravajte se kada vam se naredi, pa ćete ući u Džennet vašeg Gospodara.”⁵

Također, od riječi koje su iz ovih obraćanja upamćene su bile i sljedeće: “Arapin nema prednosti na nearapinom, niti nearapin nad Arapinom, niti bijeli nad crnim, niti crni nad bijelim, osim po bogobožnosti. Svi ljudi vode porijeklo od Adema, a Adem je od zemlje.”⁶ Neki misle da u ovim predajama ima greška prenosilaca kada se pojedina značenja više puta ponavljaju, ali kako izgleda, a Allah najbolje zna, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjerno je

¹Ebu Šehbe, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 576.

²Pogledati izvor kod: Ibrahim el-Alij, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, str. 546.

³Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/373.

⁴Salih el-Alij, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, str. 327.

⁵Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/392.

⁶Es-Sallabi, “Vjerovjesnikov životopis”, 2/780.

potvrđivao određena pitanja i značenja na više obraćanja na Oprosnom hadžu. Prenosioci, ustvari, nisu ništa pomiješali, već su prenosili ono što je radi koristi ponovljeno više puta na Oproсној hutbi, kao i na više različitih mjesta.¹

Poslije toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ka mjestu prinošenja kurbana. Priklao je svojom časnom rukom šezdeset tri deve, što je skladu s brojem njegovih, sallallahu alejhi ve sellem, godina. Zatim je zastao i naredio Aliji, radijallahu anhu, da prikolje ostatak do upotpunjenja broja stotinu. Ovaj postupak nam ukazuje da prinošenje žrtve (kurbana) ima svoju posebnu vrijednost, kao i na nastojanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da to lično učini. Bio mu je dovoljan manji broj, ali je znao koliko je velika nagrada za prinošenje kurbana. Zato je povećao broj kurbana, što se nije smatralo nikakvim pretjerivanjem, već vidom pokornosti i približavanja Allahu. Spomenuta situacija ukazuje i na stepen Alije b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je dovršio Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, prinošenje žrtava te je u odnosu na druge bio posebno odabran za ovaj zadatak. Ovo je, također, predstavljalo počast za Aliju b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, jer je lično zamijenio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo je meso svojih kurbana. Od svake deve je uzeo komad mesa, stavio u lonac, skuhao i jeo to meso, kao što je jeo i mesnu supu. Naredio je da se meso i kože njegovih kurbana raspodijele ljudima, a naredio bi da se mesarima ne daje naknada za rad od samog mesa kurbana.²

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obrijao svoju časnu glavu. Obrijao ga je Mamer b. Abdullah. Počeo je od desne strane, a zatim prešao na lijevu. Spomenuo je da je pola svoje kose dao Ebu Talhi el-Ensariju, a on je bio suprug Ummu Sulejm, a njemu lično (Mameru b. Abdullahu) dao je drugi dio kose i naredio da je raspodijeli među ljudima. Ashabi su tražili bereket u njegovoj kosi, znoju i mirisu. Među ljudima je raspodijeljena kosa tako što su neki dobili jednu, dvije ili tri dlake.³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Uzvišenog Allaha: "Allahu moj, oprosti onima koji su obrijali glave." Rekli su: "A i onima koji su skratili

¹ Es-Sallabi, "Vjerovjesnikov životopis", 2/776.

² Pogledati: "Sahihul-Buhari", Knjiga o hadžu, poglavlje "Mesaru se ništa ne daje od kurbana", 2/176, i poglavlje "Davanje kurbanskih koža kao sadaka", 2/186.

³ "Sahihu Muslim", Knjiga o hadžu, 4/82; "Sahihul-Buhari", Knjiga o hadžu, poglavlje "Brijanje, skraćivanje kose i izlazak iz ihramskih zabrana", 5/188.

kosu?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je opet isto, a oni su to ponovili tri puta, pa je četvrti put rekao: “I onima koji su skratili kosu.”¹

Nakon što je obrijao kosu, Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, namirisala ga je mirisom koji je ponijela.² Ljudi su mu postavljali pitanja. Neki su se prije obrijali, a neki prije prikrali kurban, a on im je govorio: “Radi, nema smetnje.”³

Poslije toga se uputio ka Meki i obavio tavaful-ifade (glavni tavaf oko Kabe). Napio se vode koju je crpio El-Abbas, radijallahu anhu. Uputio se ka Zemzemu i s njega još pio vode. Volio je da crpi vodu s plemenom Benu Abdul-Muttalib, ali se pobojavao da će ih ljudi zbog velikog broja kod bunara Zemzema okupirati, pa je rekao: “Crpite, Benu Abdul-Muttalib. Kada vas ljudi ne bi okupirali, i ja bih s vama to radio.”⁴

Potom se vratio i ostao na Mini preostala tri dana Bajrama (dani tešrika). Bacao je kamenčiće na Džemretul-akabe, te srednje i malo džemre, svakoga dana poslije nastupanja podne-namaza. Gađao je svako džemre sa sedam kamenčića i učio tekbir prilikom svakog bacanja. Dozvoljavao je svojim ashabima da posjete El-Bejtul-Haram u danima tešrika.

Sastavljao je podne i ikindiju, akšam i jaciju. Podučavao je ljude obredima hadža. Odgovarao je na njihova pitanja i s njima razgovarao indirektno im govoreći da će ih uskoro napustiti. Muhadžiri i ensarije, s ostalim plemenima, uzeli su staništa i rasporedili se po Mini. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je: “Mina je stanište koje zauzima onaj ko prije dođe.”⁵ Davao je olakšice čuvarima stoke, slabima i ženama više nego ostalima. Navodi se da se obratio ljudima drugog dana tešrika, koji se zvao još i Dan glavuša. Nazvan je tako jer su na taj dan jeli glavuše svojih kurbanda.⁶ Ovaj dan kod običnih ljudi i danas nosi ovaj naziv. U toj hutbi je spomenuo dio onoga što je pričao u hutbi na Arefatu i na prvi dan Kurban-bajrama, ali je i dodao neke riječi. Rekao je: “Nemojte nepravdu činiti, nemojte nepravdu činiti, nemojte nepravdu činiti!

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o hadžu, poglavlje “Brijanje i kraćenje kose prilikom izlaska iz ihrama”, 2/188.

² Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/378; pogledati: “Sahihul-Buhari”, hadisi br. 4408, 4410, 4411. Komentar se nalazi kod Ibn Hadžera, “Fethul-Bari”, 16/236.

³ Iz El-Buharijevog hadisa u “Sahihu”, Knjiga o hadžu, poglavlje “Davanje fetvi (odgovora) na jahalici kod džemreta”, 2719; Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/393; Pogledati: Salih el-Alij, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, str. 548.

⁴ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/381.

⁵ Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/398.

⁶ Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/405.

Nije dozvoljeno uzeti imetak čovjeka muslimana, osim da ga on dragovoljno ustupi.”¹

Navodi se da mu je objavljena sura En-Nasr. Uzvišeni je rekao: “*Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima.*” (En-Nasr, 1–3) Tada se saznalo da je riječ o njegovom odlasku s ovog svijeta.²

Nakon završetka obreda hadža Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otputovao je s Mine i odsjeo u El-Ebtahu u Meki. To je bilo mjesto koje se nazivalo Hajf Benu Kinane ili El-Muhaddab.³ To je bilo najbolje odgovarajuće mjesto da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremi za odlazak iz Meke. Navodi se da je Usama b. Zejd, radijallahu anhu, upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Gdje ćeš sutra odsjesti?” pa je rekao: “Je li nam Akil ostavio konačište?” Potom je rekao: “Mi ćemo odsjesti sutra, ako Bog da, u Hajfu Beni Kinane, tj. u El-Muhaddabu, gdje su se Kurejšije međusobno zaklele na nevjerstvo.”⁴

Sljedeće jutro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio je ljude na sabah-namazu kod Kabe i proučio suru Et-Tur u cijelosti, a zatim sedam puta obišao Kabu i zastao kod Multezema, dijela između Crnog kamena i vrata Kabe, te počeo upućivati dove.⁵

Naredio je ljudima da obave oprosni tavaf govoreći: “Neka niko od vas ne kreće dok mu posljednji susret ne bude s Kabom.”⁶

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pazio je na stanje ashaba i majki vjernika. Aiša, radijallahu anha, poželjela je obaviti umru, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Abdurrahmana b. Ebu Bekra es-Siddika i rekao mu: “Izađi sa svojom sestrom iz Harema, pa neka zanijeti umru, a onda neka obavi tavaf/kruženje oko Kabe. Ja ću vas pričekati.” Aiša je rekla: “Izašli smo, zanijetila sam umru, zatim obilazila Kabu, hodala između Safe i Merve, pa smo usred noći došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u

¹ Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/401.

² Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/403; pogledati: El-Buharijev hadis, Knjiga o tefsiru, sura En-Nasr, 6/93–94.

³ Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/410; Ibrahim el-Alij, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, str. 549.

⁴ Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/407, iz El-Buharijeve predaje.

⁵ Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/411.

⁶ Prenosi Muslim u “Sahihu”, Knjiga o hadžu, poglavlje “Obaveza oprosnoг tavafa i njegova neobaveznost u hajzu”, 4/93; El-Buhari u svome “Sahihu”, poglavlje “Oprosni tavaf”.

mjestu u kojem je odsjeo, a on je rekao: ‘Jesi li završila?’ Rekla sam: ‘Da.’ Potom je dao dopuštenje da njegovi ashabi krenu iz Meke.’¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio je Meku izlazeći na njen južni dio i uputio se ka Medini. Ovaj hadž je bio prvi nakon Hidžre, a posljednji za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je za njega bila oprosna posjeta Meki, koju sve do samog preseljenja poslije više nikada nije posjetio niti vidio.²

Tokom obavljanja Oprosnog hadža Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulagao je maksimalan trud da prati svoje ashabe i brine se za njihovo stanje, uprkos zaokupiranosti ostalim hadžijama. Znao je za bolest S’ada b. Ebi Vekkasa, koji je bio njegov ashab i prije i poslije Hidžre, kao i jedan od ljudi koji su obradovani Džennetom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obišao ga je. U hadisu od S’ada b. Ebi Vekkasa, koji prenosi imam El-Buhari, stoji da je rekao: “Obišao me je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam bolovao od bolesti od koje sam gotovo bio umro, u godini u kojoj smo obavili Oproсни hadž. Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, bolest me je, kako vidiš, uzela, a imam dosta imetka i nasljeđuje me samo moja jedina kći. Hoću li kao sadaku podijeliti dvije trećine svoga imetka?’ Rekao je: ‘Ne.’ Pitao sam: ‘Hoću li kao sadaku dati pola imetka?’ Rekao je: ‘Ne.’ Pitao sam: ‘Trećinu?’ A on je rekao: ‘Može trećinu, a i ona je mnogo! Da ostaviš svoje potomstvo bogatim i neovisnim bolje ti je nego da ih ostaviš siromašnim i da prose od ljudi. Ti nećeš nešto udijeliti, želeći time Allahovo zadovoljstvo, a da te Allah zbog toga neće nagraditi, čak i za zalogaj koga staviš u usta svoje žene.’ Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, zar ću ostati u Meki nakon odlaska mojih prijatelja?’ Rekao mi je: ‘Ako ostaneš i budeš radio djela kojima želiš Allahovo zadovoljstvo, povećat će ti se stepen i ugled kod Allaha. Možda ćeš ostati (poživjeti), pa se tobom neki okoriste, a drugi od tebe štetu osjete. Allahu moj, prihvati od mojih ashaba njihovu hidžru i ne dozvoli da se vrate nazad svojim stopama.’”³

Ovakav Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak bio je iz brižnosti i ljubavi prema njegovim ashabima i brige za njihovim stanjem. Također, za ovaj događaj se veže i jedna mudžiza (nadnaravnost) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, S’ad b. Ebi Vekkas je još dugo

¹Prenosi ga El-Buhari, poglavlje “Obavljanje hadža na sedlu” i poglavlje “Riječi Uzvišenog: ‘Hadž je u poznatim mjesecima’”; Muslim u “Sahihu”, Knjiga o hadžu, pojašnjenje vrsta ihrama. Pogledati: El-Alij, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, str. 534; Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/410.

²Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oproсни hadž”, 4/126.

³El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oproсни hadž”, 4/127.

živio poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poveo je vojsku muslimana na El-Kadisijju i osvojio perzijsku prijestonicu El-Medain (Ktesifon), u koju je ušao donoseći tekbir, izgovarajući “la ilahe illallah” i glasno svjedočeći “da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik”. Time su se obistinile riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Možda ćeš ostati (poživjeti), pa se tobom neki okoriste, a drugi od tebe štetu osjete.”¹

Pouke i poruke s Oprosnog hadža

– To je jedini hadž koji su pripadnici ummeta obavili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, te od njega direktno naučili propise i pravila hadža.

– Mnogobrojne su predaje o ovom hadžu od očevidaca koji su bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. S njim su bile i majke vjernika, a čime se očitovala mudrost njihove brojnosti. Svaka od njih je imala svoje okolnosti, bila s drugim ženama, što je bio, shodno okolnostima i događajima, razlog izdavanja različitih fetvi za hadž.

– Ljudi su prisustvovali i direktno preuzimali način obavljanja hadža od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je on rekao: “Od mene preuzmite način obavljanja hadžskih obreda.” Također, predaje koje govore o hutbama (obraćanjima) koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao, a povrh svega hutba na Arefatu, nevedene su u više verzija, upotpunjujući se međusobno bez ikakve oprečnosti. Ponavljanje jedne i druge hutbe je vjerovatno bilo ciljano zbog različitosti onih koji su je slušali i radi potvrde određenog aktuelnog pitanja u memorijama ljudi. Također, očevici iz različitih plemena i područja bili su s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i saznali za njegove preporuke. Tako su ih ponijeli u sve arapske krajeve, a i van njih.

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od ljudi da posvjedoče i naredio im da prenesu ono što su čuli. Veoma se obradovao njihovom svjedočenju da je dostavio poslanicu, jer je bio čvrsto uvjeren da će ga Allah o tome pitati.

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je čvrsto kroz svoje mnogobrojne hutbe potvrditi Allahovu Jednoću i da je on, sallallahu alejhi ve sellem, poslan od Uzvišenog Allaha s dobrom za cijelo čovječanstvo. Potvrdio je važnost ljudskih prava, zaštitu njihovih života i imetaka, kao i da jedni druge ne smiju napadati i jedni drugima činiti nepravdu. Također, potvrdio

¹ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Oproсни hadž”, 5/128.

je obavezu čuvanja prava žena i njihovog neugnjjetavanja. Prekinuo je vezu ummeta sa džahilijetom, neispravnim sistemima i pravilima u svim društvenim segmentima, a među njima je i ekonomski segment zabranom kamate, kao što je zabranio blud i sve vrste nepravde. Također, u hutbi je afirmirao jednakost među ljudima, zabranu napada na njihove živote, imetke i čast.

– Potvrdio je da postoji sistem i izvor od kojeg ljudi traže sud, a to su Allahova Knjiga i sunnet Njegovog vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Isto tako, potvrdio je da ummet neće zalutati ukoliko ih se bude pridržavao. Stoga je ispravnost čovječanstva stalna sve dok Allah ne preuzme Zemlju i one na njoj. Ova činjenica stavlja na teret ummetu i njegovim pojedincima odgovornost učenja Kur'ana i sunneta, kao i iz generacije u generaciju podučavanje drugih ovim izvorima.

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je obaveznost dostavljanja poslanice: “Neka prisutni prenese odsutnom, jer onaj kome se govor prenese možda ga bolje shvati od onoga koji je čuo.”¹

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjenjivao je ovaj princip i iskoristio svaku priliku da odgaja, podučava, daje fetve i upućuje ljude.

– Uzvišeni Allah objavio je upotpunjenje ove vjere, i to objavom ajeta koji o tome govore. Uzvišeni kaže: *“Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i koja je udavljena i ubijena; i koja je strmoglavljena, i rogom ubodena, ili od zvijeri načeta – osim ako ste je preklali – i koja je na žrtvenicima žrtvovana, i zabranjuje vam se gatanje strjelicama. To je porok! – Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. – A onome ko bude primoran, kada hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i milostiv biti.”* (El-Maide, 3)

– Ummet je, također, obradovan objavom sure En-Nasr, dok su se ashabi, radijallahu anhum, rastužili jer su shvatili da je smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, veoma blizu. Ovaj hadž je bio stvarno opraštanje ummeta od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Vjerovjesnika od njegovog ummeta, jer je pozvao Uzvišenog Allaha kao svjedoka da su oni posvjedočili da je on izvršio povjereni emanet.

– Hadž, a povrh svega telbija i dove u njegovim obredima predstavljali su monoteizam i veličanje Uzvišenog Allaha, udaljavanje od idolopoklonstva i

¹Pogledati tekst hutbe iz ove knjige.

izvršenje obreda onako kako ih je Uzvišeni Allah naredio: *“Hadž i umru radi Allaha upotpunite! A ako budete spriječeni, onda kurbane što vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte! A koji se među vama razboli ili nekakav ezijet od glave ima, neka se postom ili sadakom ili kurbanom iskupi! Kada budete sigurni, ko bude obavljao umru s hadžom, kurban do kojeg može doći, neka zakolje! A onaj ko ga ne nađe, neka tri dana posti u danima hadža i sedam dana po povratku, to je punih deset dana. To je za onoga čija porodica nije prisutna u El-Mesdžidul-Haramu. Bojte se Allaha i znajte da On žestoko kažnjava!”* (El-Bekara, 196)

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispoljio je samilost i pokazao smirenost na hadžu, što je ljudima i naređivao. Slaboj kategoriji žena, čuvara stoke i drugima dao je olakšice.

– Mnogi obredi hadža vezani su za kur’anske ajete, bilo da je riječ o suri El-Hadž, koja je po njemu i nazvana, ili drugim ajetima koji se za njega direktno vežu. Neki od njih su: *“I kada Mi Kabu učinismo utočištem i sigurnim mjestom za ljude: ‘Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati!’”* (El-Bekara, 125) Također, rekao je: *“Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta. Zato onaj ko Kabu hodočasti ili umru obavi, ne čini nikakav prijestup ako obiđe oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo, pa Allah je doista blagodaran i sve zna.”* (El-Bekara, 158)

– Na hadžu se traži da se ljudi udalje od spolnog odnosa i velikog grijeha: *“Hadž je u poznatim mjesecima, pa onaj ko se obaveže u toku njih obaviti hadž ne može imati spolni odnos, ružno što činiti, niti ulaziti u prepirke u toku hadža. A za dobro koje učinite Allah zna. Za put se opskrbite, a najbolja je opskrba bogobojaznost! I Mene se bojte – vi, razumom obdareni!”* (El-Bekara, 197) Potom dolazi ajet koji potvrđuje obaveznost hadža za onoga ko je u mogućnosti da ga obavi: *“Hodočastiti Kabu, radi Allaha, dužan je svako ko bude u mogućnosti do nje doći. A ko ne vjeruje – pa, Allah je, doista, neovisan o svjetovima!”* (Ali Imran, 97), da bi potvrdio princip olakšanja, tj. hadž obavlja onaj ko je u mogućnosti, a ne onaj koji ga ne može obaviti.

– Dani hadža imaju posebne nazive s posebnim značenjima. Neki od njih su: Jevmut-tervije, Jevmu Arefe, Jevmun-nahr, Ejjamut-tešrik, a navode se u riječima Uzvišenog: *“I Allaha spominjite u danima određenim! A onome ko požuri, pa to učini u dva dana, nije grijeh, kao što nije grijeh ni onome koji još ostane, ako je bogobojazan. Bojte se Allaha, i znajte da ćete svi pred Njim biti oživljeni.”* (El-Bekara, 203)

– Od stvari koje je ummet naučio slušajući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i ljubav prema njegovim ukućanima (Ehlul-bejtu). Naučio se davanju prednosti i isticanju njihovih vrijednosti u općem smislu, a posebno vrijednosti Vođe vjernika Alije b. Ebi Talibu, radijallahu anhu. Sljedbenici sunneta su od njega, sallallahu alejhi ve sellem, prenijeli ljubav i poštovanje prema Vođi vjernika Aliji, radijallahu anhu, njegovim sinovima, kao i ostalim pripadnicima Ehlul-bejta. Onaj koji nas je podučio toj ljubavi podučio nas je i tevidu, Allahovoj Jednoći. Nije uvjet ljubavi prema Aliji i Ehlul-bejtu da pretjerujemo u izražavanju privrženosti njima tako da se izvedu iz ljudskih osobina i da se Bogu kao takmaci pripišu. Tako su im neki pripisali božanske osobine, počeli ih obožavati i upućivati im dove mimo Allahu. I sam Ehlul-bejt je u potrebi za onima koji za njih Allahu, subhanehu ve te'ala, upućuju dove, ali ne i za onima koji im poslije njihove smrti direktno upućuju dove. Bože sačuvaj da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili neko od dobrih i čistih pripadnika njegovog Ehlul-bejta bude time zadovoljan.

– Ovo pretjerivanje nije izraz ljubavi, već veliki širk kojim se udovoljava šejtanu. Time se više udaljava od Ehlul-bejta i onoga što njima čini zadovoljstvo nego što im se približava. Na takav način nije dozvoljeno postupati prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, niti prema ijednom članu njegove porodice. Uzvišeni Allah se rasrdio na kršćane zbog njihovog pretjerivanja prema Isau, alejhi selam. Allahu naš, proživi nas s pravim monoteistima, kao i s časnim pripadnicima Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice!

– Oporuka o lijepom ophođenju prema njegovoj porodici dolazi kao uvod za njegov, sallallahu alejhi ve sellem, susret s Gospodarom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije ovog hadža nije živio više od tri mjeseca. Njegove riječi upućene ljudima su bile istinoljubive, a rekao je: “Od mene preuzmite način obavljanja vaših hadžskih obreda, jer vas vjerovatno više neću susresti poslije ove godine.”¹

Hadis o događaju na izvoru Gadiru Humm

Ovaj događaj se desio nakon povratka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s Oprosnog hadža u Medinu. Svi su znali da je Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, amidžić i zet Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je najviše volio, bio mu najbliži i imao poseban status kod njega. Bio je suprug Fatime, radijallahu anha, i otac Hasana i Husejna, Poslanikovih,

¹“Sahihul-Buhari”, Knjiga o vrlinama ashaba, hadis br. 3654.

sallallahu alejhi ve sellem, unuka. Prvi je od omladine prešao na islam. Jedan je od deseterice obradovanih Džennetom, a bio je Vođa vjernika i četvrti pravedni halifa, radijallahu anhu.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je sa zadatkom u Jemen. On je lijepo postupao, bio povjerljiv i istinoljubiv. Vjerovatno oni koji su bili s njim prigovarali su mu određene stvari, jer im nije davao prednost u odnosu na druge. Uistinu je bio povjerljiv i pravedan. Poznato je da je Alija, radijallahu anhu, došao u Meku dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na Oprosnom hadžu, i to prije Dana Arefata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali ljudi s njim bili su zaokupirani obavljanjem hadža.

Pri povratku u Medinu, u mjestu u kojem se nalazi izvor vode Gadiru Humm, ili malo prije njega, neki ljudi, koji su bili s Alijom na putovanju u Jemen, pričali su pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, protiv Alije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, branio ga je. U hadisu od Zejda b. Erkama stoji da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio nam se na izvoru koji se nazivao Humm, između Meke i Medine. Rekao je: 'A zatim... O ljudi, ja sam samo čovjek i uskoro bi mi mogao doći izaslanik od moga Gospodara koji će me pozvati da se odazovem svome Gospodaru. Ja vam ostavljam dvije stvari. Prva je Allahova Knjiga, u kojoj je uputa i svjetlo. Prihvatite se Allahove Knjige i dobro je se držite.' Podsticao je na Allahovu Knjigu i pozivao na njeno slijeđenje. Potom je rekao: 'I moj Ehlul-bejt (ukućane). Opominjem vas Allahom u pogledu mojih ukućana (Ehlul-bejta). Opominjem vas Allahom u pogledu mojih ukućana. Opominjem vas Allahom u pogledu mojih ukućana.'"¹

U drugim verzijama hadisa prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Aliju za ruku i rekao: "Kome sam ja zaštitnik i On mu je zaštitnik. Allahu moj, Ti uzmi pod zaštitu onoga ko je njemu prijatelj, a budi neprijatelj onome ko je njemu neprijatelj."²

Nema sumnje da je Alija, radijallahu anhu, doživio neugodnosti od pripadnika vojske koja je bila s njim u Nedžranu, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio neugodnosti od dijela one vojske koja je učestvovala u Bici na Hunejnu.

¹Prenosi ga Muslim u svom "Sahihu", "Vrlina ashaba", poglavlje o vrlinama Alije, radijallahu anhu, 7/123. Pogledati izvor ove predaje kod Saliha el-Alija, "Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis", str. 550–551.

²Prenosi ga En-Nesai u poglavlju "Alijine odlike", str. 21; pogledati izvor hadisa kod Saliha el-Alija, "Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis", str. 550–551; pogledati izvor i kod Ibn Kesira u "Vjerovjesnikov životopis", 4/425.

Čitav ummet je saglasan u ljubavi i izražavanju lojalnosti Aliji, radijallahu anhu, kao i njegovoj odbrani. Povrh svih su to sljedbenici sunneta i zajednice, a na njihovom pročelju su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi koji su čuli ono što je rekao na izvoru Humm, ali i na drugim mjestima, i koji su znali njegovu ljubav prema Aliji, radijallahu anhu. Oni su ga tada još više zavoljeli. Alija, radijallahu anhu, to i zaslužuje. Da su tada od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuli bilo šta vezano za hilafet i slično, ne bi ostavili Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, oporuku, posebno zato što pitanje hilafeta i vlasti nije mizerna stvar preko koje se lahko prelazi. Nije pojmljivo da je nešto Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao i da to ova velika skupina ashaba nije mogla primijetiti, i da to tabiini nisu prenijeli, a potom neki ljudi iz posljednjih generacija počeli tvrditi da oni bolje od ashaba koji su ga direktno slušali i prisustvovali ovom događaju znaju šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao.

Bože sačuvaj da ummet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i odgoj ashaba budu tako loši, kako tvrde ovi koji imaju ekstremne stavove o Aliji, radijallahu anhu, a čiji je ekstremizam toliko narastao da su mu počeli pripisivati božanske osobine i obožavati ga. Bože sačuvaj da su izostavili išta što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio. Mi znamo da ni sam Alija, radijallahu anhu, to nije govorio, iako je bio najhrabriji čovjek svoga vremena. Ovi koji vrijeđaju ashabe nisu ništa hrabriji od Alije niti više vole Aliju nego što su ga voljeli ashabi, radijallahu anhum. Allahu naš, proživi nas s Alijom, Ebu Bekrom, Omerom, Osmanom, drugovima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Slanje vojske pod zapovjedništvom Usame b. Zejda¹

Bizantinci su vladali područjima Šama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njihovom imperatoru Herakliju poslao je poznato pismo šeste hidžretske godine.²

Bitka na Mu'ti dogodila se osme hidžretske godine u graničnim područjima južnog Šama, tj. današnjeg Jordana, gdje je više ashaba preselilo kao šehidi, a od njih su bili: Abdullah b. Revaha, Dža'fer b. Ebi Talib, Zejd b. Harise (vojni zapovjednik), miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.³ Poslije

¹ El-Buhari u svome "Sahihu" u Knjizi o pohodima izdvojio je posebno poglavlje "Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, slanje Usame b. Zejda, radijallahu anhu, tokom bolesti od koje je i umro", 5/145.

² Pogledati: "Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Herakliju" iz ove knjige.

³ Pogledati: "Bitka na Mu'ti" iz ove knjige.

toga bio je pohod na Tebuk, koji je predvodio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u blizini današnjeg Jordana, gdje su sezale granice Bizantije i njihove dominacije. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada nije stupio u borbu,¹ jer je bizantijski kralj naredio da se njegova vojska ne sukobljava s muslimanskim snagama. Vjerovatno je njegovo uvjerenje da će muslimani sigurno doći i širiti islam i u mjestu gdje je on trenutno stopalima stajao u Šamu, pa i dalje, kao božansko obećanje koje je Heraklije znao, stajalo iza njegovog ustručavanja od ulaska u borbu.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Medinu nakon što je sklopio ugovore s više predvodnika u tom području, iskazao moć i dominaciju muslimana, te pratio stanje na područjima iza Tebuka.

Poslije povratka Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaokupirao se s više stvari, od kojih je bio i Oprosní hadž. Odmah nakon povratka u Medinu s hadža i stabilizacije stanja, na početku jedanaeste hidžretske godine, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, na isteku mjeseca safera pozvao ljude u pohod na Bizantiju. Pozvao je i Usamu b. Zejda b. Harisa, sina šehida i zapovjednika u Bici na Mu'ti Zejda b. Harisa, Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, miljenika, radijallahu anhu. Usama je bio mladić, imao je osamnaest godina. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdao mu je naredbu rekavši:² "Idi na mjesto gdje je poginuo tvoj otac, povedi na njih konjicu. Ja te postavljam kao zapovjednika ove vojske. Što brže idi da bi prestigao dolazak informacija (do neprijatelja). Ukoliko ti Allah dadne pobjedu nad njima, što manje među njima ostani. Uzmi vodiča i naredi da prije tebe krenu obavještajci i izvidnice."³

Vojska je imala precizan zadatak – otići do granica El-Belkaa, na području Palestine.⁴ Cilj je bio jasan: pred neprijateljem potvrditi snagu i nadmoć. Plan je, također, bio jasan, a ogledao se u brzom izvršenju zadatka, bez ikakvog oklijevanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je u ovu bitku veliku vojsku, oko tri hiljade pripadnika.⁵ Među njima su bili i stariji ashabi, poput Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhum.⁶

¹ Pogledati: "Pohod na Tebuk" iz ove knjige.

² Ibn Sa'd, "Et-Tabekatul-kubra", 2/248.

³ Ibn Sa'd, "Et-Tabekatul-kubra", 2/190.

⁴ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/1056.

⁵ El-Vakidi, "Pohodi", 3/1120.

⁶ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 376.

Neki ljudi su bili jako iznenađeni imenovanjem mladića Usame b. Zejda za zapovjednika, u odnosu na starije ljude koji su imali više godina od njegovog oca i koji su prešli na islam prije Usaminog rođenja. Bili su sposobni voditi vojsku i bili su pronicljivi. Do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došle su ove priče, pa je rekao: “Ukoliko poričete njegovo zapovjedništvo, onda poričete i prijašnje zapovjedništvo njegovog oca. Tako mi Allaha, on je uistinu bio dostojan vodstva. Uistinu, on mi je bio najdraži, a ovaj njegov sin mi je poslije njega najdraži čovjek.”¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je svezao Usaminu zastavu i predao mu je. Poslao ga je davajući mu određene smjernice. S vojskom se ulogorio u mjestu El-Džerf, sjeverno od Medine, čekajući naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da krene. Ali, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest bila je razlogom da vojska još ne krene, jer je tokom bolesti sam bio u vojnom logoru. Nakon njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti pripadnici vojske su mu, sallallahu alejhi ve sellem, obavili dženazu. Ponovo su se vratili u logor čekajući naredbu od Ebu Bekra es-Siddika, koji je na kraju izdao naredbu onako kako je i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, planirao i oporučio: “Prenesite Usaminoj vojsci da izvrši naređenje.”² Pokret i izvršenje zadatka ove vojske nosili su veliki blagoslov za islam i njegovu državu, koju su neprijatelji držali na oku poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pokret muslimanske vojske unio je strah među neprijateljske redove, koji su pomno iščekivali šta će se desiti. Vijesti o dolasku muslimanske vojske trebale su ih vratiti da čuvaju svoje pozicije, umjesto da razmišljaju o invaziji na Medinu. Također, ovaj potez potvrdio je Bizantiji da će muslimani nastaviti ići prema zacrtanim planovima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je on provodio s ciljem širenja islama u Šamu i širim područjima pod vlašću Bizantije. Ovaj postupak je govorio i da smrt Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije zaustavila širenje islama, jer je on, sallallahu alejhi ve sellem, napravio plan za širenje svjetla islama u Šamu i njegovoj okolini i poslije njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

¹Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, poglavlje “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, slanje Usame b. Zejda kao zapovjednika vojske tokom bolesti od koje je on, sallallahu alejhi ve sellem, umro”, hadis br. 4.468; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 376.

²Pogledati: Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/191.

Usama i njegovi saradnici predstavljali su nastavak onoga što su radili njegov otac Zejd b Harise i njegovi saradnici, koji su ponijeli breme poziva u “la ilahe illallah”.

Isto tako, imenovanje Usame zapovjednikom i Ebu Bekrova potvrda ovoga imenovanja, nakon što je preuzeo hilafet, predstavljali su objavu o odbacivanju pristrasnosti pred svima i nastavak puta koji je zauzeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je pazio na interese ummeta i udaljavao se od pristrasnosti. Ovakav postupak je značio i da vodstvo pripada najboljima u ovom ummetu, a ne samo onima koji su ugledni, imaju plemićko porijeklo ili određeni broj godina. Ovaj postupak predstavlja i jasno izražavanje ljubavi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema Usami b. Zejdu i njegovom ocu, radijallahu anhumu.

Zasnivanje islamske države

Od samog početka Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva bilo je jasno da on nastoji proširiti princip ispovijedanja Jednoće Allaha Uzvišenog (islamski monoteizam), kao i zasnovati državu milosti i sistem pravednosti u kojem se nad ljudima provodi Allahov zakon. Cijeli Allahov zakon je milost i pravda.

Od prvih dana poziva u Meki Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosio je svojim ashabima radosne vijesti da će se islam proširiti na sva mjesta i da će pobijediti idolopoklonstvo i njegove različite sisteme. Meka i njena okolina u kojoj je nastalo poslanstvo islama nije bilo sistemski organizirano i uređeno, već se pridržavalo običaja i tradicije koji su većinom bili nepravedni i tiranski. Oni nisu imali određeno zakonodavstvo, institucionalne sisteme, a ni pravedno sudstvo. Nisu se pridržavali poznatoga vjerzakona, a među njima su dominirali razvrati poput bluda, alkohola, uzimanja kamate, zakopavanja ženske djece, ubistava, obezvjeđivanja žene. Stoga su Meka i njeno okruženje, sa svim svojim paganstvom, htjeli spriječiti širenje islama i onoga što islam nosi, a to su uređenje, pravda, pravednost, a povrh svega monoteizam. Kao što znamo, propisi i pravila islama dolazili su u različitim vremenima. Njegovi obrisi su bili jasni od samoga početka. Ogledali su se u čuvanju Allahovih prava, prava Njegovih robova, samilosti, pravednosti, jednakosti među ljudima, dobročinstvu prema svemu i svakome, s unutrašnjom i vanjskom politikom ovoga društva koji pazi na prava i pravdu, a sve to predstavlja osnovne gradivne elemente svakog civiliziranog društva.

Kada je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postalo veoma teško pretvoriti Meku u muslimansko društvo i državu, počeo je tragati za mjestima i drugim plemenima koja će ga na tom putu pomoći. Tražio je drugi prostor i ljude koji će pomoći državu islama, u kojoj će muslimani živjeti u humanom,

mirnodopskom, solidarnom, muslimanskom društvu. To društvo će sačinjavati jedan ummet, nadmašiti druge narode, vezati se za Allaha i Njegov šerijat kako bi čovječanstvo povelu ka sreći i savršenstvu, kako bi bilo pravedno prema samom sebi i sljedbenicima drugih religija koji žele dostojanstven život.

Iz tog razloga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezentirao je (na početku islama) tokom hadža sebe pred drugim plemenima i na drugim okupljalištima Arapa, poput sajmovi. Tražio je onoga ko će mu dati utočište i pružiti mu pomoć kako bi zasnovao društvo u kojem se neće praviti razlika između Arapa i nearapa, koje će moći samo sebe organizirati, braniti pred različitim neprijateljima, a i dobro se zaštititi pravdom i imanom. S Allahovom pomoći, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, našao je ono što je tražio kod ensarija, stanovnika Medine, koji su se s njim susreli na hadžu, saslušali ga, povjerovali u njega i pripremili svoj grad da postane baza njegove buduće države i mirnodopsko društvo muslimana, a stanovnike tog grada učinili vojskom koja će svojim životima i imecima pomagati ovu vjeru i sve ono što taj sistem traži.

Muhammed Hamidullah u svojoj knjizi "Politički dokumenti iz doba vjerovjesništva i pravednog hilafeta" kaže: "Temelji upravljačke politike u doba Vjerovjesnika, neka je na njega mir, udareni su prije Hidžre u Medinu i to prilikom davanja obje prisege na El-Akabi."¹ Postepeno su ovi temelji nakon Hidžre praktično primjenjivani sve dok se gradnja države nije upotpunila.

Napisane su različite knjige i studije o uspostavljanju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, države, njenog sistema, funkcija i onima koji su je vodili. Vjerovatno je od najistaknutijih knjiga koju je napisao El-Huzai "Dokazi o predajama koje govore o profesijama",² na koju je komentar dao šejh Abdulhadj el-Kettani u svojoj knjizi "Vjerovjesnički sistem upravljanja", koja se još naziva "Administrativno uređenje". Također, tu je i knjiga koju je napisao Avn eš-Šerif Kasim "Nastanak islamske države". El-Kettani na početku knjige "Administrativno uređenje" kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obnašao je vjersku funkciju vjerovjesništva, prema pravilu na osnovu kojeg je njegova vjerska doktrina objedinila upravljanje religijom i ovim svijetom. Tako je sastavio dvije vlasti koje su gotovo mogle biti stavljene pod zajednički naziv vjere, što se i desilo. Administracija potrebna za rukovođenje i vjerom i

¹ Muhammed Hamidullah, "Politički dokumenti iz doba vjerovjesništva i pravednog hilafeta", str. 21.

² El-Huzai Ebu el-Hasen Alij b. Muhammed et-Timilisani, (u. 741. h. g.), "Dokazi o predajama koje govore o profesijama, zanatima i šerijatskim poslovima u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", valorizacija Ahmed Mahmud Ebu Selame, Visoko vijeće za islamska pitanja, Kairo, 1401. h. g.

državom u njegovo doba je bila bipolarna. Namjesništvo je savršeno funkcioniralo, a poslovi su išli svojim tokom.”¹

Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uređenje administrativnih poslova i funkcija vezanih za vođenje ummeta, kao i organizacija države, s primjerima navedenim u životopisu i sunnetu, bili su temelj iz kojeg su pisci i islamski pravnici uzimali pravila vladavine u islamu. Na taj način su uzimali dokaze za teoretske postavke islamskog sistema, upravljanje državom kroz različite periode, bilo da se to odnosilo na političko, finansijsko, vojno ili društveno rukovođenje. Između tih uredbi i pravila i historijskih događaja postojala je uska povezanost, koja nam je omogućila da saznamo i najmanje pojedinosti onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjenjivao pri zasnivanju islamske države i društva, formiranju prve vlade i političkog sistema u islamu, koji su predstavljali nukleus za sve buduće sisteme i države koje su se iz ovog aspekta međusobno razlikovale u prakticiranju Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta.

Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, trpili su nepravdu u Meki. On ih je obradovao danom koji će doći, u kojem će biti spriječena nepravda i uspostavljena pravda, i ne samo u Meki već u različitim krajevima koje oni poznaju. Kada mu se Habbab b. el-Eret požalio na zlostavljanja koja je trpio i kada je zatražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da uputi dovu protiv onih koji mu nepravdu čine, rekao mu je: “Allah će sigurno ovu vjeru upotpuniti, tako da će konjanik putovati od Sane do Hadremevtu i neće se plašiti nikoga osim Allaha i vuka za svoje stado.”²

Allah i Njegov Poslanik obećali su da će islam pobijediti, da će muslimani naslijediti zemlju i da će im biti data sigurnost, a time će se uspostaviti uređenje i sistem posredstvom kojeg će se realizirati stabilnost i koji će objediniti islamsko zakonodavstvo i njegovu primjenu u stvarnosti putem rukovođenja poslovima ovog svijeta na temeljima vjere. Ovo obećanje je bilo sasvim jasno iz riječi Uzvišenog: *“Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će samo Meni ibadet činiti, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu*

¹Abdulhaji el-Kettani, “Administrativno uređenje”, 1/9.

²Prenosi ga El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o pohodima, poglavlje “Uznemiravanja koja su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi podnosili u Meki”, 5/238.

nezahvalni – oni su pravi grješnici.” (En-Nur, 55) Nasljeđivanje na Zemlji znači vladanje njome, organizaciju, upravljanje i rukovođenje.

Također se to vidi iz riječi Uzvišenog: *“A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vodama i nasljednicima učinimo.”* (El-Kasas, 5) Također i iz Njegovih riječi: *“Mi smo u Zeburu, poslije Opomene, napisali da će Zemlju Moji čestiti robovi naslijediti.”* (El-Enbija, 105)

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je jasno da će islamski politički sistem koji je zasnovao biti nasljednik tadašnjih svjetskih sistema, kao što su bili oni vladarā Perzije ili Bizantije. Džabir b. Semure prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kisrinu zemlju osvojiti će jedna skupina muslimana.”¹ Tokom kopanja hendeka prije same bitke zvane “Saveznici”, pete hidžretske godine pred neke ashabe se ispriječila stijena, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da je razbije. Kada ju je udario, sijevnula je varnica, pa je on donio tekbir, a i muslimani s njim. Ponovo je udario po njoj, pa je sijevnula varnica, a on i muslimani su donijeli tekbir. Udario je i treći put, pa su on i muslimani donijeli tekbir. Nakon prvog udarca je rekao: “Allah je najveći, dati su mi ključevi Šama. Tako mi Allaha, ja ovog trenutka gledam njegove crvene dvore.” Potom je udario drugi put i rekao: “Allah je najveći, dati su mi ključevi Perzije. Tako mi Allaha, ja sada vidim Bijeli dvor El-Medaina (Ktesifon).” Potom je udario treći put i rekao: “Allah je najveći, dati su mi ključevi Jemena. Ja trenutno s ovoga mjesta vidim kapije Sane.”²

On je svoje ashabe odgajao u duhu širenja islama i države na različite predjele, koje će muslimani osloboditi kako bi ljude preveli u obožavanje Uzvišenog Allaha u vjerskom, administrativnom, političkom i institucionalnom sistemu koji su poznavali i obični i odabrani muslimani. Tako vidimo Rib’ija b. Amira kako govori o ovom uzvišenom cilju koji ga podstiče na uspostavljanje sistema u kojem vlada pravda među ljudima. On je Rustumu, dok je s njim vodio dijalog pred samu Bitku na Kadisiji, rekao: “Allah nas je poslao da Njegovom voljom izvedemo ljude iz obožavanja ljudi ka obožavanju Allaha, iz tjeskobe ovoga svijeta u Njegovu širinu, iz tiranije vjera ka pravdi islama.”³

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još od prvih dana svoga poziva nastojao je uspostaviti humani sistem, koji ljudima rukovodi na principu

¹ Pogledati: Ibn Ishak, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 271.

² Prenosi ga Ahmed u svome “Musnedu”, 4/303. Određeni broj učenjaka ovaj hadis smatra dobrim, a među njima je i Ibn Hadžer. Pogledati: dr. Ekrem Dija el-Umeri, “Vjerodostojni Vjerovjesnikov životopis”, 2/423.

³ Pogledati: Et-Taberi, “Historija”, 4/106.

pravde i jednakosti. Uspostavljanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, države je bilo postepeno. Krenulo je s pozivom i vjerovjesništvom, potvrđeno je poslije Hidžre, a razvilo se i procvjetalo nakon oslobađanja Meke, sve dok Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, država nije postala dominantna na većini Arapskog poluostrva. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obnašao je najvišu funkciju u islamskoj državi, uz počast vjerovjesništva i poslanstva u isto vrijeme. Svoje ashabe je spremao da poslije njega reorganiziraju cijeli svijet i uspostave principe islamskog monoteizma i pravde.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, regulirao je državna pitanja uredbama, pozicijama, namjesništvima i funkcijama, putem kojih je njegova država stasala, a situacija se odvijala normalnim tokovima. Ova pravila su uređivala njene ljudske, finansijske, društvene, sigurnosne potencijale, kao i ostala unutrašnja i vanjska pitanja.¹

Ovo odlikovano i učinkovito rukovođenje bilo je dio vjere islama s kojom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan kao izraz milosti svim svjetovima. Uzvišeni kaže: *“A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.”* (El-Enbija, 107) On je objedinio vjeru i ovaj svijet na način koji je muslimane, a i druge, ostavio bez riječi.

Michael H. Hart u svojoj knjizi “Najvećih stotinu ljudi u historiji čovječanstva” kaže: “Ovaj jedinstveni spoj, kojem nema premca, a kojim se ostvario istovremeni vjerski i ovosvjetski utjecaj, omogućuje Muhammedu da bude proglašen najvećom pojedinačnom ličnošću od utjecaja u historiji čovječanstva.”²

Uređenje države i njenih nadležnosti

Arapske države, a posebno Hidžaz i Nedžd, bile su lišene svake vrste političkog i administrativnog uređenja, te podređene običajima i plemenima koja su nasumično upravljala svojim pitanjima, bez posebne politike i ikakve državnosti u većini slučajeva. Nije poznato da je u Meki postojalo vodstvo koje se slušalo ili administracija koja je nosila društvenu odgovornost. Isto je bilo i u Medini, jer su kod njih vladali plemensko uređenje i običaji. Iako su oni bili stanovnici gradova, ti gradovi su bili bez posebnog uređenja i definirane administracije, sve dok nisu došli pod Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, vlast. Vladavina i organizacija bili su jedno od jasnih znamenja koji se navode

¹ Pogledati: dr. Abdulaziz el-Umeri, “Principi planiranja rukovođenja u Vjerovjesnikovom životopisu”, str. 14.

² Michael H. Hart, “Najvećih stotinu ljudi u historiji čovječanstva”, str. 21.

u Kur'anu, jer Uzvišeni Allah kaže: *“Allah vam doista naređuje da emanete date onima kojima pripadaju, a kada među ljudima sudite – da pravedno sudite. Savjet Allahov je uistinu divan i Allah doista sve čuje i vidi! O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i nadležnim između vas! A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i drugi svijet! To je bolje i posljedice su ljepše!”* (En-Nisa', 58–59)

Uzvišeni je rekao: *“Mi smo izaslanike Naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i mjerilo – pravdu slali, da bi ljudi pravedno postupali, a gvožđe smo stvorili, u kojem je velika snaga i koje ljudima koristi, a da bi Allah, znao – ukazujući na one koji pomažu Njega i poslanike Njegove kad Ga ne vide. Allah je, uistinu, Moćan i Silan.”* (El-Hadid, 25)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je glava države koja je imenovala službenike i namjesnike.¹ Nastojao je uspostaviti administraciju i rasporediti odgovornosti. Još od Druge prisege na Akabi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao je davaoce prisege tražeći od njih da odaberu svoje predstavnike koji će biti odgovorni za sve ostale i koji će preuzimati naredbe, smjernice i pratiti njihovo izvršenje. Svako je imao svoju nadležnost.²

Prisega od muškaraca i žena imala je posebno značenje,³ a spominje se u Allahovoj Knjizi kada Uzvišeni govori: *“O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće muževima tuđu djecu podmetati, i da ti neće ni u čemu, što je dobro, poslušnost odricati, ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da ti oprost; Allah, zaista, mnogo prašta, i On je milostiv.”* (El-Mumtehine, 12)

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe bile su jasne u pogledu rasporeda odgovornosti među bilo kojom skupinom, bila ona velika ili mala. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Nije dozvoljeno trojici koja zajedno putuju da jednog sebi ne odrede kao zapovjednika.”*⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukovodio je vojnim i civilnim pitanjima države. Slao je vojske i izvidnice, uređivao njihovo zapovjedništvo, pa je i pravio rezervne opcije kako vojska ne bi ostala bez zapovjednika. U Bici na

¹ Pogledati: “Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, namjesnici u pokrajinama” kod Halife b. Hajjata, “Historija”, str. 60. (Imenovanje njegovih, sallallahu alejhi ve sellem, namjesnika); Abdulaziz el-Umeri, “Upravljanje pokrajinama u doba pravednih halifa”, str. 39, naslov “Upravljanje pokrajinama u doba Vjerovjesnika”.

² Pogledati detaljnije o ovome u “Druga prisega na Akabi” iz ove knjige.

³ El-Kettani, “Administrativno uređenje”, 1/222.

⁴ Prenosi ga imam Ahmed u “Musnedu”, 2/177.

Mu'ti Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za zapovjednika je odredio Zejda b. el-Harisa, pa je rekao: "Ukoliko on pogine, neka zapovjednik bude Dža'fer b. Ebi Talib, a ako on pogine, onda Abdullah b. Revaha, a ako i on pogine, neka muslimani odaberu jednoga od sebe."¹

Organizacija i uređenje vodstva, poslušnost i pokornost nadređenima u onome što je dobro principi su na kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgajao svoj ummet.

Medina je postala glavni grad islamske države. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stvarni vladar Medine. Vodio je brigu o upravljanju njome, kao što bi u svome odsustvu ostavljao zamjenike koje je birao od svojih ashaba. Pisci životopisa spominju imena svakoga koga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio da bude namjesnik Medine kada bi on išao u pohode.

Od najpoznatijih ljudi koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio da vladaju u Medini u njegovom odsustvu bio je Abdullah b. Ummu Mektum.² Navodi se da je tu funkciju dobivao oko trinaest puta.³ Jedanput je to bilo prilikom Bitke na Bedru,⁴ kao i Bitke Hamra el-Esed te u drugim sukobima.⁵ Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavljao je prilikom polaska u neke bitke Osmana b. Affana, radijallahu anhu.⁶

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom pohoda na Tebuk za namjesnika u Medini ostavio je Vođu vjernika Aliju b. Ebi Taliba, radijallahu anhu. Pošto je to Aliji, radijallahu anhu, teško palo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Zar nisi zadovoljan da u odnosu na mene budeš ono što je bio Harun u odnosu na Musaa, osim što nema vjerovjesnika poslije mene."⁷

Općenito rečeno, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je uvijek ostaviti iza sebe nekoga ko će ga zamijeniti u vođenju Medine, makar se radilo o kraćem periodu. To nam daje jasni dokaz Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, pažnje prema ovom administrativnom i organizacijskom aspektu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, upravljanja.

¹ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 367; Ibn Tejmijje, "Šerijatska politika", str. 16; pogledati: "Bitka na Mu'ti" iz ove knjige.

² Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/525.

³ Ibn Hadžer, "El-Isabe", 2/523.

⁴ Halifa b. Hajjat, str. 96.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 3/101–102.

⁶ Es-Sujuti, "Historija halifa", 1/148.

⁷ Prenosi ga El-Buhari u svome "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Pohod na Tebuk", odnosno "Pohod u teškoći", 5/128; Imam Ahmed u "Musnedu", 1/182.

Kada se islamska država u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, proširila i prešla granicu Medine, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao je namjesnike, sudije i druge u različita područja i krajeve. Slao ih je čak i plemenima s različitim zadacima i preciznim ovlastima koje im je sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, određivao, a u općenitom smislu to je bila opća regulativa koja se znala razlikovati ovisno o podneblju ili prirodi namjesništva.

Pravda i jednakost

Pravednost je važan islamski i humani princip. Ona upravlja svim pitanjima muslimana, svim njegovim javnim i privatnim okolnostima, a posebno kada je riječ o drugima, kada osoba na sebe preuzme obavezu da obavlja određeni posao za ljude. To je uzvišeni princip koji islamski sistem nastoji ostvariti u svakom vremenu i prostoru. Uzvišeni Allah je rekao: *“Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.”* (En-Nahl, 90) Također je rekao: *“Allah vam doista naređuje da emanete date onima kojima pripadaju, a kada među ljudima sudite – da pravedno sudite. Savjet Allahov je uistinu divan i Allah doista sve čuje i vidi!”* (En-Nisa', 58)

Uzvišeni kaže: *“K tome ti pozivaj i budi istrajan, onako kako ti se naređuje, i ne slijedi strasti njihove, i reci: ‘Ja vjerujem u knjige koje je Allah objavio, i naređeno mi je da među vama pravedan budem; Allah je i naš i vaš Gospodar, nama naša, a vama vaša djela; nema prepiranja između nas i vas; Allah će nas sve sabrati, i Njemu je povratak.’”* (Eš-Šura, 15)

Kur'an strogo upozorava na nepravdu. Uzvišeni kaže: *“A ti nikako ne misli da Allah ne motri na ono što rade zulumčari! On im samo pušta do Dana kada će im oči ostati otvorene! I kada će žureći, uzdignutih glava, netremice gledati; a srca će im prazna biti. Ti opominji ljude Danom kada će im kazna doći, kad će oni koji su zulum činili – govoriti: ‘Gospodaru naš, ostavi nas još samo kratko vrijeme, odazvat ćemo se pozivu Tvome i slijedit ćemo poslanike!’ – a zar se prije niste zaklinjali da nećete na onaj svijet?”* (Ibrahim, 42–44)

Pravda se traži za sve, pa čak i za neprijatelje. Uzvišeni kaže: *“O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže bogobožnosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite.”* (El-Maide, 8) Nema sumnje da pravednost nije samo vezana za sudske procese, već je opća smjernica za svakog muslimana i predstavlja suštinu poslova rukovođenja. Osoba odgovorna za rukovođenje mora biti pravedna

prema službenicima, kao i prema svima onima koji imaju veze s tim poslom, a i onima koji imaju interese iz tog posla. Pravednost se traži od svakoga čovjeka, čak i prilikom upravljanja vlastitom porodicom i privatnim poslom. Kako tek onda treba biti ukoliko čovjek obnaša poziciju i radi poslove koji su vezani za obične i odabrane ljude?

Kada je jedna neznalica tvrdila da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nepravedan pri podjeli imetaka s Hunejna, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rasrdio se zbog veličine optužbe prema svom viđenju, ali i zbog izazivanja sumnje u pravedno postupanje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najbolji, najpravedniji i najdobrostoiviji čovjek. Bio je uzor svima onima koji obnašaju javne društvene poslove i brinu se o pravima ljudi. On nije odobravao ničiju nepravdu, pa kako je onda mogao biti nepravedan, a Allah ga je sačuvao od toga. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao je na nepravdu. Govorio je: “Čuvajte se nepravde, jer će nepravda biti tama budućeg svijeta. Čuvajte se škrtarenja, jer je škrtarenje uništilo one koji su bili prije vas. Ono ih je natjeralo da prolijevaju krv i oskrnave svoje svetinje.”¹

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je primjenu pravde i izvršenje kazni i nad jakima i nad slabima. Upozoravao je na olahak odnos prema svemu tome: “One prije vas uništilo je to što kada bi kod njih ugledni nešto ukrao, oni bi ga pustili, a kada bi slabi nešto ukrao, nad njim bi kaznu proveli. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kćerka Muhammedova, ukrala, odsjekao bih joj ruku.”²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sudio je lično ljudima,³ nastojeći donijeti pravedne presude i bojeći se da strane u parnici neće jedne druge obmanuti. Upozoravao je na uzurpiranje tuđih prava, pa makar to bilo kroz sudske presude. Zato se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem “čuo neko sporenje pred vratima svoje odaje. Potom je izašao pred njih i rekao: ‘Ja sam samo čovjek. Meni parničar dolazi, pa možda jedni od drugih budu rječitiji, i ja pomislim da je istinoljubiv i tako presudim u njegovu korist. Kome presudim uzurpirajući pravo drugog muslimana, to što sam mu dodijelio bit će mu dio džehennemske vatre. Zato, ili neka ga uzme ili neka ostavi.’”⁴

¹Prenosi ga El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Nepravda je tama na budućem svijetu”, 3/99; Prenosi ga imam Ahmed u “Musnedu”, 2/92.

²Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 3733.

³Radi šireg upoznavanja s ovom temom pogledati: El-Kurtubi Abdullah Muhammed b. Feredž el-Maliki, “Presude Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”, Metabia Katar el-vetanije, Doha, Katar.

⁴Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 2458.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sudio je svim ljudima i radio na davanju prava onima koji zaslužuju, bili muslimani ili nemuslimani. Pojašnjavao je moralne postavke i principe sucima i parničarima. Upozoravao je na laž prilikom iznošenja optužbi ili na zaklinjanje kojim čovjek uzima ono što mu ne pripada. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zakune lažno kako bi uzurpirao imetak nekog muslimana, susrest će se s Allahom i On će na njega biti srdit."¹ O ovome su objavljene riječi Uzvišenog: *"Doista oni koji za obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje kupuju nešto što malo vrijedi, na drugom svijetu nikakva dobra neće imati. Allah s njima neće govoriti, niti će na njih pogledati na Sudnjem danu, niti će ih očistiti! Njima pripada kazna bolna!"* (Ali Imran, 77) Uzvišeni je izjednačio lažni govor s idolopoklonstvom: *"To je tako! A ko poštuje Allahove svetinje, to mu je dobro kod Gospodara njegova – a dozvoljena vam je stoka, osim one o kojoj vam je rečeno – pa klonite se prljavštine kumira i klonite se lažna govora!"* (El-Hadž, 30) Njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smjernice o jednakom pristupu stranama u sporu bile su jasne. Zabranjivao je da se sudi na osnovu pristrasnosti i po vlastitom nahodanju, te je insistirao da sudstvo bude uređeno na jasan, šerijatski način. Tako je govorio: "Dokaz iznosi tužilac, a onaj ko negira tužbu daje zakletvu."² Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prekinuo je sve mogućnosti za iznošenje lažnih optužbi rekavši: "Kada bi se ljudima davalo po njihovim tužbama, oni bi uzimali tuđe živote i imetke."³ Potvrdio je važnost svjedočenja: *"Pa kada one dostignu vrijeme svog čekanja, vi ih ili na lijep način zadržite ili se velikodušno od njih konačno rastavite, i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite, i svjedočenje Allaha radi obavite! To je savjet za onog koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje – a onome koji se Allaha boji, On će izlaz dati"* (Et-Talak, 2) Pravedno svjedočenje smatrao je jednim od uvjeta pravde.

Kur'an zahtijeva uspostavljanje pravde bez ikakvih drugih nahodjenja, makar istina bila protiv čovjeku najdražih ljudi, čak i protiv njega samoga: *"O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa makar to bilo protiv vas samih, ili roditelja i rodbine. Bude li onaj o kome svjedočite bogat ili siromah, pa Allah je preči njima! I ne slijedite strasti, kako ne biste bili nepravedni. A ako*

¹ Iz El-Buharijevog hadisa, Knjiga o parnicama, hadis br. 2416.

² El-Buhari u svome "Sahihu" u Knjizi o svjedočenjima izdvojio je poglavlje "Predaje o tužiočevom iznošenju dokaza", 3/146.

³ Prenosi Muslim u svome "Sahihu", 5/138.

budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali, pa Allah, zaista, zna što radite.” (En-Nisa', 135)

Kur'an zahtijeva pravdu čak i prema neprijateljima: *“O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže bogobojažnosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite.”* (El-Maide, 8) U hadisi-kudsiju navodi se: *“O robovi Moji, Ja sam nepravdu zabranio Sebi, a i vama je zabranjenom činim, pa je nemojte jedni drugima činiti.”*¹

Moralni principi islama došli su kao garant pravednosti, besprijekornosti suda, kao i onih koji u njemu rade. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strogo je upozoravao na donošenje presuda na osnovu strasti i neznanja. Uzvišeni je rekao: *“O Davude, Mi smo te namjesnikom na Zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahova puta; one koji skreću s Allahova puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kojem će račun polagati.”* (Sad, 26)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je nepravedne suce riječima: *“Suci su trovrtni: dvojica su u vatri Džehennema, a jedan je u Džennetu: čovjek koji presudi nepravedno, znajući to, taj je u vatri Džehennema. Sudac koji nema znanja, pa upropasti tuđa prava, i on je u vatri Džehennema. I sudac koji sudi prema istini, on je u Džennetu.”*²

Isto tako, islam zabranjuje mito, koje, ustvari, podstiče na nepravdu i zakinjanje ljudi u njihovim pravima, kao što negativno utječe na suce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Allah je prokleo onoga ko dadne, ko uzme i ko posreduje u davanju mita.”*³

Sudstvo je bilo javne naravi u muslimanskom društvu. Tako se primjenjivalo u doba Vjerovjesnika. Posredstvom njega svoja su prava tražili i muslimani i nemuslimani, jer je princip pravde općenit i odnosi se i na muslimane i na nemuslimane. Uzvišeni kaže: *“Oni mnogo laži slušaju i rado ono što je zabranjeno jedu; pa ako ti dođu, ti im ili presudi ili se okreni od njih; ako se okreneš*

¹Prenosi Muslim u Knjizi o dobročinstvu, poglavlje “Zabrana nepravde”, 8/17; Imam Ahmed u “Musnedu”, 5/160.

²Sunen Et-Tirmizi, Knjiga o sudskim presudama, br. 1322, 3/612.

³Prenosi ga imam Ahmed u “Musnedu”, 2/164 i 5/279; Et-Tirmizi u Knjizi o sudskim presudama, hadis br. 1336 i 3/622; Ibn Madže u Knjizi o sudskim presudama i Ed-Darimi također u Knjizi o sudskim presudama.

od njih, oni ti ne mogu nimalo nauditi. A ako im budeš sudio, sudi im pravo jer Allah voli pravedne." (El-Maide, 42)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao je sve stvari kojima se uređuje pravda i imenovao suce u udaljenim mjestima Medine. Poslao je određeni broj ashaba da sude u sporovima među ljudima. Od najpoznatijih sudaca je bio Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao kao suca u neka područja Jemena, pa se tek vratio prilikom Oprosnog hadža. Između njega i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vodio se dijalog o principima pravednog sudstva, kao što smo prethodno o tome govorili, a u jednom obraćanju Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Aliji: "Kada dođu dva parničara pred tebe, nemoj donositi sud u korist jednog dok ne saslušaj i drugog."¹

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Muaza b. Džebela u Jemen sa zadatkom da sudi među ljudima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarao je s Muazom b. Džebelom kada ga je poslao u Jemen i rekao mu: "Kako ćeš suditi?" Rekao je: "Po Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog vjerovjesnika." Upitao je: "A ako ne nađeš u njima?" Odgovorio je: "Onda po sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Upitao je: "A ako ne nađeš ni u njemu?" Rekao je: "Uložiti ću trud da donesem svoje mišljenje." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: "Hvala Allahu Koji je uputio izaslanika Allahovog Poslanika na ono što čini zadovoljstvo Njegovom Poslaniku."²

Nije ostalo nijedno područje u sastavu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, države a da u njemu nije imenovao namjesnike i suce koji će suditi među ljudima i provoditi pravdu. Vjerovatno je svjetski najpoznatiji zakon o sudstvu sadržan u pismu koje je Omer b. el-Hattab poslao Ebu Musi el-Eš'ariju.³

Nema sumnje da je Omer, radijallahu anhu, ova pravila crpio iz onoga što je naučio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o pitanjima suda i pravde. U pismu se, između ostalog, navodi: "A zatim... Sudstvo je potvrđena obaveza i praksa koja se slijedi. Dobro prouči tužbu kada ti se podnese, jer ne vrijedi govoriti istinu ukoliko se neće provesti. Istovjetno postupaj među ljudima u izražaju svoga lica, pravednosti i načinu sjedenja kako ugledni ne

¹ El-Maverdi, "Pravila vladavine", str. 67.

² El-Maverdi, "Pravila vladavine", str. 67.

³ Ibnul-Kajjim je dao komentar na Omerovo pismu Ebu Musi el-Eš'ariju u svojoj knjizi "Talamul-muvekki'in an rabbil-alemin", na više od 450 stranica, 1/86–406, 2/1–165.

bi poželio da budeš nepravedan, a slabi izgubio nadu u tvoju pravdu. Dokaz iznosi onaj ko podnosi tužbu, a zakletvu daje onaj ko je negira. Dozvoljeno je da se muslimani nagode, osim nagodbe u kojoj se dozvoljava zabranjeno ili zabranjuje dozvoljeno. Nemoj se ustručavati da presudu koju si donio jučer danas ponovo proučiš, upotrebljavajući svoj um i razboritost, pa se vratiš istini. Istina je najstarija i ništa je ne može poništiti. Revidirati tuđa prava bolje je nego se uzoholiti u neistini. Nastoj shvatiti i donijeti ispravan stav o onome što u tvojim prsima kruži, a čega nema u Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Vjerovjesnika. Potom, upoznaj se s ličnim primjerima presuda i usporedi stvari s njima sličnima. Onome ko tužbom traži neko odsutno pravo ili dokaz dadni rok kada se to potraživanje završava. Ko iznese dokaz, dat ćeš mu njegovo pravo i presuditi u njegovu korist, jer na takav način se suzbija sumnja i razbija nejasnoća. Muslimani su svi dostojni da svjedoče za i protiv jedni drugih, osim onoga ko je bičevan zbog prijestupa koji to iziskuje, ili za koga se već zna da lažno svjedoči, ili onoga ko je optužen i u njega se sumnja da se lažno kao rob pripisuje nekom robovlasniku, ili onoga ko iznosi neistine o svome porijeklu. Uzvišeni Allah prelazi preko zakletvi i uklanja sumnje putem dokaza. Čuvaj se pokazivanja razočarenja, negodovanja, izgovaranja riječi 'uh' pred stranama koje se parniče. Zbog iznošenja istine tamo gdje to treba Allah uvećava nagrade i njome uljepšava spomen. Neka je selam na tebe.”¹

Nema sumnje da će harmonija života i islama u bilo kojem humanom društvu biti ostvarena samo s jasnim sistemom, zakonima i šerijatom pred kojima će svi ljudi biti jednaki. Uz to, potrebno je da postoji sudski autoritet koji će štiti ljudska prava, kao i snaga koja će pomagati da se prava dodijele onome ko ih i zaslužuje, da se spriječi nepravda i primijene sudske presude. Ovo će sve podstaći na povjerenje i podršku pravednom sistemu koji garantira prava, pomaže dostojanstvenom životu i produktivnosti, a udaljava se od svake vrste potkradanja ljudi i napada na njihove imetke, časti ili živote.

Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema Božijim smjernicama i svojom praksom, u duhu pravde izgradio muslimansku zajednicu u Medini i na svim područjima Arapskog poluostrva koja su ušla u sastav njegove vlasti i uprave. Ovaj sistem je postao vodilja svim islamskim državama i zajednicima. Što su ga se više pridržavali i njegovim putem hodili, on im je uvijek povećavao

¹Ibnul-Kajjim, "Talamul-muvekki'in an rabbil-alemin", 1/85-86; El-Hevari, "Upravljanje: naučni temelji i postavke", str. 176.

sigurnost i vjerovanje, a što su te države bile udaljenije od njegovog puta, prava su se više negirala i zapostavljala.

Učenjaci i islamski pravници su o ovome pitanju napisali djela koja bi bilo veoma teško sabrati na jednom mjestu, a predstavljaju muslimansku naučnu, političku, administrativnu, zakonodavnu, šerijatsku i pravosudnu tradiciju,¹ koju, nažalost, ne poznaju mnogi pripadnici ovog ummeta, a mnoge vođe i donosioci važnih odluka je namjerno zaboravljaju. Oni su zalutali i druge u zabludu odvođe.

---

¹ Muhammed Fethi Osman, "Neki temelji političke ideje islama".

Uređenje sigurnosti i mira

Održavanje sigurnosti stvarna je potreba i nužda čovječanstva i svih njegovih zajednica. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan, arapske države su živjele u anarhiji u pogledu sigurnosti. Jaki su ugnjetavali slabe, anarhija je dominirala, a ljudi nisu mogli putovati i štititi sebe, osim ako su imali snagu i saveznike koji su s njima saradivali na pružanju sigurnosti. Nije postojalo uređenje i zakon koji bi sačuvao ljude od napada drugih. Kur'anski ajeti su došli da podsjetu ljude na važnost sigurnosti, pa su je zajedno spomenuli s opskrbom u riječima Uzvišenog: *“Koji ih gladne hrani i od straha brani.”* (Kurejš, 4) Također je rekao: *“Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će samo Meni ibadet činiti, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grješnici.”* (En-Nur, 55) Također je rekao: *“A između njih i naselja koje smo blagoslovili – izgradili smo bili naselja vidljiva i odredili im potrebnu udaljenost. “Putujte kroz njih i po noći i po danu, sigurni!”* (Sebe', 18) Također je rekao: *“U njemu su znamenja očevidna, mjesto na kojem je stajao Ibrahim! I onaj ko u nj uđe, bit će siguran. Hodočastiti Kabu, radi Allaha, dužan je svako ko bude u mogućnosti do nje doći. A ko ne vjeruje – pa, Allah je, doista, neovisan o svjetovima!”* (Ali Imran, 97)

Uzvišeni, također, kaže: *“A kada Ibrahim reče: ‘Gospodaru moj, učini ovaj grad sigurnim i sačuvaj i mene i sinove moje od toga da obožavamo kumire.’”* (Ibrahim, 35)

On na to ukazuje i riječima: *“I kada Mi Kabu učinismo utočištem i sigurnim mjestom za ljude: ‘Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje*

ćete namaz obavljati! I Ibrahimu i Ismailu stavili smo u obavezu 'da Kabu Moju očiste za one koji je budu obilazili, koji u njoj budu boravili, ruku i sedždu činili.'" (El-Bekara, 125) Također u riječima: *"Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju: oni će biti na pravom putu."* (El-En'am, 82)

Uzvišeni Allah u kazivanjima o prijašnjim vjerovjesnicima pojašnjava važnost sigurnosti u životu naroda. Tako je Salihovom narodu rekao: *"Zar mislite da ćete ovdje biti ostavljeni sigurni?"* (Eš-Šu'ara, 146) Općenito o gradovima i narodima je rekao: *"A zar su stanovnici naselja sigurni da ih Naša kazna neće snaći noću dok budu spavali? Ili, zar su stanovnici naselja sigurni da ih Naša kazna neće snaći danju dok se budu zabavljali? Zar oni mogu biti sigurni od Allahove obmane? Allahove obmane ne boji se samo narod kome propast predstoji."* (El-Araf, 97–99)

Također je rekao: *"Allah navodi kao primjer grad, siguran i spokojan, kojem je u obilju dolazila ukusna hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah."* (En-Nahl, 112)

On je na više mjesta obradovao ashabe da će s ovom vjerom zavladata i sigurnost. Tako je Adijju b. Hatimu rekao: *"Tako mi Allaha, uskoro će doći vrijeme kada ćeš čuti da je žena na svojoj devi krenula s El-Kadisije da bi posjetila ovu Kuću, ne bojeći se nikoga drugoga osim Allaha."*¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: *"Allah će upotpuniti ovu vjeru tako da će konjanik putovati od Sane do Hadremevta i neće se bojati nikoga osim Allaha i vuka za svoje stado."*²

Mir i sigurnost među ljudima su najvažniji ciljevi islama. Ta činjenica nalaže borbu protiv straha i svega što njemu vodi. Zato je cilj vladavine na čijem je pročelju stajao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ostvarenje sigurnosti.

Sudstvo, njegovi aparati i zakoni radili su na provođenju pravde, ostvarenju sigurnosti i mira. Očuvanje ljudskih života je bilo u središtu: *"Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nekoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvaao. Naši su im poslanici jasne dokaze donosili, ali su mnogi od njih, i poslije toga, na Zemlji sve granice zla prelazili."* (El-Maide, 32) Uzvišeni kaže: *"I kada*

¹ Et-Taberi, "Historija", 3/150; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 142; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/581.

² Prenosi El-Buhari u "Sahihu", Kniga o pohodima, poglavlje "Uznemiravanja koja su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi doživjeli od mušrika u Medini", 5/238.

smo od vas zavjet uzeli da krv jedni drugima nećete prolijevati i da jedni druge iz domova vaših nećete izgoniti, vi ste to prihvatili i posvjedočili.” (El-Bekara, 84) Također je rekao: *“...i oni koji mimo Allaha drugog boga ne mole, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu.”* (El-Furkan, 68) *“I ne ubijajte nikoga koga je Allah zabranio, osim kad pravda zahtijeva! A ako je neko, ni kriv ni dužan, ubijen, onda njegovom nasljedniku dajemo vlast, ali neka ni on ne prekoračuje granicu u ubijanju, jer on je, doista, pomognut.”* (El-Isra', 33)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojim hadisima i hutbama potvrđivao je obaveznost mira među ljudima, pružanja sigurnosti i zabrane bilo koje vrste napada na njih. Također, to je potvrđivao i prilikom uzimanja prisega. Od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Dao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prisegu zajedno s jednom skupinom, a on je govorio: ‘Uzimam od vas prisegu da nećete Allahu nikoga ravnim smatrati, da nećete krasti, blud činiti, ubijati vašu djecu niti potvore među vašim rukama i nogama iznositi i da mi se nećete protiviti u dobru. Ko od vas ovo ispuni, nagrada kod Allaha sigurna mu je, a ko nešto od toga prekrši, pa za to bude kažnjen na ovom svijetu, to će mu biti iskup i čišćenje. Koga Allah prekrije, onda Njemu pripada odluka: ako bude htio, kaznit će ga, a ako bude htio, oprostit će mu.’”¹

Od najpoznatijih izjava koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao na Oprosnom hadžu na Dan Arefata bila je: “Za koji mjesec znate da je najsvetiji?” Rekli su: “To je ovaj naš mjesec.” Pitao je: “Za koji grad znate da je najsvetiji?” Kazali su: “To je ovaj naš grad.” Pitao je: “Za koji dan znate da je najsvetiji?” Rekli su: “To je ovaj naš dan.” Rekao je: “Zato je Uzvišeni Allah vama svetim učinio vaše živote, vaše imetke, vaše časti, osim da se s pravom uzmu, kao što vam je svet ovaj dan, u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu. Pa, jesam li dostavio?” pitao je tri puta. Svaki put kada bi upitao, odgovor bi bio: “Da.” Rekao je: “Teško vam se! Nemojte se poslije mene vraćati nevjerstvu tako što ćete jedni drugima glave skidati.”²

Potvrdio je važnost sigurnosti u životu čovjeka riječima: “Ko od vas siguran u svojoj kući osvane, zdrava tijela, ima dovoljno hrane za taj dan, kao da mu je

¹ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o šerijatskim kaznama, 7/18, hadisi br. 6784 i 6801.

² Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, Knjiga o šerijatskim kaznama, hadis br. 6785; Ibn Hazm, “El-Muhalla – Knjiga o hadžu”, 4/84.

dat čitav svijet.”¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Nije dozvoljeno muslimanu da uplaši muslimana.”² Jedna od njegovih dova je glasila: “Allahu moj, pokrij moje slabosti i daj mi sigurnost od moga straha.”³

Islamska država u Medini izvršila je ulogu pružanja sigurnosti i mira među ljudima, muslimanima i nemuslimanima. To je bio stub Medinske povelje potpisane između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i svih medinskih stanovnika i plemena, a ogledala se u zajedničkoj odbrani, pružanju mira i nepružanju podrške onima koji unose strah među njene stanovnike, onima koji u nju unose inovacije i drugima.⁴

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je pratio stanje sigurnosti u Medini, kao i sigurnost njenog stanovništva i onih koji su u nju dolazili. Provodio bi šerijatske kazne nad kriminalcima koji su činili nered na Zemlji, prolijevali tuđu krv i unosili nemir i nered među ljude, kao što je postupio s jednim uglednim čovjekom. El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je poseban naslov “Knjiga o šerijatskim kaznama i kazne kojih se potrebno čuvati”.⁵ U toj knjizi je naveo više poglavlja, a jedno od njih nosi naslov “Izvršenje kazni nad uglednima i manje uglednima”,⁶ a obuhvatio je i poglavlje “Pokudenost zalaganja za poništenje kazne kada ona već dođe do vladara”.⁷ Također, od Aiše, radijallahu anha, bilježi: “Kurejšije su se zabrinule za neku ženu iz plemena Mahzum koja je počinila krađu. Rekli su: ‘Ko će govoriti i založiti se za nju?’ tj. ko će pričati s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Rekli su: ‘Ko bi se drugi usudio osim Usame b. Zejda, kojeg Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posebno voli.’ Usame mu se obratio glede tog pitanja, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Usama, zar posreduješ radi neizvršenja jedne od Allahovih kazni?’ Potom je ustao i održao govor, rekavši: ‘Oni prije vas propali su iz samo jednog razloga: kada bi kod njih ugledni ukrao, pustili bi ga, a kada bi to učinio slabi, oni bi nad njim kaznu proveli. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kćerka Muhammedova, ukrala, ruku bih joj

¹Prenosi ga Et-Tirmizi u Knjizi o zuhdu, hadis br. 2346, 4/574.

²Prenosi ga imam Ahmed u svome “Musnedu”, 5/262.

³Prenosi ga imam Ahmed u svome “Musnedu”, 2/25.

⁴Pogledati: “Medinska povelja” iz ove knjige.

⁵“Sahihul-Buhari”, 8/13.

⁶“Sahihul-Buhari”, 8/16.

⁷“Sahihul-Buhari”, 8/16.

odsjekao.”¹ Časni Kur’an naređuje odsijecanje ruke kradljivcu u riječima Uzvišenog: “*Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je Silan i Mudar. A onome ko se poslije nedjela svoga pokaje i popravi se – Allah će sigurno oprostiti. Allah, doista, prašta i milostiv je.*” (El-Maide, 38–39)

Imam El-Buhari u svome “Sahihu” izdvojio je posebno poglavlje o riječima Uzvišenog: “*Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je Silan i Mudar.*” (El-Maide, 38)² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio je šerijatsku kaznu za počinjenu krađu nad ženom iz plemena Mahzum. Njen ugled ga nije u tome spriječio, kao ni posredovanje Usame b. Zejda, ni drugih dostojanstvenika Meke da se spriječi izvršenje šerijatske kazne nad njom. Iz predaja se očituje da je on kaznu za počinjenu krađu u toku svoga života više puta prakticirao.³

Šerijatska kazna za krađu imala je veliku ulogu u tome da ljudi postanu sigurni za svoje imetke, a i da se kradljivci prepadnu njenog izvršenja nad njima. Tako su se slučajevi krađe u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, umanjili i gotovo nestali.

Nema sumnje da se krađa smanjuje u svakoj državi ili zajednici na svijetu koja prakticira šerijatsku kaznu za taj prijestup, a ljudi bivaju sigurni za svoje imetke. Također, kazna za ubistvo bila je odmazda pogubljenjem, osim da staratelji ubijenog oprost. Ovo pravilo jasno se navodi u Allahovoj Knjizi: “*I ne ubijajte nikoga koga je Allah zabranio, osim kad pravda zahtijeva! A ako je neko, ni kriv ni dužan, ubijen, onda njegovom nasljedniku dajemo vlast, ali neka ni on ne prekoračuje granicu u ubijanju, jer on je, doista, pomognut.*” (El-Isra’, 33)

Ovo pitanje je sasvim jasno kada je riječ o kisasu (odmazdi), koji sprečava ljude da razmišljaju o ubistvu i prolijevanju tuđe krvi, jer znaju da će na takav način njihovi životi biti dovedeni u pitanje, tj. da ih odmazda čeka ukoliko to urade. Zato se pravom na odmazdu čuvaju ljudski životi. Uzvišeni kaže: “*U odmazdi vam je život, o razumom obdareni, da biste se Allaha bojali.*” (El-Bekara, 179)

Također, poznata je i kazna za razbojništvo, a navodi se u riječima Uzvišenog: “*Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na Zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i*

¹Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o šerijatskim kaznama, poglavlje “Izvršenje kazni nad uglednima i manje uglednima”, 8/16.

²“Sahihul-Buhari”, Knjiga o kaznama, poglavlje 13, 8/16.

³Pogledati: “Sahihul-Buhari”, 8/15–18.

noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika, ali ne i za one koji se pokaju prije nego što ih se domognete! I znajte da Allah prašta i da je milostiv.” (El-Maide, 33–34)

Desilo se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao počast nekim beduinima koji su mu došli bolesni. Bilo ih je nekoliko iz plemena Ukl, došli su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nastanili se na sofi, ali im je Medina dosadila. Potom su rekli: “Allahov Poslaniče, daj nam nešto.” Odgovorio je: “Nemam vam ništa osim da odete do Poslanikovih deva.” Potom su otišli, pili mlijeko i mokraću deva, sve dok nisu ozdravili i udebljali se. Potom su ubili čobana, a deve povelu. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je glasnik koji ga je o tome obavijestio, pa je on poslao potragu za njima, tako da se nije ni smrklo, a već su bili dovedeni. Naredio je da se uzmu veliki usijani šiljci, pa su time oslijepjeni, i odsječene su im ruke i noge bez zaustavljanja krvi, a potom su bačeni u pustinjski kamenjar. Tražili su da se napiju vode, ali im ona nije donesena, pa su tako i umrli. Ebu Kilabe je rekao: “Opljačkali su, ubili i borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika.”¹ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je kolika je potreba ljudi za sigurnošću, te potreba da ne budu pod posebnom zaštitom. Njegovi neprijatelji su bili sigurni u Meki kada je u nju ušao kao osloboditelj i javno rekao: “Ko uđe u kuću Ebu Sufjana, bit će siguran, ko se zatvori u svoju kuću, bit će siguran, i ko uđe u El-Mesdžidul-Haram, bit će siguran.”²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, duboko je bio svjestan važnosti sigurnosti u životima ljudi. Zato je prvo na što je podsjećao ljude nakon oslobođenja Meke bila zabrana prolijevanja krvi.³

Sigurnost u islamskoj državi uživali su svi ljudi od trenutka kada se ta država formirala. U Medini Munevveri sigurnost i opći mir su bili prvi ciljevi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, države od njenog nastanka.

Svestrani pristup, koji se ogleda u zabrani kriminala i izvršenju kazne nad zločincima, te čuvanju prava, uređenju pravde i širenju sigurnosti najvažniji su humani zahtjevi poslije vjere i tevhida (monoteizma), a u to, također, spada opskrba. Sve ove činjenice navedene su u jasnoj nadnaravnosti riječi Uzvišenog: *“Neka oni Gospodaru ove Kuće u ibadetu budu, Koji ih gladne hrani i od*

¹Prenosi ga El-Buhari, Knjiga o šerijatskim kaznama, poglavlje “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, oslijepjivanje očiju razbojnika”, 8/19.

²Pogledati: “Oslobođenje Meke” iz ove knjige.

³Pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/415.

straha brani.” (Kurejš, 3–4) Tevhid, opskrba i sigurnost zajedno su spomenuti u ovom nadnaravnom božanskom ajetu, a uvezani su s Allahovom Kućom i kiblom muslimana, koji u isto vrijeme predstavljaju simbole ovog časnog mjesta, sistema i vjere.

Izgradnja uzoritog ponašanja i društvenog morala¹

Ljudske zajednice općenito, a predislamska arapska zajednica posebno, bile su iskvarile svoj moral. Jedni drugima su zlo činili i jedni druge obezvređivali.² Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, pokušaji da promijeni mekansko društvo iznutra bili su jaki i krajnje ozbiljni. Nastojao je širiti islam i sve što je za njega vezano, u smislu šerijata, učtivog ponašanja, morala, ljudske solidarnosti, prisnih veza između pojedinaca u zajednici u općem smislu, i to počevši od najbližih srodnika, očeva, sinova, a sve u sprezi vjere, društva i morala. Kurejšije su bile zadrte, sprečavale su i suprotstavljale se misiji islama. Borili su se protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uznemiravali ga, kao i njegove ashabe. To ga je natjeralo da potraži drugo mjesto za formiranje muslimanskog društva, koje će se odlikovati po lijepom ponašanju, moralu i solidarnosti. Hidžra u Medinu i početak gradnje humanog i sigurnog muslimanskog društva s dolaskom muhadžira bili su razlog zbližavanja, ujedinjenja i bratimljenja s ensarijama. Među njima je uspostavljen takozvani “princip bratstva”, koji je na vidjelo iznio sve vrline čestitog društva, kao što Uzvišeni kaže: *“I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se usčuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti.”* (El-Hašr, 9)

¹Vjerovatno najbolje što se navodi o ovoj tematici su predaje koje je sakupio imam El-Buhari u svome “Sahihu” u Knjizi o edebu (učtivosti i lijepom ponašanju) u različitim poglavljima o moralu, održavanju rodbinskih odnosa, opraštanju, lijepom ophođenju prema komšiji, siromahu, srođnicima i dr., što broji više od sto dvadeset osam poglavlja. Pogledati: “Sahihul-Buhari”, 7/68–125.

²Za šira saznanja o ovoj tematici pogledati: dr. Ahmed Abdulaziz b. Kasim el-Haddad, “Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, moral kroz Kur’an i sunnet”, tri toma, Darul-garbil-islamij, Bejrut, 2. izdanje, 1419. h. g.

Zbližavanje i bratimljenje generacija ashaba i generacija ummeta bili su radi onih koji dolaze poslije njih, kao što Uzvišeni kaže: *“Oni koji poslije njih dolaze – govore: ‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.’”* (El-Hašr, 10)

Čišćenje duše i gradnja moralnih vrijednosti bili su okosnica Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije sročene u riječima Uzvišenog: *“Kao što smo vam Mi jednoga od vas kao poslanika poslali da vam ajete Naše kazuje, da vas očisti, da vas Knjizi i mudrosti pouči, i da vas ono što niste znali nauči.”* (El-Bekara, 151) Također u riječima Uzvišenog: *“Allah je vjernike milošću Svojom darovao kada im je poslanika između njih poslao, da im ajete Njegove kazuje, da ih očisti, i da ih Knjizi i mudrosti pouči, iako su prije u očitoj zabludi bili!”* (Ali Imran, 164)

Također, u riječima Uzvišenog: *“On je nepismenima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, iako su prije bili u očitoj zabludi.”* (El-Džumua, 2)

“Gospodaru naš, pošalji među njih poslanika, jednoga od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati, Knjizi i mudrosti ih poučiti i očistiti ih, jer Ti si doista Silni i Mudri.” (El-Bekara, 129)

Različita islamska pravila došla su da održe dobre odnose između članova zajednice¹ i unutar jedne porodice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *“Dobročinstvo je lijep moral”*² te: *“Najbolji od vas su oni koji su najboljeg morala.”*³

Islam je stavio fokus na poboljšanje odnosa između djece i roditelja, i roditelja i djece, jer Božija naredba o dobročinstvu prema roditeljima znači popravljjanje odnosa između jedne i druge generacije, kao i širenje međusobne samilosti i komunikacije. Dobročinstvo prema roditeljima usko je vezano za pokornost Uzvišenom, kao što kaže: *“Gospodar tvoj zapovijeda da samo Njemu robujete i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: ‘Uh!’ – i ne zabranjuj im (ono što ne voliš da čine), i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: ‘Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!’”* (El-Isra’, 23–24)

¹ Pogledati: El-Havli Muhammed Abdulaziz, “Vjerovjesnikov kodeks ponašanja, nenadmašne pouke i mudrosti”, 1. izdanje, Darul-kalem, Bejrut, 1406. h. g.

² Prenosi imam Ahmed u “Musnedu”, 2/250.

³ Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o učtivom ponašanju, poglavlje “O lijepom moralu i darežljivosti, te o pokuđenoj škrtosti”, 7/82.

Isto tako, Kur'an potvrđuje održavanje lijepih odnosa s bliskim srođnicima u riječima Uzvišenog: *“Daj bližnjemu svome pravo njegovo, i siromahu, i putniku namjerniku, ali ne rasipaj mnogo.”* (El-Isra', 26) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjedovao je najveće stepene morala, kao što ga je Uzvišeni opisao: *“I, zaista, ti si na velikom stepenu čudoređa.”* (El-Kalem, 4) Uzvišeni Allah naredio je da se povodimo za njim: *“Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje.”* (El-Ahzab, 21) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *“Poslan sam da upotpunim visoke moralne vrijednosti kod ljudi.”*¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je skroman, obilazio je bolesne, pratio dženaze, odazivao se na pozive, mrzio da ljudi pred njim ustaju, skromno se odnosio prema starijima i mlađima. Čak kada bi stranac došao, našao bi ga među njegovim drugovima, i dok su zajedno sjedili, ne bi ga razlikovao od njih. Bio je darežljiv i naređivao darežljivost, plemenit i naređivao plemenitost, čedan i naređivao čednost i neovisnost o ljudima. Bio je hrabar, blag i naređivao je blagost. Bio je brižan i naređivao brižnost. Bio je lijepog mirisa i uvijek čist, i to je naređivao ljudima. Povrh svega toga, dolazi njegovo lijepo ponašanje prema Allahu Uzvišenom, počevši od tevhida i zadovoljstva da jedino Njemu robuje, lijepog mišljenja o Njemu, oslanjanju na Njega, strahu od Njega i zadovoljstvu onim što mu je On dodijelio, nadanjem od Njega, bogobojaznošću i strahom u javnosti i tajnosti, privrženosti Njegovom spomenu, zahvali i lijepom ibadetu: *“Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju, oni koji namaz obavljaju i dio od onoga što im Mi dajemo udjeljuju.”* (El-Enfal, 2–3) Također, u riječima Uzvišenog: *“Pa, sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti. I zahvaljujte Mi, nemojte nevjernici biti.”* (El-Bekara, 152) Uzvišeni je rekao: *“Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara?!”* (Nuh, 13–14) Također, Uzvišeni kaže: *“Što god ti činio i što god iz Kur'ana kazivao i kakav god vi posao radili, Mi nad vama bdijemo dok god se time zanimате. Gospodaru tvome nije ništa skriveno ni na Zemlji ni na nebu, ni koliko trun jedan, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u Knjizi jasnoj.”* (Junus, 61)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsjećajući na lijep odnos prema Allahu, kaže: *“Stidite se Allaha onako kako Ga se istinski treba stidjeti. Čuvajte*

¹El-Albani kaže da je vjerodostojan. Pogledati: “Musned” imama Ahmeda, 2/381. Kod njega stoji: “Da upotpunim lijepe moralne osobine.”

glavu i ono što ona poima, i stomak i ono što on sadržava. Prisjetite se smrti i istrutih tijela u kaburu.”¹

Također je rekao: “Preče je da se Allaha stidimo nego ljudi.”² Jedan od lijepih gestova uzornog ponašanja prema Allahu jeste i pokajanje Njemu, traženje oprost, povratak i pribjegavanje Njemu. Uzvišeni kaže: “*Zato požurite Allahu, ja sam vam od Njega opominjatelj jasni!*” (Ez-Zarijat, 50) Treba se prisjetiti da su sve blagodati od Njega, kao što On kaže: “*Od Allaha je svaka blagodat koju uživate, a čim vas nevolja kakva zadesi, opet od Njega glasno pomoć tražite.*” (En-Nahl, 53) Također kaže: “*Pa, sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti. I zahvaljujte Mi, nemojte nevjernici biti.*” (El-Bekara, 152) Treba se prisjetiti Njegove plemenitosti, blagodati, dobročinstva i pažnje prema Njegovim stvorenjima: “*Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi prema boljem što su činili.*” (En-Nahl, 97)

Jedan od načina lijepog ponašanja prema Allahu je i lijepo ponašanje prema Kur'anu, Njegovom govoru: “*A kad se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite – da biste bili pomilovani.*” (El-A'raf, 204)

Jedan od gestova lijepoga ponašanja na kojima se odgaja islamski ummet je lijepo ponašanje prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom njegovog života i poslije njegove smrti. Uzvišeni Allah kaže: “*O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna. O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne osjetite. Doista, onima koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom, a to su oni čija je srca Allah iskušao u bogobožnosti – pripada oprost i nagrada velika. Zbilja, oni koji te dozivaju iza soba – većina njih ne shvata. A da su se oni strpjeli dok im ti sam izadeš, bilo bi im bolje, a Allah prašta i milostiv je.*” (El-Hudžurat, 1–5)

Kur'an je naredio Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima da ga slijede i da mu ne budu nepokorni: “*Ne dozivajte Poslanika među vama kao što dozivate jedni druge; Allah sigurno zna one među vama koji se kradom izvlače. Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.*” (En-Nur, 63) Uzvišeni

¹Imam Ahmed u “Musnedu”, 1/387.

²Prenosi ga El-Buhari u Knjizi o gusulu (kupanju), poglavlje “O onome ko se okupa go i osamljen, a ko se prekrije, prekrivanje mu je bolje”, 1/73.

također kaže: *“Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Poslaniku Njegovu, i bližnjima njegovim, i siročadi, i siromašnim, i putnicima namjernicima – da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava.”* (El-Hašr, 7) Također je rekao: *“I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće vjerovati dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate, a potom u dušama svojim tegobe ne osjete za ono što si odredio i sasvim se ne predaju!”* (En-Nisa', 65)

Kur'an je potvrdio obavezu lijepog ponašanja prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te da ljudi od njega ne odlaze ako budu zaduženi zajedničkim poslom, osim s njegovom dozvolom. Uzvišeni to spominje u riječima: *“Pravi vjernici samo su oni koji u Allaha i Njegova Poslanika vjeruju, a koji se, kad su s njim na kakvom važnom sastanku, ne udaljuju dok od njega dopuštenje ne dobiju. Oni koji od tebe traže dopuštenje, u Allaha i Poslanika Njegova, doista, vjeruju. I kad oni zatraže dopuštenje od tebe zbog kakva posla svoga, dopusti kome hoćeš od njih, i zamoli Allaha da im oprostí jer Allah prašta i Milostiv je. Ne dozivajte Poslanika među vama kao što dozivate jedni druge; Allah sigurno zna one među vama koji se kradom izvlače. Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju njegovu da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snade.”* (En-Nur, 62–63)

Isto tako, ummetu je naredio da slušaju i pokoravaju se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: *“Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu da im On presudi, samo reknu: ‘Slušamo i pokoravamo se!’ – oni će uspjeti. Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će uspjeti! Licemjeri se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom, da će sigurno ići u boj ako im ti narediš. Reci: ‘Ne zaklinjite se! Pokornost – zna se šta je!, Allah dobro zna ono što vi radite.’ Reci: ‘Pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku!’ A ako se okrenete, on je dužan raditi ono što se njemu naređuje, a vi ste dužni ono što se vama naređuje, pa ako mu budete poslušni, bit ćete na Pravom putu – a Poslanik je jedino dužan da jasno obznani.”* (En-Nur, 51–54)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je: *“Koga raduje da bude udaljen od vatre i da uđe u Džennet, neka dočeka smrt svjedočeći da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, i neka ljudima čini ono što voli da se njemu radi.”*¹

¹ Pogledati: Ebu Bekr el-Džezairi, “Minhadžu muslim”, str. 103.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je skroman na ovome svijetu i naređivao je skromnost. Imao je najuzvišenije osobine koje podstiču na čistotu i poštivanje tuđih osjećaja kada je riječ o jelu, piću, oblačenju, kosi i izgledu. Naređivao je širenje ljubavi i mira među ljudima. Rekao je: “Hoćete li da vas obavijestim ko je od vas meni najdraži i ko će mi biti najbliži na budućem svijetu? To su oni koji imaju najljepši moral, koji su prema drugima blagonakloni i druželjubivi, a prema kojima su i drugi druželjubivi.”¹ Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja duša, nećete ući u Džennet sve dok ne bude vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete međusobno voljeli. Hoćete li da vas uputim na djelo zbog kojeg ćete se – ukoliko ga budete radili – međusobno voljeti? Širite selam među sobom.”² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, selamio je i djecu kada bi pored njih prolazio.

Uzvišeni Allah je naredio traženje dozvole i širenje selama, kao što se navodi u Njegovim riječima: “*O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne zatražite i dok ukućane ne poselamite; to vam je bolje, da biste se opomenuli!*” (En-Nur, 27)

Kur’an, pri moralnoj izgradnji društva, potvrđuje skromnost i mir s ljudima. Tako Uzvišeni kaže: “*A robovi Svemilosnog su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih neznalice oslove, odgovaraju: ‘Mir vama!’*” (El-Furkan, 63) Također kaže: “*Ne hodi po zemlji nadmeno, jer zemlju ne možeš probiti ni brda u visinu dostići.*” (El-Isra’, 37) “*I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi Zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog. U hodu budi odmjeren, a u govoru ne budi grlat; zbilja najneprijatniji glas je revanje magarca!*” (Lukman, 18–19)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je brižnost i blagost, koji su jedan od razloga druželjubivosti u porodici i zajednici. Rekao je: “Allah voli blagost u svim stvarima.”³ Također je rekao: “Neće se blagost naći u nečemu a da ga neće uljepšati.”⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjenjivao je blagost prema ashabima. Tako Uzvišeni kaže: “*S Allahovom milošću ti si blag*

¹Prenosi ga El-Buhari, Knjiga o vrlinama, poglavlje “Vrijednosti ashaba”, 4/218; Imam Ahmed u “Musnedu”, 4/193.

²“Sahihu Muslim”, Knjiga o vjerovanju, 1/53.

³Prenosi ga El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o učtivom ponašanju, poglavlje “Blagost u svim stvarima”, 7/8

⁴Prenose ga: Muslim u svome “Sahihu”, Knjiga o dobročinstvu, poglavlje “Vrijednosti blagosti”, 8/22; Imam Ahmed u “Musnedu”, 6/58 i 112.

prema njima; a da si grub i tvrda srca bio, razbježali bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno, i dogovaraj se s njima! A kada se odlučiš, u Allaha se pouzdaj; Allah doista voli one koji se u Njega uzdaju!” (Ali Imran, 159) Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ljubav prema ummetu i njegova briga za njim bila je s punom brižnošću i blagošću: *“Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da pravim putem dođete, a prema vjernicima je blag i milostiv.”* (Et-Tevbe, 128) *“Ne pružaj poglede svoje na ono što Mi dajemo na uživanje nekim od njih i ne budi tužan zbog njih, a prema vjernicima blag budi.”* (El-Hidžr, 88) *“I budi ljubazan prema vjernicima koji te slijede!”* (Eš-Šu’ara, 215)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je primjer samilosti, udjeljivanja i lijepog ponašanja. O tome ga je obavijestila Hatidža, radijallahu anha, koja je nakon silaska Objave umirila njegov strah, podsjećajući ga na njegove visoke moralne vrijednosti: *“Nikako! Allah te nikada neće poniziti! Ti održavaš rodbinske odnose, brineš se o nezbrinutima, daješ neimućnima, ugošćuješ goste, pomažeš u nedaćama.”*¹ U ovim riječima stoji potvrda za cjelokupni ummet: *“Visoke moralne vrijednosti i vrline dobra povod su za sačuvanost od zapadanja u zlo.”*²

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Meku, kao njen osloboditelj, ponašao se skromno, pognute glave, bez izražavanja ponosa i oholosti.³ Stajao bi sa slabim ženama, djecom, slušao ih, s njima pričao i izvršavao njihove potrebe.⁴ Vjerovatno Enesov hadis to najbolje pojašnjava: *“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio je bolesnog, prisustvovala dženazi, jahao magarca, odazivao se na pozive ljudi. Na dan Bitke protiv Benu Kurejze jahao je magarca koji je bio zauzdan konopcem od palminih vlakana i sedlo mu je bilo od palminih vlakana.”*⁵ Nije se ustručavao iza sebe na jahalicu staviti drugog čovjeka ili dijete. Često bi iza sebe na jahalicu stavljao Usamu b.

¹Prenosi ga El-Buhari u svome “Sahihu”, poglavlje “Kako je počela dolaziti Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem”. To je treći hadis u njegovom “Sahihu”, 1/3.

²Ahmed b. Abdulaziz el-Haddad, “Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, moral kroz Kur’an i sunnet”, 1/77.

³Pogledati: “Oslobođenje Meke” iz ove knjige.

⁴Pogledati: “Sahihu Muslim”, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bliskost s ljudima”.

⁵Et-Tirmizi, Knjiga o dženazama, poglavlje 32, hadis br. 1017, 3/337.

Zejda, radijallahu anhu, a nekada i neke od svojih supruga.¹ Reкао je: “Allah Uzvišeni je objavio: “Budite skromni tako da se niko ni nad kim ne ponosi.”²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio je sa svojim ashabima na putovanju, sakupljao bi suho drveće i radio bi kao i ostali ljudi dio posla. Učestvovao je u izgradnji džamije, kao što je sa svojom porodicom učestvovao u kućnim poslovima: “Radio bi kućne poslove.”³ On, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek je bio stidljiv, a Uzvišeni ga je takvim i opisao: “*O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha, bio veliki grijeh.*” (El-Ahzab, 53)

Pozivao je u umjerenost pri usaglašavanju ovoga i budućeg svijeta, te da ovaj svijet i njegovi ukrasi ne budu glavna zanimacija čovjeka: “*Ljudima je uljepšana ljubav prema strastima, ženama, sinovima, gomilama zlata i srebra, rasnim konjima, stoci i zemlji za obrađivanje! To su užici ovosvjetskoga života, a najljepše je mjesto povratka kod Allaha!*” (Ali Imran, 14) Također je rekao: “*Reci: ‘Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela?’ Reci: ‘To je za vjernike na ovom svijetu, a i na onom svijetu su samo za njih.’ Eto, tako Mi podrobno izlažemo dokaze ljudima koji znaju.*” (El-Araf, 32) “*I nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i nastoj da ne činiš nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine.*” (El-Kasas, 77) Također je rekao: “*A kada završite obrede vaše, Allaha spominjite kao što spominjete pretke vaše, pa i više od toga! Ima ljudi koji govore: ‘Gospodaru naš, daj Ti nama na ovome svijetu!’, a na drugom svijetu neće imati ništa! A ima i onih koji govore: ‘Gospodaru naš, daj nam dobro i na ovom i na drugom svijetu i sačuvaj nas od kazne paklene! Tim pripada nagrada koju su zaslužili! Allah doista brzo sviđa račune.’*” (El-Bekara, 200–202)

¹Prenosi ga El-Buhari, Knjiga o učtivom ponašanju, poglavlje “Čovjekov govor: ‘Allah me učinio tvojim iskupom’”, 7/116.

²Prenosi ga Ibn Madže u “Sunenu”, poglavlje o stidu, hadis br. 4179, 2/1399.

³Et-Tirmizi, iz hadisa Aiše, radijallahu anha, kod El-Buharija, Knjiga o uzoritom ponašanju, poglavlje “Kako se čovjek treba odnositi prema svojoj porodici”, 7/83.

Nastojao je svojim ashabima dati do znanja da ih voli. Tako je jednoga dana razgovarao s Muazom b. Džebelom i rekao mu: “O Muaze, tako mi Allaha, ja te volim i preporučujem ti da ne izostaviš poslije svakoga namaza reći: ‘Allahu moj, pomози mi u spomenu Tebe, zahvali Tebi i lijepom ibadetu Tebi.’”¹ Također je rekao: “Kada neko od vas zavoli svoga brata, neka ga o tome i obavijesti.”² Podsticao je na širenje ljubavi među ljudima putem posjeta i poklona,³ te osmijehom, za koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “I da se nasmiješiš u lice svoga brata je sadaka.”⁴ Podučio ih je da jedni druge pozdravljaju najboljim pozdravom: “*Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili pozdrav uzvratite, jer Allah doista sve obračunava!*” (En-Nisa’, 86) El-Buhari u svome “Sahihu” u Knjizi traženja dozvole izdvojio je poglavlje “Širenje selama je od islama”.⁵ Također, u Knjizi o vjerovanju odredio je poglavlje “Selam je od islama”. Imam Et-Tirmizi u svome “Sunenu” izdvojio je poglavlje “Spomenute predaje o vrijednosti selama”.⁶

Časni Kur’an zabranjuje da se ljudi jedni nad drugima ističu. On ih podsjeća na zajedničko porijeklo, kao što im zabranjuje da se jedni s drugima ismijavaju: “*O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O kako je ružno grješničko ime nakon vjerovanja! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu. O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga – a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha, Allah, zaista, prima pokajanje i Milostiv je. O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili da biste se upoznali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji; Allah, uistinu sve zna i nije Mu skriveno ništa.*” (El-Hudžurat, 11-13) Potvrdio je bratstvo vjernika u Svojim riječima: “*Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha*

¹ Pogledati: “Musned” imama Ahmeda, 5/245.

² Prenosi ga imam Ahmed u “Musnedu”, 4/30.

³ Et-Tirmizi u “Sunenu”, Knjiga o dobročinstvu, str. 34, predaje o prihvatanju poklona i nagrađivanju za njih, hadis br. 1953, 4/338.

⁴ Et-Tirmizi u “Sunenu”, Knjiga o dobročinstvu, str. 36, te gestovi dobra koji se spominju u hadisu br. 1956, 4/340. Abdullah Nedžib Salim prenio je predaje o osmijesima koji se spominju u Vjerovjesnikovom životopisu u knjizi “Vjerovjesnikovi osmijesi”, Daru Ikre ed-duvelijje, 1. izdanje, Kairo, 1427. h. g.

⁵ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, 7/128.

⁶ “Sahihul-Buhari”, 1/12; “Sahihu Muslim”, 7/2; pogledati: Knjiga o traženju dozvole, 5/25.

da bi vam se milost ukazala.” (El-Hudžurat, 10) Obavezao je da se u slučaju sporenja izmire, da se nasilnici sprečavaju i da se pomirenje u kontinuitetu vrši: *“Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni, onda ih nepristrano izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli.”* (El-Hudžurat, 9)

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ogovaranja¹ i da ljudi jedni druge obezvređuju: *“Dovoljno je čovjeku zla da ponižava svoga brata muslimana.”*² Tako je Uzvišeni rekao: *“I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi Zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog.”* (Lukman, 18) Allah je naredio opraštanje i prelazak preko pogrešaka ljudi u riječima: *“O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodnog, rob za roba i žena za ženu. A onaj kome se od njegovog brata da neki otkup, neka uzvrati dobrim, a i on neka pokaže dobročinstvo. To je olakšanje od Gospodara vašeg i milost. A ko nasilje i poslije toga izvrši, njemu slijedi bolna patnja.”* (El-Bekara, 178) Također je rekao: *“Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromaha, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprostí? A Allah prašta i Milostiv je.”* (En-Nur, 22) Kazao je i: *“A kazna za zlo jeste slično zlo, a onoga koji oprostí i izmiri se Allah će nagraditi; On, uistinu, ne voli one koji nepravdu čine.”* (Eš-Šura, 40)

Uzvišeni je rekao: *“Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati.”* (Fussilet, 34)

Uzvišeni kaže: *“I požurite oprostí od Gospodara vašega, i Džennetu širokom kao nebesa i Zemlja, pripremljenim za bogobojazne! Za one koji udjeljuju, i kada su u obilju i kada su u oskudici, koji srdžbu savlađuju i ljudima opraštaju. A Allah voli dobročinitelje!”* (Ali Imran, 133–134)

Sva ova jednakost, poštivanje drugih i izmirenje zavađenih su radi moralnog, jedinstvenog i solidarnog islamskog društva: *“Nema dobra u mnogim njihovim potajnim govorima, osim u govoru onog ko traži da se sadaka udjeljuje, ili dobro čini, ili uspostavlja mir među ljudima! A ko to čini iz želje za Allahovim zadovoljstvom, Mi ćemo mu veliku nagradu dati!”* (En-Nisa', 114)

¹Et-Tirmizi u “Sunenu”, Knjiga o dobročinstvu, poglavlje “O predajama o ogovaranju”, 4/329.

²Prenosi ga Et-Tirmizi u Knjizi o dobročinstvu, poglavlje 18, predaje o brizi muslimana o muslimanu, hadis br. 1927, 4/325; Imam Ahmed u “Musnedu”, 3/491.

Uzvišeni Allah naredio je Svome Vjerovjesniku da bude milostiv, i to mu posebno preporučio. Naredio je ljudima da jedni drugima preporučuju milost: *“A usto da je od onih koji vjeruju, koji jedni drugima strpljivost preporučuju i koji jedni drugima milosrđe preporučuju.”* (El-Beled, 17)

Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Allah će se smilovati Svojim robovima koji su samilosni”¹ te: “Smilujte se onima na Zemlji, smilovat će vam se Onaj Koji je na nebu.”² Potvrdio je princip opće samilosti između muslimana te da ona treba dominirati društvom: “Primjer vjernika u njihovoj međusobnoj ljubavi i samilosti je kao primjer jednoga tijela, kojem kada jedan organ oboli, odazovu mu se ostali organi tijela nesanicom i groznicom.”³

Namaz se smatra jednim od najvažnijih ibadeta kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali uprkos tome, on nekada ne bi s njime oduljivao iz samilosti prema djeci. El-Buhari od Ebu Katade, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ja uđem u namaz i želim ga duže klanjati, ali čujem plač djeteta, pa ga skratim, jer znam težinu osjećaja majke kada dijete plače.”⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je samilostan i prema robovima i slugama. Njihovo oslobađanje učinio je jednim od najvećih oblika približavanja Allahu i sredstvom za različite otkupe. Islam je suzio vrata porobljavanja nakon što su ona bila otvorena u svim vjerozakonima i sistemima u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio da se prema robovima lijepo postupa rekavši: “Vašu braću koja vas služe Uzvišeni Allah vam je dao u vlasništvo. Kome njegov brat bude u vlasništvu, neka ga hrani hranom kojom se i on hrani i odijeva ga onako kako se i on odijeva. Nemojte ih preopterećivati poslovima koje nisu u stanju izvršiti. Ako ih budete opterećivali, onda im i pomozite. Neka niko od vas ne govori ‘moj rob’ ili ‘moja ropkinja’, već neka kaže ‘moj mladić’ ili ‘moja djevojka’.”⁵

¹ Prenosi ga El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o dženazama, poglavlje 33, “Vjerovjesnikov govor da umri biva kažnjavan zbog plaća njegove porodice za njim”, 2/81.

² Iz hadisa koji prenosi Et-Tirmizi, Knjiga o dobročinstvu, poglavlje 16, 4/324.

³ Prenosi ga Muslim u svome “Sahihu”, Knjiga o dobročinstvu, poglavlje “O predajama o milosti muslimana, međusobnoj samilosti i osjećajnosti vjernika”, 8/20.

⁴ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, Knjiga o ezanu, poglavlje 65, “O najkraćem namazu”, 1/172. Prenosi ga imam Ahmed u svom “Musnedu”, 3/205.

⁵ Ahmed b. Hanbel u “Musnedu”, 2/247; Imam El-Buhari, Knjiga o vjerovanju, poglavlje “Nepokornosti su dio džahilijeta”, 1/13.

Ova samilost i humane geste ponašanja ne zastaju samo na muslimanu ili općenito čovjeku, već ih islamski propisi prenose i na životinje, odnosno samilost prema njima: davanjem hrane, nezlostavljanjem te zabranom nemilosrdnog i bespotrebnog ubijanja. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Za uslugu (nahraniti ili napojiti) svemu što ima jetru slijedi nagrada.”¹ Također je rekao: “Ko se ne smiluje, neće mu se milost ni ukazati.”² Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Žena je ušla u vatru zbog mačke koju je zatvorila i tako umrla, pa je zbog nje ušla u vatru, nije je hranila ni pojlila kada ju je zatvorila, a ni pustila da jede insekte po zemlji.”³ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Allah je prokleo onoga ko za metu uzme nešto što ima dušu.”⁴

Svim ovim smjernicama o pravima životinja islam je na nekoliko stoljeća pretekao savremeni svijet. One su Allahova milost koju je On propisao Svojim robovima vjernicima, koji se pridržavaju Njegove upute da bi bili samilosni prema svakom živom biću, pa kako ne onda i prema svakom čovjeku.

Islam potvrđuje princip pomaganja ljudi i stajanje uz one koji su u potrebi, te sprečavanje uznemiravanja ostalih ljudi, bili oni muškarci ili žene. Uzvišeni Allah u međusobno vezanim ajetima kaže: *“Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rodake i siromaha, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i Milostiv je. Oni koji objeđe čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili. Tog Dana Allah će ih kazniti kaznom koju su zaslužili i oni će saznati da je Allah, doista, očigledna Istina.”* (En-Nur, 22–25)

Kur’an je potvrdio princip lijepoga ophođenja i dobročinstva prema komšiji.⁵ Uzvišeni kaže: *“I Allahu ibadet činite i ništa Mu ne pridružujte, a*

¹Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, Knjiga o zajedničkom napajanju usjeva, poglavlje “Vrijednosti napajanja vodom”, 3/77.

²Hadis prenose imami El-Buhari i Muslim (muttefekun alejhi) iz predaje Ebu Hurejre. Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o uzoritom ponašanju, poglavlje “Milost prema djetetu, ljubljenje i grljenje”, 7/75; pogledati: “Sahihu Muslim”, hadis br. 4282.

³Prenose ga: El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o zajedničkom napajanju, 3/77; Muslim u “Sahihu”, poglavlje “O zabrani zlostavljanja mačaka i sl.”, 8/35.

⁴Imam Ahmed u “Musnedu”, 1/216; Prenosi ga Muslim u “Sahihu”, Knjiga o bajramima, poglavlje “O zabrani držanja životinja u zatočeništvu”, 6/73.

⁵Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, poglavlje “Preporuke lijepog ponašanja prema komšiji”, 7/78. Hadis je muttefekun alejhi.

roditeljima činite dobro, i rođacima, i siročadima, i siromasima, i komšiji bližnjem, i komšiji daljnjem, i drugu pored sebe, i putniku, i onome koji je u vašem posjedu! Allah, doista, ne voli one koji se ohole i hvališu!" (En-Nisa', 36) Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne uznemirava svoga komšiju."¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Džibril mi je neprestano preporučivao dobar odnos prema komšiji, tako da sam pomislio da će mu dati udio iz moga nasljedstva."² Također je rekao: "Tako mi Allaha, istinski ne vjeruje." Pa su upitali: "Ko, Allahov Poslaniče?" Odgovorio je: "Onaj od čijeg uznemiravanja nije siguran njegov komšija."³

Naredba lijepoga postupanja ne zaustavlja se samo na muslimanima već se odnosi i na druge u sasvim jasnoj i otvorenoj naredbi lijepoga postupanja prema nemuslimanima koji se mirnodopski ponašaju. Uzvišeni kaže: *"Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični, ali vam zabranjuje da prijateljujete s onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji s njima prijateljuju sami sebi čine nepravdu."* (El-Mumtehine, 8–9)

Uzvišeni Allah naredio je dobročinstvo prema zarobljenim neprijateljskim borcima: *"I hranu su davali, mada su je i sami željeli, siromahu, siročetu i sužnju. Mi vas samo zarad Allahova lica hranimo, od vas ni priznanja ni zahvalnosti ne tražimo!"* (El-Insan, 8–9)

I Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je lijepo postupanje prema zarobljenicima s Bedra i drugim mušricima. Muslimani bi im davali hranu koju su i oni jeli, lijepo se prema njima ophodili, što je ostavilo traga na njih i podstaklo ih da kasnije prihvate islam.⁴

Od najljepših moralnih osobina koje su izgrađene kod ummeta su darežljivost i ustupanje.⁵ Ustupanje u ovom ummetu postalo je poznato u svim aspektima. Jedan od njih je ustupanje imetka, bilo putem zekata ili ostalih vrsta milostinje, koja se na više mjesta u Kur'anu zajedno spominje s namazom. O

¹ Prenosi El-Buhari u "Sahihu", poglavlje "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne uznemirava svoga komšiju", 7/78. Hadis je muttefekun alejhi.

² Prenosi ga El-Buhari u "Sahihu", poglavlje "Preporuke lijepog ponašanja prema komšiji", 7/78.

³ Prenosi ga El-Buhari u "Sahihu", poglavlje "Grijeh onoga od čijeg uznemiravanja nije siguran njegov komšija", 7/78. Muttefekun alejhi.

⁴ Pogledati: "Bitka na Bedru" iz ove knjige.

⁵ El-Buhari u svome "Sahihu" u Knjizi o uzoritom ponašanju izdvojio je poglavlje "Lijepo ponašanje i darežljivost te pokuđena škrtost", 7/81.

tome se govori u ajetima sure El-Mearidž (19–26). Također u riječima Uzvišenog: *“Onome koji udjeljuje i bogobožazan je, i ono najljepše smatra istinitim, njemu ćemo put dobra olakšati, a onome koji tvrdi i osjeća se neovisnim, i ono najljepše smatra lažnim, njemu ćemo put zla olakšati, i imetak njegov mu, kad se strovali, neće koristiti. Mi smo dužni ukazati na Pravi put i jedino Nama pripada i onaj i ovaj svijet.”* (El-Lejl, 5–13) Njegove su riječi i: *“Nije na tebi njihova uputa, jer Allah izvodi na Pravi put koga On hoće! Dobro koje podijelite vaše je, a ono što dijelite, dijelite samo u želji za licem Allahovim! A ono što od dobra udijelite, to će vam se nadoknaditi i neće vam se nepravda učiniti!”* (El-Bekara, 272) Također: *“O vjernici, podijelite dio onoga čime vas Mi opskrbljujemo, prije nego što dođe Dan kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva! A nevjernici su doista nepravedni!”* (El-Bekara, 254)

U časnom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Allah je Darežljiv i voli darežljivost.”¹ S ciljem izbjegavanja mržnje, međusobne zavisti i izbjegavanja borbe za imetak Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Čuvajte se škrтости, jer je škrтost uništila one koji su bili prije vas. Natjerala ih je da prolijevaju svoju krv i oskrnave svoje svetinje.”²

Ovu plemenitu smjernicu za izgradnju ummeta i njegove zajednice u duhu darežljivosti i ustupanja, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjenjivao je tokom svoga života, tako da je bilo općepoznato da je on najplemenitiji na Zemlji. Podsticao je na dijeljenje sadake, pa makar ona bila mala: “Zaštitite se od vatre Džehennema, pa makar s pola hurme.”³ Muslimani u njegovo vrijeme su se takmičili u davanju sadake i trošenju na potrebe muslimana, kao i na opremanje vojske i ukazivanje počasti njegovim, sallallahu alejhi ve sellem, gostima. Na pročelju svih njih bio je Osman b. Affan, radijallahu anhu, koji je opremio “vojsku u teškoći”.⁴

Ispunjenje dogovorenog bila je najvažnija Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, odlika, i muslimana općenito, koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijenio u svom životu i s prijateljima i s neprijateljima: *“Nije dobročinstvo u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu, nego su dobročinitelji oni koji vjeruju u Allaha, u drugi svijet, u meleke, u knjige, u vjerovjesnike, te oni*

¹ Iz Et-Tirmizijeve predaje u “Sunenu”, Knjiga o uzoritom ponašanju, hadis br. 2799.

² Imam Muslim u svom “Sahihu”, Knjiga o dobročinstvu, poglavlje “Zabrana nepravde”, 8/18; Imam Ahmed u “Musnedu”, 2/160.

³ Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o zekatu, poglavlje “Zaštitite se od vatre, pa makar s pola hurme”, 2/114.

⁴ Pogledati: “Pohod na Tebuk”.

koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima i siročadi, siromasima i putnicima namjernicima, prošnjacima, i za otkup iz ropstva, oni koji namaz obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, te oni koji su strpljivi u neimaštini i u bolesti, i za vrijeme borbe. To su oni koji su iskreni i koji se Allaha boje.” (El-Bekara, 177)

Također je rekao: “*O vjernici, ispunjavajte obaveze! Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam se navesti; dok obrede hadža obavljate, nije vam dozvoljeno da lovite. Uistinu, Allah propisuje što On hoće.*” (El-Maide, 1)

Izvršenje povjerenog emaneta bila je temeljna postavka morala na kojima je islam sazdan: “*Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi nepravedan i neznanica.*” (El-Ahzab, 72) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je uzoriti primjer među Kurejšijama, i prije i poslije poslanstva. Tako su ga čak nazivali: Iskreni i Povjerljivi. Istinoljubivost je bila vid njegovog ponašanja, morala, pa ga je Uzvišeni tako i opisao: “*A onaj koji donosi Istinu i oni koji u nju vjeruju, oni se čuvaju i boje.*” (Ez-Zumer, 33)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je na iskrenost, naređivao ju je i ljude odgajao u tom duhu. Govorio bi: “*Držite se istinoljubivosti, jer ona vodi u dobročinstvo, a dobročinstvo vodi u Džennet. Čovjek će biti iskren i birati iskrenost sve dok kod Allaha ne bude upisan kao iskreni. Čuvajte se laži, jer laž vodi u grijehenje, a grijehenje vodi u vatru. Čovjek će neprestano lagati i birati laž, sve dok kod Allaha ne bude upisan kao lažac.*”¹

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strogo je upozorio: “*Tri su znaka po kojima se prepoznaje munafik: kada priča, laže, kada obeća, iznevjeri, kada mu se nešto povjeri, pronevjeri.*”²

U domenu morala društva i porodice, islam je posvetio posebnu pažnju njegovoj izgradnji, uzimajući u obzir i mogućnost nesuglasica i poremećenih odnosa. Zato su šerijat i njegova primjena u domenu ličnih odnosa i porodičnih propisa došli sa svim rješenjima bračnih odnosa, rastave braka i ostalim popratnim sporenjima, kao i s propisima alimentacije, održavanja, brige o djeci poslije rastave, odgoja, zaštite i odgovornosti. Zacrtao je jasna prava i granice kojih se treba pridržavati svaka strana. Niko nikome neće nepravdu činiti niti iko nečije pravo uzurpirati.

¹ Prenosi Muslim u “Sahihu”, Knjiga o dobročinstvu i održavanju lijepih odnosa, poglavlje “Prezrenost laži”, 8/29.

² Prenosi ga El-Buhari, Knjiga o vjerovanju, poglavlje “Znakovi licemjera”, 1/14; prenosi ga Muslim u svome “Sahihu”, Knjiga o vjerovanju, poglavlje “Tri su znaka po kojima se prepoznaje munafik”, 1/56.

Upozorio je muslimane na prelazak granica koje su zacrtali te Božije uredbe i zakone. Vjerovatno navodi iz sure El-Bekara o tim propisima i granicama, od 226. do 237. ajeta, pojašnjavaju preciznost organizacije ovih aspekata.

Navode se i druga pravila vezana za bračna pitanja, od zaruka do rastave, te naredbe supružnicima da lijepo žive: *“O vjernici, ne dozvoljava vam se da žene preko volje njihove nasljeđujete i da im poteškoće pričinjavate s namjerom da nešto od onoga što ste im dali prisvojite osim ako budu učinile jasni grijeh. S njima lijepo živite! A ako prema njima nepoželjnost osjetite, moguće je da nešto ne volite u čemu je Allah veliko dobro dao!”* (En-Nisa', 19)

Ova sura nazvana je En-Nisa (Žene) da bi podigla njihov ugled kod zajednice. Šerijat je ženu, kroz prizmu majke, učinio najvrednijim bićem i najzaslužnijom da joj čovjek čini dobro. Šerijat je bračni život učinio takvim da počiva na ljubavi, samilosti i spokoju, što je veće značenje od ljubavi: *“I jedan od znakova Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost. U tome, zbilja, ima znakova za ljude koji razmišljaju.”* (Er-Rum, 21) Suprugu je naređeno da se umili svojoj supruzi, a supruzi da bude pokorna svome mužu.¹ Šerijatski propisi su ustanovljeni da bi zabranili nelegalne seksualne odnose i sve ono čemu ti vanbračni odnosi vode, jer se na takav način krše prava djece bez očeva, slabe bračne spona, a žene postaju iskvarene, kao i muževi. Tome se mogu dodati još i spolne bolesti. Blud je Uzvišeni svrstao u jedan od velikih grijeha, a osobama, bile oni muškarci ili žene, naredio obaranje pogleda i da gledaju samo one koje im je Allah dozvolio, bile one njihove supruge ili bliske srodnice.

“Reci vjericima neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; to im je čednije, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjericama neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; i neka ne pokazuju ukrase svoje osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.” (En-Nur, 30–31) Ovi ajeti, koji čovjeka podstiču

¹El-Kemedani, “Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, umijeće ophođenja u bračnom životu”, str. 60.

da gleda samo svoju suprugu, a i supruga samo svoga supruga, sveobuhvatni su za ponašanje i moral. Osoba ne treba nedozvoljenim pogledima gledati druge jer će se time udaljiti od uzroka koji vode u zabranjene veze. Ove naredbe su, prije svega, preventivne naravi i preventivni lijek za stvaranje povjerenja među supružnicima. U vrijeme kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgradio muslimansko društvo s najboljim moralom upozorio je i na loš moral, a u njega spada i nepravda prema ljudima. Tako Uzvišeni kaže: *“Oni će poreći to što vi govorite, a vi nećete moći mučenje otkloniti niti pomoć naći. A onome od vas koji je zulum učinio dat ćemo da patnju veliku iskusi.”* (El-Furkan, 19) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Čuvaj se dove obespravljenog, jer između nje i Allaha nema zastora.”¹ Uz to, Uzvišeni je zabranio pakost: *“Ili ljudima zavide na onome što im je Allah dao iz obilja svoga?! A Mi smo potomcima Ibrahimovim Knjigu i mudrost dali, i dali smo im veliku vlast!”* (En-Nisa’, 54) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je na prevaru i rekao: “Ko nas vara, nije od nas.”² Upozoravao je na pretvaranje, kao što se navodi u riječima Uzvišenog: *“Pa teško klanjačima, koji su nemarni prema svome namazu, koji se samo pretvaraju i nikome ništa u naruč ne daju!”* (El-Maun, 4–7)

O pretvaranju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Najviše od čega se za vas pribojavam jeste mali širk.” Upitali su: “Allahov Poslaniče, šta je to mali širk?” Odgovorio je: “Rijaluk (pretvaranje).”³ Isto tako, zabranio je obmanu i samozadivljenost, najveće grijeha koji vode u propast. Tako je rekao: “Tri grijeha vode u propast: škrtošću kojoj se čovjek odužuje, strast koju slijedi i samozadivljenost.”⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da čovjek ne bude obmanjen svojim imetkom, ibadetom, snagom, ugledom i djelima. Naredio je da ničim od toga ne bude obmanut, pa je rekao: “Nikoga od vas njegova djela neće spasiti.” Rekli su: “Ni tebe, Allahov Poslaniče?” Odgovorio je: “Ni mene, osim da me Allah uzme u okrilje Svoje milosti.”⁵

¹Prenosi ga El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o potraživanju odštete za nanesenu nepravdu, poglavlje “Čuvanje od dove onoga kome je nanesena nepravda”, 3/99.

²Prenosi Muslim u svom “Sahihu”, Knjiga o vjerovanju, poglavlje “Ko nas vara, nije od nas”, 1/69.

³Prenosi imam Ahmed u “Musnedu” od Mahmuda b. Lebida el-Ensarija, radijallahu anhu, 5/428.

⁴Pogledati: Ebu Bekr el-Džezairi, “Minhadžu muslim”, str. 170; Ibn Kudame el-Makdisi, skraćena verzija “Put onih koji idu ka Allahu”, str. 234.

⁵Prenosi Muslim u “Sahihu”, Knjiga o opisu Sudnjeg dana, Dženneta i Džehennema, poglavlje “Niko neće ući u Džennet samo zbog svojih djela”, 1/139.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezirao je lijenost i Allahu se od nje utjecao govoreći: “Allahu moj, ja Ti se utječem od nemoći, lijenosti, kuka-vičluka, staračke oronulosti i škrtosti.”¹

Možda je najvažnija stvar koju je islam dao ljudskim zajednicama pažnja prema vremenu, njegovom rasporedu, razlikovanju između rada danju i noćnog odmora, trošenju vremena za korisne stvari i netračćenju u ono što je beskorisno. Također, i u raspodjeli vremena za namaze i njihovom određivanju s krajnjom preciznošću očituje se pažnja islama prema vremenu koje čini život i potrošni materijal čovjeka. Isto se vidi iz preciznog dnevnog rasporeda koji se veže za ibadet i posao, kao i za potrebni odmor. Čovjekovo pravo u ovom raspoređivanju vremena je poput Allahovog prava kod čovjeka kada od njega traži posvećenost ibadetima i uređenje njihovih vremena.

Svakome onome ko ima imalo pameti jasno je da su ova pravila i njihova primjena u domenu morala u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kroz njegov životopis dala doprinos boljoj povezanosti cijele zajednice i njenoj ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i onome što je Allah Uzvišeni propisao. Taj utjecaj nije se završio s tim vremenom, već se njegov blagoslov širio na čitav ummet i čovječanstvo sve do današnjega dana.

---

¹Prenosi Muslim u “Sahihu”, Knjiga o opisu Sudnjeg dana, Dženneta i Džehennema, poglavlje “Niko neće ući u Džennet samo zbog svojih djela”, 1/139.

Jačanje vojne spremnosti¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svoj poziv u Meki otpočeo je i javno ga obznanio otprilike tri godine nakon poslanstva. Kurejšije su ga mnogo uznemiravale, a njegove drugove su najžešće zlostavljali, tako da su neki od žestine kažnjavanja i ubijeni, poput Jasira i Sumejje, Ammarovih roditelja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tješio ih je, za njih dove upućivao i naređivao im da budu strpljivi, obećavajući im pobjedu i slobodu. Zabranjivao im je da stupaju u borbu. Poslije prelaska Omera b. el-Hattaba i Hamze b. Abdul-Muttaliba na islam muslimani su ojačali, ali ipak im još nije bilo naređeno da se bore. Općenito, uznemiravanje muslimana nije prestajalo, a posebno Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su ga Kurejšije u noći prije Hidžre čak pokušale ubiti. Ali, Allah ga je od njih spasio.

Poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, i hidžre muhadžira koji su bili s njim u Medinu i priključenja ensarijama postali su brojniji i snažniji, ali uprkos tome, u prvoj etapi nije im još bilo naređeno da se bore, iako su svi bili spremni odazvati se naredbama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To su i ensarije dogovorile kada su drugi put na Akabi dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rekli su: “Tako nam Onoga Koji te poslao, ako hoćeš, mi ćemo ujutro našim sabljama navaliti na ove koji sada borave na Mini.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: “To nam nije naređeno, već se vratite u vaša staništa.”²

¹Napisano je više knjiga o vojnim aspektima iz života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a neke od njih su: Mahmud Šit Hattab, “Vojni termini u Kur’anu” i “Poslanik kao vojskovođa”, Muhammed Fethullah Gülen, “Poslanik kao vojskovođa”, Muhammed Zahir Vitri, “Umijeće ratovanja u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem” i druge knjige, koje je ovdje teško pobrojati.

²Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 1/448; pogledati: “Druga prisega na Akabi” iz ove knjige.

Većina muhadžira i ensarija bili su hrabri muškarci i borci s iskustvom. Njihov broj se uvećao, osnažili su se i postali spremni da se bore ukoliko Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to naredi. Potom su objavljeni ajeti koji su dozvolili borbu s ciljem odvrćanja zla, a i kako bi se sposobnosti ashaba iskazale, pa i poslije kroz kontinuirani razvoj te stasavajuće vojne sile. Objavljene su riječi Uzvišenog: *“Dopušta se odbrana onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da ih pomogne. Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: ‘Gospodar naš je Allah!’”* A da Allah ne suzbije neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. *A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta Allah je, zaista, Moćan i Silan. One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i zekat udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvrćati od nevaljalih – a Allahu se na kraju sve vraća.”* (El-Hadž, 39–41) Poslije toga objavljena je sura El-Enfal (Ratni plijen), poznata kao El-Kital (Borba). U njoj su objavljeni veličanstveni propisi o džihadu i dalje spomenuti ajeti za razvoj vojne moći i spremnosti muslimana. U jednom od njih se kaže: *“I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovu putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti.”* (El-Enfal, 60)

Ajeti su potvrdili lijep završetak šehida kod Allaha: *“Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni su kod Gospodara svoga! Radosni su zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao, i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim tugovati neće!”* (Ali Imran, 169–170) Također, drugi ajeti potvrdili su važnost vođenja borbe bez prelaska granica: *“I borite se na Allahovu putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prelazite granice. Zaista Allah ne voli one koji prekoračuju granice.”* (El-Bekara, 190)

Propisi i pravila vezani za borbu protiv mušrika i nevjernika objavljavani su tokom cijelog života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Propisi o džihadu zauzeli su poseban stepen kod islamskih pravnika, tako da su o tome napisane mnoge knjige, posebna poglavlja i literatura koja je tretirala ispravno razumijevanje propisa džihada.¹

¹Pogledati: Korkis Awad, “Izvori vojne tradicije kod Arapa”, dva toma, Naučno iračko vijeće, Bagdad, 1400. h. g.

Formiranje vojske u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je jednostavno, organizirano i snažno, tako što su se, većinom kao pojedinci, naoružavali i lično opremali za polazak u boj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je najbolji način pripreme svojih snaga i vojske tako što je u kontinuitetu obučavao i predano radio s ashabima na formiranju vojnih formacija koje je slao iz Medine. Vojno ljudstvo izvršavalo je akcije s preciznim ciljevima, metodama i vodstvom. Neki od tih vojnih poduhvata bili su samo manevarske naravi, a neki stvarna borba. Neki su imali za cilj preduhitriti neprijatelja i spriječiti dolazak ispomoći. Svi ovi poduhvati s izvršenjem specijalnih ciljeva dali su doprinos obuci i razvoju vojnih potencijala kod ashaba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. To im je uvećalo njihovu borbenu i zapovjednu sposobnost, mogućnost podnošenja teškoća i spremnost za požrtvovanje i pogibiju na Allahovom putu.

Borili su se uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Bedru, Uhudu, hendeku i ostalim poprištima protiv mušrika i njihovih saveznika, sve dok Allah nije dao oslobođenje Meke. Borili su se protiv jevreja sve dok ih iz Medine nisu protjerali poslije njihove prevare. Osvojili su i Hajber. Muslimani su ulaskom u Bitku na Mu'ti krenuli i van Arapskog poluostrva, kao i pohodom na Tebuk, koji je potvrdio postepeno narastanje vojne snage za vrijeme Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, sve dok ta snaga nije promijenila tok ljudske historije. Po naredbama pravednih halifa, poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pod zapovjedništvom njegovih ashaba i s vojskom koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično obučavao i odgajao, stupali su u velika osvajanja kako bi Allah dao da se putem njih ostvari ono što je obećao u riječima: *“Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će samo Meni ibadet činiti, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grješnici.”* (En-Nur, 55)

Najvažniji obrisi vojnog sistema u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, državi mogu se sročiti u sljedeće tačke:

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio je vojsku, učestvovao u džihadu i žrtvovao se. Ranjavan je, lično se borio i, kao i ostali pripadnici vojske, izlagao opasnosti. S njima se umarao, tješio ih i liječio njihove rane. Nije se oholio ni silio. Bio je jednostavan i samilostan u ophođenju prema vojsci.

– Odabirao je one koji su bili sposobni za vojno zapovjedništvo i izvršenje vojnih zadataka, iako se nekada nije davala prednost onima koji su bili stariji u islamu i po godinama. Ljudima bi za zapovjednika postavljao onoga među njima ko bi bio najbolji, jer je njegovo oko bilo budnije i bio je upućeniji u ratne taktike.¹

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nijednog muslimana nije prisiljavao da se priključi vojsci, ali uprkos tome, omiljavao im je džihad imetkom i životom. Navodio im je lični primjer i podsjećao na Allahovo obećanje dato borcima u općem smislu, a posebno šehidima. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, vojska imala je najveći moral, najuzvišenije ciljeve, bila je najmilostivija prema stvorenjima i posjedovala najviše elana za izvršenje zadatka.

– Svi pripadnici vojske Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su dobrovoljci koji su vjerovali u vrijednosti borbe na Allahovom putu uz njega, sallallahu alejhi ve sellem. Nisu zauzvrat očekivali ni platu ni ovosvjetsku nagradu. Sami su bili odgovorni za pripremu oružja i potrebne opskrbe za vojna putovanja, izvidnice i džihadske pohode. Time su tražili isključivo Allahovo zadovoljstvo. Svako od njih, prema svojim sposobnostima, bio je zadužen za određene zadatke. Jedni su bili konjanici, drugi pješaci, treći strijelci, četvrti nosioci zastava, peti su predvodili izvidnice, a šesti bili odgovorni za dostavu vode. Neki su u pozadini čuvali stoku. Jedni druge su upotpunjavali. Svi su ulagali maksimalan trud u borbi protiv neprijatelja islama. Bili su spremni žrtvovati se na Allahovom putu tražeći Njegovo zadovoljstvo. Bježanje ili okretanje s bojnog polja smatralo se jednim od velikih grijeha, kao što Uzvišeni kaže: *“...onaj ko im tada leđa okrene – osim onog koji se povuče s namjerom da se ponovo bori ili drugoj četi pristupi – vratit će se natovaren Allahovom srdžbom; prebivalište njegovo bit će Džehennem, a užasno je on boravište.”* (El-Enfal, 16) Iako je finansiranje vojske većinom bilo lično, Uzvišeni Allah je podsticao na trošenje na mudžahide i ustupanje imetka uz ustupanje života u ovom pitanju: *“O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu koja će vas iz patnje bolne spasiti? U Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite – to vam je, da znate, bolje”* (Es-Saff, 10–11)

Zato su mnogi ashabi postali poznati po finansiranju boraca na Allahovom putu. Takvi su bili Osman b. Affan, radijallahu anhu, u pohodu na Tebuk²

¹ Pogledati ono što je Ibn Tejmije napisao u izvrsnoj knjizi “Šerijatska politika za popravljavanje stanja vladara i podređenih” u dijelu “Odabir najsposobnijih za zapovjedništvo”, str. 25.

² Pogledati: “Pohod na Tebuk” iz ove knjige.

i Talha b. Ubejdillah, radijallahu anhu, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao Darežljivi Talha jer je u jednom pohodu dao veliku donaciju za vojsku.

I žene su s muškarcima učestvovala u finansijskoj i logističkoj pripremi vojske, kao i u napajanju vodom i liječenju ranjenika.¹

Imetke koje su muslimani zarobljavali od neprijatelja su na poseban način i posebnim sistemom raspodjeljivali. U to je spadao i ratni plijen, koji se definira kao “ono što muslimani osvoje borbom i uzmu u sukobu s neprijateljem”.² Također, poznat je i termin “fej”, a to je ratni plijen koji muslimani nisu dobili borbom (“nisu potjerali na neprijatelja ni konjicu ni deve”).³

Šerijat je jasan kada je riječ o podjeli onoga što muslimani uzmu od neprijatelja. Ratni plijen (el-ganima) dijeli se među borcima. Počinje od onoga ko je ubio određenog neprijateljskog vojnika, jer njemu pripada sva oprema koja se na njemu nalazi.⁴ Potom se uzima petina Allahu i Njegovom Poslaniku, a koju Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema svome viđenju raspoređuje gdje želi za korist ummeta. To se navodi u riječima Uzvišenog: “*I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na Dan rastavljanja istine od neistine, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može...*” (El-Enfal, 41) I također u Njegovim riječima: *Sada jedite ono što ste zaplijenili kao dopušteno i lijepo i bojte se Allaha – Allah zaista prašta i Milostiv je.*” (El-Enfal, 69)

Kada je riječ o ratnom plijenu dobivenom bez borbe, o njemu su navedene riječi Uzvišenog: “*To što ste neke palme posjekli ili ih, da uspravno stoje, ostavili – s Allahovim dopuštanjem ste učinili, i zato da On grješnike neposlušne ponizi. A vi niste kasom tjerali konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome, nego Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima kojima On hoće, Allah sve može. Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Poslaniku Njegovu, i bližnjima njegovim, i siročadi, i siromašnim, i putnicima namjernicima – da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu*

¹ Abdulaziz es-Seluli, “Vojni registar”, str. 373.

² Jahja b. Adem Haradž, str. 17.

³ Isti izvor.

⁴ Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o petini ratnog plijena, poglavlje “Ratni plijen za onoga ko je prisustvovao bici”, 4/51, te poglavlja “Onaj ko ratnu opremu ubijenog neprijateljskog vojnika ne svrsta u petinu” i “Ko ubije neprijateljskog vojnika, njemu pripada njegova oprema”, 4/57.

da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava.” (El-Hašr, 5–7)

Haradž (porez na poljoprivredne proizvode) u doba Omera i halifa poslije njega ubiran je kao vrsta ratnog plijena (fej') bez borbe, tj. raspoređivan je pod nadzorom halife prema interesima ummeta, na pravedan i sistemski način, tako da je, daleko od pojedinačnih interesa halifa, obuhvatio sve muslimane i njihove interese. To je bilo u skladu s praksom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao kada je kao ratni plijen dobio imetke od plemena Benu en-Nedir.¹ Posebne su knjige napisane o ovim propisima, kojih se Omer pridržavao, a i oni poslije njega.²

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veliku pažnju posvetio je oružju i obučavanju ljudi da rukuju njime. Sam ga je imao i upotrebljavao. Koristio je, također, sablju, koplje, gađao strijelom, nosio štit i stavljao kacigu. Govorio je: “Allah je učinio moju opskrbu pod sjenom moga koplja i učinio je poniženjem i podaništvom za svakoga ko se suprotstavi mojoj naredbi.”³ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je na proizvodnju oružja i rekao: “Uzvišeni Allah će zbog jedne strijele trojicu uvesti u Džennet: onoga ko je napravi želeći njenim pravljenjem dobro, onoga ko je dodaje i onoga ko njome gađa.”⁴

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je i: “Provjeravajte svoje tobolce, neka uvijek budu puni strijelama.”⁵

Proizvodnja oružja⁶ i njegova priprema dio su pripremanja snage koju je Allah naredio u riječima: *“I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovu putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti.”* (El-Enfal, 60) Neki mlađi ashabi su oštrili strijele i pripemali ih. Kada bi neko od njih bio upitan koliko ima godina, odgovarao bi: “Oštrio sam strijele i na njih stavljao peruške.”⁷ Neki ashabi proizvodili su strijele, pa ih odnosili u džamiju i dijelili kao sadaku.⁸

¹“Tefsir” Ibn Kesira, 2/1845–1846.

²Pogledati: Ebu Jusuf, “Knjiga o haradžu”; Jahja b. Adem, “Knjiga o haradžu”; Ibn Redžeb el-Hanbeli, “Navođenje propisa o haradžu”; El-Maverdi “Propisi vladavine”.

³“Sahihul-Buhari”, “Fethul-Bari”, 12/56.

⁴Ed-Darimi u svome “Sunenu”, 2/24.

⁵Pogledati: Es-Sehavi, “Potpuni govor o vrijednosti gađanja strijelama”, list br. 53.

⁶Pogledati: Abdulaziz el-Umeri, “Profesije i zanati u Hidžazu u doba Vjerovjesnika”, str. 207.

⁷Et-Taberi, “Historija”, 3/187.

⁸Es-Sehavi, “Potpuni govor”, list br. 93.

Vjerovjesnikovi ashabi u kontinuitetu su se podučavali rukovanju oružjem, a na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, smjernica. On bi prisustvovao njihovoj obuci, a posebno streljaštvu. Tako bi ponekad po cijeli dan gađali strijelama.¹

Pojasnio je važnost vojne obuke rekavši: “Sve čime se čovjek zabavlja je neispravno, osim da gađa strijelom iz svoga luka, dresira svoga konja i da se igra sa svojom porodicom.” Rekao je: “Ko ostavi streljaštvo nakon što ga je naučio postao je nezahvalan onome ko ga je streljaštvu podučio.”²

Možemo reći da je vojna organiziranost i sve što se za nju veže, u vidu pripreme ljudstva i oružja, u vjerovjesničkom periodu podrazumijevala i vojno inženjerstvo s posebnom opremom, bilo da se to odnosilo na vojne građevine ili različite vrste zaštitnih utvrda.

U Medini je bilo više tvrđava koje su ensarije koristile, a imale su zadatak da zaštite žene, porodice i one koji nisu učestvovali u borbi protiv vojnih invazija koje su ciljale sam grad. Jedna od njih je bila i tvrđava Fari'a,³ kao i druge medinske tvrđave. Medina je bila u potrebi za velikim zidom koji će je u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sačuvati od neprijatelja. Zato su se njeni stanovnici oslonili na utvrde i kule. Također, mnogo utvrda je bilo i kod medinskih jevreja s kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio prisiljen ući u rat, pa mu je Allah, uprkos njihovim čvrstim utvrđama, dao pobjedu nad njima. Allah je pomogao Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i dao mu pobjedu nad njima. Uzvišeni kaže: *“On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allaha odbraniti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi uviđavni!”* (El-Hašr, 2) Također, isto spominje kada govori o Benu Kurejzi: *“... a sljedbenike Knjige koji su ih pomagali iz utvrda njihovih je izveo, i strah u srca njihova ulio, pa ste jedne pobili, a druge kao sužnje uzeli.”* (El-Ahzab, 26)

¹ Pogledati: Es-Sehavi, “Potpuni govor o vrijednosti gađanja strijelama”, list br. 82; Abdulaziz el-Umeri, “Profesije i zanati u Hidžazu u doba Vjerovjesnika”, str. 218.

² Ed-Darimi u “Sunenu”, 2/205; Et-Tirmizi u “Sunenu”, 4/174; Ibnul-Kajjim, “Viteštvo”, str. 20.

³ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 3/228; El-Fejruz Abadi, “El-Meganim el-mutabi”, str. 39. Pogledati navode o ovim utvrđama u širem pojašnjenju u knjizi od Ahmeda Abdulhamida el-Abasija, “Umdetul-ahbar”, str. 232–437, te ono što je napisao dr. Abdulaziz Ka'aki u svojoj izvrsnoj “Enciklopediji o znamenjima Medine Munevvere vezanih za građevinu i historiju”, 3. dio, “Zaštitni zidovi, kapije, utvrde i kule”, 1/175.

Kada su Kurejšije sa svojim saveznicima htjele napasti na Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pretekao ih je kopanjem poznatog kanala (hendeka), koji mu je preporučio Selman el-Farisi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prostudirao je lično geografiju područja i odredio tačke između kojih će kanal biti iskopan da bi tako postavio pojas s iskopanim kanalom oko Medine i spriječio ulazak neprijatelja iz reda saveznika.¹

---

¹Pogledati: “Bitka na hendeku (Saveznici)” iz ove knjige; Abdulaziz el-Umeri, “Profesije i zanati u Hidžazu u doba Vjerovjesnika”, str. 191.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, država i globalni mir

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, država stasala je na miru za sve one koji su bili pod njenom zastavom, bili oni muslimani ili nemuslimani pod njenom garancijom. Ta država im je garantirala pravdu, sigurnost i zaštitu Allahove vjere od neprijatelja i postepeno se širila sve dok nije obuhvatila čitavo Arapsko poluostrvo i svoje vanjske odnose proširila, bilo s arapskim plemenima van poluostrva ili sa susjednim državama.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još od početka poslanstva, a i prije toga, poznavao je susjedne globalne sile. Zato je njegov odabir Abesinije za iseljenje ashaba došao s potpunim razumijevanjem i informiranošću o njenim stanovnicima, uređenju i vladaru. Iz tog razloga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od svojih ashaba da se isele u Abesiniju rekavši im: “U Abesiniji ima jedan kralj kod kojeg se nikome nepravda ne čini.”¹ Obistinilo se ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. Također, on je sebe prije Hidžre izlagao i nudio različitim plemenima, bilo u Meki tokom sezone hadža ili na tržnicama i sajmovima u arapskim zemljama,² što je potvrda njegovih vanjskih odnosa. Poslije Hidžre Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je pismo kraljevima, vođama i velikodostojnicima država i plemena, među kojima su bili perzijski car Kisra i bizantijski car Kajsar,³ šaljući im pisma radi dostave poslanice i mira za one koji su željeli mir. Na početku svakog od njegovih pisama stajalo je: “Neka je mir na one koji slijede uputu.” Tako je “mir” bila prva riječ koju je upotrebljavao. On, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavao je svoje ashabe u kontinuitetu da će

¹ Pogledati: “Hidžra u Abesiniju” iz ove knjige.

² Pogledati: “Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, izlaganje pred plemenima”.

³ Pogledati: “Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma kraljevima i velikodostojnicima” u dijelu knjige koji govore o ovoj temi.

njegov poziv doći do svakoga mjesta i da će njegova vjera doseći područja dokle sežu noć i dan, a sve radi potvrde globalnosti njegove poslanice. *“A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.”* (El-Enbija, 107)

Onaj koji čita Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma upućena kraljevima i predvodnicima shvata ovu dimenziju i njegovo revnosno nastojanje da ostvari mir za sve ljude.¹ Ono što su Allah i Njegov Poslanik postavili kao šerijat i uređenje garant su mira za sve, makar oni ne ušli u islam, pod uvjetom da ne napadaju muslimane ili ne odvrćaju ljude da saslušaju poziv islama i slijede ga ukoliko to odaberu. To je bio međunarodni zakon u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.²

Opći pogled na svijet i veza s njim gradi se na miru i dostavljanju poslanice islama svim ljudima, kao i neizoliranju od ljudskih zajednica i važnosti doticaja s njima.³ Gradi se i na dostavljanju principa dobra, morala i mira s kojim je došao islam,⁴ kao i mogućnosti suživota s pripadnicima drugih religija u svjetlu čuvanja prava za sve, u što spadaju obaveza davanja zekata muslimanima i glavarine (džizje) za ostale unutar države islama. Onaj ko uskrati dati zekat, suprotstavlja se sistemu i zakonu. Isti je slučaj s onim koji uskraćuje davanje džizje. Uz to, obaveza je saradivati na otklanjanju nepravde, postavljanju ekonomskih mostova s ostalim područjima i susjednim narodima, čuvanju trgovinskih puteva, održavanju ugovora i povelja s državama, zajednicama, plemenima, a radi razmjene koristi i suživota. Gledajući s vjerskog i šerijatskog aspekta, obaveza je bilo izvršavati sve spomenuto, a što je regulirano različitim uvjetima o kojima se pravio dogovor.⁵

Napisano je više knjiga o ovim dokumentima i Vjerovjesnikovim sporazumima, koje je moguće čitati i proučavati.⁶

---

¹ Pogledati: Ibnul-Dževzi Abdulferedž Abdurrahman b. Alij, “Pisma i izaslanici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vladarima i velikanima”, valorizacija: Muhammed Abdurrahim, Darus-sa’dud-din, Damask, 1425. h. g.; El-Halidi Salah Abdufetah, “Poslanik kao dostavljač Objave”, Darul-kalem, Damask, 1418. h. g., str. 9–12.

² Pogledati: dr. Abdulvehhab Kelzije, “Međunarodni vjerozakon u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”, Darul-ilm lil-melajin, Bejrut, 1984. g.

³ Pogledati: dr. Abdulvehhab Kelzije, prethodni izvor, str. 6.

⁴ Pogledati: Kal’adži Muhammed Revas, “Politička studija Vjerovjesnikovog životopisa”, 2. izdanje, Darun-nefais, Bejrut, 1420. h. g., str. 304.

⁵ Dr. Abdulvehhab Kelzije, “Međunarodni vjerozakon u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”, str. 86.

⁶ Pogledati sadržaj knjige: dr. Muhammed Hamidullah, “Politički dokumenti iz doba Vjerovjesnika i pravednog hilafeta, iz vremena poslanice”.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da poduči ljude obožavanju Allaha, pripremi za budući svijet i konačni susret s Allahom Uzvišenim. On ih je često podsjećao na smrt i konačni povratak. Termin “smrt” i njegove izvedenice navedene su na više od pedeset mjesta u Kur’ani-kerimu. Kur’an je od početka poslanstva opominjao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: *“Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovog svijeta, a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti.”* (Ed-Duha, 4–5)

Objavljeni su kur’anski ajeti koji su otvoreno govorili: *“Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti. I poslije, na Sudnjem danu, pred Gospodarom ćete se svojim jedan s drugim sporiti.”* (Ez-Zumer, 30–31) Ovi ajeti replicirali su nevjernicima iz Kurejša koji su jedva čekali da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umre i da prestane njegova misija kao što su tvrdili: *“I Mi nismo nijednom čovjeku prije tebe dali vječnost; ako ti umreš, zar će oni do vijeka živjeti?”* (El-Enbija, 34) Ovo je generalni princip za sve ljude i stvorenja: *“Svako živo biće smrt će okusiti! Mi vas stavljamo na kušnju i u dobru i u zlu i Nama ćete se vratiti.”* (El-Enbija, 35) Uzvišeni, također, kaže: *“Sve što je na njoj – Zemlji prolazno je, a ostaje lice tvoga Gospodara, veličanstveno i plemenito.”* (Er-Rahman, 26–27) *“I ne moli, pored Allaha, drugog boga! Nema boga osim Njega! Sve će, osim Njegovog lica propasti! On će suditi i Njemu ćete se povratiti!”* (El-Kasas, 88)

¹El-Buhari u svome “Sahihu” u Knjizi o pohodima izdvojio je posebno poglavlje: ‘Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt, i riječi Uzvišenog: *“Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti. I poslije, na Sudnjem danu, pred Gospodarom ćete se svojim jedan s drugim sporiti.”* Također, Ibn Ebi Šejbe je u Knjizi o pohodima, str. 409, izdvojio poglavlje “Predaje o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti”. Isto tako, napisano je mnogo knjiga o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, a među posljednjima su djela Ahmeda Džadda “Smrt voljenog” i Ebu Turaba et-Tahirija “Zatečenost Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, smrću” i dr.

“Gdje god bili, stići će vas smrt, pa makar bili i u kulama visokim! Ako ih zadesi kakvo dobro, oni kažu: ‘To je od Allaha!’, a ako ih zadesi kakvo zlo, oni govore: ‘To je od tebe!’ Reci: ‘Sve je od Allaha!’ Pa šta je s ovim ljudima?! – Oni kao da ne razumiju šta im se govori!” (En-Nisa, 78)

Isto tako, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispratio Muaza b. Džebela na put u Jemen, rekao mu je: “Muaze, možda me ti nećeš sresti sljedeće godine, već ćeš proći pored moga mezara i džamije.”¹ Zbog toga je Muaz zaplakao.

U vrijeme dok se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spremao za susret sa svojim Gospodarom, i Kur’an je pripremao njegove ashabe i ostale pripadnike ummeta na rastanak s njim i istrajnost u vjeri poslije njegovog odlaska: *“Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili?! Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!”* (Ali Imran, 144)

Ovi ajeti su učvršćivali Ebu Bekra, radijallahu anhu, prilikom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. On ih je citirao ljudima, pomogavši im da se smire i stabiliziraju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojoj kćerki Fatimi: “Džibril, alejhi selam, preslušavao me je Kur’an jedanput svake godine, a ove godine dvaput. Smatram da je to zato što mi se približio smrtni čas.”²

Od Aiše, radijallahu anha, navodi se da je Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često prije nego što je umro, govorio: “Neka si slavljjen, neka Ti je hvala, od Tebe tražim oprosta i Tebi se kajem.” Upitala je: “Allahov poslanice, kakve su to nove riječi koje čujem da izgovaraš?” Reкао je: “Dat mi je znak u mom ummetu, pa kada ga vidim, to izgovaram. Taj znak su Božije riječi: *‘Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima.’*” (En-Nasr, 1–3)³

Isto tako, kao što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek nastojao ispratiti žive, tako je pred sami kraj života nastojao češće posjećivati kaburove umrlih muslimana. Posjetio je kaburove šehida s Uhuda na način kao da se oprašta od njih.⁴

¹ Ahmed u svome “Musnedu”, 4/210. El-Albani u “Es-Silsili” kaže da je predaja vjerodostojna, br. 2497.

² Prenosi ga El-Buhari, br. 3624; prenosi ga i Muslim u “Sahihu”.

³ Prenosi ga Muslim u Knjizi o namazu, poglavlje “Šta se izgovara na ruku’u i sedždi”, 2/50; pogledati: “Tefsir” Ibn Kesira, sura En-Nasr, 2/2043.

⁴ El-Alijj, “Vjerodostojni životopis”, str. 554; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 418.

Također, Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je često posjećivati mezarje El-Beki' i uputiti dove za one u njemu ukopane.¹

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest

Na kraju mjeseca safera, a otprilike dvadeset pet dana prije njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, počela je smrtna bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je strpljiv, nadao se nagradi Uzvišenog Allaha i nije se žalio, ali je jednom prilikom otkrio svoju bolest. Naime, kada se vraćao iz posjete onima koji su ukopani u mezarju El-Beki', Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, požalila mu se na bol u glavi. Rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se iz mezarja El-Beki', pa me zatekao s glavoboljom. Govorila sam: 'Uh, moja glava!' On je rekao: 'Preče je, tako mi Allaha, Aiša, da ja kažem: "Uh, moja glava!"' Potom je rekao: 'Ne bi ti smetalo da prije mene umreš, pa te okupam, u ćefine te umotam, klanjam ti dženzu i ukopam te?' Odgovorila sam: 'Tako mi Allaha, kao da sada gledam kako bi se ti vratio mojoj kući, pa bi spavao s nekom od svojih supruga!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se nasmiješio, a njegova bolest je uznapredovala dok je obilazio svoje supruge. U potpunosti ga je savladala dok je bio u Mejmuninoj kući, pa je pozvao svoje supruge i zatražio dozvolu od njih da boluje u mojoj odaji. One su mu to dozvolile."²

Navodi se od Ummu el-Fadl, kćerke El-Harisa, da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na akšam-namaz uči El-Murselat urfa, potom im nije klanjao kao imam do smrti.³ Vjerovatno se predaja od Ummu el-Fadl odnosi na akšam-namaz u noći u kojoj se povećala bol Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je Aiša, radijallahu anha, spomenula. Vjerovatno je to bio ponedjeljak dvije sedmice prije, prema navodima nekih učenjaka.⁴

Pogoršanje bolesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pred samu smrt bilo je devet majki vjernika. Najviše se odmarao kod Majke vjernika Aiše,

¹ El-Aliji, "Vjerodostojni životopis", str. 553; pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 2/662.

² Prenosi ga El-Buhari u svom "Sahihu", Knjiga o bolesti, poglavlje "Bolesnikove riječi: 'Bolestan sam' ili 'Boli me glava' ili 'Bolest mi se pogoršala'", 5/142; pogledati: Knjiga o propisima, poglavlje "Određivanje nasljednika", 8/125.

³ Prenosi ga El-Buhari u svom "Sahihu", poglavlje "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt", 5/137.

⁴ Iz El-Buharijeve predaje. Ibn Hadžer, "Fethul-Bari", 16/260.

radijallahu anha, i uprkos tome što je obolio, nastojao je da im svima dadne pravo po rasporedu noćenja, iako mu je svakodnevni prelazak od jedne do druge tokom bolesti predstavljao neugodnost. Kada mu se bolest pogoršala, pitao bi: “Gdje sam sutra? Gdje sam sutra?” želeći da bude dan kada je kod Aiše. Sve supruge su mu tada dopustile da bude gdje želi. Ostao je u Aišinoj odaji, tako da je kod nje i preselio.¹

Majka vjernika Aiša, radijallahu anhu, sa svom svojom iskrenošću i punim povjerenjem prenosi situaciju koja pojašnjava visoki stepen Fatime, radijallahu anha, kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te odličje znanja koje joj je dao, a koje prije nikome nije dato. Rekla je: “Fatima je došla hodom poput Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: ‘Dobro došla, moja kćerko.’ Rekao joj je da sjedne s njegove desne ili lijeve strane. Zatim joj je nešto u tajnosti rekao, pa je zaplakala. Upitala sam je: ‘Zašto plačeš?’ Ponovo joj je nešto rekao u tajnosti, pa se nasmijala. Rekla sam: ‘Nisam do danas vidjela da radost može biti bliža tuzi.’ Upitala sam je šta joj je rekao, pa je odgovorila: ‘Neću da otkrivam tajnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’ Tako je bilo sve dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije preselio, pa sam je upitala o tome, a ona mi je odgovorila: ‘Saopćio mi je u tajnosti da ga je Džibril preslušavao Kur’an jedanput svake godine, a ove godine dvaput. “Ne mislim ništa drugo već da mi se smrt približila”, rekao je, “a ti ćeš mi se prva iz moje uže porodice priključiti”, pa sam zaplakala. Upitao je tada: “Zar nisi zadovoljna da budeš predvodnica žena stanovnica Dženneta ili predvodnica žena svih vjernika?” pa sam se zbog toga nasmijala.’”²

Ovaj događaj i predaja u potpunosti pojašnjavaju poseban status Fatime, radijallahu anha, na temelju znanja i obavijesti koje je prenio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da je stanovnica Dženneta i predvodnica svih žena. Isto tako, ova predaja pojašnjava da je Aiša, radijallahu anha, bila iskrena u prenošenju informacija od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ona je pričala o vrijednostima Fatime, radijallahu anha, koje se prenose u Knjizi o vrlinama kod El-Buharija, Allah mu se smilovao, i kod drugih, kao i o posebnostima koje je Allah Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio Fatimi. Ovo je jedan od najvećih dokaza o stvarnoj i ispravnoj vezi majki vjernika i ostalih

¹Iz El-Buharijevog hadisa u “Sahihu”, poglavlje “Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i preseljenje”, 5/142.

²Prenosi ga El-Buhari u Knjizi o vjerovjesnicima, hadisi br. 3623, 3624, 3625. Prenosi ga Muslim u Knjizi o vrijednosti ashaba, br. 2450–2499; Et-Tirmizi u Knjizi o vrlinama, hadis br. 3964.

članova Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice. Većina hadisa o vrijednosti Fatime i Alije, radijallahu anhuma, navedena je iz predaja Majke vjernika Aiše, radijallahu anha.

Vjerovatno Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, hospitalizacija u Aišinoj kući nosi i mnoge mudrosti, pored toga što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s njom ugodno osjećao. Većina majki vjernika dobro je pamtila ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio, a posebno u posljednjim danima života. Jedna od situacija koja je posebno vezana za Fatimu, radijallahu anha, bila je kada je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zbog bolesti postalo izuzetno teško, pa je ona rekla: “Kako li je samo teška nedaća oca moga!”, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Poslije ovoga dana tvoj otac više neće imati nedaća.”¹

Također, od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj bolesti je rekao: ‘Volio sam da su sa mnom neki moji ashabi.’ Rekli smo: ‘Allahov Poslaniče, hoćeš li da ti pozovemo Ebu Bekra?’ pa je ušutio. Rekli smo: ‘Hoćeš li da ti pozovemo Omera?’ a on je šutio. Rekli smo: ‘Hoćeš li da ti pozovemo Osmana?’ pa je rekao: ‘Da.’ Osman je došao, pa se s njim osamio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao je s njim, a Osmanovo lice se mijenjalo.”²

Navodi se da je Osman na dan kada je bio opkoljen u kući, rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je od mene obećanje i ja ću ga se pridržavati.” Smatrali su da se to odnosi na taj dan.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Osmane, ukoliko ti Allah jednog dana dadne vlast, a licemjeri budu željeli da skineš svoju košulju u koju te Allah zaodjenuo, nemoj je skidati.” Rekao mu je to tri puta.³

Prenosi se vjerodostojno od Usame b. Zejda da je rekao: “Kada se pogoršala bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ušao sam u Medinu, a došli su i ostali ljudi. Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je šutio i nije ništa govorio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je tada stavljati svoje ruke na mene i podizati ih, iz čega sam

¹Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, 5/144.

²Prenosi ga Ibn Madže u uvodu “Sunena”, str. 113; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 3/66. El-Albani ga je proglasio vjerodostojnim; pogledati: Ahmed Džadd, “Smrt voljenog”, str. 76.

³Iz Et-Tirmizijeve predaje u “Sunenu”, Knjiga o vrlinama, 3705.

shvatio da on za mene upućuje dovu.”¹ Poznato je da je Usama b. Zejd u tom periodu, prije smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio zadužen za zapovjedništvo vojske koja je išla na El-Belka’ u Šamu.

Vjerodostojno se prenosi od Abdullaha b. Mes’uda, radijallahu anhu, da je rekao: “Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bolovao. Dodirnuo sam ga svojom rukom i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ti boluješ od teške bolesti.’ On je, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Da. Kada ja bolujem, moja je bolest poput dvojice običnih ljudi od vas.’ Upitao sam: ‘Je li tebi za to pripadaju dvije nagrade?’ Odgovorio je: ‘Da.’ Potom je rekao: ‘Svako muslimana kojeg zadesi tegoba bolesti, i manje od toga, Allah dà da s njome spadaju grijesi, kao što s drveta spada lišće.’”²

Tokom Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, bolesti Ebu Bekr je prošao pored jednog skupa ensarija koji su plakali, pa je rekao: “Šta vas je rasplakalo?” Odgovorili su: “Sjetili smo se naših druženja s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.” El-Abbas je ušao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i o tome ga obavijestio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je potom s prekrivačem, koji je prelazio preko njegovih ramena, a glava mu je bila omotana povojem punim znoja, pa je sjeo na minber, zahvalio Allahu i spomenuo Njegove hvale dostojne osobine, a potom rekao: “Ljudi, sve je više drugih ljudi, a manje ensarija, kojih će biti poput soli u hrani. Pa ko od vas prihvati vodstvo kojim će nekome donijeti štetu ili korist, neka od onih koji čine dobro ga i prihvati, a neka onima koji loše postupaju pređe preko pogrešaka.”³

Od obraćanja koja su prenesena od njega, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti je i ono koje prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhu: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj bolesti u kojoj je umro izlazio bi pred nas. Glava mu je bila omotana povojem. Sjeo je na minber, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao: ‘Nijedan čovjek se nije više žrtvovao svojim životom i imetkom za mene od Ebu Bekra b. Ebu Kuhafe. Kada bih uzimao od ljudi prisnog prijatelja, uzeo bih Ebu Bekra, ali je bratska prisnost u islamu bolja. U ovoj džamiji zatvorite mi sve prolaze, osim Ebu Bekrovog prolaza.’”⁴

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/651. Prenosi ga Et-Tirmizi, Knjiga o vrlinama, 3817. Prenosi ga Ahmed u “Musnedu”, 21.248.

² Prenosi ga El-Buhari u svome “Sahihu”, poglavlje “Pogoršanje bolesti”, hadis br. 5647; poglavlje “Vjerovjesnici imaju najteža iskušenja”, hadisi br. 5648 i 927.

³ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, 4/277; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/650.

⁴ Prenosi ga El-Buhari u svome “Sahihu”, Knjiga o namazu, 1/120; Ahmed u svom “Musnedu”, 1/270; pogledati Muslimovu predaju u “Sahihu”, Knjiga o džamijama, 532.

Nema sumnje da je ova Ibn Abbasova, radijallahu anhu, predaja najbolji odgovor onima koji tvrde da je postojao raskol između Ebu Bekra i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice. Evo ovdje sada jedan od učenih pripadnika Ehlul-bejta govori o vrijednostima Ebu Bekra es-Siddika, prenoseći od drugoga ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poručivao ummetu.

Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je govor i rekao: ‘Allah je jednom čovjeku dao da bira između ovoga svijeta i onoga što je kod Njega, pa je čovjek odabrao ono što je kod Allaha.’ Ebu Bekr, radijallahu anhu, zaplakao je. Rekao sam u sebi: ‘Zašto li plače ovaj starac ako je već Allah dao čovjeku da bira između ovoga svijeta i onoga što je kod Njega, pa je on odabrao ono što je kod Njega?’ Ustvari, taj čovjek bio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu Bekr je bio najučćeniji od nas. Rekao je: ‘O Ebu Bekre, nemoj plakati. Jedan od ljudi koji se najviše za mene žrtvovao druženjem i imetkom je Ebu Bekr. Kada bih iz svoga ummeta nekoga uzeo za prisnog prijatelja, uzeo bih Ebu Bekra, ali su islamsko bratstvo i ljubav bolji. Neka u džamiji sva vrata budu zatvorena, osim vrata na koja dolazi Ebu Bekr.’”¹

Rečeno je da kada je Es-Siddik, radijallahu anhu, shvatio riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaplakao je i rekao: “Mi ćemo te iskupiti svojim očevima, majkama, životima i imecima, Allahov Poslaniče.” Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao s minbera i nije se na njega više ni popeo do smrti.² Ove predaje su dokaz da je ovo bilo posljednje obraćanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Iz ovog obraćanja i metaforičnog govora Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, shvatio je da ih Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uskoro napušta i da mu se smrtni čas približava. Zaplakao je i izrazio spremnost da se žrtvuje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svime što mu je dostupno. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njim razmjenjuje osjećaje, hvali ga i daje mu počast koju jedino on tada dobija, a to je da jedino njegova vrata, na koja se može ući u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, džamiju, ostanu otvorena. Time je data naznaka da će Ebu Bekr biti predvodnik muslimana u namazu poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što se kasnije i desilo.

¹ Prenosi ga El-Buhari u svome “Sahihu”, poglavlje “Otvori i prolazi u džamiji”, hadis br. 466; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 649.

² Prenosi ga Ed-Darimi u uvodu svoga “Sunena”, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt”, 1/36.

Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ukućani su se okupili oko njega dok mu se bolest još više pogoršavala.¹ Konsultirali su se međusobno, pa su odlučili da mu oralno daju lijek donesen iz Abesinije. Inače se taj lijek koristio za bolest “zatul-džemb”/porebica/pleuritis. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gestikulirao je da to ne čine. Rekli su: “Odbija da uzme lijek, kao što i svi bolesnici ne vole lijek.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je naredio da svi oni koji su bili prisutni oralno uzmu taj lijek: “Svi koji su u kući da popiju taj lijek dok ga gledam, osim Abbasa, koji nije bio tu s vama.”² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je ovim gestom da izvrši simboličnu odmazdu kako bi se očistili od ovog lošeg postupka. Greška učinjena prema njemu veća od grešaka učinjenih prema ostalim, a sve iz bojazni da dođu na Sudnji dan i budu obračunati za djelo kojim su učinili nepokornost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Insistirao je da se očiste ovom simboličnom odmazdom iz samilosti prema njima, a ne iz želje da im se osveti, kao što neki misle.³

Također, vjerodostojno je preneseno da je, kada mu se bolest pogoršala, rekao: “Pospite me sa sedam mješina vode, bez njihovog potpunog odvezivanja. Možda budem mogao izaći pred ljude.” Potom smo ga postavili da sjedne u korito koje je pripadalo Hafsi, njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi, a zatim počeli po njemu posipati iz tih mješina, sve dok nam nije rukom gestikulirao da je dosta. Zatim je izašao pred ljude, predvodio ih u namazu i održao im govor.”⁴

Također, od Aiše, radijallahu anha, vjerodostojno se prenosi da je rekla: “Kada se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bolest pogoršala, počeo je stavljati svoju tamnu štrafiranu haljinku na lice, pa kada bi osjetio tjeskobu u disanju, skidao bi je s lica.”⁵

Jedan od njegovih sunneta je bio, dok je bio zdrav, a i bolestan, da na sebe puše. Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obolio, puhnuo bi na sebe učeći sure zaštitnice (muavvizat), a zatim bi po sebi potrao rukom. Kada je obolio od bolesti od

¹ Pogledati: Ahmed Džadd, “Smrt voljenog”, str. 64.

² Iz El-Buharijeve predaje u Knjizi o pohodima, hadis br. 4458.

³ Pogledati: Ez-Zerkani, “El-Mevahib el-Ledunijje min el-Muhamedijje”, 3/379. Navod između dva navodnika je iz El-Buharijeve predaje, a hadis je prenesen od Aiše, br. 4442.

⁴ Iz El-Buharijevog hadisa, br. 4444, od Aiše, radijallahu anha.

⁵ Iz El-Buharijevog hadisa, br. 4442.

koje je umro, ja sam počela puhati na njega učeći sure zaštitnice, koje je on prethodno učio i puhao. Njegovom rukom sam potirala po njegovom tijelu.”¹

Navodi se, također, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bolovao od otrova koji je pojeo u ovčijem mesu, a koji je podmetnula jedna jevrejka u hrani koju je pripremila za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu, čime ga je željela ubiti. Navodi se od Majke vjernika Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti od koje je umro govorio bi: ‘O Aiša, još osjećam bol od hrane koju sam pojeo na Hajberu. Trenutno osjećam kako se moja vratna žila prekida od tog otrova.’”²

Posljednjih dana se bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, veoma pogoršala. Kod njega su se okupljali članovi njegove porodice i odabrani ashabi da ga poselame i uvjere se u njegovo stanje. Oni koji kod njega nisu ulazili raspitivali bi se o njemu, sallallahu alejhi ve sellem, kod onih koji su ulazili. Alija, radijallahu anhu, jednom prilikom je izašao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bolovao od bolesti od koje je umro, pa su ljudi upitali: “O Ebu Hasane, kako je osvanuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?” Odgovorio je: “Hvala Allahu, osvanuo je ozdravljen.” El-Abbas je tada uzeo za njegovu ruku i rekao: “Zar ga ti ne vidiš? Tako mi Allaha, Poslanik će umrijeti nakon tri dana i tebi će neko drugi biti nadređen. Tako mi Allaha, mislim da će Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti u svojoj bolesti. Ja prepoznajem lica sinova Abdul-Muttaliba na samrti. Odvedi nas Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga pitamo kome će biti dato vodstvo. Ako bude dato nama, to ćemo i znati, a ako bude dato drugima, mi ćemo ga imenovati, pa će se on prema nama lijepo odnositi.” Alija je odgovorio: “Tako mi Allaha, ako budemo upitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam ne bude dodijelio vlast, neće nam je ni ljudi nikada dati. Ja za to nikada neću pitati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”³

Ova predaja ukazuje na osjećaj El-Abbasa, Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidže za stanje Vjerovjesnika i blizinu njegovog smrtnog časa, kao i strah za ono što će se možda desiti njegovim ukućanima poslije njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Predaja nam potvrđuje i da oni nisu znali ko će naslijediti vlast i hilafet poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te da je

¹Prenosi El-Buhari, hadis br. 4439.

²Prenosi ga El-Buhari, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt”, br. 4428.

³Prenosi El-Buhari od Ka’ba b. Malika, hadis br. 4447; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 654.

El-Abbas smatrao da o tome trebaju postaviti pitanje, dok je Alija, radijallahu anhu, smatrao da Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne treba o tome pitati iako to pitanje samom Aliji i El-Abbasu, radijallahu anhuma, nije bilo sasvim jasno. Navode se druge predaje koje ukazuju na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ljudima napisati pisanu oporuku, ali je došlo do sporenja među onima koji su kod njega bili prisutni.

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: “Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a u njegovoj kući je bilo ljudi, rekao: ‘Dođite da vam napišem oporuku poslije koje nećete zalutati’, neki su kazali: ‘Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala je bolest, a vi već imate Kur’an. Dovoljna nam je Allahova Knjiga.’ Ukućani su se razišli u mišljenju i počeli sporiti. Neki su govorili: ‘Približite mu neka napiše oporuku poslije koje nećete zalutati.’ Drugi to nisu podržavali. Pošto su počeli mnogo pričati i razilaziti se, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Idite.’ Ubejdullah je rekao: ‘Ibn Abbas bi govorio: “Velika je nedaća da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio spriječen da napiše oporuku zbog njihovog razilaženja i bespotrebnog raspravljanja.””¹

U drugoj predaji od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio o onome što je htio da napiše. El-Buhari prenosi da je Ibn Abbas rekao: “Četvrtak, a šta je četvrtak? Pogoršala se bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Dajte mi da vam napišem oporuku poslije koje nikako nećete zalutati.’ Tada su se oni počeli sporiti, a nije bilo potrebno da se spore kod Vjerovjesnika. Rekli su: ‘Šta je s njim, je li pri svijesti? Pitajte ga.’ Počeli su mu odgovarati, pa je rekao: ‘Pustite me. Ono u čemu sam ja bolje je od onoga čemu pozivate.’ Oporučio im je tri stvari: ‘Protjerajte idolopoklonike s Arapskog poluostrva, dajte izaslanstvima period boravka koji sam im i ja davao.’ Treću stvar je prešutio, ili ju je rekao, pa sam je zaboravio.”²

Sasvim je jasno iz ove predaje od Ibn Abbasa, jednog od učenjaka Eh-lul-bejta, koje su to oporuke koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ostaviti. Hilafet i nasljeđivanje vlasti nisu bili tema te oporuke. U toj oporuci nijedna osoba nije određena lično, ni Alija ni Ebu Bekr. A da je htio direktno imenovati Aliju, radijallahu anhu, ili nekoga drugoga, ne bi to ostavio za

¹Prenosi El-Buhari u svome “Sahihu”, hadis br. 4432.

²Prenosi El-Buhari u svome “Sahihu”, hadis br. 4431.

posljednje trenutke svoje bolesti i života. Spomenuo bi to zbog izuzetne važnosti više puta prije smrti.

Poznato je da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ljudima obratio više puta i u tim obraćanjima nije spomenuo, ni direktno ni indirektno, ništa o nasljeđivanju vlasti, što je bilo moguće i veoma lahko da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio, posebno kada se zna da je govorio o manjim stvarima. Međutim, neki tvrde da je želio ostaviti oporuku Aliji, radijallahu anhu, ili nekome drugom.

U hadisu od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je u svojoj bolesti: 'Pozovi mi Ebu Bekra i svoga brata da im napišem oporuku, jer se bojim da će neko poželjati i reći: 'Ja sam najpreči', a Allah i vjernici prihvataju samo Ebu Bekra.'"¹ Uprkos tome, potvrđeno je da on, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekru, radijallahu anhu, nije ništa napisao. Moguće je objediniti ovaj hadis s prethodnim od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, kod imama El-Buharija na način da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio napisati oporuku, a onda su se oni oko njega razišli u mišljenju, pa je odustao od pisanja, tj. vjerovatno je želio napisati oporuku Ebu Bekru, posebno nakon što mu je već naredio da poslije njega predvodi ljude u namazu, što je bila jasna naznaka, a ummet svjedoči da nije ostavio oporuku ni Ebu Bekru ni nikome drugome.

Potvrđeno je da je Ebu Bekr es-Siddik tri dana predvodio ljude u namazu. Neki su rekli da je to bilo ukupno sedamnaest namaza prije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Prvi od tih namaza bio je jacijski. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala se bolest, pa je rekao: 'Jesu li ljudi obavili namaz?' Rekli smo: 'Nisu. Čekaju te, Allahov Poslaniče.' Rekao je: 'Naspite vode u korito', pa smo to uradili. Potom se okupao i krenuo da ustane, ali je pao u nesvijest. Kada je došao sebi, rekao je: 'Jesu li ljudi klanjali?' Rekli smo: 'Ne, oni te čekaju, Allahov Poslaniče.' Ljudi su boravili u džamiji čekajući Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obave jacijski namaz. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po Ebu Bekra da predvodi ljude u namazu. Ebu Bekr je bio veoma suptilan čovjek. Predvodio ih je u namazu tih dana."²

¹Prenosi ga Muslim u Knjizi o vrijednostima ashaba, poglavlje "Vrijednost Ebu Bekra es-Siddika"; Ahmed b. Hanbel u "Vrijednostima ashaba", 203–204, "Musned", 6/36; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 3/181.

²Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/652; Osman el-Hamis, "Riznice sunneta", str. 421.

U drugoj predaji kod imama Ahmeda od Enesa b. Malika prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mi je da mu donesem ploču na kojoj će napisati ono poslije čega njegov ummet neće zalutati. Pobojavao sam se da će umrijeti prije nego što se vratim, pa sam mu rekao: 'Ja dobro pamtim i shvatam.' Rekao je: 'Oporučujem vam obavljanje namaza, davanje zekata i lijep odnos prema onima koji su u vašem vlasništvu.'"¹

U predaji kod Ummu Seleme stoji: "Tako da je počeo govoriti sebi u njedra, a njegov jezik to nije mogao jasno izgovoriti."²

Posljednji dan Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je u ponedjeljak, 12. rebiul-evvela 11. hidžretske godine, što odgovara 8. junu 633. godine po Isau, i to ujutro prije podneva, naljeto.³

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prestao je predvoditi ljude u namazu na tri dana prije smrti: petak, subotu i nedjelju, iako je njegova odaja bila u sastavu džamije, tj. u jednom njenom dijelu. Ujutro u ponedjeljak, prije nego što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, nastojao se uvjeriti u stanje muslimana, njihovo jedinstvo i zajedničko obavljanje namaza u safovima iza Ebu Bekra es-Siddika. El-Buhari od Enesa b. Malika prenosi da je rekao: "Dok su muslimani bili na sabah-namazu u ponedjeljak, a predvodio ih je Ebu Bekr, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iznenadio ih je kada je otkrio zastor Aišine odaje. Pogledao ih je kako su bili poredani u safove, a zatim se nasmiješio, pa se Ebu Bekr vratio unazad da bi se priključio safu, misleći da ih Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi predvoditi u namazu." Enes je rekao: "Muslimani gotovo da su pokvarili namaz iz radosti zbog pojave Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada im je rukom gestikulirao da upotpune namaz, a zatim je ušao u svoju odaju i spustio zastor."⁴

Ovo je bio posljednji susret Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s muslimanskom zajednicom. Poslije su ga vidjeli samo pojedinci, a od njih je

¹ Pogledati: Ez-Zehabi, "Vjerovjesnikov životopis", str. 557; Ebu Turab ez-Zahiri, "Zuhulul-ukul bi vefatir-Resul", str. 33; predaja od Aiše, radijallahu anha, kod El-Buharija u njegovom "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt", 5/140.

² Prenosi ga en-Nesai, pogledati izvor u knjizi "Zuhulul-ukul bi vefatir-Resul", str. 33.

³ Ebu Turab ez-Zahiri, "Zuhulul-ukul bi vefatir-Resul", str. 42; Abdusselam et-Termanini, "Epohe iz islamske historije", str. 29.

⁴ Prenosi ga El-Buhari u svom "Sahihu", Knjiga o pohodima, poglavlje "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt", 5/141; pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/653.

bio Ebu Bekr es-Siddik, koji je stalno stražario u blizini Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tokom njegove bolesti, u svojoj kući u susjedstvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ostavljajući tako svoju drugu kuću u Es-Sunhu, na rubnim dijelovima Medine, gdje je bila njegova druga supruga.

U danu u kojem je umro Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr je zatražio od njega, sallallahu alejhi ve sellem, da posjeti svoju kuću u Es-Sunhu i ispita njihovo stanje. Bio je tamo kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio.¹

Vjerovatno je hadis od Enesa, radijallahu anhu, o odnosu Fatime, kćerke Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, prema svome ocu nastao na dan njegove smrti: “Kada se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala bolest i počela ga u potpunosti obuzimati, Fatima je rekla: ‘Teška li je nedaća moga oca!’, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Poslije ovoga dana tvoj otac neće imati više nedaća.’”²

Vjerovatno ovaj hadis ukazuje na to da ju je obavijestio da je to posljednji dan njegovog života i da on poslije toga više neće biti stanovnik ovog svijeta.

Isto tako, nije isključeno da je Aišino puhanje na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,³ bilo više puta, a i u danu u kojem je preselio, kada mu se bolest pogoršala.

Neki su ashabi bili prisutni kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao posljednje riječi. Vjerovatno je to bilo u danu u kojem je, sallallahu alejhi ve sellem, umro. Dio tog govora prenosi Ebu Ubejde b. Džerrah, radijallahu anhu, koji kaže: “Posljednje što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao bilo je: ‘Protjerajte jevreje stanovnike Hidžaza i stanovnike Nedžrana s Arapskog poluostrva. Znajte da su najgori ljudi oni koji su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za svoje bogomolje.’”⁴ Ovo su bile posljednje riječi

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/654; Ebu Turab ez-Zahiri, “Zuhulul-ukul bi vefatir-Resul”, str. 37; pogledati: El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, br. 4452. Es-Sunh je područje na rubnim dijelovima Medine, udaljeno otprilike milju, odnosno 1,6 km od džamije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na njemu su se nalazile plantaže plemena Benu el-Haris b. el-Hazredž, u blizini poznate doline Bathan u medinskom El-Avaliju.

² Iz El-Buharijeve predaje u Knjizi o pohodima, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt”, hadis br. 4462.

³ Pogledati: El-Buharijev hadis u “Sahihu”, poglavlje “Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt”, hadis br. 4439.

⁴ Prenosi ga imam Ahmed u “Musnedu”, 1/195; El-Hejsemi u “Medžme’uz-zevaidu” kaže da su prenosioci hadisa povjerljivi, 5/325.

koje je Ebu Ubejde čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a moguće je da su drugi čuli i neke druge.

Iz ove predaje se nazire da je Ebu Ubejde b. Džerrah, radijallahu anhu, bio jedan od posljednjih koji su se susreli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Sasvim je jasno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim riječima htio ustabiliti islamsku državu, a time i izvesti jevreje i kršćane s poluostrva, jer su u toj etapi predstavljali prijetnju. Također, jasno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, žestoko zabranjivao ljudima da grobove svojih vjerovjesnika uzimaju za bogomolje, jer takvo djelo nosi u sebi veliki širk. Pošto to nije dozvoljeno činiti kada je riječ o vjerovjesnicima, sasvim je logično da to nije dozvoljeno ni s njihovim porodicama i sljedbenicima. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao da to bude njegova posljednja oporuka ummetu.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pribojavao se da će ljudi kod njegovog mezara činiti ono što su radili bivši narodi s grobovima svojih vjerovjesnika, poput jevreja i kršćana. To potvrđuju i predaje od Majke vjernika Aiše, radijallahu anha, i Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, u Sahihul-Buhariji: “Kada je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla smrtna tegoba, svoju štrafiranu haljinku je stavljao na lice, pa kada bi osjetio tjeskobu u disanju, otkrio bi je i govorio: ‘Neka je prokletstvo na jevreje i kršćane koji su grobove svojih vjerovjesnika uzimali za bogomolje.’”¹

Upozoravao je na ono što su činili, a što je Aiša, radijallahu anha, u drugoj predaji potvrdila rekavši: “Da nije toga, njegov kabur bi bio više uzdignut, ali se bojavao da ne bude uzet kao obredoslovno mjesto.”²

Zato svako ko čini ovakve postupke kod bilo kojeg kabura i bilo kojeg umrlog čovjeka, bez obzira na to o kome je riječ, nepokoran je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i suprotstavlja se njegovoj naredbi.

Misvak

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, redovno je koristio misvak, što je naređivao i muslimanima prilikom svakog abdesta i namaza. Podsticao je na korištenje misvaka, nosio ga i kod kuće i na putovanju.

Jedan od posljednjih ljudi koji su ušli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u danu u kojem je umro bio je Abdurrahman b. Ebu Bekr, radijallahu anhu. Njegov ulazak je bio posebne naravi zato što je bio brat

¹ Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, hadis br. 4444.

² Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, hadis br. 4441.

Majke vjernika Aiše, radijallahu anha, i njen mahrem/bliski srodnik. Tako Majka vjernika Aiša, radijallahu anhu, prenosi događaj prilikom Abdurrahmanovog ulaska i Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, korištenja misvaka u posljednjem trenutku svoga života. Rekla je: “Abdurrahman b. Ebu Bekr ušao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam ga držala uz svoja prsa. Abdurrahman je imao svježi misvak, koji je koristio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledom je gestikulirao, pa sam uzela misvak i smekšala ga, očistila i namirisala, a zatim ga dodala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on ga je koristio. Nisam vidjela da je ikada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ljepši način to uradio kao taj put. Nakon što je završio, podigao je svoju ruku, ili prst, a zatim rekao: ‘Među najviše društvo’ tri puta, a zatim je preselio.” Aiša, radijallahu anha, govorila je: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je dok mu je glava bila između mojih prsa i podbratka.”¹

Aiša, radijallahu anha, bila je ponosna što se njena pljuvačka pomiješala s Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, koristeći misvak. Rekla je: “Allah je pomiješao moju i njegovu pljuvačku u posljednjem danu njegovog dunjaluka i prvom danu njegovog ahireta.”² Prije smrti Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, grcao u boli, pa je Aiša, radijallahu anha, razumjela šta je tom prilikom govorio. Rekla je: “Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti od koje je umro, kada ga je obuzeo bolni grč, kako govori: ‘Oni koji su pokorni Allahu i Poslaniku, bit će u društvu onih koje je Allah blagodario: vjerovjesnika, pravednika, šhida i dobrih ljudi, a divno li je to društvo!’ (En-Nisa, 69) Pomisli sam da će tada izaći na dobro.”³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio zdrav, govorio je da nijedan vjerovjesnik nije preselio dok mu nije pokazano njegovo mjesto u Džennetu, a zatim bi mu se dalo da odabere. Aiša, radijallahu anha, rekla je: “Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao smrtni čas, njegova glava je bila na mojoj natkoljenici. Pao je u komu na trenutak, a zatim došao sebi, pogled uperio u strop i rekao: “Allahu moj, ka najvišem društvu.”⁴ Aiša je rekla: “Dakle, nije nas izabrao.”

¹ Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, hadisi br. 4448, 4449, 4450; pogledati: Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/654.

² Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, hadis br. 4451.

³ Prenosi El-Buhari, poglavlje “O Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, bolesti”, hadis br. 4435; Muslim u Knjizi o vrijednostima ashaba.

⁴ Prenosi El-Buhari, poglavlje “Korištenje tuđeg misvaka”, hadis br. 4463; pogledati hadis br. 890; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/655.

Aiša je rekla: "To su bile posljednje riječi koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio: 'Allahu moj, u najviše društvo!'" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je, a glava mu je bila u Aišinom naručju. Govorila je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je između mojih prsa i podbratka. Nikome više tegobu smrti nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, neću smatrati negativnom (već pozitivnom)."¹

Potvrđeno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslonio svoja leđa na Aišu, radijallahu anha, u posljednjim trenucima života. Od nje se navodi da je rekla: "Slušala sam ga prije nego što je umro dok je na mene bio naslonjen leđima i govorio: 'Allahu moj, oprost mi, smiluj mi se i priključi me najvišem društvu.'"²

U drugom hadisu stoji da je rekla: "Prislonila sam ga uz svoja prsa."³ Također, u još jednom hadisu daje se naznaka da je njegova glava bila na Aišinom, radijallahu anha, krilu, odnosno butini, a između toga nema nikakve oprečnosti. El-Buhari prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Dok je bio zdrav, Vjerovjesnik mi je govorio: 'Nijedan vjerovjesnik nije umro dok ne bi vidio svoje mjesto u Džennetu. Potom bi živio ili bi mu se dala mogućnost da bira.' Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obolio, i kada mu je dolazila smrt i dok mu je glava bila na Aišinoj butini, pao je u komu. A kada se probudio, pogledao je u strop kuće i rekao: 'U najviše društvo.'"⁴

U predaji od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "pred sobom imao posudu za vodu ili nešto u čemu je bila voda. Stavljao je ruke u tu vodu i njima potirao lice govoreći: 'Nema drugog boga osim Allaha, uistinu smrt ima svoju agoniju.' Zatim bi ispravio ruku i rekao: 'Ka najvišem društvu' sve dok nije umro, pa je njegova ruka pala ustranu."⁵

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, fizički izgled je bio lijep. Nije se izmijenio prije smrti. Uprkos bolesti, koja je trajala gotovo dvije sedmice, ipak je ostao lijepog izgleda. Bolest nije utjecala na njegovu, sallallahu alejhi ve sellem, ljepotu.⁶ Na njemu se nisu pokazivali tragovi starenja, sjedoće ili slabosti. Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov

¹Prenosi El-Buhari u svom "Sahihu", 4440 i 4449.

²Prenosi El-Buhari u svom "Sahihu", 4459.

³Prenosi El-Buhari u svom "Sahihu", 4463.

⁴Pogledati hadis br. 4437 kod imama El-Buharija, koji je prethodno spomenut.

⁵Prenosi El-Buhari u svom "Sahihu", 4449; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/655.

⁶Ahmed Džadd, "Smrt voljenog", str. 117.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je, a na glavi i bradi nije imao više od dvadeset bijelih dlaka.”¹

Aiša, radijallahu anha, bila je tada mlada i nikada prije nije vidjela mrtve niti je imala s tim iskustva. Kada se njegova, sallallahu alejhi ve sellem, glava pri smrti nagnula, iz njegovih, sallallahu alejhi ve sellem, plemenitih usta sišla je pljuvačka na ključnu kost i prsa Aiše, radijallahu anhu. Zatim se tijelo nagnulo i palo na postelju. Ona je govorila: “Nikada prije nisam vidjela mrtva čovjeka, pa da sam se mogla upoznati sa znakovima smrti. Potom je došao Omer i zatražio da uđe, a s njim je bio i El-Mugire b. Šu’be. Dopustila sam im i stavila hidžab. Omer je rekao: ‘Aiša, šta je Allahovom Vjerovjesniku?’ Rekla sam: ‘Od maloprije je u nesvjestici.’ Otkrio je njegovo lice i rekao: ‘Kako je teška ova nesvjestica. Ovo je, uistinu, nesvjestica’, pa ga je pokrio. El-Mugire nije ništa rekao. Kada je došao do kućnog praga, El-Mugire mu reče: ‘Omere, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro.’ On mu odgovori: ‘Griješiš! Nije Allahov Poslanik umro niti će umrijeti sve dok ne naredi borbu protiv licemjera. Tebe je obuzela smutnja i širiš smutnju.’”²

Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je najbliži Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zauzeo je njegovo mjesto u predvođenju ljudi u namazu. Ljudi su ga smatrali zamjenikom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u predvođenju u namazu i dr. U tom trenutku je bio odsutan kod svoje druge žene u Es-Sunhu, na rubnom području Medine, otprilike milju, odnosno 1,6 km udaljenosti. Nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi su požurili da ga pozovu, a on je žurno na svome konju došao i nikome se nije obraćao. Ušao je kod svoje kćerke Aiše, radijallahu anha, podigao zastor, pogledao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “*‘Mi smo Allahovi i Njemu ćemo se vratiti.’*” (El-Bekara, 156) Umro je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.” Potom mu je prišao sa strane njegove glave, poljubio je i rekao: “O Vjerovjesniče!” Ponovo je poljubio njegovu glavu i kazao: “O moj iskreni prijatelju!” Zatim ga je opet poljubio i rekao: “O moj najprisniji prijatelju! Umro je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”³

¹Prenosi imam Ahmed u “Musnedu”, hadis br. 12.043.

²Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, 4495.

³Prenosi ga imam Ahmed u “Musnedu”, 6/31; pogledati El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, hadis br. 4450; prenosi ga Et-Tirmizi u skraćenoj verziji knjige “Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, osobine”, str. 196.

Rekao je tada: “Tako mi Allaha, Allah neće tebi sastaviti dvije smrti. Prvu smrt koja ti je propisana već si doživio.”¹ El-Buhari u više hadisa daje naznaku da je Ebu Bekr es-Siddik poljubio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.²

Stanje u džamiji Allahovog Posanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je izuzetno teško, jer su se ljudi već počeli okupljati da pitaju za zdravlje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i uvjere se u njegovo stanje. Neki iz ogromne ljubavi nisu napuštali džamiju. Omer nije mogao povjerovati u smrt Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je vikao i prijetio: “Allahov Poslanik neće umrijeti dok Allah Uzvišeni ne uništi licemjere!”³

Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao je iz Aišine odaje u džamiju. Kada su ga ljudi ugledali, ostavili su Omera i uputili se prema njemu da čuju šta kaže. Omer je i dalje govorio među ljudima. Ibn Abbas opisuje ovu situaciju, kojoj je svjedočio: “Ebu Bekr je izašao, dok se Omer obraćao ljudima. Tada mu je rekao: ‘Sjedi, Omer!’ Omer je odbio da sjedne, pa su ljudi prišli Ebu Bekru i ostavili Omera. Ebu Bekr je tada rekao: ‘A zatim... Onaj ko je obožavao Muhammeda – Muhammed je umro. Ko od vas obožava Allaha – Allah je Živi i neće umrijeti. Uzvišeni Allah kaže: *“Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili?! Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!”* (Ali Imran, 144)’ Rekao je: ‘Tako mi Allaha, kao da ljudi nisu znali da je Allah objavio ovaj ajet sve dok ga Ebu Bekr nije citirao. Svi ljudi su ga od njega usvojili. Nisam nikoga čuo a da ga nije i učio.’” Seid b. el-Musejjib je rekao: “Omer je rekao: ‘Samo što sam čuo da Ebu Bekr uči ove ajete, ostao sam preneražen tako da me noge više nisu mogle držati. Pao sam na zemlju kada sam čuo da ih uči i da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, umro.’”⁴

Razumijevanje stanja i mudrost Ebu Bekra bili su sasvim jasni. Imao je stav kojeg se čvrsto držao. Najbolje je razumijevao Kur’an i najviše ga se prisjećao. Zato su mnogi kada su čuli Ebu Bekra kako uči taj ajet, osjetili kao da je on tek tada objavljen. Ljudi su izašli iz džamije na medinske puteve i učili ovaj ajet kao da je tek tog trenutka objavljen.⁵

¹ Iz El-Buharijeve predaje u “Sahihu”, poglavlje “Ulazak kod umrloga”, hadis br. 4452; Knjiga o pohodima, poglavlje “Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest i smrt”, 5/143.

² Pogledati: El-Buharijev hadis, 5/143.

³ Pogledati: El-Buharijev hadis, 4454; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/655.

⁴ Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, 4497; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 410; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/657.

⁵ El-Kastalani, “El-Mevahib el-ledunije”, str. 391.

Spominje se da je Alija, radijallahu anhu, ostao nepokretan od jačine šoka te da je Osman ušutio, hodao tamo-ovamo, ali nije govorio.¹

Njegova, sallallahu alejhi ve sellem, voljena kćerka Fatima, radijallahu anha, jedina preostala kćerka od sve njegove djece, bila je uveliko zatečena ovom nedaćom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ju je već prije da je blizu njegov smrtni čas. Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi ono što je ona rekla kada je saznala za smrt Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Kada je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u smrtnom času postalo teško, kada ga je počela obuzimati smrt, Fatima, radijallahu anhu, rekla je: ‘Kako je teška nedaća moga oca!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je tada: ‘Tvoj otac više neće imati nedaće poslije ovoga dana.’ Kada je umro, rekla je: ‘Oče, odazvao si se Gospodaru, Koji te je pozvao. Oče, tvoje mjesto je u Džennetul-firdevsu. Oče, neka i Džibril zna da si umro!’ Kada je ukopan, Fatima, radijallahu anhu, rekla je: ‘O Enese, zar ste sebi mogli dozvoliti da na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stavljate zemlju?’”²

Enes b. Malik je bio sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jako je bio vezan za njega, sallallahu alejhi ve sellem, i stalno mu bio u pratnji. On govori o nedaći koja ga je snašla sa smrću Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “U danu u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu sve je bilo svijetlo, a nakon što smo ukopali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nismo sami sebe više mogli prepoznati.”³

Težina vijesti o smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, duboko je potresla svakoga ko je poznavao i volio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ummu Ejmen, dadilja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, učinila je hidžru u Medinu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao bi je i raspitivao se o njenom stanju. Kada je umro, Ebu Bekr ju je često posjećivao. On je Omeru nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Hajdemo do Ummu Ejmen da je posjetimo.” Kada su joj došli, ona je zaplakala. Upitao ju je: “Šta te je rasplakalo? Ono što je kod Allaha je bolje za Allahovog Poslanika.” Odgovorila je: “Tako mi Allaha, ne plačem zato što znam da je kod Allaha bolje za Njegovog Poslanika, nego plačem što

¹ Pogledati: Es-Suhejli, “Er-Revdu-l-unuf”, 4/468.

² Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, 4462.

³ Prenosi Et-Tirmizi u Knjizi o vrlinama, poglavlje “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pečat svih vjerovjesnika”, 3622; Ahmed u “Musnedu”, 3/122, 240.

je Objava prestala dolaziti s neba.” Ona je tada i njih dvojicu rasplakala, pa su zajedno plakali.¹

Riječi Ummu Ejmen, radijallahu anha, bile su iz osjećaja za svim stanovnicima Zemlje, njihovom potrebom za Objavom i uputom, potrebom za vezom između nebesa i Zemlje, između Gospodara i Njegovih robova, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio učitelj, odgajatelj, uputitelj, samilostan, zalagač među ljudima, pa kada je umro, ta direktna veza se prekinula. Svi ljudi su osjećali ogroman gubitak zbog odlaska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su zato jedni drugima izražavali saučešće. Spominje se da bi se džamijom, kada bi Bilal b. Rebah poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učio ezan i izgovorio: “Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik”, prolamali plač i jecaji. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan, Bilal je prestao učiti ezan.²

Od Sehla b. S'ada prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ljudi će jedni drugima poslije mene izražavati saučešće povodom moje smrti.” Ljudi su upitali: “A šta to znači?” Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, jedni druge su susretali i jedni drugima izražavali saučešće zbog smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.³

Ljudi su postali svjesni riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Kada nekoga od vas zadesi nedaća, neka se prisjeti nedaće zbog gubitka mene, jer to je najveća nedaća.”⁴

Šejh Muhammed el-Gazali opisuje širenje vijesti o smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini: “Ova teška vijest je izašla iz kuće žalosti. Odjekivala je u ušima i nosila težinu pod kojom su duše popuštale. Zbog ove vijesti kružile su misli i pogledi. Vjernici su osjetili da se na horizonte Medine navukao mrak. Težina gubitka ih je ostavila zbunjenima i nisu znali šta da rade.”⁵

Tuga kod muslimana općenito bila je veoma velika, a posebno kod stanovnika Medine, ali su se oni prisjećali riječi Uzvišenog: “*Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovog svijeta, a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti.*” (Ed-Duha, 4–5). Vjerovali su da je susret s Allahom blagodat za Njegovog

¹Prenosi imam Muslim u “Sahihu”, poglavlje “Vrijednosti Ummu Ejmen”, 2454; pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 413.

²El-Kastalani, “El-Mevahib el-ledunije”, 3/392.

³El-Hejsemi, “Medžem'uz-zevaid”, 9/38; pogledati: Ahmed Džadd, “Smrt voljenog”, str. 156.

⁴El-Albani je rekao: “Ovaj hadis je vjerodostojan, s drugim predajama koje mu svjedoče”, “Silsiletul-ehadisi es-sahiha”, 1106.

⁵Muhammed Gazali, “Razumijevanje Vjerovjesnikovog životopisa”, str. 519.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da su najviši dženneti Firdevs i Kevser mjesto njegovog sastanka. Svi vjernici i čitav ummet su tugovali, bili u iskušenju i velikoj nedaći. Aiša, radijallahu anha, kaže: “Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio, Arapi su se odmetnuli, a jevreji i kršćani su protegli svoje vratove da vide šta će se desiti. Licemjerstvo je izašlo na vidjelo, a muslimani su postali kao pokislo stado u zimskoj noći zbog gubitka svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok ih Allah nije okupio oko Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu.”

Vjerodostojno je potvrđeno da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iza sebe nije ostavio ni zlatnika ni srebrenjaka. El-Buhari s lancem prenosilaca od Amra b. el-Harisa navodi da je rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iza sebe u naslijeđe nije ostavio ni zlatnika ni srebrenjaka, ni slugu ni sluškinju, osim bijele mazge koju je jahao, svoje oružje i zemlju koju je za putnike ostavio kao sadaku.”¹

Vjerodostojno je potvrđeno u oba Sahiha od Aiše, radijallahu anha, da je “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio hranu od nekoga jevreja na odgođeno, a kao zalog dao željezni štit.”²

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je, a njegov štit je bio uzet kao zalog za trideset sa'a ječma.”³

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme života govorio je: “Šta ja imam s ovim svijetom? Primjer mene i ovoga svijeta je poput konjanika koji putuje po ljetnom danu, a onda se skloni pod hlad drveta dio dana. Zatim krene i ostavi to drvo.”⁴ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nastojao sakupiti imetak i ostaviti ga svojim nasljednicima. On je upozoravao na to prema riječima koje prenosi El-Haris b. Suvejd da je Abdullah pričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kome je imetak njegovog nasljednika draži od vlastitog imetka?” Rekli su: “Allahov Poslaniče, svako od nas najviše voli svoj imetak.” Rekao je: “Njegov imetak je ono što podijeli, a imetak njegovog nasljednika ono što iza sebe ostavi.”⁵

¹Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, 446i; pogledati predaju od Aiše kod imama Ahmeda u “Musnedu”, Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/445.

²Prenosi El-Buhari, hadisi br. 2068, 2916, 4467.

³El-Bejheki, “Dokazi vjerovjesništva”; pogledati: Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/445.

⁴Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o suptilnosti, poglavlje “O davanju vlastitog imetka”, 7/176.

⁵Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, hadis br. 3554.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Mi ne nasljeđujemo ono što smo ostavili kao sadaku. Porodica Muhammedova se opskrbljuje iz ovog imetka.”¹ Isto tako, poznato je da sadaka nije bila dozvoljena njemu, sallallahu alejhi ve sellem, a ni njegovoj porodici, već su uzimali opskrbu iz petine ratnog plijena.

Veoma dobri stihovi pjesnika u kojima se izražava žalost za smrću Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispjevani su od smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, do današnjeg dana. Možda je najiskrenija među njima žalopjeka koju je spjevao Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pjesnik Hassan b. Sabit el-Ensari. On je lijepo redao stihove hvale Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za njegovog života, kao što je to izvrsno učinio žaleći za njim poslije njegove smrti. On je prvi od svih otvorio vrata žalopjeka, pa je tako oplakivao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj pjesmi sastavljenoj od temeljnih arapskih stihova koju navodi Ibn Hišam.²

Opremanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavljanje dženaze namaza i ukop

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, imao je na sebi grubi ogrtač. Od Ebu Burde, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Aiša, radijallahu anha, iznijela nam je grubi donji ogrtač koji se pravio u Jemenu, a i široki ogrtač od onoga što nazivaju ‘melida’.” U predaji stoji da je rekla: “U ovoj odjeći je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispustio dušu.”³ Nema sumnje da je Aiša napustila svoje odaje i izašla nakon što je prekrila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se muslimani sastali i da bi ga muški ukućani opremili. Oni su u toj odaji čuvali čisto tijelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je i bilo dok su muslimani bili zaokupljeni prvom vijesću o njegovoj smrti. Najviše je za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, žalila i osjećala gubitak njemu najbliža kćerka Fatima, radijallahu anha. Zato su se u njenoj kući okupili Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ukućani pod vodstvom El-Abbasa b. Abdul-Muttaliba, Alije b. Ebi

¹Prenosi El-Buhari u svom “Sahihu”, hadis br. 2578; pogledati: “Poglavlje o haradžu, namjesništvu, ubiranju poreza i Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: ‘Mi ne nasljeđujemo ono što smo ostavili kao sadaku’”.

²Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, stihovi Hassana b. Sabita o žalosti za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, 4/666–669.

³Iz El-Buharijeve predaje, poglavlje o predajama o Vjerovjesnikovoj košulji, štapu, sablji i čaši; Muslim u svom “Sahihu”, Knjiga o ukrasima, poglavlje “Skromnost u odijevanju”, 34/2080.

Taliba, Ez-Zubejra b. el-Avvama, a s njima je bio i Talha b. Ubejdillah, radijallahu anhum.¹ Također je poznato za Safiju, radijallahu anha, da je svojom odjećom i rukom gestikulirala jer nije mogla govoriti od tuge.²

Sve kuće ashaba su bile malene i bilo je teško da se u njima okupi veći broj ljudi u isto vrijeme. Neki muhadžiri i ensarije su se okupili kod Ebu Bekra es-Siddika. Odaja u kojoj je bilo tijelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je zatvorena. Njegovo tijelo je tog ponedjeljka, u kojem je umro, ostalo u tom stanju, dok su se ljudi okupirali pitanjem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, nasljednika. Vjerovatno su se ovom pitanju veoma rano posvetili, prije nego što su njegovo, sallallahu alejhi ve sellem, čisto tijelo opremili i ukopali, i to zbog osjećaja da su pod njegovim zapovjedništvom sve dok je njegovo tijelo prisutno i dok nije zemljom zatrpano, kao i iz osjećaja da trebaju riješiti pitanje preuzimanja vlasti prije nego što bude ukopan. Ljudi su se okupirali davanjem prisege Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu.³

U utorak sljedećeg dana od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Aišinoj, radijallahu anha, odaji sastala se Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica: njegov amidža El-Abbas b. Abdul-Muttalib, Alija b. Ebu Talib, sinovi El-Abbasa El-Fadl i Kusam, te Usame b. Zejd i Salih, sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.⁴ Zatim je iz mase prisutnih ljudi povikao Evs b. Havli el-Ensari el-Hazredži iz plemena Benu Avf, koji je učestvovao u Bici na Bedru, i rekao: "O Alija, molimo te u ime Allaha i zbog našeg statusa kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Želio je time da se dadne dopuštenje ensarijama da učestvuju u kupanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio jedan od njih. Alija, radijallahu anhu, rekao je: "Uđi", pa je on ušao s njima.⁵

Rečeno je da je Ebu Bekr es-Siddik naredio da Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, okupaju srodnici njegovog oca.⁶ To je bila prirodna i logična naredba, makar da im Ebu Bekr, radijallahu anhu, to nije ni naredio. Uža porodica ima

¹ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/650.

² Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 414.

³ Mervan Kučuk, "Skrraćena verzija Ibn Kesirovog životopisa", str. 683; pogledati: "Davanje prisege na El-Akabi" iz ove knjige; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/655.

⁴ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 414.

⁵ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/662.

⁶ Prenosi Et-Tirmizi u Knjizi o vrlinama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poglavlje "O predajama o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti", str. 200. El-Albani kaže da je ovaj hadis vjerodostojan. Pogledati fusnotu predaje.

prednost u odnosu na drugove i prijatelje u ovoj situaciji. Preovladava mišljenje da su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stavili na njegov krevet u odaji da bi ga mogli okupati i obaviti mu dženazu.

Okupali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bez skidanja njegove odjeće. U predaji od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: “Kada su htjeli okupati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli su: ‘Tako nam Allaha, ne znamo hoćemo li s Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, skinuti odjeću kao što je skidamo s naših umrlih ili ga okupati s odjećom?’ Pošto su se razišli u tome, Allah Uzvišeni je dao da zaspu tako da je svako od njih spustio bradu na svoja prsa pognuvši glavu. Potom im se obratio neko iz ćoška kuće, a nisu znali ko: ‘Okupajte Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj odjeći.’ Ustali su i okupali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je na njemu bila košulja. Sipali su vodu i trljali preko košulje, bez direktnog dodira rukama.” Aiša, radijallahu anha, govorila je: “Kada bih opet imala priliku koju sam propustila, ne bi ga niko drugi okupao do njegovih žena.”¹

Ovo je bio njen stav jer su one mogle gledati u cijelo njegovo, sallallahu alejhi ve sellem, čisto tijelo.

Sasvim je sigurno da kod svakog umrlog u unutrašnjosti ima onoga što je potrebno ukloniti, ali kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od toga ništa nisu našli. Navodi se da je Alija, radijallahu anhu, pokušavao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pronaći ono što se može pronaći kod umrloga, ali od toga ništa nije našao. Tada je rekao: “Preči si mi i od oca i od majke, i živ i mrtav si lijep i mirisan.”²

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, kupanje obavljeno je vodom i sidrom (isitnjenim listovima žižule).³

Alija, radijallahu anhu, prisljanjao bi ga uz svoja prsa dok je bio u svojoj košulji. El-Abbas i njegovi sinovi Fadl i Kusem su ga okretali s Alijom, radijallahu anhu. Usame b. Zejd i Salih, sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posipali su vodu. Alija je prao i trljao, a košulja je sprečavala da ga ruke direktno dodiruju.⁴

¹Prenosi Ebu Davud, poglavlje “Pokrivanje umrlog prilikom kupanja”. Termini hadisa su iz njegove predaje, 3141; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/662.

²Prenosi ga Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 416; Ibn Kesir “Vjerovjesnikov životopis”, 4/519.

³Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/520; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 2/280.

⁴Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/662.

Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljen u dvije bijele haljinke i jemenski ogrtač.¹ Neki su rekli da je njegov ogrtač bio od pamuka. Navodi se od Aiše, radijallahu anhu, da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umotan je u ćefine, koji su se sastojali od tri bijele tkanine."² Okupan je vodom iz bunara na Kubau, s kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio vodu. Bio je to bunar S'ada b. Hajseme.³ To je dokaz čistoće, ispravnosti i odlikovanosti te vode nad drugima.

Aiša je, radijallahu anha, rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umotan je u tri bijele tkanine od pamuka, bez košulje i turbana."⁴ Spominje se da je ostavljen u košulji koja je bila ispod njegovih ćefina.⁵

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije umotavanja u ćefine stavljen je na krevet. Muslimani su se konsultirali o obavljanju dženaze. Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, smatrao je da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne treba iznositi s mjesta na kojem je umro. Pitali su: "Prijatelju Allahovog Poslanika, hoće li se obaviti dženaza Allahovom Poslaniku?" Odgovorio je: "Da." Pitali su: "Kako?" Odgovorio je: "U odaju će ulaziti ljudi, donositi tekbir, obaviti namaz i uputiti dovu, a zatim izaći. Zatim će doći drugi, donijeti tekbir, obaviti dženazu, uputiti dovu, a zatim izaći. I tako sve dok svi to ne urade." Pitali su: "Prijatelju Allahovog Poslanika, hoće li Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, biti ukopan?" Odgovorio je: "Da." Pitali su: "Gdje?" Odgovorio je: "Na mjestu na kojem mu je Allah uzeo dušu." Allah mu je uzeo dušu na lijepom mjestu, pa su oni znali da ih je on (Ebu Bekr) ispravno obavijestio.⁶

Potom su ljudi u manjim skupinama ulazili i klanjali. Kada su završili, bile su uvedene žene, a poslije žena djeca. U dženazi namazu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, niko nikoga nije predvodio.⁷ Klanjači su ga vidjeli pred sobom dok je on, sallallahu alejhi ve sellem, ležao mrtav. Nema sumnje

¹ Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/663.

² Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/281. Pogledati naslov "Opis Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, umotavanja u ćefine" kod Ibn Kesira, "Vjerovjesnikov životopis", 4/522.

³ Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 416.

⁴ Iz El-Buharijeve predaje u Knjizi o dženazama, poglavlje "Umotavanje u ćefine bez košulje", hadisi br. 1271 i 1272; Muslim u svom "Sahihu", Knjiga o dženazama, poglavlje "Umotavanje umrlog u ćefine", 45/941.

⁵ Pogledati: Ebu Davud, Knjiga o dženazama, poglavlje o ćefinima, str. 353.

⁶ Prenosi Et-Tirmizi u Knjizi o opisu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, osobina, str. 378; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/663; Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/275.

⁷ Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/289; Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/663; Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 412.

da je ova situacija zahtijevala uređenje i organizaciju, jer su svi htjeli obaviti dženazu namaz Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a mjesto je bilo usko. Naslućuje se da je starosna dob imala ulogu u tome. Prenosi se da je Ebu Bekr es-Siddik prenio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Čuo sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nešto što nisam zaboravio. Rekao je: ‘Allah nije uzeo dušu nijednom vjerovjesniku, osim na mjestu na kojem je On volio da bude ukopan.’” Ukopajte ga na mjestu gdje je bila njegova postelja.”¹

Možda je Uzvišeni Allah volio da određeno mjesto bude mezar Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a možda je to bila i želja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, što je sve u skladu s Allahovim odabirom mjesta njegovog ukopa, kao što mu je Uzvišeni odabrao i mjesto iseljenja. Nismo čuli da je ijedan od ashaba iskazao drugo mišljenje o mjestu ukopa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, suprotstavljajući se tako Ebu Bekru, radijallahu anhu.

Kada je riječ o kopanju mezara za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, može se reći da je poslije Hidžre Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini na ahiret preselio određeni broj ashaba. Nekada bi bili ukopavani tako što bi se u samom mezaru iskopao dodatni bočni prostor (lahd), a nekada bi taj dodatni prostor bio na sredini samog mezara (šekk),² što je bila praksa stanovnika Medine. Oba ova načina prakticirali su oni koji su pripremali mezare za ukop. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, “razišli su se oko lahda i šekka, tako da su počeli raspravljati i glasovi su se podigli. Omer je tada rekao: ‘Nemojte vikati kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, živog ili mrtvog (ili je nešto slično rekao).’ Potom su poslali po one koji su kopali šekk i lahd, pa je prvi došao onaj ko je kopao lahd, i on ga je napravio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sahranjen.”³ Navodi se da je osoba koja je obavila kopanje lahda bio Ebu Talha Zejd b. Sehl el-Ensari, koji je inače kopao mezare za stanovnike Medine. A onaj ko je kopao šekk zvao se Ebu Ubejde b. el-Džerrah. Po njim je poslao El-Abbas b. Abdul-Muttalib. Prvo je došao ensarija i napravio lahd za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.⁴ Zato su ljudi

¹Prenosi Et-Tirmizi u Knjizi o dženazama, str. 108; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/263; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 411.

²Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o dženazama, poglavlje “O lahdu i šekku u mezaru”, 2/96.

³Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 414.

⁴Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/663.

općenito, a posebno ashabi, voljeli da im se u mezarima naprave lahdovi, kao npr. S'ad b. Ebi Vekas, koji je u bolesti od koje je umro rekao: "Napravite mi lahd i poredajte iznad mene ćerpiče, kao što je to učinjeno prilikom ukopa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."¹

Ukopavanje lahdom bilo je u skladu s onim što su ashabi zagovarali, jer su nakon poziva obojice ljudi rekli: "Allahu moj, Ti odaberi šta je bolje za tvog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."² Tako je ukopavanje s lahdom bilo ono što je Allah odredio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pored svoga mezara sve dok muškarci, žene, djeca i stari nisu svi obavili dženazu namaz do sredine noći u utorak, tj. u noći na srijedu, koja je odgovarala 14. rebiul-evvelu 11. hidžretske godine, odnosno 14. juna 633. g. po Isau.

Potom je krevet sklonjen s mjesta gdje će se iskopati mezar. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljen je u mezar, a to su obavili Alija, radijallahu anhu, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidža El-Abbas i njegova dva sina Kusem i El-Fadl, te njegov sluga Šakran.³ Neki su rekli da je Šakran bio sluga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je stavio platno od kadife ispod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je koristio kao postelju i oblačio ga. Rekao je: "Tako mi Allaha, niko više ovo neće obući poslije tebe." To je bilo iz straha da se ljudi ne počnu boriti oko tog komada platna.⁴

U opremanju s njima je učestvovao i Evs b. Havli el-Ensari. Pošto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spušten u mezar, poredani su ćerpiči da spriječe direktni pritisak zemlje, kao što možemo vidjeti da se na isti način, do današnjeg dana, to radi, jer ljudi slijede postupke koji su bili primijenjeni prilikom ukopa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što su ćerpiči poredani i šupljine popunjene, nagrnuli su zemlju na kabur Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to u dubokoj noći.

Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Nismo znali da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan sve dok nismo čuli zvuk alatki u dubokoj noći srijede."⁵

¹Prenosi ga Muslim u Knjizi o dženazama, poglavlje "O lahdu i postavljanju ćerpiča iznad umrlog".

²Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/663.

³Ibn S'ad, "Et-Tabekatul-kubra", 2/275; Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 414–415.

⁴Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/664. Prenosi Et-Tirmizi u Knjizi o dženazama predaje o platnu koje se stavi ispod mejita u njegovom mezar, 1047; pogledati: "Sahihu Muslim", Knjiga o dženazama, poglavlje "Stavljanje kadife u mezar", 91/968.

⁵Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/664.

Ujutro sljedećega dana Bilal je proučio ezan za sabah-namaz. Kada je htio kazati: “Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik”, zaplakao je, a i ostali su zaplakali. Njihova žalost za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bila je očita.¹

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, mezar ostao je onakvim kakav jeste, u Aišinoj, radijallahu anha, odaji, i nije bio uzdignut od zemlje niti je na njemu nešto izgrađeno više od nivoa zemlje,² što je primijenjeno u skladu sa znanjem ashaba o hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je prenijela Aiša, radijallahu anha, koja ga je sama komentirala: “U bolesti poslije koje Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustao rekao je: ‘Allah prokleo jevreje i kršćane koji su grobove svojih vjerovjesnika uzimali za bogomolje.’ Da nije tako bilo, njegov kabur bi bio uzdignut, ali je postajala bojazan da ne postane mjesto molitve.”³

Poslije toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, ukopan je do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a potom je i Omer na samrti zatražio dozvolu da bude s njima ukopan u odaji. Aiša, radijallahu anha, dozvolila mu je to, o čemu postoji poduže predanje.⁴ Mezar Ebu Bekra je nešto niže ispod mezara Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Omerov je, također, nešto niže od Ebu Bekrovog. Svi su postavljeni u pravcu kible. Tako je glava Ebu Bekra es-Siddika ostavljena naspram ramena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Omerova glava naspram ramena Ebu Bekra es-Siddika. Ebu Bekr dolazi iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a iza njega dolazi Omer, radijallahu anhu. Obojica su postali drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Časnoj odaji,⁵ kao što su bili njegovi drugovi za vrijeme njegovog, sallallahu alejhi ve sellem, života.⁶ Svi kaburovi bili su odignuti od zemlje četiri prsta.⁷

¹En-Nedevi, “Vjerovjesnikov životopis”, str. 414.

²“Sahihul-Buhari”, od Ebu Bekra b. Ajjaša, a on od Sufjana es-Simara, koji kaže da je vidio mezar Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaobljen i odignut, poglavlje “Predaje o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, mezaru”, 1390.

³Prenosi ga El-Buhari u svom “Sahihu”, Knjiga o dženazama, poglavlje “Predaje o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekrovom i Omerovom mezaru”, br. 1390.

⁴Pogledati: Omer b. Šebbe, “Historija Medine”, 3/944; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 3/368.

⁵Naziv za sobu u kojoj su ukopani Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma.

⁶Pogledati: “Kako je Omer zatražio dopuštenje od Aiše da bude ukopan do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem” kod El-Buharija u “Sahihu”, hadis br. 1390.

⁷El-Kastalani, “El-Mevahib el-ledunijje”, 3/401.

Ljudi koji su najviše bili uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tokom bolesti i smrti su oni koji su mu inače bili najbliskiji, bilo da je riječ o ženama, poput Aiše, radijallahu anha, i ostalih majki vjernika te Fatime, kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili muškaraca poput Ebu Bekra, Omera, Ehlul-bejta, Alije, El-Abbasa, njegovih sinova, Enesa b. Malika, Usame b. Zejda. Zato je Aiša, radijallahu anha, nama prenijela obavijesti i oporuke od njega koje niko drugi nije prenio, iz čega se jasno očituje da su žene imale posebnu ulogu u učešću ummeta u posebnoj pažnji prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada je on bio u potrebi za tim, tj. tokom bolesti od koje je i umro.

Vjerovatno je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, hospitalizacija kod Aiše, radijallahu anha, u njenoj odaji i smrt na njenim prsima tako da je bila nerazdvojna od njega u posljednjim danima njegovog života dokazala njenu vrijednost i visoki stepen kod Allaha. On, sallallahu alejhi ve sellem, najbolje ju je poznao. Također, ukazano joj je povjerenje od ostalih članova Ehlul-bejta, kojem je i sama pripadala, a ummet joj je dao na povjerenje najvrednijeg čovjeka, sallallahu alejhi ve sellem. Ona je bila mlada djevojka koja je dobro pamtila sve Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi i djela. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudrost jasno je potvrđena kada je odlučio provesti dane bolesti kod Aiše, radijallahu anha, jer je ona od njega pamtila i shvatala, a uz to, on je prema njoj u srcu gajio posebnu ljubav, s njom se osjećao komotno, što kod drugih nije mogao naći.

Zato je većina predaja vezanih za bolest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu smrt i posljednje oporuke došla preko Majke vjernika Aiše, radijallahu anha, što svakom ko imalo pameti ima jasno ukazuje na njene vrijednosti i znanje.

Također, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, prisustvo u Aišinoj odaji omogućavalo je Ebu Bekru da kod njega dolazi, s njima ima kontakte više nego ostali ljudi. Alija, radijallahu anhu, i Ehlul-bejt bili su komšije Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Imali su stalni kontakt i stalno su pratili njegovo stanje. Ehlul-bejt i porodica Ebu Bekra es-Siddika su bili zajedno okupljeni, a uz njih i ostali muhadžiri i ensarije, miljenici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije i poslije njegove smrti. Oni su gajili međusobnu ljubav, samilost i pristupačnost, uz tazbinske veze kakvih nije bilo kod drugih. Najpreči za opremanje i kupanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su njegove najbliže amidže i amidžići, tj. sinovi Abdul-Muttaliba i njegovi unuci. Ovaj zadatak su obavili s punim emanetom.

Oni su u toj situaciji bili najpreči da to i urade, a ni ostali ashabi u tome nisu zakazivali. Onaj ko je najviše radio i direktno poduzimao korake za opremanje časnog tijela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je njegov amidžić Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, sa svojim amidžom El-Abbasom, njegovim sinovima, slugama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te simboličnim učesćem pojedinih ensarija, radijallahu anhum.

Davanje prisege Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio je muslimane u obavljanju namaza te osnovao, vodio i upravljao islamskom državom. Svu pažnju su on, sallallahu alejhi ve sellem, i cijeli ummet posvetili opstanku države, sistema, čuvanju prava i ostanku vjere. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, cilj je bio širenje na ostale dijelove svijeta kako bi njegova poslanica bila dostavljena, a pravda i sigurnost zagarantirani za sve ljude. Na početku su misli prvenstveno bile usmjerene na Perziju i Bizantiju, koje su graničile s arapskim područjima. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio vojsku na čelu s Usamom b. Zejdom i pripremio je za odlazak na granična područja Šama prije same smrti.¹ To je nužno značilo postojanje vodstva u državi koje će preuzeti izvršenje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi i preporuka, te uspostavljati Allahov zakon i globalno širiti državu i islamsku misiju.

Ovo je bila glavna briga i zadatak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali uprkos tome, on nikoga direktno nije preporučio da preuzme vlast poslije njega,² iako su postojale naznake iz kojih se moglo zaključiti da je prednost davao Ebu Bekru es-Siddiku u preuzimanju vlasti. Temelj islamske države, prevashodno, činili su stanovnici Medine ensarije, uz muhadžire, neka je Allah sa svima njima zadovoljan. Svi su, u općem smislu, imali svoju poziciju u vlasti, upravljajući državom, pomaganju Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u različitim državnim pitanjima, uz različitost zadataka i pozicija koje su zauzimali pojedinci.

Svima je bilo jasno da prethodno objavljeni ajeti naređuju kontinuitet i dalje nošenje vjere, što je iziskivalo uspostavljanje sistema i nevraćanje unazad

¹ Pogledati: "Sahihul-Buhari", Knjiga o pohodima, poglavlje "Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, slanje Usame b. Zejda kao zapovjednika, a u toku bolesti od koje je umro", hadisi br. 4668–4669.

² Pogledati: hadisi br. 2740 i 2741 kod El-Buharija u "Sahihu"; "Smrt Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem" iz ove knjige.

na stare puteve poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.¹ *“Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili?! Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!”* (Ali Imran, 144)

Da, oni su ti zahvalni koji su odabrali Ebu Bekra da podignu sistem koji će biti spreman da se obračuna s onima koji su se vratili starim koracima kao otpadnici i njima slični. Značenje ovog ajeta posebno se očitovalo u toj situaciji kada je trebalo sačuvati snagu i održati red, te pripremiti odbranu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, države od otpadnika, kojima je Allah dao suparnike poput Ebu Bekra i njegovih pomagača, muhadžira i ensarija, radijallahu anhum.

Događaj na Sekifi (natkriveni vrt plemena Benu Saide)

U ponedjeljak kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ensarije, koje su bile stanovnici Medine prije nego što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u nju preselio, sastali su se sa Sa'dom b. Ubodom, radijallahu anhu, jednim od njihovih predvodnika, i to u vrtu plemena Benu Saide. Istovremeno, Alija b. Ebu Talib i ostali pripadnici Ehlul-bejta bili su kod Fatime, radijallahu anha. Omer, radijallahu anhu, bio je s nekim muhadžirima i ensarijama kod Ebu Bekra es-Siddika.² Situacija je bila teška i mnogo se razmišljalo. Ensarije su smatrale da su oni, kao stanovnici Medine, predali Medinu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Hidžre te da situacija nakon njegove smrti zahtijeva novo uređenje. Vjerovatno su neki smatrali da se vodstvo trebalo vratiti njenim stanovnicima poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, većina ensarija i muhadžira smatrali su da je situacija sada sasvim drugačija te da je uređena islamska država daleko obuhvatnija i šira od Medine, da je nastala i da će u kontinuitetu opstati poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa sistemom i uređenjem sasvim različitim od onog koje je bilo prije Hidžre. Najsposobniji ljudi da predvode tu državu bili su oni koji su najbolje shvatali njen sistem, uređenje i zakon, a to su muhadžiri prvijenci, koji su stali uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Meki i Medini i koji su pred njim učili. Na njihovom pročelju stajao je Ebu Bekr es-Siddik.

¹ Pogledati: El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, hadis br. 3668; Knjiga o vrijednostima ashaba, hadis br. 3668.

² Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/657; Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 424.

Muhadžiri su bili najpreči da preuzmu vlast poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo pitanje su neke ensarije i muhadžiri stanovnici Medine shvatali.

Zato su neke ensarije požurile da obavijeste Ebu Bekra i Omera i one koji su bili s njima da su se ensarije okupile u Sekifi, tj. vrtu plemena Benu Saide. Insistirali su da i oni dođu na taj skup prije nego što se na njemu donesu zaključci koji im neće biti dragi. Ovo je bio dokaz da su ensarije itekako nastojale da predvodnici muhadžira prisustvuju njihovom sastanku. Tada je Omer rekao Ebu Bekru: "Krenimo kod naše braće ensarija da vidimo kakvo oni mišljenje imaju."¹

Na putu su susreli dvojicu ensarija, Uvejmira b. Saide el-Ensarija i Ma'na b. Adija iz plemena Benu Adžlan, koji su rekli: "Skupino muhadžira, nema zapreke da tamo kod njih odete i da to hairli završite."² Bilo je jasno da pitanje nasljeđivanja vlasti nije pitanje konkurencije između muhadžira i ensarija, već događaj s punim poštovanjem i uvažavanjem između dvije skupine koje je Allah opisao riječima: *"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh."* (Et-Tevbe, 100) Upravo su ensarije obavijestile Ebu Bekra i Omera o sastanku, a oni koji su rekli: "Skupino muhadžira, nema zapreke da tamo kod njih odete i da to hairli završite", također su bili ensarije. Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Povedi nas kod naše braće ensarija." Svaki od njih je smatrao da je brat drugome. To nije bila konkurencija niti ljubav za vodstvom, već ulaganje truda u dolazak do istine i onoga što je najbolje. Uprkos tome, mnogi koji mrze ashabe imaju mišljenje koje je u osnovi sazdano na sumnjama prema ashabima i svim njihovim postupcima.

Vjerovatno je Omer, radijallahu anhu, u posljednjem periodu svoga hilafeta naslutio ovakva razmišljanja. Sam je pričao ljudima o onome što se desilo u vrtu plemena Benu Saide, u dugom hadisu koji je prenio Ibn Abbas, koji je rekao: "Išao sam s Abdurrahmanom b. Avfom dok smo bili na Mini u vrijeme hilafeta Omera b. el-Hattaba. Abdurrahman b. Avf je bio dobro podučan Kur'anu. Otišao sam mu do boravišta, ali ga nisam našao. Rečeno mi je: 'On je kod vođe vjernika Omera.' Sačekao sam ga da dođe, pa mi je rekao: 'Omer se danas razljutio, nisam ga vidio tako ljutitog od kada ga

¹ Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/657.

² Iz hadisa Omera b. el-Hattaba, "Pohodi", od Ibn Ebi Šejbe, str. 424. Pogledati: "Er-Revdul-unuf", 4/472.

poznajem.’ Upitao sam: ‘Zašto?’ a on je odgovorio: ‘Došla mu je vijest da su dvojica ensarija iznosila neke navode o davanju prisege Ebu Bekru.’ Rekao je: ‘Tako mi Allaha, ta prisega je došla spontano. Šta čovjeka može spriječiti ukoliko neko umre da se okrene onome koga voli, dadne mu prisegu te bude onako kako se već desilo?’ Tada je Omer htio da se obrati ljudima. Rekao sam mu: ‘Ne čini to, vođo vjernika. Ti si u gradu u kojem su se okupila sva arapska plemena, pa ako budeš nešto rekao, o tome će se pronijeti vijest po čitavoj zemlji i nećeš znati kakve će biti posljedice. Tebi je od pomoći to što si saznao da će otići u Medinu.’ Kada smo došli u Medinu, krenuo sam po vrelini podnevnog vremena i u džamiji sjeo s desne strane minbera. Tada mi je prišao Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl i sjeo sa mnom. Rekao sam: ‘Danas će (Omer) reći nešto što nije rekao od kada je postavljen za halifu.’ Pitao je: ‘A šta će reći?’ Rekao sam: ‘Sada ćeš čuti.’ Kada su se ljudi okupili, Omer se pojavio i sjeo na minber. Zatim je zahvalio Allahu i pohvalio Ga onako kako je On toga dostojan, spomenuo je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i donio salavat na njega, a onda rekao: ‘Allah je među nama dao da živi Njegov Poslanik i da mu silazi Objava od Njega, u kojoj je On davao dozvole i zabrane. Potom je Allah usmrtio Svoga Poslanika i s njim podigao ono što je htio da se podigne, a od njega ostavio ono što je htio da bude ostavljeno. Mi smo se prihvatili dijela toga, a dio nas je mimoišao. Nekada smo čitali u Kur’anu (derogirano): “Ne ostavljajte svoje očeve, jer vam je to nezahvalnost da napuštate svoje očeve”, objavljen je i ajet o kamenovanju bludnika, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršavao te kazne, a i mi s njim. Tako mi Onoga u Čijoj ruci je Muhammedova duša, ja sam ih zapamtio, naučio i shvatio. Kada ne bi bilo rečeno: “Omer je napisao u Mushafu ono što mu ne pripada”, napisao bih ih sve svojom rukom. Kamenovanje se obavlja u tri situacije: jasna trudnoća, samopriznanje ili poštteni svjedoci, kao što je Allah naredio.

Do mene su došle vijesti da neki ljudi vode polemiku o Ebu Bekrovom hilafetu i govore da je to bilo spontano. Allaha mi, tako je i bilo, ali je Allah dao dobro iz toga i sačuvao nas zla koje to donosi. Ko je od vas bio spreman žrtvovati se za hilafet kao što je to činio Ebu Bekr? Ljudi su bili zaokupirani smrću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su nam došli neki ljudi i rekli nam da su se ensarije okupile u plemenu Benu Saide sa Sađdom b. Ubadom kako bi mu dali prisegu. Otišli smo tamo ja, Ebu Bekr i Ebu Ubejde b. el-Džerrah iz straha da u islamu ne naprave raskol. Susrela su nas dvojica ensarija, oni su bili istinoljubivi, Uvejmir b. Saide i M’an b. Adij, i upitali nas: “Gdje idete?” Odgovorili smo: “Idemo u vaše pleme, jer su do nas došle

vijesti o njihovom okupljanju.” Obojica su rekla: “Vratite se, neće se donijeti mišljenje suprotno vašem. Neće se izglasati ništa što će vama biti mrsko.” Mi smo insistirali da produžimo. Ja prenosim govor, koji želim sada kazati. Došli smo do ljudi, a svi su bili oko Sa'da b. Ubade, koji je ležao bolestan na svom krevetu. Kada smo kod njih ušli, počeli su govoriti: “O skupino Kurejšija, od nas je vođa, a i od vas vođa.” Potom je ustao Hubab el-Munzir i rekao: “Ja sam njen stub i potpora. Ako hoćete, vratit ćemo se u rat ponovo!” Ebu Bekr je rekao: “Polahko”, pa sam počeo ja govoriti, a on je rekao: “Slušaj, Omer!” Potom je zahvalio Allahu i pohvalio Ga te rekao: “O skupino ensarija, mi, tako nam Allaha, ne nijećemo vaše vrijednosti niti vaše zalaganje za islam, a ni našu obavezu prema nama. Međutim, vi znate da ovaj dio plemena Kurejša ima kod Arapa poseban status kakav nemaju drugi i da će se Arapi okupiti samo oko jednog njihovog čovjeka. Mi smo vođe, a vi ste pomoćnici. Bojte se Allaha i nemojte razdirati islam, i nemojte biti prvi koji su u islam unijeli novinu. Ja sam zadovoljan s jednim od ova dva čovjeka: sa mnom ili s Ebu Ubejdom b. el-Džerrahom. Kojem god od njih date prisegu, bit će vam od povjerenja.” Omer je rekao: “Tako mi Allaha, nije preostalo ništa drugo što sam volio da kaže, a da tog dana i nije rekao, osim ovih riječi. Tako mi Allaha, kada bih bio ubijen, pa oživljen, pa ponovo ubijen i oživljen bez činjenja nepokornosti, draže bi mi bilo nego da budem vođa ljudima među kojima se nalazi Ebu Bekr.” Potom je Omer rekao: “O skupino ensarija, o skupino muslimana, najpreči da preuzme upravljanje poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste drugi od dvojice koji su bili u pećini. Ebu Bekr je sve ljude u svemu pretekao.” Potom sam uzeo za njegovu ruku, ali me je pretekao jedan ensarija i stavio svoju ruku na njegovu prije nego što sam ja to učinio. Potom sam i ja stavio ruku na njegovu i ljudi su redom počeli davati prisegu.” Neki su mislili da je Sa'du b. Ubadeu počinjena nepravda, pa su rekli: “Sa'd je gotovo ubijen.” Rekao sam: “Pa, ubijte ga, Allah ga ubio.” Potom smo otišli, a Allah je objedinio muslimane oko Ebu Bekra, i to je bilo, tako mi Allaha, spontano, kao što ste i rekli. Allah je dao najbolje, a sačuvao od najgoreg rješenja. Ko bude zagovarao nešto slično, njemu se ne daje prisega, a ni onome ko mu je dao prisegu.”¹

Potpuno je jasno bilo iz dijaloga koji se vodio u vrtu Benu Saide da su ensarije poštovale muhadžire, i da su muhadžiri poštovali ensarije, kao i da su međusobno razmjenjivali mišljenja. Ebu Bekr i Omer su bili skromni tokom

¹Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 422–425; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/659.

hilafeta¹ i nastojali su zajedno da se sistem učvrsti, jer su jaka država i sistem u interesu svih muslimana. Na njihovom pročelju bili su muhadžiri i ensarije koji su osnovali državu s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Također, bila je jasna predanost Ebu Bekra i da sasluša ensarije, a i da ih pohvali kada im se obratio. Jedan ensarija je predložio da od njih bude jedan vođa, a i od muhadžira jedan vođa, što je Omer, radijallahu anhu, odbio.²

Navodi se druga predaja, u kojoj stoji: “Tog dana Ebu Bekr i Omer su krenuli i došli ensarijama. Ebu Bekr je rekao: ‘O skupino ensarija, mi ne negiramo vaše pravo niti vjernik može negirati vaše pravo. Mi, tako nam Allaha, nismo nijedno dobro uradili, a da vi s nama niste u njemu učestvovali. Ali, Arapi neće biti zadovoljni niti se smiriti osim da im Kurejšija bude vođa zato što su oni najrječitiji ljudi, najljepšeg izgleda, najboljeg geografskog položaja i najsuptilniji od svih Arapa. Krenite Omeru i dajte mu prisegu.’ Rekli su: ‘Ne.’ Omer je upitao: ‘Zašto?’ Odgovorili su: ‘Bojimo se protekcije.’ Omer je rekao: ‘Dok sam ja živ, neće toga biti.’ Onda je rekao: ‘Dajte prisegu Ebu Bekru.’ Ebu Bekr je Omeru rekao: ‘Ti si jači od mene.’ Omer mu je rekao: ‘Ti si bolji od mene.’ I drugi put su isto ponovili, a treći put mu je Omer rekao: ‘Moja snaga je uz tvoje vrijednosti podređena tebi. Dajte prisegu Ebu Bekru.’ Ljudi su prilikom davanja prisege Ebu Bekru otišli do Ebu Ubejde b. el-Džerraha. Rekao im je: ‘Zar mi dolazite, a među vama je treći od trojice?’ Ibn Avn je rekao: ‘Upitao sam Muhammeda ko je treći od trojice, pa mi je rekao: “To se odnosi na riječi Uzvišenog: *Ako ga vi ne pomognete, pa pomogao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: “Ne brini, Allah je s nama!”*”’ (Et-Tevbe, 40)³

Bilo je sasvim prirodno da se razmijene mišljenja i da ponekad dođe do razilaženja, rasprave i slušanja različitih stavova. To po svojoj naravi potvrđuje da ovaj sastanak nije bio prethodno dogovoren ni koordiniran. Svi su za polazište uzeli opći interes i tragali su za istinom, potpuno spontano i s iskrenim namjerama.

Zato je Omerovo, radijallahu anhu, mišljenje imalo polazište u šerijatu, jer je rekao: “O skupino ensarija, zar ne znate da je Allahov Poslanik, sallallahu

¹ Pogledati: El-Buharijevu predaju u “Sahihu”, poglavlje “Vrijednosti Ebu Bekra es-Siddika”, hadis br. 3668.

² Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/393.

³ Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 428–429.

alejhi ve sellem, naredio Ebu Bekru da predvodi ljude u namazu?” Odgovorili su: “Znamo, svakako.” Rekao je: “Kome bi od vas bilo drago da stane ispred Ebu Bekra?” Odgovorili su: “Utječemo se Allahu da stanemo ispred Ebu Bekra.”¹

Jedan govornik je ustao ispred ensarija i rekao: “Znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio muhadžir, a i njegov nasljednik treba biti muhadžir. Mi smo pomagači Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Mi ćemo biti pomagači njegovog nasljednika, kao što smo bili pomagači Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”² Potom je jedan od ensarija pritrčao i dao prisegu Ebu Bekru prije Omera b. el-Hattaba.³

Potom su svi prisutni u Sekifi Benu Saide, jedni za drugima, počeli davati prisegu Ebu Bekru, iako on sam nije bio za to. Svi prisutni su bili ensarije, osim Ebu Ubejde b. el-Džerraha i Omera b. el-Hattaba. Ova prisega je bila posebna za one koji su se našli u vrtu Benu Saide. Oni koji su odsustvovali nisu za to bili kritizirani. Prisega se dogodila 11. rebiul-evvela, istoga dana u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio.

Nema sumnje da su prisutni davaoci prisege imali i najmanju informaciju o oporuci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za predaju vlasti poslije njega Ebu Bekru, ne bi ulazili u raspravu i direktno bi bez razmjene mišljenja i dokaza dali prisegu. Također, da je postojala kakva oporuka Aliji, radijallahu anhu, ne bi im bila skrivena i ne bi je ignorirali, jer su oni bili upućeni u to da takve vijesti ne smiju zatajiti. Oni su učenici koje je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odgojio i njegovi drugovi koji su s njim nosili oružje i davali živote: *“Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju i nisu ništa izmijenili.”* (El-Ahzab, 23) Kako bi onda na tako jednostavan način mogli zanemariti jednu oporuku? Također, ni Alija nije spominjao nikakvu oporuku niti je nešto slično potraživao. On je bio najhrabriji čovjek. Bože sačuvaj da se pribojavao ičije kritike nauštrb Allahovog zadovoljstva.

Ova primarna prisega ipak nije bila dovoljna, jer je postojala potreba da se uzima i javno od običnih ljudi. Sutradan, a to je bio utorak poslije sabah-namaza, davana je opća prisega Ebu Bekru es-Siddiku, koja se tradicionalno naziva “javna svečanost povodom imenovanja”, nakon što je bio odabran od većine ensarija i malog broja muhadžira, koji su imali pravo za postavljanje

¹ Iz predaje Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 425; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 3/178.

² Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/490.

³ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 425.

i razrješenje s funkcija. Odabrali su ga i dali mu prisegu, jer su vidjeli da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio da predvodi ljude u namazu. Prije nego što je objavljeno da je proglašen halifom, ustao je Omer i obratio se ljudima.

Ibn Ishak od Enesa b. Malika prenosi da je rekao: “Kada je Ebu Bekru data prisega u Sekifi, i nastupio sljedeći dan, Ebu Bekr je sjeo na minber, a Omer je ustao i obratio se prije Ebu Bekra. Zahvalio je Allahu, pohvalio Ga po njegovim svojstvima kako Mu i dolikuje, a zatim rekao: ‘O ljudi, jučer sam vam rekao nešto što nisam našao u Allahovoj Knjizi niti mi je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio. Mislio sam da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovati nasljednika. Uzvišeni Allah je među vama ostavio Svoju Knjigu, u kojoj je Njegova uputa, a kojom je uputio Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ukoliko je se budete pridržavali, Allah će vas uputiti na ono na što je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uputio. Uzvišeni nas je okupio oko najboljeg od vas, bliskog prijatelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, drugoga od dvojice koji su bili u pećini. Ustanite i dajte mu prisegu.’ Ljudi su davali Ebu Bekru opću prisegu nakon one koja je data u Sekifi.”¹

Ovu prisegu su davali obični ljudi koji su bili prisutni. Nije navedeno da se iko protivio tome, ni Alija, radijallahu anhu, a ni drugi pripadnici Ehlul-bejta, radijallahu anhum. Zapravo, više su se od drugih radovali davanju prisega Ebu Bekru es-Sidiku, radijallahu anhu. Oni su bili prvi njegovi pomagači u pitanjima vođenja države općenito, a posebno u borbi protiv odmetnika.

Pošto se završilo davanje prisega, Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, obratio se ljudima inauguracijskim govorom za preuzimanje hilafeta. To obraćanje smatralo se zvaničnim objavljivanjem njegovih vizija i buduće politike ummeta, kao i metode vođenja njegovih poslova. Od riječi koje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslije zahvale Allahu i pohvale Njegovih svojstava koja Mu dolikuju, bile su i sljedeće: “O ljudi, ja sam vam imenovan za vodećeg, ali nisam najbolji od vas. Ako budem dobro radio, pomozite me. Ako pogriješim, ispravite me. Iskrenost je emanet, a laž izdaja. Vaš slabi će kod mene biti jak sve dok mu, ako Bog da, ne vratim njegovo pravo. Jaki će među vama biti slab kod mene sve dok od njega, ako Bog da, ne uzmem tuđe pravo. Neće ljudi ostaviti džihad na Allahovom putu a da im Allah neće dati poniženje.

¹ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, str. 429; Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/66; Ibn S’ad, “Et-Tabekatul-kubra”, 3/182; Et-Taberi, “Historija”, 2/235.

Nije se nikada proširio razvrat u nekom narodu a da im Allah nije dao opće iskušnje. Pokoravajte mi se dok se pokoravam Allahu i Njegovom Poslaniku. Kada postanem nepokoran Allahu i Njegovom Poslaniku, niste mi se dužni pokoravati.”¹

Početak njegove vladavine obilježen je skromnošću i objavom da on sam sebe ne hvali i da nije najbolji. Prema onome što znamo, on je bio najbolji od njih, ali islamske vrijednosti morala podstiču čovjeka da bude skroman, da hvali Allaha, a da ne iznosi pohvalu samoga sebe.

Također, Ebu Bekr je potvrdio pitanje pravednosti i jednakosti, te da će svi s aspekta šerijata, države i njenih institucija uzeti svoja prava na najpravedniji način. Potvrdio im je i princip džihada i forsiranje snage, da je to bio pravac kojeg se držao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da je to jedan od povoda moći i strahopoštovanja prema muslimanima. Također, Ebu Bekr, radijallahu anhu, upozorio je na razvrat, štetu koja iz njega proizlazi i na njegovo javno činjenje, te da je to jedna od bolesti koja se stalno obnavlja u ummetu. Kada bi vidio stanje čovječanstva danas i bolesti koje su nastale zbog razvrata, a posebno one društvene, zauzeo bi posebnu politiku za borbu protiv toga i jasan otpor onima koji žele da se razvrat među ummetom širi. Uz to, pojasnio je da će postupati u skladu s Allahovim zakonom i sunnetom Njegovog Poslanika, te da je dužnost pokoravati mu se sve dok on slijedi ispravan put, a da mu se u suprotnom ne treba pokoravati. Zapravo, ukoliko se suprotstavi tim principima, pokornost njemu nije obavezna. Ovo obraćanje, koje predstavlja ekspoze s planom rada i budućom politikom, potrebno je da istraživači još više izučavaju i analiziraju kako bi na svjetlo dana iznijeli sve njegove vrijednosti, značenja, politiku, unutrašnje i vanjske planove države i sistema funkcioniranja.²

Razlozi odabira Ebu Bekra es-Siddika

Nema sumnje da je Ebu Bekr najbolji čovjek iz ovog ummeta poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je bio najprivrženiji Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i između svih ostalih pripadnika ummeta njegov saputnik tokom Hidžre. Ashabi su ukazivali na značenja koja su o tome navedena u Kur’ani-kerimu: *“Ako ga vi ne pomognete, pa pomagao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug*

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/661; Et-Taberi, “Historija”, 2/238; Ibn Kesir, “Historija”, 5/248.

² Jednu od najboljih analiza ovog obraćanja Ebu Bekra es-Siddika napravio je dr. Muhammed es-Sallabi u knjizi “Životopis Ebu Bekra es-Siddika”, str. 168–178.

njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: 'Ne brini, Allah je s nama!' Pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega i pomagao ga vojskom koju vi niste vidjeli i činio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je Silan i Mudar.' (Et-Tevbe, 40)¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti od koje je umro, a i prije, oslanjao se na više Ebu Bekra nego na druge ljude. Ali uprkos tome, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije direktno oporučio da Ebu Bekr bude njegov nasljednik. Međutim, postojali su neki događaji koji su se smatrali jasnim pokazateljima da se prednost treba dati prisegi Ebu Bekru, radijallahu anhu, pa makar i ne postojala oporuka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prepustio je pitanje preuzimanja vlasti muslimanskom dogovoru kako bi to ubuduće kontinuirano bio metod ummeta kojeg će se pridržavati, da međusobno savjetovanje postane moralni i politički princip, kao i sistem kojeg se treba pridržavati ukoliko žele istinu i sreću. Neki od tih pokazatelja su:

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ljudi povode za Ebu Bekrom i Omerom poslije njega. Od Huzejfe b. el-Jemana prenosi se da je rekao: "Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ja ne znam koliko ću među vama ostati. Držite se onih koji će doći poslije mene', pa je pokazao na Ebu Bekra i Omera. 'Držite se upute Ammara. Ono što vam kaže Ibn Mes'ud, u to povjerujte.'"²

– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da Ebu Bekr predvodi ljude u namazu kada je obolio od bolesti od koje je umro, a nakon što nije mogao izaći i predvoditi ljude. Muslim u "Sahihu" od Aiše, radijallahu anha, bilježi da je rekla: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u moju kuću rekao je: 'Naredite Ebu Bekru neka predvodi ljude u namazu.' Aiša je rekla: 'Allahov Poslaniče, Ebu Bekr je sažaljiv čovjek, pa kada bude učio Kur'an, neće se moći suzdržati od plača. Bilo bi dobro da to narediš nekome drugome mimo njega.' Obratila mu se ponovo, dva ili tri puta, pa je rekao: 'Neka Ebu Bekr predvodi ljude u namazu. Vi ste poput onih žena koje su zavodile Jusufa!'"³

Aišino, radijallahu anha, insistiranje na tome da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povuče svoju odluku bilo je iz bojazni za njenog oca. Ona je

¹ Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", str. 428–429.

² Pogledati: Ibn Ebi Šejbe, "Pohodi", predaja br. 516, str. 427–428.

³ Prenosi imam Muslim u "Sahihu", poglavlje "Imam imenuje zamjenika kada ima opravdanje za izostanak", 2/22; Pogledati: Ibn Hišam, "Vjerovjesnikov životopis", 4/652; Prenosi imam Ahmed u "Musnedu", 6/35.

to pojasnila u predaji koja se navodi kod Ibn Hišama, kada je rekla: “Allahov Vjerovjesniče, Ebu Bekr je sažaljiv čovjek, slabog glasa, mnogo plače kada uči Kur’an.” On je rekao: “Naredite mu neka predvodi ljude u namazu.” Rekla je: “Ponovo sam rekla te riječi, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: ‘Vi ste poput onih žena koje su zavodile Jusufa. Naredite mu neka predvodi ljude u namazu.’ Tako mi Allaha, to sam rekla samo u želji da se ta obaveza ne dadne Ebu Bekru. Znala sam da ljudi ne bi nikako voljeli čovjeka koji bi došao na poziciju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da će prema njemu biti pesimistični u svakoj situaciji. Zato sam voljela da se Ebu Bekru ne da ta obaveza.”¹

– Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pohvala Ebu Bekra u njegovom posljednjem obraćanju, kada je naredio da se zatvore sva vrata u njegovu džamiju osim vrata Ebu Bekra, radijallahu anhu.

El-Buhari od Ebu Seida el-Hudrija bilježi da je rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio se ljudima i rekao: ‘Uzvišeni Allah je dao Svome robu da odabere između ovoga svijeta i onoga što je kod Njega, pa je taj rob odabrao ono što je kod Allaha.’ Tada je Ebu Bekr zaplakao, pa smo se začudili njegovom plaču kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je nekom čovjeku dato da izabere. Ustvari, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dat je taj odabir, a Ebu Bekr je od nas bio najučelniji.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tada: “Čovjek koji se najviše žrtvovao za mene druženjem i davanjem imetka je Ebu Bekr. Kada bih nekoga uzimao za bliskog prijatelja mimo svoga Gospodara, uzeo bih Ebu Bekra,² ali to su bratski islamski odnos i ljubav. Neka sva vrata u džamiji budu pozatvarana osim onih na koja ulazi Ebu Bekr.”³

– Jedno od jasnih opravdanja je, također, sadržaj predaje od Ibn Abbasa, koji kaže da je Omer b. el-Hattab rekao: “O skupino muslimana, najpreči da preuzme vodstvo poslije Allahovog Vjerovjesnika je drugi od dvojice koji su bili u pećini, a to je Ebu Bekr, koji nas je sve pretekao i bio najstariji.”⁴

¹ Ibn Hišam, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/652; “Sahihu Muslim”, 2/22.

² Pogledati: “Sahihul-Buhari”, Knjiga o vrijednostima ashaba, poglavlje “Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor: ‘Kada bih nekoga uzeo za bliskog prijatelja...’”; “Sahihu Muslim”, 7/110.

³ Prenosi ga El-Buhari u “Sahihu”, Knjiga o vrijednostima ashaba, poglavlje “Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ‘Zatvorite sva vrata osim vrata Ebu Bekra’”, 4/190.

⁴ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/493. Kod Ibn Ebi Šejbe ovaj govor se prenosi od Ebu Ubejde u “Pohodima”, str. 429.

– Ljudi u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali su se i raspravljali o najboljem pripadniku ummeta poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi uvijek prvog spominjali Ebu Bekra es-Siddika. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, birali smo najbolje između svih ljudi, pa smo se odlučivali za Ebu Bekra, zatim Omera b. el-Hattaba, a zatim Osmana b. Affana.”¹

Također, prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se bolest pogoršala, Abdurrahmanu b. Ebi Bekru rekao: “Donesite mi ramenu lopaticu životinje ili ploču da Ebu Bekru napišem oporuku da se ljudi oko njega ne razilaze.” Kada je Abdurrahman krenuo da ustane i donese, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah i vjernici ne prihvataju da oko tebe postoji razilaženje, o Ebu Bekre.”²

– Poznato je da je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, prezirao preuzimanje hilafeta. Rafia et-Tai, Ebu Bekrov saputnik u pohodu Zatus-selasil (Bitka s lancima), rekao je: “Pitao sam ga o vremenu prije nego što mu je data prisega. Pričao mi je ono što su o njemu govorile ensarije i ono što je Omer b. el-Hattab rekao ensarijama, koji ih je podsjetio na njegovo predvođenje u namazu po naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan i reče mi: ‘Zato su mi dali prisegu, a ja sam je prihvatio od njih bojeći se da će nastupiti smutnja, a poslije nje otpadništvo od vjere.’”³

– Bilo je i snova koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protumačio kao vladavinu Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, poslije njega, sallallahu alejhi ve sellem. El-Buhari bilježi da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Dok sam bio na nekom bunaru i crpio vodu iz njega, došli su Ebu Bekr i Omer. Ebu Bekr je uzeo kofu i napunio jednu ili dvije. Njegovo crpljenje je bilo slabašno, Allah mu oprostio. Potom je Omer b. el-Hattab preuzeo kofu od Ebu Bekra, koja se u njegovoj ruci pretvorila u ogromnu kofu, pa nisam vidio predvodnika da tako nešto slično radi, sve dok se ljudi nisu napojili i legli da odmore.’” Vehb je rekao: “Kao kada se kaže da su se deve napojile i legle da se odmore u svom toru.”⁴ Prenosi se da je neka žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem,

¹Prenosi ga El-Buhari u svom “Sahihu”, hadis br. 3655.

²Prenose imam Ahmed u “Musnedu”, 6/47, te imam Muslim u “Sahihu”, 7/110.

³Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/395.

⁴Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 3682.

pa joj je naredio da mu ponovo dođe. Rekla je: “Šta misliš ako dođem, a tebe ne bude?” On joj je rekao: “Ako me ne zatekneš, otiđi Ebu Bekru.”¹

Trebamo imati na umu da je Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, najviše hvalio Ebu Bekra i njegovo znanje. El-Buhari bilježi u svom “Sahihu” od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, da je rekao: “Stajao sam među ljudima koji su upućivali dove za Omera b. el-Hattaba kada je bio položen na krevet. Tada je neki čovjek iza mene stavio ruku na moje rame i rekao: ‘Allah ti se smilovao, jako želim da Allah dadne da budeš s ova dva tvoja prijatelja. Često sam slušao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: “Bio sam ja, Ebu Bekr i Omer”, “Uradio sam ja, Ebu Bekr i Omer”, “Krenuo sam ja, Ebu Bekr i Omer.” Jako želim da Allah dadne da budeš s njima.’ Okrenuo sam se, a kada ono Alija b. Ebu Talib.”²

– Alija b. Ebu Talib pohvalio je Ebu Bekra es-Siddika i njegov hilafet, kao i hilafet Omera b. el-Hataba, što je predstavljalo lično Alijino svjedočenje i direktni odgovor onima koji pokušavaju obezvrijediti Ebu Bekra ili tvrditi da je Alija imao oporuku koju je Ebu Bekr ignorirao. Od Abda b. Hajra prenosi se da je rekao: “Čuo sam Aliju b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, kako govori: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na najbolji način kako može jedan vjerovjesnik preseliti. Potom je Ebu Bekr postavljen za halifu, pa je postupao kako je postupao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pridržavao se njegovog sunneta. Potom je Ebu Bekr preselio na najbolji način kako može neko preseliti. Bio je najbolji pripadnik ovog ummeta poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je za halifu postavljen Omer, koji je postupao kako su i oni postupali i držao se njihovog sunneta. Zatim je umro onako kako čovjek može na najbolji način umrijeti. Bio je najbolji pripadnik ovog ummeta poslije njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra.”³

Isto tako, od Muhammeda b. Hanefije, sina Alije b. Ebu Taliba, prenosi se da je rekao: “Rekao sam svome ocu: ‘Ko je najbolji čovjek poslije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?’ Odgovorio je: ‘Ebu Bekr.’ Upitao sam: ‘A ko onda?’ Rekao je: ‘Onda Omer.’ Pobojavao sam se da neće reći Osman, pa sam rekao: ‘Onda ti?’ On je tada rekao: ‘Ja sam samo jedan obični musliman.’”⁴

¹Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 3659.

²Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 3721.

³Ibn Ebi Šejbe, “Pohodi”, predaja br. 520, str. 430.

⁴Prenosi El-Buhari u “Sahihu”, hadis br. 3715.

– Nema sumnje da predaje o vrijednostima Ebu Bekra, uzete iz navoda od Alije, radijallahu anhu, podržavaju predaje koje su spomenute o Alijinom i El-Abbasovom, radijallahu anhumu, davanju prisege, kao i drugih pripadnika Ehlul-bejta, Ebu Bekru es-Siddiku direktno poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj džamiji na sabah-namaz, u utorak, dan poslije njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.¹

Potvrđeno je da Alija b. Ebu Talib nije napuštao Ebu Bekra ni u jednoj prilici. Nije izbjegavao obaviti nijedan namaz iza njega, a s njim je krenuo i u Zul-Kassu u borbi protiv otpadnika.²

Iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka, kada je ummet ostavio bez imenovanja halife, dalo se zaključiti da je ostavio i pravila koja će se prakticirati u vidu savjetodavnog vijeća i odabira u režiji onih koji su imali ovlasti za postavljanja i razrješenja u islamskoj državi.³

Ibn Kesir potvrđuje da su Alija b. Ebu Talib i Ez-Zubejr b. Avvam dali prisegu Ebu Bekru u prvom danu, s ostalim muslimanima, i nisu za njima zaostajali. Dokaz za to je da je Alija, radijallahu anhu, prisustvovao obavljanju namaza za Ebu Bekrom es-Siddikom još od smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zapravo i prije toga. On apsolutno nije prestajao obavljati namaz za Ebu Bekrom, a s njim je i krenuo u prvi vojni pohod poslije smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Kassu za borbu protiv odmetnika.⁴ Sljedeće riječi Uzvišenog su potvrdile istinoljubivost Ebu Bekra i Alije: *“O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerljivo dobar i zna sve.”* (El-Maide, 54) Oni su voljeli Allaha i borili se na Njegovom putu.

Alija b. Ebu Talib obnovio je svoju prisegu Ebu Bekru es-Siddiku nakon šest mjeseci, i to nakon smrti Fatime, radijallahu anha, a s ciljem potvrde zadovoljstva i lijepog međusobnog odnosa, te negiranja glasina da između njih postoji raskol.

¹ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/398.

² Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/495.

³ Knjige iz šerijatske politike i pravila vladavine donose mnogo detalja u pitanjima uzimanja i davanja prisege. Neke od njih su Ibn Tejmijjina knjiga o šerijatskoj politici, Ibnul-Kajjimova o načinima vladavine, El-Maverdijevi “Propisi vladavine”, zatim “Propisi vladavine” Ebu J’ale el-Ferre i dr.

⁴ Ibn Kesir, “Vjerovjesnikov životopis”, 4/398.

Za kraj

Uzvišeni Allah slanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dao je vjernicima veliko dobro. Učinio ga je milošću za sve svjetove. Allah je njegovo slijedenje ljudima učinio oblikom ibadeta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio je događaje svoga vremena, a s njim i vjernici iz Ehlul-bejta i ashabi koji su bili pod njegovim utjecajem, a time kasnije utjecali i na cijeli ummet. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio je posebnim životom. Uzvišeni Allah mu je podigao spomen tako da nijedan čovjek neće na takav način biti spominjan do Sudnjeg dana. Kraljevi dolaze i prolaze, i s godinama bivaju zaboravljeni. Nastaju i nestaju države, prolaze decenije, stoljeća i bivaju zaboravljeni svi oni koji su u njima živjeli, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, trajno ostaje u srcima kao uzor u ophođenju i ponašanju. O njegovom životu i pojedinostima na sasvim jasan i provjeren način poznato je ono što se ni za koga drugog ne zna. Muslimani su mu davali prednost nad samim sobom, ljubav prema njemu je obaveza svakom muslimanu. Njegov životopis je jasan i zapisan s punom iskrenošću i potpunošću. Poštovali su ga i poštuju njegovi neprijatelji nemuslimani. Svi su vidjeli da je on, sallallahu alejhi ve sellem, bio najbolji primjer čovjeka, da je bio najmilostiviji, najbogobojazniji, najpravedniji, najstabilniji. Neprestano su pisali o njemu, o njegovom životu, i radit će to sve do Sudnjeg dana. Njemu nisu našli sličnog čovjeka.

Životopis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, blagoslovljen je. On nam predstavlja život jednog vjerovjesnika, putanju jedne države, društva i ummeta, voljene ljude, ashabe, mir, džihad, ponos i uzvišenost u svemu, samilost i dobročinstvo prema svakom čovjeku i svemu živom. U našoj studiji smo predstavili sve što se tiče i veže za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ličnost. Predstavili smo Objavu, njene povode, uputu i njena vremena. On

je uzor svakome ko želi doći pred Allaha i na Sudnji dan, i ko mnogo Allaha spominje. On je svjetlo, uputa, motiv i lijep uzor. Molimo Allaha da nas proživi u njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, skupini, da nam daruje njegovo zalaganje, da nas primakne njegovom Havdu i da nas poslije njega, sallallahu alejhi ve sellem, ne dovede u smutnju i iskušenje. Hvala Allahu s čijom se blagodati sva dobra upotpunjuju.

Sadržaj

Uvod.....	5
Ciljevi i koristi izučavanja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa	9
Izučavanjem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa povećava se ljubav prema njemu	12
Način izučavanja Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa	16
Specifičnosti Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa ...	19
Stanje Arapa u predislamskom periodu.....	22
Vjerski aspekt	22
Društveni život	23
Globalno vjersko stanje u predislamskom periodu	25
Judaizam.....	25
Kršćanstvo	26
Medžusije (vatropoklonici)	26
Budizam	27
Političko stanje u predislamskom periodu.....	28
Političko stanje Arapa	28
Beduini/nomadi	29
Meka i Medina	30
Svijet i iščekivanje novog poslanika.....	33
Jevreji	33
Kršćani	35

Stav savremenih zapadnih intelektualaca o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.....	46
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba	53
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, domovina.....	54
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rodoslovlje	56
Rođenje voljenog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem	57
Siroče pod Allahovom zaštitom.....	59
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mladost	59
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, punoljetstvo	61
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ženidba s Hatidžom, radijallahu anha	63
Događaj ponovne gradnje Kabe	65
Predznaci poslanstva	66
Odabir i poslanstvo	69
Objava.....	69
Spuštanje Objave.....	69
Početak misije islama	72
Uznemiravanje i neugodnosti koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio od mnogobožaca.....	76
Prvi potlačeni i prvi šehidi	79
Prva hidžra u Abesiniju.....	81
Druga hidžra (iseljenje) u Abesiniju.....	82
Nepravedni embargo	83
Hatidžina, radijallahu anha, smrt	85
Smrt Ebu Taliba.....	86
Isra i Miradž (Noćno putovanje i uzdignuće na nebo).....	87
Ponuda islama plemenima	90
Prvi susret s ensarijama	93
Prva prisega na Akabi.....	94
Druga prisega na Akabi	96
Hidžra (iseljenje) Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba	99
Stanovnici sofe.....	101

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, hidžra	103
Uloga Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, i njegove porodice u Hidžri	103
Alijino, radijallahu anhu, žrtvovanje za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izvršenje emaneta	107
Na putu ka Medini	108
Dolazak u Medinu	112
Medina i njeni stanovnici	116
Gradnja Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije	118
Bratimljenje	120
Poslanikovo sallallahu alejhi ve sellem, stupanje u bračni odnos s Aišom, radijallahu anha	120
Razvoj Medine i njenog društva	122
Promjena imena grada	122
Ljubav prema Medini i njeno proglašenje svetom (zabranjenim podučjem)	123
Povećanje stanovništva	124
Moralni progres	125
Naučni progres	126
Društveni razvoj	129
Zdravstveno-higijenski progres	132
Ekonomski progres	135
Dozvola stupanja u borbu	136
Ramazanski post	140
Promjena kible	141
Početak izvidnica i pohoda	142
Prve izvidnice	143
Izvidnica Hamze b. Abdul-Muttaliba u Sejful-Bahr	143
Izvidnica Ubejde b. Harisa b. Abdul-Muttaliba	144
Izvidnica Abdullaha b. Džahša u Nahlu	144
Prvi vojni pohodi	147
Vojni pohod El-Ebva	147
Pohod El-Ašira	148
Pohod Sefvan (Prvi Bedr)	148

Bitka na Bedru (17. ramazana druge godine po Hidžri).....	149
Između Bedra i Uhuda	158
Pohod na Benu Kajnuka.....	158
Vjenčanje Alije i Fatime, radijallahu anhuma.....	161
Bitka na Uhudu u ševvalu 3. hidžretske godine.....	166
Pohod Er-Redži'a.....	174
Bitka Bi'r-Me'une	176
Pohod na pleme Benu en-Nadir, rebiul-evvel 4. hidžretske godine	178
Bitka El-Ahzab (Hendek), ševval 5. hidžretske godine	184
Bitka Benu el-Mustalik (El-Murejsi'), ša'ban 6. hidžretske godine	193
Priča o potvori Aiše, radijallahu anha.....	195
Pohod na Hudejbijju, ševval 6. hidžretske godine	206
Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma svjetskim vođama	214
Pismo bizantijskom caru.....	215
Pismo perzijskom caru (arap. Kisra, perz. Khosrow, Husrev, Hozroje).....	225
Deveta hidžretska godina.....	228
Pismo Mukavkisu, koptskom velikanu u Egiptu	230
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma vladarima Abesinije	233
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Hevzi b. Aliju el-Hanefiju u Jemami	237
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo El-Munziru b. Savau el-Abdiju u Bahreinu	240
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Ferveu b. Amru el-Džuzamiju	242
Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo dvojici omanskih kraljeva	243
Pismo El-Harisu b. Ebi Šimru el-Gassaniju.....	245
Pismo Džebeli b. el-Ejhemu el-Gassaniju.....	246
Pismo Johanni (Ivanu) b. Ru'beu i vođama Ejle (Ilata)	247
Osvajanje Hajbera, rebiul-evvel, 7. hidžretske godine.....	250
Naknadna umra.....	254
Bitka na Mu'ti, džumadel-ula 8. hidžretske godine.....	257
Oslobođenje Meke 20. ramazana 8. hidžretske godine.....	260
Bitka na Hunejnu i Taifu, ševval 8. hidžretske godine	265

Pohod na Tebuk, redžeb 9. hidžretske godine.....	270
Ebu Bekrovo predvođenje ljudi na hadžu, 9. hidžretske godine.....	278
Plemenska izaslanstva	283
Izaslanstvo plemena Devs (Et-Tufejl b. Amr)	285
Izaslanstvo plemena Benu Kajs	288
Izaslanstvo plemena Sekif.....	290
Izaslanstvo plemena Benu Temim	293
Izaslanstvo plemena Benu Amir	295
Izaslanstvo plemena Benu Hanife	296
Izaslanstva iz Jemena.....	300
Izaslanstvo plemena Eš'ar.....	300
Izaslanik plemena Murad (Ferve b. Musejk).....	301
Izaslanstvo plemena Hemedan	302
Izaslanstvo plemena Kinde.....	303
Izaslanstvo plemena El-Ezd i Džurš	303
Izaslanstvo plemena El-Haris b. Ka'b	305
Izaslanstva kršćanskih Arapa	307
Izaslanstvo plemena Ed-Dar	307
Izaslanstvo plemena Taglib.....	308
Izaslanstva plemena Taj'	308
Izaslanstvo Ferve b. Amra el-Džuzamija	309
Izaslanstvo plemena Gassan	310
Izaslanstvo Adijja b. Hatima et-Tajja.....	310
Izaslanstvo kršćana iz Nedžrana	316
Rušenje kipova	325
Ophodnja Halida b. Velida za rušenje kipa El-Uzza	326
Ophodnja Amra b. Asa za rušenje kipa Suva'a.....	326
Ophodnja S'ada b. Zejda el-Ešhelija za rušenje kipa Menata.....	327
Ophodnja Alije b. Ebi Taliba za rušenje kipa El-Felsa u Taj'u.....	327
Ophodnja Et-Tufejla b. Amra za rušenje kipa Zul-Keffejna u Devsu..	327
Ophodnja Džerira b. Abdullaha el-Bedželija na Zul-Halesu.....	328
Oprosní hadž	329
Pouke i poruke s Oprosnog hadža.....	344

Hadis o događaju na izvoru Gadiru Humm.....	347
Slanje vojske pod zapovjedništvom Usame b. Zejda.....	349
Zasnivanje islamske države	353
Uređenje države i njenih nadležnosti.....	357
Pravda i jednakost.....	360
Uređenje sigurnosti i mira	367
Izgradnja uzoritog ponašanja i društvenog morala	374
Jačanje vojne spremnosti	392
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, država i globalni mir	400
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt	402
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest	404
Pogoršanje bolesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.....	404
Posljednji dan Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života.....	413
Misvak.....	415
Opremanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavljanje dženaze namaza i ukop	423
Davanje prisege Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu	431
Događaj na Sekifi (natkriveni vrt plemena Benu Saide).....	432
Razlozi odabira Ebu Bekra es-Siddika	439
Za kraj	445